Jur. is. 137

<36622878620017

<36622878620017

Bayer. Staatsbibliothek

Hist lit parl.
L. 3. C. 17.

DANIELIS NETTELBLADT

ICTI HALENSIS

INITIA HISTORIAE LITTERARIAE IVRIDICAE VNIVERSALIS.

EDITIO SECVNDA, AVCTIOR ET EMENDATIOR.

CVM PRIVILEGIIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA RENGERIANA
1774.

VIR ILLVSTRISSIME

Quanta ſit litteraturae iuridicae neceſſitas et vtilitas, quis TE ignorat minus, in quo eruditionem et ſapientiam maximam, cum animo excelſo virtutibusque omnibus, omni praedicatione dignis, ſed omni maioribus, coniunctam agnoſcimus et admiramur. Adhaec tanta

TVA eſt humanitas, tantaque in litteras propenſio, vt non poſſis non eorum approbare conatus, qui ad amplificandas ſcientias quidquam conferunt. Quae quum ita ſint, veniam dabis, vt ſpero, benigniſſimam, me audere hunc ad TE deferre libellum, eumque TIBI ſacrum eſſe iubere; licet eius dotes non ſint tantae, vt TVA ſit dignus perluſtratione. Me praeſertim, non vana opinione id coniicere, vel ideo confido, quoniam ſub TVA curatela

in

in Fridericiana iura doceo, ſicque TIBI ad rationes reddendas obſtrictus ſim, quomodo muneris mei partes omni modo implere annitar. Hinc etiam laboris impenſi fructus me tuliſſe vberrimos arbitrabor, ſi intellexero, TIBI non diſplicere meum conatum in Fridericiana reſuſcitandi litteraturae iuridicae ſtudium, et quod inde ſequitur, TE, patrocinio TVO, me non indignum iudicare. Quod ſupereſt, opto, vt DEVS T. O. M. TE litte-

 rarum

rarum praeſidio inuigilantem diutiſſime conſeruet bonis omnibus cumulatiſſimum, TIBIque commendatum habeas

ILLVSTRISSIMI
EXCELLENTISSIMIQVE NOMINIS TVI

deuotiſſimum addictiſſimumque

DAN. NETTELBLADT.

PRAE-

PRAEFATIO
PRIMAE EDITIONIS.

Accidere ſaepe in puncto, quod non ſperatur in anno, me iterum docet viua experientia. Dum occupatus ſum in colligendis ſubſidiis, ad edenda aliquando litteraturae iuridicae elementa, ſecundum ſchema Halenſibus in Symbolis litterariis iuridicis delineatum, neceſſariis, a me deſiderantur ſcholae litterariae iuridicae. Vt itaque, et hac ex parte, officio meo facerem ſatis, aperire eas, in earumque vſum breviſſimis poſitionibus comprehendere litteratu-

ram iuridicam, quoad potiora eius momenta, mecum conſtituebam. Sic enata ſunt ſucceſſiue haec, quae nunc publici iuris facio, initia, opinione mea citius, quum optaſſem me demum pluribus ſubſidiis inſtructum ad hoc opus accedere, eique plus temporis impendere, potuiſſe. Licet vero, occaſione ita ferente, hunc ingenii foetum, citius, ac cogitaueram, lucem videre contingat: omnem tamen, quantum per temporis anguſtiam licuit, adhibui operam, ne ſit immaturus et luce plane indignus. Quid alii, qui ante me iam voluerunt hoc ſaxum, praeſtiterint, conſtat. Licet vero eorum, praeſertim Ill. CAR. FERD. HOMMELII, in rem litterariam iuridicam merita, magni faciam, me tamen, ab aliis iam dicta centies, non tantum compilaſſe, nec ea non niſi nouo habitu induta iterum hic comparere, certo certius mihi perſuaſum habeo. Nonnullas vulgares et ſatis tritas doctrinas, praeſertim in Notitia ICtorum, obuenire, ingenue quidem fateor:

aſt

aſt non mea, ſed eorum culpa, qui hactenus, limites inter hiſtoriam iuris et hiſtoriam litterariam iuridicam transgrediendo, hiſtoriae iuris immiſcuerunt, quae pertinent potius ad litteraturam iuridicam, ſicque ei vindicare debui. Nec in eo, ſi quid video, peccaui, quod, ſeparando a ſe inuicem hiſtoriam iuris et hiſtoriam litterariam iuridicam, entia praeter neceſſitatem multiplicauerim; quum ex ipſis his initiis litteraturae iuridicae ſatis appareat, plane diuerſas diſciplinas eſſe hiſtoriam iuris et hiſtoriam litterariam iuridicam. Interim cenſuram aliorum me effugere non poſſe praevideo, nec metuo eam, quum me ipſum non fugiat multa deeſſe huic libello. Primas lineas, initia, eſſe, quae offero, perpendat velim aequus arbiter. Optima interim, mihique gratiſſima, erit cenſura, ſi cenſoribus placuerit dare meliora, quae auide exſpecto. Dabam Halae die III Maii MDCCLXIV.

PRAEFATIO SECVNDAE EDITIONIS.

Secundam Tibi, BENEVOLE LECTOR, nunc exhibeo huius libelli editionem. Emendaui varia, et ſuppleui quae ſupplenda eſſe duxi. Praeſertim in notitia ſcriptorum iuridicorum, nonſolum quaedam mutaui quoad ipſum ordinem, ſed et recentiſſima ſcripta vbique ſuis locis addita ſunt. Feci, quod potui, aliis negotiis obrutus; ideoque non omnia ſic, vti optaram, perficere potui. Non adfecto gloriam litteratoris: aſt tamen et ex mea parte, aliquid conferre volui ad incrementa hiſtoriae litterariae iuridicae, quae eget adhuc multorum auxilio, ſi ad aliquem perfectionis gradum euehenda. Vehementer opto alium hanc ſpartam ornare et dare meliora, ſicque peccata omiſſionis et commiſſionis a me, quod non diffiteor, commiſſa emendari. Interim fruere his BENEVOLE LECTOR et faue ſaltem laudandae voluntati. Scrib. Halae d. 3. Oct. 1773.

CON-

CONSPECTVS.

PRAECOGNITA HISTORIAE LITTERARIAE IVRIDICAE GENERALIA (§. 1-16.)

NOTITIA IVRISCONSVLTORVM (§. 17-191.)

Praecognita notitiae ICtorum (§. 17-28.)

Pars I. De ICtis in genere eorumque ortu, progressu, sectis, responsis, collegiis, societatibus, honoribus academicis, munere Antecessorio, Deabus tutelaribus, patronis et diebus festis. (§. 29-65.)

Tit. I. De ICtis in genere (§. 29-32.)
- II. De ICtorum ortu et progressu (§. 33-88.)
- III. De Sectis inter ICtos (§. 39-43.)
- IV. De ICtorum responsis (§. 44-49.)
- V. De ICtorum scholis, collegiis et societatibus litterariis (§. 50-56.)
- VI. De gradibus academicis in iure et ICtorum munere Antecessorio (§. 57-62.)
- VII. De ICtorum Deabus tutelaribus, patronis et diebus festis (§. 63-65.)

Pars II. De singulis ICtis (§. 69-171.)

Sect. I. *De ICtis veteribus seu antiquis* (§. 69-123.)

Membrum I. *De ICtis Romanis stricte sic dictis* (§. 71-93.)

Tit. I. De ICtis romanis stricte sic dictis primaevis (§. 72-80.)
- II. De reliquis ICtis Romanis stricte sic dictis (§. 81-93.)

Membrum II. *De reliquis ICtis antiquis, praeter ICtos Romanos stricte sic dictos* (§. 94-123.)

Tit. I.

Tit. I. De ICtis antiquis Sec. III. (§. 100-104.)
- II. De ICtis Sec. IV. (§. 105-108.)
- III. De ICtis Sec. V. (§. 109-113.)
- IV. De ICtis Sec. VI. (§. 114-119.)
- V. De ICtis Sec. VII. VIII. IX. X. XI. et ICtis Graeco-Romanis posteriorum temporum (§. 120-123.)

Sect. II. *De ICtis mediis* (§. 124-144.)

Tit. I. De Glossatoribus (§. 127-137.)

Tit. II De reliquis ICtis mediis praeter Glossatores (§. 138-144.)

Sect. III. *De ICtis nouis seu recentioribus.* (§. 145-171.)

Membr. I. *De ICtis recentioribus iam demortuis* (§. 146-164.)

Tit. I. De ICtis recentioribus Sec. XVI. (§. 147-154.)

Tit. II. - - - Sec. XVII. (§. 155-160.)

Tit. III. - - - Sec. XVIII. iam demortuis (§. 161-164.)

Membr. II. *De ICtis adhuc viuentibus* (§. 165-171.)

Tit. I. de ICtis adhuc viuentibus qui in academiis et gymnasiis docent §. 166-167.)

Tit. II. de reliquis ICtis adhuc viuentibus (§. 169-171.)

Pars III. De ICtorum conditione quoad corpus, animam et statum externum (§. 172-191.)

Tit. I. de ICtorum conditione quoad corpus (§. 172-173.)

Tit. II. - - - animam (§. 178-183.)

Tit. III. - - - statum externum (§. 184-191.)

HISTO.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE (§. 192-307.)

Praecognita historiae iurisprudentiae (§. 192-200.)

Pars I. Historia iurisprudentiae sub ICtis veteribus seu antiquis (§. 201-230.)

Epocha I. De fatis iurisprudentiae sub ICtis Romanis stricte sic dictis primaeuis (§. 201-208.)

Epocha II. - - sub ICtis Romanis stricte sic dictis reliquis praeter primaeuos (§. 209-218.)

Epocha III. - - sub reliquis ICtis antiquis praeter Rom. stricte sic dictos (§. 219-230.)

Pars II. Historia iurisprudentiae sub ICtis mediis (§. 231-256.)

Epocha I. de fatis iurisprudentiae sub Glossatoribus (§. 231-247.)

Epocha II. de fatis iurisprudentiae sub reliquis ICtis mediis praeter Glossatores (§. 248-256.)

Pars III. Historia iurisprudentiae sub ICtis recentioribus seu nouis (§. 257-309.)

Epocha I. de fatis iurisprudentiae sub ICtis recentioribus Sec. XVI. (§. 257-270.)

Epocha II. - - Sec. XVII. (§. 271-282.)

Epocha III. - - Sec. XVIII. (§. 283-309.)

NOTITIA SCRIPTORVM IVRIDICORVM (§. 310-321.)

Praecognita notitiae scriptorum iuridicorum (§. 310-321.)

Pars I. De scriptis iuridicis in genere, eorumque origine, progressu, conditione tam interna quam externa, nec non bibliothecis iuridicis (§. 322-347.)

Tit. I. de scriptis iuridicis in genere (§. 322-325.)

Tit. II. de ortu et progressu scriptorum iuridicorum (§. 326-328.)

Tit. III.

Tit. III. de ſcriptorum iuridicorum conditione externa (§. 329 - 334.)

Tit. IV. de interna ſcriptorum iuridicorum conditione (§. 335 - 337.)

Tit. V. de variis ſcriptorum iuridicorum diuiſionibus (§. 338 - 342.)

Tit. VI. de bibliothecis iuridicis (§. 343 - 347.)

Pars II. De ſingulis ſcriptis iuridicis (§. 348.)

Sectio I. *Bibliotheca iuridica generalis* (§. 346 - 372.)

Membrum I. *De collectionibus ſcriptorum diuerſorum auctorum et varii argumenti* (§. 350 - 366.)

Tit. I. De Tractatu vniuerſi iuris ſeu vulgo ſic dicto Tractatu Tractatuum (§. 351 - 353.)

Tit. II. de Ottonis theſauro iuris Romani (§. 354 - 356.)

Tit. III. de collectione ſub titulo: Iurisprudentia Romana et Attica (§. 357 - 359.)

Tit. IV. de Meermanni theſauro iuris (§. 361 - 363.)

Tit. V. de reliquis collectionibus huius generis (§. 364 - 366.)

Membrum II. *De collectionibus ſcriptorum vnius auctoris et varii argumenti*, *ſeu de operibus et opuſculis ICtorum* (§. 367 - 371.)

Tit. I. de operibus et opuſculis mediorum ICtorum (§. 368. 369.)

Tit. II. de operibus et opuſculis recentiorum ICtorum (§. 370 - 372.)

Sectio II. *Bibliotheca iuridica ſpecialis* (§. 373 - 742.)

Membrum I. *Bibliotheca iuris ciuilis* (§. 374 - 725.)

Caput I. *Bibliotheca iuris ciuilis legalis* (§. 375 - 504.)

I. de

I. de ſcriptis legalibus ſtricte ſic dictis (§. 376-485.)

1. de ſcriptis legalibus ratione legislatoris homogeneis (§. 377-485.)

A. de ſcriptis legalibus iuris ſecularis (§. 378-447.)

a - - iuris romani (§. 379-421.)

𝔄. - - latino-romani (§. 380-413.)

𝔞. - - Anteiuſtinianei (§. 381-393.)

Tit. I. De ſcriptis iuris romani anteiuſtinianei ſingulas eius ſpecies concernentibus (§. 382-383.)

Tit. II. de ſcriptis legalibus Barbarorum populorum (§. 384-387.)

Tit. III. de ſcriptis veterum ICtorum romanorum, aliorumque ſcripta quae ea concernunt (§. 388-391.)

Tit. IV. de collectionibus ſcriptorum legalium iur. roman. Anteiuſtinianei (§. 392. 393.)

𝔟. - - Iuſtinianei et poſtiuſtinianei (§. 394-413.)

Tit. I. de ipſo corpore iur. romani iuſtinianei ſeu corpore iur. civil. (§. 395-399.)

Tit. II. de ſcriptis ſingulas partes corporis iur. civil. concernentibus (§. 400-405.)

** Tit. III.

Tit. III. de ſcriptis quae faciunt ad ſingulorum textuum corporis iuris ciuilis illuſtrationem (§. 406-408.)

Tit. IV. de ſcriptis quae faciunt ad notitiam corporis iuris ciuilis et eius commodiorem vſum (§. 409. 410.)

Tit. V. de ſcriptis quae iur. rom. cenſuram, collationem cum aliis iuribus et valorem concernunt (§. 411-413.)

𝔅. - - graeco romani (§. 414-421.)

Tit. I. de ſingulis ſcriptis iur. graeco romani (§. 415-418.)

Tit. II. de collectionibus ſcriptorum ius graeco-romanum concernentium (§. 419-421.)

b. - iuris francici & iuris aliorum populorum qui germaniam olim inhabitarunt (§. 422-432.)

Tit. I. De ſcriptis legalibus iuris antiquorum populorum qui germaniam olim inhabitarunt generatim (§. 424-427.)

Tit. II. De ſcriptis legalibus iuris feudalis longobardici ſpeciatim (§. 428-432.)

c. - - - iuris germanici (§. 433-447.)

𝔄. - - - Antemaximilianei (§. 434-441.)

Tit. I.

Tit. I. De singulis scriptis iuris germanici Antemaximilian. (§. 435-437.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iur. germ. Antemaximil. (§. 438-441.)

B. - - - Maximilianei et Postmaximilianei (§. 442-447.)

Tit. I. De singulis scriptis legalibus iur. germ. Maximilian. et Postmaximil. (§. 443-445.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum legalium iur. germ. Maximil. et Postmaximil. (§ 446. 447)

B. De scriptis legalibus iuris ecclesiastici (§. 448-503.)

a. - - - generalis (§. 449-473.)

A. - - - iuris canonico-pontificii antiqui (§. 450-456.)

Tit. I. De singulis scriptis iur. canonico-pontificii antiqui (§. 451-453.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iur. canonic. pontif. antiq. (§. 454-456.)

B. - - - iur. canon. pontif. medii (§. 457-464.)

Tit. I. De Gratiani Decreto et ad illud pertinentibus ſcriptis legalibus (§. 458.)

Tit. II. De ſcript. legal. Decretales concernentibus (§. 459-462.)

Tit. III. De corpore iuris canonici aliisque ſcriptis legalibus iur. eccleſiaſtic. huc pertinentibus (§. 463. 464.)

C. - - - iuris canonico-pontificii noui (§. 465 - 471.)

Tit. I. De ſcriptis legalibus canones recentiorum conciliorum generalium concernentibus (§. 466. 467.)

Tit. II. De ſcriptis legalibus Recentiorum pontificum conſtitutiones concernentibus (§. 468 - 471.)

b. - - - particularis ſeu ſpecialis (§. 472 - 482.)

Tit. I. De ſcriptis legalibus leges Imperii obiectiue eccleſiaſticas concernentibus (§. 473 - 475.)

Tit. II. De ſcriptis legalibus Statuta ſynodalia et alia particularia iura in praelatorum dioeceſibus concernentibus (476. 477.)

Tit. III. De ſcriptis legalibus corpora et collegia eccleſiaſtica concernentibus (§. 478. 479.)

Tit. IV.

Tit. IV. De ſcriptis legalibus leges eccleſiaſticas euangelicorum concernentibus (§. 480-482.)

2. de collectionibus legum eiusdem obiecti ſeu corporibus iuris ſpecialibus (§. 483-485.)

II. De actis publicis et diplomatum collectionibus (§. 486-504.)

1. De actorum publicorum et diplomatum ſecularium collectionibus (§. 490-496.

Tit. I. De actorum publicorum et diplomatum collectionibus, quae ſtatum publicum externum regnorum et rerumpublicarum Europae concernunt (§. 491-493.)

Tit. II. De actorum publicorum et diplomatum ſecularium collectionibus, quae ſtatum publicum internum regnorum et rerumpublicarum Europae concernunt (§. 494-496.)

2. De actorum publicorum et diplomatum eccleſiaſticorum collectionibus (§. 497-504.)

Tit. I. De collectionibus actorum conciliorum (§. 491-501.)

Tit. II. De epiſtolarum, bullarum et breuium Pontificum collectionibus (§. 502-504.)

Caput II. *Bibliotheca iuris ciuilis doctrinalis*. (§. 505-725.)

I. De ſcriptis doctrinalibus generalibus (§. 506-525.)

Tit. I. De ſcriptis propaedeuticis iuridicis generalibus (§. 507-510.)

Tit. II. De elementis vniuerſae iurisprudentiae vel ſaltim variarum eius partium (§. 511. 512.)

Tit. III. De lexicis iuridicis generalibus (§. 513-520.)

Tit. IV. De ſcriptis vnius argumenti ob eius generalitatem generalibus (§. 521-523.)

Tit. V. De ſcriptis ob plurium argumentorum ex diuerſis iurisprudentiae partibus combinationem generalibus (§. 524-525.)

II. De ſcriptis iur. ciuil. doctrinalibus ſpecialibus (§. 526-711.)

1. De ſcriptis iur. ciuil. theoreticis (§. 527-684.)

A. De ſcriptis iur. publici (§. 528-556.)

a. De ſcriptis iuris publici in ſpecie ſic dicti (§. 529-548.)

𝔄. De ſcriptis propaedeuticis et compendiis atque ſyſtematibus iuris publici (§. 530-537.)

Tit. I. De ſcriptis propaedeuticis iur. publici (§. 531-533.)

Tit. II. De ſyſtematibus et compendiis iuris publici (§. 534-537.)

𝔅. De ſcriptis de ſingulis argumentis iur. publici (§. 538-548.)

𝔞. De ſcriptis de variis ſingulis argumentis iuris publici (§. 539-548.)

Tit. I.

Tit. I. De ſcriptis vnius auctoris de variis ſingulis argumentis iuris publici (§. 540-541.)

Tit. II. De collectionibus ſcriptorum variorum auctorum de ſingulis argumentis iuris publici (§. 542-543.)

b. De ſcriptis de ſingulis argumentis iuris publici quae ſunt ſcripta vnius argumenti (§. 544-548.)

α. De ſcriptis de ſingulis argumentis iuris publici quae ſunt ſcripta vnius argumenti, aſt ad certam partem theoriae iur. publ. referri nequeunt (§. 546-547.)

β. De ſcriptis de ſingulis argumentis iur. publici quae ſunt ſcripta vnius argumenti talia, quae ad certam partem theoriae iur. publici referri poſſunt (§. 548.)

b. De ſcriptis iuris gentium Europaei (§. 549-556.)

A. De ſcriptis iur. gent. europaei generalibus (§. 550-554.)

Tit. I. De ſcriptis propaedeuticis et ſyſtematibus atque compendiis iur. gentium europaei (§. 551.)

Tit. II. De ſcriptis de ſingulis argumentis iur. gent. europaei generalibus (§. 552-553.)

𝔅. De ſcriptis iuris gentium europaei ſpecialibus 554-556.)

a. De ſcriptis iuris gent. europaei ſpecialibus quoad gentem germanicam (§. 555.)

b. De ſcriptis iur. gent. europaei ſpecialis quoad reliquas gentes praeter gentem germanicam (§. 556.)

B. De ſcriptis iuris priuati ſeu ciuilis ſtricte ſic dicti (§. 557-601.)

a. De ſcriptis iuris priuati priuatorum (§. 558-596.)

𝔄. de ſcriptis propaedeuticis et ſyſtematibus atque compendiis iur. priuati priuatorum (§. 559-566.)

Tit. I. De ſcriptis propaedeuticis iuris privati (§. 560-562.)

Tit. II. De ſyſtematibus et compendiis iuris priuati (§. 563-566.)

𝔅. De ſcriptis de ſingulis argumentis iuris priuati (§. 567-586.)

a. De ſcriptis plurium argumentorum ſingularium iur. priuati (§. 568-573.)

Tit I. De ſcriptis plurium argumentorum ſingularium iuris ciuilis quae coniunctim explicata (§. 569-571.)

Tit. II.

Tit. II. De ſcriptis plurium argumentorum ſingularium iuris priuati quae ſunt collectiones ſcriptorum huius generis (§. 572-573.)

b. De ſcriptis vnius ſingularis argumenti iuris priuati (§. 474-596.)

α. De ſcriptis vnius argumenti ſingularis iuris prinati varias theoriae eius partes concernentis (§. 575-582.)

Tit. I. De ſcriptis de definitionibus, diuiſionibus, actionibus et exceptionibus iuris priuati (§. 576-579.)

Tit. II. De ſcriptis de controuerſiis iuris priuati (§. 580-582.)

β. De ſcriptis vnius argumenti ſingularis iuris priuati certam theoriae eius partem concernentis (§. 583-596.)

Tit. I. De ſcriptis de iure in re (§. 584-587.)

Tit. II. De ſcriptis de iure ad rem (§. 588-590.)

Tit. III. De ſcriptis de iure perſonarum (§. 591-593.)

Tit. IV. De ſcriptis de ſucceſſione allodiali (§. 594-596.)

b. De ſcriptis iur. priuati principum ſeu illuſtrium (§. 597-601.)

Tit. I. De ſcriptis propaedeuticis et compendiis atque ſyſtematibus iuris priuati principum ſeu illuſtrium (§. 598-599.)

Tit. II. De ſcripris de ſingulis argumentis iuris priuati principum ſeu illuſtrium (§. 600-601.)

C. de ſcriptis iuris feudalis (§. 602-636.)

a. de ſcriptis propaedeuticis atque ſyſtematibus et compendiis iuris feudalis (603-609.)

Tit. I. de ſcriptis propaedeuticis iuris feudalis (§. 604-606)

Tit. II. de ſyſtematibus et compendiis iuris feudalis (§ 607-609.)

b. de ſcriptis de ſingulis argumentis iuris feudalis (§. 610-636.)

𝔄. de ſcriptis plurium argumentorum iuris feudalis (§. 611-614.)

Tit. I. de collectionibus ſcriptorum de ſingulis argumentis iuris feudalis (§. (§. 612-613.)

Tit. II. de ſcriptis plurium argumentorum iuris feudalis quae collectiones non ſunt (§. 614.)

𝔅. de ſcriptis vnius argumenti iuris feudalis (§. 615-6£6.)

a. de

a. de ſcriptis vnius argumenti iuris feudalis, certam theoriae eius partem non concernentis (§. 616-619.)

b. de ſcriptis vnius argumenti iuris feudalis, certam theoriae eius partem concernentis (§. 620-636.)

Tit. I. De ſcriptis de feudorum origine, natura et indole, perſonis feudalibus, et inueſtitura atque praeſcriptione feudali in genere (§. (§. 621-623.)

Tit. II. De ſcriptis de feudo conſtituendo (§. 624-626.)

Tit. III. De ſcriptis de acquiſitione feudorum (§. 627.)

Tit. IV. De ſcriptis de iuribus et obligationibus feudalibus in ſe ſpectatis (§. 628-631.)

Tit. V. De ſcriptis nexus feudalis diſſolutionem concernentibus (§. 632.)

Tit. VI. De ſcriptis de cauſis feudalibus (§. 633.)

Tit. VII. De ſcriptis doctrinam de feudis imperii concernentibus (§. 634-636.)

D. De ſcriptis iuris eccleſiaſtici (§. 637-684.)

a. De scriptis propaedeuticis et systematibus atque compendiis iuris ecclesiastici (§. 638.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis iuris ecclesiastici (§ 639 - 640.)

Tit. II. De systematibus et compendiis iuris ecclesiastici (§. 641 - 642.)

b. De scriptis de singulis argumentis iuris ecclesiastici (§. 643 - 684.)

A. De scriptis plurium argumentorum singularium iuris ecclesiastici (§. 644-650.)

Tit. I. De collectionibus scriptorum vnius auctoris de singulis argumentis iuris ecclesiastici (§. 645 - 646.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iuris ecclesiastici de singulis argumentis variorum auctorum (§. 647 - 648.)

Tit. III. De scriptis plurium argumentorum iuris ecclesiastici vnius auctoris non collectis (§. 649 - 650.)

B. De scriptis vnius argumenti singularis iuris ecclesiastici (§. 651 · 648.)

a. De scriptis vnius argumenti singularis iuris ecclesiastici, certam quandam theoriae eius partem non concernentis (§. 652 - 653.)

b. De scriptis vnius argumenti certam theoriae iuris ecclesiastici partem concernentis (§. 654 - 684)

α. De

α. De ſcriptis iuris eccleſiaſtici generalis (§. 655 - 662.)

Tit. I. De ſcriptis quae opera pietatis et functiones ſacra concernentes in genere concernunt (§. 656.)

Tit. II. De ſcriptis de ſtatu publico interno ſeu politia eccleſiae pontificiae et euangelicae in genere (§. 657-659.)

Tit. III. De ſcriptis de ſtatu publico externo eccleſiae pontificiae et euangelicae, tam in relatione ad poteſtatem ciuilem germaniae, quam in relatione ad ſe inuicem in genere (§. 660-662.)

β. De ſcriptis vnius argumenti iurisprudentiae eccleſiaſticae ſpecialis (§. 663 - 684.)

Tit. I. De ſcriptis de exercitio religionis, liturgia, diebus feſtis et ſingulis operis pietatis communibus atque functionibus ſacra concernentibus (§. 664.-665.)

Tit. II

Tit. II. De ſcriptis de vniuerſitatibus perſonarum eccleſiaſticis (§. 666-671.)

Tit. III. De ſcriptis de rebus eccleſiaſticis communibus (§. 672-674.)

Tit. IV. De ſcriptis de beneficiis eccleſiaſticis (§. 675-677.)

Tit. V. De ſcriptis de cauſis eccleſiaſticis (§. 678-679.)

Tit. VI. De ſcriptis iuris matrimonialis (§. 680-684.)

2. De ſcriptis iuris ciuilis practicis (§. 685-711.)

A. De ſcriptis practicis ſtricte ſic dictis (§. 688-705.)

Tit. I. De ſcriptis de expeditione negotiorum publicorum (§. 689-692.)

Tit. II. De ſcriptis de expeditione negotiorum priuatorum extraiudicialium (§. 693-695.)

Tit. III. De ſcriptis de iudiciis et de expeditione negotiorum iudicialium in genere (§. 696-699.)

Tit. IV. De ſcriptis de expeditione negotiorum iudicialium voluntariorum (§. 700-701.)

Tit. V. De ſcriptis de expeditione negotiorum iudicialium, quae in cauſarum ciuilium diſcepta-

disceptatione coram iudice obueniunt (§. 702-703.)

Tit. VI. De scriptis de arte acta tractandi (§. 704-705.)

B. De scriptis doctrinam de processu ciuili concernentibus (§. 706-711.)

Tit. I. De scriptis doctrinam de processu ciuili communi concernentibus (§. 707-709.)

Tit. II. De scriptis doctrinam de processu particulari, praesertim iudiciorum imperii, concernentibus (§. 710-711.)

Caput III. *Bibliotheca iuris ciuilis casuistica* (§. 712-725.)

Tit. I. De scriptis quae formulas et exempla sistunt (§. 713-715.)

Tit. II. De deductionibus (§. 716-718.)

Tit. III. De consiliis et decisionibus (§. 719-723.)

Tit.. IV. De reliquis scriptis casuisticis (§. 724-725.)

Membrum II. *Bibliotheca iuris criminalis* (§. 726-743.)

Tit. I. De scriptis iuris criminalis legalibus (§. 727-728.)

Tit. II. De scriptis propaedeuticis et compendiis atque systematibus iuris criminalis (§. 729-730.)

Tit. III. De scriptis plurium argumentorum singularium iuris criminalis (§. 731-733.)

Tit. IV.

Tit. IV. De ſcriptis de ſingulis argumentis iuris criminalis generalis (§. 734-735.)

Tit. V. De ſcriptis iuris criminalis ſpecialis theoretici (§. 736 - 737.)

Tit. VI. De ſcriptis iuris criminalis ſpecialis practici (§. 738-740.)

Tit. VII. De ſcriptis iuris criminalis caſuiſticis (§. 741 - 743.)

Appendix I. Specimem bibliothecae ſcriptorum iuridicorum anonymorum et pſeudonymorum.

Appendix II. Specimen bibliothecae ſcriptorum iuridicorum rariorum.

Appendix III. Index alphabeticus ſcriptorum in *Tractatu tractatuum*, OTTONIS et MEERMANNI *Theſauris* contentorum.

PRAECOGNITA
HISTORIAE LITTERARIAE
IVRIDICAE
GENERALIA.

§. 1.

Quae ſub nomine *hiſtoriae litterariae iuridicae*, ſeu *litteraturae iuridicae*, (*der juriſtiſchen gelehrten Hiſtorie*) venit diſciplina, eſt pars hiſtoriae litterariae particularis, quae continet veritates ſingulares de iurisconſultis, iurisprudentiae poſitiuae fatis et ſcriptis iuridicis. Conf. *Praecognita mea eruditionis generalia.* §. 76.

§. 2.

Ad hiſtoriae litterariae iuridicae cognatas, ab ea tamen curate diſtinguendas diſciplinas, pertinent: 1) *hiſtoria litteraria vniuerſalis*; 2) *reliquae partes hiſtoriae litterariae particularis*; 3) *hiſtoria hiſtoriae litterariae iuridicae*; 4) *hiſtoria iuris*, quae eſt complexus veritatum ſingularium de legum poſitiuarum origine et fatis, ſicque potius *hiſtoria legum* dicenda.

§. 3.

Hiſtoria litteraria iuridica diuiditur in *vniuerſalem* et *particularem*, quarum partium haec ad certae cuiusdam partis iurisprudentiae poſitiuae cultores, fata et ſcripta reſtringitur, illa non.

§. 4.

Hiſtoria litteraria iuridica vniuerſalis abit in tres partes, quae ſunt 1) *Notitia Iurisconſultorum* ſeu *Biographia iuridica*, (*die Kenntnis der Rechtsgelehrten*); 2) *Hiſtoria iurisprudentiae*, (*die Geſchichte der Rechtsgelahrtheit*), 3) *Notitia ſcriptorum iuridicorum*, ſeu *Bibliographia iuridica*, (*die Kenntnis der iuriſtiſchen Schriften*, *iuriſtiſche Bücherkunde*). Iſta circa ICtos ſeu auctores iuridicos; illa circa fata iurisprudentiae poſitiuae; haec circa ſcripta iuridica verſatur.

Conf. *Grundris der iuriſtiſchen gelehrten Hiſtorie*, in *Symbolis litterariis iuridicis Hallenſibus*, (*Halliſchen Beitraegen zu der iuriſtiſchen gelehrten Hiſtorie*) Vol. III. P. XI. p. 569-598.

§. 5.

Hiſtoria litteraria iuridica particularis tot admittit partes, quot ſunt iurisprudentiae partes. Quaelibet harum partium vero iterum ſub ſe continet 1) *Notitiam eorum ICtorum, quorum praeſertim in eam partem, de qua agendum, exſtant merita*; 2) *Hiſtoriam eius partis iurisprudentiae, cuius fata recenſenda*; 3) *Notitiam eorum ſcriptorum iuridicorum quae pertinent ad eam partem iurisprudentiae cuius hiſtoria tradenda.*

Speciminis loco hic conferri meretur *Grundris der gelehrten Hiſtorie des teutſchen Staatsrechts*, in *Symbolis litterariis iuridicis Hallenſibus* Vol. I. P. V. p. 38-73. nec non *Entwurf einer Hiſtorie der Privatrechtsgelahrtheit der erlauchten Perſonen in Teutſchland* l. c. Vol. I. P. I. p. 97-130.

§. 6.

Licet hiſtoria litteraria iuridica vniuerſalis ſub ſe comprehendat particularem omnem, vniuerſalis et particularis hiſtoria litteraria iuridica tamen in eo differunt

inter

inter ſe, *quod, quae in vniuerſali attinguntur ſaltem, in particulari exhaurienda.*

§. 7.

Fontes hiſtoriae litterariae iuridicae vniuerſalis, ſunt vel *communes* fontes, vel huius ſeu illius eius partis (§. 4.) *proprii* fontes. De communibus hic, de propriis infra ſuis locis agendum.

§. 8.

Ad communes fontes referri poſſunt:

I) *Scriptorum priuatorum fide dignorum teſtimonia.*

II) *Scripta publica fide munita, veluti annales academici et praeſertim facultatum iuridicarum annales.*

III) *Ephemerides et Nouellae litterariae.*

IV) *Ipſa ſcripta iuridica, praeſertim praefationes.*

V) *Epiſtolae eruditorum.*

§. 9.

Subſidia huius ſtudii ſunt itidem, vel *generalia*, vel *ſpecialia* huius ſeu illius partis hiſtoriae litterariae iuridicae vniuerſalis (§. 4.) ſubſidia. De ſpecialibus ſuis locis agendum, de generalibus vero hic.

§. 10.

Generalia ſubſidia ſunt ſtudium

I) *Hiſtoriae litterariae vniuerſalis.*

II) *Hiſtoriae hiſtoriae litterariae iuridicae.*

III) *Hiſtoriae iuris* ſeu *hiſtoriae legum.*

§. 11.

Inter haec ſubſidia praecipuum eſt hiſtoria hiſtoriae litterariae iuridicae, de qua notandum eam ſub ſe comprehendere, 1) *Notitiam litteratorum iuridicorum*, id eſt, eorum eruditorum quorum exſtant in hiſtoriam litterariam iuridicam merita; 2) *Hiſtoriam hiſtoriae lit-*

terariae iuridicae in ſpecie ſic dictam quae eſt recenſio fatorum huius diſciplinae; 3) *Notitiam ſcriptorum litterariorum*, quae verſatur circa ea ſcripta, quae non niſi ad hiſtoriam litterariam iuridicam pertinentes veritates continent. De ſingulis his partibus paucis agendum.

§. 12.

Notitia litteratorum iuridicorum, vel *vniuerſalis*, vel *particularis* eſt, prout vel litteratores iuridicos in genere reſpicit, vel in ſpecie eos, quorum praeſertim in hanc vel illam hiſtoriae litterariae iuridicae vniuerſalis partem (§. 4.) exſtant merita. Quod itaque notitiam litteratorum iuridicorum *vniuerſalem*, de qua hic agendum, attinet, litteratorum iuridicorum iam demortuorum praecipui ſunt: *Sextus* POMPONIVS, litteratorum iuridicorum primus; *Bernhard.* RVTILIVS; *Nic.* HENELIVS; *Io.* BERTRANDVS; *Guil.* GROTIVS; *Io.* FICHARDVS; *Marcus* MANTVA; *Guido* PANZIROLVS; *Frid. Bened.* CARPZOVIVS; *Dionyſius* SIMON; *Caſpar* THVRMANN; *Mart.* LIPPENIVS; *Georg.* BEYERVS; *Io. Gottl.* STOLLIVS; *Pierre* TAISSAND; *Nic. Hier.* GVNDLINGIVS; *Io. Gottl.* HEINECCIVS; *Everh.* OTTO; *Burc. Gotth.* STRVVIVS, *Chriſt. Gottf.* HOFFMANN; *Gottl. Auguſt.* IENICHEN; *Paul. Phil.* WOLFHARHDT; *Chriſt. Gottl.* BVDER &c. Inter viuentes vero principatum tenent: *Car. Ferd.* HOMMEL; *Io. Frid.* EISENHART; *Io. Georg.* ESTOR; *Henr. Gottl.* FRANCKE; *Io. Iac.* MOSER; *Car. Frid.* GERSTLACHER; *Io. Frid.* IVGLER; *Aug. de* BALTHASER; *Aug. Rud. Ieſ.* BÜNEMANN, *Carl. Frid.* WALCH; *Chriſt.* WEIDLICHIVS; *Io. Andr.* HOFMANN; *Io. Henr. Chriſt. de* SELCHOW; *Aug. Frid.* SCHOTT etc.

§. 13.

Hiſtoriae hiſtoriae litterariae iuridicae in ſpecie ſic dictae ſtudium breuiſſimis abſolui poteſt, modo

notetur

notetur hanc hiſtoriam eſſe, vel *vniuerſalem*, vel *particularem*, prout vel generatim ad hiſtoriam litterariam iuridicam totam, vel ſpeciatim ad certam quandam eius partem (§. 4.) dirigitur. Sunt vero vniuerſalis historiae hiſtoriae litterariae iuridicae, de qua hic, primae lineae hae. Ante hoc, in quo viuimus, ſeculum, nemo, ne tentauit quidem, quantum conſtat, vniuerſam hiſtoriam litterariam iuridicam in formam artis redigere; ſed potius litteratores iuridici qui vixerunt ante hoc ſeculum, non niſi hanc vel illam eius partem, et potiſſimum non niſi hanc vel illam particularem eius doctrinam, excoluerunt. In hoc noſtro, in quo viuimus, ſeculo vero alii tentarunt tale quid, alii perfecerunt. Tentarunt vero hoc Syndicus quidam prouincialis Pomeranicus CAROCCIVS, de cuius conatu videantur *Relationes litterariae Lipſienſes de a.* 1725. *num.* 37. et *Io. Ernſt.* SCHROETER, qui ſuum propoſitum in *Diurnis litterariis Erlangenſibus de a.* 1741. *num.* 42. p. 329-336. cum orbe litterato communicavit. Qui perfecerunt, aſt, me quidem iudice, non ſatis feliciter, ſunt *Io. Gottl.* STOLLIVS, *Aug. Rud. Ieſaias* BÜNEMANN, *Io. Frid.* EISENHART et *Carl. Ferd.* HOMMEL, editis hiſtoriae litterariae iuridicae elementis, mox laudandis.

§. 14.

Notitia ſcriptorum litterariorum iuridicorum quam exhibent *Symbola litteraria iuridica Hallenſia*, Vol. I. P. II. p. 250-308. et P. III. p. 519-556. verſatur circa ſcripta litteraria iuridica, tam *generalia*, quae nimirum ad certam partem hiſtoriae litterariae iuridicae referri nequeunt, quam *ſpecialia*, quae ad vnam alteramue eius partem (§. 4.) referri poſſunt. Specialia ſcripta ſuis locis in ipſa tractatione obueniunt. Gene-

neralia vero ad ſequentes quatuor claſſes commode reduci poſſunt.

I) *Scripta propaedeutica quoad hiſtoriam litterariam iuridicam in genere.*

Horum ſcriptorum in his praecognitis generalibus ſuis locis mentio facta.

II) *Elementa hiſtoriae litterariae iuridicae*, veluti

Gottl. STOLLII *Einleitung zur Hiſtorie der iuriſtiſchen Gelahrtheit.* Ien. 1745. 4.

Aug. Rud. Ieſ. BÜNEMANNI *hiſtoriae litterariae iuris primae lineae.* Hanov. 1750. 8.

Io. Frid. EISENHARTI *Inſtitutiones hiſtoriae iuris litterariae.* Helmſt. 1752. 8. Edit. ſecunda ibid. 1763. 8.

Car. Ferd. HOMMELII *Litteratura iuris.* Lipſ. 1761. 8. quae lineas ductas in Progr. ſub titulo: *Schola iuris litteraria.* Lipſ. 1758. edito, ſubſequuta eſt.

Dicatur de *Io.* HEVMANNI *apparatu iurisprudentiae litterario.* Norimb. 1752. 8.

III) *Ephemerides litterariae iuridicae generales*, veluti

Acta ICtorum, oder neueſte Nachrichten von gelehrter Iuriſten Leben und Schriften. Witt. 1734-1737. 8. P. 1-8

Iuriſtiſcher Bücherſaal, oder gründliche Nachrichten von den beſten iuriſtiſchen Büchern, der berühmteſten Rechtsgelehrten Leben und anderen zur Rechtsgelahrheit dienenden Sachen. Leipz. 1737-1739. 8. P. 1-16.

Noua acta ICtorum, oder gründliche Auszüge und unparteiiſche Vrtheile über die neueſten iuriſtiſchen Bücher und Diſputationes, nebſt vollſtändigen Lebensbeſchreibungen berühmter Iuriſten. Witt. 1738-1739. 8. P. 1-9.

Allerneueſte Nachrichten von iuriſtiſchen Büchern, academiſchen Abhandlungen, Deductionen und Verordnungen groſſer Herren, Leben der berühmteſten verſtorbenen und noch lebenden Rechtsgelehrten, nebſt anderen zur Rechtsgelahrheit gehörigen Sachen. Frankf. und Leipz. 1739-1755. 8. P. 1-80.

Vnpar-

Vnparteiische Critik über iuristische Schriften in- und ausserhalb Teutschland. Leipz. 1750-1758. 8. Vol. 1-6.
Carl. Frid. GERSTLACHERS *iurist. Bibliothec.* Vol. 1. *Stutg.* 1758. 8. et Vol. 2. P. 1. ibid. 1762. P. 2. ibid. eod.
Iournal de iurisprudence. Bouillon 1763. et 1764. 8.
Io. Henr. Christ. de SELCHOW *Iuristische Bibliotheck.* Vol. 1. Goett. 1764. Vol. 2. ibid. 1768. Vol. 3. ibid. 1770. 8.
Carl Ren. HAVSEN *Bibliothec der Geschichte und einheimischen Rechte.* Vol. 1. Halle 1767. 8.
Aug. Frid. SCHOTT *Vnpartheyische Critik über die neuesten iuristischen Schriften.* Leipz. 1768. P. 1-40. etc.

IV) *Obseruationes litterariae iuridicae*, veluti

Hallische Beitraege zu der iuristischen gelehrten Historie. Halle Vol. I. 1755. Vol. II. 1758. Vol. III. 1762. 8.
Ios. Ant. RIEGGER *alte und neue ciuilistische Bibliotheck.* Augsp. 1765. 8.
Kritisches Wörterbuch über iuristische Sachen. Erstes Buch. Francf. 1770. Zweites Buch. ibid. 1772. 8.

§. 15.

Necessitatem historiae litterariae iuridicae euincit, aquam haurire cribro qui sine scriptorum iuridicorum notitia discere vult iurisprudentiam. Vnde per se fluit necessitas litteraturae iuridicae quoad eam partem quae dicitur notitia scriptorum iuridicorum. Quum vero vulgaris notitia scriptorum iuridicorum non sufficiat, sed eam doctam esse requiratur, et haec acquiri nequeat nisi ab eo qui notitia ICtorum imbutus, ipsiusque iurisprudentiae fata cognita habet, et reliquarum partium necessitas in aprico iacet. Sic euicta historiae litterariae iuridicae necessitate, de eius vtilitate nemo dubitabit, qui perpendit facere eam ad 1) fugienda praeiudicia; 2) euitandos soloecismos litterarios iuridicos; 3) minuendum studii iuridici laborem immensum, quoad theoriam tam, quam quoad praxin; 4) recreationem animi ex amoenissimo hoc studio capiendam.

Io. Gottl. OLEARII Diſſ. *de vtilitate et neceſſitate rei litterariae in iurisprudentia* Regiom. 1713.

Io. Phil. CARRACH Exercit. iurid. *de neceſſario litteraturae iuridicae ſtudio.* Hal. 1751. 4.

Rudolph. Chriſt. HENNE Praef. Delineationi Hiſt. iur. Rom. et Germanici Thomaſianae Erfordiae 1750 a ſe editae, praemiſſa: *de acquirenda notitia iurisprudentiae litteraria.*

§. 16.

Quoad methodum docendi diſcendique hiſtoriam litterariam iuridicam non occurrunt ſpecialia notatu digna praecepta. Generalia praecepta vero, quae vel methodum docendi diſcendique quoad omnes diſciplinas concernunt, vel etiam ſpeciatim in docenda diſcendaque hiſtoria omni obſeruanda, iam alia occaſione, nimirum in *Praecognitiis meis eruditionis generalibus* Sect. III. a me tradita, hic repetere nolo.

Aug. de BALTHASAR *Vorbericht von den Nutzen des ſtudii hiſtoriae litterariae, und der Art und Weiſe daſſelbe beſonders in der Rechtsgelahrheit nützlich und ordentlich zu tractiren.* Vid. EIVS Spicilegium ſupplementorum ad Bibliothecam iuridicam Lippenio - Ienichianam. Gryphisw. 1752. 4.

NOTI-

NOTITIA
IVRISCONSVLTORVM.

PRAECOGNITA

NOTITIAE IVRISCONSVLTORVM.

Praef. mea: *Von der Kenntnis der Rechtsgelehrten*, praemissa P. 1. *der zuverläßigen Nachrichten von den ietztlebenden Rechtsgelehrten*, quae auctore WEIDLICHIO prodierunt.

§. 17.

Notitia ICtorum est pars historiae litterariae iuridicae vniuersalis, quae continet veritates singulares de ICtis (§. 4.).

§. 18.

Differt itaque Notitia ICtorum hic obiectiue et pro disciplina quadam sumta a 1) *Notitia ICtorum subiectiue* seu *habitualiter* sumta, quae in eo consistit, quod animus alicuius sit imbutus veritatibus singularibus de ICtis, estque vel *vulgaris*, vel *docta*, prout hae veritates vel vulgares sunt, veluti nomen, aetatem, statum externum, vel non vulgares, veluti capacitatem, scientiam, merita, ICtorum concernunt, Conf. *Praecognita mea eruditionis generalia* §. 9; 2) *Lexico ICtorum*, in quo non systematice, sed secundum ordinem alphabeticum, et quidem non omnes veritates singulares de ICtis, sed tantum singulorum ICtorum vitae recensentur.

§. 19.

Fontes proprii (§. 7.) huius partis historiae litterariae iuridicae sunt:

I. *Intimationes et programmata in promotiones et funera ICtorum publicata.*

II. *Personalia concionibus funebribus adiuncta et Orationes in memoriam ICtorum habitae.*

III. *Epi-*

III. *Epitaphia ICtorum.*

IV. *Numiſmata in ICtorum memoriam cuſa.*

V. *Inſignia, Symbola et Effigies ſeu Icones ICtorum, praeſertim iis haud raro ſubiectae inſcriptiones.*

Praef. *Von den vielerley Quellen, aus welchen Lebensbeſchreibungen vornehmer Iuriſten geſamlet werden können*, quae vitae PAVLI WEHNERI ab ERNSTIO ſcriptae eſt praemiſſa.

Chriſt. Theod. SCHOSSERI *Epitaphia praecipuorum ICtorum Europae.* Hamb. 1615. 8.

Car. Ferd. HOMMELII *Effigies ICtorum in ordinem redactae.* Lipſ. 1760. 8.

Nachricht von Bildniſſen berühmter Rechtsgelehrten. In den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. P. I. p. 360 ſeq.

§. 20.

Ad ſubſidia ſpecialia (§. 9.) notitiae ICtorum referri poſſunt.

I. *Conuerſatio cum ICtis per commercium epiſtolicum et converſationem in ſpecie ſic dictam, quorſum facit iter litterarium iuridicum.*

II. *Collectio iconum ICtorum.*

III. *Studium hiſtoriae hiſtoriae litterariae, quoad hanc partem hiſtoriae litterariae iuridicae.*

§. 21.

De primo ſubſidio nimirum itinere litterario iuridico, notandum, ad duo ſumma capita redire quae ab eo ſunt obſeruanda, qui cum fructu huius generis peregrinationem inſtituere vult. Haec ſunt 1) quorſum hoc iter ſit dirigendum; 2) quid peregrinantem ibi, vbi ſubſiſtit, occupatum tenere debeat, tam *a*) in genere, quam *b*) in ſpecie in certis locis, veluti in iis in quibus vigent academiae.

Ab-

Abhandlung: von rechter Einrichtung einer gelehrten iuristischen Reise. Vid. Hallische Beiträge zur iuristischen gelehrten Historie. Vol. 1. P. IV. p. 668 seqq.

Georg. Paul. HOENII *Iter litterarium iuridicum, quod iurium cultor per Belgium, Angliam et Italiam iucunda cum utilitate instituere potest.* Witt. 1687. 12.

Io. Gottl. KLINGNERI Comm. *de promotionibus studiosorum iuris ad iter iuridicum pertinentibus.* Lips. 1744. 4.

Rom. TELLER *Rede von den Vortheilen einer vernünftigen Reise, und das dieselbe weit grösser bey einem Rechtsgelehrten als bey einem Gottesgelehrten sind.* Leipz. 1728. 4. mai.

Io. Guil. BERGERI Pr. *de ICto peregrinatore* Vit. 1740. quod etiam insertum EIVS Stromateo academico p. 803 seqq.

Christ. Frid. REVSCHENS *Vortheile des Vaterlandes von dem Reisen eines Rechtsgelehrten.* Königsb. 1750. 4. quod scriptum etiam insertum *P.* 1. *der Schriften der freien Geselschaft in Königsberg* p. 348 - 356.

Christ. Gottl. BVDERI Praef. *de vtilitate peregrinationis litterariae pro ICto*, quae praemissa SCHOTGENII et KREISIGII Hist. Script. medii aeui Tom. 3.

§. 22.

Licet icones ICtorum ipsi ad fontes notitiae ICtorum referri possint (§. 19. num. V): collectionem iconum ICtorum tamen tanquam secundum subsidium huius studii laudare licet. Si enim eiusmodi collectio debito modo ordinata, sicque ICtorum effigies chartae candidae insitae, secundum ordinem chronologicum, nulla formae aut magnitudinis ratione habita, in capsulis sine ligatura asseruantur, non vno modo facit ad faciliorem in studio biographico progressum. Frequens enim adspectus eiusmodi collectionis memoriam iuuat, quae in hoc studii genere praesertim quouis modo subleuanda. Dein, qui intuetur dignissimos venera-

neratione vultus doctiſſimorum ICtorum, eum per adſpectum ad eorum gloriam et famam acquirendam excitari, facile contingere poteſt. Accedit quod ex facie habituque corporis non leuis de moribus et indole animi coniectura deſumi poſſit.

Sigiſmundi APINI *Vitae et effigies procancellariorum academiae Altorffinae.* Nor. 1741. 4.

Illuſtrium ICtorum imagines quae inueniri potuerunt ad viuam effigiem expreſſae. Ex muſaeo MARCI MANTVAE BENAVIDII. Romae 1566. fol. min. Graphio repetitus hic primus liber minoribus virorum vultibus, atque alia manu prioris artificis artem non attingente. Venetiis 1570.

Illuſtrium virorum ICtorum effigies Liber II. Ex muſaeo M. MANTVAE BENAVIDII. Venetiis 1570. fol. min.

§. 23.

Tertium ſubſidium, nimirum hiſtoriam hiſtoriae litterariae iuridicae, quoad eam partem hiſtoriae litterariae iuridicae, de qua hic agendum, ſicque hiſtoriam notitiae ICtorum, quod attinet, illud ſub ſe comprehendit 1) *notitiam eorum litteratorum iuridicorum, quorum praeſertim in notitiam ICtorum exſtant merita; 2) hiſtoriam notitiae ICtorum; 3) notitiam ſcriptorum litterariorum iuridicorum biographicorum.*

§. 24

Sunt vero ii ex litteratoribus iuridicis ſupra §. 12. recenſitis, quorum praeſertim in notiam ICtorum exſtant merita, GROTIVS, HEINECCIVS, OTTO, PANZIROLVS, SIMON, TAISAND, MOSERVS et WEIDLICHIVS.

§. 25.

Hiſtoriae notitiae ICtorum primae lineae hae ſunt. Hactenus nemo ne tentauit quidem totam notitiam ICtorum, tanquam peculiarem diſciplinam, ſyſtematico

matico ordine pertractandi, licet *Perill.* ESTOR in *Notitia Auctorum iuridicorum*, quae Marburgi 1748 prodiit, aliquam eius partem dicto modo exhibuerit. Ast tales qui lexicon ICtorum, quod tamen a notitia ICtorum, tanquam disciplina in formam artis redacta, differt (§ 18.), concinnandi consilium coeperunt, immo tale quid actu praestiterunt, non desunt. Tentarunt CASPARVS THVRMANNVS, et V. C. IO. FRID. IVGLERVS. Prior enim teste MOLLERO in *Cimbria litterata Tom. 2. p* 870 *seqq.* catalogum omnium ICtorum, qui unquam scriptis inclaruerunt, compilauit; ast lucem nunquam vidit hoc scriptum. Posterior vero a. 1741 in *Epistola ad Leyserum de concinnando lexico ICtorum* Lipsiae typis vulgata, notum fecit orbi litterato se moliri lexicon ICtorum, et leges quas sibi hanc in rem praescripsit his indicat verbis: „Primo vitam cuiusque ICti, „pleniore, quam vulgo solet, penicillo depingam et „ingenium illius indolemque, quantum licet, explo„rabo. Nullius dignitatem laedam verbis, acerbitate „quadam permixtis. Praeterquam enim quod non „sic inter bonos agatur, minime conueniunt haec ta„lia meam aetatem, nostrique seculi consuetudinem. „Si quis igitur notandus necessario sit, faciam illud qui„dem duce veritate, at comite semper modestia, iu„dicioque suffultus aliorum faciam, qui periti harum „rerum et a partium alieni studio fuerunt. Peracto „hoc ad scripta me vertam, et, quo prodierunt ordi„ne, illa constituam Varia hic erunt obseruanda. Di„cam de pretio, vel si hoc definiri vix possit, scripto„rum singulorum plagulas recensebo: haud obliuiscar „editionum praestantiorum: iudicabo saepius occasio„nem, quae hunc vel illum foetum in lucem produxit: „occupatus ero in enarrandis quos scripta concitarunt „nonnunquam tumultibus, vel amicis saltim contro-

„uerſiis: ſubiungam, ſi librorum quidam ſint rario„res, praecipua illorum capita: peruolutabo rei pu„blicae litterariae annales, et, ne ignoret futurus Le„ctor, vbi de ſcriptis nonnullis dictum ſit copioſius, „ipſa diligenter loca adſeram: mentio abs me fiet me„thodi atque opinionum quas aliquis vel elegit primum „ac diuulgauit, vel cum paucis minimum communes „habet: iuſtis denique laudibus eos proſequar, qui in „iurisprudentiae partibus, fracta glacie, commodio„rem poſteris viam aperuerunt.„ Nondum tamen liberauit fidem datam IVGLERVS, licet vehementer optem tale lexicon mox lucem publicam adſpicere. Qui tale quid praeſtiterunt ſunt quoad ICtos omnis aeui TAISAND; quoad ICtos ab Irnerio vſque an finem Sec. XVII SIMON, et quoad viuentes ICtos MOSERVS atque WEIDLICHIVS, in ſcriptis infra ſuis locis nominandis.

§. 26.

Quoad notitiam ſcriptorum litterariorum iuridicorum biographicorum notandum, huius generis ſcripta eſſe:

. *Scripta propaedeutica biographica.*

Quae huc pertinent ſcripta ſuis locis in his praecognitis ſunt recenſita, praetereaque huc referri debent.

Paul. Phil. WOLFHARDT Sched. *de modis acquirendi notitiam ICtorum.* Rint. 1746. 8.

Io. Gottl. OLEARII Diſſ. hiſt. *de biographis veterum ICtorum.* Regiom. 1714 rec. Witt. 1735. Inſerta etiam eſt haec diſſertatio den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſtorie. Vol. 1. P. 2. p. 265.

Praefationes quas FRANKIVS, HOFMANNVS et LEICKHERVS ſuis ſcriptis de vitis ICtorum, infra ſuis locis laudandis, praemiſerunt.

II. *Ele-*

II. *Elementa notitiae ICtorum.*

Praeter ESTORIS notitiam auctorum iuridicorum, cuius mentio iam facta, desunt adhuc scripta quae huc referri possent.

III. *Scripta de ICtorum ortu, progressu, collegiis, societatibus, sectis, responsis, gradibus academicis, munere antecessorio, Deabus tutelaribus, Patronis et diebus festis.*

Quae huc pertinent scripta infra suis locis recensenda.

IV. *Vitae singulorum ICtorum.*

1. *plurium simul*, et quidem

A. *promiscue, nulla habita temporis aut loci quo floruerunt ratione, secundum ordinem alphabeticum*, veluti

Dionys. SIMON *nouuelle bibliotheque historique et chronologique des principaux auteurs et interpretes du droit civil, canonique et particulier de plusieurs Etats et provinces depuis Irnerius, avec le caractere de leur esprit et des iugements sur leur ouvrages.* Tom. 1. Paris 1692. 12. Tom. 2. ibid. 1695. 12.

Pierre TAISAND *les vies des plus celebres Iuris Consultes de toutes les nations, tant anciennes que modernes, savoir Latins ou Romains, Francois, Espagnols, Italiens, Allemans, Anglois, Hollandois &c.* Paris 1721. 4. Nova editio emendatior et auctior prodiit ibid. 1737. 4.

B. *sigillatim*, ratione

a. *certi temporis quo floruerunt.*

De his scriptis in ipsa tractatione suis locis agendum.

b. *certi loci vbi floruerunt*, veluti

Memoriae ICtorum Helmstadiensium qui diem suum obierunt. In *Gebh. Theod.* MEIERI Monumentis Iuliis, memorias Professorum Helmstadiensium, qui diem suum obierunt, exhibentibus. Helmst. 1680. p. 73. seqq.

Io. Casp. ZEVMERI *Vitae Professorum iuris Academiae Ienensis.* Ienae 1705. 8. et inter EIVSDEM Vitas Professorum Ienensium. Ien. 1710. 8.

Nic. REVSNERI Or. *de praecipuis luminibus academiae Ienensis maxime iu iurisprudentia.* Extat in Vol. 2. Orat. paneg. EIVS. Orat. XV. p. 194 seqq.

Io. ZANGERI Or. Sec. *de initiis et incrementis doctrinae et doctorum iuris in academia Vitebergensi sub Illustrissimis Saxoniae Electoribus Friderico* III. *Ioanne, Io. Friderico, Mauritio, Augusto et Christiano* I. habita Vitteb. 1602. Vid. SVEVI Academia Wittenbergensis cui inserta est.

Io. Henr. BERGERI Or. *de ICtis Academiae Vitebergensis qui superiori Seculo vixerunt, habita* 1703. Adiecta est EIVS Enarrationi in l. 10. ff. de iure fisci. Lipsiae 1705.

Aug. de BALTHASAR tredecim *Programmata de vitis et fatis ICtorum Gryphiswaldensium* ab a. 1737 successiue publicata, de quibus vid. EIVS Catalogus scriptorum suorum Rostochii 1759 editus. p. 25 seqq.

Sebast. BACMEISTER *Megapoleos litteratae, speciatim Rostochiensis Lib.* 1. *singularis, quo agitur de ICtis Rostochiensibus ab a. academiae initiali ad a.* 1700. *apud* WESTPHALVM in monumentis ineditis &c. Tom. 3. p. 1307 seqq.

Godofr. ELEND Pr. *in quo vitae ICtorum qui in Christiano-Albertina floruerunt, breuiter delineantnr.* Kil. 1734.

Christ. Vlr. GRASSI Or. *de quibusdam ICtis Altorfinis.* In Actis sacrorum secularium quae a. 1723 celebrauit academia Altorfina. p. 294 seqq.

Sigism. APINI *Vitae et effigies procancellariorum academiae Altorfinae,* Norimb. 1721. 4.

Car. Seb. ZEIDLER *Vitae Prof. Iur. in Academia Altorfina.* Nor. 1770. 4.

Nach-

Nachricht von der Salzburgischen Rechtslehrer Leben und Schriften in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Historie. Vol. 3. P. 9. p. 65 - 100.

Lüd. MENCKEN Or. *de luminibus ordinis ICtorum Lips. praeteriti seculi.* Lips. 1709.

Eph. DONDORF Pr. *de luminibus ordinis ICtorum Lipsiensis nostri seculi.* Lips. 1727.

Gottl. Frid. IENICHEN Pr. *de ordinariis facultatis iuridicae Lipsiensis in funere Lüd. Menckenii propositum.* Lips. 1726.

Nachricht von den Ordinariis, welche vom Anfang der Academie Leipzig bis auf diesen Tag dieses wichtige und ansehnliche Amt verwaltet haben. In dem iuristischen Büchersaal. P. 1. p. 44.

Car. Ferd. HOMMEL Or. *de ordinariis facultatis iuridicae Lipsiensis.* Lips. 1763. 4. Edit. secunda ibid. 1767. 8.

Nic. Pasq. ALIDOSI *li Dottori bolognesi di legge canonica e ciuile, dal principio di essi per tutto l'anno* 1619 *con li viventi per ordine del loro Dottorato.* Bologna 1620. 4.

Iul. a PVTEO *Elogia collegii Veronensis iudicum, aduocatorum, doctrina, natalibus, honoribusque illustrium.* Veronae 1653. fol.

Franc. ARISII *Spectabiles causarum patroni ex inclyto Cremonensi collegio.* Placentiae 1697. 4.

Fasti doctorales iuris vtriusque, hoc est, Doctores et Professores iuris vtriusque, quotquot in academia Louaniensi supremum hunc titulum adepti sunt, aut aliunde attulerunt. Louanii 1629. 4.

2. *huius vel illius ICti.*

Horum scriptorum recensio ipsi tractationi reseruanda.

Io. Casp. ZEVMERI *Vitae Professorum iuris Academiae Ienensis.* Ienae 1705. 8. et inter EIVSDEM Vitas Professorum Ienensium. Ien. 1710. 8.

Nic. REVSNERI Or. *de praecipuis luminibus academiae Ienensis maxime iu iurisprudentia.* Extat in Vol. 2. Orat. paneg. EIVS. Orat. XV. p. 194 seqq.

Io. ZANGERI Or. Sec. *de initiis et incrementis doctrinae et doctorum iuris in academia Vitebergensi sub Illustrissimis Saxoniae Electoribus Friderico* III. *Ioanne, Io. Friderico, Mauritio, Augusto et Christiano* I. habita Vitteb. 1602. Vid. SVEVI Academia Wittenbergensis cui inserta est.

Io. Henr. BERGERI Or. *de ICtis Academiae Vitebergensis qui superiori Seculo vixerunt, habita* 1703. Adiecta est EIVS Enarrationi in l. 10. ff. de iure fisci. Lipsiae 1705.

Aug. de BALTHASAR tredecim *Programmata de vitis et fatis ICtorum Gryphiswaldensium* ab a. 1737 successiue publicata, de quibus vid. EIVS Catalogus scriptorum suorum Rostochii 1759 editus. p. 25 seqq.

Sebast. BACMEISTER *Megapoleos litteratae, speciatim Rostochiensis Lib.* 1. *singularis, quo agitur de ICtis Rostochiensibus ab a. academiae initiali ad a.* 1700. *apud* WESTPHALVM in monumentis ineditis &c. Tom. 3. p. 1307 seqq.

Godofr. ELEND Pr. *in quo vitae ICtorum qui in Christiano-Albertina floruerunt, breuiter delineantnr.* Kil. 1734.

Christ. Vlr. GRASSI Or. *de quibusdam ICtis Altorfinis.* In Actis sacrorum secularium quae a. 1723 celebrauit academia Altorfina. p. 294 seqq.

Sigism. APINI *Vitae et effigies procancellariorum academiae Altorfinae,* Norimb. 1721. 4.

Car. Seb. ZEIDLER *Vitae Prof. Iur. in Academia Altorfina.* Nor. 1770. 4.

Nach-

Nachricht von der Salzburgischen Rechtslehrer Leben und Schriften in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Historie. Vol. 3. P. 9. p. 65-100.

Lüd. MENCKEN Or. *de luminibus ordinis ICtorum Lipſ. praeteriti ſeculi.* Lipſ. 1709.

Eph. DONDORF Pr. *de luminibus ordinis ICtorum Lipſienſis noſtri ſeculi.* Lipſ. 1727.

Gottl. Frid. IENICHEN Pr. *de ordinariis facultatis iuridicae Lipſienſis in funere Lüd. Menckenii propoſitum.* Lipſ. 1726.

Nachricht von den Ordinariis, welche vom Anfang der Academie Leipzig bis auf dieſen Tag dieſes wichtige und anſehnliche Amt verwaltet haben. In dem iuriſtiſchen Bücherſaal. P. 1. p. 44.

Car. Ferd. HOMMEL Or. *de ordinariis facultatis iuridicae Lipſienſis.* Lipſ. 1763. 4. Edit. ſecunda ibid. 1767. 8.

Nic. Pasq. ALIDOSI *li Dottori bologneſi di legge canonica e ciuile, dal principio di eſſi per tutto l'anno* 1619 *con li viventi per ordine del loro Dottorato.* Bologna 1620. 4.

Iul. a PVTEO *Elogia collegii Veronenſis iudicum, aduocatorum, doctrina, natalibus, honoribusque illuſtrium.* Veronae 1653. fol.

Franc. ARISII *Spectabiles cauſarum patroni ex inclyto Cremonenſi collegio.* Placentiae 1697. 4.

Faſti doctorales iuris vtriusque, hoc eſt, Doctores et Profeſſores iuris vtriusque, quotquot in academia Louanienſi ſupremum hunc titulum adepti ſunt, aut aliunde attulerunt. Louanii 1629. 4.

2. *huius vel illius ICti.*

Horum ſcriptorum recenſio ipſi tractationi reſeruanda.

V. *Scripta de ICtorum conditione quoad animam, corpus et ſtatum externum.*

Infra ſuis locis haec ſcripta laudanda.

Dicatur de 1) *Io. Wolffgangi* FREYMONII *Symphonia iuris vtriusque chronologica &c.* Franc. 1574. fol. 2) *Ioſ. Aur.* de IANVARIO *republica ICtorum*, quae prodiit Neapoli 1731. 4. Lipſiae vero 1732. 8. cura FRID. OTT. MENCKENII recuſa; 3) SCHWARZII *vitis ICtorum qui doctrinae famaeque celebritate academiam Altorfinam illuſtrarunt*, ab aliis allegatis; 4) ſcriptis biographicis iuridicis deperditis e. g. de THOMAE DIPLOVATATII *Lib. XII de praeſtantia Doctorum et clariſſimis ICtis;* BALDI ſcripto *de illuſtribus iuris vtriusque doctoribus &c.*

§. 27.

Quae in genere de hiſtoriae litterariae iuridicae vtilitate et neceſſitate dicta ſunt (§. 5.), et partis eius, quae ſub Notitiae ICtorum nomine venit, neceſſitatem et vtilitatem evincunt. Speciatim vero Notitia ICtorum hunc ſpondet vſum, quod incitet ad ſimilia tentandum, ſi cognoſcimus quanti viri, Muſarum ope ac beneficio, euaſerint alii.

§. 28.

Quoad methodum docendi diſcendique Notitiam ICtorum in ſpecie notandum, hic maxima opus eſſe cautione, ne quoad ſingulos ICtos, tam ratione eorum quorum mentio facienda, vel non, quam ratione eorum quae in vitae deſcriptione obſeruanda, vel in exceſſu, vel in defectu peccetur, qua de re infra pluribus agendum.

TRAC-

TRACTATIO IPSA.

PARS I.

DE ICTIS IN GENERE EORVMQVE ORTV, PROGRESSV, SECTIS, RESPONSIS, COLLEGIIS, SOCIETATIBVS, HONORIBVS ACADEMICIS, MVNERE ANTECESSORIO, DEABVS TVTELARIBVS, PATRONIS ET DIEBVS FESTIS.

TIT. I.

DE

IVRISCONSVLTIS IN GENERE.

§. 29.

Qui hic ſub *Iuriſconſultorum* ſeu *Auctorum iuridicorum* nomine veniunt eruditi, ſunt, ſumta hac voce in ſenſu latiſſimo, omnes ii qui callent iurisprudentiam poſitiuam; vt itaque iidem ſint qui et *Iurisperiti*, *Iurisprudentes*, *Iuriſtae* appellari ſolent.

§. 30.

Apud Romanos vero non omnes ii qui iuris peritiam profitebantur, in proprio et ſtricto ſenſu Iurisconſulti appellari ſolebant, ſed erant eorum varia nomina. Obueniunt nimirum *Studioſi iuris*, *Prudentes*, *Anteceſſores*, *Pragmatici*, *Aſſeſſores*, *Aduocati* et denique *Iuriſconſulti.* Qui ICti appellantur, a conſulendo ita dictos eſſe, certo certius eſt, ſicque qui ſua iuris peritia vtebantur aliis conſilia ſuppeditando in negotiis iuridicis, *in proprio et ſtricto ſignificatu ICti* dicti

 ſunt.

ſunt. Aſt tamen in ſenſu generali et reliquos, qui praeter eos iuris peritiam profitebantur, ſub ICtorum nomine veniſſe, vel ex CICERONIS *de Orat. Lib.* 1. *Cap.* 48. verbis colligi poſſe videtur. Ait enim: *ſi autem quaereretur quisnam ICtus vere nominaretur, eum dicerem, qui legum et conſuetudinis eius qua priuati in ciuitate vterentur et ad reſpondendum, et ad agendum, et ad cauendum peritus eſſet.* Erat itaque, ſi quid video, ſub libera republica et ante ortum ſcholarum iuridicarum, *ſtudioſi iuris* appellatio generalis, et omnes ſub ſe comprehendebat quibus legum ſtudium curae cordique erat. Ex his, pro modi quo iuris peritiam profitebantur diuerſitate, alii appellabantur *ICti in ſenſu ſpeciali*, modo definiti; alii *Aſſeſſores*, qui Magiſtratibus, ſaepe imperitis, ius ſuggerebant, *l.* 1. *ff. de offic. aſſeſſ.*; alii *Pragmatici*, qui contractuum, teſtamentorum, aliorumque inſtrumentorum formulas concipiebant, hoc tempore etiam Anteceſſores dicti. Quod vero, tempore liberae reipublicae et ante ortum ſcholarum iuridicarum, *ICti in ſpecie ſic dicti*, *Prudentis* et *Aduocati* diſtincta officia fuerint, ſicque inter eos qui iuris peritiam profitebantur, Prudentes et Aduocati ab ICtis ſtricte ſic dictis diſtinguendi, hactenus, quicquid dicant alii, perſpicere nequeo.

Cornelius van BYNCKERSHOECK Obſerv. iuris. Lib. 6. Cap. 3. *De anteceſſoribus et ſtudioſis iuris nonnulla.*

Io. Nic. FVNCCIVS Pr. *de origine et auctoritate Prudentum apud Romanos olim iuris legumque interpretum.* Marb. 1754. fol.

Adr. STEGER Pr. *de nomine Aduocatorum honorificentiſſimo* Lipſ. 1735. 4.

§. 31.

Licet eorum qui iurisperitiam profitebantur apud Romanos diuerſa erant officia, praetereaque et alias eru-

eruditionis partes, praesertim philosophiam et artem oratoriam, cognitas et perspectas habuerint ICti, prout ex infra dicendis patebit: dici tamen nequit ICtos apud Romanos, praeter ICti officium, simul Philosophi et Oratoris officium gessisse. Erant potius apud Romanos, sub libera republica, aliae *ICti*, aliae *Philosophi*, aliae *Oratoris* seu *Rhetoris* partes; licet ICti ex aemulatione cum Philosophis nonnunquam pii et honesti regulas inculcauerint, et Oratores causas agentes, si quid maioris momenti incideret, ICtos interrogasse constet. Mansit etiam semper officium ICti et Philosophi apud Romanos diuersum, sicque falsa est GERARDI NOODTII doctrina cui visum est, duplicem personam, alteram Philosophi, alteram Iurisconsulti, egisse veteres ICtos. ICti et Oratoris itidem distinctum officium vero sub Imperatoribus coniunctum, et ex ea coniunctione ICti dicti fuerunt Oratores et Rhetores.

Io. Gottfr. SCHAVMBVRG Prol. acad. *de ficto ICtorum veterum duplici officio.* Ienae 1736. 4. Adiecta etiam est EIVS Tractationi *de iurisprudentia veterum ICtorum Romanorum Stoica* p. 207-223.

Corn van BYNCKERSHOECK Observ. iur. Lib. 7. Cap. 6. *Officium Oratoris et ICti antea distinctum post coniunctum fuisse.*

§. 32.

Non quilibet eruditus qui iurisprudentiam positiuam callet, sicque omnino in sensu generali ICtus dicendus (§. 29), ideo, si in historia litteraria eruditi in classes secundum scientias, in quibus excellent, redigendi sunt, ad ICtorum classem referri debet, eiusque notitia huc pertinet. Requiritur potius, vt quis hic ad ICtos referri possit, eum, praeterea quod sit eruditus, et citra hunc respectum ICtus dici possit, talem esse, 1) qui, nisi sit Polyhistor, studium iuridi-

cum, tanquam principale ſtudium, elegit; 2) cuius exſtant immediata merita in iurisprudentiam poſitiuam, potiſſimum per docta ab eo edita ſcripta iuridica acquiſita. Vnde facile diiudicari poteſt an, et quo ſenſu, ad ICtos referri poſſint M. T. CICERO, HORATIVS, VIRGILIVS, APOSTOLVS PAVLVS, REX DAVID, HVGO GROTIVS, GOD. GVIL. LEIBNIZIVS, CHRISTIANVS WOLFIVS aliique.

Ant. SCHVLTING Or. *de iurisprudentia Ciceronis.* Franecq. 1702. Reperitur etiam in EIVS Triade Diſſert. ibid. 1708. vt et in VHLII Opuſculis ad hiſtoriam iuris pertinentibus p. 312-350.

Cornelius van BYNCKERSHOECK *de Cicerone non ICto.* In Praetermiſſis ad l 2. ff. de O. I. ad §. 46.

Rud. HENNE Prol. Acad. *de Cicerone non ICto.* Erfurt. 1736. 4.

Io. Chriſt. FVGMANN Diſſ. *de Ciceronis iurisprudentia in libris de officiis comprehenſa.* Witt. 1679.

Henr. BROCKES Diſſ. *de Cicerone iuris ciuilis teſte et interprete, ſpeciatim de Cicerone ICto.* Vit. 1738.

IDEM Diſſ. *de Cicerone iur. civ. teſte et interprete, ſpeciatim in ſuis de inuentione libris.* Ibid. 1739.

IDEM Diſſ. *de Cicerone iuris ciuilis teſte et interprete, ſpeciatim in primo de oratore libro.* Cap. 1 - 38. ibid. 1741.

Henr. Ernſt. KESTNER Diſſ. *de Cicerone ICto, in tractatu de officiis.* Rint. 1719.

Io. Georg. ESTOR Praef. *de iurisprudentia Q. Horatii Fl.* quae praemiſſa eſt Opuſculis HAMBERGERI.

Erhardus REVSCHIVS Diſq. *de P. Virgilio Marone Iureconſulto.* Helmſt. 1728.

IDEM Diſſ. *de iurisprudentia Regis Dauidis.* Rint. 1706.

Aug. Chriſt. MARCHE *Specimen iurisprudentiae Apoſtoli Pauli quoad rem tutelarem.* Lipſ. 1736.

Georg. Guil. KIRCHMAIERI Diſſ. *de D. Pauli iurisprudentia, ſigillatim locum ſacrum iuſtificationis penitus enucleante.* Vit. 1730.

Io. Samuel STRYK Diſſ. *de iurisprudentia Pauli Apoſtoli.* Halae 1695. rec. ibid. 1734.

Io.

Io. Ortw. WESTENBERG. Or. *de iurisprudentia Pauli Apostoli*, recitata Franequerae a. 1721. et ibidem impressa, recusa 1738. sumtibus Orphanotrophei Barutini, operibus EIVS Hanouerae editis vero non inserta est.

Der Apostel Paulus als ein grosser Rechtsgelehrter bey dem Leichenbegängnis Io. Paul. Kressens vorgestellet von *Christ. Thim.* SEIDEL. Helmst. 1741. fol.

Abhandlung: *von den Verdiensten des Freyherrn von Wolff vm die positive Rechtsgelahrtheit*, in den Hallischen Beiträgen zur iuristischen gel. Historie. Vol. 1. p. 2. P. 208-247.

TIT. II.

DE

ICTORVM ORTV ET PROGRESSV.

§. 33.

Quum certum sit inter mortales qui terram inhabitarunt ante diluuium mundi vniuersale, non fuisse tales eruditos qui ad ICtos sub aliqua veritatis specie referri possunt: ICtorum origo apud populos post diluuium ortos quaerenda, inter quos, non *Asiae* et *Africae*, sed potius *Europae* incolae primos produxerunt ICtos. Quicquid enim dicant alii de νομοδιδασκαλῶν, apud Hebraeos paulo post captiuitatem Babylonicam ortorum, legum peritia, ea tamen talis non erat, vt eruditorum classi ideo adscribi possint, sicque ICtos fuisse dici nequit.

Theod. Christ. LILIENTHAL Medit. epistolica: *de νομικοις iuris vtriusque apud Hebraeos doctoribus priuatis.* Halae 1740. 4.

Christ. Gottl. Frid. WOLFF Sendschreiben: *von den Aduocaten der Israeliten.* Leipz. 1754. 4.

§. 34.

§. 34.

Mitto itaque Asiam Africamque atque Europam me conuerto, vt definiam an *Graecia*, an vero potius *Roma* produxerit primos ICtos, dum reliqui Europae populi in censum non veniunt, si origo ICtorum inuestiganda. Quum vero, Graeciam quod attinet, inter eius sapientes inueniam neminem qui ICtus dici posset et aetate superaret eos apud Romanos qui sine dubio tales fuerunt, Romae ICtos suam debere originem nullus dubito. ORPHEVM, LINVM et MVSAEVM certe, ICtos fuisse, dici nequit, prout nec LYCVRGVS, nec DRACO, nec SOLON, nec ZALEVCVS huc referri possunt. Ast quid dicendum de APOLLINE? Non in Deorum choro, sed inter mortales quaero primos ICtos.

Carol. Ferd. HOMMELII *de Apolline Iurisperito dissertatio, in qua ostenditur oracula primis temporibus non de futuris, sed de iure consulta fuisse.* Lips. 1748.

Io. Frid. ECKHARD Pr. *de Apolline iurisperito.* Franckenh. 1754.

§. 35.

Ast Roma sub Regibus nondum vidit ICtos, sed potius demum sub libera republica, post latas LL. XII. Tabb. Videlicet, licet et apud Romanos iam exstiterint ante hoc tempus viri qui legum aliqua peritia tincti, quorsum patricios refero, in quorum fidem iam a ROMVLO dati plebeii, qui ideo patroni eorum dicti, hi vero clientum eorum nomine insigniti, hi patroni tamen veri nominis eruditi, sicque ICti, non erant. Quum vero postquam LL. XII Tabb. compilatae erant, cepit, vt naturaliter euenire solet, et POMPONIVS l. 2 §. 5. ff. *de O. I.* testatur, earum interpretatio, et deinde ex his legibus eodem tempore fere actiones compositae sunt, quibus inter se homines disceptarent, quod vtrumque factum a Prudentibus, vti eos appel-

lat

lat POMPONIVS l. c. et paullo poſt, per eos Pontifices ſeu Pontificum collegium intelligi, non obſcure declarat, nunc aderat materia, ex qua, forma artis accedente, prima iurisprudentiae ſtamina oriri poterant. Is itaque, qui primus huic materiae dedit aliquam artis formam, ſine dubio pro primo ICto habendus, idque feciſſe APPIVM CLAVDIVM, qui *coecus*, a POMPONIO vero l. c. §. 36. *centemmanus*, dicitur, et diuerſus eſt ab illo APPIO CLAVDIO qui inter Decemviros erat, teſtis eſt idem POMPONIVS l. c. dum eum actiones ſcripſiſſe et de vſurpationibus librum compoſuiſſe narrat. Quae cum ita ſint APPIVS CLAVDIVS iure meritoque pro primo, quem vidit orbis litteratus, ICto habendus, et falſa eſt vulgaris ſententia, iam ex eo tempore quo *Patroni* ſunt orti, originem cepiſſe ICtos apud Romanos: prout etiam defendi nequit *Prudentes* ſeu *Pontifices*, quos POMPONIVS l. c. laudat tanquam primos interpretes LL. XII. Tabb. et inuentores legis actionum, ad ICtos eſſe referendos.

Daniel. MITZIVS *de origine ICtorum romanorum.* Baſil. 1747. 4.

Abhandlung: *von dem wahren Urſprunge der Rechtsgelehrten* in den Halliſchen Beiträgen zur iuriſt. gel. Hiſtorie Vol. 1. P. 2. p. 327-354.

Io. Burch. GEIGER Pr. *de origine et fatis ICtorum Romanorum.* Erl. 1764.

§. 36.

Qui ſic apud Romanos orti ſunt ICti 1) floruerunt ſemper a ſua origine ad hunc usque diem: 2) omnes, quotquot vixerunt vnquam veri nominis ICti, ſunt veterum ICtorum Romanorum propago; 3) per omnia Europae regna ſenſim diſſeminata. Licet enim quod attinet *primum* negari nequeat, huius generis eruditos, non quouis tempore eadem nominis celebritate

tate ad posteros propagata, floruisse; praesertim a Sec. post natum mundi Saluatorem III, vsque ad Sec. XII. celebrium ICtorum, quorum memoria ad nostra vsque tempora pertingit, numerum esse valde exiguum: nonnullos tamen, qui et hoc tempore floruerunt, esse, ex infra dicendis patebit. Licet porro, quod *secundum*, non nisi legum patriarum sui regni periti, nulla vero iuris Romani cognitione tincti, et in specie veterum Germanorum Sachibarones, Romanorum ICtorum successores non sint: hoc non obstante defendi tamen potest, totam ICtorum veri nominis cohortem a Romanis ICtis suam ducere originem. Qui enim non nisi sui patrii iuris in forman artis non redacti periti sunt, ICtorum nomen non merentur (§. 29.) et de iis omnibus valet, quod de ICtis Angliae olim ICtos Romanos dixisse fertur: *quod anglicarum legum Doctores desinant esse in numero eruditorum extra Angliam.* Qui vero callent ius suum patrium in formam artis redactum, veri nominis ICti quidem sunt, ast hi semper aliqua iuris Romani cognitione sunt tincti. Et quod in specie attinet veterum Germanorum *Sachibarones*, seu *Sagibarones*, a *Sache* lite, causa, rixa, et *Bar* viro, ita dictos, et a *Scabinis* distinguendos, hi erant viri honesti et sapientes, qui magistratui apud Germanos a consiliis erant ius iis suppeditando, sicque Assessoribus apud Romanos (§. 30.) et hodiernis Syndicis ciuitatum, simillimi. Fuisse itaque morum apud Germanos peritos Sachibarones, indeque et *legales homines* subinde appellatos esse, negari quidem nequit, in ea tamen aetate vixerunt, in qua Germania nondum produxit eruditos, et formae artis tum vix simulacrum habebat ius germanicum. Licet tandem quoad *tertium*, hoc vel illud regnum Europae prae aliis superbiat pluribus et celebrioribus ICtis, vel demortuis,

vel

vel adhuc viuentibus, nullum tamen allegari poteſt, quod plane deſtitutum ICtis veri nominis et iuris romani cognitione inſtructis.

Car. Erid. SCHOEPFF Pr. *de Sagibaronibus in mallobergiis, von alten teutſchen Rechtsgelehrten in Oberhöfen.* Suevofurthi 1740. 4. inſertum den Halliſchen Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſtorie. Vol. 2. P. 8. p. 621-637.

Henr. BROCKES Pr. *de veterum Sachibaronibus*, Ienae 1753. 4.

Chriſtiani L. B. de NETTELBLA Praefatio: *qua ICti Suetici vindicantur ab eorum accuſationibus qui eos Iur. Rom. prorſus imperitos putant, eosque tantundem ſibi ſumere poſſe, quantum ICti Germaniae, oſtenditur*, praemiſſa EIVS Themidi Romano-Suecicae. Gryphisw. 1729.

M. Nic. OSANDER Diſſert. ſub titulo. *Fama eruditorum in Suecia virorum praeſertim ICtorum ac Hiſtoricorum a contemtu iuris publici patrii et documentorum medii et nouiſſimi aeui quam ipſis tribuit E. I. W. vindicata.* Gryphisw. 1725. Inſerta etiam haec Diſſ. *der Schwediſchen Bibliothec* P. V. num. I.

§. 37.

Dudum etiam ius ciuitatis impetrarunt ICti in orbe litterato. Sunt veri eius ciues, et ridicula eſt controuerſia in Gallia olim, SALLONE et MENAGIO auctoribus, agitata, vtrum ICti inter eruditos ſint referendi, cui anſam praebebat SALLONIS recenſio amoenitatum iuris MENAGII in Ephemeridibus ſuis, *Iournaus de Scauans*, dictis. Hinc ICti eandem in orbe litterato ſuſtinent perſonam ac alii eruditi, nec illis in hac et futura vita ne hilo quidem poſtponendi. Sunt et inter eos eruditi 1) *praecoces*; 2) *autodidacti*; 3) *inuentones*; 4) *eademque vtuntur cum aliis eruditis ſentiendi libertate, nullam admittentes imperium, niſi rationis et modeſtiae.* Aſt, cum et in republica litteraria dentur ciues male morati, boni ciuis officia non inplentes, et inter ICtorum

rum nationem tales proh dolor obueniunt. Sunt enim et inter hos qui, vt alii eruditi; 1) *praeiudico auctoritatis occoecati*; 2) *nimio disputandi amore abrepti*; 3) *in disputando affectibus nimium indulgentes*, 4) *plagii litterarii rei*; nec non ἀλλοτριοεπίσκοποι qui nimirum temere artis suae fines transgrediuntur. De reliquis vitiis et virtutibus ICtorum infra Parte III. dicendum, quum hic tantum eatenus de iis agendum, quatenus respectum habent ad litterariam rempublicam, suosque in ea conciues. Ceterum et iuris cultorum numerus nonnunquam per apostatas minuitur, ast nec deficiunt transfugae.

Beni. Christ. OLEARIVS Rede *von dem Vorzuge der Theologen vor den Rechtsgelehrten im ewigen Leben.* Ienae 1747. 4.

Herrn. Beni. Christ. OLEARII Rede *von den Vorzügen der Theologen vor denen Rechtsgelehrten im ewigen Leben, nach ihren Aberglauben und Unwahrheit betrachtet von Friedrich Theophilo* FELLERN sacr. minist. candidato ob crumenae vacuum non promoto. Francof. et Lipf. 1753. 4

Io. Henr. STOLTENBERG Epist. *de claris ICtis qui in ipso iuuentutis flore peculiarem sui nominis famam consequuti sunt.* Ienae 1714. 4.

Georg. Ludw. GOLDNER *Selectae autodidactorum bibliothecae ordinis II. qui politicos et ICtos complectitur. Exercitationes octo.* Gerae 1715. et 1716.

Io. Vl. L. B. de CRAMER Or. *De ICto inuentore.* Marb. 1733 et Opusc. Tom. 3. num. 13.

Io. Ludov. LANGHVHT Diss. *de libertati sentiendi iurisperitorum veterum Romanorum hodiernorumque.* Lipf. 1735.

C. H. TROTZ Or. inaug. *de libertate sentiendi dicendique Iurisconsultis propria.* Franeck. 1742. fol.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Orat. inaug. *de nullo inter eruditos et sigillatim ICtos imperio.* Gryphisw. 1737. 4.

Gottl.

Gottl. Ger. TITII Pr. *de libertate iuridica.* Lipſ. 1710.

Chriſt. SCHOENE Pr. *de ſeruitute iuridica.* Lipſ. 1729. 4.

IDEM Diſſ. *de leguleiismo.* Erfordii 1714.

Aug. LEYSER *de ſuperſtitione iuridica.* Helmſt. 1722.

Io. Henr. BERGER ſ. Reſp. *Aug.* LEYSERVS Diſſ. *de logomachiis in iure.* Vit. 1707.

Aug. a LEYSER Diſſ. *de ICto diſputatore.* Vit. 1749.

IDEM Diſſ. *de pugnis ICtorum.* Ibid. eod.

Guil. Hier. BRÜCKNER Pr. *de plagio litterario in ſtudio iuris.* Ienae 1717.

Frid. Bened. CARPZOV Diſſ. *de ἀλλοτριοεπισκοπία ICtorum.* Witt. 1743.

Io. Gottl. OLEARIVS Diſſ. *de Luthero ex iuris ſtudioſo theologo, et Zieglero ex Theologo ICto.* Ienae 1709.

§. 38.

Non in orbe litterato ſolum ICti ſe praeſtant viros, ſed et reipublicae ciuilis, niſi me omnia fallunt, quam maxime intereſt florere in ea ICtos cordatos et ſapientes. Quae eruditorum ſpecies maximam afferat reipublicae vtilitatem, et anne ICtis haec concedenda praerogatiua, quod iis praeſertim ſine inſigni detrimento carere nequeat ciuitas? iam definire nolo. Sufficiat quemlibet qui perpendit, quantum faciat ad reipublicae finem rem iudiciariam eſſe bene ordinatam et iuſtitiam bene admiſtrari, conceſſurum, egregie falli eos, qui ICtorum, qui ſui officii partes implent, in republica neceſſitatem in dubium vocant.

G. M. T. id eſt *Georg. Mich.* THILO Diſc. *de neceſſitate ICti ad Hypoliti a Lapide praefationem libri cui titulum fecit de ratione ſtatus.* Argent. 1751. 12.

Henr. Erneſt. KESTNERI Or. *quod nulla reſpublica absque Doctore iuris ſubſiſtere poſſit.* Rint. 1715.

Boetius EPO Oratio: *de romanae perfectaeque iurisprudentiae fructibus genuinis.* Duaci 1564. 12.

Sam. Frid. WEITZMANN Medit. *de felicitate reipublicae ſapientibus ICtis ornatae* 1739. 4.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Praef. *de eo quod intereſt imperantis vt in academiis collegia ICtorum floreant;* praemiſſa conſultationibus ICtorum Academiae Gryphiswaldenſis.

TIT. III.

DE SECTIS INTER ICTOS.

§. 39.

Quae in orbe litterato inter ſuos conciues non vltimum occupat locum, ICtorum natio, cum aliis et in eo conuenit, quod et hanc nationem fere ſemper turbauerit et adhuc turbet ſectarum ſtudium. Agendum itaque hic paucis de ICtorum ſectis, aſt ita, vt nec origo earum inueſtigetur, nec quomodo per ſectas ipſa iurisprudentia turbata ſit, eiusque incrementis obex poſitus, oſtendatur; quippe quae ſibi merito vindicat hiſtoria iurisprudentiae: ſed ita potius vt non niſi generalia quaedam, de hoc malo orbis litterati iuridici neceſſario, hic praemittantur.

§. 40.

Prout non omnes diſſenſiones eruditorum, indeque ortae controuerſiae, erumpunt in ſectas: ita et idem valet de ICtorum diſſenſionibus et diſputationibus. Tum enim demum ex eruditorum, et ſpeciatim ICtorum, diſſenſionibus, ſectarum ſemine, naſcuntur ſectae, ſi, orto inter ICtos diſſenſu, non tam hanc vel illam ſpecialem doctrinam, quam potius vniuerſae iurisprudentiae ſeu partis cuiusdam principia et oeconomiam concernente, contingit, multos, non infimi ſubſellii, ICtos, ſtare ab vna, aliosque ab altera parte; licet alii ſint medii ſeu neutrarum partium ICti.

§. 41

§. 41.

Quae cum ita ſint facile patet, ICtorum diuerſas quaſi familias inde ortas, quod hi vel illi ICtorum, huius vel illius iuris, ratione originis diuerſi, ſtudio tantum ſe conſecrauerint, vel huius ſeu illius, ratione obiecti eius, diuerſae partis iurisprudentiae amore capti, eam prae reliquis excoluerint et in deliciis habuerint, ad ſectas ICtorum referri non poſſe. Male itaque ſectis annumerantur, quae olim floruerunt diuerſae quaſi ICtorum familiae *Legiſtarum* et *Decretiſtarum*, et hodie diuerſas ſectas ICtorum conſtituere ſic dictos *Ciuiliſtas*, *Canoniſtas*, *Criminaliſtas*, *Feudiſtas*, *Publiciſtas &c.* dici nequit. Idem etiam valet de ea ICtorum differentia, quod alii ſint *Theoretici*, alii *Practici*, ſiue ex differentia occupationum, ſiue ex differentia partium iurisprudentiae in quibus excellent, deducatur haec ICtorum diuiſio.

§. 42.

Sunt itaque potius ad ſectas ICtorum, easque illuſtriores, referendae *Sabinianorum* et *Proculeianorum*; *Bulgarianorum* et *Goſianorum*; *Realiſtarum* et *Humaſtarum*; *Naturaliſtarum*, ſeu ſi mauis *Haereticorum* et *Orthodoxorum*; *Methodiſtarum* ſeu *Syſtematicorum* et quos dicere liceat *Textualium*; *Latiniſtarum*, ſpeciatim *Romaniſtarum*, et *Germaniſtarum*, ſectae, de quibus ſingulis ſuo loco in hiſtoria iurisprudentiae agendum.

Io. Iul. SVRLAND Pr. *de ICtis haereticis.* Marb. 1749.
Dicatur de ſecta compendiariorum et perfectioniſtarum, quam ſibi fingit IENICHEN in orat. *de ſecta compendiariorum et perfectioniſtarum iurisprudentiae perquam fatali.* Gieſſae. 1750.

§. 43.

Quae ſunt in genere ſectarum inter eruditos cauſae, ſunt etiam ſectarum inter ICtos cauſae. Hinc

nouandi et per nouationes inclarescendi pruritus, auctoritatis praeiudicium, lucri bonus odor ex re qualibet &c. sunt sectarum inter ICtos causae generales; licet et veritatis amori nonunquam sectas originem debere, negari nequeat. Ex quibus causis specialibus vero, haec vel illa ICtorum secta orta, in historia iurisprudentiae inuestigandum.

Io. Christ. DRESLER Epist. *de varia illustriorum sectarum inter modernos ICtos causa et indole.* Lips. 1724.

Christ. Lud. SCHEIDIVS Diss. *de optuma inter dissentientes ICtos secta.* Goett. 1738.

TIT. IV.

DE ICTORVM RESPONSIS

§. 44

Iurisconsulti artem suam, vt alii eruditi, colunt viua voce docendo et scribendo. Exercent vero eam potissimum *respondendo de iure*, id est, quid in casu dato iuris sit, declarando. Quum vero culturae quae fit docendo et scribendo, iurisprudentia debeat sua fata, de hac ICtorum occupatione in ipsa historia iurisprudentiae agendum, indeque hoc loco tantum de eorum responsis scitu necessaria sunt proponenda.

§. 45.

Respondendo de iure ICtos artem suam exercere, est antiquissimus mos, ortus cum ipsis ICtis. Interim tamen non semper responsorum ICtorum eadem fuit conditio, indeque distincte et sigillatim agendum de *ICtorum romanorum responsis*, tam sub *libera republica*, quam sub *Imperatoribus*, et de *reliquorum ICtorum responsis*.

§. 46.

§. 46.

Apud I. *Romanos* et quidem ſub *libera republica* reſpondebant omnes de iure qui habebant fiduciam ſui, quibuscunque conſultoribus, ſiue partibus, ſiue oratoribus, ſiue ipſis iudicibus de ſententia ferenda ambigentibus. Liberum vero erat iudicibus ICti opinionem ſequi et non ſequi, nec neceſſitate ſequendi eorum effata conſtringebantur. Hinc POMPONIVS in *l.* 2. §. 47. *ff. de O. I.* ait: *Maſurius Sabinus in equeſtri ordine fuit et publice primus ſcripſit. Poſteaquam hoc coepit beneficium dari a Tiberio Caeſare: hoc tamen illi conceſſum erat. Et, vt obiter ſciamus, ante tempora Auguſti publici reſpondendi ius non a Principibus dabatur, ſed qui fiduciam ſtudiorum ſuorum habebant conſulentibus reſpondebant: neque reſponſa vtique ſignata dabant: ſed plerumque iudicibus ipſi ſcribebant; aut teſtabantur qui illos conſulebant.*

§. 47.

Sub *Imperatoribus* iam AVGVSTVM aliquid immutaſſe quoad ICtorum reſponſa certiſſimum quidem eſt; aſt, quid mutatum ſit? et quamdiu durauerit haec mutatio? non ſatis liquet. Sunt enim POMPONII verba l. c. obuia, quae huc pertinent, obſcura. Ita autem ille pergit. *Primum diuus Auguſtus, vt maior iuris auctoritas haberetur, conſtituit, vt ex auctoritate eius reſponderent: et ex illo tempore peti hoc pro beneficio coepit. Et ideo optimus Princeps Hadrianus, cum ab eo viri praetorii peterent vt ſibi liceret reſpondere, reſcripſit eis, hoc non peti, ſed praeſtari ſolere: et ideo ſi quis fiduciam ſui haberet, delectari ſe; populo ad reſpondendum ſe praepararet. Ergo Sabino conceſſum eſt a Tiberio Caeſare vt populo reſponderet.* Interim maxime probabile eſt, AVGVSTVM quidem promiſcuam de iure reſpondendi facultatem plane ſuſtuliſſe, aſt tamen certis ICtis de

iure reſpondendi facultatem ita indulſiſſe, vt eorum reſponſa eſſent inſtar legis a quibus iudici recedere non licuit, ſicque reliqui adhuc libere, vt ſtante republica, reſpondebant de iure. Quae cum ita ſint, diſtinguendum eſt inter reſponſa ICtorum *publica* et *priuata*, prout vel ab iis ICtis data quibus AVGVSTVS publicam de iure reſpondendi facultatem conceſſerat, vel ab aliis. Quamdiu vero durauerit haec diuerſitas? Quid a TIBERIO conceſſum SABINO quem primum publice *ſcripſiſſe* dicit POMPONIVS l. c. et ſub HADRIANO viris Praetoriis petentibus, vt ſibi liceret reſpondere, denegatum? nondum ſatis expeditum eſt. Interim certum eſt, huc plane non pertinere, nec de reſponſis ICtorum loqui, VALENTINIANEAM conſtitutionem in *l. vn. C. Th. de reſponſis Prudentum* obuiam.

§. 48.

Sufficiant haec de ipſa de iure reſpondendi facultate veterum ICtorum Romanorum et autoritate reſponſorum prudentum. Quod attinet modum reſpondendi de iure, hic aliter ſe habebat quoad *reſponſa ſub libera republica*, cum quibus in omnibus conueniunt reſponſa priuata ſub Imperatoribus, aliter quoad *reſponſa publica ſub Imperatoribus*. De poſterioribus plura dabit ſequens ſegmentum, et de prioris generis reſponſis tantum accipienda ſunt, quae de iis hinc inde narrat CICERO. Haec data ſunt ab ICtis, vel domi in ſolio ſedentibus, vel transuerſo ambulantibus in foro. Haec dabantur variis de rebus, non ſolum vt de iure ciuili ad conſultores referretur, verum etiam de filia collocanda, de fundo emendo, de agro colendo, de omni denique officio aut negotio. Eos ICtos qui priuata auctoritate reſpondebant, accedebant conſultores ſolenni ritu quaerentes: LICET CONSVLERE? Hi modeſte reſpon-

respondebant: CONSVLE, et causa a consultore prolata respondebant: SECVNDVM EA QVAE PROPONVNTVR EXISTIMO, PLACET, PVTO. Rotunda miscent quadratis, qui hic inter publica et priuata responsa non distinguunt.

Io. Christ. BALSERI Comment. *de responsis prudentum ad §. 8. I. de I. N. G. et C.* Giessae 1742. 4.

Henr. Frid. EGGERS Epist. grat. *de ritu veterum Romanorum ICtos variis de rebus consulendi.* Jenae 1748. 4.

Georg. Christ. GEBAVERI *Excursus ad librum primum Institutionum Iustinianearum. Excursus* 1. *ad Cap. VIII. I. de iur. nat. gent. et civ.* in EIVS Ordine Institutionum Iustinianearum. Goett. 1752. 8.

Andr. OCKEL *ICtus rationalis, siue de rationibus decidendi veterum ICtorum Romanorum.* Halae 1702. 8.

§. 49.

Progredior II. ad reliquorum ICtorum responsa (§. 45.). Huc vero referri nequeunt 1) sic dicta *consilia et responsa prudentum Germaniae*, tam veterum Sachibaronum (§. 36.) quam Scabinorum medii aeui, quippe qui ad ICtos veri nominis referri nequeunt, sicque nec eorum responsa et consilia verae species responsorum ICtorum sunt, quae successerunt in locum priorum. Nec 2) proprie huc referri possunt sic dicta *responsa ecclesiastica episcoporum ecclesiae christianae, praesertim ecclesiae Romanae*, quum nec semper de iure consulti Episcopi, nec fuerunt artem professi ICti. Potiori iure itaque *ICtorum recentioris aeui responsa ab iis a Sec. XII. inde data et petita*, huc pertinent. Haec responsa sunt verae species responsorum ICtorum et vel publica auctoritate concipiuntur a collegiis ICtorum ad respondendum de iure constitutis, veluti Scabinati-

bus hodiernis et Facultatibus iuridicis, vel priuati Doctores eorum auctores ſunt. Differunt tamen haec reſponſa a reſponſis veterum ICtorum Romanorum quam maxime, quoad facultatem de iure reſpondendi, reſponſorum auctoritatem, et modum reſpondendi, ſuntque praeſertim inde, quod ICtis a Sec. XII. occaſione reſponſorum eccleſiaſticorum placuerit ea multis rationibus dubitandi et decidendi, nec non allegationibus interpretum, firmare, nata prolixiſſima ICtorum a Sec. XII. vsque ad noſtrum Seculum, reſponſa, conſultationes et deciſiones. Mos ab academiis petendi reſponſa vero in Italia primum viſus eſt, et poſtmodum Germaniae itidem probatus circa finem Sec. XV, quo tempore reſponſa prudentum Germaniae medii aeui peti deſierunt, cum ICti academici germanici ad morem Italorum rationes ex iure adderent. Ab initio vero ipſi ICti germani lingua latina, vt Itali, plerumque vtebantur in ſuis reſponſis, donec demum Sec. XVI lingua germanica vti coeperunt.

Chriſt. Gottl. BVDER Pr. *de conſiliis et reſponſis prudentum Germaniae medii aeui.* Ienae 1749.

Io. Petr. de LVDEWIG Praef. *von rechtlichen Gutachten in Römiſchen und Teutſchen Reich*, quae Tom. I. Conſ. Hallenſ. ICtorum praemiſſa.

Iuſt. Henn. BOEHMER Praef. *de more ICtorum antiquo et recentiori de iure reſpondendi et reſponſorum collectionibus*, quae ornat frontem Tom. I. EIVS Conſult. et Deciſion. iuris.

Henr. Chriſt. L. B. de SENCKENBERG *quando reſponſa ſententiaeque facultatum lingua germanica primum condi coeperint.* In Medit. de vniuerſo iure et hiſtoria. Faſc. II. Med. 2.

TIT.

TIT. V.

DE

ICTORVM SCHOLIS, COLLEGIIS ET SOCIETATIBVS LITTERARIIS.

Nic. REVSNERI Or. *de academiis et scholis praesertim ICtorum.* Vid. EIVS Orationes Ienae 1595 iunctim editas Vol. 2. Orat. 14 p. 160.

§. 50.

Differunt inter se ICtorum scholae, collegia et societates litterariae stricte sic dictae, in eo, quod *ICtorum scholae* seu *scholae iuridicae* destinatae sint culturae iurisprudentiae, quatenus fit docendo discendoque iurisprudentiam; *collegia ICtorum* ad respondendum de iure publica auctoritate sint constituta; *societatum litterariarum iuridicarum* finis vero sit cultura iurisprudentiae per noua inuenta. Dicam nunc de singulis, quae huc pertinent, hic tradendo; reliqua dabit historia iurisprudentiae.

§. 51.

Quoad I. *scholas iuridicas* distingendum est inter scholas iuridicas *academiis antiquiores* et scholas iuridicas *in academiis* seu *studiis generalibus*, in quibus et ICti docent, constitutas. Scholae iuridicae academiis antiquiores ante natum Christum non fuerunt, quum priuata institutio ICtorum sub libera republica apud Romanos, pro scholarum iuridicarum initio, haberi nequeat. Fuerunt itaque primae scholae iuridicae publicae quae *Romae*, *Beryti* et *Constantinopoli*, demum post natum Christum, ortae sunt, et solae apud Romanos manserunt postquam IVSTINIANVS alibi, veluti *Alexandriae* et *Caesariae*, iura explicari interdixit.

Scholae ICtorum in Academiis constitutae vero sunt a Sec. XII in academiis Europae successiue enatae scholae iuridicae, quatenus nimirum hae academiae, vel statim ab initio, vel expost, facultatibus iuridicis instructae.

Gottfr. Leonh. BAVDIS Pr. inuit. ad audiendam Orat. auspicalem: *de scholarum publicarum Romani iuris ante et post Iustinianum habitu et indole*, in quo, *de scholis iuridicis apud veteres*, actum. Lips. 1734. 4.

Io. STRAVCHII *Berytus* seu *ad. Tit. Cod. de metropoli Beryto dissertatio publica, recitata in illustris Salanae superiori anno habita panegyri Doctorali. Nunc vberius et auctius edita.* Brunsw. 1661. 4.

Iac. HASAEVS *de Berytensi ICtorum academia*, in Fasciculo V. librorum rariorum Halae 1716. 8.

Georg. Tob. SCHWENDENDÖRFFER Pr. *de vrbe Roma communi et praecipua legum schola.* Lips. 1668.

Franc. Car. CONRADI Or. *de scholae iuris ciuilis Romanae fatis*, quae EISENHARTI historiae iuris litterariae annexa.

§. 52.

Quod attinet porro II. *ICtorum collegia*, nec *Oracula*, nec *Pontificum collegium*, huc referri possunt. Primum itaque de quo, ast saltem probabiliter, constat, quod exstiterit, collegium ICtorum, fuit 1) *collegium eorum ICtorum quibus ab* AVGVSTO *data est publica de iure respondendi facultas* (§. 47). Sum enim, cum LVDEWIGIO aliisque, in ea haeresi, ICtos tempore AVGVSTI ad respondendum de iure constitutos formasse collegium quoddam, nec singulos sigillatim de iure respondisse. Horum itaque publica auctoritate collegialiter concepta et signata responsa publica plane diuersa erant a responsis ICtorum priuatis de quibus §. 48. actum.

§. 53.

§. 53.

Licet porro dubio careat, 2) *hodierna collegia Scabinorum*, quaeque vix umbram priſtinorum ſcabinatuum ſeruarunt, ad collegia ICtorum referri poſſe: idem tamen de *antiquis illis ſcabinatibus* ſeu *ſcabinagiis*, vulgo *Oberhöfe* etiam dictis, defendi nequit. Erant enim olim haec collegia conſeſſus virorum honeſtorum et morum germanicorum peritorum, qui praeterea quod eſſent iudicium ordinarium, ob inſignem acquiſitam famam ab exteris conſuli et de iure reſpondere ſolebant. Quum itaque hi antiqui ſcabini, licet morum germanicorum periti, eruditorum claſſi adſcribi nequeant, nec eorum collegia, ICtorum collegia, dici poſſunt.

Chriſt. Frid. HARPRECHT Diſſ. *de curiis ſuperioribus in Germania von den Oberhöfen in Teutſchland.* Tub. 1732. *Sam. Frid.* BOEHMER Praef. *de conſultationibus et prouocationibus quibus maiores noſtri in Germaniae curiis ſuperioribus denen Oberhöfen ſeſe manciparunt*, *ſententiasque ab his velut oraculis petierunt*, quae praefixa Tom. 3. P. 2. *Conſult. et Deciſionum iuris* IVST. HENN. BOEHMERI.

§. 54.

Superſunt ſatis nota collegia iuridica, quae ſub nomine 3) *Facultatum iuridicarum* ſeu *ICtorum* vel *Iuriſtarum*, in Academiis ſeu Vniuerſitatibus adhuc hodie florent. Quum per facultatum iuridicarum ortum iurisprudentia magna ceperit incrementa, nec tantum eo fine haec collegia ſint conſtituta vt de iure reſpondeant, ſed et praeterea per ea iurisprudentiae cultura inſigniter promouetur, quae de origine Facultatum iuridicarum dicenda reſeruo hiſtoriae iurisprudentiae, et hoc loco tantum quaedam monenda ſunt, quae earum internam conſtitutionem concernunt. Quod itaque eam attinet,

net, Facultates iuridicae in eo quidem conueniunt cum reliquis Facultatibus, quod vnus ex membris earum *Decani* officio fungatur; in eo vero differunt, quod praeter Decanum facultatis iuridicae, in Germaniae facultatibus iuridicis, licet non omnibus, *Ordinarii* obueniant, quorum officium a Decanorum officio plane diuersum, quodque, licet regulariter academiae tantum vna Facultate iuridica vniuersali ad vtrumque ius directa gaudeant, dentur tamen academiae, vel *duabus Facultatibus iuridicis*, altera *iuris canonici* seu *pontificii*, altera *iuris ciuilis* seu *Caesarei*, quarum quaeque suum habet Decanum, vel *vna tantum particulari*, veluti iuris pontificii, instructae.

Sigism FINCHELTHAVS Or. *de collegiorum iuridicorum origine et auctoritate*, *officio atque vtilitate*, a. 1636 Lipsiae recitata, EIVS Tr. de iure patronatus adiecta.

Io. Georg. ESTOR *Einladungsschrift zu seinen Wintervorlesungen*, *nebst einer Nachricht von der ehmaligen Einrichtung der Iuristen Facultäten*, *dem Vrsprung und Amt eines Ordinarius.* Marb. 1742.

Geschichte der Iuristen Facultät in der Vniuersität zu Rostock, *aus denen bisherigen Sammlungen derer gelehrten Rostockischen Sachen für gute Freunde und andere Quellen.* Rost. 1745. 8.

Erste Fortsetzung der Geschichte der Iuristen Facultät in der Vniuersität zu Rostock. Rost. 1746. 8.

Paul. Wilh. SCHMIDT Praef. *in qua memorabilia quaedam collegiorum iuridicorum Ienensium exposita*, quae ENGAVII *Dec. et Resp.* praemissa.

Christ. Frid. Imm. SCHORCH Praef. *de facultatis iuridicae Erfordiensis ortu*, *constitutione*, *fatis aliisque ad eam pertinentibus rebus*, quae ornat frontem *Collectionis inclytae facultatis iuridicae Erfordiensis responsorum et sententiarum selectiorum* ab eo editae.

Angeli GAGGI *Collegii Bononiensis DD. Pontificii*, *et Caesarii iuris origo et dotes.* Romae 1710.

§. 55.

§. 55.

Ab his hactenus recensitis ICtorum collegiis III *societates litterariae iuridicae* distinguendae, si modo adessent societates litterariae quae hoc nomen merentur. Huc enim referre velle, si duo pluresue libros communi studio scribunt, non satis concinnum. Quae Lipsiae, sub nomine: *Die hochteutsche Rechtsgelehrte Societaet*, et directione IO. HENR. ROTHERI, innotuit societas, fuisset quidem talis, si modo exstitisset. Exitu etiam caruit IO. PETRI de LVDEWIG consilium Halae erigendi academiam scientiarum, in eaque classem iuridicam adornandi. Idem fatum experta est societas illa, quae a 1755. a quibusdam celsissimae camerae imperialis membris proposita eo fine, vt per eam rei iudiciariae et processus huius iudicii cultura promoueatur. *Academia iuris publici Hanouiensis* (*Hanauische Staats und Cantzelei Academie*) a IO. IAC. MOSERO 1750 erecta, mox iterum interiit, praetereaque potius scholis iuridicis accensenda. Societas Pomeranica sub nomine: *collectorum historiae et iuris patrii*, Griphiswaldiae 1742 ab AVG de BALTHASAR et IO. FRID. de BOLTENSTERN fundata, floruit quidem adhuc 1743, ast ab eo tempore exstincta est.

Veranstaltung wegen einer bey der Vniuersitaet zu Halle zu errichtenden Societaet der Wissenschaften, in LVDEWIGS gelehrten Anzeigen P. I. p. 40.

B.C. H. N. S. *Ohnziehlsetzlicher Vortrag eine gelehrte Privatgesellschaft zur Erläuterung, Verbesserung und Erleichterung des Kaiserlichen Reichs Cammergerichts Iustitzwesens und processus einzurichten.* 1755. 4.

Io. Iac. MOSERS *Entwurf einer Staats- und Cantzlei Academie, oder nähere Anleitung und Zubereitung iunger von Vniuersitaeten und Reisen kommender Prinzen, Grafen und andere Personen zu der europäischen, besonders der*

Teut-

Teutschen Staats-Klugheit, zu den ietztüblichen Völkerrecht in Friedens-und Kriegs Zeiten, zu den neuesten Europäischen, besonders denen teutschen, Comitial-Iudicial und extraiudicialen Staats-Angelegenheiten und Streitigkeiten, zu allen Arten von Staats-und Cantzelei Aufsätzen und zu der in einem wohlgeordneten Cantzelei-Collegio, auch bey Congressen, Conferentien u. s. w. üblichen Handels-Weise.

Maasregeln der Pommerschen Geselschaft, welche unter den Nahmen der collectorum historiae et iuris patrii zu Greifswalde im Iahr 1742 *errichtet, vnd am* 1 *Oct. desselben Iahres eröfnet worden.* 4. Vid. das Greifswaldische Wochenblatt de h. a. num. 2. art 2.

Verzeichnis der iährlichen Bemühung der vnter den Nahmen der collectorum historiae et iuris patrii alhier blühenden Geselschaft. Greifswald 1745. 4.

§. 56.

Caeterum non possum non adhuc, tanquam valde singulare, de Gymnasio Patauino annotare, illud constare duabus vniuersitatibus, quarum vtraque aliquando suum habuit Rectorem. Altera vocatur *vniversitas Iuristarum*, eiusque Rector appellatur Rector Iuristarum, ipsos Archi-Episcopos et Episcopos praecedens. Altera *Vniuersitas Artistarum* dicitur, ad quam Philosophi, Medici et Theologi referuntur.

De constitutionibus et immunitatibus almae vniuersitatis Iuristarum Gymnasii Patauini Libri quatuor. Ex Illustr. Senatus Veneti auctoritate denuo correcti et emendati. Pataueii 1564. 4.

Instituta et priuilegia ab Excell. Senatu Veneto Almae vniversitati DD. Iuristarum Patauini Archigymnasii concessa, in libros quinque digesta quorum vltimus postremo adiunctus. Editio Sexta. Pataueii. Typis Io. Bapt. Pasquati Impr. Vniuersit. 1645. 4.

Statuta

Statuta et priuilegia iuridicae Facultatis in Vniuersitate Patauina, aucta et commodiori ordine digesta die 30 *Ian.* 1718. Patauii 1718. 4.

Dicatur de PASQVATI *historia Academiae Iuristarum Patauinae*, quam allegant alii.

TIT. VI.
DE
GRADIBVS ACADEMICIS IN IVRE ET ICTORVM MVNERE ANTECESSORIO.

§. 57.

Nec de origine graduum academicorum in genere, nec in specie de eorum origine in iure, hic agendum; quum prior tractatio huius loci non sit, et, quod in specie graduum academicorum in iure originem attinet, demum in historia iurisprudentiae inuestigandum, quo tempore et qua occasione sint introducti. Hic itaque non nisi hoc quoad originem graduum academicorum in iure notandum, IVSTINIANI diuisionem cupidae legum iuuentutis secundum annos doctrinae in *Dupondios* seu *Iustinianeos nouos*, *Edictales*, *Papinianistas*, *Lytas* et *Prolytas*, infra suo loco explicandam, huc non pertinere.

§. 58.

Equitis legum, (*Ritter der Rechte*) titulum quod attinet, is itidem non denotat gradum quendam academicum in iure: sed potius ex comparatione militiae sagatae et togatae, magnaque quae est inter equites, et eos qui gradibus academicis in iure ornati sunt, similitudine, factum hos equites legum appellatos esse. Prout etiam qui apud Anglos introducti sunt honores in iure anglico *Barristarii* (*Barrister at Lavv*) ac *Seruientis ad legem* (*Ser-*

(*Sergeant at Lavv*) non nisi ad exemplum graduum academicorum in iure excogitati sunt.

Georg. Henr. AYRERI Commentatio *de Equitibus legum.* Goett. 1748. Vid. EIVS Opusc. Sylloge noua n. IV.

§. 59.

Sunt potius veri nominis gradus academici in iure, postquam *Magistri legum* titulus in vsu esse desiit, tres noti academici gradus *Baccalaureatus*, *Licentia* et *Doctoratus iuris*, quatenus Doctoratus dignitatem quandam, non nudum docendi munus, significat, et loco tituli Magistri et quoad ICtos substitutus. Distincti vero ab initio fuerunt gradus academici in iure Caesareo seu ciuili et in iure Pontificio, postquam hi gradus, olim soli iuri Ciuili proprii, cum Decreti studiosis communicati. Hinc olim alii iuris *Caesarii* seu *Ciuilis*, alii *Pontificii* seu *canonici* iuris Baccalaurei, Licentiati et Doctores fuerunt, et hi gradus separatim collati, ita vt e. g. Licentiatus iuris ciuilis, non simul Licentiatus iuris pontificii fuerit, licet vni vterque gradus separatim conferri potuerit. Ast postea illis separatis promotionibus a Sec. XVI fere sublatis, iuris vtriusque creari solent Baccalaurei, Licentiati et Doctores, immo hodie gradus Baccalaurei in iure fere in vsu esse desiit. Caeterum omnino, et hodie adhuc, in promotionibus iuridicis, tam apud pontificios, quam protestantes, et ipsos reformatos in Belgio, sub *vtriusque iuris* nomine ius ciuile et canonicum intelligitur, et tantum iuris vtriusque, non triplicis aut quadruplicis iuris, Doctores creantur. Vnde, quod habemus in nostra academia exemplum, Doctoris triplicis iuris, *Romani* nimirum *Canonici* et *Germanici*, ita a LVDEWIGIO promoti, et candidati qui sub THOMASII praesidio disputauit *pro licentia*

summos

summos in iure DIVINO *et* HVMANO *honores capescendi*, in suo genere vnicum esse, certo mihi persuasum habeo.

Gothof. Lud. MENCKEN Pr. *de origine tituli I. V. D.* Viteb. 1717. 4.

Paul. VOETIVS *de more promouendi Doctores vtriusque iuris*, quae tractatio facit Caput VI. libelli ab eo editi: *de vsu iuris civ. et canon. in Belgio vnito.*

§. 60.

Quum Doctores in genere vel *bullati*, vel *academici* sint, prout vel a Comitibus Palatinis diplomatis seu bullae interuentu, vel in Academiis insignia Doctoralia consequuntur: ita et Doctores iuris vel *bullati*, vel *academici* sunt. Quod praeterea et ii qui gradibus academicis in iure ornati, in aliis facultatibus superioribus ad supremos academicos honores adscendere possint, sicque non desint exempla ICtorum duarum vel trium facultatum superiorum Doctorum, vix opus est vt moneam. Caeterum reliqua de gradibus academicis in iure dicenda, praesertim quod attinet *priuilegia* et *praerogatiuas* Doctorum iuris, remitto ad doctrinam de conditione ICtorum quoad statum externum, de qua infra.

Vlr. MARBACH Diss. *de doctore iuris bullato positiones* 30. Argent. 1695.

§. 61.

Cum dignitates academicae seu gradus academici differant a munere docendi, nunc etiam de ICtorum docendi munere quaedam monenda. Ortis scilicet scholis iuris Romani, orta est *Studiosorum iuris* seu *Auditorum*, *Aduocatorum* seu *togatorum ICtorum* et *Antecessorum* differentia, nuncque haec nomina in

alio ſenſu, ac olim (§. 30.), veniunt. Qui fuerint *iuris ſtudioſi*, a ſcholis in quibus ſtudent ſic dicti, per ſe patet. *Togati ICti* ſeu *Aduocati* vero erant, qui cauſas orabant et in foro legum ſcientiae, quam ſibi acquiſiuerant, faciebant periculum. Ab his differebant ii quibus munus, leges in ſcholis publicis profitendi, erat demandatum, qui *Doctores in vulgari ſenſu*, *Profeſſores*, et praeſertim *Anteceſſores* dicebantur, quae denominatio iis propria. Hi anteceſſores prouinciam iura docendi exſequebantur, tradendo elementa iuris et ipſas leges interpretando in cathedra, hisque officiis abſoluta erat prouincia iis commiſſa, et vel maxime praeter ea paratitla ſcribebant. *Iuris ſtudioſi* ſeu auditores vero praeſcriptis iis temporibus penſum ſuum abſoluebant. Ad ſpecialiora hic non deſcendo, quae dabit hiſtoria iurisprudentiae.

Car. Frid. W[illegible]LCH *ICtus anteceſſor ex variis iuris ciuilis veterumque auctorum locis deſcriptus.* Ienae 1752. 8.

§. 62.

Ab his Anteceſſoribus differunt recentiores Sec. XII. in Italia orti, et hodie in academiis et gymnaſiis docendi iura prouinciam ornantes, *Lectores* ſeu *Profeſſores iuris*, qui itidem titulo ICti Anteceſſoris ſibi placere ſolent. Licet vero ab initio iis diſtinctae et determinatae profeſſiones non fuerint aſſignatae, ſed diuerſae lecturae inter eos diſtributae, ſucceſſiue tamen in Germaniae academiis determinatae profeſſiones iuridicae ortae ſunt, veluti profeſſiones *Decretalium*, *Pandectarum*, *Codicis*, *Inſtitutionum*, *de verborum ſignificatione et regulis iuris* &c.

Car. Otto RECHENBERG Pr. *de origine et hiſtoria profeſſionis de V. S. et R. I. eiusdemque Profeſſoribus in academia Lipſienſi.* Lipſ. 1715. 4. Legi etiam poteſt in den Hall. Beiträgen zur iuriſt. gel. Hiſtorie Vol. II. P. V. p. 27 - 37.

TIT. VII.

TIT. VII.

DE ICTORVM DEABVS TVTELARIBVS, PATRONIS, EORVMQVE DIEBVS FESTIS.

§. 63.

Inter Deos Deasque artium et ſcientiarum tutelares, arti noſtrae duas praeſides dederunt diuinitatum architecti, THEMIDEM nimirum et ASTRAEAM, quae ſunt itaque ICtorum Deaè tutelares. THEMIDEM veteres finxerunt foeminam venuſtam et blandam, Coeli et Telluris filiam, coniugem IOVIS ſecundam, eique tres peperiſſe filias EVNOMIAM, DICEN et IRENEM. ASTRAEA autem virgo perhibetur, aſt moroſa et contractae ad triſtitiam frontis, eamque pro IOVIS et THEMIDIS filia habendam ipſamque *Dicen* ſeu *Iuſtitiam* eſſe, multi contendunt, aliis diſſentientibus. *Putabant* porro *antiqui*, teſte FESTO voce: *Themis*, THEMIM *Deam quae hominibus praeciperet id petere quod fas eſſet illamque id eſſe exiſtimabant quod fas eſt*, ſicque THEMIDIS partes non, vt aliorum Deorum legiferorum, in legibus ferendis, ſed applicandis, poſitas eſſe apparet. Tres filias THEMIDOS vero, nihil aliud quam tres iuſtitiae proprietates eſſe, facile patet. EVNOMIA enim bonam legum diſpoſitionem denotat: DICE iuſtitiam, ad iuſti regulam omnia diſtribuens; et IRENE pacem et concordiam iuſtitiae omnis finem. Caeterum veteres THEMIDEM ſtatua terminali, id eſt, capite tantum, ſine manibus, ſine pedibus, expreſſerunt, et tres filiae ſtatuam terminalem circumſtant in ſigno, quod aeri inciſum, ex STEPHANI PIGHII *Themide Dea* ſeu *lege diuina*, GRONOVII *Theſauro graecarum antiquitatum* Vol. IX. p. 1139 ſeqq. inſerta, exhibui in libelli huius titulo.

Gaudet porro THEMIS quatuor ſymbolis origano, pectine, enſe et lucerna, quibus ſymbolis huius Deae virtutes denotari creduntur.

Chriſt. Gotthold WILISCH Diſſ. *de numinibus ICtis olim ſacris.* Lipſ. 1720.

Chriſt. WOLLE *de Themide diua iuſtitiae praeſide e ſacra Chriſti ciuitate proſcribenda.* Lipſ. 1737. 4.

§. 64.

Mitto Gentilium Deas ICtorum tutelares, cum et patronorum eorum, e gremio ſanctorum ab iis electorum, aliqua hic mentio facienda. Inter plures ICtos in ſanctorum numerum relatos, eſt etiam Diuus IVO, ille inter plures Iuones, itidem ICtos, qui in Britanniae minoris pago Martini (Kermatin) a MCCLIII natus et poſtquam ſanctiſſimam vitam d. XIX. Maii a. MCCCIII finiuerat, a Pontifice CLEMENTE VI a. MCCCXLVII die eius ipſo emortuali XIX Maii coelitum numero ritu ſolenni adſcriptus. Hic IVO is eſt qui ICtorum Patronus inter ſanctos ICtos eſt, praeter quem ICti etiam S. CATHARINAM tanquam patronam ſuam venerantur.

Io. ROBERTVS *Elogia quinquaginta ſanctorum iurisperitorum contra populare commentum de ſolo Iuone.* Leodii 1631. 12.

Sam. HEYDEN Or. *de Iphone qui olim iurisprudentiae patronus creditus eſt.* Tub. 1595. 4.

Panegyris Diuo Iuoni ICtorum tutelari dicta a VALERIO ANDREA DESSELIO *I. V. D. Louianii a* 1622. *XIV Kal. Iunii. Accedit laudatio Eiusdem V. C. Petro Gudelino auctore. Sine loco et anno impreſſionis.* 12.

MAVROGORDATI et IVRATI Orationes binae: *de S. Catharina virgine, tutelari ICtorum praeſide.* Patav. 1660.

§. 65.

Sunt et dies feſti ICtis proprii. Huc refero 1) *feſtum* PAPINIANI, a ſic dictis Papinianiſtis olim celebratum

tum

tum, cuius meminit IVSTINIANVS in *Conſtit. ad Anteceſſores* dum inquit: *Ne autem tertii anni auditores quos Papinianiſtas vocant nomen et* FESTIVITATEM *eius amittere videantur, ipſe iterum in tertium annum per belliſſimam machinationem introductus eſt: librum enim hypothecariae ex primordiis plenum eiusdem maximi Papiniani fecimus lectione, vt et nomen ex eo habeant et Papinianiſtae vocentur et eius reminiſcentes et laetificentur et* FESTVM DIEM, QVEM CVM PRIMVM LEGES EIVS ACCIPIEBANT, CELEBRARE SOLEBANT, PERAGANT; *et maneat viri ſubli-miſſimi praefectorii Papiniani et per hoc in aeternum memoria.* Porro huc pertinet 2) *feſtum* IVONIS, quo olim ICti omnis generis d. XIV Kal. Iunii ſeu d. 19 Maii, huius ſui Patroni memoriam religione ſacrorum quotannis colere ſolebant, licet alii hoc feſtum ad d. VI. Kalend. Septembr. collocent.

Dan. PRIEZACI *Dies natalis Papiniani ex praeſcripto Iuſtiniani celebratus.* Vid. EIVS Miſcellanea. Lut. Pariſ. 1658. p. 68-100.

Chriſt. Hartm. Sam. GATZERT *de natali Papiniani ſeu ad* §. 4. *Conſtit. Iuſtin. ad Antec. Commentarius.* Goettingae 1766. 8.

PARS II.

DE SINGVLIS IVRISCONSVLTIS.

§. 66.

Ampliſſimum nunc ingredior campum, dum ſingulos ICtos recenſere ſuſcipio, quorum numerus vltra quindecim millia adſcendit, ſolis iis numeratis qui per ſcripta iuridica inclaruerunt in orbe litterato. Quum vero hic non lexicon ICtorum concinnandum (§. 18.), ſed potius ſyſtematico ordine ſinguli ICti recenſendi ſunt; non niſi eorum ICtorum mentio facienda,

cienda,

cienda, qui inter eos excellentiſſimi ſunt; niſi quod in iis ſeculis, in quibus deeſt tanta ICtorum, quorum memoria ad noſtra vsque tempora pertingit, copia, vt excellentiſſimi inter eos eligi poſſint, in fugam vacui tales ſubſtituendi, qui ad primae magnitudinis ICtos referri nequeunt.

§. 67.

Vt vero haec recenſio ſingulorum ICtorum ita fiat, prout fieri debet, ſi notitia ICtorum ſyſtematice pertractanda, in certas claſſes redigendi ſunt ICti omnis aeui In his conſtituendis inhaerendum quidem ordini chronologico, aſt tamen ſimul eo deſpiciendum, vt plane diuerſi generis ICti a ſe inuicem ſeparentur. Huic duplici fini vero optime inſeruit ICtorum diuiſio in ANTIQVOS ſeu VETERES, MEDIOS et NOVOS, ſicque ſecundum eam ſinguli ICti ſunt recenſendi.

Abhandlung: *von der Eintheilung der Rechtsgelehrten in alte, mittlere und neue* in den Hall. Beytr. zu der iuriſt. gel. Hiſtorie Vol. III. P. I. p. 29.

§. 68.

Quod porro attinet methodum docendi notitiam ICtorum quoad hanc eius partem, per ſe patet nec hic ſingulorum ICtorum ſcripta eſſe recenſenda, nec definiendum eſſe, an et quatenus huic vel illi debeat iurisprudentia ſua incrementa, vel decrementa, quippe quae partim in Notitia ſcriptorum iuridicorum, partim in Hiſtoria iurisprudentiae demum tradenda: ſed potius non niſi eo dirigendam eſſe hanc tractationem, vt conſtet de nomine, aetate et praecipuo charactere diſtinctiuo ſingulorum excellentium ICtorum. Sunt itaque vitarum eorum primae lineae ducendae, cum perpetua remiſſione ad eos ſcriptores qui pleniori penicillo depinxerunt cuiusque ICti vitam. Haec enim ſunt

ſunt quae in Notitia ICtorum, ſyſtematice, vt hic, pertractanda, de ſingulis ICtis dicenda. Reliqua, quae nimirum in deſcriptione vitae cuiuslibet ICti pertractanda ſunt, ſi ex inſtituto ICtorum vitae enarrandae, in lexico ICtorum quaerenda. (§. 18.).

SECTIO I.
DE
ICTIS VETERIBVS SEV ANTIQVIS.

Chronologiſches Verzeichnis der alten Rechtsgelehrten, in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. III. P. XII. p. 607-725.

§. 69.

Sub *veterum* ſeu *antiquorum* ICtorum nomine comprehendo omnes eos ICtos qui ante IRNERIVM, vel etiam in Graecia poſt IRNERIVM, floruerunt. Sicque ad ICtos veteres, praeter eos ICtos qui partim ante natum *Chriſtum*, partim poſt natum *Chriſtum* Seculis I-XII. floruerunt, referri debent ii ICti qui adhuc Sec. XII. XIII. XIV. et XV, vsque dum Imperium Romanum orientale a Turcis euerſum, in Graecia vixerunt, cum eos ad ſequentia tempora referri magis turbaret ordinem, quam fit, ſi his ICtis adnumerantur.

§. 70.

ICti veteres ſunt duplicis generis, dum in eo differunt inter ſe, quod alii ſint ii qui ante ea tempora, quibus cum HERENNIO MODESTINO obmutuerunt ICtorum oracula, ſicque Romae, partim ſub libera republica, partim ſub Imperatoribus, vsque ad dimidium Sec. III. floruerunt: alii ii qui poſt haec tempora, ſicque a dimidio Sec. III. vsque ad Sec. XII, et, Graeciam quod attinet, ad Sec. XV, vixerunt. Liceat priores

res appellare ICtos ROMANOS STRICTE SIC DICTOS, VE ſic poſteriores ſub nomine RELIQVORVM VETERVM ICTORVM comprehendi poſſint.

MEMBRVM. I.

DE

ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS.

Sexti POMPONII *liber ſingularis Enchiridii*, ex quo excerpta dedit TRIBONIANVS in *l. 2. D. de O. I.*

Commentatores ad l. 2. D. de O. I. quorum nonnullos collegit V. C. VHLIVS ſub titulo: *Opuſcula ad hiſtoriam iuris et maxime ad Pomponii Enchiridion illuſtrandum pertinentia.* Halae 1735. 4.

Index ICtorum codici Digeſtorum Florentino praemiſſus.

Scriptores hiſtoriae Iuris Romani, potiſſimum HEINECCIVS et BACHIVS.

Ant. AVGVSTINVS *de nominibus Pandectarum propriis.* Taracone 1579 et in OTONIS *Theſ iur. Rom.* Tom. I.

Bernh. RVTILII *Vitae veterum ICtorum.* Romae 1536. 8. rec. Baſ. 1537. 4. Argent. 1538. 8. iterumque Baſiliae 1555. 4.

Io. BERTRANDI Βιοι νομικῶν *ſiue de iuriſperitis* Lib. II. Toloſ. 1617. 4. Ibid. 1622. 4. Lugd. Bat. 1675. 8.

Guil. GROTII *Vitae ICtorum quorum in Pandectis exſtant nomina.* Lugd. Bat. 1690. 4.

Io. Chriſt. FRANCK *Vitae tripartitae ICtorum veterum a Bernh.* RVTILIO, *Io.* BERTRANDO *et Guil.* GROTIO *conſcriptae.* Halae 1718. 4.

Nic. HENELIVS ab HENEFELD *de veteribus ICtis e quorum legibus iuſtitiae Romanae templum exaedificatum eſt.* Lipſ. 1641. et 1654. 8. cui acceſſerunt Nic. HENELII *ICtorum veterum, quorum verba pro legibus in Pandectis leguntur, commemoratio metrica;* Caſp. CVNRADI *in veteres ICtos duodequadraginta diſticha;* Io. LORIGII *catalogus ICtorum veterum.*

Io. STRAVCHII *Vitae veterum aliquot ICtorum.* Ienae 1723. 8.

TOR-

TORTORELLI di FOGGIA *degli antichi Giureconsulti Romani.* Napoli 1736. 4.

§. 71.

Vt veteres ICti, quos ICtos romanos in ſpecie ſic dictos appello, ad quos tamen LVCIVS TITIVS, cuius frequens mentio fit in Pandectarum libris, referri non poſſet, ſi et inter Romanos vnquam vixiſſet aliquis huius nominis, ita a ſe inuicem diſtinguantur, prout a ſe inuicem in vſum hiſtoriae iurisprudentiae diſtinguendi ſunt; ii ICti romani ſtricte ſic dicti qui ante ortum ſectarum ſub AVGVSTO, ſicque potiſſimum ſub libera republica, floruerunt, a reliquis, ſub nomine ICTORVM PRIMAEVORVM ſeparandi, hique ſunt qui in Digeſtis nonnunquam appellantur ICti veteres veluti *l.* 3. §. 19. *D. de acq. vel amitt. poſſeſſ.*

Vita Lucii Titii apud ICtos celeberrimi viri ex pandectarum libris recens edita PAPIRIO MASSONIO auctore. Lugduni 1597. 8.

TIT. I.

DE ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS PRIMAEVIS.

§. 72.

ICti primaeui hodie adhuc cogniti, nobis innotuerunt ex CICERONE, GELLIO aliisque Auctoribus qui eorum ſcripta citarunt, in Digeſtis vero pauciſſimorum fit mentio. Multorum itaque, ne nomina quidem ad nos peruenerunt, et omnes qui cogniti ſunt, ICti in ſtrictiſſimo ſenſu ſumti (§. 30.) fuerunt, cum, nondum ortis ſcholis publicis iis temporibus quibus vixerunt, Anteceſſores inter eos non obueniant (§. 61.). Ex iis vero quorum memoria ad noſtra vsque tempora pertingit, potiores ſunt qui nunc ſequuntur.

§. 73.

Prodeat itaque nunc primus, quem orbis litteratus vidit, ICtus veri nominis, omnium reliquorum dux. Fuit is I. APPIVS CLAVDIVS dictus *Coecus*, ante coecitatem autem *Crassus*, quem POMPONIVS *l. 2.* §. 36. *D. de Or. Iur.* CENTEMMANVM appellat. Distinguendus est ab APPIO CLAVDIO Decemuiro, cuius abnepos est, floruitque circa a. V. C. CCCCXL.

Henr Theod. PAGENSTECHERI Diss. philol. iurid. *de Appio Claudio Centemmano.* Duisb. 1738. Vid. EIVS Dissertationum trias. Lemg. 1739 cui num. III. inserta.

§. 74.

Hunc excipit II. TI. CORVNCANIVS a V. C. D. primus ex plebe Pontifex creatus, de quo, quod a. V. C. DIX. obierit, constat.

Lud. Aug. WÜRFFEL Comment. *de Tiberio Coruncanio, ICto Romano, diuini humanique iuris instauratore atque interprete.* Halae 1740. 4. inserta den Hall. Beitr. zu der iurist. gel. Hist. Vol. I. P. IV. p. 634-667.

§. 75.

His temporibus circa a. V. C. DL. floruerunt etiam duo fratres AELII, ex quibus sufficit vnicum tantum nominare, nempe III. SEX. AELIVM PAETVM *Catum* quem egregie cordatum hominem appellat ENNIVS; nec non pater et filius CATONES. Pater IV. M. PORCIVS CATO obiit in summa senectute a. V. C. DCV. Filius vero, itidem V. M. PORCIVS CATO dictus, turbato mortalitatis ordine ante eum a. V. C. DC. naturae debitum reddidit.

Casp. SAGITTARII *Vita M. Porcii Catonis.* Ienae 1667. 4. quae deinde subiuncta EIVS *Commentationi de vita et scriptis Liuii Andronici, Cn. Naeuii* &c. Altenburgi 1672. 8. vnde eam repetiit et suis *vitis summorum dignitate et eruditione virorum restitutis inseruit* IO. GERH. MEVSCHEN Tom. IV. p. 165-190.

§. 76.

Nunc me ad ſe vocant celeberrimi ICti ex gente MVCIA, quae iurisprudentiam pro gentilitio bono habuit, hosque hic, ne confundantur, coniungere placet. Tres eorum hic tantum nominabo, quorum princeps eſt VI. P. MVCIVS P. F. Q. N. SCAEVOLA; cuius frater patruelis erat VII. Q. MVCIVS Q. F. Q. N. SCAEVOLA, augur dictus; filius vero VIII. Q. MVCIVS P. F. P. N. SCAEVOLA. Liceat, vt facilius a ſe inuicem diſtingui poſſint, primum appellare *fundatorem iuris ciuilis*, ſecundum *augurem*, tertium MVCIVM *iuniorem*.

Franc. BALDVINI Commentarius *de iurisprudentia Mutiana.* Baſil. 1558. 8. et cum praefatione *Gundlingii.* Hal. 1729. 8.

Georgii d'ARNAVD *Vitae Scaeuolarum.* Diſſertatio poſthuma. Edidit, adiecta praefatione, obſeruationibus et indice *Henr. Ioan.* ARNTZENIVS. Trai. ad Rhenum. 8.

§. 77.

In fundando iure ciuili *P. Mucii Scaeuolae* fundatoris iuris ciuilis, collegae fuerunt IX. M. IVNIVS BRVTVS et X. M' MANILIVS. *Q. Mucii Scaeuolae* auguris auditor vero, qui nominis celebritatem tanquam ICtus conſequutus, eſt XI. P. RVTILIVS RVFVS in exilio Smyrnae mortuus. Aſt multo plures auditores *Q. Mucii iunioris* innotuerunt, quorum princeps haud dubie fuit XII. C. AQVILIVS GALLVS, qui a. V. C. DCLXIV diriſſima morte periit.

Ant. OISELII *Vita P. Rutilii* in *Meermanni* Theſauro iur. Rom. et Can. Tom. I.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita C. Aquilii Galli* Vid. EIVS vitas veterum ICtorum p. 112.

Io. Gottl HEINECCII Or. *de C. Aquilio Gallo.* Francof. ad Viadr. 1731 et in Sylloge Opuſculorum varii argumenti.

menti Exercit. XXII. p. 766-787 in cuius Praef. supplementa quaedam dedit.

§. 78.

Mitto MVCIOS eorumque cöetaneos et discipulos, quum dignior adsit qui ostia pulsat, dignissimus nimirum omnium ICtorum huius classis XIII. SER. SVLPITIVS LEMONIA RVFVS, qui egente Sulpitia erat, cuius vna ex vndecim familiis erat familia Ruforum, et Lemoniae tribui adscriptus fuit. Erat *Aquilii Galli* discipulus, et ex eius schola iterum magna ICtorum turba, tanquam ex equo Troiano, prodiit. Mortuus est a. V. C. DCCXII.

Euer. OTTO *de vita, studiis, scriptis et honoribus Seruii Sulpitii Lemonia Rufi ICtorum principis liber singularis.* Traj. ad Rhenum 1737. 8. Inseruit etiam hoc scriptum suo Thesauro Iur. Rom. Tom. V. p. 1549 seqq.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Seruii Sulpitii* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 68.

§. 79.

Inter eos qui *Sulpitium* praeceptorem suum venerantur, prae ceteris inclaruerunt XIII. A. OFILIVS et XIV. ALFENVS VARVS, quorum itaque hic mentio facienda, licet aetatem Imperatorum iam attingant, sicque eos ad sequentis classis ICtos referendos esse, videri posset. Quum *Ofilii* auditor iterum fuerit XV. Q. AELIVS TVBERO et eum ad hanc classem referre placet.

Ev. OTTO *Alfenus Varus* Vlt. 1736. 8. Est etiam EIVS vitae Sulpitii adiectus, vt et Thesauro Iur. Rom. Tom. V. p. 1619 insertus.

Andr. Flor. RIVINI Pr. *ad l. 2. §. 46. de O. I. quaedam singularia de Tuberone ICto.* Vittemb. 1746.

§. 80.

Claudat agmen ICtorum huius classis, ex quibus paucos tantum selegi XVI. C. TREBATIVS TESTA, magni nomi-

nominis ICtus *Caesari* et *Ciceroni* familiarissimus et ab ipso *Augusto* in consilium adhibitus. Quo tempore floruerit, ex iis quae de eius amicis dicta sunt, iam patet.

Nic. Hier. GVNDLING *C. Trebatius Testa ICtus ab iniuriis veterum atque recentiorum scriptorum liberatus.* Halae 1710. et in EIVS *Exercit. acad.* P. I. n. 5. Iterata editio prodiit Lipsiae cum variis additamentis in titulo nouo expressis: *recensuit opus, praefationem de ICtis romanis illustribus absolutissimae perfectissimaeque virtutis exemplis adiecit, et singularia quaedam de Trebatio annotauit Gottl. Aug.* IENICHEN. Lips. 1736. 4.

Paul. Phil WOLFHARHT Pr. *de responso Trebatii ad quaestionem Ciceronis: Possitne heres quod furtum antea factum esset, furti recte agere.* Rint. Vid. EIVS Sched. de modis acquirendi notitiam ICtorum p. 209.

TIT. II.

DE

RELIQVIS ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS.

§. 81.

Absoluta ICtorum Romanorum stricte sic dictorum, quos primaeuos appellaui (§. 71.), notitia, nunc et de reliquis ICtis Romanis stricte sic dictis agendum, quorum notitia adhuc maiorem spondet vtilitatem ac praecedentium, quum potissimum ex horum scriptis Digesta sint compilata.

§. 82.

Licet vero hi ICti in eo differant inter se, quod alii eorum sint *Sectatores*, quum hoc tempore sectae *Sabinianorum* et *Proculeianorum* ortae, alii uero *Erciscundi* seu *Miscelliones*; hic tamen, hac differentia non attenta, de singulis huius classis ICtis agendum, et

et quae de harum ſectarum ortu et indole dicenda ad hiſtoriam iurisprudentiae remittenda, ibique definiendum quinam ICtorum huius aeui ad hanc vel illam eorum claſſem referendi.

§. 83.

Differunt porro ICti huius temporis et in eo, quod alii fuerint in ſcholis iuridicis (§. 51.) his temporibus iam exiſtentibus, *Anteceſſores*, alii *non*. Aſt quum, licet certum ſit Anteceſſores iam exſtitiſſe, eorum memoria tamen temporum iniuria periit, haec differentia ICtorum hic attendi nequit.

§. 84

Tertia horum ICtorum differentia itaque, quae oritur ex diuerſitate temporis quo floruerunt, hic vnice attendenda eſt; ſicque ſecundum ſeriem Imperatorum ſub quibus floruerunt, ſinguli ICti huius aeui ſunt recenſendi, qui tantam nominis celebritatem ſunt conſequuti, vt hic eorum mentio facienda.

§. 85.

Duces inter ICtos nunc recenſendos ſunt I. C. ATEIVS CAPITO et II. M. ANTISTIVS LABEO, qui floruerunt ſub AVGVSTO, et priorem circa a. C. 22. mortuum eſſe conſtat. Notandum vero LABEONEM, de quo hic, non confundendum eſſe cum patre ſuo eiusdem nominis, qui floruit adhuc ſub libera republica, aſt non tantae famae, quam hic eius filius, fuit.

Chriſt. THOMASIVS Pr. *Comparatio Antiſtii Labeonis et Atteii Capitonis.* Lipſ. 1683. et inter Programmata Thomaſiana iunctim edita. Halae 1724. num. 1. p. 1-13.

Idem Pr. *Comparatio Labeonis et Trebatii.* Ibid. 1684. et inter dicta programmata num. 2. p. 13-28.

Corn. van ECK Orat. *de vita, moribus et ſtudiis Q. Antiſtii Labeonis et C. Atteii Capitonis.* Franeq. 1692.

Adiecta

Adiecta est haec oratio *Thes. nou. diss. in Acad. Belg. habitarum* Vol. 1. Tom. 2.

Paul. Phil. WOLFHARDT Pr. *de posterioribus Labeonis seu de libris aliquot Labeonis post eius diuulgatis obitum, indeque Posteriorum nomine insignitis.* Rint. 1741.. 4.

§. 86.

Inter ICtos qui sub *Tiberio* qui successit *Augusto* a. C. 13. floruerunt, notatu digni sunt III. MASVRIVS SABINVS et IV. M. COCCEIVS NERVA, sub patris nomine a sequenti eiusdem nomis filio distinguendus. Prior is est cui a *Tiberio* facultas de iure respondendi data (§. 47.).

Dan. Guil. MOLLER Diss. *de Masurio Sabino.* Altorf. 1693.

§. 87.

Sub *Caligula*, *Claudio* et *Nerone*, sicque a. C. 37. vsque ad a. 68, innotuerunt inter ICtos V. C. CASSIVS LONGINVS, *Sabini* discipulus, et VI. M. COCCEIVS NERVA praecedentis ICti huius nominis filius et pater Imperatoris *Neruae.*

Paul. Phil. WOLFHARDT Pr. *de supremis vitae diebus Cassii Longini.* Rint. Vid. EIVS Sched. de modis acquirendi notitiam ICtorum p. 201.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Cassii* Longii in EIVS vitis veterum ICtorum p. 30.

IDEM Pr. *de* M. *Cocceio Nerua* l. c. p. 104.

§. 88.

Tempora *Vespasiani*, qui a. C. 70. Imperator lectus, nobis dederunt tres celeberrimos ICtos, veluti VII. CAECILIVM SABINVM VIII. SEMPRONIVM PROCVLVM et IX. PEGASVM.

Henr. Theod. PAGENSTECHER Oratio *de Pegaso ICto ad l. 2. §. 47. de O. I. publice dicta XI Kal. Quinct. M. DCCXXVII.* Vid. EIVS Ius Pegasianum cui haec oratio adiecta.

Io.

Io. STRAVCHII Pr. *de Vita Pegasi.* Vid. EIVS vitas veterum ICtorum p. 75.

§. 89.

Progredior ad Imperatorum *Neruae* et *Traiani*, qui a. C. 99. vsque ad a. C. 117 regnarunt, tempora, quibus inter ICtos eminent X. IVVENTIVS CELSVS filius; XI. PRISCVS IAVOLENVS; et XII. NERATIVS PRISCVS. Primus inter hos a patre eiusdem nominis distinguendus, et propter celebre responsum quod *Domitio* cuidam *Labeoni* dedit *l. 27 ff. qui test. fac. poss.* notandus, cum inde insulsae quaestiones vocentur *Domitianae. Priscus Iauolenus* Caecilii Sabini discipulus fuit, eumque vltimis *Traiani* temporibus fatis concessisse probabile est. *Neratius Priscus* Imperatori *Traiano* amicissimus et familiarissimus fuit.

Io. Gottl. HEINECCIVS Pr. *de P. Iuuentio Celso ICto eximio, suique Seculi ornamento.* Franc. ad Viadr. 1727 et in Sylloge Opusc. EIUS p. 503 seqq.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Celsorum patris et filii*, in EIVS vitis veterum ICtorum p. 12.

Gottl. Aug. IENICHEN *de Prisco Iauoleno ICto incomparabili et praecipuo Seculi sui ornamento* Lips. 1734.

Hier. van ALPHEN Diss. *continens spicilegia de Iauoleno Prisco ICto et spec. obs. ad quaedam eius fragmenta in Pand.* Trai ad Rhenum. 1768.

Car. Beni ACOLVTHI Or. *de Neratio Prisco.* Ien. 1756. 4.

§. 90.

Sub *Hadriano*, *Antonino pio* et *M. Aurelio Antonino*, philosopho cognominato, cum fratre quem collegam sibi adsciuit, *L. Vero*, qui duo in digestis appellari solent *Diui Fratres*, sicque Sec. II, vixerunt XIII. VLPIVS MARCELLVS; XIV. SALVIVS IVLIANVS, conditor edicti perpetui; XV. SEX POMPONIVS primus litteratorum iuridicorum (§. 12.); XVI. CAIVS seu GAIVS magni nominis

ICtus

ICtus, XVII L. VOLVSIVS MAECIANVS, *Divi Marci* praeceptor in iure ciuili; XVIII. Q. CERVIDIVS SCAEVOLA, ex cuius ſchola *Papinianus* prodiit.

Marc. TYDEMANN *de Vlpii Marcelli vita et ſcriptis*. Trai. ad Rhenum 1762 et in Theſ. nouo Diſſ. in acad. belgicis habit. Vol. I. T. I.

Io. Theoph. SEGER *de Vlpio Marcello*. Lipſ. 1768.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Saluii Iuliani* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 1.

Io. Gottl. HEINECCIVS Pr. *de Saluio Iuliano ICtorum ſua aetate Coryphaeo*. Halae 1733. et in EIVS Sylloge Opuſc. var. p. 788 ſeqq.

Bern. Henr. REINHOLD Or. *de Sex. Pomponio* Herb. 1710. et in Opuſculis a IVGLERO editis p. 502-648.

Henr. BROCKES Diſſ. *de Pomponio hiſtoriae romanae ignaro*. Vitteb. 1733.

IDEM Diſſ. *de Pomponio hiſtoriae litterariae ignaro* ibid. 1736.

Io Gottl. HEINECCII Praef. *de vita Pomponii*, *Vhlii* Opuſc. ad hiſt. iur. pertinentibus, praemiſſa.

Henr. Theod. PAGENSTECHER *Sexti Pomponii ICti quae in Pandectis reliqua ſunt ex libro ad Sabinum*. P. 1-4. Lemg. 1725-1733. 4.

Franc. Car. CONRADI Obſerv. *de vera Caii, inſtitutionum auctoris, aetate*. In Actis erudit. Lipſ. M. Febr. 1727.

EIVSDEM *vindiciae huius obſeruationis* in Parergis L. II. Parerg. V. p. 279.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita L. Vol. Maeciani* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 46.

Io. WVNDERLICH *de L. Voluſio Maeciano ICto itemque ICto Voluſiano* Commentatio. Hamb. 1740. 4.

Io. Ortw. WESTENBERG Or. *Q. Ceruidius Scaevola*. Lugd. Bat. 1734. 4.

Io. Lud. CONRADI *de vita et ſcriptis Q. Ceruidii Scaeuolae ICti liber ſingularis*. Lipſ. 1754. 4.

§. 91.

Antequam ad ſequentium temporum ICtos progredi licet, hic aliqua ICTORVM SATVRNINORVM mentio facienda. Varii occurrunt ICti in corpore iuris qui SATVRNINI appellantur, diuerſae tamen aetatis, et praenominibus diuerſis a ſe inuicem diſtincti, nimirum XIX QVINTVS SATVRNINVS, XX. CLAVDIVS SATVRNINVS et XXI VENVLEIVS SATVRNINVS. Sicque omnino tres, non duo tantum, ICti SATVRNINORVM cognomine celebres, occurrunt. CLAVDIVS et QVINTVS floruerunt ſub Diuis Fratribus, VENVLEIVS vero demum ſub Alexandro.

Io. Gottl. HEINECCIVS Pr. *de variis Saturninis ICtis*. Franc. ad Viadr. 1731. 4. Collocatum eſt in *Vhlii* Opuſc. ad hiſt. iuris pertinentibus. p. 351 - 356.

Ier. Eberh. LINCK *de ICtis Saturninis*. Argent. 1730.

Hermann OOSTERDYK *ad Fragmenta quae ex Venuleii Saturnini libris de officio Proconſulis ſuperſunt*. Trai. ad Rhenum. 1755. et in Theſ. nou. Diſſ. belg. Vol. 1. T. 2.

§. 92.

Ad ICtos qui poſt Diuos fratres floruerunt, et quidem ſub *L. Septimio Seuero*, *Caracalla*, et *Alexandro Seuero*, ſicque Sec. III, pertinet, praeter XXII. CLAVDIVM TRYPHONINVM, omnium ICtorum huius aeui Princeps XXIII. AEMILIVS PAPINIANVS, natus circa a. C. 177. et a. 212 a *Caracalla* interfectus. Iungo ei XXIV. Q. SEPT. FLOR. TERTVLLIANVM ſub ICti nomine ab alio *Tertulliano*, patre eccleſiaſtico, de quo infra, diſtinguendum.

Chriſt. RAV *De Claudio Tryphonino ICto romano*. Lipſ. 1768.

Matt. WESENBECII *Papinianus*. Wittenb. 1570.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Aemilii Papiniani* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 38.

Ev. OTTO *Papinianus*, *ſeu de vita*, *ſtudiis*, *ſcriptis*, *moribus et morte Aemilii Papiniani*, *ICtorum Coryphaei* Diatriba. Duisb. 1718. 8. et ex repetita praelectione auctior. Bremae 1743. 8

Io.

Io. LECTII Oratio *de vita et scriptis Papiniani.* Geneuae 1694 et apud *Ottonem* in Thesauro Iur. Rom. Tom. 1. p. 41 seqq.

Io. Phil SLEVOGT Pr. *de philosophia Papiniani.* Ien. 1681.

Io. Paul. KRESSII Or. *de religione iudicantium Papinianea.* Helmst. 1714.

Franc. BALDVINI *Vita Papiniani*, quae eius disputationibus de iure ciuili ex Papiniano praemissa. Heidelb. 1561. et Halae 1730. 8.

§. 93.

Reliqui quos haec tempora produxerunt celeberrimi ICti sunt, XXV DOMITIVS VLPIANVS, Papiniani aemulus; XXVI. IVLIVS PAVLVS, omnium veterum ICtorum πολυγραφωτατος; XXVII. AELIVS MARTIANVS, XXVIII. CALLISTRATVS; XXIX. FLORENTINVS; XXX. LICINIVS RVFINVS, et, qui paulo post haec tempora floruit, XXXI. HERENNIVS MODESTINVS, cum quo ICtorum oracula obmutuerunt in medio Seculo III. quique est vltimus ICtorum huius classis.

Iac. LECTIVS Or. duae *de vita Domitii Vlpiani et scriptis* 1601. in OTTONIS *Thesauro iur. Rom. Tom* 1. *p.* 51-66.

Petrus de TOVLLIEV Or. *de Vlpiano, an Christianis infenso? contra Baronium et alios* 1724 et in EIVS *collectaneis* p. 495-515.

Adr. STEGER *Domitius Vlpianus.* Lips. 1724.

Io. Gottl. HEINECCIVS Pr. *de Vlpiani ICti hebraismis.* Francof. 1730. et in EIVS *syll. Opusc. var.* num. XVIII. p. 696-703.

Christoph. WOLLII Ep. crit. *de Hebraismis Vlpiani ICti.* Lips. 1739.

Nachricht von denen zu des Vlpians Leben gehörigen Abhandlungen, welcher ADR. STEGERI *Dissertatio de Domitio Vlpiano und* WOLLII *Epistola de hebraismis Vlpiani beigefüget worden*, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. VI. p. 199-268.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Iulii Pauli* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 91.

Franc. Car. CONRADI Prol. acad. ſub. titulo: *Iulius Paulus ab iniuriis criticorum vindicatus.* Helmſt. 1733 et in EIVS Parergis L. IV. Parerg. II. p. 507.

Al. Arn. PAGENSTECHER *Iulius Paulus* in EIVS Sylloge Diſſ. p. 523. ſeq.

Henr. Theod. PAGENSTECHER *Gryphorum Magiſter Paulus iniuria vapulans, ſive de ſtilo* PAVLI. Wetzl. 1724. 4.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Martiani* in EIVS vitis veterum ICtorum p. 83.

Gerh. OELRICHS Diſſ. *de vita ſtudiis, honoribus et ſcriptis Aelii Marciani ICti.* Vltrai 1754.

Gottl. Aug. IENICHEN *ſingularia de Calliſtrato ICto.* Lipſ. 1742.

Henr. Io. Otto KOENIG Pr. *de Licinio Rufino ICto Romano.* Halae 1772.

Chriſt. Gottf. IASPIS Commentatiuncula *de Florentino eiusque eleganti doctrina* ad l. 3. ff. de I. et I. Chemnicii. 1753. 4.

Car. Frid. WALCH Epiſt. *de philoſophia Florentini.* Ienae 1754.

Andr. Flor. RIVINI Diſſ. *in qua Florentini iurisprudentiae teſtamentariae reliquiae in Inſtit. Imp. Iuſtiniani repertae et notis illuſtratae exponuntur.* Vitemb 1752.

Io. SCHILTERI *Herennius Modeſtinus, ſiue fragmenta libri ſingularis quam de cautelis ſcripſerat Modeſtinus commentario illuſtrata.* Argent. 1687.

Henr. BRENCKMANNI Comment. *in Herennii Modeſtini librum de Eurematicis.* Lugd. Bat 1706. 8.

Io van NISPEN Diſſ. *ad fragmenta quae in Digeſtis ex Herennii Modeſtini Pandectis ſuperſunt.* Lugd. Batau. 1752.

MEM-

MEMBRVM. II.
DE RELIQVIS ICTIS ANTIQVIS, PRAETER ICTOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS.

§. 94.

Licet hoc ſegmentum ſub ſe comprehendat eos ICtos antiquos ſeu veteres, qui, praeter iam recenſitos ICtos romanos ſtricte ſic dictos, adhuc Sec. III. vixerunt; nec non ICtos qui Seculis IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. vbique, et in ſpecie in Graecia adhuc Sec. XII. XIII. XIV. et XV. floruerunt (§. 71.); breuiſſimis tamen abſolui poteſt notitia horum ICtorum in his primis lineis et initiis notitiae ICtorum, quum pauci ſint ICti huius aeui quorum memoria ad noſtra vsque tempora conſeruata, quique notatu digni ſunt.

§. 95.

ICti huius aeui non ſolum pro temporum quibus floruerunt diuerſitate, ſecundum quam ordine chronologico hic recenſendi ſunt, inter ſe differunt: ſed et alia eorum datur differentia hic praemittenda. Hinc de huius aeui 1) *Canoniſtis*; 2) *Ciuiliſtis* 3) *ICtis eorum populorum qui a Sec. V. Imperii Romani occidentalis prouincias occuparunt*, generatim hic agendum, vt in ſequentibus in quolibet Seculo hi diuerſi ICti a ſe inuicem diſtingui poſſint.

§. 96.

Eſt, vt iam recte obſeruauit DOVIATIVS in *Praenotionibus canonicis Lib.* 3. *Cap.* 1. collectionum canonum, ſi ordinem et methodum ſpectas, non vnum genus. Vetuſtiſſimae enim ſimpliciter temporum ſeriem ſequutae. Deinde vero, aucto canonum numero, conducibilius eſt viſum artis aliquid adhibere, ac certa in capita, et velut claſſes, diſtributa eccleſiaſticae

disciplinae materia vniuersa, sub vnamquamque classem variorum conciliorum placita, hisque addita Pontificum et Patrum scita atque sententias, redigere. Collectionum posterioris generis auctores itaque omnino ICtis adnumerandi sunt, mihique sub CANONISTARVM, et quidem, vt a reliquis Sec. XII seqq. ortis distingui possint, PRIMAEVORVM nomine veniunt, suntque vel *graeci*, vel *latini Canonistae.*

§. 97.

Ab his Canonistis differunt ii horum temporum ICti qui, prout ICti hactenus recensiti, ius Romanum excolebant, et natione Romani erant, quos CIVILISTAS inter hos antiquos ICtos appello, et eos sub nomine CIVILISTARVM PRIMAEVORVM a Ciuilistis sequioris aetatis distinguo. Hi vero vel tales sunt, qui antequam a. DCCCCX. Ius Iustinianeum in Graecia viuere desiit, per nouum corpus iuris a BASILIO coeptum, et a filio eius LEONE consummatum (*Introd. mea in iurispr. positiuam* §. 128.) floruerunt in Imperio Romano siue occidentali, siue orientali: vel tales qui post haec tempora in Graecia, vsque ad excidium constantinopolitanum, floruerunt. Priores CIVILISTAS LATINO-ROMANOS, posteriores vero CIVILISTAS GRAECO-ROMANOS appello, et illi vel ANTEIVSTINIANEI, vel IVSTINIANEI vel POSTIVSTINIANEI ciuilistae sunt; prout vel ante, vel sub, vel post IVSTINIANVM floruernnt.

§. 98.

Superest tertia quaedam ICtorum huius aeui species, quae proprie nec *Canonistis*, nec *Ciuilistis* adnumerari potest, et mihi sub nomine ICTORVM EORVM POPVLORVM, QVI IMP. ROM. OCCIDENTALIS PROVINCIAS A SEC. V. OCCVPARVNT, veniunt, quosque etiam *ICtos barbarorum populorum* per me appellare liceat. Quum enim

enim ex hiſtoria iuris (*Intr. in iurisprud. poſitiuam* §. 121.) conſtet, in regnis ab his populis conditis ius Romanum in vſu manſiſſe, nec minus ex infra dicendis patebit ipſam ſcholam iuris romanam ſub his populis non plane exſtinctam eſſe, ſed floruiſſe etiam ſub iis; inde probabiliter colligi poteſt floruiſſe inter eos ICtos veri nominis, ſi etiam nullum exemplum ICtorum huius generis allegari poſſet.

§. 99.

Caeterum adhuc notandum inter ICtos antiquos huius claſſis a Sec. III. inde obuenire et tales qui *Chriſtiani* fuerunt, ſicque initium ICTORVM CHRISTIANORVM cadere in haec tempora. Ad ICtos Chriſtianos enim referri nequeunt illi Iudaeorum νομικοὶ qui Chriſto nomen dederunt (§. 33.): ſed potius, qui inter ICtos Romanos chriſtianam religionem profeſſi ſunt, huc referri debent. Quae quum ita ſint, NICODEMVM pro primo ICto Chriſtiano habendum eſſe, defendi nequit, ſed fuit, ſi quid video, primus Chriſtianus ICtus Q. SEPTIMIVS FLORENS TERTVLLIANVS, vulgo Presbyter dictus, de quo infra.

Io. Mich. HEINECCII Diſſertatio hiſtorica: *de Iurisconſultis Chriſtianis priorum Seculorum eorumque in eccleſiam meritis.* Halae 1713. 4.

Io. Erneſt. FLÖRCKE *Hiſtoriſche Nachricht von Kirchen-Scribenten, welche Juriſten geweſen.* Ien. 1726. 8.

TIT. I.

DE ICTIS ANTIQVIS SECVLI III PRAETER ICTOS ANTIQVOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS.

§. 100.

Celebrium ICtorum Seculi III, praeter eos qui ad antecedentem ICtorum claſſem pertinent, et in-

ter eos (§. 92 et 93.) iam recensiti sunt, numerus est valde exiguus; Vix operae pretium itaque esset horum ICtorum mentionem fieri, nisi deessent alii magis digni vt hunc occupent locum. Ignoramus vero huius aeui *Canonistas primaeuos* (§. 96.) hoc tempore nondum existentes, nec, quod per se patet, *ICti barbarorum populorum* (§. 98.) haec tempora attingunt. Sunt itaque omnes huius seculi ICti *Ciuilistae* et quidem *Anteiustinianei* (§. 97.)

§. 101.

Primus qui huc referri potest est I. Q. SEPTIMIVS FLORENS TERTVLLIANVS, vulgo Presbyter dictus, antiquissimus ille latinorum pater, quem EVSEBIVS *L. II. Hist. c. 2. p.* 32. appellat *legum Romanarum peritissimum virum*, eumque antequam Christianis nomen dedit caussas in foro egisse, valde probabile est. Non confundendus tamen hic TERTVLLIANVS cum ICto eiusdem nominis cuius §. 92. mentio facta. Obiit a. C. CCXX.

Io. Henr BLVMBACHII Epist. *de Senatusconsulto, Q. Septimo Florente, Presbytero et ICto, Tertullianis.* Lips. 1735. 4.

Iust. Car. WIESENHAVER *de ICto et Q. Sept. Florente Tertullianis.* Hild. 1743.

§. 102.

Porro ad ICtos huius seculi referri etiam potest II. MINVTIVS FELIX itidem scriptor ecclesiasticus, qui non multum a TERTVLLIANI *Presbyteri* aetate abfuisse videtur. Eum enim non ignobilem inter causidicos loci fuisse testatur LACTANTIVS *Lib. 5. p. 459*, et HIERONIMO *Catat. Cap.* 58. *p.* 67. vocatur insignis Romae causidicus. Sunt tamen qui eum numero ICtorum eximendum esse defendunt.

Christ.

Christ. Aug. HEVMANNI Obſerv. *qua numero ICtorum eximitur Minutius Felix* in Parergis Göttingenſibus Tom. 1. Libr. 1. p. 208.-212.

§. 103.

Quum omne trinum perfectum, his adiungo adhuc alium huius ſeculi ſcriptorem eccleſiaſticum III. TASCIVM COECILIVM CYPRIANVM. ICtum eum ante converſionem fuiſſe ex ipſius epiſtola ad DONATVM *Epiſt.* 1. *p.* 2. non obſcure colligi poteſt. Obiit a C. CCIX.

§. 104.

Caeterum inde quod, prout ex dictis patet, non plane deſint ICtorum Sec. III. paeter huius aeui ICtos Romanos, exempla, quibus adhuc alia iungi poſſent, et ex flore in quo tunc temporis adhuc ſcholae iuris Romani erant, facile colligi poteſt, multos ICtos vixiſſe hoc tempore, licet eorum memoria deleta.

TIT. II.

DE ICTIS SECVLI IV.

§. 105.

Quum conſtet initio Sec IV. CONSTANTINVM M. relicta pagana ſuperſtitione CHRISTO nomen dediſſe et ſub eo iurisprudentiam Romanam reuixiſſe, vt et tunc temporis floruiſſe iam ante ortas ſcholas iuris Romani, tam Romae, quam Beryti; vel inde colligi poteſt hoc aeuo ſtudium iurisprudentiae non ita deſertum fuiſſe, ut plane nulli vixerint in eo ICti. Interim pauci eorum noti ſunt, nec eos noſcere multum intereſt, indeque ſufficiet aliqualem eorum notitiam hic exhiberi.

§. 106.

Sunt vero omnes huius ſeculi ICti *Ciuiliſtae Latino-Romani* et quidem *Anteiuſtinianei*, quum nec *Ca-*

noniſtae, nec *ICti barbarorum populorum* in hoc ſeculo obueniant. Licet porro dubio careat ciuiliſtas huius ſeculi, partim Anteceſſorum munere in ſcholis iuris romani eſſe functos, partim non, nullus Anteceſſorum tamen allegari poteſt cuius merita in iurisprudentiam cognita ſunt. Quod enim GREGORIANVS ſeu GREGORIVS, et HERMOGENIANVS ſeu HERMOGENES Anteceſſorum munere functi ſint in vna alteraue ſcholarum iuridicarum huius aeui, probari nequit.

§. 107.

Qui tanquam huius ſec. ICti notandi et quidem inter ethnicos ſunt I. GREGORIVS; II. HERMOGENES, quos antiquos illos codices ab iis nominatos (*Introd.* §. 116.) compilaſſe conſtat; III. AVRELIVS ARCADIVS CHARISIVS; IV. IVLIVS AQVILA; V. INNOCENTIVS; VI. DOMNVS. De nemine horum enim probari poteſt quod vel Anteceſſor, vel Chriſtianus fuerit, licet de aliquibus ex iis hoc adſerant alii.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Hermogeniani*, in EIVS Vitis veterum ICtorum p. 22.

§. 108.

Non deſunt tamen alii inter Chriſtianos huius ſeculi, qui ad ICtos referri poſſunt, VII. IVLIVS FIRMICVS MATERNVS; VIII. AMBROSIVS.

TIT. III.

DE ICTIS SECVLI V.

§. 107.

Paullo ſereniora fata habuit ICtorum natio in Seculo V. ac quidem retro in Sec. IV et ex parte Sec. III. Sunt vero huius aeui, in quod barbararum gentium ICtorum quidem, non vero Canoniſtarum, initium incidit

incidit ICti, vel *Ciuilistae*, vel *ICti barbararum gentium.* Priores partim *Antecessores* seu Professores iuris in vna alteraue trium scholarum fuerunt, partim *alii ICti*, de quibus quod Antecessores fuerint probari nequit.

§. 110.

Inter notos *Ciuilistas* Sec. V. qui *Antecessorum munere sunt functi* occurrunt I. LEONTIVS, qui *Theodosii* II. temporibus Constantinopoli ius professus est et primus comitiuam primi ordinis meruit; II. HEROS PATRICIVS, Professor iuris in schola Berytensi; III. HEROS EVDOXIVS, eiusdem scholae Antecessor; IV. DOMNINVS, qui itidem ibidem hoc munere functus est.

§. 111.

Qui, licet *Antecessores fuisse probari nequit*, ad Ciuilistas huius aeui tamen referendi, partim ii sunt quorum opera vsus est THEODOSIVS in conficiendo Codice Theodosiano, ast quoad solum nomen tantum cogniti, nimirum V. ANTIOCHIVS; VI. MAXIMINVS; VII. MARTYRIVS; VIII. SPERANTIVS; IX. APPOLLODORVS; X. THEODORVS, XI. EPIGENIVS, XII. PROCOPIVS: partim ii, quorum scripta tantum cognita sunt XIII. AVCTOR NOTITIAE DIGNITATVM ORIENTIS ET OCCIDENTIS; XIV. AVCTOR COLLATIONIS LL. MOSAICARVM ET ROMANARVM; XV. AVCTOR CONSVLTATIONIS DE PACTIS, de quibus scriptis infra agendum.

§. 112.

Porro inter *scriptores ecclesiasticos* huius Seculi Ciuilistis adscribi possunt XVI. AVGVSTINVS; XVII. PONTIVS MEROPIVS PAVLLINVS; XVIII. SEVERVS SVLPITIVS; XIX. AVRELIVS PRVDENTIVS CLEMENS; XX. MARIVS MERCATOR; XXI. SOCRATES; XXII. SOZOMENVS.

Iust. Henn. BOEHMER *Specimen iurisprudentiae Anteiustinianeae ex A. Augustino Hiponensi Episcopo.* Halae 1742.

§. 113.

Quod attinet *barbararum gentium ICtos*, hoc loco GOARICI, ANIANI et PAPIANI aliqua facienda eſt mentio. GOARICVS et ANIANVS ſunt Viſigothi, quorum prior breuiarium legum Romanarum ALARICI Regis Viſigothorum (*Introd. in iurispr. poſit.* §. 121.) compoſuit, ſecundus vero tanquam eius Referendarius edidit. Si itaque vni ex his debetur is honor, quod ſit in numerum ICtorum recipiendus, potius GOARICVS, quam ANIANVS, pro huius generis ICto eſſet habendus. PAPIANVM vero quod attinet, vulgo is liber, quem tanquam corpus legum Romanorum GVNDEBALDVS Rex Burgundionum compilare iuſſit, ſub nomine *Reſponſorum* PAPIANI venit (*Introd. l. c.*). Aſt probari nequit hunc librum ab auctore ſuo PAPIANO ſub nomine reſponſorum Papiani venire, ſicque hoc tempore exſtitiſſe eruditum, et in ſpecie ICtum, PAPIANVM dictum: ſed potius valde probabile eſt hunc librum de cuius auctore non conſtat, ex imperitia librariorum, cum a loco quodam reſponſorum Principis illius ICtorum Romanorum PAPINIANI (§. 93.) initium duceret, nomen PAPINIANI ſeu PAPIANI *reſponſorum* accepiſſe.

Franc. Car. CONRADI Obſeruatio *de Pſeudopapiano Burgundione*, in EIVS Parergis. Lib. 1. Par. V. p. 96. Conf. etiam Praefatio noua Parergis praefixa p. 27.

TIT. IV.

DE ICTIS SECVLI VI.

Guil. Otto REIZII *Memorabilia ex ſcholiis Baſilicorum excerpta, quae faciunt ad indagandam aetatem ICtorum maxime eorum qui ſub Imperatore Iuſtiniano magno floruerunt: noue collecta et conſectariis atque poriſmatis illuſtrata.* Vid. EIVS Theophilus. Excurſus XX. p. 1233 ſeqq.

§. 114.

§. 114.

Pleniorem notitiam ICtorum Sec. VI. qui *Ciuiliſtae Latino-Romani* fuerunt, ac quidem notitia ICtorum proxime praecedentium ſeculorum erat, debemus FLAVIO noſtro, qui occaſione compilationis Pandectarum varios ſuae aetatis ICtos laudat, partim Anteceſſores, partim alios qui cauſarum patroni fuerunt. Incidit etiam in hanc aetatem *Canoniſtarum primaeuorum* origo, qui numerum ICtorum huius aeui augent, nec defuerunt *ICti barbarorum populorum.* Sigillatim itaque nunc de Sec. VI. *Ciuiliſtis Latino-Romanis* tam *Iuſtinianeis* quam *Poſtiuſtinianeis*, vt et *Canoniſtis* huius Seculi agendum. Quod vero attinet *populorum barbarorum ICtos* huius aeui, de iis notatu digna non obueniunt.

§. 115.

Inter *Ciuiliſtas Iuſtinianeos* primum merito ſibi vindicat locum I. TRIBONIANVS, qui ſummos in aula IVSTINIANI honores conſequutus, ſummaque apud Imperatorem auctoritate et gratia floruit et a. 546 mortuus eſt. Sub eius directione ius Iuſtinianeum compilatum eſſe in vulgus notum eſt.

Io. Petr. de LVDEWIG *Vita Iuſtiniani et Theodorae Auguſtorum, nec non Triboniani.* Halae 1731. 4.

Io. Gottl. HEINECCII Praefatio, *qua Iuſtinianus, Tribonianus et corpus iuris ciuilis defenduntur*, praemiſſa corpori Iur. Civ. Romani Lipſ. 1725.

Fr. HOTMANI l'Antitribonian, cura P. LEVELET 1602. Latina verſio ſub titulo: *Antitribonianus* prodiit Hamburgi 1647.

Io. CHIFLETII *de iuris vtriusque architectis Iuſtiniano, Triboniano, Gratiano et Raymundo* Diſſ. apologetica Antwerp. 1651. 4. et in Ever. *Ottonis* Theſ. iur. Rom. Tom. I. p. 161.

Io.

Io. Andr. HELWIG *de paganiſmo Triboniani.* Gryphisw. 1728. 4.

Chriſt. Henr. FRIESLEBEN *de habitu philoſophiae Tribonianeae in Inſtitutis.* Diſſ. prima. Alt. 1732. Secunda Ibid. Eod.

Ant. SCHVLTING Or. *Culpandusne ſit Tribonianus quod ICtorum qui ſtante republica romana claruere ſcripta ſuppreſſerit, ac poſteriorum qui ſub Imperatoribus floruere reſponſa in Pandectas retulerit.* Franeq. 1695. quae etiam EIVS Iurispr. Anteiuſtinianeae adiecta.

Io. SCHWARZII Disquiſitio: *Vtrum iure culpandus ſit Tribonianus, quod in compilandis Pandectis ethnicorum hominum ſcripta compilauerit.* Lugd. Bat. 1737. 4.

I. H. B. id eſt IAC. HENR. BORNII *Animaduerſiones in* IO. SCHWARZII *diſq. acad. vtrum iure culpandus &c.* Lipſ. 1737. 4.

§. 116.

Ad *Ciuiliſtas Iuſtinianeos* pertinent porro Anteceſſores Berytenſes et Conſtantinopolitani quibus IVSTINIANVS ad ius condendum et docendum eſt vſus. Ex his praeſertim ſunt notandi II. THEOPHILVS; III. THALELAEVS; IV. IVLIANVS, Anteceſſores Conſtantinopolitani: nec non V. ANATOLIVS; VI. DOROTHEVS Anteceſſores Berytenſes. THEOPHILVM ſpeciatim quod attinet, eum eſſe illum cui paraphraſin graecam debemus, hodie extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt. Quoad IVLIANVM vero notandum eum ab aliis Iulianis eiusdem nominis, aſt diuerſae aetatis, diſtinguendum eſſe. Antecedit eum is cuius ſupra §. 91. mentio iam facta, alius vero eum ſubſequitur de quo infra.

Io. Gotfr. SAMMET *Coniecturae de Theophili vita.* In EIVS XI. Opuſc. varii argumenti n. VIII. p. 211 ſeqq.

Io. Henr. MYLII *Vindiciarum Theophili praeparatio, qua hiſtoria ipſius et paraphraſeos exponitur.* Lipſ. 1730. Haec diſſertatio poſtea prodiit ſub titulo: *Theophilus, ſeu*

seu de graecarum iuris institutionum earundemque auctoris historia, aetate, auctoritate, fatis, dotibus, naevis liber singularis. Lugd. Bat. 1733. 4. et in REIZII Theophilo p. 1034 seqq.

§. 117.

Reliqui noti *Ciuilistae Iustinianaei* sunt causarum patroni, qui cum praecedentibus in compilandis pandectis operam suam collocarunt, inter quos praecipui sunt VII. STEPHANVS; VIII. ATHANASIVS; IX. CYRILLVS.

§. 118.

Ciuilistae *Postiustinianei* qui hoc Seculo floruerunt sunt partim tales, qui quidem scriptis clari ast nomina eorum ignorantur, quorsum pertinent X. AVCTOR BRACHILOGI LEGVM et XI. AVCTOR LEGVM GEORGICARVM IVSTINIANI II: partim tales quorum nomen cognitum est, veluti XII. IVLIANVS quidam a duobus antecedentibus IVLIANIS (§. 91. et 116.) diuersus; XIII. HEROS AMBLICHIVS; XIV. BESTES.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG Praefatio *de auctore brachilogi legum*, suae huius libri editioni de a. 1743. praemissa.

§. 119.

Sufficiant haec de Ciuilistis Seculi VI. vnde nunc ad Canonistas primaeuos (§. 97.), quorum ortus in haec tempora incidit, progredior ad eosque in hoc seculo referri posse I. IOANNEM SCHOLASTICVM; II. DIONYSIVM EXIGVVM; III. MARTINVM; IV. FVLGENTIVM FERRANDVM aliosque non dubito. Primus IOANNES qui inter quatuor Patriarchas Constantinopolitanos, qui sub IVSTINIANO vixerunt postremus fuit, *scholasticus* appellatus est, quoniam ex schola seu ordine Advocatorum ad ecclesiasticum ordinem transiit. Secundus, DIONYSIVS nempe, a parua statura *exiguus* dictus,

doctri-

doctrina et ingenio magnus, fuit monachus et abbas deinde, moribus et domicilio Romanus, et tempore IVSTINIANI floruit. Tertius MARTINVS Episcopus Baracensis, et quartus FVLGENTIVS FERRANDVS ecclesiae Carthaginensis in Africa Diaconus fuit.

TIT. V.

DE

ICTIS SEC. VII. VIII. IX. X. XI. ET ICTIS GRAECO-ROMANIS POSTERIORVM TEMPORVM.

§. 120.

Supersunt inter veteres ICtos Sec. VII. VIII. IX. X. et XI. ICti, nec non ICti graeco-romani posteriorum temporum (§. 95.), de quibus quaedam addenda, sigillatim de huius aeui *Ciuilistis Latino-Romanis*; *Canonistis* et *ICtis graeco-romanis posteriorum temporum* agendo.

§. 121.

Quod itaque attinet *Ciuilistas Latino-Romanos Seculorum VII-XI*, his temporibus in *oriente* ICtos huius generis vsque ad Sec. X. interque eos Antecessores, floruisse, dubio caret. An vero, quod *occidentem* attinet, et de eo dici possit Ciuilistis Latino-Romanis non fuisse his temporibus destitutum, disputatur quidem: ast verior est eorum sententia qui defendunt, et in occidente Ciuilistas Latino-Romanos hoc tempore non plane defuisse. Quum enim ius Romanum adhuc his temporibus in Occidente in vsu fuisse et in scholis traditum esse probari possit, et ICtos ibi floruisse dubio caret. Interim tamen huius aeui Ciuilistarum Latino-Romanorum, tam in oriente quam

in occidente, memoria ita deleta vt pauci tantum quoad nomen cogniti ſint, inter quos praeſertim LANFRANCVS *Papienſis* notandus, qui vixit Sec. XI. fuitque a. 1042. Monachus in coenobio Beccenſi et a. 1070. Archiepiſcopus Cantuarienſis, a. 1089 vero naturae debitum redidit.

MILONIS CRISPINI *Vita Lanfranci cura et annot. Dacherii* EIVS Opp. quae Lucas Dacherius Lutetiae Pariſiorum 1648 edidit praefixa.

§. 122.

Notiores quidem ſunt *Canoniſtae horum temporum:* aſt tamen pauci eorum ita innotuerunt, vt eorum hic mentio facienda. Sufficiat itaque hic ex Sec. ſeptimo I. CRESCONIVM Epiſcopum Africanum; ex Sec. octauo II. HADRIANVM Papam et III. BONIFACIVM, vulgo Germanorum Apoſtolum dictum, qui a. 745. Moguntinus Archiepiſcopus creatus; ex Sec. nono IV. PHOTIVM, Patriarcham Conſtantinopolitanum, et impoſtorem illum qui ſub adoptato nomine V. ISIDORI *Mercatoris* ſeu *Peccatoris* hoc tempore innotuit; ex Sec. decimo VI. REGIONEM Abbatem Prumenſem; ex Sec. vndecimo VII. BVRCHARDVM ſeu BROCHARDVM, Epiſcopum Wormatienſem, et VIII. IVONEM, Epiſcopum Carnotenſem, notaſſe.

BASNAGII Obſerv. *de Photio eiusque ſcriptis*, in EIVS Edit. Lect. antiq. *Caniſii* Tom. II. P. II. p. 375-378.

Seb. de ROTENHAN Epiſtola *ad Wolfg. Fabricium breuem de Reginonis vita notitiam exhibens.* In calce chronici Reginonis. Mogunt. 1521.

Io. FRONTONIS *Vita Iuonis Epiſcopi Carnotenſis in Gallia*, in EIVS epiſtolis et diſſert. eccleſiaſticis. Hamb. 1720. 8. editis p. 489.

§. 123.

Sequuntur *ICti graeco romani* quorum initium ad Sec. X. relatum (§. 98), quique euerſo Sec. XV. a Turcis Imperio Romano orientali deſierunt De horum ICtorum exiſtentia dubitat nemo, aſt et eorum notitia tenebris eſt inuoluta. Cognita tamen ſunt variorum ex iis nomina et ſcripta, indeque et horum ICtorum aliqua mentio hic facienda. Praeſertim vero notari merentur I. MICHAEL PSELLVS qui in Sec. XI. circa a. MLXX. vixit ſub *Michaele Duca* Imperatore; II. MICHAEL ATTALIALA ICtus graeco-romanus eiusdem cum praecedente aetatis; III. THEODORVS BALSAMON Patriarcha Antiochenus, qui floruit Sec. XII; IV. NICOLAVS HAGIOTHEORETVS, Metropolita Athenienſis, qui itidem ad ICtos graeco-Rom. Sec. XII pertinet; V. EVSTATHIVS, quem Anteceſſorem fuiſſe conſtat aetas eius vero non ita explorata eſt; VI MICHAEL CHVMNVS Nomophylax et poſtea Metropolita Theſſalonicenſis, qui Sec. XIII. innotuit. VII. MATTHAEVS BLASZARES qui Sec. XIV. vixit; VIII. CONSTANTINVS HARMENOPVLVS qui Conſtantinopoli a. 1320. natus primum Anteceſſor, poſtea iudex Theſſalonicenſis fuit, et obiit circa a. 1383. Ad hanc ICtorum claſſem tandem referri etiam poteſt IX. THOMAS DIPLOVATATIVS, quoniam ex familia Diplouatatriana fuit quae Conſtantinopoli exſtitit licet circiter 1466. Romam venerit, et poſtea in Italia vixerit, donec a. 1534. placide obiit.

Ioan. ALLATII Diatriba *de Pſellis et eorum ſcriptis*, *apud Fabricium* in Bibliotheca graeca Vol V.

C. OVDINVS Diſſ *de ſcriptis Mich. Pſelli* in EIVS Comm. de S. S. E. Tom. II. p. 646-684.

Paul Phil. WOLFFHARDT Pr. *de Thoma Diplouatatio ICto*, quod E VS Schediaſmati de modis acquirendi notitiam ICtorum annexum p. 217.

SECTIO

SECTIO II.

DE ICTIS MEDIIS.

Io. FICHARDI *Vitae recentiorum ICtorum qui post recuperatam Romani iurisprudentiam eandem docendo et scribendo professi sunt ad haec vsque tempora.* Basil. 1539. 8. recusae vna cum RVTILII *vitis* Patauii 1565. 4.

Marci MANTVAE BONAFIDII *Epitome virorum illustrium qui vel scripserunt, vel docuerunt iurisprudentiam in scholis et quo tempore etiam floruerunt, ordine alphabetico constitutum.* Patauii 1555. 8.

Guid. PANZIROLI *de claris legum interpretibus libri quatuor.* Venetiis 1637. 4. nec non Ibid. 1655. 4. Noua editio cura *Christ. Godofr.* HOFFMANNI prodiit Lipsiae 1721. 4. cui adiunxit praeter FICHARDI et MANTVAE vitas iam recensitas 1) IO. BAPT. de GAZALVPIS *historiam interpretum et Glossatorum iuris*; 2) CASTELLIANI COTTAE *recensionem breuem insignium interpretum iuris ciuilis*; 3) GRIB. MOPHAE *catalogum interpretum iuris ciuilis*; 4) ALBERICI GENTILIS *de iuris interpretibus Dialogos VI.*

Chronologisches Verzeichnis der Rechtsgelehrten des XII. XIII. XIV. und XV. Iahrhunderts in den Hall. Beitr. zu der iurist. gel. Historie Vol. III. Part. XII. p. 1.

§. 124.

Sub ICtorum mediorum, qui nunc, absoluta notitia veterum ICtorum, sequuntur (§ 67.) nomine, mihi veniunt ii ICti, qui praeter ICtos graeco-Romanos ad veteres supra §. 97. relatos, in reliquis Europae regnis praeter Graeciam, ab Irnerio vsque ad Andream Alciatum, sicque Sec. XII. XIII. XIV. XV. et ex parte Sec. XVI. floruerunt.

§. 125.

Licet ICtorum mediorum notitia tantam non praestet vtilitatem, quam veterum et qui sequuntur recentio-

centiorum ICtorum notitia: plane negligi tamen nequit, aſt ea qua fieri poteſt breuitate tractanda. Sicque inter hos ICtos, quorum numerus non exiguus, ii tantum recenſendi, qui inter eos quorum memoria ad noſtra vsque tempora pertingit principatum tenent.

§. 126.

Variis modis a ſe inuicem diſtingui poſſunt ICti medii, dum differunt pro 1) temporis quo floruerunt, 2) legum quas potiſſimum excoluerunt; 3) modi, quo hoc factum, diuerſitate. Secundum *primum* diuidendi fundamentum, vel Sec. XII, vel Sec. XIII, vel Sec. XIV, vel Sec XV. vel initio Sec. XVI floruerunt. Ex *ſecundo* diuidendi fundamento ſunt, vel *Ciuiliſtae*, a primaeuis illis ciuiliſtis, quorum ſupra (§. 97.) mentio facta, diuerſi, et ſpeciatim *Legiſtae* dicendi, iique ſunt qui in cultura iuris romani operam et induſtriam ſuam potiſſimum collocarunt; vel *Canoniſtae*, itidem a primaeuis (§. 96.) diverſi, *Decretiſtae* appellari ſoliti, qui potiſſimum iuris canonico-pontificii ſtudio vacarunt; vel *Feudiſtae*, quibus potiſſimum iuris feudalis Longobardici cultura curae cordique fuit; vel *Germaniſtae*, ſumta hac voce in eo ſeuſu, quod eos ſub ſe comprehendat viros, quorum exſtant quaedam in ius germanicum merita, indeque, ſi etiam ſtricte ad veri nominis ICtos referri nequeant, tamen et eorum aliqua mentio hic facienda. Tandem ex *tertio* fundamento oritur ea ICtorum mediorum differentia, quod alii ſint *Gloſſatores*, alii *non*. Quum vero, ſi quid video, conuenientiſſimum, hanc vltimam diuiſionem in recenſendis ſingulis ICtis mediis adſumi, habita tamen ſimul, quantum fieri poteſt, priorum diuiſionum ratione, ſecundum eam de iis paucis agendum.

TIT. I.

TIT. I.

DE GLOSSATORIBVS.

§. 127.

Sub *Gloſſatorum* nomine mox plures, mox pauciores comprehendi ſolent ICti medii, ſicque latior et ſtrictior huius denominationis ſignificatus a ſe inuicem diſtingui debent. In latiori ſignificatu omnes ii ICti medii Gloſſatores dici poſſunt et ſolent, qui ab IRNERIO, ſicque a. Sec. XII, vsque ad BARTOLVM, ſicque Sec. XIV. primam partem, floruerunt. In *ſtrictiori* ſignificatu vero non niſi ii ex mediis ICtis Gloſſatores appellantur, qui per *gloſſas*, quae ſunt breues verborum in legibus obuiorum explicationes, iurisprudentiam excoluerunt. In priori ſignificatu, qui huius loci, itaque ad Gloſſatores referendi ſunt ICti, praeter Graeco - Romanos horum temporum ICtos, qui Seculis XII. XIII. et ex parte XIV. vixerunt. In poſteriori ſignificatu vero non niſi ii ICti praeter ICtos Graeco - Romanos ſub nomine Gloſſatorum comprehendi poſſunt qui vsque ad FRANC. ACCVRSIVM, ſicque Sec. XII. & ex parte XIII. floruerunt. Ceterum ex his quae de Gloſſatoribus in ſenſu latiori ſumtis dicta ſunt, per ſe patet, quinam ICti medii ſint ii, qui Gloſſatoribus contradiſtinguuntur, ſub nomine *reliquorum mediorum ICtorum praeter Gloſſatores.*

§. 128.

In recenſione ſingulorum Gloſſatorum, quam nunc agredior, ſeparandi a ſe inuicem *Ciuiliſtae* ſeu *Legiſtae*, *Canoniſtae* ſeu *Decretiſtae*, *Feudiſtae* et *Germaniſtae* (§. 126.) quum, licet ſic aliquo modo turbetur ordo chronologicus, varia commoda tamen quae ex hac ſeparatione oriuntur, compenſent ſatis minora incommoda turbati ordinis chronologici.

§. 129.

Prodeant itaque primum ii inter Gloſſatores qui CIVILISTAE ſeu LEGISTAE fuerunt, inter quos, vt iam nihil de *Pepone* dicam, primum occupat locum I. IRNERIVS ſeu GVARNERIVS, WERNERIVS, de quo incerta ſunt omnia, ſiue quaeras de eius patria, ſiue de loco ſtudiorum ſuorum matre, ſiue de vitae initio et fine. Interim tamen valde probabile eſt iam ante a. 1150. viuere deſiiſſe IRNERIVM, et licet plerique ICti qui cum IRNERIO et paullo poſt eum vixerunt, ab eo deriuandi, ſint, defendi tamen nequit omnes ad eius diſcipulos referri poſſe. IRNERIO itaque adiungendus LANFRANVCS (§. 121.), et a ſe inuicem ſeparandi ſunt ICti huius aeui qui potius LANFRANCO, quam IRNERIO, originem debent, licet ſufficiat quoad eos qui ad priorem claſſem pertinent notare tales fuiſſe I. THEOBALDVM Abbatem Bleccenſem et poſtea a. 1139. in Epiſcopum Cantuarienſem promotum; II. IO. SARISBVRIENSEM et III. PETRVM BLECCENSEM itidem epiſcopos Cantuarienſes. Forſan etiam IV. ROGERIVS quidam, qui vulgo *Magiſter Vacarius* appellari ſolet, diuerſus ab illo ROGERIO qui mox inter Irnerianae ſcholae ICtos nominandus, huc referri debet.

Seb. MÜNSTERI Or. *de Irnerio et Bartolo.* Vid. Orationes Phil. Melanchtonis Tom. II. p. 4 9. ſeqq.

Quaeſtiones de Irnerio hiſtoricae a iuris Pontificii et Caeſarii collegiis Bononienſibus excuſſae Decembr. a. 1641. in CONRINGII libro de origine iuris germanici.

§. 130.

Inter Irnerii diſcipulos ad Ciuiliſtas referendos, praeſertim notandi II. MARTINVS *Cremonenſis*, ex nobili Bononienſi familia Goſiorum; III. BVLGARVS condiſcipuli ſui Martini aduerſarius, qui eum et auditorum et adſeclarum numero longe ſuperauit, a. 1166. mortuus

IV.

IV. IACOBVS qui vixit vsque ad a. 1150; V. VGO DE PORTA RAVEGNANA qui 1168. vitam finiuit.

§. 131.

MARTINI diſcipuli et ſectatores fuerunt VI. OTTO PLACENTINVS et VII. PYLEVS, quorum hic Bononiae et Mutinae, ille in Monte Peſſulano, ius ciuile eſt profeſſus. Ad BVLGARI diſcipulos et aſſeclas vero referendi ſunt VIII. ALBERIVS A PORTA RAVEGNANA; IX. ROGERIVS ſ. FROGERIVS; et X. IOANNES BOSSIANVS a. 1197. mortuus, cuius diſcipuli fuerunt XI. LOTHARIVS *Cremonenſis*; XII. ROFREDVS *Beneuentanus* qui etiam interdum ODOFREDVS dicitur, et XIII. AZO *Bononienſis*.

§. 132.

Hic AZO varios habuit diſcipulos qui nominis celebritatem ſunt conſequuti, inter quos praeſertim notandi et huc pertinent XIV. FRANCISCVS ACCVRSIVS *Senior*, qui, licet quadragenarius demum ad iurisprudentiam acceſſit, omnes tamen inde ab Irnerio ſuperauit, et XV. ODOFREDVS *iunior*. Ambo Bononiae ius ciuile docuerunt, vbi prior a. 1229, poſterior vero 1265 ſupremum obiit diem.

§. 133.

Quum ceteros obſcurioris nominis huius aeui Legiſtas commemorare non ſit ex legentium uſu, ſatis erit quoad reliquos hic tantum mentionem fieri XVI. BARTOLOMAEI A CAPVA *Neapolitani*, qui Neapoli ius ciuile docuit et a. 1310. vitae curſum abſoluit; XVII. PETRI DE BELLA PERTICA, qui Toloſae et aliquo etiam tempore Bononiae ius ciuile explicauit; XVIII. IAC. BVTRIGARII *Bononienſis*, circa a. 1330. Bononiae iura profeſſi; XIX. CINI *Piſtorienſis*, qui docuit Bononiae vbi *Bartolus* in eius diſciplinam ſeſe tradidit, deinde Peruſii, et a. 1336. e vita exceſſit; XX. ALBERICI DE ROSATA, *Ber-*

 gomen-

gomensis, qui Romae causarum patrocinio vacauit et 1354. e vita migrauit.

§. 134.

Sufficiant haec de iis inter Glossatores in sensu latiori sumtos qui ad Ciuilistarum classem referri possint. Sequuntur nunc celeberrimi CANONISTAE, qui licet non omnes in sensu stricto, in latiori significatu tamen Glossatores dici possunt, quorum dux I. GRATIANVS, satis notus Decreti compilator, merito constituendus. Fuit is natione Tuscus, Clusii, nunc Chiusi, haud procul Florentia, natus et regulam S. Benedicti professus. Docuit Bononiae, ibique obiit 1158.

Casim. OVDINI Diss. *de Gratiano et collectione decretorum illius*, in EIVS Comm. de scriptoribus ecclesiasticis. Tom. II. p. 1202-1219.

Io. CHIFLETIVS *de iuris vtriusque architectis &c.* Vid. supra §. 115.

Iust. Henn. BÖHMERI *Abhandlung von Gratiani Cardinals-Würde*, in den Hall. Anzeigen de a. 1749 num. 30. 31.

§. 135.

Gratiano iungo qui simul cum eo Bononiae docuit II. REYNERVM BELLAPECORA; III. BERNHARDVM CIRCA Praepositum Papiensem, qui floruit circa finem Sec. XII, et IV. RAYMVNDVM de PENNA FORTI qui ad Sec. XIII. pertinet et a. 1275. mortuus est. Praeterea Canonistae huius aeui celeberrimi sunt V. HVGOTIVS siue HVGO VERCELLENSIS, qui in patria sua Vercellis professus esse creditur, et postea Ferrariensis Episcopus fuit; VI. TANCREDVS a Corneto dictus de patriae nomine, quae Tusciae ciuitas est, academiae Bononiensis Cancellarius et floruit circa a. 1217; VII. IOANNES SEMECA, *Teutonicus* siue *Germanicus* dictus, Praepositus Halberstadiensis a. 1269 mortuus; VIII. BARTHOLOMAEVS *Brixiensis*, qui circa a. 1256 floruit; IX. HEN-

RICVS

RICVS de SEGVSIA, Cardinalis hoſtienſis factus, hincque *Cardinalis Hoſtienſis* dictus, qui floruit a. 1256: X. GVILILEMVS DVRANDVS, vulgo *Speculator* dictus, qui praecedentis diſcipulus fuit circa 1263 mortuus.

Io. Andr. SCHMID Diſſ. *de triumuiris Halberſtadienſibus Clemente II. Io. Semeca et Conrado de Halberſtadt.* Helmſt. 1715.

§. 136.

Sequuntur ii inter Gloſſatores qui ad FEVDISTAS referri debent. Sunt hi, vt Conſules Mediolanenſes I. GERARDVM NIGRVM et II. OBERTVM DE ORTO ſilentio praeteream; III HVGOLINVS ſiue HVGO A PORTA RAVENNATE, qui Bononiae docuit, vbi etiam deceſſit 1168; IV. HVGOLINVS de PRESBYTERIS poſt a. 1215 mortuus; V IACOBVS COLVMBINVS, *Regienſis*, de cuius mortis tempore certo non conſtat; VI. IACOBVS ARDIZONVS, *Veronienſis*, diſcipulus Hugolini de Presbyteris.

§. 137.

Quod tandem GERMANISTAS qui huc pertinent attinet (§. 126.), ſunt ii ex nobilitate Teutonica, veluti I. EPKO a REPKO; II. HERMANNVS ab OSFELDE; III. BVRCARDVS ſeu BVRCHARDS, Archiepiſcopus Magdeburgenſis, is nimirum inter plures eiusdem nominis et dignitatis, qui erat Comes a Schraplau, hinc *Burcardus a Schraplau* dictus, a. 1325 necatus; IV. OTTO COMES DE FALCKENSTEIN; V. VOLRADVS a DREYENLEBEN; VI. CONRADVS A ROSLAV; VII. HENRICVS a BERTESLEBEN; VIII. BVRCARDVS a MANGELFELDT.

Carl. Gottl. KNORRII Praef. *de Eickone de Repchow Speculi Saxonici conditore*, quae EIVS hiſt. iur. praemiſſa.

Praefationes quas GAERTNERVS et LVDOVICI ſuis editonibus Speculi Saxonici praemiſerunt.

TIT. II.

DE RELIQVIS ICTIS MEDIIS PRAETER GLOSSATORES.

§. 138.

Qui Gloſſatoribus opponuntur reliqui ICti medii (§. 127.), partim Sec. XIV. nec non Sec. XV. et initio Sec. XVI. vixerunt. Ex magna eorum copia celeberrimi hic tantum recenſendi, iterumque *Ciuiliſtae*, *Canoniſtae*, *Feudiſtae* et *Germaniſtae* a ſe inuicem diſtinguendi.

§. 139.

Prodeat itaque primum *Ciuiliſtarum* huius aeui chorus, quem ducit I. BARTOLVS, natione Picenus, patria Saxoferratenſis, iuris ille monarcha et lucerna. Natus eſt a. 1313, docuit Piſis et Peruſiis vbi a. 1355 e viuis exceſſit. A Peruſiis legatus ad Imperatorem *Carolum IV.* miſſus, re bene geſta inter ſuos conſiliarios ab eo lectus. Inter diſcipulos eius praeſertim inclaruit vnus ex tribus filiis *Petri de Vbaldis*, nobilis Peruſini artium et medicinae Doctoris, nimirum II. BALDVS DE VBALDIS, cuius fratres erant *Angelus de Vbaldis* et *Petrus de Vbaldis* eiusdem cum patre nominis, itidem non incelebres ICti. Noſter BALDVS docuit Peruſii vt et Ticini, eumque alii a. 1400, alii 1404 mortuum eſſe defendunt.

Georg CRACOVII Or. *de Bartolo.* Witt. 1562. 8. Vid. *Phil.* MELANCHTONIS Orationes Tom. 5. pag. 610.

Thom. DIPLOVATATII *Vita Bartoli* Colon. 1596. et in FABRICII bibliotheca graeca Tom. XII. p. 555.

Paul. LANCELOTI *Vita Bartoli* Peruſii 1576. et apud MEVSCHEN in Vitis Virorum eruditorum Tom. 1. p. 78-122.

Sebal. MÜNSTERI Or. *de Irnerio et Bartolo ICtis* inter *Phil.* MELANCHTONIS orationes Tom. II. p. 409 ſeqq.

§. 140.

Sunt porro *Ciuiliſtae celeberrimi huius aetatis*, quique ad Sec. XIV. referendi III. ALBERICVS ROSATES, qui a. 1350 floruit; IV. ANGELVS DE VBALDIS, Baldi frater, Florentiae eodem tempore quo frater mortuus; V. RICHARDVS SALICETVS; Bononienſis, et VI. BARTHOLOMAEVS SALICETVS, qui priorem patruum habuit, ambo vero floruerunt circa finem Secul. XIV.

§. 141.

Sequuntur *reliqui celeberrimi Ciuiliſtae* huius claſſis, qui Sec. XV et ex parte Sec. XVI floruerunt quorſum referri debent; VII. ANTONIVS DE BVTRIO, qni a. 1408 e viuis exceſſit; VIII. CRISTOPHORVS DE CASTILIANO ſeu CASTILIONEVS Mediolanenſis, cuius diſcipuli ſunt IX. RAPHAEL FVLGOSIVS et alter X. RAPHAEL COMENSIS qui Patauii 1420 floruerunt; XI. IOANNES DE IMOLA ſeu IMOLENSIS eiusque aequalis XII. PAVLVS DE CASTRO ſeu CASTRENSIS, qui in Italiae academiis docuerunt et in prima parte dimidia Sec. XIV floruerunt cum prior 1445, poſterior 1447 mortuus; XIII. MARIANVS SOCINVS, qui iura docuit Patauii et Senis a. 1467. mortuus; XIV. ALEXANDER DE TARTAGNIS, Ioannis Imolae diſcipulus, qui Patauii docuit ibique concurrentem habuit; XV. BARTOLOMAEVM CEPOLLAM ſeu CAEPOLLAM, et prior diem obiit 1487, poſterior vero 1477; XVI. GVIDO PAPA Gallus, Senator in tribunali Gratianopolitano et Ludouico XI. Delphino a Conſiliis, qui obiit 1464; XVII. FRANCISCVS CVRTIVS Senior, ICtus Papienſis a. 1495 mortuus, XVIII. IO. MARIA RIMINALDVS, natus a. 1434, Alexandri Tartagni diſcipulus, qui Ferrariae publice docuit et deceſſit a. 1497, eiusdem filius XIX. IACOBINVS RIMINALDVS et nepos XX. HIPOLITVS RIMINALDVS; XXI. IO. de BREITENBACH Anteceſſor et ordinarius

narius Lipsiensis circa finem Sec. XV, vel initium Sec. XVI. mortuus; XXII. FELINVS SANDEI, qui docuit Ferrariae et Pisae a. 1503 mortuus; XXIII BARTHOLOMAEVS SOCINVS prioris filius, qui Senis et Ferrariae docuit, obiitque 1507; XXIV. MATTHEVS de AFFLICTIS, Neapolitanus a. 1510. mortuus; XXV. VLRICVS TENGLER Praeses Altipolitanus seu Hochstettensis ad Danubium circa a. 1512 mortuus; XXVI. SEBASTIAN BRAND Cancellarius Argentoratensis; XXVII. IASON MAYNVS, Paduae, Pauiae et Pisae iura professus, qui a. 1519 decessit; XXVIII. HENNING GODEN seu GOEDEN, Antecessor Erfortensis et Vitebergensis, quem mors oppressit 1521; XXIX. NICOLAVS MARSCHALLVS THVRIVS iuris Professor in Academia Rostochiensi 1525 mortuus; XXX. CAR. RVINVS, qui Ferrariae et Pauiae docuit a. 1530 mortuus; XXXI. GREGORIVS HALOANDER Norimbergensis, qui ibi vixit et decessit 1531; XXXII. NIC. EVERHARDVS qui docuit Louanii et naturae debitum reddidit a. 1532; XXXIII. HVLDARICVS f. VLDARICVS ZASIVS, Antecessor Friburgensis, denatus 1535; XXXIV. PHIL. DECIVS qui Pauiae, Paduae et Pisae docuit vsque ad vitae finem 1534; XXXV. NIC. BOERIVS Gallus qui Bituriges docuit et 1539 decessit; XXXVI. PETRVS DE RAVENNAS, siue DE RAVENNA, qui docuit Paduae et Pisae, vt et per aliquot tempus Gryphiswaldiae, circa finem Sec. XV et initium Sec. XVI.

Nicol. CHORIER *la iurisprudence de Guy Pape.* Lyon 1692. 4.

Christ. Gottl. IOECHERI *Progr. I. et II. de Io. de Breitenbach, ICto Lipsiensi.* Lips. 1753. et 1745.

Io Erh KAPPI Progr. *de Io. de Breitenbach ICti Lips. scriptis quibusdam et praecipue de eius consiliis MSR. CVI.* Lips. 1754.

Christ. SCHOETTGENII *Comm. de Vita Marschalci Thurii.* Ob raritatem recudi curavit et annotationibus quibusdam

dam litterariis auxit IOAN. PHIL. SCHMIDIVS. Roſtochii 1752.

Georg. Laur. HAVSFRITZ *Memoria Gregorii Haloandri ICti et inſtauratoris iurisprudentiae.* Nor. 1736. 8.

Fr. Car. CONRADI *Vita Georg. Haloandri* in Parergis Lib. I.

Abhandlung: *von Goedens Leben und Schriften.* Vid. Hal. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. II. P. V.

§. 142.

Abſolutis ciuiliſtis inter reliquos ICtos medios praeter Gloſſatores, ſequuntur ii inter eos qui ad *Canoniſtas* referri debent. Hi ſunt I. IOANNES ANDREAE, Mugelli in agro Florentino natus, docuit Pataui, Piſis et Bononiae a. 1348 vero deceſſit; II. HENRICVS BOICH, Pariſiis Sec. XIV. ius canonicum profeſſus; III. IOANNES CALDERINVS, Bononienſis, a Io. Andreae adoptatus et circa a. 1350 mortuus; IV. PETRUS ANCHARANVS, qui nomen ſortitus eſt ab Ancharano Farneſiorum Caſtello, Bononiae docuit, vbi circa a. 1415. obiit; FRANCISCVS DE ZABARELLIS ſeu ZABARELLA, qui docuit Pataui et Florentiae et a. 1417 deceſſit; VI. NICOLAVS DE TVDESCHIS, vulgo *Panormitanus* dictus, qui Senis Parmae et Bononiae ius pontificium interpretatus eſt, indeque, quoniam Archiepiſcopus Panormitanus factus, vulgo *Panormitanus* dici ſolet, et 1443 ex hac vita migrauit; VII. IOANNES A TVRECREMATE ab oppido Hiſpaniae, quod vulgo Torquemeda dicitur, ortus, Romae ab a. 1449 docuit et naturae debitum reddidit a. 1468; VIII. ANDREAS BARBATIA, a patria Andreas Siculus dictus, Ferrariae et Bononiae docuit et circa finem Sec. XV mortuus; IX. IOANNES ANTONIVS a S. GEORGIO, Ticini iura profeſſus eſt, deinde Praepoſitus fuit aedis Ambroſii apud Mediolanum, vnde ipſi inditum *Praepoſiti* cognomen, obiit a. 1493.

§. 143.

§. 143.

Quod porro attinet *Feudiſtas* inter ICtos reliquos medios praeter Gloſſatores, ad huius claſſis ICtos referri poſſunt I. IACOBVS DE ISERNIA, qui in regio Neapolitano ſenatu ius dixit et 1353 violenta morte periit; II. ANTONIVS MINCVCCIVS DE PRATO VETERI, qui Bononiae et Florentiae ius douit et circa a. 1428 floruit; III. BARTHOLOMAEVS BARATERIVS, qui circa a. 1442 vixit; IV. IAC. ALVAROTTVS qui docuit Paduae et a. 1443. deceſſit.

§. 144.

Nec deſunt tandem inter ICtos medios praeter Gloſſatores ICti qui ad *Germaniſtas* referri poſſunt, quales ſunt I. BRAND VON TZERSTADT, patricius Luneburgenſis, qui floruit a. 1442; II. DIETERICVS A BOXDORF ſeu BVRGSDORF, ordinarius Lector iuris Lipſienſis a. 1566 mortuus; III. TAMMO A BOXDORFF ſeu BVRGSDORFF, qui ante eum vixit; IV. CHRISTOPHRVS ZOBELIVS iuris Doctor Lipſienſis, quem his adiungere liceat, etſi eum vsque ad a. 1529 vixiſſe conſtet. His temporibus etiam vixit; V. IO. L. B. de SCHWARTZENBERG qui, licet proprie ad ICtos referri nequeat, hic tamen notari meretur. Natus eſt a. 1478 et denatus 1528.

Io. Frid. CHRIST Comm. *de Io. Schwartzenbergico viro pacis pariter atque bellicis artibus inſigni.* Halae 1726. 4. *Andr. El.* ROSMANN *von dem Verfaſſer der Bambergiſchen Brandenburgiſchen und des H. R. R. peinlicheu Halsgerichts - Ordnungen Iohann Freyherrn von Schwartzenberg.* In den Erlang. gel. Anzeigen vom Iahr 1751. num. XXV.

SECTIO

SECTIO. III.

DE ICTIS NOVIS SEV RECENTIORIBVS.

§. 145.

Absoluta ICtorum antiquorum et mediorum notitia, ad nouos seu recentiores progredior (§. 67.), sub quo nomine omnes reliquos comprehendo praeter veteres (§. 69.) et medios (§. 124.); sicque omnes qui a temporibus ANDRAE ALCIATI ad hunc vsque diem floruerunt, et florent adhuc. Quum itaque alii eorum iam demortui sint, alii adhuc viuant, praemissis demortuis de viuentibus agendum.

MEMBRVM. I.

DE ICTIS RECENTIORIBVS IAM DEMORTVIS.

Matth. WESENBECCII *exempla iurisprudentiae.* Lipsiae 1585. 8.

CLAVDII SINCERI *Vitae et scripta magnorum ICtorum.* P. I. Witteb. 1712. P. II. ibid. 1713. P. III. ibid. 1716. 8.

Historischer Schauplatz vornehmer und berühmter Staats- und Rechtsgelehrten P. I. Franckf. et Lips. 1710. T. II. Berol. 1715. 8.

Frid. Iac. LEICKHERI *Vitae clarissimorum ICtorum.* Ienae 1686. 8.

Christ. Gottl. BVDERI *Vitae clarissimorum ICtorum.* Ienae 1722. 8.

Io. Frid. IVGLER. *Beyträge zur iuristischen Biographie. Oder genaue litterarische und critische Nachrichten von den Leben und den Schriften verstorbener Rechtsgelehrten auch Staatsmänner, welche sich in Europa berühmt gemacht haben.* Ersten Bandes erstes Stück. Leipz. 1773. 8.

§. 146.

In recensione ICtorum recentiorum iam demortuorum generatim ordini chronologico inhaerendum, indeque ICti Sec. XVI, XVII et XVIII a se inuicem separan-

ſeparandi. In quolibet Seculo vero ICti qui in eo floruerunt, ita a ſe inuicem diſtinguendi, prout eos diſtingui conuenientiſſimum eſt.

TIT. I.

DE ICTIS RECENTIORIBVS SEC. XVI.

Melch. ADAMI *Vitae Germanorum ICtorum et Politicorum qui ſuperiori Seculo* (id eſt Sec. XVI.) *et quod excurrit, floruerunt.* Heid. 1620. 8.

Chronologiſches Verzeichnis der berühmteſten Rechtsgelehrten des XVI. Jahrhunderts, in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. 1. P. 4. p. 702-728.

§. 147.

Qui ad recentiores ICtos, ex iis qui Sec. XVI floruerunt, referri poſſunt, ſunt praeter ANDREAM ALCIATVM omnes ii, qui vel cum eo, vel poſt eum, in hoc Seculo floruerunt; ſiue ſint tales, qui eius veſtigiis in coniunctione litterarum elegantiorum cum iurisprudentia inſtiterunt, ſiue non. Quum enim ex variis cauſis ordini chronologico inhaerendum, huius et ſequentium Seculorum ICtos pro ea diuerſitate, quod alii fuerint *Humaniſtae*, quorum ducem conſtituere ſolent ANDREAM ALCIATVM, alii vero *Realiſtae*, a ſe inuicem ſeparari nequeunt.

§. 148.

Sunt vero inter ICtos recentiores Sec. XVI. ante omnes notandi tres excellentiſſimi ICti, qui omnibus reliquis palmam praeripuerunt, nimirum egregium illud trifolium, ANDREAS ALCIATVS, IACOBVS CVIACIVS et ANTONIVS AVGVSTINVS. *Primus* inter eos floruit in prima parte huius Seculi, quippe in prouincia Mediolanenſi 1492 natus, docuit Primo Auenione, deinde Bituri-

gibus,

gibus, nec non in academia Ticinensi, Bononiensi et Ferrariensi, et iterum Ticini vbi a. 1550 mortem cibo abundantiori sibi arcessiuit. *Secundus* floruit in secunda huius seculi parte, natus Tolosae a. 1520, docuit Cadurci, vnde in academiam Bituricensem migrauit, ibique naturae debitum reddidit a. 1590. *Tertius* a 1516 Saragossae in Arragonia natus, in numerum auditorum rotae Romanae cooptatus, deinde Pontificis Iulii III. legatus in Angliam factus, tandemque Archiepiscopus Tarraconensis. E vita a. 1586 decessit.

Alex. GRIMALDI Or. *in funere Alciati habita Ticini in aede cathedrali ad XIV Cal. Febr.* 1550. Papiae 1550. 4.

Io. BOVCKII Or. *de vita Andreae Alciati.* Rost. 1560. rec. Franckf. 1571. 4.

Claud. MINOS *Vita Andreae Alciati.* Eius Emblematibus annexa.

Franc. DERMAZONIS *apologia pro Alciato aduersus Ludouicum Catum ICtum Ferrariensem.* Lugd. 1538. 8.

Papirii MASSONII *vita Iacobi Cuiacii.* Vid. LEICKHERVS l. c. p. 264 seqq.

Io. Gottl. HEINECCII Praef. *de Cuiacii aduersariis et obtrectatoribus*, quae editioni Halensi Obseruationum Cuiacii praemissa.

Andr. SCHOTT Or. *de vita Ant. Augustini.* Vid. LEICKHER l. c. p. 108.

§. 149.

Reliquos ICtos huius seculi quod attinet, insignis eorum datur copia, et ab hoc tempore praesertim non in Italia solum, sed et in aliis Europae regnis multi excellentissimi ICti floruerunt. Quae cum ita sint conuenientissimum esse arbitror, si, quod attinet

G reli-

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

reliquos huius aeui ICtos, praeter dictos Triumuiros; ii pro diuersitate regnorum Europae in quibus nati et floruerunt, vel saltem nati, si et alibi floruerunt, distinguuntur, et sic diuersis eorum classibus constitutis, secundum mortalitatis ordinem in qualibet harum classium recensentur. Et hos ICtos enim, prout in recensione mediorum ICtorum factum, secundum eam diuersitatem quod alii fuerint Ciuilistae, alii Canonistae etc. in certas classes redigi, ideo non satis concinnum esse arbitror, quoniam plerique recentiorum ICtorum in variis iurisprudentiae partibus simul excelluerunt. Sigillatim itaque nunc de ICtis huius seculi *Italis*, *Gallis*, *Hispanis et Lusitanis*, *Belgis et Heluetis*, tandemque *Germanis* agendum, quum his terris potissimum originem debeant celeberrimi huius aeui ICti.

§. 150.

Quod itaque attinet ICtos *Italos*, inter multos ICtos Italiae qui Sec XVI. naturae debitum reddiderunt, et ad recentiores ICtos referri debent, notandi praesertim:

I. HIERONIMVS CAGNOLVS qui docuit Paduae et a. 1551 decessit.

II ANTON. GABRIELI Romae aduocati fisci munere functus a. 1555 mortuus.

III. MARIANVS SOCINVS iunior, cuius pater est is cuius supra §. 141. mentio facta, patruus vero Bartol. Socinus itidem l. c. iam notatus. Docuit Senis, Pisis, Patauii, Bononiaeque, et obiit 1556.

IV. ANTONIVS CVCCHVS, iuris in academia Ticensi professor, qui hoc tempore floruit.

V. MAT-

V. MATTHEVS GRIBALDI. Pisae et alibi in Italia docuit, animam vero a. 1564 efflauit.

VI. HAIMO CRAVETTA, qui Ferrariae et Ticini, nec non Taurini, vbi a. 1569 mortuus, profitebatur.

VII. TIBERIVS DECIANVS, qui Patauii docuit vsque ad 1581.

VIII. MARCVS MANTVA *Benafidius*, Patauinus. Docuit in patria et obiit 1582.

IX. ROBERTVS LANCELLOTVS, Professor Perusinus et postea aduocatus Romanus, qui a. 1585 decessit.

X. IOSEPHVS MASCARDVS, Protonotarius apostolicus, qui a. 1589 vitam finiuit.

XI. IO. PAVLVS LANCELLOTVS, prioris frater, qui itidem Perusiae docuit ibique a. 1591 mortuus.

XII. ROLANDVS A VALLE. Floruit circa finem huius Seculi.

XIII. VINCENTIVS CAROCCIVS, qui itidem hoc tempore floruit.

XIV. LVDOVICVS VITALIS, Antecessor Turinensis circa finem huius Seculi.

XV. MARCELLVS CALA, ICtus Neapolitanus, circa finem huius Seculi clarus.

XVI. GVIDVS PANZIROLVS, Reginus; docuit Taurini et Patauii, atque vitae cursum peregit a. 1591.

XVII. ANGELVS MATTHAEACCIVS, Professor Patauinus, natus a. 1536, a. 1600 vero denatus.

§. 151.

ICti *Hispani* et *Lusitani*, qui huc pertinent, sunt qui sequuntur:

I. LVDOVICVS GOMESIVS seu GOMETZ, Oriola regni Valentiae ciuitate oriundus, floruit vero in Italia et obiit a 1543.

II. IO. BERNH. DIATZ de LVGO, Seuilianus Hispanus, supremus vicarius Antistitis Salamancae et tandem Archiepiscopus Calahorae. Obiit a. 1556.

III. PETRVS DVENAS, Prof. iuris Salamancensis, qui circa medium Sec. XVI. floruit.

IV. ARIAS PINELLVS qui Coimbrae et Salamancae docuit hoc tempore.

V. ANTONIVS GOMETZ, Salamancae itidem hoc tempore professorio munere functus.

VI. ANTONIVS GOVEANVS, natus in Lusitania, docuit vero Cadurci, Valentiae, Tholosae et Gratianopoli. Viuere desiit a. 1565.

VII. FERDINANDVS VASQVETZ. Doctor iuris in Hispania, qui a. 1566 viuere desiit.

VIII. DIDACVS COVARRVVIAS, natus a. 1512, docuit Salamancae, denatus a 1577.

IX. MARTINVS AB AZPILCVETA, a patria vulgo Nauarrus dictus. Salamancae et Cadurci docuit. Obiit 1586.

X. DIDACVS GOMETZ, Antonii sub. num. V. notati filius, qui circa finem huius Sec. floruit.

XI. EMANVEL MENDEZ DEL CASTRO, Coimbrae docuit, postea rei forensi Madriti operam dedit. Floruit, circa finem Seculi.

XII. EDVARDVS CALDERA, natione Lusitanus, circa huius seculi finem clarus.

§. 152.

Progredior nunc ad ICtos *Gallos* huius aeui, qui magnam nominis celebritatem sunt consequuti et reliquis palmam praeripuerunt, ita vt excellentissimi ICti horum temporum sint Galli. Nomina eorum sunt haec:

I. GVIL

I. GVILIELMVS BVDAEVS, Parisinus a. 1467 natus. Proprio marte in iure profecit, fuitque *Francisci I.* Regis Galliae supplicorum libellorum magister.

L. ouici REGII *Guiliel. Budaei* Lutetiae 1577. 4. et apud I EICKHER. l. c. pag 28 - 108.

Iac. MARTHANI *de Guil. Budaeo commentatiuncula.* Paris 1540. 4.

II. EGINARIVS BARO, natus in Britannia minori a. 1509. Biturges iura docuit ibique a. 1550 fato functus.

III. FRANCISCVS CONANVS, operam dedit rei forensi Parisiis et obiit 1551.

IV. AEMILIVS FERRETTVS, Etruscus Rauenna oriundus, qui Auenione iura docuit vsque ad a. 1552, qui vitae suae vltimus.

Heleni RIBITTI *Vita Aemilii Ferretti.* Vid. BVDER l. c. p. 1.

V. IAC. REBVFFVS. Docuit in Monte Pessulano, Parisiisque circa medium Sec. XVI.

VI. ANDREAS TIRAQVELLVS supremo senatui Parisiensi adscriptus a. 1558 mortuus.

VII. FRANC. DVARENVS, Baronis conterraneus et collega in academia Bituricensi. Vixit ab a. 1520 vsque ad a. 1559.

Abhandlung: *von Frantz Duarens Leben und Schriften*, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol 1. P. 1. p. 165 seqq. quae commentatio in linguam latinam translata a CAR. SEB. ZEIDLERO prodiit Lucae 1768. 8.

VIII. CAROLVS MOLINAEVS natus Parisiis a. 1500. E Gallia ob religionem ad Germanos profugus docuit Tubingae, Argentorati, vt et Dolae et Vesontiae. Vitam finiuit in Gallia a. 1566.

Iulian. BRODEAV *Vie de maitre Charles du Moulin.* Paris 1654. 4.

IX. IO. CORASIVS, Toloſanus. Iura tradidit Aureliae, Pariſiis, Toloſae et Ferrariae, et a. 1575 interfectus.

Antonii VSILII *Vita Io. Coraſii.* Vid. BVDER l. c. p. 49.

X. FRANC. BALDVINVS. Lucem vidit ab 1520 vsque ad a. 1573, et in Galliae academiis nonſolum, ſed et Argentorati et Heidelbergae docuit.

Io. Gottl. HEINECCII Praef. *Iurispr. Rom. et Atticae* praemiſſa.

XI. CLAVDIVS CHIFLETIVS, Anteceſſor in academia Dolona qui vsque ad a. 1583 vixit.

XII. ANTONIVS CONTIVS. Docuit Biturice et Aureliae, nec non Pariſiis, a. 1589 vero animam efflauit.

XIII. FRANCISCVS HOTMANVS Pariſiis 1524 natus. Luſannae, Argentorati vt et Biturice docuit, Baſiliaeque periit a. 1590.

Petri Neuelliti DOSCHII *Elogium Franc. Hotmani.* Francof. 1595. et apud LEICKHER l. c p. 206 ſeqq.

XIV. BARNABAS BRISSONIVS in Pictauienſi Gallorum regione natus, ſenatus Pariſienſis Praeſes atque demum ſtatus adminiſter. Violenta morte periit 1591.

Daniel MOELLER Diſſ. de *Barnaba Briſſonio.* Alt. 1696.

Collectanea de vita et obitu Barnab. Briſſonii apud LEICKHERVM l. c. p. 299 ſeqq.

Franc. Car. CONRADI *de vita Barnabae Briſſonii.* Vid. Eius editio Tractatus Briſſonii *de formulis.*

XV. HVGO DONELLVS Profeſſor Bituricenſis, natus a. 1527. Docuit etiam Heidelbergae, Lugduni Batauorum et Geneuae, et triennio ante mortem Altdorfium conceſſit, vbi profeſſoris munere functus deceſſit a. 1591.

Scipionis GENTILIS Or. *de Hugone Donello habita die VII. Maii An.* 1591 et typis impreſſa Alt. 1591 4. recuſa ibidem 1641 in *Hugonis Donelli Opuſculis poſthumis ex biblio-*

bibliotheca Scipionis Gentilis, *Hanouiae* 1603. 4. *editis* pag. 446. et apud BVDER l. c. p. 77 seqq.

Caspari BAVMGAERTNER *Anniuersaria in honorem clarissimi consultissimique viri D. Hugonis Donelli*, *Cabillonensis Galli V. I. D. et Antecessoris*, *qui* 4. *Maii Nonarum anni superioris*, *pie in Christo Altorfii decessit.* Altorphii 1592. 4.

Hier. GVNDLING *Nachricht von Hugonis Donelli Leben und Schriften.* In dessen *kleinen Schriften* n. XI. p. 253. vt et in der *neuen Bibliotheck* Tom. 3. P. 9. p. 308.

Vita Hugonis Donelli apud ZEIDLERVM in *Vitis Professorum Iuris qui in Academia Altorffina inde ab eius iactis fundamentis floruerunt.* num. IV.

XVI. PETRVS PITHOEVS, Trecis ad Sequanam natus a. 1539, Cuiacii discipulus Exercitationibus forensibus se tradidit et naturae debitum reddidit a. 1596.

Io. BOIVINI *Vita*, *elogia*, *opera*, *bibliotheca Petri Pithoei.* Vid. LEICKHER l. c. p. 353.

Io. Frid. ERDMANN Epist. *de Petro et Francisco Pithoeis fratribus*, *ICtis in Gallia olim florentissimis.* Lips. 4.

Vie de Pierre Pithou avec quelques memoires sur son Pere et ses freres. Tome Premier a Paris 1756. Tome Seconde ibid. eod. 8.

XVII. PETRVS GREGORIVS, *Tolosanus* dictus a patria Tolosa, vbi etiam iura publice interpretatus est, vt et in Cadurcensi Academia: postremo in Lotharingicam Mussi pontanam studiorum vniuersitatem accitus. Obiit a. 1597.

XVIII. PETRVS FABER Senator Augusti Tribunalis Tolosani Decessit 1600.

XIX. IO. MERCERIVS, in patria Bituricensi academia Professor, a. 1600 mortuus.

XX. GVILIELMVS FORNERIVS pater, profeſſor Aurelianenſis, qui circa finem huius Seculi floruit.

XXI. PETRVS BVRGIVS qui Lutetiae Pariſiorum itidem hoc tempore vixit.

XXII. TVSSANVS RVAEVS (de la Rue) Aduocatus Pariſienſis huius aeui.

§. 153.

Inter ICtos huius aeui ſunt et *Belgae* atque *Heluetí*, qui nunc recenſendi. Poſſunt vero huc referri:

I. HIERON. SHVRFFIVS, natione Heluetus, docuit vero Wittebergae et Francofurti. Natus eſt a. 1480, denatus vero a. 1554.

Mich. TEVBERI Or. *de vita Hier. Schurffii.* Witt. 1554. Vid die Hall. Beitr. zur iur. gel. Hiſt. Vol. 2. P. 5. p. 95-140.

II. GABRIEL MVDAEVS Brechtae, Antwerpiae municipio, natus, qui Louaniae docuit, et a. 1561 deceſſit.

III. FRANCISCVS SONSBECK ICtus Friſius a. 1561 mortuus.

IV. IACOBVS REVARDVS ſeu RAEVARDVS prope Brugas Flandrorum natus 1533, docuit vero in academia Duacena. Obiit 1568.

V. IOACH. HOPPERVS Friſius a. 1523 natus, docuit Louanii, et poſtquam deinde ad alia officia euocatus in Hiſpania 1576 obiit.

VI. VIGLIVS AB AYTA, a patria Zuichemus dictus, natus a. 1507, docuit in variis Italiae et Galliae academiis, vt et Ingolſtadii, 1577 deceſſit.

VII. IODOCVS DAMHOVDERVS, Burgis Flandrorum natus 1507. Carolo V. a Conſiliis fuit et Antwerpiae defunctus a. 1581.

VIII. PETRVS PECK in Seelandicis inſulis circa a. 1529 natus, Louanii docuit et a. 1589 animam efflauit.

IX. BOE-

IX. BOETIVS EPO, Rorda Frisius, docuit Duaci estque a. 1599 mortuus.

X. IVLIVS A BEIMA, Doccomio Frisius, Leidae et Franeequerae docuit, viuere desiit Leouardae a. 1599.

§. 154.

ICtorum recentiorum Sec. XVI agmen claudunt ICti *Germani* huius aeui, de quibus nunc paucis agendum. Datur quidem insignis copia horum ICtorum, iam nunc tot academiis in Germania constitutis: ast tamen pauci inter eos tales sunt, quorum hic pro instituti ratione mentio facienda. Sunt vero inter ICtos Germanos recentiores Sec. XVI praesertim hi notandi:

I. IO. SICHARDVS, Antecessor Tubingensis a. 1552 mortuus.

II. CASPARVS KOCH, natus Bilefeldae, Consiliarius Coloniensis, et tandem assessor Camerae imperialis, mortuus 1553. Frater eius WERNERVS KOCH circiter 1570 mortuus est.

III. IO. FERRARIVS, ICtus Marburgensis, qui ibi diem suum obiit a. 1558.

IV. MODESTINVS PISTORIS seu PISTORIVS, ICtus Lipsiensis, ibi natus 1516 et denatus 1565.

Io. a BEVST *de vita Io. Schneidewini et Modest. Pistoris* Orat. duae Vitteb. 1585. 8.

V. IOANNES OLDENDORPIVS, ICtus Francofurtanus, Rostochiensis et Marpurgensis, denatus 1567.

VI. CONRADVS LAGVS. Docuit Wittebergae et circa hoc tempus floruit.

VII. IVSTINVS GOEBLER, Syndicus Reipublicae Francofurtensis qui a 1568 ad meliorem vitam abiit.

VIII. IOAN. SCHNEIDEWIN, ICtus Wittebergensis, Stolbergae a. 1519 natus a. 1567 vero denatus.

Io. a BEVST Oratio num. IX allegata.

IX. MELCHIOR KLINGE, Antecessor Wittenbergensis, postea Cancellarius Magdeburgicus, natus in Silesia a. 1504, denatus a. 1571.

Iust. Israel. BEYER *zerstreuete Nachrichten von Melch. Klingens Leben, Verdiensten und Schriften.* Vid. der prüfenden Gesellschaft zu Halle Schriften Vol. 2. P. 7. p. 587 seqq.

Abhandlung: *von - - - Klingens Leben und Schriften* in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. V. p. 141 - 153.

X. SIMON SCHARDIVS natus in Saxonia a. 1535. Assessor camerae imperialis a. 1572 mortuus.

XI. FRID. SCHENCK a TAVTENBERG, Imperatori Carolo V. a consiliis secretis, postea Praeses supremi tribunalis Spirensis. Obiit 1580.

XII. IOAN. FICHARDVS, Francofurtanus. Syndici munere in patria functus, vsque ad vitae finem a. 1581.

Henr. PETREII *Vita Io. Fichardi*, apud BVDERVM l. c. p. 241.

XIII. NICOLAVS CISNER, natus Morbaci a. 1529. Prof. Iur. Heidelbergensis et deinde assessor camerae imperialis. Obiit 1583.

Quir. REVTER *vita Nic. Cisneri* apud BVDERVM l. c. p. 307.

XIV. ANDREAS GAILIVS, practicus celeberrimus, natus Coloniae Agrippinae a. 1525, camerae imperialis assessor et postea Cancellarius Coloniensis, a. 1586 mortuus.

XV. MATTH. COLERVS natus a. 1530, Antecessor Ienensis, denatus a. 1587.

XVI. IOACH. MYNSINGER a *Frundeck*, natus Stuttgardiae a. 1514, Camerae imperialis assessor, postea Cancellarius Brunsuicensis. In otio litterario a. 1588 Helmstadii mortuus.

XVII. LVDOL-

XVII. LVDOLPHVS SCHRADER Brunſuicenſis, qui primo Bolognae priuatim docuit, poſtea Anteceſſor Francofurtenſis conſtitutus. Naturae debitum reddidit a. 1589.

XVIII. IO. BORCHOLTEN ICtus Roſtochienſis et Helmſtadienſis, qui a. 1594 ex hac vita diſceſſit.

XIX. MICHAEL GRASSVS itidem ICtus Roſtochienſis 1595 mortuus.

XX. ANDREAS CLVDIVS ICtus Helmſtadienſis, qui a. 1598 ad meliorem vitam abiit.

XXI. PETRVS HEIGIVS. Docuit Vitebergae et lucis vſura fruitus eſt vsque ad a. 1599.

XXII. DANIEL MOELLER, Brunſuicenſis, Curiae prouincialis et Scabinatus Lipſienſis aſſeſſor a. 1600 mortuus.

XXIII. NICOLAVS VIGELIVS Anteceſſor Marpurgenſis, qui profeſſione abiit 1594, aſt demum a. 1600 e vita migrauit.

XXIV. NOE MEVRER Conſiliarius Palatinus.

XXV. RAPHAEL SEILER Auguſtanus, Camerae imperialis aſſeſſor.

XXVI. IOAN. MEICHSNER, qui in eodem officio conſtitutus fuit.

XXVII. IOAN. LVDOV. BENDER Aduocatus camerae imperialis.

XXVIII. PHILIPPVS TENNAGEL camerae imperialis aſſeſſor.

XXIX. LVD. GILHAVSEN Aduocatus Francofurtenſis et Comiti Solmenſi a conſiliis.

TIT. II.

DE ICTIS SEC. XVII.

Henn. WITTEN *Memoriae ICtorum noſtri ſeculi* (id eſt Sec. XVII.) *clariſſimorum renouatae.* Francof. 1676. 8.

Chr-

Chronologiſches Verzeichnis der berühmteſten Rechtsgelehrten des XVII Iahrhunderts. In den Hall. Beiträgen zur iuriſt. gel. Hiſtorie Vol. 1. Part. 4. p. 729 ſeqq. et Vol. 2. P. 5 p. 1 ſeqq.

§. 155.

Quum numerus ICtorum qui ſcriptis claruerunt his temporibus in dies creuerit, inſignis datur multitudo ICtorum, qui, dum in Sec XVII vitam cum morte commutarunt, ad huius Seculi ICtos referri debent. Et hic vero commodior, ſi quid video, in iis ſingulis recenſendis via excogitari nequit, quam ea qua inceſſimus in recenſione ICtorum Seculi praecedentis. Nunc iterum itaque ſigillatim de ICtis *Italis*, *Hiſpanis et Luſitanis*, *Gallis*, *Belgis et Heluetis*, tandemque *Germanis* agendum. Reliquos vero populos Europae quod attinet, veluti *Anglos*, *Danos*, *Suecos*, *Polonos* &c. licet nec deſint inter eorum eruditos ICti huius Seculi, partim tamen numero pauci ſunt, partim non tantae famae, vt eorum in his initiis notitiae ICtorum mentio facienda.

§. 156.

Vt itaque cum recenſione ICtorum *Italorum* iterum initium fiat, ex iis dabo celeberrimos, quorum numerus non valde magnus, quum hoc Seculo iurisprudentia natale ſuum ſolum magis magisque reliquerit. Qui vero notari adhuc merentur ſunt fere hi:

I. SFORTIA ODDVS. Docuit Piſae, Pauiae et Paduae, nec non Parmae, a. 1601 vita functus.

II. IACOBVS MENOCHIVS natus Ticini 1532. Docuit in variis academiis Italiae et a. 1607 animam efflauit.

II. AL-

III. ALBERICVS GENTILIS, natione Italus, ast Oxonii Antecessor a. 1582 constitutus, et vixit vsque ad a. 1608.

IV. PROSPER FARINACIVS, fisci pontificalis generalis procurator. Romae a. 1554 natus, denatus vero a. 1613.

V. ANDREAS FACHINAEVS. Docuit Ingolstadii et Pisis, estque circa hoc tempus mortuus.

VI. FRANCISCVS MANTVA, Antecessor Paduanus, post Cardinalis factus. Obiit 1614.

VII. NICOLAVS DE PASSERIBVS Paduanus, deditque in patria rei forensi operam. E vita migrauit a. 1615.

VIII. ALEXANDER GALVANI ICtus Ferrariensis, qui in patria et Paduae docuit a. 1616 mortuus.

IX. MARCVS ANTONIVS PEREGRINI Vicentinus, natus 1540. Reipublicae Venetae a Consiliis et Professor iuris canonici primarius. Fato cessit a. 1616.

Io. Phil. THOMASSINI *Vita M. Ant. Peregrini.* Patauii 1636.

X. SCIPIO GENTILIS, Alberici (vid num. III.) frater. Docuit in Germania et quidem Altorfii. Natus est a. 1563, denatus vero a. 1616.

Mich. PICCARTI *laudatio funebris Scipionis Gentilis,* Norinb. 1617. 4. et in WITTE Memoriis ICtorum Dec. I. p. 25.

Vita Scipionis Gentilis in ZEIDLERI Vitis Prof. iur. Altdorfinorum num. VI.

XI. SIGISMVNDVS SCACCIA, Romanus causarum patronus, Florentiam a Cosmo II. accersitus. Floruit circa a. 1620.

XII. DOMINICVS TVSCHVS Reginensis, qui postquam Romae rei forensi operam dederat, rotae auditoribus adscriptus et tandem Cardinalis factus. Vitam perduxit vsque ad a. 1620.

XIII. CA-

XIII. CASPAR THESAVRVS vel THESSAVRVS. Vixit circa a. 1626.

XIV. HIERONIMVS CALA qui circa medium Sec. XVII. floruit.

XV. MARCVS AVRELIVS GALVANI, Alexandri (vid. num. VIII.) filius. Docuit Pisae et Paduae et a. 1659 mortuus est.

XVI. IOANNES GALVANI, ICtus Paduanus, qui a. 1665 decessit.

XVII. SEBASTIAN GVAZZINVS, ICtus Italus Vmbriae natus, qui circa medium Sec. XVII floruit.

XVIII. PROSPER FAGNANVS, Aduocatus Romanus, a. 1678 mortuus.

§. 157.

Progredior, missis ICtis Italis huius aeui, ad ICtos *Hispanos et Lusitanos*, qui ad Sec. XVII referendi. Sunt vero tales:

I. IO. DE SOLORZANO PEREIRA apud Salamanticenses Caesarei iuris interpres, qui circa initium huius Seculi claruit.

II. GREGOR. LOPEZ MADERA, qui in academia Complutensi antecessoris munus administrauit, et postea supremo ordini senatus Castellani adscriptus. Vixit itidem circa initium huius Seculi.

III. FRANCISCVS MVNNOZ DE ESCOBAR, Aduocatus in Hispania, qui itidem hoc tempore floruit.

IV. IOANNES DEL CASTILLO, qui circa a. 1624 vixit et Alcalae docuit.

V. AVGVSTINVS BARBOSA, Lusitanus, Protonotarius apostolicus et maior Virnariensis in Portugallia ecclesiae Thesaurarius, tandemque Episcopus Vgentinus in Regni Neapolitani Prouincia Hydruntina. Obiit 1649.

VI. AN-

VI. ANTON PEREZ, natione Hispanus, docuit vero Louanii, et decessit a. 1653.

VII. FRANC. RAMOS DEL MANZANO in academia Salamanticensi Antecessor, qui circa medium Sec. XVII floruit.

VIII. IOSEPH. FERNANDEZ DE RETES, itidem Antecessor in Salamanticensi academia, et paullo post inclaruit.

IX. EMANVEL GONZALES TELLES. Docuit in academia Salamanticensi his temporibus.

X. FRANC. SALGADO DE SAMOZZA, natus in Galicia, in regia cancellaria Vellisoletana Senator, a. 1664 mortuus.

XI. IO. RAMOS DEL MANZANO, natione Hispanus, docuit Pauiae in Italia et postea Consiliarius Hispanicus creatus, a. 1668 mortuus.

XII. NICOLAVS RODIQVEZ DE FERMOSINO, canonicus et postea episcopus Astorgensis. Obiit 1669.

XIII. NICOL. FERNANDEZ DE CASTRO Antecessor Salamanticensis a. 1670 mortuus.

§. 158.

Sequuntur ICti Galli huius aeui, in quo adhuc obueniunt varii eruditi ICti qui e *Gallorum* natione inclauerunt. En eorum indicem.

I. PETRVS AERODIVS, Antegauensis, Aduocati officio in supremo Tribunali Parisiensi functus. Decessit a. 1601.

Aegid. MENAGII *Vita Petri Aerodii.* Parisiis 1675.

II. RENATVS CHOPPINVS, Aduocatus Parisiensis a. 1606 mortuus.

III. ANTONIVS LOISEL seu OISEL, qui ab a. 1536 vsque ad a. 1617 vixit.

Claud. IOLY *Vitae clarissimorum virorum Ant. et Vidi Loisellorum.* Paris 1643. 8.

IV. GVI-

IV. GVILIELMVS MARANVS. Iura docuit Tolosae, donec a. 1621 e vita migrauit.

Bern. MEDONII *Vita Guil. Marani.* Vid. BVDER l. c. p. 131 seqq.

Chr. Henr. TROTZII *Praef. Operibus Marani ab eo Vltraiecti* 1740 *editis praemissa.*

V. ANTONIVS FABER, praeses Tribunalis Sabaudici. Natus a. 1557, denatus vero 1624.

VI. RVDOLPHVS FORNERIVS, filius Guilielmi Fornerii de quo supra §. 152. num. XX. Docuit Aureliae et circa a. 1624 animam efflauit.

VII. DIONYSIVS GODOFREDVS natus a. 1549 Parisiis. Geneuae, Argentorati, Heidelbergae docuit, et a. 1522 mortale quicquid habuit deposuit.

Mechior SEBITZ *in appendice chronologica orationibus secularibus Gymnasii Argentoratensis adiecta.* Vid. WITTEN l. c. p. 85.

VIII. IANVS A COSTA. Patriam habuit Diuonam Caducorum. In academia Cadurcensi tam quam Tolosana iura professus est, et 1637 decessit.

Io. d'AVEZAN *Vita Iani a Costa Antecessoris Tolosani.* Vid. BVDER l. c. p. 177-204.

IX. EDMVNDVS MERILLIVS, Tricassini a. 1578 natus, Tolosae, Cadurci et Biturice iura professus. Obiit 1647.

Gundlingiana P. VIII. Art. 2. p. 216 seqq.

Franc. Carol. CONRADI Parerga L. II. parerg. VI. p. 293.

Chr Henr. TROTZII *Praef. ad Merillii Comm. ad Inst.* Vltrai 1739 editum.

X. DESIDERIVS HERALDVS, Aduocatus Parisiensis a. 1649 mortuus.

XI. FRAN=

XI. FRANCISCVS FLORENS. In Alexiensi Burgundiae Ducalis tractu circa finem Sec. XVI natus est. Aurelianensis deinde Parisiensis Antecessor, a. 1650 mortuus.

Io. DOVIATII *Vita Francisci Florentis* apud BVDERVM l. c. p. 205-219.

IVGLER *Beiträge zur iuristischen Biographie* P. 1. n. XI.

XII. IO. DARTIS, apud Cadurcos in ipsa prima ciuitate natus a. 1572. Antecessor Parisiensis a. 1651 mortuus.

Io. DOVIATII *Vita Io. Dartis*, apud BVDERVM l. c. p. 221-240.

XIII. CAROLVS HANNIBAL FABROTTVS, Aquis Sextensis, natus 1580. Primum Aduocatus et deinde Professor in patria. Obiit 1659.

XIV. FRANCISCVS BOSQVETVS, Narbonensis. Exercitationibus practicis vacauit, tandemque Episcopus creatus. Decessit 1676.

XV. ANTONIVS DADINVS ALTESERRA, Cadurci sub initium huius Seculi natus. Ad antecessuram Tolosanam vocatus a. 1644. Viuere desiit ibi a. 1682.

XVI. FRANCISCVS DE ROYE, Andegauus. Antecessor Andegauensis factus et a. 1686 mortuus.

XVII. IO. DOUIATIVS seu DOVIAT, natus Tolosae. Relatus ibi a. 1647 in Aduocatorum numerum, anno 1651 Parisiis Professor constitutus. Ex hac vita migrauit a. 1688.

XVIII. AEGIDIVS MENAGIVS, natus 1513 Andegauii, Aduocatus Parisiensis. Obiit 1692.

XIX. INNOCENTIVS CIRONIVS, Academiae Tolosanae Cancellarius.

XX. ALEXANDER CHASSANAEVS, ICtus Parisinus.

§. 159.

Sequuntur nunc ICti *Belgae* quibus *Helueti* iungendi, de quibus in genere notandum hoc aeuo Bel-

 gium

gium produxisse celeberrimos ICtos, et praesertim a medio Seculo XVII in Belgia, prout hucusque in Gallia, floruisse ICtos magni nominis. Qui vero ex his ICtis praesertim notandi, sunt qui sequuntur:

I. HENRICVS SCHOTANVS, Frisius. Primo docuit Leouardiae, a. 1585 vero Professor iurisprudentiae nouae academiae Frisiacae, quae est Franequerae, datus est. Mortuus a. 1605.

II. CORNELIVS GROTIVS, Prof. iur. Lugdunensis ab a. 1575; vsque ad a. 1610 in quo mortuus. Natus vero est Delphis a. 1544.

III. ANTONIVS LECTIVS, Antecessor Geneuensis, deinde Senator. Obiit 1611.

IV. PETRVS GVDELINVS, Louaniensis Antecessor, natus 1555, denatus vero 1619.

Max. WITTEBORT Or. Funebris *in obitum Dn. Petri Gudelini. Habita Louanii in exequiis* 22 *Oct.* 1619. Vid. WITTEN l. c. p. 56 seqq.

V. PAVLVS BVSIVS, Swolla Transisalanus. Creatus est professor Franequerae a. 1610, ast iam a. 1617 ex hac vita migrauit.

VI. HENR. ZOESIVS, qui Amersfortio natales suos debet. Itidem Professor Louaniensis et Gudelini in Professione Pandectarum successor. Obiit 1627.

VII. EVERHARDVS BRONCKHORST, natus Dauentriae a. 1554. Docuit Wittebergae per annum et Erfordiae per biennium. Reuersus Dauentriam ibi Consul factus, et tandem Lugduno-Batauorum vocatus ad iuris professionem. Ibi etiam a. 1627 mors eum oppressit.

Petri CVNAEI Or. *in exequiis clar. viri D. Euerhardi Bronckhorstii a.* 1627 *recitata.* Vid. WITTEN l. c. p. 126 seqq.

VIII. PAV-

VIII. PAVLVS CHRISTINAEVS, natus Mechliniae a. 1553 et supremo senatui Mechlinensi adscriptus. Obiit 1631.

IX. MELCHIOR GOLDASTVS, natione Heluetus. Variorum principum Germaniae consiliarius. Obiit 1635.

X. IO. A SANDE Arnhemio Gelrus. Postquam per aliquot tempus caussarum patronus fuerat apud curiam prouincialem Vltraiectinam, Professor iuris in Academia Frisiaca creatus est a. 1598. Vitam finiuit 1638.

XI. MARCVS LYKLAMA. Docuit Franequerae, postea vero Praetor factus. Tempus mortis incidit in haec tempora.

XII. BERNHARDVS SCHOTANVS, Henrici de quo num. I filius, natus a. 1598. Iuris Professor in Academia Frisica creatus a. 1625, euocatus a. 1635 ad Vltraiectinos et tandem a. 1641 a. Leidensibus expetitus iis operam suam addixit. Vixit vsque ad a. 1652.

XIII. IAC. GODOFREDVS, natus Geneuae a. 1587 ibique docuit, denatus vero a. 1652. Filius Dionysii de quo §. 158 num. VII.

XIV. SIMON GROENWEGEN, oppido Delphinensi ab epistolis a. 1652 mortuus.

XV. ANTONIVS MATTHAEI, filius Antonii Matthaei ICti Marpurgensis et Gröningensis, natus Herbornae a. 1601. Academia Harderouicensis et praecipue nouiter fundata academia Vltraiectensis per eum illustrata. Obiit 1656.

XVI. ARNOLDVS VINNIVS, Monasterii Batauorum a. 1588 natus. Iuris Professor in Academia Lugdunensi 1636 constitutus, ibique vsque ad annum emortualem 1657 magno cum applausu iura docuit.

Adriani Beckerts a THIENEN *Or. Funebris in obitum Arnoldi Vinnii.* Lugd. Bat. 1657. 4.

Abhandlung: *von Arnold Vinnius Leben und Schriften* in den Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. 2. P. 8. pag. 648 seqq.

XVII. IACOBVS MAESTERTIVS, Professor Lugdunensis ab a. 1639, anno 1658 vero mortuus.

XVIII. PAVLVS VOETIVS, Heusdae 1619 natus, a. 1654. Vltraiecti ordinariam iuris professionem obtinuit ibique 1667 naturae debitum reddidit.

XIX. CHRISTIANVS RODENBVRGIVS Traiecti 1618 natales sortitus est, ibique in variis officiis vixit vsque ad finem vitae suae a. 1668.

XX. ABRAHAMVS A WESEL seu WETZEL, ICtus Vltraiectinus a. 1680 mortuus.

XXI. IO FRID. BOECKELMANN, Prof. Leidensis. Natus 1638, denatus vero a. 1681.

XXII. SIMON VON LEEWEN supremae curiae Hollandiae, Zelandiae Westfrisiaeque graphiarius. Natus est a. 1627. et a. 1682 mortuus.

XXIII. REGNERVS CYPRIANVS AB OOSTERGA, Frisius qui docuit Vltraiecti et a. 1687 mortuus.

XXIV. VLRICVS HVBER Frisius a. 1636 natus. Docuit Franequerae et obiit a. 1694.

Caeterum adhuc notandum huc potius, quam ad ICtos Germanos, referendos esse *fratres* WESENBECCIOS Antwerpiae natos, et DOMINICVM ARVMAEVM Leowardiae 1579 natum, et Ienae vbi docuit 1627 defunctum. Quod vero speciatim WESENBECCIOS attinet, alter, MATTHIAS WESENBECCIVS ICtus Ienensis et Vittebergensis, natus est 1531, denatus vero 1586: PETRVS WESENBECCIVS vero, qui ibidem, vt et Altorfi, docuit, nat. a. 1546 et a. 1603 mortuus est.

Ehregott Ioh. Aug. ZEITZ *historische und genealogische Nachricht von dem aus Brabant im XVI Sec. nach Teutsch-*

Teutschland gekommenen Geschlecht derer von Wesenbeck. Franckf. an der Oder 1751. 4.

Nic. Hier. GVNDLING *von des Matth. Wesenbeccii Leben und Schriften.* In EIVS otiis P. 3. c. 4.

Mich. RAVCHBAR *de vita et obitu Matthiae Wesenbeccii.* Witteb. 1687.

Vita Petri Wesenbeccii in ZEIDLERI *Vitis Prof. Iur. Altdorffinorum num.* VII.

§. 160.

Supersunt ICti *Germani* huius seculi, qui numero vincunt reliquos. Potiores vt recenseam, pro instituti ratione, sequentes hic notandi sunt:

I. HARTMANNVS PISTORIS, Lipsiensis, frater Modestini Pistoris (§. 154. num. IV.), curiae prouincialis assessor et consiliarius intimus Saxonicus, a. 1601 mortuus.

II. HENRICVS CAMERARIVS, Professor in Alma academia Rostochiensi, Ducum Lüneburgensium et Pomeraniae Consiliarius a. 1601 defunctus.

Orationes memoriae Henr. Camerarii viri optimi &c. scriptae, altera a Christ. STVRCIO, altera a *Martino* BRASCHIO. Rostochii 1601. 4.

Valentini SCHACHTII Pr. *in funere Henr. Camerarii &c.* publice propositum. Vid. WITTEN l. c. p. 6 seqq.

III. HVBERTVS s. OBERTVS GIPHANIVS, natus a. 1534, Antecessor Altdorfinus et Ingolstadiensis, ac denique Imperatori a Consiliis, mortuus a. 1604.

Vita Huberti Giphanii apud ZEIDLERVM l. c. num. III.

IV. IO. ZANGER, Antec. Wittenbergensis, natus Brunswigae 1557 et denatus 1607.

Christ. L. B. de SENCKENBERG Praefatio: *de vita Zangeri* praemissa suae editioni Tract. Zangeri de exceptionibus.

V. HIERONYMVS TREVTLER, Silesius, Fisci regii per vtramque Lusatiam aduocatus. Obiit a. 1607.

VI. TOBIAS PAVERMEISTER. Patriam habuit Cochstadium natus a. 1553. Docuit per aliquod tempus Friburgi, postea Syndicus capituli ecclesiae cathedralis Halberstadiensis constitutus Vitam peregit a. 1608.

VII. VALENTINVS FOERSTER, natus Wittebergae 1530. In Marpurgensi, Heidelbergensi et Helmstadiensi academia Antecessoris munere functus, a. 1608 in alteram patriam migrauit.

Vita Valentini Försteri EIVS Tr. de iuridictione praefixa.

VIII. PETRVS DENAEISIVS, natus Argentorati 1561, Consiliarius Palatinus et Assessor camerae imperialis. Obiit a. 1610.

IX. ANTONIVS HERING, Burhauensis, Comiti Oldenburgico a. consiliis. Obiit 1610.

X. IO. GODDAEVS, Suertensis Westphalus, Antecessor Marpurgensis, a. 1610 mortuus.

XI. IO. KOEPPEN Senior a. 1560 Professor iuris in Academia Francofurtana constitutus, post ab Electore Brandenburgico in secretiorem consiliarium cooptatus. Obiit 1611.

XII. PAVL. MATT. WEHNER, natus a. 1612 Coburgi, practicus celeberrimus a. 1612 defunctus.

VERONI FRANCKENS *Leben des berühmten Wehneri* beschrieben von M. Christoph Ernsten. Nurnb. 1735. 8.

XIII. GEOR-

XIII. GEORGIVS OBRECHT Argentini a. 1547 natus, et a. 1575 ibi Professor constitutus. E vita discessit a. 1612.

Parentalia facta Dn. Georgio Obrechto &c. a. 1612 defuncto. Argentorati 1612. 4.

XIV. CONRADVS RITTERSHVSIVS, Antecessor Altdorfinus et reipublicae Norimbergensis Consiliarius. Brunsuici a. 1560 natus, et a. 1613 denatus.

Lessus siue Oratio parentalis cum magnae matri omnium terrae mandaretur Exc. et Cl. vir Dn. Conradus Rittershusius &c. a. 1613 scripta a *Casparo* PANSA, Phil. et I. V. D. Reip. Norimb. Aduocato. Norimb. 1614. 4.

Christ. Ad. WENZELICK Oratio parentalis in memoriam C. Rittershusii. Alt. 1613. 4.

Vita Conr. Rittershusii descripta a Georgio Rittershusio. Vid. WITTEN l. c. p. 11.

Vita Conradi Rittershusii apud ZEIDLERVM l. c. num. VIII.

XV. MARQVARTVS FREHERVS Augustanus, natus a. 1585. Consiliarius Palatinus, et dein Professor Codicis Heidelbergensis, tandem Tribunalis Heidelbergensis Propraeses. Obiit a. 1614.

Io. Henr. Dav. GOEBEL *de vita scriptisque Freheri* in Praef. praemissa Freheri Comm. de secretis iudiciis olim in Westphalia usitatis. Ratisbonae 1762. 4.

XVI. ARNOLDVS de REYGER. Lucem adspexit a. 1559. Docuit Ienae a. 1596, postea Consiliarius intimus et Procancellarius Brandenburgicus factus. Mors eum oppressit 1615.

XVII. PETRVS FRIDERVS, a patria vulgo *Mindanus* dictus. Giessae docuit et a. 1616 decessit.

XVIII. GODOFREDVS ANTONIVS Consiliarius Hassiacus et in Academia Giessena Cancellarius Professorque Iuris primarius. Natus est a. 1571 in Westphalia, et denatus a. 1618.

Theod. REINKINGK Or. parent. *in excessum Godof. Antonii &c. a.* 1618 *publice habita*. Vid. WITTEN l. c. p. 43.

XIX. OSWALDVS HILLIGER Professor iuris Ienensis a. 1619 mortuus.

XX. IO. DAVHT Antecessor Wittenbergensis a. 1621 coelitum choris associatus.

XXI. ANDREAS KNICHEN, Cancellarius Saxonicus et postea Anhaltinus Seruestanus, Ascherslebiae natus. Vixit ab a. 1560 vsque ad a. 1621.

XXII. IOACH. STEPHANI Antecessor Gryphiswaldensis, Pyrizii in Pomerania natus, a. 1623 denatus.

Progr. Acad. Gryphiswaldensis ad Eius Exequias. Vid. apud WITTEN p. 89.

XXIII. ERNESTVS COTHMANN Lemgouiensis a. 1557 natus. Fuit Concellarius Megapolitanus et Antecessor Rostochiensis a. 1624 mortuus.

BODOKII *Fata posthuma Ern. Cothmanni*. Rost. 1645. 4.

Io. SIMONII Or. *in recordationem Ern. Cothmanni*. Rost. 1624. 4.

Progr. Funebre Academiae Rostochiensis. Vid. apud WITTE l. c. p. 94.

XXIV. HENRICVS A ROSENTHAL, Basileae a. 1588 I. V. D. creatus. Vixit adhuc a. 1624, annus mortis vero ignoratur.

XXV. IO

XXV. IO. GEORG. BESOLDVS ICtus Tubingensis natus 1580 et a. 1625 mortuus. De fratre eius Christophoro Besoldo vid. num. XXXVIII.

IVGLER l. c. num. VIII.

XXVI. MARTINVS RÜMELINVS. Docuit Tubingae, ibique a. 1626 decessit.

XXVII. BARTHOLOMAEVS REVSNER, Wratislauiae a. 1565. natus. Docuit Wittenbergae ibique hanc vitam reliquit 1629.

Progr. Funebre Academiae Wittebergensis. Vid. apud WITTEN l. c. p. 137.

XXVIII. FRIDERICVS PRÜCKMANN a. 1562 Franckofurti ad Oderam natus. Consiliarius intimus et Cancellarius Brandenburgicus. Ex hac vita migrauit 1630.

XXIX. HELFRIC. VLR. HVNNIVS Antecessor Gissensis et postea Procancellarius Marpurgensis. Obiit 1630.

XXX. IO. KOEPPEN, filius supra num. XI. memorati ICti eiusdem nominis. Francofurti ad Viadrum natus et Antecessor constitutus. Mors eum oppressit 1630 in dignitate Consiliarii Brandenburgici et Praesidis Consistorii.

XXXI. HENR. BOCERVS ICtus Tubingensis natus 1561, denatus 1630.

XXXII. RVTGER RVLANTVS, natus Aquisgrani 1598 Aduocatus camerae imperialis, mortuus 1630.

XXXIII. HERMANNVS VVLTEIVS. Lucem adspexit a. 1555, docuit Marpurgi ibique decessit 1634.

Io. Phil. KVCHELBECKER *Vita Hermanni Vulteii.* Giessae. 1738. 8.

XXXIV. HENR. NEBELKRAE, Francoberga Hassus, Antecessor Gissensis a. 1635. Wetzlariae mortuus.

XXXV. REINERVS BACHOVIVS *ab Echt* profeſſor iuris Heidelbergenſis, deinde Argentoratenſis a. 1635 mortuus.

Nic. Hier. GVNDLING *in Otiis.* P. 1.

XXXVI. CASPAR BITSCHIVS Hagenouiae in Alſatia natus a. 1579, Anteceſſor Argentoratenſis, a. 1636 viuere deſiit.

Io Ott. TABORIS *Memoria coniunctiſſimi ICtorum paris Caſpari Bitſchii et Georgii Dav. Locomari vna oratione repraeſentati* 1637. Vid WITTEN l. c. p. 171.

XXXVII. CHRISTOPHORVS LEHMANNVS Syndicus Spirenſis n. circa a. 1568 denatus 1638.

Erh. Chriſt. BAVERS *Leben des berühmten Chriſtoph Lehmanns.* Franckf. 1756.

XXXVIII. CHRISTOPHORVS BESOLDVS, natus Tubingae a. 1577, ibi et Ingolſtadii docuit, poſtea Conſiliarius Imperatoris. Obiit 1638.

IVGLER l. c. num. VII.

XXXIX. MATTHIAS BERLICHIVS Thuringus, qui Lipſiae praxin iuridicam exercuit et a. 16 8 deceſſit.

XL. IO. HARPRECHT Wallenhemio Wirtenbergicus, primus clarus ICtus ex gente Harprechtiana. Natus eſt a. 560, fuitque Duci Wirtenbergiae a Conſiliis et profeſſor iuris in academia Tubingenſi. Vitae curſum a. 1639 abſoluit.

Thomae LANSII *Io. Harprechtus Anteceſſor in Academia Tubingenſi ſuprema laudatione celebratus* a. 1639. Vid. WITTEN l. c. p 224.

XLI. IOAN. STRAVCHIVS natus Wittebergae 1588, ibique iura docuit. Mortem cum vita commutauit 1639,

Progr. Funerale in obitum Io. Strauchii. Vid apud WITTEN l. c. p, 212.

XLII. PE-

XLII. PETRVS THEODORICVS natus 1580, profeſſor iuris Ienenſis ab 1608 vsque ad a. 1640, qui fuit vltimus vitae ſuae.

XLIII. ILLICO VMMIVS, Friſius, Conſiliarius Oldenburgicus, natus 1581, denatus 1643.

XLIV. SIGISMVNDVS FINCKELTHAVS ICtus Lipſienſis ibique variis muneribus functus. Obiit 1644.

XLV. GODOFR. FIBIGIVS Wratislauienſis, qui docuit Ienae et a. 1646 mortuus.

XLVI. HENN. RENNEMANN Hildeſiae natus, ab a. 1567 vsque ad a. 1646 vixit, docuit Erfordiae.

Vita Rennemanni EIVS iurisprudentiae Rom. Germ. praefixa.

XLVII. FRID. LINDEBROGIVS Hamburgenſis, qui in patria triturae forenſi operam dedit, et a. 1647 lucis vſura priuatus.

XLVIII. FRANCISCVS STYPMANNVS ICtus Gryphiswaldenſis a. 1650 mortuus.

Or. in mortem Stypmanni ſcripta a. Io. POMERESCHIO. Vid. WITTEN l. c. p. 256.

XLIX. HIERONYMVS RAVCHBAR natus 1576 Onolsbaci. Poſtquam Baſileae in Doctorem promotus Conſiliarius Brandenburgicus factus et 1652 deceſſit.

L. IO. GRYPHIANDER Oldenburgicus, I. V. Doctor et Prof. Hiſt. atque Poeſeos Ienenſis. Obiit 1652.

LI. IO. STVCKIVS in ducatu Hanouerano a. 1587 natus. Munere Profeſſorio in Academia Iulia functus, poſtea Ducatus Bremenſis et Verdenſis Cancellarius factus. Obiit a. 1653.

LII. IO. IAC. SPEIDELIVS ICtus Tubingensis, qui floruit hoc tempore.

LIII. CASPAR KLOCKIVS, natus Susati a. 1583, Consiliarius Brunsuicensis, mortuus 1655.

LIV. ANDREAS KOHL Marchicus, Vicecancellarius Brandenburgicus, a. 1655 obdormiuit.

LV. IO. MEHLBOMIVS Hanouerae a. 1611 natus. Professor Helmstadiensis, mortali hac vita perfunctus a. 1656.

LVI. HIERONYMVS BRÜCKNER, natus Erfordiae 1614, vnus ex variis Brückneris qui inter ICtos inclaruerunt. Patrem veneratur Hieronymum Brüknerum, prout etiam filium eiusdem nominis habuit. Hic itaque dicendus Hieronymus filius, isque est qui fuit consiliarius Gothanus a. 1656 mortuus.

LVII. CASPAR BICCIVS Professor iuris Argentoratensis, natione Lusatus. Obiit 1657.

LVIII IVSTVS SINOLD, cognomento SCHÜTZ, Prof. Marpurgensis et Cancellarius Hassiacus, a. 1657 mortuus.

LIX. IOANNES HERING. Natus Oldenburgi a. 1599. Antonii de quo supra num. IX filius. Fuit syndicus capituli Bremensis et Verdensis, nec non Consiliarius Oldenburgicus, tandem Hanouerae a. 1558 mortuus.

LX. CASPAR MANZIVS, natus 1606. Docuit Ingolstadii; posthaec Cancellarius Palatinus fuit. Vixit adhuc 1659.

LXI. GEORGIVS FRANTZKIVS, Silesius a. 1594 natus. Comiti Schwarzburgico a Consiliis et in aula Gothana cancellarius. Mortem cum vita commutauit 1659.

Io. Henr. ACKERI *Vita et fata Georgii Frantzkii.* Lips. 1714. 8.

Mart. HANCKII *Panegyricus Georgio Frantzkio scriptus.* Vid. WITTE l. c. p. 331.

LXII. ERAS-

LXII. ERASMVS VNGEPAVER Profeſſor iuris Ienenſis et Altorfinus, Numburgi natus et 1659 denatus.

LXIII. WILHELMVS LVDWELL, Lucem adſpexit a. 1589 Elbingae in Pruſſia. Docuit in academia Altdorfina et lucis vſura frui deſiit a. 1663.

Progr. Funebre Academiae Altdorfinae. Vid. apud WITTEN l. c. p. 388.

LXIV. THEODORVS REINKINGIVS, natus in Curlandia 1590 eius familiae origo vero ex Weſtphalia eſt. Docuit primum Gieſſae, ex poſt Cancellarius Megapolitanus tandemque Holſaticus factus, a. 1664 pie defunctus.

Balth. ARENDT *Laudatio funebris memoriae et honori Theod. Reinking &c. in ſolenni Panegyri Argentorati habito.* Vid. WITTEN l. c. p. 497.

LXV. HENR. BINNIVS in ducatu Guelpherbytano a. 1610 in lucem editus, in Academia Iulia profeſſoris munere functus a. 1665 placide obdormiuit.

XXVI. IOANNES LIMNAEVS Ienae 1592 natus, Conſiliarius intimus Anſpachienſis denatus a. 1665.

Io. Sigism. STREBELS *Leben und Schriften des ehemaligen berühmten Staatslehrers Io. Limnaei*; in den Allerneueſten Nachrichten von iuriſt. Büchern &c. Vol. 2. p. 9.

LXVII. IO. IAC. WISSENBACHIVS Naſſouius. Docuit Heidelbergae et Franequerae, viuere vero deſiit 1665.

LXVIII. BENEDICTVS CARPZOVIVS. Inter reliquos ICtos ex gente Carpzouiana hic praecipue notandus. Pater eiusdem nominis fuit Prof. iuris Wittebergenſis, inter cuius quinque filios hic potiſſimum innotuit. Natus eſt Wittebergae a. 1595, Lipſiae et Dresdae vixit et varia officia in iudiciis Saxonicis et collegiis iuridicis Lip-

Lipſienſibus ſucceſſiue geſſit, tandemque a. 1666 obdormiuit.

Progr. Funebre Academiae Lipſienſis. Vid. apud WITTEN l. c. p. 458.

ANONYMI Tr. ſub Tit. *Diſſenſus ſummorum Iurisprudentiae Antiſtitum Brunnemanni et Carpzouii aliorumque ICtorum Saxon. in nobiliſſimis iuris priuati materiis.* Frf. et Lipſ. 1704. 4.

Frid. Bened. CARPZOVII *Vindiciae Carpzouianae ſ. opiniones B. Carpzouii a diſſenſu modernorum ICtorum vindicatae.* Witeb. 1736.

LXIX. HENRICVS HAHN Hildesheimii 1617 natus. Profeſſor iuris Helmſtadienſis, anno 1668 mortuus.

Progr. Funebre Academiae Helmſtadienſis vid. apud WITTEN l. c. p. 469 ſeqq.

LXX. AMADAEVS ECKHOLDT. Anteceſſor Lipſienſis, qui lucis vſura Welſii, quod eſt Auſtriae oppidum, a. 1623 frui coepit, et a. 1668 ea frui deſiit.

LXXI. IO. MARQVARDVS, Lubecenſis, in patria Conſulis munere functus. Obiit a. 1668.

LXXII. FRID. BRVMMER, I. V. Candidatus Lipſienſis a. 1642 natus, in ipſo iuuentutis flore exſtinctus a. 1668.

LXXIII. DAVID MEVIVS, natus Gryphiswaldiae, Profeſſor in patria, poſthaec Propraeſes ſupremi prouocationum tribunalis Pomeranici Wiſmariae. Obiit a. 1670.

Progr. Funebre academiae Gryphicae. Vid. WITTEN l. c. p. 495.

Praefatio nouae editioni Deciſionum de a. 1740 *a Iuſt. Henn. Boehmero praemiſſa.*

Aug. de BALTHASAR *Monumentum memoriae Dav. Meuii.* Wismar 1770. 4

LXXIV.

LXXIV. QVIRINVS SCHACHER, Profeſſor Lipſienſis, natus 1597, denatus 1670.

LXXV. IO. BRVNNEMANNVS natus Coloniae ad Spream a. 1608. Anteceſſor Francofurtenſis ad Oderam a. 1672 mortuus.

LXXVI. IO. HENR. BOECLERVS, Anteceſſor Argentoratenſis, qui lucem vidit 1611 et deceſſit 1672.

LXXVII. CHRIST. PHILIPPVS RICHTER, natione Francus, docuit Ienae, ibique 1673 mortuus.

LXXVIII. CHRISTOPH. BLVMLACHER, Salisburgi natus et in Profeſſorem promotus a. 1674 mortuus.

LXXIX. LVDOV. ENGEL, natus in Auſtria, Anteceſſor Salisburgenſis, qui ibi 1674 placide obdormiuit.

LXXX. IO. PHILIPPI, Sileſius nat. 1607, docuit priuatim Lipſiae ibique rei forenſi operam dedit. Obiit 1674.

LXXXI. WOLFG. ADAM LAVTERBACH, Anteceſſor Tubingenſis, conſiliarius intimus Wirtembergicus, et ſenatus eccleſiaſtici Director. Vitam finiuit 1674.

Praefatio Collegio Lauterbachiano praemiſſa.

MAGNI HESENTHALERI *Effigies Lauterbachii ſ. virtutum ſtructura ex Wolfg. Adami Lauterbachii vita et obitu praeſentata.* Stuttgardiae 1681 fol.

LXXXII. IO. OTTO TABOR, natus Budiſſae 1604. Profeſſor Argentoratenſis, dein Cancellarius Megapolitanus, et tandem Profeſſor Gieſſenſis. A. 1674 Francofurti mortalitatis legem expleuit.

Io. Lud. PRASHII *Muſoleum V. Cl. Io. Ottonis Taboris, Ratisbonae* 1675. 4. Vid BVDER l. c. p. 339.

LXXXIII.

LXXXIII. BENIAMIN LEVBER, I. V. D. Procurator camerae in Lusatia, a. 1675 mortem cum vita commutauit.

LXXXIV. IVST. GEORG. SCHOTTEL natus Eimbecae, Consiliarius Guelpherbitanus, 1676 mortuus.

LXXXV. ERNEST. FRID. SCHRÖTER, Antecessor Ienensis, natus etiam Ienae a. 1621 et ibi denatus 1676.

LXXXVI. NICOLAVS MYLER ab EHRENBACH, Consiliarius Wirtenbergicus a. 1677 mortuus.

LXXXVII. DAN. CLASENIVS, ICtus Helmstadiensis, natus Luneburgi 1622, denatus 1678.

LXXXVIII. IOAN. STRAVCHIVS. Vitae huius vsuram coepit Coldici Misnicorum a. 1612, docuit Ienae et Giessae, et obiit 1680.

Laur. HAMBERGERI *vita Io. Strauchii.* Vid. EIVS Opuscula p. 433 seqq.

Nic. Hier. GVNDLING *kleine teutsche Schriften* p. 314.

LXXXIX. HERMANNVS HERMES, natus Coloniae, ibi vt et in academia Salisburgensi docuit, et a. 1680 vitam deposuit.

XC. GEORG. TOBIAS SCHWENDENDORFER. Norimbergae a. 1597 natus, docuit Lipsiae ibique 1681 decessit.

XCI. HERMANNVS CONRINGIVS, satis notus Polyhistor et Professor Medicinae Helmstadiensis. Natus est in Frisia orientali a. 1606, denatus vero a. 1681.

XCII. IAC. BLVM, Bremensis, Aduocatus camerae imperialis, a. 1681 defunctus.

XCIII. IO. VOLKM. BECKMANN, natus Fidelhusae in Thuringia 1624. Docuit Ienae. Beata eius analysis facta 1689.

XCIV. CASPAR ZIEGLER, Lipſienſis, a. 1621 natus. Doctrina ſua academiam Wittebergenſem illuſtrauit, ibique animam efflauit a. 1690. A patre ſuo eiusdem nominis diſtinguendus.

Abhandlung. *von Caſpar Zieglers Leben und Schriften,* in den Hall. Beitr. zu der iuriſt. gel. Hiſt. Vol. 1. P. 3. p. 483-520.

XCV. ERICVS MAVRITIVS, Izehoa Holſatus, natus 1631. Docuit Heidelbergae, Tubingae et Kilonii. Tandem Aſſeſſor camerae imperialis factus. Obiit a. 1691.

XCVI. GEORG. ADAM STRVV, Magdeburgi a. 1619 vitae theatrum ingreſſus. Anteceſſor Ienenſis. Obdormiuit a. 1692.

Burc. Gotth. STRVVII *Vita Georgii Adami Struuii.* Ien. 1705. 8.

XCVII. HIERONYMVS BRÜCKNER, Hieronymi Brückneri (vid. num. LV.) filius et Hieronymi nepos, natus 1639, itidem Conſiliarius Gothanus, antea Meinungenſis. Obiit 1693.

XCVIII. IO. DECKHER, Aduocatus et Procurator camerae imperialis, qui a. 1694 viuere deſiit.

XCIX. PETRVS MÜLLER, Nordhuſae a. 1640 natus. Anteceſſor Ienenſis et demum Cancellarius Geranus. Huic mundo valedixit a. 1696.

C. HENR. LINCKIVS, Anteceſſor Altorfinus, natus a. 1642 et denatus 1696.

CI. IOAN. GEORG. KVLPISIVS, natus 1652. Docuit in academia Argentoratenſi, poſtea Ducis Wirtenbergici Conſiliarius, et a S. Caeſ. Maieſtate in numerum Conſilia-

 riorum

riorum imperii aulicorum cooptatus est. Mortalitati ereptus est a. 1690.

IVGLER l c. num. I.

CII. VLDER. ab EYBEN, Norda Frisius orientalis, natus a 1629. Docuit in academia Gissena et Helmstadiensi, tandemque Assessor camerae imperialis factus. Viuere desiit a. 1699.

CIII. GEORGIVS HENR. BRÜCKNER, Hieronymi Brückneri de quo num. LV filius, eius qui num. XCI. notatus frater, Professor Erfordiensis, a. 1700 defunctus.

CIV. ANDREAS WEGE, Consiliarius Stolbergicus.

CV. IOACH. CHRIST. COCH, Tribunalis Wismariensis assessor.

CVI. GE. PFANKVCH, Ducis Neoburgici et Comitis Wertheimensis Consiliarius.

TIT. III.

DE

ICTIS SEC XVIII IAM DEMORTVIS.

Chronologisches Verzeichnis der Rechtsgelehrten des XVIII. Iahrhunderts in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. Part. VI. p. 269 seqq et P. VII. p. 397 seqq. nec non P. VIII. p. 585 seqq.

Erste Fortsetzung dieser Abhandlung Vol. III. P. X. p. 381 seqq

Zweite Fortsetzung derselben l. c. P. XII. p. 779 seqq.

§. 161.

§. 161.

Inter ICtos Sec. XVIII qui relicta hac vita nunc coelitum choris adsociati, praesertim Belgae et Germani notandi; licet nec desint aliarum Gentium ICti, qui nominis celebritatem sunt consequuti. Sigillatim itaque de ICtis *Belgis*, *Germanis* et *reliquarum gentium* huius seculi agendum.

§. 162.

ICtos *Belgas* quod attinet, in hoc in quo viuimus seculo floruerunt inter eos et hic notandi sunt:

I. IOAN. A SOMMERN, natus Traiecti 1634, variis honoribus et muneribus in patria functus est, et tandem obiit a. 1706.

II. ANTONIVS MATTHAEI, filius Antonii Matthaei de quo supra §. 159. num. XIV. In lucem editus est a. 1635, docuitque Vltraiecti et Leidae, ibique diem supremum obiit a. 1710.

III. LVCAS VAN DE POLL Traiectinus, qui docuit in patria vsque ad finem vitae a. 1713.

IV. IOAN. VOETIVS itidem Traiectinus. Docuit Franecquerae, in patria, vt et in academia Leidensi, vbi mortuus est a. 1714.

V. GVILIELMVS BESTIVS, Amersfortiae natus, in academiam Harderouicensem euocatus post triennium ibi in flore aetatis a. 1715 obiit.

VI. GERARDVS NOODT, Nouiomago-Gelrus, natus 1647. Docuit in patria, Franequerae, Traiecti et Leidae, vbi a. 1725 vitam finiuit.

VII. ZEGER BERNH. VAN ESPEN, natus Louaniae 1646 et 1728 denatus.

VIII. IOAN. A MVYDEN, Traiecto natales debet a. 1652 natus. Docuit in patria et obiit a. 1729.

IX. CORNELIVS VAN ECK, Arenaco-Gelrus. Professoris munere functus in Academia Frisiaca et Vltraiectina. Mortuus est a. 1732.

Abhandlung: *von des Cornelius van Eck Leben und Schriften*, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. 2. p. 335-376.

X. BALTHASAR BRANCHV. Vixit adhuc Leidae a. 1722 et circa hoc tempus decessisse videtur.

XI. ZACHARIAS HVBER, filius Vlrici Huberi de quo §. 159. num XXIV. Natus est a. 1669 Franequerae vbi etiam docuit, et a. 1732 vitam cum morte commutauit.

XII. ANTONIVS SCHVLTING, natus 1658 Neowagi. Docuit Harderouici, Franequerae et Leidae, donec a. 1734 mortuus.

Gottl. Aug. IENICHEN *Vita Antonii Schulting* in continuatione notitiae auctorum iuridicorum Beyeri pag. 164-168.

XIII. HENRICVS BRENCMANN. Vixit Culemburgi, a. 1736 ad meliorem vitam euocatus.

Georg. Christ. GEBAVER *narratio de Henrico Brenkmanno &c.* Goett. 1764. 4.

XIV. IO. ORTWINVS WESTENBERG. Lucem adspexit Neohusii in Comitatu Benthemiensi, et iura professus est Steinfurti, Harderouici, Franquerae tandemque Leidae, ibique a. 1737 vitam finiuit.

Io

Io. Conr. RÜCKER Or. *de vita et obitu Io. Ortw. Westenbergii*, annexa EIVS Diff. de ciuili et naturali temporis computatione in iure.

XV. GEORG. d'ARNAVD, natus 1711. Franequerae a. 1735 Iurisprudentiae Praelector constitutus, et a. 1739 Professor ordinarius. Viuere desiit a. 1740.

XVI. CORNELIVS VAN BYNCKERSHOECK, Tribunalis supremi quod Hagae comitum degit, praeses. Obiit 1743.

Vita eius in Praef. quam VICAT nouae editioni Operum eius de a. 1761 praemisit.

IVGLER l. c. num. II.

XVII. ABRAH. WIELING, Antecessor Franequeranus et postea Traiectinus a. 1745 mortuus.

XVIII. IO. IAC. VITRIARIVS qui Heidelbergae, nec non Vltraiecti et Leydae docuit. Obiit 1745.

XIX. IOAN. VAN DE WATER, Graphiarius curiae Traiectinae a. 1688 natus.

XX. PETRVS WESSELING Prof. iur. nat. et iur. publ. in academia Vltraiectina natus 1692 den. 1764.

XXI. GERLACHVS SCHELTINGA Docuit Lugd. Bat. ab a. 1738 et viuere desiit a. 1765.

XXII. GERH. MEERMANN Syndicus Rotterdamensis. Natus 1722 et den. 1772.

§. 163.

Sequuntur ICti *Germani* qui in hoc ſeculo ad meliorem vitam abierunt. Non paruus datur eorum numerus, ex quibus praeſertim, qui ſequuntur, notandi ſunt:

I. IOAN. SIBRAND, Roſtochienſis, vbi etiam docuit et a. 1701 deceſſit.

II. VLRICVS OBRECHT, Anteceſſor Argentoratenſis, poſthaec Praetor Regius a. 1701 mortuus.

III. AHASVERVS FRITSCH, Cancellarius Schwartzburgicus, qui vsque ad a. 1701 vitam perduxit.

Ahasueri FRITSCHII *ſcripta varia tam ſacra, quam politica hactenus edita.* Ratisbonae 1686. 4.

IV. IOAN. WOLG. TEXTOR. Docuit Altorfii et Heidelbergae. Poſtea Syndicus Francofurtenſis. Ad meliorem vitam abiit a. 1701.

V. GOTTFR. FERDINAND. DE BVKISCH Sileſius. Vixit Brigae, Viennae et Coloniae in quo vltimo loco a. 1701 deceſſit.

VI. IOAN GOTH. DE BOECKELEN, ICtus Helmſtadienſis, qui a. 1702 e vita migrauit.

VII. FRID. NITZSCHE, Gieſſae Porfeſſoris munere functus et academiae Cancellarius factus. Obiit 1702.

VIII. FRANCISCVS FRID. L. B. AB ANDLERN, Conſiliarius Imperialis aulicus a. 1703 mortuus.

Henr. Chriſt. L. B. a SENCKENBERG Praefatio Andleri iurisprudentiae qua publicae, qua priuatae praemiſſa.

IX. IOAN.

IX. IOAN. CHRISTOPH. HEROLD, Scabinus, Consul et Iudex montanus Hallensis a. 1704 mortuus.

X. IOH. SCHVLTZ A SZVLECKI. Docuit primum Gedani postea Francofurti ad Viadrum Antecessoris munere functus. Obiit 1704.

XI. IOAN. SCHILTERVS, Pegauiensis Misnicus, a. 1632 natus. Vixit Ienae per aliquot tempus vbi in I V. D. promotus. Postea Professor Argentoratensis factus. Mortem cum vita commutauit a. 1705.

Commentatio posthuma de vita et obitu Ioan. Schilteri &c. Argent 1711 fol.

Io. Schilteri Leben und Schriften durch Nic. Hier. Gundling, in Huius kleinen teutschen Schriften vnd Anmerkungen p. 321 - 388.

XII. BARTHOL. LEONH. SCHWENDENDÖRFER, Professor iuris Lipsiensis, vbi 1631 natus et a. 1705 denatus.

XIII. GEORGIVS ENGELBRECHT Senior, ICtus Helmstadiensis, natus Hildesiae. Obiit 1705.

XIV. IOAN. CHRISTOPH. WAGENSEIL. Professor iuris publici et historiarum Altorfinus, qui a. 1705 naturae debitum soluit.

XV. GODOFR. STRAVSS, ICtus Wittebergensis, ibi a. 1641 natus et a. 1706 denatus.

XVI. ADAM CORTREIVS, Syndicus Halensis et postea Magdeburgensis.

Vita Cortreii Tom. III. Eius Corporis iuris publici praemissa.

XVII. IO. FRID. RHETIVS, Marchicus. Docuit Francofurti ad Oderam, postea vero supremus Minister status Brandenburgicus factus. Obiit 1706.

XVIII. IO. EISENHARDT, ICtus Helmſtadienſis, a. 1707 mortuus.

XIX. IOAN. DAV. THOENNICKER, vixit Chemnitzii ibique iudicis et conſulis munere functus, et a. 1708 mortuus.

XX. IAC. BORNIVS Lipſienſis, variis ſplendidis muneribus in patria praeſertim Ordinarii Facultatis iuridicae munere functus, ibi a. 1709 deceſſit.

XXI. PETRVS TORNOVIVS, ICtus Megapolitanus. Vixit Güſtrouiae ibique viuere deſit a. 1710.

XXII. SAMVEL STRYKIVS, Marchicus. Docuit Francofurti ad Viadrum, Vittebergae et Halae. Viuere deſiit a. 1710.

XXIII. IO. NIC. HERTIVS, ICtus Gieſſenſis et academiae cancellarius. Natus eſt a. 1676, a. 1710 denatus.

Ioan. Frid. HOMBERGK ZV VACH *Praefatio opuſculis Hertianis praemiſſa.*

XXIV. IOAN. WERLHOFF, ICtus Helmſtadienſis, qui ab a. 1660 vsque ad a. 1711 vixit.

XXV. IOACH. HOPPE. Profeſſor iuris in Athaeneo Gedanenſi. Obiit 1712.

XXVI. ADRIAN BEIER, Ienae 1634 natus, ibique Profeſſor iuris conſtitutus. Viuendi finem fecit a. 1712.

XXVII. Q. SEPT. FLOR. RIVINVS, Lipſienſis, ibique Scabinus et Conſul. Obiit a. 1713.

XXVIII. HENR. SAM. ECKHOLT Gerae natus 1653. Gymnaſii patrii Inſpector et Profeſſor iuris, a. 1713 mortuus.

XXIX. GOTTL. GERARD. TITIVS, ICtus Lipſienſis, Nordhuſae a. 1661 natus et Lipſiae a. 1714 denatus.

Gottl.

Gottl. Gerh. Titii Glaubensbekäntnis und Lebenslauf, wie solches eigenhändig von ihm aufgesetzet und nach seinem Tode unter seinen Schriften gefunden worden. Leipz. 1744. 8.

Otto Lud. ab EICHMANN *Diatriba qua Gottlib. Ger. Titium defendit.* Halae 1753. 4.

Praefatio Disput. Titii iunctim editis praemissa.

XXX. ANDREAS HOMBORG Helmstadii, vbi etiam docuit, a. 1655 natus est, et a. 1714 ad meliorem vitam abiit.

XXXI. GEORG. BEYER, ICtus Vittebergensis, qui a. 1665 Lipsiae natus et vsque ad a. 1714 vixit.

IVGLER l. c. num. XII.

XXXII. FERD. CHRIST. HARPRECHT, natus Tubingae a. 1650 in patria docuit et ibidem mortuus est a. 1714.

XXXIII. IOAN. CAR. NAEVIVS ICtus Wittenbergensis a. 1714 mortuus.

XXXIV. IO. SAM. STRYKIVS, Samuelis de quo num. XXII. filius, itidem Antecessor Hallensis. Natus est a. 1668, denatus vero 1715.

XXXV. ALEXANDER ARNOLD PAGENSTECHER, Benthemius patria, natus 1659, iura docuit Steinfurti, Duisburgi et Gröningae. Obiit 1716.

XXXVI. LVDOV. GÜNTHER MARTINI, Consiliarius Stolbergicus et Cancellariae Director, nec non senatus ecclesiastici Praeses, a. 1718 mortuus.

XXXVII. CASPAR. HENR. HORNIVS, ICtus Vitebergensis, natus a. 1657, denatus vero a. 1718.

XXXVIII. ANDREAS OCKEL, Consul et Scabinus Hallensis, ibidem natus 1690 et denatus 1718.

XXXIX. LAVR. ANDR. HAMBERGER, natus Onoldisbaci 1690. Iura priuatim docuit Ienae, in patria deinde Consiliarius de litibus expediendis factus. a. 1718 mortuus.

Praefatio ab ESTORE, opusculis eius praemissa.

XL. EPHRAIM GERHARD, Silesius. A. 1680 lucis vsura frui coepit. Docuit iura extra ordinem in academia Altorfina et a 1718 decessit.

XLI. IOAN. GOEDDEVS ICtus Marpurgensis, natus 1651, denatus vero 1719.

XLII. AVG. HOFMANN, variorum Principum Imperii Consiliarius. Natus est Halae a. 16[illegible]1, Francofurti ad Moenum vero denatus a. 1719.

XLIII. HENR. DE COCCEII, Bremensis a. 1644 natus. Docuit Heidelbergae, Traiecti ad Rhenum et Francofurti ad Oderam. Vitam finiuit a. 1719.

Vita Henrici de Cocceii in qua fata eiusdem succincte enarrantur, motae controuersiae ordine recensentur, singulaque scripta exacte enumerantur, Lemgouiae 1722. 4.

Henr. BROCKS *Carmen heroicum vitam Henric de Cocceii exponens.* 4.

XLIV. IOAN. IOACH. SCHOEPFER, Quedlinburgensis a. 1661 natus. Docuit Francofurti et Rostochii et a. 1619 ex hac vita migrauit.

XLV. PETRVS DE MASCOV ICtus Gryphicus ibi natus 1634 et denatus 1718.

XLVI. BERNH. LVD MOLLENBECCIVS et IOHAN. HENR. MOLLENBECCIVS, duo fratres qui in academia Gissena iura docuerunt et 1720 naturae debitum reddiderunt.

XLVII.

XLVII. IOAN. CHRISTOPH. SCHACHER ICtus Lipſienſis, qui a. 1720 deceſſit.

XLVIII. CHRISTOPH. DE CLINGENSPERG ICtus Ingolſtadienſis, natus in Bauaria a. 1651, denatus vero a. 1720.

XLIX. GOTTFRID. BOENIGK, Lipſienſis a. 1651 natus Halae priuatim docuit et rei forenſi operam dedit, vsque ad vitae finem a. 1720.

L. HENRICVS BODINVS, natus a. 1652 Rinteliae, vbi etiam docuit, donec Academiam Hallenſem euocatus. Obiit 1720.

LI. GERH. DE MASTRICHT, ICtus Duisburgenſis, poſtea Syndicus Bremenſis, in quo officio a. 1721 defunctus.

LII. IOAN. PHIL. DATTIVS, Eslincae a. 1654 natus. In patria variis muneribus functus et poſtea conſiliarius Wirtembergicus factus. Deceſſit a. 1722.

LIII. PHIL. HELFRIC. KREBS, Aſſeſſor Camerae Imperialis a. 1722 demortuus.

LIV. IOAN. STEPHAN. BVRGERMEISTER DE DEIZISSAV. Vixit Vlmae ibique 1722 deceſſit.

LV. MELCH. DITHMAR GROLLMANN ICtus Gieſſenſis. Obiit 1722.

LVI. HENR. ERNEST. KESTNER, ICtus Rintelenſis, ibi natus a. 1671, et denatus a. 1723.

LVII. IAC. FRID. LVDOVICI, Treptouia Pomeranus a. 1671 natus. Profeſſor iuris Hallenſis, dein Giſſenſis et Cancellarius academiae. Obiit a. 1723.

Vita Ludouici in EIVS in doctrina iuris naturae iuridicae conſiderata.

Catalo-

Catalogus scriptorum in Acad. Hallensi primo deinde et Giessena ab a. 1700 vsque ad a. 1723 publicatorum a Iac. Frid. Ludouici. Halae 1741. 4.

IVGLER l. c. num. IX.

LVIII. CHRIST. IOAN. CONR. ENGELBRECHT, ICtus Helmstadiensis, Georgii de quo num. XIII. filius. Obiit 1724.

LIX. HERMANN ZOLLIVS, Hassus a. 1643 natus. Docuit Rinteliae, a. 1725 defunctus.

LXI. IMMAN. WEBER, a. 1658. in Saxonia natus, Professoris et Cancellarii munere in Giffena functus. Obiit 1716.

Immanuelis Weberi scripta ab a. MDCLXXIX successu temporis edita. Giessae 1724. 4.

LXII. NIC. CHRIST. L. B. DE LYNCKER, natus Marburgi a. 1643. Professor iuris Ienensis et postea Consiliarius imperialis aulicus. Obiit 1726.

Scripta quae Lynckerianum nomen praeferunt, vel ad istud pertinent edita, plurimum et ex MSR. edenda. 4.

LXIII. LÜDER MENCKEN, natus Oldenburgi a. 1658, Professor iuris Lipsiensis, denatus 1726.

LXIV. BERNH. HENR. REINHOLD, natus 1677. Docuit Bremae, Herbornae, Duisburgi et Francofurti ad Viadrum. Obiit 1726.

Frid. IVGLERI *Praefatio* Opusculis Reinholdi praemissa. Lugd. Batav. 1755.

LXV. IOAN. PHIL. SLEVOGT, Antecessor Ienensi, ibi a. 1673 natus et a. 1727 denatus,

LXVI. IOAN. PHIL. TREIBER, qui Professoris munere in Academia Erfortensi functus a. 1727 decessit.

LXVII.

LXVII. GODOFREDVS BARTHIVS, Scabinus Lipsiensis ibi a. 1650 natus et a. 1728 mortuus.

Georg. Christ. GEBAVERI *Praefatio* EIVS Dissertationibus praemissa.

LXVIII. CHRISTIANVS THOMASIVS, Lipsiensis a. 1655 in lucem editus. Halam doctrina sua illustrauit, ibique a. 1728 decessit.

M. Ioan. Abrab. BIRNBAVM Rede: *von dem hohen Geist des erblasten Thomasius.* Leipzig 1729.

LXIX. OTTO PHILIPPVS ZAVNSCHLIFFER, Antecessor Marburgensis, natus a. 1653, denatus a. 1729.

LXX. CHRISTIAN. WILDVOGEL, Halae a. 1644 natus Docuit Ienae, et vitam finiuit a. 1729.

LXXI. HENR. HILDEBRAND, ICtus Altorfinus a. 1668 natus et a. 1729 mortuus.

LXXII. IOAN. GVIL. ENGELBRECHT, ICtus Helmstadiensis. Obiit 1729.

LXXIII. NIC. HIERON. GVNDLING, Norimbergensis a. 1671 natus. Antecessoris Hallensis munere functus, a. 1729 obiit.

Nic. Hier. GVNDLINGII *Leben und Schriften, collegia, studia, inuenta vnd andere Meinungen, desiderata literaria, Controuersien &c.* entworfen von C. F. H. Franckf. 1735. 4.

IACOBI SINCERI *Sendschreiben wegen C. F. H. ans Licht gestelleten vmständlichen Leben und Schriften Nic. Hier. Gundlingii.* Hamb. 1737. 4.

LXXIV.

LXXIV. IAC. CAR. SPENER. Lucem adſpexit Francofurti ad Moenum a. 1684. Vittebergenſem academiam docendo illuſtrauit, et a. 1730 mortuus.

LXXV. HERMANN. ADOLPH. MEINDERS, Weſtphalus, natus 1665. Iudicis officio in comitatu Rauensbergenſi functus. deceſſit 1730.

LXXVI. IOAN. FRID. PFEFFINGER, Profeſſor iuris in Academia Equeſtri Lüneburgenſi a. 1730 mortuus.

LXXVII. IOAN. CHRISTIANVS SCHROETER, Profeſſor Ienenſis ibidem natus 1659 et denatus 1730.

LXXVIII. MICHAEL GRASSVS, ICtus Tubingenſis natus 1657 denatus 1731.

LXXIX. CHRISTFRIED WAECHTLER, rei forenſi Dresdae operam dedit; natus 1652. Obiit 1731.

Chriſt. Henr. TROTZII *Praefatio* ad EIVS opuſcula iuridico-philologica.

LXXX. IOAN. HENR. BOECLER, ICtus Argentoratenſis, ibi natus 1679 et mortuus a. 1732.

LXXXI. IOAN. de KLEIN, Profeſſor Roſtochienſis, poſtea Cancellarius Megapolitanus. Obiit 1732.

LXXXII. IOAN. AMSEL, Roſtochienſis. Profeſſor Regiomontanus a. 1732 mortuus.

LXXXIII. IOAN. HENR. Nobilis Dominus DE BERGER, natus 1657. Docuit Vittebergae et poſtea in numerum Conſiliariorum Imperii aulicorum cooptatus. Obiit 1732.

IVGLER l. c. num. III.

LXXXIV. IOAN. HENR. KLEINSCHMIDT, ICtus Marburgenſis, a. 1733 demortuus.

LXXXV.

LXXXV. IOAN. HENR. MYLIVS Lipsiensis. Designatus Professor Hallensis a. 1733 mortuus.

Gottl. Aug. IENICHEN *Praefatio* Opusculis EIVS Lugd. Bat. 1738 editis praemissa.

LXXXVI. CASP. ACHATIVS BECKIVS, ICtus Ienensis. Natus est a. 1685, denatus vero 1733.

LXXXVII. MICH. HENR. GRIEBNER, Lipsiensis a. 1692 natus. Professor Vitrebergensis et demum professor iuris primarius Lipsiae. Mundo valedixit a. 1734.

Gottl. Aug. IENICHEN *in Continuatione notitiae Auctorum iuridicorum Beyeri* p. 173-164.

LXXXIX. GABRIEL SCHWEDER Pomeranus. Docuit Tubingae. Obiit 1735.

XC. IOAN. SAM. BRVNQVELL, Quedlinburgensis a. 1693 natus Docuit Ienae et Goettingae, vbi a. 1735 animam efflauit.

Gottl. Aug. IENICHEN *Praefatio* ad EIVS libellum de Retractionibus ICtorum.

Praefatio nouissimae editioni EIVS historiae iuris praemissa.

XCI. FRID. LVD. N. D. de BERGER filius secundus GE. HENR. BERGERI (num. LXXXIII) nat. 1687 et denat. Wetzlariae 1735 ad Assessoratum praesentatus.

IVGLER l. c. num. V.

XCII. GEORG. ENGELBRECHT *iunior*, ICtus Helmstadiensis. Natus est Helmstadii et patrem habuit Georg. Engelbrecht de quo supra num. XIII. Obiit 1735.

XCIII.

XCIII. IAC. BRVNNEMANN. Docuit per aliquot tempus Halae extra ordinem, deinde Syndicus prouincialis in Pomeria factus a. 1735 mortuus.

XCIV. STEPHAN. CHRIST. HARPRECHT AB HARPRECHTSTEIN, ab initio Tubingenſis poſtea Kilonienſis ICtus. Relicta vero Kilonia Viennam petiit ibique deceſſit a. 1735.

XCV. CHRIST. GOTTFRIED HOFFMANN, natus in Luſatia a. 1692. Primo profeſſoris munere in academia Lipſienſi, poſtea vero in Francofurtenſi functus. Obiit 1735.

Io. Guil. HOFFMANNI *Laudatio funebris in fratrem defunctum*, quae inſerta eſt Vitae Io. Guil. Hoffmanni p. 81-97.

XCVI. GVIL. HIER. BRÜCKNER, natus a. 1656. Erfordiae. Poſtquam poſt aliquot tempus in patria extra ordinem docuerat in academia Ienenſi Profeſſoris munere functus. Deceſſit a. 1736.

XCVII. IOACH. ANDR. HELWIG, ICtus Gryphicus natus a. 1677, denatus 1736.

XCVIII. PHIL. BALT. GERDESIVS, itidem ICtus Gryphicus, qui ab a. 1677 vsque ad a. 1736 vivit.

XCIX. CHRIST. HENR. Nob. Dominus de BERGER eius de quo num. LXXXIII. filius primus. Docuit vt pater Vittebergae et poſtea conſiliarius imperialis aulicus factus. Obiit a. 1737.

IVGLER l. c. num. IV.

C. IOANN. PHIL. STREIT, natus a. 1653. Docuit Erfordiae et deceſſit a. 1738.

CI. ESAIAS

CI. ESAIAS PVFFENDORF, Consiliarius in supremo tribunali Appellationum Cellensi. Natus est a. 1689 denatus vero a. 1738.

CII. BVRC. GOTTHELF STRVVIVS, Ienensis ICtus, Struuii de quo §. 160. num. XCV. filius. Natus est a. 1671, denatus vero a. 1738.

CIII. IO. GOTTFR. KRAVSIVS. Nascebatur a. 1680. Docuit Vittebergae. Obiit. 1736.

CIV. GEORG. MELCHIOR DE LVDOLPH. Editus est in lucem a. 1667, et tandem post varia officia Assessor camerae imperialis factus, vsque ad a. 1740 quo ex hac vita demigrauit.

Christ. Aug. HEVMANN *Vita Georg. Melch. de Ludolph ab ipso scripta.* Goettingae 1740. 8

CV. IOH. GOTTL. HEINECCIVS, Eisenbergensis Osterlandus a. 1681 natus. Docuit Halae, Franequerae, Francofurti et iterum Halae. Obiit 1741.

Vita eius Operum omnium editioni quae a. 1744 Geneuae prodiit praemissa.

CVI. IOAN. PAVL. KRESSIVS, ICtus Helmstadiensis, a. 1677 natus, et a. 1741 denatus.

CVII. IOAN. BALTHASAR L. B. a. WERNHER, Rotenburgi ab Tubarim natus. Docuit Vittebergae, post in Senatu imperii aulico consiliarius. Ex hac vita migrauit a. 1742.

CVIII. IEREMIAS EBERH. LINCK, ICtus Argentoratensis, ibi natus a. 1685 et denatus a. 1743.

CIX. IOAN. FRIDER. HERTEL. Ienae natus eſt a. 1667, ibi docuit et mortuus eſt a. 1743.

CX. IAC. CARMON, ICtus Roſtoch. ibi natus 1677 et denatus 1743.

CXI. SIGM. GOTTL. HILLIGER, ICtus Lipſienſis. Natus eſt Dresdae 1686. Deceſſit a. 1743.

CXII. GOTTL. SAM. TREVER, natus a. 1683. Docuit Helmſtadii et Goettingae vbi terram reliquit a. 1743.

CXIII. TOB. IAC. REINHARDT. Erfordiae hanc lucem adſpexit a. 1684. Docuit in patria, poſtea Goettingam euocatus et a 1743 viuere deſiit.

CXIV. IOAN. PETRVS DE LVDEWIG, Hala Sueuus, qui a. 1668 hanc lucem adſpexit. Academiam Hallenſem ſua doctrina illuſtrauit, ibique Academiae et Ducatus Magdeburgici Cancellarius factus a. 1743 obdormiuit.

Frid. WIDEBVRGII *de vita et ſcriptis Ioannis Petri de Ludewig Commentarius.* Halae 1757. 8.

CXV. IOAN. IODOCVS BECK, Norimbergenſis a. 1680 natus. Docuit Altorfii ibique naturae debitum reddidit a. 1744.

CXVI. GOTTFR. LVDOV. MENCKEN, Lipſienſis. Profeſſor Lipſienſis, poſtea Vittebergenſis. Obiit Dresdae a 1644.

CXVII. EVCHARIVS RINCK, ICtus Altorfinus. Lipſiae a. 1670 natus, a. 1745 vero mortuus.

CXVIII. IOAN. GVIL. DE GOEBEL. Natus a. 1683. Docuit Helmſtadii, ibique deceſſit a. 1745.

CXIX.

CXIX. IOAN. GOTFR. DE MEIERN a. 1692 natus. Docuit per aliquot tempus Giessae postheaque Archiuarius Hanoueranus factus. Obiit a. 1745.

CXX. DIET. HERM. KEMMERICH, Antecessor Ienensis, a. 1677 natus, et a. 1745 denatus.

CXXI. SIM. PETRVS GASSER, Colberga Pomeranus, a. 1676 natus. Docuit Halae ibique mortuus a. 1745.

CXXII. IOACH. POTGIESER, natus Tremoniae 1679. Per aliquot tempus Martis castra sequutus. Postea Senator et tandem Consul in Patria. Viuere desiit 1745.

Frid. Ioan BEVRHEVS *Vita Ioach. Potgieseri.* Trem. 1743. 4.

CXXIII. PETRVS GEORGISCH I. V. D. Hallensis et Archiuarius Dresdensis. Obiit 1746.

CXXIV. IOAN. GOTFR. SCHAVMBVRG lucem adspexit a. 1703 Seruestae. Docuit Rintelii et Ienae, ibique a. 1746 ex hac vita migrauit.

CXXV. IOAN. FRID. GVIL. PAGENSTECHER, filius Ant. Alex. num. XXXV Antecessor Harderouicensis, a. 1747 defunctus.

CXXVI. IOAN. WOLFG. KIPPING, ICtus Helmstadiensis, qui a. 1747 viuere desiit.

CXXII. IOAN. FRID. HOMBERGK ZV VACH, Marburgensis. Natus est a. 1673, Professoris munere in patria functus, ibi decessit a. 1748.

CXXVIII. IOAN. ADAMVS KOPPIVS, natus Offenbachii a. 1698, Consiliarius Offenbacensis, Director cancellariae Birstei-

nensis, demum Marburgensis et Regiminis et Senatus sacri Cancellarius. Obiit 1748.

CXXIX. FRANC. CAR. CONRADI. Professor iuris Helmstadiensis, a. 1701 natus et a. 1748 denatus.

CXXX. SAM. FRID. WILLENBERG Silesius. Docuit Francofurti ad Viadrum et Gedani, ibique a. 1748 mundo valedixit.

CXXXI. IOAN. LAVR. FLEISCHER, Antecessor Hallensis et Francofurtanus, a. 1749 mortuus.

CXXXII. IVST. HENNING BOEHMER, Hanoueranus a. 1674 natus. Academiam Hallensem doctrina sua illustrauit, ibique in dignitate directoris academiae et Cancellarii Magdeburgici vitam finiuit a. 1749.

CXXXIII. CHRISTOPH. LAVR. BILDERBECK, Megapolitanus. Vixit in terris Lüneburgicis et Hanoueranis in variis officiis, vsque dum a. 1749 vitam finiuit.

CXXXIV. IOAN. IAC. HELFERICH, Antecessor Tübingensis, natus 1692, denatus a. 1750.

CXXXV. MATTH. BENONI HERING, Professor iuris Rostochiens a. 1750 mortuus.

CXXXI. CAR. OTTO RECHENBERG, Lipsiensis, docuit in patria ibique a. 1751 decessit.

CXXXVII. IOAN. FRID. KAYSER, Giessae lucem adspexit 1685, ibidem docuit et mortuus est a. 1751.

CXXXVIII. CHRIST. HENR. ECKHARD, a. 1716 Quedlinburgi natus. Extra ordinem iura docuit Ienae, vsque ad vitae finem a. 1751.

CXXXIX. IO. CHTIST. PESLER, ICtus Francofurtensis a. 1706 natus, denatus vero 1752.

CXL. AVGVST. de LEYSER, Vitebergae a. 1683. natus Professoris munere functus primo in patria, postea Helmstadii et denuo in patria. Vitam cum morte commutavit a. 1752.

CXLI. GOTTL. GVIL. DINCKLER Lipsiae a. 1691 natus. Ibidem etiam docuit et mortuus est a. 1752.

CXLII. FRID. GOTTL. STRVVIVS, Georg. Adami (§. 160. num. XCVI.) filius et Burc. Gotth. (num. CII.) frater, Ienae a. 1676 natus. Kilonii iura professus est vsque ad finem vitae a. 1752.

CXLIII. HENR. THEOD. PAGENSTECHER, Alex. Arnoldi (num. XXXV.) filius, et Io. Frid. Guilielmi (num. CXXIX.) frater, Gröningae 1689 natus, Antecessor Duisburgensis, a. 1752 mortuus.

CXLIV. IO. SAM. HERING, natus Stargardiae, Gymnasii Sedinensis Professor, a. 1752 mortuus.

CXLV. REINH. FRID. DE SAHME, ICtus Regiomontanus, vbi natus 1682 et a. 1753 denatus.

CXLVI. ADAM. FRID. GLAFEY, Consil. Aul. et Archiuarius Saxonicus, natus 1692, denatus 1753.

CXLVII. CARL. GOTTL. KNORRE, natus Halae 1696, in patria iura professus est, ibique Academiae Director et Ordinarius Facultatis iuridicae factus a. 1753 viuere desiit.

CXLVIII. IOAN. CAR. KOENIG Norimbergae 1705 natus Docuit Marburgi et Halae, vbi a. 1753 vitam finiuit.

CXLIX. ERNEST. ALEX. OTTO CONR. PAGENSTECHER, tertius filius Alex. Arnoldi (num. XXXV.) nat. Gröningae 1697, docuit Herbornae ibique viuere desiit 1753.

Critisches Wörterbuch über iuristische Sachen. Erstes Alphab. p. 72.

CL. IOAN. GEORG. SCHERTZ, ICtus Argentoratensis, natus 1678 et denatus 1753.

CLI. GEORG. FRID. HARPRECHT, ICtus Tubingensis, filius Ferd. Christ. (num XXXII.), natus Tubingae a. 1676, denatus 1754.

CLII. IAC. GABR. WOLFFIVS, ICtus Hallensis 1754 defunctus.

CLIII. IOAN. GEORG. PERTSCHIVS, natus 1694. Docuit priuatim Ienae, deinde Syndicus Hildesiensis factus, et demum Professor iuris Helmstadiensis. Obiit 1754.

CLIV. IOAN. RVDOLPHVS ENGAV, Erfordiae 1708 natus. Docuit Ienae ibique vitam finiuit a. 1754.

Gottl. Aug. IENICHEN *Elogium diuis manibus Io. Rudolph. Engau consecratum.* Ienae 1755. 4.

CLV. IOH. FRID. WAHL, a. 1693 natus. Docuit Giessae et Goettingae, a. 1755 mortuus.

CLVI. GEBH. CHRIST. BASTINELLER, ICtus Vittebergensis, Halae a. 1689 natus, a. 1755 denatus.

CLVII. SAMVEL L. B. DE COCCEII, Heidelbergae 1679 natus. Docuit per aliquot tempus Francofurti ad Viadrum, ast mox vitam academicam cum aliis officiis publicis commu-

commutauit, tandemque Cancellarius Brandenburgicus factus. Obiit 1755.

CLVIII. IO. GOTTL. SIEGEL, ICtus Lipsiensis, natus a. 1699, denatus vero a. 1755.

CLIX. IOAN. FLOR. RIVINVS, itidem ICtus Lipsiensis, qui vixit ab a. 1681 vsque ad a. 1755.

CLX. EVERH. OTTO, Westphalus a. 1685 natus. Docuit Duisburgi et Vltraiecti, postea Syndicus Bremensis. Obiit 1756.

IVGLER l. c. num. X.

CLXI. IO. HENR. ROTHER, I. V. D. qui Lipsiae rei forensi operam dedit et priuatim docuit. Vixit ab a. 1685 vsque ad a. 1756.

CLXII. IO CONR. SIGM. TOPP, natus 1692. Postquam antea Cellis officio secretarii in supremo tribunali, quod ibi floret functus, et ibi priuatim docuerat, Professor iuris Helmstadiensis constitutus obiit. a. 1757.

CLXIII. IOAN. IAC. SCHMAVSSIVS, Professor Goettingensis post Hallensis, et iterum Goettingensis. Vitam a. 1690 coeptam a. 1757 finiuit.

CLXIV. GEORG. FRID. DEINLIN, Altorfii a. 1696 natus, docuit ibidem et a. 1757 viuere desiit.

Christ. WEIDLICH *zuverläßige Nachrichten von den ietzlebenden Rechtsgelehrten P. I. p. 259. et P. IV. p. 365.*

CLXV IOAN. IVL. SVRLAND, Hamburgensis a. 1724 natus. Postquam priuatim Goettingae et Marburgi per aliquot tempus docuerat, primo Professor Marburgensis et deinde Francofurtensis factus. Obiit a. 1758.

CLXVI. IOAN. GOTTL. GONNE, Antecessor Erlangensis, natus a. 1713, denatus a. 1758.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 246 et P. IV. p. 360.*

CLXVII. THEOD. GEORG. WILH. EMMINGHAVS, a. 1723 lucem adspexit, Ienae extra ordinem docuit, a. 1758 mortuus.

CLXVIII. CHRIST. LVD. CRELL, ICtus Vittebergensis, natus Lipsiae 1703, denatus a. 1758.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 32. P. IV. p. 370.*

CLXIX. IOAN. AVG. BACHIVS, a. 1721 natus. Professor antiquitatum iuris in Academia Lipsiensi et Consistorii Lipsiensis Assessor. Obiit 1758.

Frid. PLATNERI *Elogium Ioan. Aug. Bachii.* Lipf. 1759.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 395 et P. IV. p. 383.*

CLXX. CHRISTIAN. FERD. HARPRECHT, ICtus Tubingensis, filius Georg Frid. (num. CXLIX.), Tubingae a. 1718 natus, et a. 1758 denatus.

CLXXI. ERNEST. IOACH. DE WESTPHALEN, Megapolitanus, a. 1700 natus. Docuit per aliquot tempus Rostochii priuatim. Postea Kilioni fortunarum suarum sedem fixit, ibique Curatoris academiae et Cancellarii Holsatici munere functus. Obiit 1759.

CLXXII. GOTTL. AVG. IENICHEN, Lipsiensis, a. 1708 natus. Docuit in patria priuatim, tandemque professionem in Academia Giessena obtinuit. Vitam cum morte a. 1759 commutauit.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 306 et P. IV. p. 375.*

CLXXIII. IOACH. SCHWARTZ, Magdeburgensis, a. 1686 natus. Lugduni Batauorum Professor constitutus, ibidem a. 1759 mortuus.

CLXXIV. IO. GVIL. DIETMAR, ICtus Ienensis, natus a. 1673, denatus a. 1759.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 164 et P. IV. p. 304.*

CLXXV. IOAN. MICH. ROTERMVND, natus 1688. Docuit Erfordiae, a. 1759 mortuus.

WEIDLICH *l. c P. I. p. 156.*

CLXXVI. PAVL. PHIL. WOLFFHARDT, ICtus Rintelensis, natus Magdeburgi 1699. Obiit 1759.

CLXXVII. DIET. GOTTH. ECKARD, J. U. D. Lipsiensis, ibi a. 1759 mortuus.

CLXXVIII. CARL. GVIL. DE GAERTNER a. 1700 Dresdae natus. Docuit per aliquot tempus Lipsiae, postea consiliarius Imperialis aulicus, a. 1760 mortuus.

CLXXIX. IO. MARTIN. SILBERRAD, ICtus Argentoratensis, ibi a. 1707 natus, a. 1760 vero denatus.

CLXXX. IOAN. ERNEST. SCHROETER, a. 1722 Ienae natus. Docuit Erlangae et Ienae. Obiit 1760.

CLXXXI. IOAN. HEVMANN, natus 1711. Professor iuris Altorfinus, a. 1760 vitam cum morte commutauit.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 160 et P. V. p. 370.*

CLXXXII. GOTTFR. MASCOV, Gedanensis. Professor Harderouicensis, Goettingensis et Lipsiensis, a. 1760 vitam finiuit.

I. L. E. PÜTTMANN *Memoria Gottf. Mascouii.* Lipf. 1771. 8.

CLXXXIII. IOAN. IAC. MASCOV, frater praecedentis, a. 1689 natus, Proconsul Lipsiensis, a. 1761 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 286 et P. V. p. 418.*

CLXXXIV. ANDR. FLOR. RIVINVS, Professor Vittebergensis Lipsiae 1701 natus et a. 1761 denatus.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 289.*

CLXXXV. CHRIST. LVDW. SCHEID, natus 1709. Docuit Goettingae et Hafniae. Postea Historiographus regius Hanouerae. Obiit 1761.

WEIDLICH *l. c. P. V. p. 1 et P. VI. p. 405.*

CLXXXVI. HERMANN. HENR. ab ENGELBRECHT, nat. Gryphiswaldiae a. 1709, ibique docuit, donec in summo appellationum tribunal. Wismariensi Assessor constitutus. Obiit 1760.

Memoria vitae et meritorum Herm. Henr. ab Engelbrecht. Commendata a IO. CAR. DAEHNERT. Vid *Obseru. Select. Forens. Herm. Henr. ab Engelbrecht Spec. posthumum* ordine quartum cui haec memoria adiecta est.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 255.*

CLXXXVII. CAR. HENR. MOELLER, natus Rostochii a. 1709. Vixit ibi Professor codicis constitutus, euocatus est a. 1751. ad supremum tribunal Wismariense et itidem circa hoc tempus naturae debitum reddidit.

CLXXXVIII. GOTTFR. LVD. MENCKEN, natus Lipsiae 1712. Professor Helmstadiensis a. 1762 mortuus.

Vitae recensio G. L. Mencken auctore WERNSDORFIO Opusculis MENCKENII praemissa.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 367 et P. VI. p. 392.*

CLXXXIX. IOAN. ERNEST. FLÖRCKE, Ienae a. 1695 natus. Profesſoris munere functus eſt Ienae, poſtea Conſiliarius Gothanus factus, tandemque Profeſſor iuris Hallenſis et academiae director. Vitam finiuit Norimbergae a. 1762.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 198 et P. VI. p. 381.*

CXC. IOH. GODOFR. BAVER Lipſiae 1695 hanc lucem adſpexit. Lipſiae etiam Profeſſoris iuris et ordinarii facultatis munere functus, ibidemque a. 1763 deceſſit.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 76.*

CXCI. IO. GEORG. CRAMER, Profeſſor Lipſienſis extraordinarius, nat. 1700 et denatus a. 1763.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 80. et P. VI. p. 278.*

CXCII. PAVL. WILH. SCHMIDT, natus 1704. Profeſſor Ienenſis, a. 1763 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. 200 et P. VI. p. 406.*

CXCIII. CHRIST. GOTTL. BVDER, natus 1693. Prof. Ienenſis 1730. Obiit 1763.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 346.*

CXCIV. FRANC. ALEF ICtus Heidelberg. 1763 mortuus.

CXCV. IO. GOTTL. STOER Doctor iuris Lipſienſis 1763 fatis functus,

CXCVI. REINH. WEGLIN Syndicus, Lindauienſis nat. 1692 den. 1763.

CXCVII. ALB. DIET. TRECKEL ICtus Hamburgenſis qui 1764 vitam cum morte commutauit.

CXCVIII.

CXCVIII. FRID. VLR. PESTEL ICtus et Antec. Rintelensis. Natus est 1691 obiit 1764.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 97.*

CXCIV. CONR. WILH. STRECKER ICtus et Antec. Erfordiensis natus 1690 denatus 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 340.*

CC. FERD. AVG. HOMMEL. Antecessor Lipsiensis qui ibidem natus 1697 et diem supremum obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 307.*

CCI. AMANDVS CHRRISTIANVS DORN Cons. Iustit. et Prof. iur ordin. Kiloniensis, qui 1709 natus et obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 421.*

CCII GVST. HENR. MYLIVS Senior Facult. iurid. Lips. Lipsiae 1684 lucis vsura frui coepit et 1765 vitam finiuit.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 186.*

CCIII. CHRISTIANVS HANACCIVS Vittebergae 1692 natus, ibique in munere antecessorio obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 228.*

CCIV. IO. FRID. MÖGLING Antec. Tubingensis natus 1690 et den. 1766.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 358.*

CCV. IO. CHRIST. PETERSEN Prof. Iur. Rostochiensis, postea Cons. regim. megapolitanus, qui ab a. 1685 vsque a. 1766 vixit.

WEIDLICH *l c. P. VI. p. 239.*

CCVI.

CCVI. ANDR. EL. ROSMANN, Docuit Erlangae quorſum Hala euocatus, vbi 1708 in lucem editus. Obiit 1767.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 237.*

CCVII. CHRIST. VLR. GRVPEN, Conſul Hanouerenus 1767 mortuus.

CCVIII. FRID. ALEX. KVNHOLDT, Prof. Iur. Lipſienſis natus 1693 denatus 1767.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 332.*

CCIX. IAC. RAVE, Prof. Iur. Ienenſis 1767 mortuus.

CCX. HENR. CHRIST. L. B de SENCKENBERG, Conſ. aulicus Caeſareus nat. 1704 et denat. 1768.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 87.*

CCXI. FRID. CARL. de BVRI, Conſ. intimus Haſſ. Darmſt nat. 1702 et a. 1768 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. VI. p. 193.*

CCXII. IO. ERNEST. FRID. MANTZEL. Docuit Roſtochii et Bützouii, ibique 1768 vitam a. 1699 coeptan finiuit.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 134.*

CCXIII. SIGFR. CAESO AB AEMINGA, Anteceſſor Gryphisw. nat. 1710 denatus 1768.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 322.*

CCXIV. IO. FRID. WILH. de NEVMANN, Conſiliarius Brandengicus 1768 denatus.

CCXV. IO. FRID. HELFFERICH, ICtus Tubingenſis a. 1769 mortuus.

CCXVI. ANDREAS FLOR. RIVINVS, ICtus Vitteberg. natus Lipſiae 1701 et denatus 1769.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 289.*

CCXVII. CHRISTOPH. CONR. FRIDERICI, Prof. iuris Lipſ. et Gryphisw. natus 1722 et denatus 1769.

CCXVIII. PHIL. HENR. SEYBERT, Prof. extraord. Goettingenſ. 1769 mortuus.

CCXIX.

CCXIX. IO. AVG. N. D. de BERGER, tertius filius Io Henr. Bergeri (num. LXXXIII.) Cellis a. 1770 mortuus.

IVGLER l. c. num. VI.

CCXX FRANC. CHRIST. HENNEMANN, ICtus Heidelbergensis. Obiit 1770.

CCXXI WOLFFG. SCHOEPFF, ICtus Tubingensis natus 1679 denatus 1770.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 175.*

CCXXII. FRID. PLATNER, prof. Lipsiensis, ibi natus 1730 et 1771 denatus.

CCXXIII. IO. PETR. BANNITZA, natus 1707. Docuit Viennae, denatus 1771.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 96.*

CCXXIV. IO. CASP. BARTHEL, Prof. Wurceburgensis qui ab a. 1697 vsque ad a. 1771 vixit.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 33.*

CCXXV. FRANC. IVST. KORTHOLT, nat. 1711. Giessae vbi docuit a. 1771 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 205.*

CCXXVI. IO. FRID. POLACK, ICtus Viadrinus. Natus est 1700 et vixit vsque ad a. 1771.

CCXXVII. COEL. KOWALEWSKY, ICtus Regiomontanus qui a. 1700 natus et 1771 denatus.

CCXXVIII. GVST. GEORG. KOENIG a KOENIGSTHAL, variorum statuum imperii Consiliarius 1771 mortuus.

CCXXIX. IO. GVIL. GADENDAM, Prof. Iuris Erlangensis et Kiloniensis, postea Consiliarius iustitiae a. 1771 defunctus.

CCXXX. IO. VLR. L. B. de CRAMER, Prof. Iur. Marpurg. Consil. imper. aul. et camerae imperialis assessor. Natus est 1706. denatus 1772.

WEIDLICH *l. c. P. III. p. 71.*

CCXXXI.

CCXXXI. IO. SAM. FRID. de BÖHMER, Antecessor Hallensis et Viadrinus qui Halae natus 1704 et viuere desiit 1772.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 58.*

CCXXXII. IO. HENR. EBERHARD, Prof. Iuris Seruestanus a. 1772 mortuus.

CCXXXIII. IO. IAC. de ZWIERLEIN, Camerae imperialis procurator 1772 denatus.

CCXXXIV. IGNAT MVLTZER, S. I. Prof. Bamberg. Obiit 1772.

CCXXXV. IO. IAC. REINHARD, Cons. intim. Bado Durl. natus a. 1714 et a. 1772 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 16.*

CCXXXVI. GEORG. CHRIST. GEBAVER, Antecessor Goettingensis. Natus 1690 den. 1773.

WEIDLICH *l. c. p. 169.*

CCXXXVII. BENI. GOTTFR. HOMMEL, Prof. iuris Erford. a. 1773 denatus.

CCXXXVIII. HENR. BROCKES, Prof. Ienensis, postea Consul Lubecensis. Natus est Lubecae 1706 ibique decessit 1773.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 210.*

§. 164.

Absolutis ICtis Belgis et Germanis Sec. XVIII, qui vitam cum morte iam commutarunt, nunc et aliqua *reliquorum ICtorum huius Seculi iam demortuorum* mentio facienda. Ast pauci sunt qui huc referri possunt, dum aut incogniti sunt, aut tantam nominis celebritatem per scripta sua non sunt consequuti, vt eorum hic mentio facienda. Qui notandi, sunt fere hi:

I. IACOBVS LA LANDE, natus Aureliae 1622. In patria munere Professoris functus a. 1703 vitam finiuit.

II. GVILIELMVS PROVSTEAV, natus 1626. Aureliae iura professus est, ibique 1715 mortuus.

III. STEPHANVS BALVZIVS a. 1630 natus. Vixit Parisiis ibique Professor iuris canonici in collegio regio fuit. Obiit 1718.

IV. IANVS VINCENT. GRAVINA, Lector Decreti Gratiani in Archigymnasio Romano. Natus in Calabria a. 1664, denatus a. 1718.

V. CLAVD. FLEVRY, ICtus Gall. nat. 1690 den. 1723.

VI. MATTH. TERASSON, ICtus Par. nat. 1669 denat. 1734.

VII. IOAN. PETR. GIBERT, natus in ciuitate Aquensi 1660. Docuit per aliquot tempus in academia patria, postea Parisiis in otio litterario vixit, ibique a. 1736 animam efflauit.

P. BOVGERELL *Eloge de Mr. Gibert.* Paris 1737.

VIII. PETRVS de TOVLLIEV, natus Lutetiae Parisiorum 1659. Docuit in schola Lingensi, deinde ex Professore Lingensi factus Professor Gröninganus. Obiit a. 1737.

Vita Viri Cl. Petri de Toullieu ex Programmate Io Barbeyracii desumta, quam WOLBERS praemisit Petri de Toullieu Collectaneis a se editis.

IX. IOSEPHVS AVERANIVS, Prof. Iur. Pisanus, natus Etruriae a. 1662 et a. 1738 denatus.

X. G. MARIA SCARLATI, ICtus Pisanus 1760 mortuus.

XI. G. BAPT. ALBERTI, ICtus et Ant. Senensis natus 1680 denatus 1761.

XII. IO. PETR. ANCHERSEN, ICtus Hafniensis 1765 mortuus.

XIII. BERNARDVS TANVCCIVS, causarum patronus, iurisque in Academia Pisana interpres.

XIV. DONATVS ANTONIVS ASTENSIS, ICtus Neapolitanus.

MEMB-

MEMBRVM. II.

DE ICTIS ADHVC VIVENTIBVS.

Io. Iac. MOSERS *Lexicon der ietzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, welche die Rechte öffentlich lehren oder sich sonsten durch Schriften bekannt gemachet haben.* Züllichau 1738. 8. Ibid. 1739. 8.

Gottl. Aug. IENICHEN *Vnpartheiische Nachrichten von dem Leben vnd Schriften der ietzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, nebst Anmerkungen über des Herrn geheimen Rath Mosers Lexicon der ietzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland.* Leipzig 1739. 8.

Christoph WEIDLICHS *Geschichte der ietzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, als ein Lexicon der Rechtsgelehrten in alphabetischer Ordnung* Theil I. Merseburg 1748. Theil II. ibid. 1749. 8.

EIVSDEM *zuverlässige Nachrichten von den ietztlebenden Rehtsgelehrten.* Halle P. I. 1757. P. II. 1758. P. III. 1759. P. IV. 1760. P. V. 1761. P. VI. 1765. 8.

EIVSDEM *Lexicon oder kurtzgefaste Lebensbeschreibungen aller ietztlebenden Rechtsgelehrten in Alphabetischer Ordnung.* Halle 1766. 8.

§. 165.

ICtos iam demortuos excipiunt adhuc viventes ICti (§. 145.), quorum alii in *Academiis et Gymnasiis* docent, alii *non.* Pro hac diuersitate itaque de iis sigillatim agendum.

TIT. I.

DE

ICTIS ADHVC VIVENTIBVS QVI IN ACADEMIIS ET GYMNASIIS DOCENT.

§. 166.

Ad ICtos in Academiis et Gymnaſiis docentes refero omnes qui vi publici muneris docendi iura in iis profitentur, ſiue ſint Profeſſores ordinarii, ſiue extraordinarii. Qui vero forte in locis, in quibus Academiae et Gymnaſia florent, viuunt, aſt tamen non docent ibi, eos potius ad ſequentem titulum referendos eſſe cenſeo.

§. 167.

Inter tot Academias et Gymnaſia in quibus florent ICti in iis docentes, praecipue hodie in *Germaniae Academiis et Gymnaſiis* celeberrimi ICti in iis docentes viuunt. Hi itaque nunc ſunt recenſendi, ſecundum ordinem Academiarum et Gymnaſiorum in Germania quem litterarum ſeries determinat, addito, ſi conſtat, anno natiuitatis et ſuſcepti docendi muneris, cum reliqua ex ſcriptis de ICtis viuentibus facile ſuppleri poſſint. Docent vero:

ALTORFII *Io. Alb.* SPIESIVS, nat. 1710. Prof. 1739; *Io. Conr.* STIEGLITZ, nat. 1724, Prof. 1757; *Io. Bernh.* HOFFER nat. 1728. Prof. 1759.

BAM-

BAMBERGAE *Io. Georg.* HACK; *Io. Georg.* RITTER; *Petrus* SCHWAAN; *Georg.* ENGELHARDT.

BÜTZOVIAE *Adolph. Frid.* TRENDELENBVRG, Prof. Helm. 1761. Bütz. 1762; *Io. Matth.* MARTINI; *Io. Christ.* QVISTORP, Prof. 1772.

BREMAE *Dieter.* RVNGE, nat. 1725. Prof. 1751. *Io. Abrah.* AHASVERVS.

BRVNSWIGAE *Christoph* SCHMIDT dictus *Phiseldeck.*

BEROLINI in Gymnasio Vallis Ioachimi *Carl. Ludov.* WESENFELDT.

COBVRGI *Theod.* BERGER, nat. 1683. Prof. 1732.

DILLINGAE *Ioanne* SMYER.

DILLENBVRGI *Ernest. Otto Alex. Corn.* PAGENSTECHER.

DVISBVRGI *Otto Ludov. ab* EICHMANN, nat. 1726. Prof. 1752; *Frid. Gottf.* SCHLEGTENDAL, nat. 1730, Prof. 1752. *Io. Wilh. Frid.* KRAFT, Prof. 1770.

ERFORDIAE *Hier. Erid.* SCHORCH, nat. 1692, Prof. 1732; *Rud. Christ.* HENNE, nat. 1712, Prof. 1736; *Ioh. Ioach* HVNOLD; *A. I.* TVRIN; *Frid. Godofr.* GERHARDI Prof. 1751; *Christ. Frid. Imm.* SCHORCH. *Herm. Ernest.* RVMPEL Prof. 1765. *Io. Christ. Erich.* SPRINGER Prof. 1771; *Ioan. Iust.* WEISMANTEL dictus SCHNEIDER; *Con. Frid.* DIETERICH, Prof. 1773.

ERLANGAE *Io. Iust.* SCHIERSCHMIDT, nat. 1707, Prof. 1743; *Ioh. Christ.* RVDOLPH, nat. 1726, Prof. 1754; *Michael. Godofr.* WERNHER, nat. 1716, Prof. 1761. *Io. Burch.* GEIGER, nat. 1743. Prof. 1762; *Carl. Henr.* GEISLER, nat. 1742, Prof. 1770.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM *Ioach. Georg.* DARIES, nat. 1714, Prof. Ien. 1744. Viadr. 1763; *Io. Gottl. de* HACKEMANN, nat. 1712, Prof. 1741; *Io. Ludov.* VHLIVS, nat. 1714, Prof. 1751; *Georg. Sam.* MADIHN, nat. 1729. Prof. Halensis 1758. Viadr. 1772.

FRIBVRGI *Ioseph. Ant.* RIEGGER.

FVLDAE *Io. Bapt.* FÖSSER; *Ludov.* BECK; *Franc. Leonh. Ios.* BRACK; *Franc. Carol.* SCHLERNTH; *Theod. Phil.* REVBER.

GIESSAE

GIESSAE *Ioh. Christoph.* KOCH, nat. 1732, Prof. 1759; *Christ. Hartm. Sam.* GATZERT, nat. 1740, Prof. 1767; *Lud. Iul. Frid.* HÖPFNER, nat. 1741, Prof. 1771; *Helw. Bernh.* IAVP, nat. 1750, Prof. 1772.

GÖTTINGAE *Georg. Henr.* AYRER, nat. 1702, Prof. 1737; *Georg. Ludov.* BÖHMER, nat. 1715, Prof. 1740; *Christ. Gottl.* RICCIVS, Prof. 1744; *Ioh. Steph.* PÜTTER, nat. 1725, Prof. 1747; *Christian. Frid. Georg.* MEISTER, nat. 1718, Prof. 1750; *Gustav. Bernh.* BECMANN, Prof. 1753; *Io. Henr. Christianus* de SELCHOW, nat. 1732, Prof. 1757; *Iust.* CLAPROHT, Prof. 1759.

GRYPHISWALDIAE *Hermann* BECKER, nat. 1719, Prof. Rostoch. 1747. Bützov. 176 . Gryph. 176 ; *Frid. Phil.* BREITSPRECHER; *Christ. Nic.* SCHLICHTKRVLL, nat. 1736, Prof. 1767.

HALAE *Ioh. Tob.* CARRACH, natus 1702, Prof. 1732; *Daniel* NETTELBLADT, natus 1719, Prof. 1746; *Phil. Iac.* HEISLER, natus 1718, Prof. 1752; *Ernest. Christ.* WESTPHAL, natus 1737, Prof 1761; *Phil.*

Ernst. BERTRAM, natus 1726, Prof. 1763; *Io. Henr.* FRICKE, Prof. Kilon. 1770. Halens. 1773; *Carl Frid.* PAVLI, nat. 1723, Prof. 1751; *Henr. Io. Otto* KOENIG, nat. 1748, Prof. 1772.

HAMBVRGI *Io.* WVNDERLICH.

HANOVIAE *I. B.* HVNDESHAGEN.

HEIDELBERGAE *Petrus* GALLADE; *Franc. Ignat.* WEDEKIND; natus 1710; *Wilh. Ant.* DAHMEN; *Ant.* SCHMIDT, natus 1734, Prof. 1771.

HELMSTADII *Franc Domin.* HAEBERLIN, nat. 1730, Prof. 1751; *Io. Frider.* EISENHARDT, nat. 1720, Prof. 1753. *Io Ludov.* HÖFLER, nat. 1714, Prof. 1754; *Albert. Philip.* FRICKIVS, natus 1733, Prof. 1756; *Carl. Frid.* PAELIKE.

HERBIPOLI *Io. Iac. Ios.* SÜNDERMAHLER; *Io. Nepom.* ENDERS; *Io. Christ. Ioseph.* VNGER; *Georg. Ant.* BEHR; *Ios. Maria* SCHMIDT; *Iosua Ioseph.* RIFFEL.

HER-

HERBORNAE *Wolrad* BVRCHARDI, nat. 1734. Prof. 1755; *Ant. Ph.* WASMVHT, Prof. 1768.

IENAE *Io. Casp.* HEIMBVRG, nat. 1702, Prof. 1729; *Io. Aug.* HELLFELD, nat. 1717, Prof. 1748; *Ioach. Erdm.* SCHMIDT, natus 1710, Prof. 1752; *Car. Frid.* WALCH, nat. 1734, Prof. 1758; *Io. Ludov.* SCHMIDT, nat. 1726; *Iust. Christ. Ludov.* von SHELL-WITZ, *Io. Aug.* REICHARD; *Gottl. Euseb.* OELTZE, Prof. 1769; *Henr. Gottf.* SCHEIDEMANTEL, natus 1742. Prof. 1769;

INGOLSTADII *B. Christoph.* VBLACKER, nat. 1722, Prof. 1768; *Ioh. Ioseph.* PRVGGER, Prof. 1753: *Ioh. Paul.* SVTOR, natus 1706, Prof. 1755; *Bened.* SCHMIDT, nat. 1726, Prof. Bamb. 1754. Ingolst. 1761; *Franc.* SIARDI, Prof. 1766; *Ioseph.* S. I. E. de WEINBACH, nat. 1748, Prof. 1771; *Adamus* WEISHAVPT, nat. 1746, Prof. 1772.

KILONII *Carl. Frid.* WINCKLER, nat. 1722, Prof. 1753.

LIPSIAE *Carl. Ferd.* HOMMEL, nat. 1722, Prof. 1750; *Frid. Gottl.* ZOLLER, nat. 1717, Prof. 1756; *Henr.*

Gottfr. BAVER, nat. 1733, Prof. 1762; *Io. Gottl.* SEGER, nat. 1735, Prof. 1765; *Io. Ludov. Ernſt.* PÜTTMANN, nat. 1730, Prof. 1765; *Io. Tob.* RICHTER, natus 1715, Prof 1750; *Chriſtian. Henric.* BREVNING, nat. 1719, Prof. 1754; *Car. Rud.* GRAEFF; *Henr. Gottl.* FRANCKE, natus 1750, Prof. 1757; *Dav. Gottfr. Aegidius* WILCKE, nat. 1739, Prof. 1766; *Aug. Frid.* SCHOTT. nat. 1744, Prof. 1767.

LIGNITII *Ioan. Chriſt. Gottl.* HEINECCIVS, nat. 1717; *Caſp. Gottfr.* SCHEPLER, Prof. 1752.

LINGENII *Phil.* WASMVHT, nat. 1690.

MARBVRGI *Ioan. Georg.* ESTOR, natus 1699, Prof. Gieſſenſis 1726, Ienenſis 1735, Marburgenſ. 1742; *Aemilius Ludov.* HOMBERGK ZV VACH, nat. 1720, Prof. 1754; *Ioan. Iac.* SORBER, nat. 1714, Prof. 1754; *Ioan. Andr.* HOFFMANN, nat. 1719, Prof. 1754.

MOGVNTIAE *Io. Mich.* DAMM; *Io. Phil.* HAHN, natus 1690, Prof. 1717; *Ioan. Georg.* NEVREVTER; *Ludov. Philip.* BEHLEN. Prof. 1746; *Ioan.* HORIX, Prof. 1757; *Franc. Ant.* DÜRR, Prof. 1757.

PRAGAE

PRAGAE *Ioann. Nepom. Wenc.* DWORZACH de BOOR; *Ios. Franc. Lothar.* SCHRODT; *Ios. Ant.* SCHVSTER; *Ios. Ioan.* de FEIGEL.

RINTELII *Carl. Wilh.* WIPPERMANN, nat. 1728, Prof. 1764; *Io. Nic.* MÖCKERT, Prof. 1764.

ROSTOCHII *Iac. Henr.* BALECKE, Prof. 1752.

SALISBVRGI *Constantin.* LANGHAYDER, Prof. 1766; *Modestus* SCHMETTERER, Prof. 1766; *Io. Phil.* STEINHAVSER, Prof. 1770; *Io. Ios.* de KOFLERN, Prof. 1767; *Io. Ant.* SCHALLHAMMER, Prof. 1767.

SVEVOFVRTI *Car. Frid.* SCHOEPF.

STETTINI *Chr. Lud.* LIBERKÜHN, Prof. 1773.

TREVIRIS *Georg. Christoph.* NELLER; *Ioan. Arn.* MÜNNICH; *Lud. Aug.* SVSEWIND.

TVBINGAE *Christoph. Frid.* HARPRECHT, natus 1700, Prof. 1727; *Luodv. Conr.* SMALCALDER, nat. 1696, Prof. 1735; *Gottfr. Dan.* HOFFMANN, natus 1719, Prof. 1741; *Sixt. Dan.* KAPF, nat. 1734, Prof. 1761; *Eberhard.*

herd. Chriſt. CANZ, natus 1726, Prof. 1759; *Frid. Wilb.* TAFINGER, natus 1726, Prof. 1753; *Io. Dan.* HOFFMANN, Prof. 1767; *Io. Chriſt. Frid.* BREYER, nat. 1749, Prof. 1772.

VIENNAE *Ioan. Henr.* BOCRIS, nat. 1713, Prof. Bambergenſis 1739, Viennenſis 1752; *Paul. Ioſeph.* de RIEGGER; *Car. Ant.* de MARTINI.

VITTEBERGAE *Erneſt. Mart.* CHLADENIVS, nat. 1715. Prof. 1746; *Georg. Frid.* KRAVS, nat. 1718, Prof. Vitteb. 1750, Gedanenſis 1751 et iterum Vittebergenſis 1753; *Mart. Gottl.* PAVLI, nat. 1721, Prof. Gedanenſis 1751. Vitteb. 1764; *Frid. Aug.* FISCHER, nat. 1727, Prof. 1764; *Georg. Stephan.* WIESAND, nat. 1736; *Io. Carl. Gebh.* REINHARD, nat. 1736. Prof. 1767; *Chriſt. Gottl.* HOMMEL, nat. 1736, Prof. 1767, *Gottl. Chriſt.* KLÜGEL, nat. 1737, Prof. 1767.

§. 168.

In praecipuis Academiis et Gymnaſiis *extra Germaniam* docentes adhuc viuentes ICti, ſunt qui nunc ſequuntur:

ÅBOAE *Olof* PRYSS, nat. 1709, Prof. 1747.

ARGEN-

ARGENRORATI *Ioan.* WIEGER, Prof. 1735; *Io. Christ.* TREITLINGER, Prof. 1748; *Ioan. Reinh.* KÜGLER, nat. 1723, Prof. 1756. *Io. Frid.* EHRLEN, Prof. 1761.

BASILEAE *Ioan. Rudolphus* THVRNEISEN, nat. 1716, Prof. 1746; *Ioan. Rudolph.* ISELIN, nat. 1705, Prof. 1757; *Ioan. Henr.* FALCKNER, Prof. 1760.

CERVERAE *Franc.* FINESTERS et de MONSALVO; *Iosephus* FINESTRES et de MONSALVO.

DANTISCI *Daniel* GRALATH, nat. 1739, Prof. 1764.

FRANEQVERAE *Herm.* KANNEGIETER, nat. 1723, Prof. 1751, *Elias* WIGERI, nat. 1730. Prof. 1756.

GENEVAE *Car. Frid.* NECKER; *Peter* PICTER; *Peter* LVLLIN, Prof. 1745.

GRÖNINGAE *Frid. Adolph. von der* MARCK, natus 1719, Prof. 1758; *Ludov. Conr.* SCHRÖDER, nat. 1724, Prof. Herborn. 1753. Gröning. 1761; *Dionysius Gottfr.* van der KEESSEL, Prof. 1762.

HAFNIAE *Petrus Kofoed.* ANCKER, nat. 1710, Prof. 1741; *Henr.* STAMPE, nat. 1713; *Bernh.* MOELLMANN, natus 1702; *Frid. Christ.* SEVEL, nat. 1723, Prof. 1756.

HAR-

HARDEROVICI *Ioan. Alex.* PAGENSTECHER, Prof. Duisb. 1748, Harderov. 1757.

LVSANNAE *Beat. Phil.* VICAT; *Clavel* de BRENLES.

LVGDVNI BATAVORVM *Ioan. Conr.* RÜCKER, nat. 1702, Prof. 1733; *Andr.* WEIS, Prof. Lugd. 1747, *Fr. Wilhelm.* PESTEL, nat. 1724, Prof. Rintel. 1743. Lugd. 1763; *Bavius* VOORDA, natus 1729, Prof. Franeck. 1755, Lugd. 1765.

LONDINI SCANORVM *Laur. Ioan.* COLLING, nat. 1716, Prof. 1753.

MITTELBVRGI in Seelandia *Wilh. Otto* REITZ, natus 1702, Prof. 1736.

MODENAE *Bartholomaeus* VALDRIGHI.

NEAPOLI *Ioan. Ant.* SERGIVS; d'ORIMINI.

OXFORDIAE *Wilhelm.* BLACKSTON.

PADVAE *Petrus* BVSENELLVS; *Stylian.* MASTRACA.

PISAE *Leop. Andr.* GVADAGNI; *Flaminius* del BORGO.

REGIO-

REGIOMONTI *Ioann. Ludov.* L'ESTOCQ, nat. 1712, Prof. 1747; *Sigism. Christ.* IESTER, nat. 1715, Prof. 1739; *Christ. Ren.* BRAVN, nat. 1714, Prof. 1740; *Christ. Gottl.* WEBER, Prof. 1747.

VPSALAE *Daniel* SOLANDER, nat. 1707. Prof. 1743, *Iöns* RISEL, nat. 1719, Prof. 1761; *Christer* BERCH, natus 1735, Prof. 1773.

VLTRAIECTI *Io. Gerh. Christian* RÜCKER, nat. 1722, Prof. Gröning. 1752, Vltrai. 1760; *Petrus* BONDAM, Prof. Harderov. 1763. Vltrai. 1773.

VALENCIAE *Gregorius* MAIANSIVS; BERNI Y CATALA.

TIT. II.

DE RELIQVIS ICTIS ADHVC VIVENTIBVS.

§. 169.

Sequuntur reliqui adhuc viuentes ICti, qui, licet non doceant in academiis vel gymnasiis, per scripta sua tamen nominis celebritatem sunt consequuti. Horum alii viuunt *in germania*, alii *extra germaniam*.

§. 170.

§. 170.

Quod itaque attinet I. *ICtos in germania viventes*, qui publico docendi munere quidem non funguntur, aſt tamen per ſcripta ſua inclaruerunt tales, ſunt:

BEROLINI *Lud. Mart.* KAHLE; *Ioan. Chriſt. Wilb.* STECK.

BRZEVNOVII in Bohemia *Stephan* RAVTENSTRAVCH.

BREMAE *Gerard* OELRICHS.

CASSELIS *Carl. Frid.* KOPP; *Georg.* LENEPP.

CARLSRVHAE *Georg. Erneſt. Ludov.* PREVSCHEN; *Carl. Frid.* GERSTLACHER.

CELLAE *Frid. Eſ.* de PVFFENDORF.

DARMSTADII *Frid. Carol.* de MOSER.

DILLENBVRGI *Ant. Vld.* ab ERATH.

DÜSSELDORFII *Goſw. Ioſ.* de BVININCK.

DRESDAE *Chriſt. Gotth.* L. B. de GVTHSCHMIDT; *Rud. Chriſt.* de BENNIGSEN.

FRANCOF. AD MOENVM *Io. Dan.* ab OHLENSCHLAEGER; *Io. Phil.* ORTH.

GOS-

GOSLARIAE *Iac. Gottl.* SIEBER.

HAMBVRGI *Iac.* SCHVBACK; *Io.* KLEFEKER.

HANOVIAE *Io. Henr.* WOLFART.

HANOVERAE *Dav. Georg.* STRVBE: *Iul. Melch.* STRVBE; *Io. Henr.* IVNG; *Io. Phil. Conr.* FALCKE; *Wilh. Aug.* RVDLOFF; *Rud. Ies.* BÜNEMANN.

HEIDELBERGAE *Phil. Wilh. Ludov.* FLADT.

LIPSIAE *Georg. Gottl.* BOERNER; *Iac. Henr.* BORN; *Trautgott* THOMASIVS; *Carl. Gottfr.* WINCKLER; *Chr. Wilh.* KÜSTNER; *Io. Wend.* NEVHAVS.

LÜBECAE *Carol. Henr.* DREYER.

MONACHII *Io. Ad.* L. B. ab. ICKSTATT; *Wigul. Xav. Moys.* L. B. a. KREITMAYER.

OEHRINGAE *Christ. Ernest.* HASELMANN.

OETTINGAE *Io. Paul.* LANGE.

RINTELII *Diet. Christ.* IHRINCK.

RÖDEL-

RÖDELHEIMII *Frid. Adolph.* SORGE.

STVTGARDIAE *Ioan. Iac.* MOSERVS.

STRELITZII *Ant. Ludov.* SEIP.

TENNSTADII *Bernh. Frid. Rud.* LAVHN.

VLMAE *Eusebius* BEGER.

VINARIAE *Achat. Lud. Car.* SCHMIDT.

VIENNAE *Carl. Ad.* de BRAVN; *Petr. Paul.* IVSTI.

WEISSENBVRGI *Io. Georg.* SCOPP.

WETZLARIAE *Christ.* L. B. de NETTELBLA; *Ioan. Henr.* de HARPPRECHT; *Io. Ferd. Wilh.* BRAND; *Dom. Ferd.* HAAS; *Christ. Iac.* de ZWIRLEIN.

WISMARIAE *Augustinus* de BALTHASAR.

§. 171.

Sunt porro II. *ICti extra germaniam viuentes*, qui scriptis suis inclaruerunt, nec tamen publice docent, quantum nunc recordor, sequentes: ROMAE *Emanuel* DVNIVS; PARISIIS I. B. DENISART et *Durand* de MAILLANNE. HAFFNIAE *Io. Henr.* KIRCHHOF; CVLENBVRGI *Nic.* KLOECKHOFF. PISTOIAE *Ant.* ROSATVS. NEAPOLI *Bernhardus* TANVCCIVS; AMSTELODAMI *H. G.* van VRYHOFF. etc. etc.

PARS III.

PARS III.

DE ICTORVM CONDITIONE QVOAD CORPVS, ANIMAM ET STATVM EXTERNVM.

§. 172.

Vt nihil desit eorum quae de ICtis scitu necessaria sunt, in notitia ICtorum et de eorum conditione quoad *animam*, *corpus* et *statum externum* agendum. Licet vero multa, quae huc referri possunt, ad micrologiam litterariam pertinere videantur, haec doctrina tamen ideo non plane negligenda.

TIT. I.

DE CONDITIONE ICTORVM QVOAD CORPVS.

§. 173.

Licet nemini, ne in mentem quidem venire possit, ICtis aliam, eamque a caeteris hominibus diuersam, infundi naturam; sicque status seu conditio corporis ICti, non differat a statu seu conditione aliorum hominum, praesertim aliorum eruditorum, sub eodem climate viventium et eiusdem aetatis: nonnulla tamen quae ICtorum conditionem quoad corpus concernunt, hic monenda sunt, licet sint talia in quibus cum aliis hominibus, minimum cum aliis eruditis, conueniunt. Quum vero pleraque quae huc pertinent ad micrologiam spectent, breuissimis hunc locum tractabo, et micrologis relinquo, vt hic eruditionis suae vel quasi thesauros exponant.

§. 174.

Ad doctrinam de conditione corporum ICtorum referri quidem poteſt, ſicque huc trahi, recenſio ICtorum *coecorum*; *ſurdorum*; *nimis paruae aut nimis longae ſtaturae*; *inſignis craſſitiei*; *maxima foecunditate praeditorum*; *edacium*, *quique nimio cibi vſu mortem ſibi accelerarunt aut minimum ſanitati ſuae nocuerunt*; *longaeuorum* &c. aſt his ſimilibusque minutiis inhaerere nolo.

§. 175.

Quum ſub temperamentorum nomine veniat mixtura et proportio diuerſorum humorum et particularum in corporibus, praeſertim humanis, exiſtentium, huc etiam pertinet doctrina de *temperamentis ICtorum*. Aſt ſi et vera eſſet de temperamentis fabula a veteribus, ARISTOTELE, HIPPOCRATE aliisque ad noſtram aetatem vsque propagata; fabulam tamen ſaperet ICtis prae aliis hominibus hoc vel illud temperamentum tribuendum eſſe. Metamorphoſin enim talem per iuris ſtudium fieri poſſe, nemo facile ſibi perſuaderi patietur.

Ioan. Frid. WERNHER *de temperamentis ICtorum.* Vitembergae 1733.

§. 176.

Licet porro dentur *morbi* corporis qui huius vel illius generis hominibus proprii, praeſertim conſtet vitam eruditorum ſedentariam efficere eos certis morbis prae aliis hominibus obnoxios eſſe: tales morbos tamen, quibus non niſi ICtorum corpora affici ſolent ignoro, quicquid dicant alii.

P. XYLANDER Epiſtola ad V. F. PLEMPIVM *de aduerſa ICtorum valetudine.*

Io. Herm. FÜRSTENAV Epiſtola ad *Zach. Conr. ab* VFFENBACH *de morbis ICtorum.* Francof. ad Moenum 1721. 8.

§. 177.

§. 177.

Quum hominum sexus omnino ad corporis habitum et conditionem referri debeat, hoc loco etiam de *foeminis iuris peritia instructis* agendum. Desunt vero exempla istiusmodi foeminarum quae temporibus *veterum* ICtorum vixerunt, cum nec C. AFRANIA, quam alii vocant CALPVRNIAM seu CALPHVRNIAM, nec THEODORA Augusta, coniux Imperatoris IVSTINIANI, huc referri possint; quamuis IVVENALIS *Satyra VI* postquam in vers. 241 et 242 notauerat in mulieribus litigandi pruriginem, vers. 243 et 244 ita pergat:

Componunt ipsae per se formantque libellos
Principium atque locos Celso dictare paratae.

Inter *recentiores* ICtos itidem non obueniunt foeminae, quae tanquam iurisperitae innotuerunt. Ast tamen iis temporibus, quo ICti *medii* floruerunt, vidit orbis litteratus foeminas iuris Doctrices et quae publice iura professae sunt. Inter has primum merito occupat locum I. BELTIZIA GOZADINA a. 1500 Bononiae nata et a. 1546 mortua, de qua HILAR. DE COSTE *Tom. 1. Part. 3. des Eloges et vies des Reines, Princesses &c.* p. 522 refert, quod fuerit filia Nobilis Bononiensis quae colum et acum contempsit et studio linguae latinae et iuris se dedit, in eoque tantos fecerit progressus, vt Bononiae Doctorissa creata sit, ac deinceps Institutiones primo privatim, deinde, cum ad professionem vocaretur, publice exposuerit, eiusque plures iuris commentarios typis impressos prodiisse sub nomine ficto et alieno. Iungendae sunt huic II. duae filiae ACCVRSII, quas Bononiae ius publice docuisse testatur ALBERICVS ad *l. qui filium ff. vbi pupillus educari debeat*, quarum nomina vero ignorantur. Eadem fortuna obtigit IOANNI ANDREAE, qui, vt de vxore sua III. MILANCIA, [quam] [n]omi-

dominam suam vocat, et, vt ipse fatetur ad c. 16. *X. de praeb. et dignit*, et c. 54 *de R. J. in 6to* in rebus arduis consuluit, nihil dicam, filias suas IV. BETTINAM et V. NOVELLAM doctrina sua ita imbuit, vt in matrimonium ductae a duobus celeberrimis ICtis, et quidem prior a IOAN. A GEORGIO, et posterior a IOAN. CALDERINO, vti olim patris, sic nunc maritorum, vices in praelectionibus supplere potuerint. ACCVRSIVS et ANDREAE itaque meliorem fortunam experti sunt, quam magnus CVIACIVS, cuius famosissima filia SVSANNA, non subleuauit patrem et maritum, cui, nondum quindecim annos nata, ob summum in mora periculum nupta: sed, si fabula vera, finita patris schola nobilissimi patris auditores Susannulam hanc visitarunt, quod illi petulanter: *se operibus Cuiacii incumbere* dixerunt, mariti tempora vero subtilibus cinxit coronis. Vnde EDMVNDVS MERILLIVS his in eam lusit versibus:

Viderat immensos Cuiacii Nata labores
Aeternum patri promeruisse decus.
Ingenio haud poterat tam magnum aequare parentem
Filia; quod potuit, corpore fecit opus.

Gottl. Aug. IENICHEN Observ. Selectae *de C. Afrania*, quae vltimo Volumini Meditationum *Leyseri* ad Pand. adiectae.

Ioan. REICHII Diss. *qua Calphurnia sapientissima inter mortales femina, a conuitiis Vlpiani vindicatur.*

Herm. Henr. ENGELBRECHT Progr. *Nomothesiae* THEODORAE *Imperatricis specimina quaedam continens.* Gryphisw. 1736.

Io. Frid. IVGLERI Diss. *de eruditione Theodorae Augustae*, Hamb. 1742.

Nic. CATHARINOT *Vie de Madem. Cuias* a Bourges 1684. Reperitur etiam adiectis quibusdam obseruationibus *dans les Pieces fugitiues d'histoire et de litterature d'*ARNAVD. Tom. 2. p. 92.

TIT.

TIT. II.

DE ICTORVM CONDITIONE QVOAD ANIMAM.

§. 178.

In aeſtimanda hominis conditione quoad animam, omnia eo redeunt qualis ſit quoad *intellectum* et *voluntatem*, et, quoad intellectum, inter *capacitatem*, quae ex viribus memoriae, iudicii et ingenii, et *ſcientiam*, quae ex veritatum cognitarum multitudine et varietate, aeſtimanda, diſtinguendum. Hic itaque ſigillatim agendum de ICtorum *capacitate*, *ſcientia* et quoad *voluntatem* conditione.

§. 179.

Quod itaque attinet ICtorum *capacitatem*, eorum ICtorum *veterum*, quos ICtos Romanos ſtricte ſic dictos appellaui, et praeſertim reliquorum praeter ICtos primaeuos, capacitatem, omnino magnam fuiſſe docent, quae ſuperſunt ſcriptorum, quorum auctores ſunt, fragmenta, ita, vt ipſum LEIBNITIVM, acutiſſimum philoſophum, in admirationem rapiat inſigne eorum acumen, dum in *Epiſt. Tom. 1. Epiſt. 119* inquit: „Ego digeſtorum opus, vel potius auctorum vnde „excerpta ſunt labores admiror, nec quicquam vidi, „ſiue rationum acumen, ſiue dicendi neruos ſpectes, „quod magis accedat ad mathematicorum laudem.„ Licet vero, ICtis *mediis*, et praeſertim ſic dictis Gloſſatoribus inter eos, obiici ſoleat craſſa ignorantia: quoad capacitatem tamen nihil in iis deſiderari poteſt, ſed potius, et hos ICtos praeſertim magno acumine praeditos fuiſſe, teſtantur eorum ſcripta. *Recentiores*

ICtos tandem hebetioris ingenii esse nemini vnquam in mentem venit, et vah! quam vastum et capax ingenium non requirunt tot inter se diuersissima iura, ciuilia, ecclesiastica, clientelaria, publica, priuata, romana, patria.

Conferri hic etiam merentur scripta de ICtis praecocibus et autodidactis supra §. 37. allegata.

§. 180.

Sufficiant haec de capacitate ICtorum. De eorum *scientia*, et quidem *generatim*, notandum olim, disciplinarum diuersarum limitibus non ita, vt hodie, constitutis, ICtos *antiquos* omnino variarum plane diuersarum veritatum notitia tinctos fuisse, hincque multiscientiae laudem mereri. *Medios* ICtos e contra quod attinet, eos, ast potius seculi, quam suo vitio, multa ignorasse, quae interpretem Iuris Romani et Canonici fugere non debent, iisque recte obiici linguae latinae et graecae ignorantiam stilique barbariem, antiquitatis et historiarum imperitiam, et denique methodi neglectum, negari nequit; licet eorum ignorantia tam crassa non fuerit, ac vulgo dici solet. Ast quid de *nouorum* seu *recentiorum* ICtorum scientia dicendum? Omnino, si quid video, magna et varia fuit, et, quod attinet viuentes, adhuc est, ita, vt iis maiori iure multiscientiae laus tribuenda quam veteribus, indeque exstent multa et insignia horum ICtorum merita in alias scientias et artes praeter iurisprudentiam. Licet vero haec ita se habeant, negari tamen nequit non deesse inter eos *ICtos semidoctos* quorsum referri debent, qui de legum intelligentia parum solliciti, tunc se putant, quod in arte nostra summum est, consequutos, quando multas leges, vel minus intellectas, vel ad rem nihil facientes, accumulare et ad singula verba Bartoli,

Baldi,

Baldi, Accursii manes euocare didicerunt. Nec minus tales sunt, qui solo critices studio dediti, id vnice per omnem vitam agunt, vt leges figant refigantque, modo syllabam in exilium agentes, modo eiectam ab alio restituentes in integrum. Tandemque et in hunc censum veniunt, qui in interpretandis peregrinis legibus omnem impendunt industriam, sed de huius scientiae vsu in foro, patriique iuris reliquiis, parum soliciti sunt,

Ioan. Gottf. SCHAVMBVRG Or. ausp. *de multiscientia veterum ICtorum eiusue caussis.* Vid. EIVS Tractatio de iurisprudentia veterum ICtorum Romanorum Stoica, cui haec oratio num. II annexa.

Herm. CANNEGIETER *de multiplici et varia veterum ICtorum doctrina.* Franeq. 1751 fol.

Iac. BORNII Progr. *de vitiis quae Glossatoribus obiiciuntur.* Lips. 1678.

Abrah. WIELING Or. *pro glossatoribus*, quae adiecta est EIVS lectionibus iuris ciuilis.

Car. Ferd. HOMMELII Praef. *de barbaris iuris interpretibus*, praemissa Continuationi III. notitiae auctorum iuridicorum Beyeri.

Frid. PLATNER Epist. ad Bachium *pro ICtis qui litteras elegantiores contemnunt.* Lips. 1750. Vid. etiam EIVS *Lanx satura* p. 51 seqq num. III.

Chr. Frid. WILLISCH *de ICtis egregia litterarum elegantiorum laude illustribus.* 1709.

Frid. Christ BAVMEISTER Pr. *de ICtis quibusdam de humanitatis litteris bene meritis.* In EIVS Exercit. Acad. et Schol. p. 122 seqq.

Io. Gottl. STOER Pr. *de ICtorum in rem metallicam meritis.* Lips. 1745.

Io. Georg. IOCH Pr. *de meritis ICtorum speciatim Iac. Godofredi in historiam ecclesiasticam.* Erf. 1722.

* *Theod.* ROBERTI *Elogia ICtorum et Politicorum centum illustrium, qui orientales linguas promouerunt.* Lipsiae 1728.

Gottl. Erid. GVDE Diatribe hiſtorico - critica, *de meritis ICtorum in ſcripturam ſacram.* Lipſ. 1729.

Io. Chriſt. STEMLERS Abhandlung: *von den Verdienſten einiger Rechtsgelehrten vm die chriſtliche Religion.* Naumb. 1731. 4.

Io. Chriſt. MYLII Or. *de patrocinio Auguſtanae confeſſioni ab ICtis praeſtito et praeſtando adhuc.* Ienae 1735. 4.

Traugott. Imm. IERICHOVII Epiſt. *de ICtis theologis.* Lipſ. 1721.

Ioan. Gottl. HEINECCII Or. *de ICtis ſemidoctis*, dicta Francof. ad Viadrum 1727, et in EIVS Sylloge Opuſculorum variorum pag. 519 ſqq.

§. 181.

Quod *ſpeciatim*, quoad ICtorum ſcientiam attinet *latinitatem et ſtilum veterum ICtorum Romanorum ſtricte ſic dictorum*, ante omnia hic diſtinguendum inter latinitatem ſtilumque horum *ICtorum*, et latinitatem ſtilumque *corporis iuris Romani*; licet quoad Pandectas vtraque latinitas fere eodem redeat. Quum itaque de *priori* latinitate et ſtilo hic tantum agendum, quoad eam iterum praemonendum, aetatem veterum ICtorum diſtinguendum eſſe, vt de latinitate et ſtilo eorum accurate iudicari poſſit, prout nimirum vel de ICtorum veterum primaeuorum, qui itaque Auguſteo vixerunt Seculo aut illud anteceſſerunt, vel de reliquorum ICtorum Romanorum ſtricte ſic dictorum praeter primaeuos (§. 81. ſeqq.) latinitate et ſtilo ſermo eſt. Priorum latinitas et ſtilus enim omnem quem habere poteſt habet nitorem, qui quoad poſteriores aliquo modo deficit, praeſertim quoad eos ICtos qui a TRAIANI obitu vixerunt. Interim tamen, licet in vitio iis poni ſoleat, quod priſcis et obſoletis vſi ſint dictionibus; graeca immiſcuerint latinis; a verbis nouis et minus probatae latinitatis non abſtinuerint &c. ad commenda-

mendationem latinitatis et ſtili eorum tamen pertinent verborum proprietas; ſtili puritas; perſpicuitas; ornatus et figurae &c.

I. C. P. I. C. A. *veterum ICtorum adverſus Laurentii Vallae reprehenſiones defenſio.* Pariſiis 1583. 8

Car. Andr. DVCKERI *Opuſcula varia de latinitate ICtorum veterum.* Lugd. Bat. 1711. 12. Lipſiae 1772.

Georg. Caſp. KIRCHMAIER *Elogia et elegantiae latinitatis ICtorum veterum adDigeſta.* Witteb. 1687.

EIVSD. *Amoenitates atque Veneres latinitatis in dictionibus et formulis ex Pandectarum iuris voluminibus repreſentatae.* Ibid. 1688.

EIVSD. *Latinitas legalis praeter meritum ſuſpecta, ex Pandectis iuris eruta et vindicata.* Ibid. eod.

EIVSD. *Latinitas, vel praeter meritum, vel merito ſuſpecta, e Pandectis iuris eruta et recognita.* Ibid. 1690.

Quatuor haec opuſc. Kirchmaieriana cum duobus aliis latinitatem Inſtitutionum concernentibus prodierunt Halae 1772. ſub titulo: *Georg. Caſp.* KIRCHMAIERI *Opuſcula VI. de latinitate Pandectarum et Inſtitutionum Diui Iuſtiniani Imperatoris.* 8.

§. 182.

Tribus etiam quoad ſcientiam veterum ICtorum Romanorum de eorum *philoſophia* hic agendum. Poſtquam philoſophi, philoſophia dudum apud Romanos neglecta, Romam ducti, quorum primus fuit PANAETIVS ſtoicae familiae addictus, et ICti ad philoſophiam et quidem ſtoicam ſe contulerunt. Licet vero ſucceſſu temporis et aliorum philoſophorum diſciplinae apud Romanos magno ſtudio excultae, imprimis vero Academicis multum tribuerint Romani; veteres ICti romani tamen, reliquis philoſophorum ſectis neglectis, potiſſimum Stoicae philoſophiae dediti fuerunt, cuius rei

causa partim a temporum rationibus, partim ab ipsis huius sectae institutis, arcessenda.

Iust. Henn. BOEHMER Progr. *de philosophia ICtorum Stoica.* Halae 1701.

Euerh. OTTONIS Orat. *de stoica veterum ICtorum Philosophia.* Duisb. 1714 recitata et inter EIVS Dissert. Amstel. a. 1723 edita.

EIVSD. Orat. *de vera, non simulata ICtorum philosophia,* habita Trai. Bat. 1722 itidem inter Dissert. EIVS Amstel. 1723 edita.

Ioan. Sam. HERING. Diss. *de Stoica veterum Romanorum iurisprudentia.* Sedini 1719.

Gottl. SLEVOGT *collectio opusculorum de Sectis et philosophia Iurisconsultorum.* Ienae 1724. 8. quae continet citata scripta *Boehmeri, Ottonis* et *Heringii.*

Ernst Ioach. WESTPHAL *de Stoa ICtorum Romanorum eiusque historia et ratione.* Rostochii 1727.

Io. Gottfr. SCHAVMBVRGII Tractatio *de iurisprudentia veterum ICtorum Romanorum Stoica.* Ienae 1745. 8.

Io. Guil. HOFFMANN Diss. *de dialectica veterum ICtorum,* quae EIVS meletematibus ad ff. praemissa est.

§. 183.

Restat vt et in ICtorum conditionem quoad animam ratione *voluntatis* inquiram, vbi de eorum *virtutibus* et *vitiis moralibus* agendum. Licet vero, quum nemo mortalium sine vitiis nascatur, nihil humani ab ICtis alienum, sicque negari nequeat et inter ICtos bonos esse mixtos malis, indeque praeter ICtos vitiis, quorum iam alia occasione supra (§. 37.) mentio facta, deditos, nec desint tales qui a *pedantismi*; *charlataneriae* seu *ostentationis*; *impietatis*; *assentationis et adulationis*; *inconstantiae* &c. nota liberari nequeunt: non tamen malorum ICtorum numerus, ita vincit numerum bonorum, vt ideo tota ICtorum natio atro carbone

ne notanda. Fuerunt potius, et sunt adhuc, inter ICtos qui *pietatis; modestiae; tolerantiae* aliarumque virtutum moralium egregia ediderunt, et adhuc quotidie edunt, specimina.

E. A. O. C. PAGENSTECHER *leges explicitae de virtutibus ICtorum.* Herb. Nassov. 1741. 8.

I. F. I. (*Io. Frid.* IVGLERI) *zufällige Gedancken von der Pedanterei einiger Rechtsgelehrten.* In der Hamburgischen vermischten Bibliothec Vol. I. P. III. p. 405 seqq.

Io. Carl. BRETSCHNEIDERS *Schreiben von der iuristischen Pedanterey an Herrn Carl Friderich Moser.* Francf. und Leipz. 1749. 4.

Frid. Carl. MOSERS *Antwortschreiben von der iuristischen Pedanterey.* Francf. 1751. 4.

XENAGOGI *Grundris des iuristischen und medicinischen Scharletan.* Franckf. und Leipz. 1743.

Georg. Ludw. SCHMELTZEISEN Or. *de pedantismo iuridico.* Francof. 1720. fol.

Io. Ad. SCHERZER *de περιεργια ICtorum.* Lips. 1730.

Io. Ludov. LANGGVHT *de ostentatione iuridica.* Lips. 1737.

Aug. LEYSER *de assentationibus ICtorum.* Viteb. 1712. rec. Helm. 1726 et 1741.

Car. Henr. FLÖRCKII *Epist. de ICto adulatore.* Ien. 1720.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Pr. *de inconstantia ICtorum sigillatim Decii, Alciati et Balduini.* Gryph. 1738.

Gottl. Aug. IENICHEN Observ. selectae: *de ICtis Romanis illustribus absolutissimae perfectissimaeque virtutis exemplis.* In EIVS Observ. Selectis ad *Leyseri* Medit. ad Pandectas.

Io. Sal. BRVNQVELLII Prol. *de retractationibus veterum ICtorum quorum fragmenta in Digestis supersunt.* Ien. 1726. 4. et Lips. 1738. cura IENICHENII qui praefatus est, vitam Brunquellianam praemisit, et notulas adiecit.

August.

August. LEYSER *de variationibus et retractationibus ICtorum liber singularis.* Helmst. 1713. Recensuit opus denuo edidit et praefatus est *Gottl. Aug.* IENICHEN, Lips. 1737.

Corn. van ECK Or. *de religione et pietate veterum ICtorum.* Vltrai. a. 1717. rec. Halae 1724 et in SLEVOGTII Collectione supra §. 182. allegata.

M. Henr. Engelh. SCHWARZ *de pietate et meritis ICtorum in ecclesiam.* Lips. 1739.

Christ. Aug. HEVMANN Diss. *de ICtis Germ. Sec. XVI disciplinae suae adiungentibus et theologiae et pietatis studium.* Goett. 1738.

Rud. Henr. ZIEGLER *de ICto bono et christiano.* Ers. 1711.

Ioan. Phil. SCHMIDII *Iuristen gute Christen, siue Schediasma historico iuridicum de pietate et scriptis theologicis ICtorum* Rostochii 1730.

Io. Gottl. HEINECCII Pr. *de ICtis reformationi ecclesiae praeludentibus.* Francof. 1730 et in EIVS Opusculis p. 736 seqq.

Io. Henr. a. SEELEN *ICtorum qui Lutheranismo insigniter profuerunt τετρας.* Lubecae 1730, nec non in EIVS Stromatibus Lutheranis p. 447.

M. Io. *Nic.* SINNHOLD Epist. *de meritis ICtorum in religionem christianam.* Erford. 1735.

Io. Andr. HELWIG Or. *de meritis ICtorum pomeranicorum in restitutum, introductum et stabilitum verum in Pomerania euangelium.* Gryph. 1730.

Frid. FRISII Pr. *de ICtis qui reformationem Lutheri adiuuarunt.* Lips. 1730.

Gottfr. MASCOVII Or. *de modestia veterum ICtorum.* Harder. 1729. rec. Lips. 1741.

Ant. MATTHAEI Or. *de modestia veterum ICtorum,* quae exstat inter EIVS orationes Vltrai. 1655 in 12 excusas. Orat. X. p. 266.

EIVSD.

EIVSDEM Or. *de abstinentia ICtorum.* l. c. Orat. XI. pag. 292.

Carl. Otto RECHENBERG Pr. *de tolerantia ICtorum.* Lipf. 1742.

Conr. FRIEDLIEB Diatr. *de honestate et modestia ICtorum.* Hamb. 1679.

TIT. III.

DE ICTORVM CONDITIONE QVOAD STATVM EXTERNVM.

Io. FESTING *de honoribus ICtorum eorumque insidiatoribus.* Rostoch. 1682.

Georg. Ludw. GOLDNER Epist. *de ICtorum dignitate* Gerae 1707 f.

Ant. Vld. ERATH Diff. epist. *qua iurisprudentiam et ICtos aduersus male de iis sentientes tuetur.* Helmft. 1728.

Henr. ERNSTII *Statera iurisprudentiae et ICti.* Arnsted. 1622. 4.

Io. KOEBER *de ICtorum dignitate a maleuolorum probis vindicata.* Ger. 1681.

Adrian. STEGER Diff. epist. *de honoribus veterum ICtorum.* Lipf. 1743.

§. 184.

Varia sunt quae ad ICtorum statum externum referri possunt, quorum alia speciatim persequi vix operae pretium est: alia vero merentur omnino vt eorum speciatim mentio fiat, quorsum refero, quae de ICtorum *priuilegiis; muneribus publicis; natalium splendore; honoribus stricte sic dictis; auctoritate; elogiis*; nec non

non eorum *osoribus et obtrectatoribus* notatu digna obveniunt.

§. 185.

Quod itaque attinet I. *ICtorum priuilegia*, ne quadrata misceantur rotundis, huc referri nequeunt priuilegia omnibus eruditis in genere competentia; sed potius non nisi talia, quae ICtis propria sunt. Haec priuilegia vero sunt iterum, vel ICtis *qua talibus*, vel ICtis *propter dignitates academicas in iure* quibus ornati sunt, competentia priuilegia. Prioris generis priuilegia, sicque talia quae iis propria sunt, et omnibus iis qui ICti sunt, quoniam ICti sunt, competunt, non dantur. Ast, quod attinet posterioris generis priuilegia, sicque eorum inter ICtos qui dignitates academicas in iure obtinuerunt propria, ad ea referri posset nobilitas in iure rite et legitime promotorum et inde dependentia iura, veluti ius adspirandi ad canonicatus, si modo hoc priuilegium ICtis promotis proprium, et nobilitas doctorum academicorum extra omnem posita esset controuersiam. Licet vero defendi nequeat hanc nobilitatem propriam esse doctoratui iuris, certum tamen est olim admodum honorificum fuisse doctorum academicorum statum et doctoribus nobilitatem, equestri non solum parem, sed et quodammodo superiorem, fuisse attributam. Verum enim vero non perdurauit ista doctorum in genere, et in specie iuris doctorum, existimatio, sed iam inde a seculo decimo sexto imminui coepit, vt pedetentim plurimum amiserint de sua dignitae Doctores, cuius rei variae allegari possunt causae, inter quas et ea est, quod academiae sibi religioni non duxerint dignis et indignis conferre Doctoris gradum, sicque non semper doctus ICtus sit, qui Doctor iuris salutatus, sed plures reperiantur

in

in hoc gradu doctorali, qui in ſolo titulo de iuris et facti ignorantia progreſſus fecerunt.

Iac. BENNII *de priuilegiis ICtorum liber.* Venetiis 1602. 4.

G. v H. (*Gottl.* von HAGEN) Diſcurſus: *de natura et ſtatu verae nobilitatis et doctoratus iuris* Hamb. 1602. 4. quem ITTERVS tractatui ſuo de Gradibus academicis adnexuit.

Leonhardi BAVERI Tract. *de nobilitate ICtorum aliisque eorundem praerogatiuis.* Viennae 1711.

Chriſt. Wilh. LOESCHERI Epiſt. *de praerogatiuis doctorum iuris prae aliarum facultatum ſupremis gradibus.* Vinariae 1720.

IDEM *de periculo ſimul et incommodis Doctoratus iuridici.* Vinariae 1714.

Ioach. WECCII Diſſ. *de priuilegiis Doctorum iuris.* Helmſt. 1638.

I. F. C. KRAVSII Epiſt. *de iuribus et praerogatiuis, I. V. Doctorum in Saxonia electorali.* Lipſ. 1752.

Ge. Tob. SVENDENDÖRFFER *de priuilegiis Doctorum iuris in Academia Lipſienſi creatorum* Lipſ. 1673.

§. 186.

Porro II. *Munera publica* ſplendiſſima, tam ea quae *eccleſiam* et rem ſacram, quam ea quae *reipublicae* negotia reſpiciunt, ICtis ab antiquiſſimis inde temporibus delata eſſe, et adhuc deferri, noto notius eſt. Sic praeſertim apud Romanos veteribus ICtis cuiuscunque generis publica munera ſunt delata, indeque occurrunt ICti Romani *Pontifices, immo Pontifices maximi, Conſules, Praetores, Cenſores, Praefecti vrbi, Interreges, Dictatores, Magiſtri Equitum, Tribuni plebis, Aediles curules, Proconſules, Legati &c.* Nec minus,

minus, medios et nouos ICtos quod attinet, inter eos multos obuenire *Pontifices*, *Cardinales*, *Archiepiſcopos*, *Epiſcopos*, et ſplendidiſſima munera publica ſecularia iis ſemper delata eſſe, et adhuc deferri, nemo ignorat.

Didaci SIMANCAS *De Epiſcopis iurisperitis Opuſculum.* Antwerpiae 1579.

§. 187.

Quoad ICtorum III. *natalium ſplendorum*, inclaruerunt inter eos viri ſummo loco nati, et multis eorum, infulae doctoralis ſplendore illuſtres maiorum imogines illuminari, indecorum non viſum. Non deſunt itaque *Principum*, *Comitum*, *Baronum*, et *Nobilium* inter ICtos exempla. Praeſertim Teutonicae nobilitatis inſignia exſtant in iurisprudentiam germanicam merita.

Io. Car. Conr. OELRICHS *De Friderico Wilhelmo Doctore iuris ex numo.* Stetini 1765. 4,

Georg. Chriſt. GEBAVER Progr. *inuitat. ad ſolemnia inauguralia* BENED. BREMERI *Equitis Bremenſis de praecipuis exemplis nobilium*, *qui gradu I. V. D. ſe condecorari non dedignati ſunt.* Goett. 1741. 4.

Io. Frid. WAHL Progr. *de commutatione dignitatum ſagatae et togatae militiae*, *equeſtris ſcilicet et doctoralis honoris.* Goett 1747, quo ſolennia inauguralia uiri Perill. L. B. de KNIGGE indixit.

Ioan. Frid. EISENHARDT Oratio: *de meritis nobilitatis Teutonicae in iuris Patrii conſeruationem.* Helmſt. 1755. et in EIVS Opuſc. num. XIX.

§. 188.

Ad ICtorum IV. *honores ſtricte ſic dictos* refero 1) triumphi et funeris vel ſepulchri publici honores, ICtis

ICtis Romanis ſaepius decretos Porro huc pertinent, quoad omnis aeui ICtos; 2) ſingularis amicitia et fiducia qua a Principibus dignati ſunt; 3) nummi in eorum memoriam cuſi; 4) ſtatuae et ſplendida epitaphia iis poſita; 5) pictae et vel aeri, vel ligno, inciſae eorum imagines; 6) relatio eorum in numerum Sanctorum, et quae ſunt ſimilia.

Scripta de iconibus et epitaphiis ICtorum ſupra §. 19 et 22 allegata.

Io. ROBERTI Elogia &c. vid. §. 64.

§. 189.

Pertinet porro ad conditionem ICtorum quoad ſtatum externum V. *ſumma actoritas* qua ICti omnis aeui gauiſi ſunt. Praeſertim vero veterum ICtorum Romanorum auctoritas magna fuit, eaque non demum ſub Imperatoribus coepit, ſed et iam liberae reipublicae temporibus ea apud Romanos plurimum valuit; eſtque haec inſignis auctoritas partim omnibus communis, partim talis qua ſpeciatim hi vel illi veterum ICtorum Romanorum pollebant.

Chriſt. Henr. ECKHARDT Epiſt. *de regno iudiciali veterum ICtorum.* Ienae 1741. fol.

Mich. Henr. GRIEBNERI Progr. *de νομοθεσια veterum ICtorum,* ſeu *de titulo ICtorum quo iuris auctores, conditores appellantur.* Lipſ. 1730.

Chriſt. Henr. BREVNING *de ICto nomotheta.* Lipſ. 1766.

Car. Ant. KEVFFEL *Hiſtoria auctoritatis prudentum apud Romanos. Sectio* 1. Helmſt. 1767.

§. 190.

Quod attinet VI. *elogia ICtorum*, alia ſunt veterum ICtorum Romanorum elogia; alia mediorum; alia recentiorum. Quoad elogia *veterum ICtorum romanorum*, diſtinguendum eſt inter elogia quae ICtis propter grauiſſima quae geſſerunt munera tributa, quorſum ſpectant tituli *Illuſtrium*, *Spectabilium*, *Clariſſimorum* &c. et quibus propter iuriſcientiam condecorata. Poſteriora ſunt huius loci, ſuntque vel generalia, quorſum pertinet e. g. quod *ſacerdotes iuſtitiae*, *iuris auctores conditoresque* appellati ſint; vel ſpecialia, veluti elogium σόφȣ quo SEMPRONIVS, NASICA et ATTILIVS, ICti ſub libera republica florentes, mactati ſunt; *coryphaei legum prudentum*, quo elogio ornantur IVLIVS PAVLVS et DOMITIVS VLPIANVS; *iuris aſyli et doctrinae legalis theſauri*, quod tribuitur PAPINIANO, qui etiam *vir conſultiſſimus*, *prudentiſſimus* et *ſapientiſſimus* a priſcis et recentioribus crebro vocatur. Quod vero attinet *mediorum ICtorum* elogia varia excogitata ſunt ab eorum diſcipulis, ridicula plerumque, elogia. Sic enim IRNERIVS vocatus eſt *lucerna iuris*; AZO *vas electionis et veritatis tuba*; BVLGARVS *os aureum*; MARTINVS GOSIANVS *copia legum*; BARTHOLOMAEVS CAPVENSIS *ianua legum*; IOANNES ANDREAE *tuba et archidoctor iuris canonici*, porro *iurisprudentum vertex*, vt et *irradiator iuris canonici*, nec non *Rabbi doctorum*; ALBERICVS ROSATA, *arca legum* et *magnus practicus*; ALBERICVS A PORTA RAVENNATE, *omnium Doctorum Princeps*; BARTOLVS *legum illuminator et ICtorum ſignifer*, imo *lampas iuris* et *Deus tutelaris interpretum*, nec non *Dux coecorum* et *optimus iuris auriga*; BALDVS, *iuris vtriusque Monarcha*, et *legiſtarum coryphaeus*; GVILIELMVS DVRANDI, *pater practicae*; NICOLAVS DE NEAPOLI, *magnus textualis*; ALBERICVS, *Doctor declaratiuus et cumulatiuus*;

tiuus; IOANNES DE LIGNANO, *canonum et legum summus capitaneus*; HVGOLINVS, *anima legis*; VINCENTIVS CASTILIONEVS *subtilitatum princeps*, *et summus Canonista*; ANDREAS DE ISERNIA, *euangelista feudistarum* &c. Hodie adhuc vsitata elogia *ICtorum recentiorum* sunt, dum appellantur: *iustitiae sacerdotes*; *Astraeae filii*; *Themidos filii*, et maximum ICti elogium est, quod sit *aeui nostri Papinianus*.

Gottl. SLEVOGT Praef. *de elogiis ICtorum Romanorum* praemissa eius collectioni opusculorum de Sectis et Philosophia ICtorum.

Io. Iac. BOSE Epist. *de ICtis sacerdotibus iustitiae*. Lips. 1739.

Io. KLEIN Diss. sub Praesidio RADOVII habita *de officio ICtorum sacerdotali*. Rost. 1682.

§. 191.

Habuerunt tamen, ne quid dissimulem, et habent adhuc ICti suos VII. *osores* et *obtrectatores*, id quod neminem in admirationem rapere potest, qui recordatur non tam bene cum rebus agi humanis vt meliora omnibus placeant, et in tanto ICtorum numero non deesse qui omnino contemtu digni, nec muneris sui partes recte implent, veluti ICti semidocti, qui cruda studia in forum propellunt, quaestuariam caussidicinam exercent, et male morati homines sunt. Hinc excogitata sunt tot scommata in ICtos iniuriosa, et ipsum nomen ICti innumeris conuitiis affectum, quorsum pertinet quod legum Doctores, *legum dolores et contortores*; Iuristas *Iurgistas et bonorum extortores*; Iurisperitos, *iuris perditos* appellent, et illud OWENI:

Iurisprudentes, prudentes iure vocantur.
Tam bene cum ſtudeant prouideantque ſibi.

Cum quo fere conuenit Poetae illud, quo Arithmeticis illos comparat, lepidum carmen:

Callet Cauſidicus numerandi quatuor artes
Litem addit liti, iurgia multiplicat.
Subtrahit argentum, numerosque clientibus aufert
Humanumque genus diuidit atque ſecat,

Aſt omnia haec conuitia ſuperat infame illud carmen in *Iac.* SOLODORENSIS *Moralibus* obuium:

Dirue Iuriſtas Deus, vt Satanae cithariſtas
Linguas venales qui dicunt et ſymoniales.
O Deus, extingues hos pingues et bilingues.
Frontis enim tritae ſunt, horrendae quoque vitae
Hi ſunt fautores celerum, fraudisque miniſtri &c.

Speciatim nec ipſi *ICti veteres Romani*, licet in magna vixerint dignatione, ab oſoribus et obtrectatoribus liberi fuerunt, quum conſtet de CALIGVLAE conſiliis eos extirpandi ex *Suetonio* Cap. 34, et de CICERONIS in ICtos ſtomacho ex eius ſcriptis, praeſertim *Oratione pro L. Muraena.* Porro notum eſt, quo odio proſequuti ſint veteres Germani *cauſidicos romanos*, et recepto iure Romano in Germania, oſores et contemtores ICtorum in Germania non defuerunt, nec adhuc deſunt. Huc pertinet 1) Scabinorum antiquorum odium quo primos ICtos in Germania proſequuti ſunt Si et 2) defendi poſſet famoſam illam Reformationem de a. 1441 apud GOLDASTVM, de Doctoribus iuris plane abolendis, FRIDERICO III. adſcribi

ſcribi ſolitam, in Germania ne quidem propoſitam in comitiis, multo minus perlatam eſſe, FRIDERICVM III tamen mediocriter dilexiſſe ICtos, negari nequit. Fatendum quoque 3) quasdam ciuitates, veluti Norimbergenſem, Auguſtanam &c. minus fauiſſe ICtis, et eos in ordinem Senatorum recipere noluiſſe. Porro conſtat 4) MELANCHTONEM, et praecipue LVTHERVM, non ſemper honorifice ſenſiſſe de ICtis. Tandem 4) tempore receptionis iuris Romani in Germania ortum prouerbium: *Iuriſten böſe Chriſten* et 5) alia Germanorum ſcommata in ICtos iniurioſa, dum eos vocant *Zungendröſcher*; *Beutelfeger*; *Buntmacher*; *Cauſenmacher*, *Galgenprediger* &c. quae olim et hodie in ore habere ſolent male de ICtis ſentientes homines, ſatis euincunt tales homines nec defuiſſe olim, nec deeſſe adhuc in Germania.

Auguſt. de LEYSER Pr. *de ſummo iurisprudentiae et ICtorum in Romana republica contemtu.* Viteb. 1607.

Georg. RICHTER Or. *de ſtomacho Ciceronis in ICtos.* Vid. EIVS Orat. Dec. 2. p. 182.

Io. Nic. FVNCCII Pr. ſub titulo: *Apologia pro iuris ſcientia a Cicerone in oratione pro Muraena traducta.* Marb. 1754. fol.

Io. LVZAC *Obſeruationes nonnullae apologeticae pro ICtis Romanis ad locum Ciceronis in Orat. pro Muraena Cap. XI-XIII.* Lug. Bat. 1768. 4.

Dan. Frid. IANI Obſerv. *de odio veterum Germanorum in cauſarum patronos*, quam Tom. IV. num. 88. *Miſcellaneor. Lipſienſ.* inſeruit.

Guil. LEYSERI Pr. *quo animaduerſionibus illuſtratur decantatiſſima conſtitutio de a.* 1441. *Art. V de Doctoribus iuris ab omnibus muneribus publicis penitus arcendis.* Vitemb. 1682.

Ioan. Reinh. KÜGLER *Vindiciae hiſtorico iuridicae Iuris Romani et ICtorum in Germania contra Reformationem de a.* 1441 *Friderico III. adſcribi ſolitam.* Argent. 1748.

Io. Frid. EISENHARDT Or. *de Friderico III. Imperat. ab odio in ICtos liberato.* In EIVS Opuſc. num. XX.

Georg. RICHTER Or. *de Doctoribus iuris quos Lutherus viperas Theologorum appellat*, habita Altorfi 1642, inter EIVS Orat Dec. 2. pag. 260.

Leonh. S. von MELTORFS ſiue *Leonh.* SCHIRTZMEIERS *Iuriſten-Spiegel durch Anleitung des Sprichworts: Iuriſten ſind böſe Chriſten,* Hamb. 1667. 12.

Io. HARPRECHT Orat. *de dicterio vulgari: Bonus ICtus malus Chriſtianus*, inter illius Orationes Tubingae a. 1619 iunctim edit. Orat. IX. p. m. 123.

Io. Gottfr. MEIERI *Theſes ad paroemiam: Iuriſten böſe Chriſten.* Gieſſae 1719.

HISTORIA
IVRISPRVDENTIAE.

PRAECOGNITA HISTORIAE IVRISPRVDENTIAE.

§. 192.

Ductis primis lineis notitiae ICtorum tanquam primae partis hist. litter. iuridicae vniuersalis, progredior ad secundam eius partem, quae sub *historiae iurisprudentiae* nomine venit et continet veritates singulares de iurisprudentiae fatis (§. 4).

§. 193.

Quum ad fata disciplinarum referri debeant eius ortus, incrementa et decrementa eaque quibus originem debent; sicque historia disciplinae cuiusdam absolvatur recensione factorum quae circa haec obiecta versantur: facile patet in historia iurisprudentiae recensenda esse facta, quae concernunt *iurisprudentiae ortum; controuersias iuridicas; methodum iurisprudentiae; instituta culturam veritatum iuridicarum concernentia* &c.

§. 194.

Historia iurisprudentia differt a Notitia ICtorum in eo, quod 1) eius obiectum sit ipsa iurisprudentia, notitiae ICtorum obiectum vero sint ICti tanquam auctores fatorum iurisprudentiae (§. 27); 2) ea tales veritates contineat, quae sunt factorum recensiones, non vero tales, quae statum entis, nimirum ICtorum, concernunt; sicque sit pars historiae in sensu stricto, non notitiae status entis. (§. 62. 66. *Praec. erudit. gener.*)

§. 195.

Nec porro confundenda est historia iurisprudentiae cum ea historia *quae historia dogmatum iuridicorum*

dicenda, in qua recenſentur viciſſitudines iurium et obligationum, per leges poſitiuas diuerſis temporibus latas, conſtitutarum, in ſingulis doctrinis iuridicis in quibus tales viciſſitudines obueniunt, quaeque, niſi receptum eſſet hiſtoriam legum dici hiſtoriam iuris (§. 2.), *proprie hiſtoria iuris*, nimirum pro facultate morali agendi ſumti, dici poſſet. Haec hiſtoria enim non diſciplinae eius, quae ſub iurisprudentiae nomine venit, fata concernit: ſed potius fata iurium et obligationum per leges poſitiuas conſtitutarum, ſicque mutabilium.

Speciminis loco hic conferri meretur IAC. GABR. WOLFFII *breuis hiſtoriae iuris publici delineatio*, quae prodiit Halae 1749 8. comparata cum *delineatione hiſtoriae litterariae iuris publici* in Symbolis litter. iurid. Hall. Vol. I. P. V. p. 38 ſeqq. Prior delineatio enim ſiſtit hiſtoriam dogmaticam iuris publici. Poſterior vero ideam exemplarem hiſtoriae litterariae iuris publici et in ſpecie iurisprudentiae publicae.

§. 196.

Fontes ſpeciales hiſtoriae iurisprudentiae ſunt:

I. ICtorum vitae, quatenus continent eorum facta culturam iurisprudentiae concernentia.

II. Scripta ICtorum, quatenus ex iis cognoſci poteſt, quomodo ICti verſati ſint in tractanda iurisprudentia.

§. 197.

Specialia *ſubſidia* hiſtoriae iurisprudentiae non occurrunt, praeter ſtudium *Hiſtoriae hiſtoriae iurisprudentiae*. Aſt totum hoc ſtudium breuiſſimis abſolui poteſt, licet et huius partis hiſtoriae hiſtoriae litterariae iuridicae tres partes concipi poſſint, nimirum 1) *Notitia eorum litteratorum iuridicorum, quorum exſtant praeſertim in hanc partem hiſtoriae litterariae iuridicae merita;*

merita; 2) *Historia historiae iurisprudentiae in specie sic dicta*; 3) *Notitia eorum scriptorum litterariorum iuridicorum, quae ad hanc partem historiae litterariae iuridicae referri possunt.* Quum enim, quantum mihi quidem constat, nemo hactenus, ne tentauit quidem, redigendi in formam artis historiam iurisprudentiae, eamque tanquam partem historiae litterariae iuridicae a notitia ICtorum et scriptorum iuridicorum diuersam pertractandi, multo minus adsit qui hoc perfecit, duae priores partes his, quae dixi, sunt absolutae. Non nisi quoad tertiam partem itaque adhuc quaedam monenda.

§. 198.

Quod itaque attinet notitiam scriptorum litterariorum iuridicorum specialem, quoad scripta litteraria iuridica quae pertinent ad historiam iurisprudentiae, quaeque *scripta litteraria iuridica stricte sic dicta* dicenda, huc pertinent:

I. *Scripta propaedeutica quoad historiam iurisprudentiae.*
Quae ad hanc classem referri possent scripta litteraria iuridica nondum exstant.

II. *Elementa historiae iurisprudentiae.*
Et huius generis scripta ad pia desideria adhuc pertinent

III. *Scripta litteraria iuridica de singulis argumentis historiae iurisprudentiae.*

1) *generaliora,*

Io. Wilh. GOEBELII Or. *de causis corruptae iurisprudentiae eiusque fatis.* Helmst. 1717. 4.

Casp. Achat. BECK *de prouida dei cura in dispensandis iurisprudentiae fatis.* Vid. EIVS Diss. de Nouellis Leonis. Ienae 1731.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG Diss. *de iurisprudentia certa methodo tractanda.* Giessae 1742.

2) *specialiora*, quoad

A) *ICtos*

A) *ICtos certi generis*,

Nic. PRAGMANN *Specimen tractationis de meritis Germanorum in Iurisprudentiam*, antehac sub Praes. BRÜKNERI in vicem Diss. inaug. eruditorum examini subiectum. Ienae.

Io. Frid. IVGLER Obs. *de insignibus Germanorum in iurisprudentiam elegantiorem meritis.* Lüneburgi, 1753, nunc Opusculis *Reinoldi* ab eo editis, praemissa.

IDEM Epistola *de incrementis insignibus quae Iurisprudentia ICtorum Lipsiensium studio cepit.* Lips. 1736.

Rud. Aug NOLTEN *de meritis academiae Iuliae in iurisprudentiam.* Helmst. 1728. Legi etiam potest in den Hall. Beitr zur iurist. gelehrten Hist. Vol. III. P. X. pag 352 seqq.

Henr Christ. L. B. de SENCKENBERG Or. *de commodis iurisprudentiae studio ex Academia Gissensi natis et exspectandis.* Vid. EIVS Medit. ex vniuerso iure et historia. Fasc. I. p. 115 seqq.

B) *hanc vel illam iurisprudentiae partem*

a) *Romanam*,

Io. Sam HERING *Iurisprudentia Romana orta, lapsa et restituta, inde a temporibus LL. XII. Tabb. cum praecipuis cuiusuis periodi ICtis vsque ad nostra tempora.* Sedini 1728. fol.

Bartoli ANVLI *iurisprudentia a primo et diuino suo ortu ad nobilem Biturigum Academiam deducta.* Auarici Biturigum 1554 et in CONRADI Parergis Lib. 4. num. 4. pag. 556.

Georg. Henr. LINCK *de fatis iurisprudentiae Romanae.* Alt 1718.

Chr. And. MEYCKE Or. inaug *de singulari summi numinis prouidentia circa iurisprudentiam Romanam.* Hamb. 1739. 4.

b) *eccle-*

b) *ecclesiasticam*,

Aug. de BALTHASAR Praef. *de meritis ICtorum Pomeranorum in iurisprudentiam ecclesiasticam*, praemissa Tr. de libris ecclesiasticis edit. 2dae 1748.

c) *feudalem*,

Ernst. Ioach. de WESTPHALEN Med. pragm. *de fatis et usu studii iuris feudalis in Germania.* Sund. et Wism. 1724. et apud *Ienichen* in Thes. iur. feud. Tom. I. pag. 135.

Aug. Gottl. IENICHEN Praef. *de insignibus commodis, quae iurisprudentia feudalis academiae Gissenae debet* Tom. I. Thes. Iur. feudalis praemissa.

d) *germanicam publicam et priuatam*,

Henr. Gottl. FRANCK *de iurisprudentia veterum Germanorum.* Lips. 1728. 4.

Christ. Ioan. Conr. ENGELBRECHT Sched. *de fatis iurisprudentiae iustitiaeque administrationis in Germania.* Helmst. 1702. 4.

Io. Henr. BOCRIS Comm. *de Germania iurisprudentia domestica nunquam destituta.* Bamb. 1749. 4.

Christ. Lud. KOCH Prol. acad. *de fatis studii iuris priuati eiusque culta ratione apud Germanos.* Giessae 1746. 4.

Georg. Steph. WISAND Epist. *de caussis neglecti iuris germanici.* Lips. 1757.

Gottl. Chr. ROTH Comm. *de ratione et caussis neglectius tractatae veteribus Germanis iurisprudentiae.* Soltq. 1734.

Io. Christ. SCHELLII Or. inaug. *de ortu et progressu doctrinae Imp. Germ.* Lips. 1 08.

Christ. Gottl. BVDERI Diatriba *de fatis doctrinae iuris publici in academiis maxime Germaniae.* Ienae 1731, quae exstat etiam in FRANCKII collectione de fatis methodo fine obiecto iuris publici S. R. Imp. num. I.

Io. Iac. MASCOV Or. *de ortu et progressu iuris publici germanici.* Lips. 1736.

Io.

Io. Burc. GEIGER *de origine et fatis doctrinae iuris publici Imp. Rom. germ.* Erlangae 1764. 4.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG *historiae iurisprudentiae publicae, litterariae praesertim, idea.* Vid. Excursus VI. ad Methodum iurisprudentiae Senckenbergianam.

Grundris der gelehrten Historie des teutschen Staatsrechts. In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. 5. p. 38.

C. *Singulas doctrinas ad historiam iurisprudentiae pertinentes.*

De his scriptis in ipsa tractatione suis locis agendum.

§. 199.

Quod attinet in specie historiae iurisprudentiae *necessitatem* et *vtilitatem*, ex iis quae de historiae litterariae iuridicae necessitate et vtilitate in genere dicta sunt (§. 15) per se patet, quam vtilis, quamque necessaria sit haec eius pars.

§. 200.

Quoad *methodum docendi discendique* historiam iurisprudentiae non nisi hoc speciatim notandum 1) stricte ordini chronologico inhaerendum esse, sic que fata iurisprudentiae quae habuit sub ICtis diversae aetatis, secundum diuisionem ICtorum quae ex hoc fundamento oritur (§. 67), recensenda esse; 2) cauendum esse ne admisceantur talia quae potius ad notitiam scriptorum iuridicorum, quam ad historiam iurisprudentiae, pertinent.

TRACTA-

TRACTATIO IPSA.

PARS I.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS VETERIBVS SEV ANTIQVIS.

EPOCHA I.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS PRIMAEVIS.

§. 201.

Prout ante ortum legum positiuarum iurisprudentiam positiuam originem coepisse impossibile: ita et, ortis licet legibus positiuis, ast nondum existentibus ICtis, iurisprudentiam positiuam iam exstitisse aeque impossibile est. Quae quum ita sint, per ea quae de origine ICtorum §. 33 seqq. dicta sunt, patet hic verus iurisprudentiae positiuae ortus: non ante diluuium, sed demum post illud, et quidem non in Asia seu Africa, sed in Europa, orta est iurisprudentia positiua, vbi non a Graecis, sed a Romanis, non sub Regibus, sed demum post conditas LL. XII. Tab. sub libera republica edita est, ab orbe condito, omniumque hominum memoria, prima, ad hunc vsque diem conseruata, IVRISPRVDENTIA ROMANA. Roma itaque parens est quae dedit primam iurisprudentiam, eoque multo felicior, quod iurisprudentiae autor, quam quod orbis victor fuerit, quum et alii vicere orbem, soli Romani quaesiuere armis domitum, et iure seruatum retentumque.

Henrici

Henrici de COCCEII Or. *de progressu iuris Europaei ab vltima hominum feritate, vsque ad eam quae vnica ab orbe condito edita est iurisprudentiam*, habita Franc. ad Viadrum 1693. Legi etiam potest in den Hall. Beitr. zur iuristischen gelehrten Historie Vol. III. P. IX. p. 30 seqq.

§. 202.

Vt vero rem omnem, vt aiunt, ab ouo repetam, et quae §. 35. in doctrina de ICtorum ortu attingere tantum licuit, pleniori penicillo depingam, sic, si quid video, verus iurisprudentiae ortus concipiendus. Prudentes seu Pontifices, a quibus descendunt et quasi nati sunt ICti, post latas LL. XII. Tabb. has leges interpretandi officium sibi sumebant, ita, vt non in verborum explicatione subsisterent, sed et id agerent vt omnium negotiorum, tam apud Magistratus, quam priuatim, explicandorum certae quaedam formulae, ritus et solennitates exstarent, vnde *legis actiones*, et *actus legitimi* originem traxerunt et *ius formularium* ortum (*Introductio in Iurispr.positiv.* §. 498.). Quum vero harum formularum, rituum et solennitatum complexus, potius ius ipsum et partem materiae iurisprudentiae constitueret, quam ipsam iurisprudentiam, quippe quae, quum disciplina seu eruditionis pars sit, sine forma artis cogitari nequit, tum demum orta est iurisprudentia, cum iuri formulario et iuri per ipsas LL. XII Tabb. constituto artis forma data est. At enim vero, quum hoc demum praestiterint APPIVS CLAVDIVS, coecus dictus (§. 73) in libro *de actionibus*, et SEXTVS AELIVS (§. 75) in sic dictis *Tripartitis iuris ciuilis*, his ortum debet, tempore quo hi eruditi vixerunt, iurisprudentia positiua. Continebat enim APPII CLAVDII liber de actionibus eam trium iurium tunc enatorum partem quae sub *legis actionum* nomine veniebat, quas teste

teste POMPONIO in *l. 2. §. 7. ff. de O. I.* proposuit, et ad formam redegit APPIVS CLAVDIVS, hicque liber deinde a FLAVIO, eius scriba, diuulgatus, *ius ciuile Flauianum* appellatus est. AELII tripartita iuris ciuilis vero continebant, vt ait POMPONIVS *l. c.* §. *38* veluti *cunabula iuris et Tripartita dicebantur, quoniam lege duodecim tabularum praeposita, iungitur interpretatio, dein subtexitur legis actio.* Quum itaque illo aeuo nata erant tria iura: 1) *LL. XII. Tabb.* (*Introd. cit.* §. 110); 2) *ius ciuile in sensu strictissimo* seu *ius commentitium* (*Introd. cit.* §. 111), et 3) *legis actiones* (§. *cit. Introd.*), AELII Tripartita continebant totam, quanta illo aeuo erat, materiam adhuc in cunis vagientis iurisprudentiae romanae.

Io. Hier. STENGER *de iure formulario Romanorum siue legis actionibus.* Lips. 1709.

Gottl. HEINECCII Or. *de iurisprudentia veterum Romanorum formularia, ritibusque quibus negotia ciuilia explicabant sollennibus*, dicta Franequerae 1724.

§. 203.

Interim tamen negari nequit, magis vmbram formae artis, quam veram artis formam, dedisse APPIVM CLAVDIVM et SEXTVM AELIVM veritatibus iuridicis in tribus hoc aeuo enatis iuribus contentis. *Veram artis formam* itaque potius debent hae veritates Triumuiris, P. MVCIO SCAEVOLAE, quem fundatorem iuris ciuilis appello (§. 76), BRVTO et MANILIO (§. 77), qui teste POMPONIO *l. c.* §. *39. fundarunt ius ciuile*, sicque disciplinam quasi exstruxerunt atque constituerunt. Dum itaque POMPONIVS *l. c.* §. *41.* pergit et addit: *post hos Q. Mucius, Publii filius, pontifex maximus* (qui is est quem §. 76. iuniorem appellaui) *ius ciuile primus constituit, generatim in libros decem et octo redigendo*, et CICERO *in Bruto* c. 41 de SERVIO SVLPICIO RVFO (§. 18) dicit eum

primum *artem in iurisprudentiam intulisse*, haec ita, si quid video, concilianda sunt. Q. MVCIVS ius ciuile in maiorem ordinem redegit ac ante eum factum est. SERVIVS SVLPICIVS vero in eo vicit antecedentes, quod dialecticam, sicque logicam vt hodie loquimur artificialem, adhibuerit in tractando iure ciuili, quum qui eum antecesserunt non nisi logica naturali vsi, sicque omnino SERVIVS SVLPICIVS magis perfectam artis formam dedit iurisprudentiae ac antea habuit.

§. 104.

Scilicet iam hoc aeuo coepit felicissima *coniunctio philosophiae cum iurisprudentia*, quum et inter ICtos romanos primaeuos iam fuerint quibus philosophiae, et quidem stoicae, studium quam maxime curae cordique fuit. Notum enim est iam iis temporibus quibus vixerunt hi ICti, Romanos, PANAETIO iuniore magistro, sapientiam didicisse, siue credas eum Romae scholas philosophicas aperuisse, siue Romanam iuuentutem ad audiendum eum Rhodum profectam esse autumes. Inter hos et SERVIVS SVLPICIVS fuit, qui primus ope philosophiae iura Romana aequitate temperauit, eaque in artis solidioris formam redegit, quam Q. MVCIVS SCAEVOLA *iunior*, licet et eum Stoica sapientia delectatum esse, veterum monumenta loquantur. In tenerrima sua aetate itaque iurisprudentia philosophiae iam debet sua incrementa, quae creuerunt quo magis creuit philosophiae cum iurisprudentia coniunctio.

Carl. Günth LVDOVICI Pr. *de Panaetii iunioris Stoici philosophi vita et meritis in Romanorum tum philosophiam, tum iurisprudentiam.* Lips. 1745.

Mart. Gottl. PAVLI Diss. *de vtilitatibus quas attulit philosophia ad iura et iurisprudentiam romanam.* Lips. 1753.

§. 105.

§. 205.

Quomodo *ſcribendo* cultura iurisprudentiae ab ICtis veteribus promota ſit, optime cognoſci poſſet ex eorum ſcriptis, ſi modo vel tota, vel plura fragmenta eorum, ſupereſſent. Interim tamen conſtat 1) ſcripta eorum iuridica potiora *de iure ciuili* in genere concepta fuiſſe, licet et inter hos ICtos non deſint, qui hoc vel illud argumentum ſpeciale pertractarunt. Praeſertim vero 2) notandum ICtos primaeuos iam de excogitandis principiis generalibus ſollicitos fuiſſe, et ediſſe ſcripta in quibus ad generalia principia, ſicque regulas, reuocata iurisprudentia. Sic iam hoc aeuo Q. MVCIVS SCAEVOLA *iunior*, libro ſingulari quem inſcripſit: ὅρων, id eſt, ſententiarum et definitionum, primus omnium regulas ex iure in foro receptas collegit, et primus fuit qui fundauit ſic dictam *iurisprudentiam regularem*, ſequiori tempore magis magisque excultam.

Franc. Caroli CONRADI Or. *de iurisprudentia regulari Romanorum et de veterum ICtorum ſtudiis circa regulas iuris.* Vitemb. 1728.

§. 206.

Aſt non per ſcripta ſolum iurisprudentia ab ICtis primaeuis exculta eſt, ſed et *viua voce eam docebant.* Primus vero qui inter eos ius publice profeſſus eſt, fuit TIBERIVS CORVNCANIVS (§. 74) teſte POMPONIO in *l.* 2. §. 35. *ff. de O. I.* ibi: *ex omnibus qui ſcientiam nacti ſunt ante* TIBERIVM CORVNCANIVM *publice profeſſum eſſe neminem, traditur; caeteri autem ad hunc vel in latenti ius ciuile retinere cogitabant, ſolumque conſultatoribus vacare potius, quam diſcere volentibus, ſe praeſtabant.* Aſt his temporibus ſcholae iuridicae publicae nondum ortae erant, prout et haec aetas ICtos Anteceſſores ignorat (§. 51. 61.). ICti primaeui enim ad docendum

profitendumque ius ciuile aliquod tempus ſeponere non ſolebant, ſed potius, dum de iure reſpondebant (§. 44), admittebant ſimul iuuenes patrii iuris notitia imbuendos, vt iura reſpondentibus in atriis ſuis auſcultarent. Sic vna eademque opera et clientibus proderant, et legum cupidos iuuenes inſtruebant. Hi vero olim nullis aliis praeſidiis inſtructi, quam quod LL. XII. Tabb. tanquam carmen neceſſarium didicerant, antequam ad ICtos deducebantur; licet ſucceſſu temporis ab edicto Praetoris iuris ſtudium exorſi ſint, et in ſcholis philoſophorum, Romae nunc apertis, antea philoſophiae rudimenta tractauerint. Quae cum ita ſint, inſtitutio cupidae legum iuuentutis in iure, quae ſub ICtis primaeuis in vſu fuit, mere practica dici poteſt, minimum theoretico-practica fuit.

Germanni Aug. ELLRODII Diſſ. *de Romanorum veterum iurisprudentiam tradendi ratione, rationi ſubinde contraria.* Baruthi 1738.

Abhandlung: *von der Beſchaffenheit des mündlichen Vnterrichts in der Rechtsgelahrheit zu den Zeiten der alten Römiſchen Rechtsgelehrten.* Erſter Abſchnitt: *von der Beſchaffenheit deſſelben vor Errichtung der iuriſtiſchen Schulen* in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. III. P. IX. p. 147 ſeqq.

§. 207.

Notandum porro iam hoc aeuo inter ICtos ortas eſſe *diſſenſiones*, licet inde nondum ortae ſint ſectae ICtorum (§. 40.). Sic BRVTVS et MANILIVS (§. 77), ſuper quaeſtione: *An partus ancillae in fructu ſit, nec ne?* diſputarunt *l. 38 pr. ff. de Vſufructu.* Porro inter ſe non conuenerunt ICti primaeui; *an poſſet heres, quod furtum antea factum eſſet, furti recte agere?* quam quae-

quaeſtionem CICERO ad reſpondendum propoſuit TREBATIO (§. 80) tanquam problema iuridicum.

Paul. Phil. WOLFFHARDT Pr. *ſuper reſponſo Trebatii* &c. Vid. ſupra §. 80.

§. 208.

Caeterum adhuc monendum 1) fuiſſe et hoc aeuo qui iurisprudentiae ſtudio ſubuenire voluerunt cogendo leges in vnius corporis compagem et harmoniam, inutilibus reſecatis, quod praeſtare voluit IVL. CAESAR teſte SVETONIO *Cap.* 49, qui de eo narrat: *quod ius ciuile ad certum modum redigere atque ex immenſa diffuſaque legum copia optima quaeque et neceſſaria in pauciſſimos conferre libros deſtinarit.* Ab hoc inſtituto vero differt 2) CICERONIS inſtitutum, qui praeter ICtos, qui illud iam antea praeſtiterunt (§. 203), iuris praecepta in formam artis redigendi conſilium iniit, dum librum *de iure ciuili in artem redigendo* ſcribere voluit; aſt an aliquid eius praeſtiterit dubium. Coepiſſe eum opus auctor eſt QVINTILIANVS *Lib. 13 c. 3*, immo prouocat ad illud GELLIVS *Lib. 22. c. 1.*

EPOCHA II.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS RELIQVIS PRAETER PRIMAEVOS.

§. 209.

Ad fata *iurisprudentiae Romanae*, quae adhuc eſt vnica iurisprudentia quae his temporibus exſtitit, pertinet ſine dubio, verſo in principatum Reipublicae Romanae ſtatu, in quod tempus incidit ICtorum romanorum ſtricte ſic dictorum, praeter eos quos primaevos appello, initium (§. 71.), ICtorum diſſenſiones

degeneraſſe in ſectas (§. 40.), nimirum SABINIANORVM et PROCVLEIANORVM ſeu PROCVLIANORVM. Harum primores ſunt duo ICti quos AVGVSTI aetas tulit, Q. ATEIVS CAPITO et ANTISTIVS LABEO (§. 85.), qui originem dederunt ſectis, quibus MASVRIVS SABINVS (§. 86.) et SEMPRONIVS (§. 88.), nec non CASSIVS LONGINVS (§. 87.) et PEGASVS (§. 88.) deinde nomen adiecerunt, indeque potius *Sabiniano-Caſſianorum* et *Proculiano-Pegaſianorum* ſectae dicendae.

Chriſt. Ott. a. BOECKELEN *de diuerſis familiis ICtorum*. Lugd. Bat. 1678. 12. in SLEVOGTII Collectione ſupra §. 182. allegata p. 9 ſeqq.

Gottfridi MASCOVII *de Sectis Sabinianorum et Proculianorum in iure ciuili*. Diatriba. Lipſ. 1728. 8.

Io. FABRICII Diſſ. *de ſectis veterum ICtorum*. Lugd. Bat. 1711.

§. 210.

Quum non ſit huius loci diſſenſum harum ſectarum in ſingulis iuris argumentis recenſere, non niſi de diuerſitate principiorum, ex quibus ortus eſt diſſenſus in concluſionibus, hic agendum. Exinde enim formari poteſt diſtincta Sabinianorum et Proculianorum notio, quae hic tradenda. Erat vero LABEO, qua ICtus conſideratus, talis qui principio inhaerebat ſummum ius ſemper locum habere, ſicque nullam aequitatem (§. 572. *Introd. in iurispr. poſit.*) ei praeferendam eſſe. Aſt CAPITO, etiam qua ICtus conſideratus, valde diſſimilis ab eo erat, dum principio inhaerebat aequitatem non iuridicam tantum, ſed et naturalem (§. *cit. Introd.*) iuri ſummo ſeu ſtricto eſſe praeferendam. Eſt itaque, quae a LABEONE tanquam ſuo capite deſcendit ſecta *Proculeianorum*, eorum veterum ICtorum ſecta, qui defendunt ius ſummum omni aequitati eſſe praeferendum. Quae vero a CAPITONE deſcendit

Sabi-

Sabinianorum ſecta, eſt ea veterum ICtorum ſecta, qui defendunt aequitatem quamcunque iuri ſummo eſſe praeferendam. Vnde Proculeianorum ſecta me iudice *Superſtitioſorum ſecta*, Sabinianorum ſecta vero *Naturaliſtarum ſecta*, optimo iure dici poteſt. Eſt enim *iuridica ſuperſtitio*, verbis legum poſitiuarum ſemper inharendum eſſe, et *naturalismus iuridicus*, ſi naturalibus legibus conformem, aſt legibus poſitiuis contrariam, ſententiam amplectitur ICtus.

§. 211.

Poſtquam ipſa diuerſitas harum ſectarum explicata, et cauſa ſpecialis earum inueſtiganda (§. 43). Licet vero alii pro cauſa earum habeant aemulationem; alia diuerſam philoſophiae rationem: me iudice tamen, nec vnum, nec alterum pro vera diſſenſionum cauſa inter LABEONEM et CAPITONEM, ſicque nec pro harum ſectarum cauſa ſpeciali, haberi poteſt, quae potius in veritatis amore et ingenii diuerſitate ponenda. Qui vero pro principali cauſa diſſenſionis venditare vellet ipſum hunc in principiis diſſenſum, is manifeſto confunderet cauſam diſſenſionum, et ipſum diſſenſum quoad principium ex quo is originem trahit in ſingulis deciſionibus diſſonantibus.

Car. Ferd. HOMMEL *de principali cauſa diſſenſionum inter Labeonem et Capitonem horumque Sectatores.* Lipſ. 1750.

§. 212.

Hoc ſectae ſtudium, quod tot diſſenſiones, inter ICtos Romanos qui poſt primaeuos floruerunt, produxit, et ad aduerſa iurisprudentiae fata omnino referri debet, durauit vsque ad HADRIANVM, ſub quo, condito edicto perpetuo (§. 116. *Introd. in iurispr. poſit.*) ſectae deferbuere. Vnde in hiſtoria ſectarum a POMPONIO *l.* 2. §. 47. *ff. de O. I.* tradita, vltimus Proculiano-

rum eſt NERATIVS PRISCVS, qui ſub TRAIANO et HADRIANO floruit (§. 89.), et qui Sabinianorum agmen claudit, eſt ipſe is SALVIVS IVLIANVS (§. 90), qui eſt edicti perpetui conditor. Deleta ſic ab HADRIANO ſectarum dignitate, iuniores ICti Romani ſtricte ſic dicti media via incedentes ex vtriusque ſcholae placitis aliquid delibarunt, indeque dici ſolent *erciſcundi*, *miſcelliones* et *medii* ICti. Vt vero conſtet, qui ICtorum Romanorum huius aeui ad ſectatores, et ad quam claſſem inter eos, referri debeant, qui vero fuerint erciſcundi, recenſio eorum ſecundum hanc diuerſitatem adiicienda, facta a potiori denominatione. Quod itaque *ſectatores* attinet, fuerunt, prout iam monui, eorum capita:

ANTISTIVS LABEO. vnde PROCVLEIANO — PEGASIANI, qui ſunt		ATTEIVS CAPITO. vnde SABINIANO — CASSIANI, qui ſunt	
l. primi ordinis.	l. ſecundi ordinis.	l. primi ordinis.	l. ſecundi ordinis.
M. COCCEIVS NERVA *pater*.	ATILICINVS	MASVRIVS SABINVS.	MINVCIVS NATALIS.
SEMPRONIVS PROCVLVS.	VRSEIVS FEROX.	CASSIVS LONGINVS.	TERENTIVS CLEMENS.
M. COCCEIVS NERVA *filius*.	TITVS ARISTO.	CAELIVS SABINVS.	AFRICANVS.
PEGASVS.	VLPIVS MARCELLVS.	PRISCVS IAVOLENVS.	VOLVSIVS MAECIANVS.
CELSVS *pater*.		ABVRNIVS VALENS.	VINDIVS VERVS.
CELSVS *filius*.		TVSCIANVS.	
NERATIVS PRISCVS.		SALVIVS IVLIANVS.	

Ad

Ad *ICtos erciscundos*, *miscelliones* seu *medios* vero referri debent SEXT. POMPONIVS; TITVS GAIVS; AEMILIVS MACER; Q. SEPT. FLOR. TERTVLLIANVS; CERVIDIVS SCAEVOLA; AEMILIVS PAPINIANVS; AELIVS MARCIANVS; VENVLEIVS SATVRNINVS; CLAVDIVS TRYPHONIVS; IVLIVS PAVLVS; DOMITIVS VLPIANVS; HERENNIVS MODESTINVS. (§. 90. 91. 92. 93)

§. 213.

His de sectis Sabinianorum et Proculeianorum in genere praemissis, ad specialiora descendendum esset, singulas controuersias inter sectatores agitatas indicando, earum historiam contexendo, et, quomodo sequentes ICti erciscundi medietatem secuti sint, ostendendo. Ast, quum tantas ambages initia historiae iurisprudentiae respuant, non nisi hoc generatim addendum, ICtos erciscundos, dum medietatem sequebantur, vel mediam inter diuersas sectas viam elegisse; vel ex diuersis sententiis vnam conflasse; vel vtramque sententiam, licet diuersam, probasse; vel partim hanc, partim illam, elegisse; vel neutram sine distinctione admisisse; vel denique alterutram sectarum sententiam Imperatorum rescriptis confirmasse.

Io. Salom. BRVNQVELLI Prol. acad. *de ICtis erciscundis siue Miscellionibus quorum fragmenta in Digestis supersunt.* Ienae 1728. Legi etiam potest in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. XI. p. 505 seq.

§. 214.

Licet vero tanta fuerit dissensio inter ICtos Romanos stricte sic dictos praeter primaeuos in iuridicis: in *philosophicis* tamen conspirarunt amice, et vtriusque sectae ICti stoica philosophia imbuti fuerunt, nec probari potest eorum sententia qui putant Sabinianos Stoicis non fauisse. Et hi ICti itaque, vt primaeui, in cul-

tura iurisprudentiae iam coeptam ab his philoſophiae Stoicae cum iurisprudentia coniunctionem continuarunt, et tam Sabiniani quam Proculiani Stoicorum riuulos in ſuos hortos, teſtantibus eorum ſcriptis, deriuarunt.

§. 215.

Nec in eo induſtriam ſuam deſiderari paſſi ſunt huius aeui ICti, quod *iuuenes inſtruxerint in arte ſua*, id quod magis felici ſucceſſu factum, quum in haec tempora originem ſcholarum iuris, *Romanae* in Occidente, et *Berytenſis* in Oriente, incidere certiſſimum ſit. Exſtitiſſe enim iam Romae ſcholam iuris in medio Seculo II, et Berytenſem ſcholam iam a. 231 floruiſſe, dudum ab aliis euictum eſt, licet, quo praeciſe anno ante haec tempora originem traxerint hae ſcholae, definiri nequeat. His temporibus itaque et *ICti Anteceſſores* (§. 61.) orti, in his ſcholis publico docendi munere functi. Licet vero certum ſit hos docuiſſe iam his temporibus viua voce iurisprudentiam in publicis ſcholis, eorumque in iurisprudentia inſtitutionem fuiſſe mere theoreticam, harum praelectionum rationem tamen ſcimus cum ignariſſimis, ſilentibus hac de re annalibus. Aſt ideo, quod nunc ortae dictae ſcholae iuris Romani, in quibus docuerunt Anteceſſores, reliqui ICti, qui Anteceſſorum munere non ſunt functi, quorſum omnes ii referendi quorum ſupra §. 81-93. mentio facta, non deſierunt, vt ante a primaeuis factum (§. 206), per mere practicam ſeu theoretico-practicam inſtitutionem inſtruere cupidam legum iuuentutem, quum plurimi eorum ſint, prout ſcriptis, ita et auditoribus clari.

Scripta de ſcholis iuridicis ſupra §. 51. notata, et hic conferenda.

§. 216.

§. 216.

Praesertim vero per ICtorum huius aeui *scripta varii generis*, erudita et acuta, testantibus de eo fragmentis eorum in Pandectis obuiis, iurisprudentia insignia coepit incrementa. Sunt haec scripta ratione materiae et methodi quam maxime diuersa, vnde et variis a se inuicem plane diuersis nominibus distinguuntur. Summa quaedam genera vero ad quae reduci possunt, haec sunt, quod sint I. collectiones constitutionum et decretorum; II. leges aut scripta aliorum ICtorum illustrantia scripta; III. scripta quibus ad sua principia reuocare et in artis formam iurisprudentiam redigere studebant ICti, quales libros sub *Enchiridiorum*, *Epitomarum*, *Membranarum*, *Pandectarum*, *Regularum*, *Sententiarum*, *Definitionum*, *Breuiariorum* et *Institutionum* nominibus edebant; IV. libri singulares de vnico argumento; V. scripta quibus varias quaestiones facti, prout sese obtulerunt, seu obseruationes ad iurisprudentiam pertinentes, nullo satis certo materiarum ordine, tractarunt, quae generali nomine *scripta miscellanea* appellari possunt. Ex his vltimae classis scriptis, ea in quibus responsa consulentibus data proposuere, *responsa*, et in specie, si haec responsa variis iisque prolixius adductis rationibus dabant, *epistolae* dicebantur: ea vero quae ad singulares facti quaestiones vt responsa et epistolae non restricta, sed in quibus pro lubitu de iure controuerso in thesi disputabant, sub *quaestionum* generali nomine edebant. Quae sub quaestionum nomine veniebant scripta, tum speciale nomen habebant, si vel quotidie in foro obuenientes et ad iuris principia spectantes obseruationes; vel obseruationes in foro factas et rationem processus potissimum spectantes; vel controuersas doctrinas; vel cautiones aduersus nimiam iuris subtilitatem, conti-

continebant. In primo caſu enim *rerum quotidianarum* ſeu *aureorum*; in ſecundo *protribunalium*; in tertio *diſputationum* et *opinionum* libros, et in quarto ἐυϱήματικα dicebant. Per haec ſcripta hoc tempore iurisprudentia mirifice exculta, et praeſertim, poſtquam a MVCIO fundata iurisprudentia regularis (§. 205.), editis tot *regularum* et *ſententiarum* voluminibus, inſigniter creuit.

Fr. Car. CONRADI *de Caii libris rerum quotidianarum ſiue aureorum in* EIVS *Parergis* Lib. I. Par. 7. p. 113 ſqq.

§. 217.

Horum ſcriptorum quidem non paruus erat numerus, quum ICtis huius aeui agraphiae vitium obiici nequeat: aſt tamen eorum multitudo non erat tanta, vt cum hodierna aliquo modo comparari poſſit. Iam hoc aeuo enim 1) ſcripta ICtorum primaeuorum non amplius exſtabant, vt refert POMPONIVS in *l. 2.* §. 42. *ff. de orig. iur.* indeque omnia ſcripta iuridica, quae hoc tempore exiſtebant, erant ſcripta ICtorum huius aetatis. Praeterea 2) in eorum computo diſtinguendum inter ſingula ſcripta ſeu ſingula horum ICtorum opera, et *libros* et *verſus* ex quibus conſtabat quodlibet ſcriptum. *Liber* enim hoc tempore non appellabatur ipſum ſcriptum totum thema abſoluens ſeu totum opus: ſed potius ea totius operis pars quae inſcripta erat quatuor aut quinque foliis, indeque calculus quam maxime differt prout vel ſingula ſcripta ſeu opera, vel libri horum ICtorum numerantur. *Verſus* vero quod attinet, non quaelibet linea ſub verſus nomine veniebat: ſed verba quae vnam continent ſententiam ſeu dictum abſolutum perfectumque ſenſu, ſicque quaelibet periodus verſus dicebatur.

Corn. van BYNCKERSHOECK *Obſerv. iur.* L. V. C. XV.

§. 218.

§. 218.

Caeterum, licet omnes ii ICti quos ad ICtos Romanos ſtricte ſic dictos praeter primaeuos relatos vides §. 81. ſeqq. et auditoribus et ſcriptis clari, ſicque quilibet eorum ad vlteriorem iurisprudentiae culturam contulerit ſua ſymbola: excellent tamen inter eos PAPINIANVS, VLPIANVS, PAVLVS et CAIVS. Inter hoc PAVLVS gentium apoſtolo ſimilis, cum in nomine, tum in multitudine ſcriptorum, quum ſolus LXXXIV. ſcripta ediderit, hincque ſupra §. 93. πολυγραφώτατος dictus. Praeterea et in eo a reliquis ICtis diuerſus eſt PAVLVS quod 1) carpendi ſtudio maxime deditus fuerit; 2) eius ſcribendi genus ita obſcurum, vt *Paulinum ſcribendi genus*, id eſt, obſcurum, implicatum, ambiguum ac tortuoſum, in prouerbium abierit.

EPOCHA III.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB RELIQVIS ICTIS ANTIQVIS PRAETER ICTOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS.

§. 219.

Quae ab ortu ſuo ad haec vsque tempora, ſi a ſectis ſub Auguſto ortis diceſſeris (§. 212), non niſi ſerena fata habuit iurisprudentia, nunc etiam experta eſt dari omnium rerum viciſſitudinem. Multum enim de ſuo ſplendore amiſit primis temporibus horum ICtorum, ſicque in vltima parte Sec. III, vt et in Sec. IV. et V, tam in Oriente, quam in Occidente iurisprudentia, nec tulit haec aetas *Vlpianos* et *Papinianos*. Licet vero ex poſt a Sec. VI. collapſa iurisprudentia romana aliquo modo in *Oriente* reſtituta: in *Occidente* tamen triſtiſſima fuerunt eius fata per totum tempus,

quod

quod haec epocha includit. Quae fuerit iurisprudentiae facies primis temporibus huius epochae patet ex testimoniis scriptorum fide dignorum, quae sequuntur. I. LACTANTIVS *de mort. persequut.* Cap. XXII. conqueritur sub GALERIO MAXIMIANO et reliquis collegis *exstinctam esse eloquentiam, caussidicos sublatos, iurisconsultos aut necatos aut relegatos.* II. EVNAPIVS *in vita Aedesii* p. 61. anno 380 iurisprudentiae studium exagitat ob eius amplitudinem et molem, dum *in rebus quae omnium obtutui patent*, inquit, *loculi tanta libellorum mole confecti vt multorum camelorum iustum onus esse possent. Eos vero libros ad vnguem* (Iureconsulti) *edidicerant. Qui a nemine philosophorum veterum scripti, tabulas modo testamentorum; antigrapha; contractuum codicillos; auctionarias tabellas continebant.* III. MAMMERTINVS Panegyr. Cap. XX. refert: *iuris ciuilis scientia quae Manlios, Scaeuolas, Seruios in amplissimum gradum dignitatis euexerat, libertorum artificium dicebatur.* IV. ASTERIVS Episc. Amasen. qui initio Sec. V. vixit in *homil. VII.* apud PHOTIVM Biblioth. Cod. CCLXXI. pag. 1499. Edit Schott. meminit *Scytici servi* qui ius professus est, cuius se ipsum recitationibus interfuisse addit. V. AMMIANVS MARCELLINVS scriptor Seculi IV. *Libro XXX. cap. 4.* narrat partem caussidicorum his temporibus, nec codices, nec libros habuisse: partem vero, quo altius viderentur iura callere, ad ICtorum antiquissimorum scripta prouocasse, vt iudicem et litigantes facilius confundere possent. De posterioribus inquit; *vt altius videantur iura callere Trebatium loquuntur et Cascellium et Alfenum et Auruncorum Sicanorumque iam diu leges ignotas cum Euandri matre, abhinc seculis obrutas multis. Et si voluntate matrem tuam finxeris occidisse, multas tibi suffragari absolutionem lectiones reconditas pollicentur, si te senserint esse* nun-

nummatum. De altero caussidicorum genere vero haec refert: *Cum autem ad inopiam muniendarum venerint allegationum, ad effrenatum deflectunt cocuiciandi licentiam: e quibus ita sunt rudes nonnulli, vt nunquam se codices habuisse meminerint. Et si in circulo doctorum auctoris veteris inciderit nomen, piscis aut edulii peregrinum esse vocabulum arbitrantur.* Tandem VI ipse THEODOSIVS Imperator, in Nouella quam de auctoritate sui codicis emisit causas recensens quare eum conficere iusserit, librorum ad ius pertinentium multitudinem, collapsam iuris scientiam et ementitam iurisperitorum severitatem allegat.

Io. Car. Conr OELRICH *de seruis iurisperitis atque magistratibus apud Romanos* Stetini 1765.

Christ. Henr. BREVNING *de causis cadentis iurisprudentiae post tempora Alexandri Seueri.* Lips. 1765.

§. 220.

Haec tam adversa, quae his temporibus experta est iurisprudentia, fata, non effecerunt tamen eam plane desertam et absque omni cultura relictam esse. Non solum enim iurisprudentia *romana* ICtis, qui mihi sub Ciuilistarum primaeuorum nomine veniunt (§. 97.), et his temporibus exculta est; sed et iam nunc iurisprudentiae *canonicae* per Canonistas primaeuos dictos (§. 96.), immo et iurisprudentiae *feudalis* semina sunt sparsa; vt iam nihil dicam de *barbarorum populorum*, qui his temporibus inuaserunt imperii Romani occidentalis prouincias, vt et de *veterum Francorum*, iuris studio. Sunt itaque nunc tam vlteriora fata iurisprudentiae 1) *romanae* recensenda, quam prima stamina iurisprudentiae 2) *canonicae* et 3) *feudalis* eruenda.

Georg. Wilh. DIETZ Progr. *de Francorum veterum iuris studio.* Rothenburgi ad Taubarim 1738.

§. 221.

§. 221.

Quod itaque attinet vlteriora *iurisprudentiae romanae* fata quae debet primaeuis ciuiliſtis, ea alia fuerunt ſub ciuiliſtis *Latino-Romanis*, alia ſub *Graeco-Romanis* (§. 97.) a Seculo X. vsque ad Sec. XV, quo imperium orientale exſtinctum: et quod attinet eius fata ſub Ciuiliſtis primaeuis Latino-Romanis, iterum a ſe inuicem ſeparanda fata eius ſub Ciuiliſtis primaeuis *Anteiuſtianeis*, *Iuſtinianeis* et *Poſtiuſtinianeis* (§. cit.). Secundum hunc ordinem itaque nunc fata ipſa iurisprudentiae romanae, quatenus de iis conſtat, ſunt recenſenda.

§. 222.

Ciuiliſtas primaeuos Latino-Romanos *Anteiuſtinianeos* iurisprudentiae Romanae culturam *ſcribendo* promouiſſe quidem certum eſt, aſt pauci exſtant eorum libri. Niſi enim hunc referre velis tres codices Anteiuſtinianeos ab huius aeui Ciuiliſtis compoſitos, praeter *Collationem LL. Moſaicarum et Romanarum*; *Notitiam dignitatum orientis et occidentis* et *Conſultationem de pactis*, quorum ſcriptorum auctores incogniti ſunt (§. 111.) et pauca ſcripta quorum auctores ſunt ICti Sec. IV. §. 107. recenſiti quae aetatem non tulerunt, alia ſcripta eorum cognita non ſunt. Interim tamen aliud quid, quod iurisprudentiae fata concernit, hoc aeuo contigit quoad ſcripta reliquorum ICtorum Romanorum ſtricte ſic dictorum praeter primaeuos de quibus §. 81 ſeqq. actum. Videlicet, Imperatores THEODOSIVS et VALENTINIANVS a. C. 426 ſingulari conſtitutione *in l. vn. C. Th. de Reſp. prud.* obuia, *Papiniani*, *Pauli*, *Gaii*, *Vlpiani* et *Modeſtini* ſcriptis legum auctoritatem dederunt.

§. 223.

§. 223.

Promouerunt non minus ciuilistae de quibus loquor *docendo* iurisprudentiae culturam. Nunc enim, iam antea ortis scholis iuris Romani, nimirum Romanae et Berytensi (§. 215.), accessit noua Constantinopolitana, quum iam a. C. 425. ibi Professores iuris docuisse ex *l. 3. C. Th. de studiis liber. vrb. Romae et Constant.* constet. In his tribus scholis itaque, quas vsque ad tempora IVSTINIANI floruisse, non solum de Berytensi et Constantinopolitana, sed et de ipsa schola Romana dici potest, quippe quae nec iis temporibus iuris professoribus fuit destituta quibus Roma sub Gothorum dominatione erat, docuerunt ICti Antecessores, quos omnes Ciuilistas fuisse per se patet, iurisprudentiam romanam. Immo non in his scholis publicis tantum docebatur iurisprudentia, sed et alibi in prouinciis, veluti Alexandriae. Quomodo vero hi ICti Antecessores docuerint his temporibus iurisprudentiam romanam in dictis scholis, ex verbis *Constit. ad Antecessores*, quibus IVSTINIANVS, antequam eam docendi rationem, quam imposterum obseruari voluit, determinat, quae hactenus in vsu fuerat docendi methodum describit, patet Ita autem ille: „Et antea quidem (quemadmodum et vestra scit prudentia) ex tanta legum „multitudine, quae in librorum quidem duo millia, „versuum autem tricies centena extendebatur, nihil „aliud nisi *sex tantummodo libros* et ipsos confusos, et „iura vtilia in se perraro habentes, a voce magistra „studiosi accipiebant, caeteris iam desuetis, iam omni„bus inuiis. In his autem sex libris *Gaii nostri Insti„tutiones, et libri singulares quatuor, primus de illa ve„tere re vxoria, secundus de tutelis, et tertius nec non „quartus de testamentis et de legatis*, connumeraban„tur: quos nec totos per sequentias accipiebant, sed

„multas partes eorum quasi superuacuas praeteribant.
„Et *primi anni* hoc opus legentibus tradebantur, non
„secundum Edicti perpetui ordinationem, sed passim,
„et quasi per satyram collectum, vtile cum inutilibus
„mixtum, maxima parte inutilibus deputata. In *se-*
„*cundo autem anno* praepostera ordinatione habita,
„(*prima*) *pars legum* eis tradebatur, quibusdam certis
„titulis ab ea exceptis: cum erat enorme post Institutio-
„nes aliquod legere, quam quod in legibus et primum
„positum est, et istam nuncupationem meruerit. Post
„eorum vero lectionem, neque illam continuam, sed
„particularem, et ex magna parte inutilem constitu-
„tam, *tituli alii* eis tradebantur, tam ex illa parte le-
„gum, quae de *iudiciis* nuncupatur, et ipsis (non)
„continuam, sed raram vtilium recitationem praeben-
„tibus, quasi caetero toto volumine inutili constituto:
„quam ex illa, quae de *rebus* appellatur, septem libris
„semotis, et in his multis partibus legentibus inuiis,
„vtpote non idoneis, neque aptissimis ad eruditionem
„constitutis. In *tertio autem anno*, quod *ex vtroque*
„*volumine*, id est, de rebus, vel de iudiciis, in secun-
„do anno *non erat traditum*, accipiebant secundum vi-
„cissitudinem vtriusque voluminis, et ad sublimissimum
„*Papinianum*, *eiusque responsa* iter (eis) aperiebatur.
„Et ex praedicta responsorum consummatione, quae
„decimo et nono libro concludebatur, octo tantummo-
„do libros accipiebant: nec eorum totum corpus eis
„tradebatur, sed pauca ex multis, ea breuissima ex
„amplissimis: vt adhuc sitientes ab eis recederent. *His*
„*igitur solis a Professoribus traditis*, *Paulina responsa*,
„*per semet ipsos recitabant*; neque haec in solidum, sed
„per imperfectum, et iam quodam modo male con-
„suetum inconsequentiae cursum. Et hinc erat in
„*quartum annum* omnis antiquae prudentiae finis: vt

„(si)

„(si) quis ea quae recitabant enumerare malit, compu-„tatione habita inueniat, ex tam immensa Legum mul-„titudine vix versuum sexaginta millia eos suae notio-„nis perlegere: omnibus aliis deuiis et incognitis, et „tunc tantummodo ex aliqua minima parte recitandis, „quotiens vel iudiciorum vsus hoc fieri coegerit, vel „ipsi magistri Legum aliquid ex his perlegere festina-„batis, vt sit vobis aliquid amplius discipulorum peri-„tia. Et haec quidem fuerant antiquae eruditionis mo-„numenta, secundum quod et vestro testimonio con-„firmatur.„ Ex his verbis itaque patet, Antecessores in scholis iuridicis explicasse 1) varia scripta CAII seu GAII, praesertim eius Institutiones; 2) edicti perpetui varias partes; 3) PAPINIANI responsa. Caeterum quam maxime probabile est, cupidam legum iuuentutem iam hoc tempore per quinquennium studio iuris operam dedisse, licet ipsa institutio et manuductio Antecessorum nonnisi vsque ad quartum annum durauerit, indeque et ii qui studio iuris operam dabant, per quinque annos diuersis nominibus distincti, et in primo *Dupondii*, in secundo *Edictales*, in tertio *Papinianistae* in quarto *Lytae* et in quinto *Prolytae* appellabantur.

Abhandlung: *Von der alten Rechtsgelehrten mündlichen Vnterricht.* Zweiter Abschnitt: *Von der Beschaffenheit des mündlichen Vnterrichts der alten römischen Rechtsgelehrten, seit der Zeit da die öffentliche iuristische Schulen entstanden, bis auf den Kaiser Iustinian.* In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. X. pag. 105.

§. 224.

Fata quae iurisprudentia romana porro experta est sub Ciuilistis Latino-Romanis *Iustinianeis*, partim talia sunt quorum ipse IVSTINIANVS auctor est; partim talia quae ab ipsis his ICtis profecta sunt. Ad fata

prioris generis refero IVSTINIANVM 1) per constitutionem in *l. 1. C. de vet. iure enucl.* obuiam legum auctoritatem variorum ICtorum scriptis a THEODOSIO et VALENTINIANO datam (§. 122.) sustulisse et ipsas leges in meliorem ordinem redegisse; 2) liberum arbitrium ICtorum in scribendo et docendo restrinxisse, dum *a*) in *Constit. Omnem reipublicae* §. 7. alibi quam Romae, Constantinopoli et Beryti doceri iurisprudentiam prohibuit; *b*) in *dictae constitutionis* §. 8. per siglas atque notas scribi vetauit; *c*) in *Constit. Deo auctore* §. 12. commentarios in Digesta fieri noluit, permissa interpretationis graecae κατὰ πόδα et paratitlorum, quae sunt titulorum ex aliis titulis repletiones, facultate; *d*) in *Const. Omnem reipublicae* seu *ad Antecessores* §. 2. seqq. methodum docendi in scholis praescripsisse et compendia doctrinae in vsum scholarum confici curasse, de qua restrictione infra ex instituto agendum; 3) quantum in se fuit, fatale illud atque infelix scriptorum iuridicorum tam legalium, veluti Codicum, quam doctrinalium, veluti ICtorum romanorum stricte sic dictorum praeter primaeuos (§. 81 seqq.), praesertim eorum ex quibus Pandectae sunt excerptae, exitium, quod adhuc hodie dolemus, adiuuasse per varias leges eorum vsum iudiciarium prohibentes. Ast IVSTINIANVM corpore iuris conflato et consummato, omnia scripta iuridica per TRIBONIANVM suum conquisita ad rogum exportari et concremari iussisse, fabula est iam dudum ab aliis explosa.

Ioan. LEVNCLAVII Praef. *de priscorum paratitlorum vsu*, tribus paratitlorum libris Francof. 1594 editis, praemissa.

Ioan. Godofr. SCHAVMBVRG Or. *de molestiis quibus iurisprudentiam defectus librorum iuris antiquorum afficit*, dicta Rintelii 1734. Annexa est EIVS Commentario de Constitutionibus Imperatorum antiquis pag. 159.

EIVS

EIVSDEM Progr. *de incensione librorum iuris antiquorum Iustiniano et Triboniano afficta.* Rintelii 1734. Legi etiam potest l. c. p. 178 seqq.

Iust. Henn. BÖHMERS Gedanken *von denen verlohrnen alten Römischen Gesetzen und Rechtsbüchern, wie auch von denen grossen Bemühungen der Gelehrten, solche wieder herzustellen.* Vid. Diurn. Hallens. de a. 1747. num. II. III. IV.

§. 225.

Fata iurisprudentiae romanae sub ciuilistis primaeuis Latino-Romanis Iustinianeis vero, quae ipsis his ICtis potius debet, quam IVSTINIANO, licet ex parte ex eius mandato, sunt, ICtos hos tam docendo, quam scribendo laudabilem operam et industriam collocasse in iurisprudentiae cultura. *Scribendo* id egerunt 1) componendo ex mandato IVSTINIANI Institutionum Iustinianearum et Pandectarum libros, quippe qui non tam legum collectiones, quam iurisprudentiae systemata publica auctoritate confirmata, vsuique iudiciorum ac scholarum publice tradita, sunt; 2) alia scripta componendo, quorsum pertinet THEOPHILI satis nota graeca institutionum paraphrasis, et translationes librorum iuris Iustinianei in linguam graecam. *Docendo* vero id egerunt in tribus scholis iuridicis supra (§. 223.) memoratis, secundum docendi methodum a IVSTINIANO praescriptam, quamque ipsos Iustinianeos ICtos obseruasse, dubio caret. Qualis vero fuerit haec methodus malo ipsis IVSTINIANI, licet hic locus sit prolixus, quam meis, exprimere verbis, quum omnia hic dicenda comprehendat. Ita autem ille in *Constit. ad Antecessores* §. 2. *seqq.* postquam olim vsitatam docendi methodum in verbis supra (§. 223.) obuiis recensuerat, pergit: „Nos vero tantam penuriam legum inuenientes „et hoc miserrimum iudicantes, legitimos thesauros

„volentibus aperimus, quibus per veſtram prudentiam „quodammodo erogatis, ditiſſimi Legum oratores effi„ciuntur diſcipuli. Et *primo quidem anno noſtras* hau„riant *Inſtitutiones*, ex omni pene veterum Inſtitutio„num corpore elimatas, et ab omnibus turbidis fonti„bus in vnum liquidum ſtagnum conriuatas, tam per „Tribonianum, virum magnificum, Magiſtrum et „Exquaeſtorem ſacri palatii noſtri et Exconſulem, quam „duos e vobis, id eſt, Theophilum et Dorotheum fa„cundiſſimos anteceſſores. In reliquam vero anni par„tem ſecundum optimam conſequentiam *primam Le„gum partem* eis tradi ſancimus, quae Graeco vocabu„lo πρῶτα nuncupatur, qua nihil eſt anterius: quia „quod primum eſt, aliud ante ſe habere non poteſt. „Et haec eis exordium et finem eruditionis primi an„ni eſſe decernimus. Cuius auditores non volumus „vetere tam friuolo quam ridiculo cognomine *Dupon„dios* appellari, ſed *Iuſtinianos nouos* nuncupari, et hoc „in omne futurum aeuum obtinere cenſemus: vt hi, „qui rudes adhuc legitimae ſcientiae adſpirent, et ſcita „prioris anni accipere maluerint, noſtrum nomen me„reant: quia illico tradendum eis eſt primum volumen „quod nobis emanauit auctoribus: antea enim dignum „antiqua confuſione Legum cognomen habebant; cum „autem Leges iam clare et dilucide animis eorum tra„dendae erant, neceſſe erat eos et cognomine mutato „fulgere. §. 3. In *ſecundo autem anno* per quem ex *Edi„cto eis nomen antea poſitum*, et a nobis probatur, vel „de *iudiciis* libros ſeptem, vel de *rebus* octo accipere „eos ſancimus, ſecundum quod temporis viciſſitudo „indulſerit, quam intactam obſeruari praecipimus. Sed „eosdem libros de iudiciis vel de rebus totos, et per „ſuam conſequentiam accipiant nullo penitus ex his „derelicto: quia omnia noua pulchritudine ſunt deco-

„rata,

„rata, nullo inutili, nullo desueto in his penitus inue-„niendo. Alterutri autem eorundem volumini, id est, „de iudiciis vel de rebus, adiungi in secundi anni au-„dientiam volumus *quatuor libros singulares*, *quos ex* „*omni compositione quatuordecim librorum excerpsimus:* „ex collectione quidem tripartiti voluminis, quod pro „dotibus composuimus vno libro excerpto; ex duo-„bus autem de tutelis et curationibus vno; et ex septem „libris de legatis et fidei commissis, et quae circa ea „sunt, simili modo vno tantum libri. Hos igitur qua-„tuor libros, qui in primordiis singularum memora-„tarum compositionum positi sunt, tantummodo a vo-„bis eis tradi sancimus, caeteris decem opportuno „tempore conseruandis: quia neque possibile est, ne-„que anni secundi tempus sufficit ad istorum quatuor-„decim librorum magistra voce eis tradendorum reci-„tationem. §. 4. *Tertii insuper anni* doctrina talem „ordinem sortiatur, vt siue libros de iudiciis, siue de „rebus secundum vices legere eis sors tulerit, concur-„rat eis *tripartita legum singularium dispositio:* et in-„primis liber singularis ad hypothecariam formulam, „quem opportuno loco, in quo de hypothecis loqui-„mur, posuimus; vt cum aemula sit pignoratitiis actio-„nibus, quae in libris de rebus positae sunt, non ab-„horreat eorum vicinitatem: cum circa easdem res am-„babus pene idem studium est. Et post eundem librum „singularem, alius liber similiter eis aperiatur, quem „ad Edictum Aedilium, et de redhibitoria actione, et „de Euictionibus, nec non duplae stipulatione com-„posuimus: cum enim quae pro emptionibus et ven-„ditionibus legibus cauta sunt, in libris de rebus prae-„fulgent; hae autem omnes, quas diximus, defini-„tiones in vltima parte prioris Edicti fuerant positae: „necessario eas in anteriorem locum transtulimus, ne

„a venditionibus, quarum quaſi miniſtrae ſunt, vicini-
„tate vlterius deuagentur. Et hos tres libros cum acu-
„tiſſimi *Papiniani lectione* tradendos poſuimus, quo-
„rum volumina in tertio anno ſtudioſi recitabant, non
„ex omni eorum corpore, ſed ſparſim pauca ex mul-
„tis et in hac parte accipientes. Vobis autem pulcher-
„rimus Papinianus non ſolum ex reſponſis, quae in
„decem et nouem libros compoſita fuerant, ſed etiam,
„ex libris ſeptem et triginta quaeſtionum, et gemino
„volumine definitionum, nec non de adulteriis, et pe-
„ne omni eius expoſitione in omni noſtrorum digeſto-
„rum ordinatione praefulgens propriis partibus prae-
„clarus ſui recitationem praebebit. Ne autem tertii
„anni auditores, quos *Papinianiſtas* vocant, nomen et
„feſtiuitatem eius amittere videantur, ipſe iterum in
„tertium annum per belliſſimam machinationem intro-
„ductus eſt: librum enim hypothecariae et primordiis
„plenum eiusdem maximi Papiniani fecimus lectione,
„et nomen ex eo habeant, et Papinianiſtae vocentur et
„(eius reminiſcentes, et) laetificentur et feſtum diem,
„quem cum primum Leges eius accipiebant, celebra-
„re ſolebant, peragant: et maneat viri ſublimiſſimi
„praefectorii Papiniani, et per hoc in aeternum me-
„moria, hocque termino tertii anni doctrina conclu-
„datur. §. 5. Sed quia ſolitum, *anni quarti* ſtudioſos
„Graeco et conſueto quodam vocabulo λύτας appella-
„ri: habeant quidem, ſi maluerint hoc cognomen:
„pro reſponſis autem prudentiſſimi Pauli, quae antea
„ex libris viginti tribus vix in decem et octo recita-
„bant, per iam expoſitam confuſionem eos legentes,
„*decem libros ſingulares, qui ex quatuordecim, quos an-*
„*tea enumerauimus, ſuperſunt, ſtudeant lectitare:* multo
„maioris et amplioris prudentiae ex eis theſaurum
„conſecuturi, quam, quem ex Paulianis habebant re-
„ſpon-

„ſponſis. Et ita omnis ordo librorum ſingularium a no-„bis compoſitus, et in decem et ſeptem libros partitus, „eorum animis imponetur: quem in duabus Digeſto-„rum partibus poſuimus, id eſt, quarta et quinta ſe-„cundum ſeptem partium diſtributionem: et quod iam „primis verbis orationis noſtrae poſuimus, verum in-„veniatur vt ex triginta ſex librorum recitatione fiant „iuuenes perfecti, et ad omne opus legitimum inſtru-„cti, et noſtro tempore non indigni; duabus aliis par-„tibus, id eſt, ſexta et ſeptima noſtrorum Digeſtorum, „quae in quatuordecim libros compoſitae ſunt, eisdem „poſitis, vt poſſint poſtea eos et legere, et in iudiciis „oſtendere. Quibus, ſi bene ſeſe imbuerint; et in *quin-„ti anni*, quo *Prolytae* nuncupantur, metas, *Conſtitutio-„num Codicem* tam legere, quam ſubtiliter intelligere ſtu-„deant: nihil eis legitimae ſcientiae deerit; ſed omnem „ab initio vsque ad finem ſuis animis amplectantur; et, „quod bene in alia nulla euenit arte, cum etſi viliſſimae „ſint, omnes tamen infinitae ſunt, haec ſola ſcientia „beat finem mirabilem, in praeſenti tempore a nobis „ſortita.„ Quodſi nunc hanc a IVSTINIANO praeſcri-ptam docendi in ſcholis methodum, comparamus cum ea qua vſi ſunt Anteceſſores ante tempora IVSTINIANI, pa-tet 1) quoad ſcripta ab iis explicata, loco Inſtitutionum et reliquorum ſcriptorum CAII, ſuas inſtitutiones IVSTI-NIANVM ſubſtituiſſe, et loco certarum partium Edicti per-petui, certas Pandectarum partes, eo fine in ſeptem partes diuiſas (*Introd. cit.* §. *209.*); 2) quinquennium ſtudii iuridici ab eo non eſſe immutatum; 3) nomina eorum qui diſcebant iurisprudentiam non niſi quoad primi anni auditores mutaſſe IVSTINIANVM, quippe quos *Iuſtinianos nouos* ſeu *Iuſtinianiſtas*, non vero *Dupon-dios*, appellandos eſſe conſtituit.

Abhandlung *von dem mündlichen Unterricht der alten Rechtsgelehrten.* Dritter Abſchnitt: *Seit den Zeiten des Iuſtinians,* in den Halliſchen Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. III. P. XI. p. 553 ſeqq.

Iuſti REIFFENBERGII Or. *de quinquennio Iuſtiniani ſtudiis ciuilibus tributo.* Exſtat in EIVS Orationibus quibus Iura Romana cum elegantiori litteratura coniungendi ratio exponitur. Amſtelodami 1629 pag. 48 ſeqq.

§. 226.

Quod tandem attinet fata iurisprudentiae romanae ſub ciuiliſtis primaeuis Latino-Romanis *Poſtiuſtinianeis,* alia ea fuerunt in Oriente, alia in Occidente; quum hi ciuiliſtae partim in Oriente floruerunt, quales ſunt qui ante ortum Graeco-Romanorum Ciuiliſtarum (§. 97.) in Oriente, partim in Occidente, quales ſunt qui vsque ad Sec. XII. cum quo medii ICti orti ſunt (§. 124.) in Occidente, vixerunt. Quod itaque attinet *Orientem* 1) ICtos ibi viuentes continuaſſe in ſcholis iuridicis *viua voce* explicare cupidae legum iuuentuti iuris praecepta, et methodum a IVSTINIANO praeſcriptam obſeruaſſe, tamdiu praeſumendum donec contrarium probatum: aſt nunc non niſi in ſchola Conſtantinopolitana id fiebat, extincta Sec. VII. ſchola Berytenſi. 2) Per *ſcripta* etiam ab his ICtis excultam eſſe iurisprudentiam, et praeſertim paratitla edidiſſe, conſtat, praetereaque eos auctores variorum huius aetatis ſcriptorum, per quae leges vnius argumenti in vnum compendium coactae, veluti leges *nauales, militares* et *georgicae,* fuiſſe, valde probabile eſt. Quoad *Occidentem* vero: *an ſpeciatim iuris Iuſtinianei cultura ibidem durauerit vsque ad Sec. XII, quo orti ſunt ICti medii?* ardua quaeſtio eſt. Poteſt tamen, ſi quid video, affirmatiue ad eam reſponderi, poſtquam ab eruditis Italis et Germanis certiora in dies monumenta pro-

ferun-

feruntur in lucem, quibus confirmant Ius Romanum Iustinianeum semper a IVSTINIANO vsque ad LOTHARIVM in Italia valuisse. Hinc 1) schola iuris romana, quae sub Gothis adhuc floruit, nec sub Longobardis et Francis exstincta, in eaque floruerunt iuris professores quibus iurisprudentiae cultura curae cordique fuit. 2) Praeter scholam iuris romanam non defuerunt aliae scholae iuridicae, veluti Schola Beccensis seu Beccumensis in qua docuit Sec. XI. LANFRANCVS (§. 121). Nec desunt 3) scripta iuridica quae loquuntur non plane neglectam esse iuris Iustianianei culturam in occidente. Referri huc possunt IVLIANI eius cuius §. 118. mentio facta *Epitome Nouellarum*, quod scriptum in Occidente in magna auctoritate fuit; nec non *Brachilogus iuris ciuilis*, siue *corpus legum*, paulo post IVSTINIANVM ab homine Italo vel Afro, vel saltem tali qui ibi vixit, congestum, totum iuris Iustinianei ambitum pandens.

§. 227.

His de fatis iurisprudentiae romanae sub ciuilistis Latino-Romanis dictis, paucis addendum quae fuerint eius fata sub *ciuilistis Graeco-Romanis*, sicque in Oriente circa Sec. IX. finem, vsque ad excidium Constantinopolitanum. Nimirum, postquam LEO opus Basilicorum a BASILIO coeptum perfecerat, et Ius Iustinianeum in Oriente viuere desierat, haec mutatio effecit varia quoad iuris studium esse mutata. Nunc enim 1) in schola iuridica Constantinopolitana, quae his temporibus adhuc floruit, alia scripta in praelectionibus explicata esse, facile patet, licet specialiora de methodo docendi, qua vsi sunt ICti Antecessores graeco-romani, non sint cognita; et quod attinet 2) horum ICtorum scripta, non vnam omnes in iure tradendo ingressi sunt viam, alii enim *glossas* seu *scholia*; alii *paratitla*; alii *compendia*, inter quae et metrica compendia sunt, quae-

que

que *Eclogae*, *Synopſes*, *Promptuaria*, *Manualia* appellari ſolent; alii *de vnico quodam argumento* e. g. de temporalibus interuallis, de poenis, de gradibus cognationis, ſcripſerunt. Aſt omnis haec cultura et omne iurisprudentiae romanae ſtudium Sec. XV. cum ipſo imperio romano orientali plane deletum et exſtinctum.

§. 228.

Abſolutis fatis iurisprudentiae romanae, quae hoc aeuo experta eſt, progredior ad IVRISPRVDENTIAM CANONICAM, quae hoc tempore orta eſt. Incidit enim in haec tempora Canoniſtarum primaeuorum ortus (§. 119.), et ab hoc tempore prodierunt ſcripta circa legum eccleſiaſticarum culturam occupata, quae aliquam artis formam habent, ſicque pro meris canonum collectionibus haberi nequeunt, et Canoniſtas primaeuos, Latinos et Graecos, auctores habent. Qui vero iam aliquid artis in ſuis collectionibus adhibuerunt Canoniſtae primaeui, diuerſa via ſunt ingreſſi in ſuis ſcriptis. Alii enim non niſi legum eccleſiaſticarum in ſcriptis ſuis rationem habuerunt, alii vero ſimul ad leges ſeculares reſpexerunt, quibus e re ſua eſſe viſum eſt conferre cum legibus canones. Poſterius ſtudium produxit ſic dictos *Nomocanones*. Qui vero priori via inceſſerunt, vel integros expanſos dederunt canones ſecundum materiarum ſeriem tamen digeſtos, et huiusmodi ſcripta ſeu maiores canonum collectiones *Decretum* vel *Pannormia* ſeu *Pannomia* appellari ſolent; vel Summis et Breuiationibus eorum contenti fuerunt, vnde *Epitomae*, *Synopſes*, *Breuiationes* ſeu *Breuiaria canonum*; vel iis ſatis fuit ſelecta duntaxat, ſuoque vſui accommodata, proferre; vel certi alicuius argumenti canones in vnum tantum contulerunt.

§. 229.

§. 229.

Incidit etiam in hanc epocham IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS infantia, seu potius quaedam eius quasi praeludia iam huc pertinent. Licet enim cum iis facere nequeam, qui putant Cancellarios et Notarios iam inde ab origine feudorum iuris feudalis peritos fuisse, nec ADELARDVM, Caroli M. propinquum, aut HATTONEM, Archi-Episcopum Moguntinum, huc referri posse, credam: in PHILIBERTI seu FVLBERTI, Episcopi Carnotensis, qui floruit Sec. XI. et a. 1028 mortuus est *Epistola de forma fidelitatis inter dominum et fidelem*, cuius fragmentum quoddam exstat in Decreto Gratiani *c. 18. C. 22. Quaest.* 5. et *II. Feud. 16.* prima iurisprudentiae feudalis stamina contenta esse, optimo iure defendi potest. Vel inde enim 1) quod haec epistola ad Ducem Aquitanorum scripta sit, patet eam ad scripta dogmatica referri posse. Immo 2) cum PHILIBERTVS expresse fateatur, se ex *librorum auctoritate* scribere, eo magis defendi potest, iam sub ICtis antiquis iurisprudentiam feudalem aliquo modo esse excultam.

§. 230.

Licet vero ex his quae de fatis iurisprudentiae sub ICtis antiquis reliquis, praeter ICtos Romanos stricte sic dictos, sicque de fatis eius ab vltima parte Sec. III. vsque ad Sec. XII, et, Graeciam quod attinet, Sec. XV, §. 219 seqq dicta sunt, pateat, per omne hoc tempus iurisprudentiae studium nunquam plane cessasse: negari tamen nequit omnem hanc culturam, si discesseris ab ea quae per ipsum IVSTINIANVM facta Sec. VI, dum Pandectarum et Institutionum systema compilari iussit, parum aut nihil eo contulisse, iurisprudentiam ad illud fastigium peruenisse in quo eam hodie positam esse cernimus. Vnde in enarrandis fatis iuris-

iurisprudentiae huius temporis hic ſubſiſto, nec operae pretium eſſe iudico, quibus ſubſidiis ICti huius aeui in eruendis veritatibus iuridicis vſi ſunt, quidque praeſtiterunt, inquirere et ad varias alias quaeſtiones, quae praeterea hic moueri poſſent, reſpondere. Mirandum interim in tanta barbarie, quae his temporibus in orbe erudito fuit, quibus omnes fere litterae, praeſertim ex occidente, aufugiſſe videbantur, non plane deletam et funditus exſtirpatam eſſe vnicam, quae hactenus effloruerat, iurisprudentiam romanam, quod ſine ſingulari Dei circa eam prouidentiam non potuiſſet non euenire.

PARS II.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS MEDIIS.

Ioan. Baptiſt. de GAZALVPIS *hiſtoria interpretum et Gloſſatorum iuris*, quam ex EIVS Tr. de ſtudendi modo ſuae Panziroli editioni adiecit *Hoffannus*.

Catelliani COTTAE *recenſio breuis inſignium iuris interpretum et Doctorum*, quae ex EIVS memorialiis inſerta Hoffmannianae editioni Panziroli.

Mattheae Gribaldi MOPHAE *catalogus interpretum iuris ciuilis*, itidem nouae editioni Panziroli a HOFFMANNO adiectus.

Alberici GENTILIS *de iuris interpretibus dialogi ſex*. Londini 1582 et apud HOFFMANNVM l. c.

EPOCHA I.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB GLOSSATORIBVS.

§. 231.

Reuiuixit nunc, quod aliquo modo quieuerat in Occidente, iurisprudentiae *romanae* ſtudium, et iuriſpru-

risprudentia *canonica* tam, quam *feudalis*, efflorescere coeperunt ex sparso iam antea semine. Iacta etiam nunc sunt iurisprudentiae *germanicae* fundamenta. Huius quadruplicis iurisprudentiae fata itaque nunc sigillatim recensenda, quae experta est sub ICtis mediis iis quos sub Glossatorum nomine a reliquis separaui (§. 127.).

§. 232.

Seculo XII sub iis ICtis mediis, quos sub Glossatorum nomine a reliquis separaui, IVRISPRVDENTIAM ROMANAM, nimirum Iustinianeam, maiori feruore in Occidente, quam ante haec tempora sub ICtis antiquis reliquis praeter ICtos romanos stricte sic dictos factum, excultam esse, extra omnem positum est dubitationis aleam. Si vero vlterius determinandum: *vbi, a quo, et qua occasione studium huius iurisprudentiae hoc aeuo reflorescere coeperit?* omni opus est circumspectione, vt verum a falso separetur. Olim constans fuit opinio, repertum esse a. MCXXXVII a LOTHARIO in vrbe Amalphi expugnata codicem aliquem pandectarum, antea in Occidente plane incognitarum, eumque occasionem dedisse LOTHARIO ius romanarum Iustinianeum in scholas et fora Germaniae et Italiae introducendi, et IRNERIVM, qui tum latinas litteras Bononiae docuit, cum ei in explicatione quid sit As aqua haeserit, hac occasione permotum esse publice Bononiae Ius Iustinianeum explicandi. Ast dudum iam monuerunt alii, haec omnia se omnino ita non habere, licet aliqua ex iis vera sint. Dicam quod sentio hac de re, quatenus huc pertinet, reliqua enim partim ad Historiam legum, partim ad Notitiam scriptorum iuridicorum remittenda sunt. Ante omnia vero notandum hic distinguendum esse inter *Italiam* et *alias occidentalis Europae terras. Italiam* quod attinet 1) certum est Sec. XII ineunte

te docuiſſe quendam IRNERIVM, ante annum 1150 mortuum (§. 129.) iurisprudentiam romanam Iuſtinianeam Bononiae. Nec minus 2) certum eſt iam ante eum idem Bononiae feciſſe PEPONEM quendam, aſt non ſatis felici ſucceſſu. Porro 3) certum eſt ob controuerſiam de *Aſſe* ſtudium iuris veniſſe Bononiam. Tandem 4) certum eſt ad petitionem MATHILDIS renouaſſe IRNERIVM ſtudium iuris Bononiae et Imperatores iam Sec. XII ſtudium vniuerſale ibi confirmaſſe. Haec enim ſunt quae per teſtimonia quae ſequuntur fide digna probari poſſunt. I. ABBAS VRSPERGENSIS: *Eisdem quoque* (Lotharii) *temporibus Dominus* WERNERIVS *libros legum, qui dudum neglecti fuerunt, nec quisquam in iis ſtuduerat, ad petitionem* MATHILDAE *Comitiſſae renouavit. Et ſecundum quod olim a diuae recordationis Imperatore Iuſtiniano compilati fuerant, paucis forte verbis alicubi interpoſitis, eos diſtinxit, in quibus continentur Inſtituta praefati Imperatoris, quaſi principium et introductio iuris ciuilis. Edicta quoque Imperatorum et Aedilium curulium, quae rationem et firmitatem praeſtant iuri ciuili, haec in libro Pandectarum videlicet in Digeſtis continentur. Additur quoque his liber Codicis, in quo Imperatorum ſtatuta deſcribuntur. Quartus quoque liber eſt authenticorum, quem praefatus Iuſtinianus ad ſuppletionem legum imperialium ſuperaddit.* II. ODOFREDVS ad *l. ius ciuile D. de I. et I. Dominus* IRNERIVS *fuit apud nos lucerna iuris, id eſt primus qui docuit in ciuitate iſta* (ſcilicet Bononiae). *Nam primo coepit ſtudium eſſe in ciuitate iſta in artibus*; et *cum ſtudium eſſet deſtructum Romae, libri legales fuerunt deportati ad ciuitatem Rauennae et de Rauenna ad ciuitatem iſtam. Quidam dominus* PEPO *coepit autoritate ſua legere in legibus. Tamen quicquid fuerit de ſcientia ſua nullius nominis fuit. Sed Dn.* IRNERIVS *dum doceret in artibus in ciuitate iſta, cum fuerunt de-*

por-

portati libri legales, coepit per se studere in libris nostris et studendo coepit docere in legibus. Et ipse fuit maximi nominis, et fuit primus illuminator scientiae nostrae, et quia primus fuit qui fecit glossas in libris nostris, vocamus eum lucernam iuris. III. Porro idem ODOFREDVS ad *l. 82. ff. ad L. Falcidiam*: *legum studio*, ait, *Rauennae cadente Bononiam translatum fuisse cum corpore legum non vno eodemque tempore, sed primo Codicem, Digestum nouum et vetus atque Institutiones, postea*, addens, *fuit inuentum Infortiatum sine tribus partibus: postea fuerunt portati tres libri et vltimo liber Authenticarum inuentus est.* IV. CARDINALIS HOSTIENSIS in *c. 1. pr. X. de test. n. 2. As, id est duodecim vnciae: As ergo quandoque ponitur pro obulo, propter quod verbum venit Bononiam studium ciuile, sicut audiui a Domino meo* (Azone). Tandem V. huc pertinent variae annotationes ex vetustissimo Kalendario Archigymnasii Bononiensis ab ALEXANDRO MACHIAVELLO in notis ad SIGONII *historiam Bonon.* adductae, veluti ad d. 10 Iunii a. MCXXXIII. *Hac die geminis terrarum orbis principibus Romae extantibus ac vna conuenientibus in ferendo de iuribus nostrae ecclesiae, academiae et patriae iudicio de plenitudine eorum potestatis* INNOCENTIVS *nempe II. et* LOTHARIVS *quoque II. Caes. Aug. amplissime ea apud Lateranum confirmarunt et ampliarunt, largito diplomate desuper re hac dato*, IRCO BECCARIO *famosiss. legum interpreti*, PILIO BAGAROTTO *celeberr. glossatori huius Lycaei publ. lect. Antonio Torello et Celso Petro de Bulgaris equitibus, qui pro Bononia legationem ad eos obierunt, et nomine publico interfuerunt solenni nominationi in imperatorem, quam in eadem Basilica S. Io. idem Innocentius habuit d. 4 huius mensis et praesenti anno, vniuersis adclamantibus orthodoxis:* nec non ad finem Decembris, vbi annotat LOTHARIVM II d. 3. Dec. MCXXXVIII obiisse, atque

ſolennes exequias ſcholam Bononienſem quotannis di·ℭta die in ſuffragium animae eiusdem celebraſſe, *laudis tunc orationem acclamante cl. D.* PETRO LOMBARDO *tunc Bonon. publ. leℭt. et poſtea Ep. Pariſien. qui vocatur magiſter ſententiarum et hoc fiet obinde, quia idem Caeſar tam Romae d. a. MCXXXIII vt infra in Iunio, quam de a. MCXXXVI apud Roncalias hoc ſtudium confirmauit et ſummis priuilegiis auxit, ac inſuper per Bononiam tranſiens, Colleg. Doℭtores Equites creauit auro torque decorauit et indum. palatin. pretioſiſſimo honeſtauit, comprobata inſuper immemorabili ſacrata ordinatione de non admittendis vnquam ad eadem* IVRISTARVM COLLEGIA *niſi ciuibus, iisque vna ſimul legit. et nat. ad excluſionem naturalium tantum, nothorum &c. quauis ampliſſ. eorum legitimatione non obſtante.* Quodſi itaque nunc quae certa ſunt, coniunguntur cum iis quae ex variis circumſtantiis probabiliter colligi poſſunt, haec prodit, me iudice, vera hiſtoria reſuſciati in Italia ſtudii iuris ciuilis. Quum Sec. XII per occidentalem Europam refulgere quaſi coeperunt aliae diſciplinae, idem etiam contigit quoad iurisprudentiam romanam, quam in *Italia* praeſertim IRNERIVS ineunte Sec. XII Bononiae iterum publice tradere coepit, ſecundum libros iuris Iuſtinianei tum magis notos faℭtos ac ante erant, hocque ſtudium ibi per ICtos ſcholae Irnerianae (§. 130.) magis propagatum, et LOTHARIVS quouis modo efficere ſtuduit, vt ſtudium iuris ciuilis nunc reſtauratum maiora capiat in dies Bononiae incrementa. Quoad *alias Europae occidentalis terras*, antea iam in *Gallia* non incognitum ſtudium iurisprudentiae Romanae nunc inſignia coepit incrementa: aſt, vt mihi videtur, non tam per ICtos ſcholae IRNERIANAE, ſed per eos qui potius LANFRANCO debent originem (§. 129). Iam Sec. XI enim in Gallia floruit *ſchola iuris Beccenſis*, et ex ea

Sec.

Sec. XII in *Anglia* enata eſt *ſchola iuris Cantiburienſis.* Addo et hic, quae huc faciunt teſtimonia ſcriptorum I. ROBERTVS de MONTE ſcriptor Sec. XII apud BRENCMANNVM in *Epiſt. ad Heſſelium* p. 54 ait: LANFRANCVS *Papienſis et* GVARNERIVS *ſocius eius*, *repertis apud Bononiam legibus romanis*, *quas Iuſtinianus Imperator Romanorum emendauerat*, *his inquam repertis*, *operam dederunt*, *eas legere et aliis exponere*, *ſed Guarnerius in hoc perſeuerauit*, *Lanfrancus vero diſciplinas in Galliis multos edocens tandem Beccum venit.* II. IDEM alio loco apud SELDENVM *ad Fletam* p. 510 de Ivone Carnotenſi ſcribit: *dum eſſet iuuenis audiuit Lanfrancum Priorem Becci de ſecularibus et diuinis literis tractantem in illa famoſa ſchola*, *quam Becci tenuit*, *in qua multi et nobilitate ſeculari et honeſtate morum conuenerunt.* III. PETRVS BLESENSIS qui in domo THEOBALDI antiſtitis Cantuarienſis leges ciuiles cum aliis didicerat, in epiſtola quadam in EIVS *Opuſc. edit. Lond. pag.* 497. obuia ſcribit: *in domo domini mei viri litteratiſſimi ſunt*, *apud quos inuenitur omnis rectitudo iuſtitiae*, *omnis cautela prouidentiae*, *omnis forma doctrinae. Iſti poſt orationem et ante comeſtionem in lectione*, *in diſputatione*, *in cauſarum deciſione iugiter ſe exercent. Omnes quaeſtiones regni nodoſae referuntur ad nos*, *quae cum inter ſocios noſtros in commune auditorium deducantur*, *vnusquisque ſecundum ordinem ſuum ſine lite et obtrectatione ad bene dicendum mentem ſuam acuit et quod ei conſilioſius videtur et ſanius de vena ſubtiliore ſubducit.* IV. In CHRONICO NORMANNORVM in *Scriptoribus Normannicis p. 983* legitur: *obiit Bechardus VI Abbas Becci*, *cui ſucceſſit* ROGERIVS, MAGISTER WACARIVS, *gente Longobardus*, *vir honeſtus*, *iuris peritus*, *cum leges Romanas Anno ab Incarn. Dn. MCXLIX in Anglia diſcipulos doceret*, *et multi tam diuites quam pauperes ad eum cauſa diſcendi confluerent.*

Suggeſtione pauperum de Codice et Digeſtis excerptos novem libros compoſuit, qui ſufficiunt ad omnes legum lites, quae in ſcholis frequentari ſolent, ſi quis eos perfecte noverit.

§. 233.

Sic reſtaurata iurisprudentia romana in *Italia* felices habuit progreſſus, dum LOTHARIVS II. Bononiae ſtudium generale MCXXXIII et MCXXXVIII conſtituit et confirmauit, nuncque facultates iuridicae (§. 54.) in iure ciuili, nec non gradus academici (§. 59.) in iure ciuili, originem traxerunt. Quod vero *alias Europae occidentalis terras* attinet, in *Germania* quidem deſunt ante Sec. XIV ſtudii iuris ciuilis ſ. romani veſtigia: aſt in *Anglia* et *Gallia* continuatum eſt ſtudium iuris romani; licet in Anglia Rex STEPHANVS Roberto ſilentium impoſuit et edicto proſcripſit leges Romanas, nec non in *Gallia* per conſtitutionem ab HONORIO III cum conſenſu PHILIPPI Regis a. 1220 editam, ſeuere prohibitum: „ne Pariſiis vel Ciuitatibus ſeu aliis locis vi- „cinis quisquam docere ſeu audire ius ciuile praeſumat„ *c. 28. X. de priuil. et exceſſ. priuileg.* quo tamen ſtudium legum romanarum magis auxerunt quam depreſſerunt. Non defuiſſe enim qui ius romanum diſcendi deſiderio flagrarunt, patet ſatis ex inſigni multitudine Gloſſatorum qui hoc tempore floruerunt, et eorum auditorum magna frequentia, nec non querela reliquarum artium peritorum: leges imperiales alias ſcientias omnes ſuffocaſſe. Inde etiam factum monachis et clericis iuris ciuilis ſtudium eſſe interdictum *c. 3. X. Ne cler. vel monach. ſecul. reg.* et *c. fin. X. eod.* quae prohibitio tamen ex poſt aliquo modo iterum relaxata eſt.

Hier. Frid. SCHORCH Progr. *de ſtudio iuris ciuilis clericis interdicto.* Erfordiae 1745.

§. 234.

§. 234.

Turbarunt vero mox vix resuscitatum iuris ciuilis studium, nunc ortae sectae BVLGARIANORVM et GOSIANORVM, Sabinianorum et Proculianorum sectis (§. 209.) simillimae, ita vt Bulgariani cum Sabinianis, Gosiani vero cum Proculeianis comparandi. Durarunt vero hae sectae tempore IRNERII ortae vsque ad FRANCISCVM ACCVRSIVM, sicque temporibus Glossatorum stricte sic dictorum (§. 127.) viguerunt, indeque reliqui ciuilistae inter Glossatores cum ICtis Romanis qui erciscundi appellantur (§. 212.), comparandi. Seriem et successionem harum diuersarum Glossatorum familiarum vero quod attinet, ea ex sequenti tabella cognosci potest. Capita earum sunt:

MARTINVS. vnde GOSIANI.	BVLGARVS. vnde BVLGARIANI.
\|	\|
PLACENTINVS.	IOANNES BOSSIANVS.
	NIC. FVR. BAGAROTTVS.
ALBERICVS A PORTA RAVEGNATE.	LOTHARIVS CREMONENSIS.
	AZO.
	HOMOBONVS HOSTIENSIS.
	ROFREDVS BENEVENTANVS.
PYLEVS.	IACOBVS BALDVINI.
	ODOFREDVS.

• *Io. Sam.* BRVNQVELLII Prol. acad. *de sectis et controuersiis iuris Iustinianei interpretum quos Glossatores appellamus.* Ienae 1725.

§. 235.

Licet autem hae Sectae his temporibus ortae et inter eas multae fuerint dissensiones: eodem *modo* tamen iurisprudentia romana ab omnibus huius aeui ciuilistis exculta, nec probari potest hic inter scholam

IRNERIANAM et ACCVRSIANAM, quod vulgo tamen fieri ſolet, diſtinguendum eſſe. Ad culturam ipſam vero referri poteſt, quod 1) quaedam doctrinae cauſa circa iuris Iuſtinianei libros immutauerint, praetereaque 2) ſcribendo, et 3) viua voce docendo, iurisprudentiae romanae culturam omni modo promouere ſtuduerint.

§. 236.

Quae circa *libros iuris Iuſtinianei* innouarunt ICti huius aeui ad facilitandum eius ſtudium, eo redeunt, quod 1) IRNERIVS authenticas adiecerit Codici; 2) BVRGVNDIO quidam graecos in Pandectis et Codice textus latinitate donauerit; 3) Nouellarum diuiſio in nouem partes, nouem Authenticarum collationes dictas, ab eodem facta; 4) Pandectae in Digeſtum vetus, infortiatum et nouum diuiſae; et 5) diuerſae partes iuris Iuſtinianei in vnum volumen ſub *corporis iuris* nomine redactae.

Cornelius van BYNCKERSHOECK diatriba *de auctore*, *auctoribusue authenticarum.* Hagae 1699.

Abhandlung: *von der Streitigkeit über den wahren Verfaſſer der Authenticarum.* In den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol II. P. VI. num. 111.

§. 237.

Ciuiliſtarum huius aeui *ſcribendi* labor in eo conſtitit, quod Gloſſas, Summas, aliaque ſcripta compilauerint. Per 1) *gloſſas* illuſtrarunt leges, et licet gloſſae a nuda vocum obſcuriorum, quae in textu occurrunt, interpretatione ac breuibus notis coepiſſe videntur, eo tamen progreſſu temporis perductae ſunt, vt textus iuris plenius et more commentariorum enarrent. Qui hoc ſcriptorum genere potiſſimum inclaruerunt ſtricte Gloſſatores iuris ciuilis appellantur, quorum

rum vltimus ACCVRSIVS fuit, qui collegit aliorum glossas suasque adiecit, vnde a. MCCXX. enata glossa corpori iuris adiecta, quae in foris et scholis magnam accepit auctoritatem, secundum illud: *Malo pro me glossam quam textum, quia subtilis ratio non ita intrat in caput iudicis sicut glossa.* 2) Qui ediderunt *summas* per eas ius in breuiores veluti positiones contraxerunt, et ipsi earum auctores *Summistae* dicebantur, inter quos praecipui sunt ROGERIVS et AZO. 3) Reliqua scripta ad singulare quoddam thema restricta erant, veluti IRNERII *Formularium*; scripta sub *iudiciarii ordinis* titulo edita, veluti a PYLEO, cui etiam originem debent *Quaestiones sabbatinae*, ab hoc, quod singulis diebus saturni in vtramque partem disputationes haberentur, dictae.

§. 238.

Viua voce docuerunt Ciuilistae huius aeui iura in lectionibus tam ordinariis, quam extraordinariis. *Ordinariae* lectiones erant publicae lectiones pro stipendio publico habendae, quibus olim non nisi Digestum vetus et Codex explicari solebant: alias iuris partes vero priuatim domi, stipe sibi ab Auditoribus collata, in *extraordinariis* lectionibus explicabant; licet posterioribus temporibus et hae lectiones vespertinis horis publico stipendio enarratae sint. Lectionem ordinariam vel Codicis, vel Digesti veteris quotannis absoluere solebant, ab initio mensis Octobris vsque ad medium Augustum, et ad quamlibet lectionem olim non nisi vnicus constitutus erat professor, postea vero eiusdem lectionis bini aut plures interpretes esse coeperunt qui *Concurrentes* vocari solebant.

§. 239.

His de fatis iurisprudentiae romanae sub ICtis Glossatoribus praemissis, et nunc de IVRISPRVDENTIAE CA-

NONICAE fatis, quae habuit hoc aeuo, agendum. Studium iuris ciuilis his temporibus, vt dixi, tam subito efflorescere crabrones excitauit, et effecit iurisprudentiae canonicae in cunis adhuc vagientis metuendus interitus, Pontificem aliosque omnem mouisse lapidem culturam eius promouendi. Hinc factum hoc tempore studium canonum in Italia academicum factum esse, sicque iurisprudentiam canonicam, nunc si non ortam, tamen insignia coepisse incrementa. Excitatus enim GRATIANVS, potissimum monitis et consiliis S. BERNHARDI Abbatis Claraeuallensis, cui studium iuris ciuilis sudes in oculis erat, vt, cum liber idoneus deesset qui praelectionibus academicis in ius canonicum inseruire posset, in hunc finem Decretum suum ordine systematico compilaret. Quo facto hoc suum Decretum obtulit censurae academiae Bononiensis, precibus additis vt postea EVGENIO III. mitteret Pontificia auctoritate confirmandum, quam confirmationem etiam quoad vsum academicum obtinuit et ipse GRATIANVS sacrorum canonum Professor cum REYNERO BELLAPECORA in academia Bononiensi a. 1152 constitutus est. Hanc esse veram studii iuris canonici originem testatur saepius allegatum *Kalendarium Bononiense* his quae sequuntur verbis: *Hac die* (nimirum d. 22 Martii) *Gratianus monachus celeberrimus S. Felicis, cognomento Magister decretorum, et a plurimis annis sacrarum Canonum in hoc Lyceo publ. professor, obtulit de ao. 1151, vniuersis Iurisconsultis publicis nostris interpret. et scholar. dantibus hic operam legibus, insigne opus suum a plurimis annis retro sub magno labore congestum, et modo absolutum, concordiae discordantium canonum, quod appellatum est decretum, rogans eos dimisse, vt sibi compatiendo dignarentur illud examinare, et corrigere, et postea offerre D. Apostolico Eugenio III. vt de sua venia publice legi et explicari,*

plicari, prout laudato solertissimo Authore R. D. Archid. nomine Academiae spospondit facere, et onus assumsit, ac porro etiam obtinuit cum magna satisfactione d. D. papae de anno 1152. Porro refert hoc Kalendarium ad d. 4 Nov. *hac die de anno 1152. R. D. archid. Bonon. tamquam maior huius studii gen. Cancell. conuocatis pub. iur. interp. et cap. nat. scholarium Legist. in S. Petri, promulgauit litteras apostolicas D. Eugenii papae III. ad ipsum dat. Romae 21 Octob. praeteriti, per quas dabat suum PLACET super hoc, quod compilatio magistri Gratiani superiori anno per eum huic Lycaeo oblata, et a D. archid. Romam missa, vt sana et canonica publice posset legi et explicari, commendans insuper summopere, et maxime Clericis, hoc studium sacrorum canonum, spem denique dando, fore se magnis honor. atque dignit. cumulaturum eos, qui proficiscent in hac facultate. Et proinde hac eadem die fuerunt assumti duo publici iuris interpretes, qui dictum decretum legere incoeperunt, et fuerunt idem magister Gratianus, monachus S. Benedicti et magister Raynerius Bellapecora ex canonicis regularibus vsque ad exitum vitae suae.* &c.

Iust. Henn. BOEHMERI Diss. *de varia Decreti Gratiani fortuna*, Decreto in EIVS editione corporis iuris Canonici praefixa.

§. 240.

Sic apertis iuris canonici cathedris academicis, vt faciliores habeat studium iuris canonici progressus, *gradus academicos*, antea iam in iure ciuili et artibus conferri solitos, EVGENIVS III. et iuri canonico indulsit, quo tempore itaque *facultates iuris canonici* ortas, et facultatibus iuris ciuilis adiunctas esse, valde probabile est. Quae vero de gradibus academicis in iure pontificio nunc introductis dicta sunt confirmant satis, quae *ad 7 Martii* in *Kalendario Bononiensi* annotata sunt: *Hac die,*

 de

de A. 1153. in generali conuentu publico iuris interpret. et scholarum dantium operam legibus, in vtroque iure, habito de ordine R. D. archidiaconi, tamquam maj. cancellarii huius studii generalis in Sancti Petri, edita est constitutio D. apostolici Eugenii Papae III. data Lateram 14. Febr. huius anni, et per eum transmissa ad dictum R. archidiaconum super facultate ipsi collata constituendi baccalaureos et Licentiatos, atque eosdem creandi distinctim a gradu vel censura in iure ciuili, doctores siue magistros in iure canonico cum iisdem honoribus, dignitatibus, praerogatiuis &c. quibus fruuntur baccalaurei et licentiati et creati doctores Bononiae in iure Caesareo et artibus per dictum D. archidiaconum, ita, quod in omnibus, et per omnia, qui creati erunt doctores siue magistri in iure canonico posthac Bononiae per d. D. archidiaconum sint, habeantur ad instar et aequiparentur, sine vllo discrimine doctoribus ita creatis, vel in iure caesareo, vel in artibus, immo hi tamquam digniores propter diuinum ius, quod pertractant, praeferri debeant, et praecedant in quacunque alia facultate doctoratos. Baccalaureus vero constitui nullus poterit, nisi postquam bene studuerit per tres annos, et publice disputauerit cum scholaribus in iure hoc; item, neque postea poterit quispiam baccalaureari, licenciari, nisi bene studuerit altero anno a Baccalaureatu et publice disputauerit, cum aliis baccalaureis in hoc iure, et demum Doctor nullus creari in iure canonico poterit, nisi qui altero rursus anno, postquam fuit Licentiatus in d. hoc iure, optime in eo se habuerit, atque rigorosum subierit sub aliis doctoribus examen, sub poena nullitatis actus. Huc etiam faciunt quae alio loco in dicto Kalendario commemorantur ad d. 19 Sept. de GRATIANO et eius decreto, de eoque additur: *quod opus huic Archigymnasio obtulit, vt supra ad diem 21 Martii, et de venia B. Eugenii III. coepit*

publice

publice legi et exponi, dilectis eodem magistro Gratiano et magistro Raynerio Bellapecora, vt pariter supra sub die 4 Nouembris, cum incomparabili decore et honorif. studii general. Bononiens. in quo ob id quoque instituti sunt baccalaurei, licentiati et doctores siue magistri etiam in iure canonico, vt fiebat in iure ciuili et artibus, quare memoria tanti viri erat apud nos in laude perpetua et sancta benedictione. Obiit autem ipse hac die A. 1158. et sepultus est in S. Felice.

§. 241.

Sic ortum et adiuuatum iuris canonici studium academicum, *feliciorem* adhuc *progressum* habuit quam studium iuris ciuilis, idque itidem non in *Italia* solum, sed mox etiam in *alias terras* diffusum est, et praesertim in academia Parisiensi sedem sibi quaesiuit et retinuit iuris ciuilis studio licet prohibito. Ast tamen 1) hoc tempore nondum adsunt vestigia studii academici huius iuris in Germania, etsi IOANNES SEMECA iam nunc decretum glossis illustrauerit in Germania. Promotum porro 2) iurisprudentiae canonicae studium per collectiones Decretalium Sec. XIII et initio Sec. XIV factas et ad Academias missas, vt praelectionum academicarum vsui inseruirent. Et licet 3) hoc tempore inter ICtos oriebantur *Legistarum* et *Decretistarum* factiones, inde tamen iuris canonici culturae nihil decessit, sed Legistae iuris ciuilis, Decretistae vero iuris canonici studium omni modo promouere allaborabant. Ortus harum, factionum potius, quam sectarum (§. 41.) inter ICtos vero hic est. Prout Sec. XII. Gibellini Caesaris, Guelphi autem Pontificis auctoritatem mirum in modum extulerunt; ita et alii ICtorum cum Gibellinis, alii vero cum Guelphis faciebant. Legistae enim iuris ciuilis studio potissimum dediti a partibus Imperatoris

toris ſtabant, eique attribuebant, quae in iure romano de Imperatoribus Romanis legerant. Decretiſtae vero, qui iuri canonico praeſertim incumbebant, Pontifici fauebant eiusque auctoritatem omni modo contra Imperatorem extollere annitebantur. Scripta ipſa quibus Legiſtae et Decretiſtae inter ſe contenderunt collegit GOLDASTVS tribus voluminibus ſub titulo: *de Monarchia Imperii.*

Iuſt. Henn. BOEHMER Diſſ. *de decretalium Pontificum Romanorum variis collectionibus et vſu*, decretalibus in EIVS editione corp. iur can. praefixa.

Auguſt. de LEYSER Praef. *de reliquiis Gibellinorum et Guelforum in iuris canonici ſcriptoribus* EIVS Inſtit. iur. can. praemiſſa.

§. 242.

Quod attinet *ipſam* iuris canonici ſeu potius canonico - pontificii *culturam*, Canoniſtae huius aeui, prout Ciuiliſtae, *docuerunt* viua voce ius canonicum et editis *ſcriptis* illud illuſtrarunt. Quae ſupra (§. 237 et 238.) tam de Ciuiliſtarum huius aeui ſcriptis, quam de eorum praelectionibus dicta ſunt, et hic, mutatis mutandis, valent, dum et Canoniſtae *Gloſſas*, *Summas* et *Tractatus* ediderunt, et hic non niſi hoc addendum commentarios ampliores, *Apparatus*, vt et *Lecturas*, potiſſimum a Canoniſtis, appellatos eſſe. Prout vero inter Gloſſatores iuris ciuilis praeſertim ACCVRSIVS notandus, ita et inter Decreti Gloſſatores IOANNES SEMECA, ſeu IOANNES TEVTONICVS, et inter Decretalium Gloſſatores, BERNARDVS BOTTONVS, ſeu BERNARDVS PARMENSIS, praeſertim notandi, et hi quoad aliorum gloſſas in Decretum et Decretales fecerunt id, quod quoad gloſſas iuris ciuilis fecit ACCVRSIVS (§. 237).

§. 243.

§. 243.

Praeter iuris romani et canonici culturam, ICti huius aeui et IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE vlteriorem culturam (§. 229.), infigniter promouerunt. Huc faciunt 1) fcripta feudalia quae Confules Mediolanenfes OBERTVM de ORTO et GERARDVM NIGRVM auctores habent (*Introd.* §. 143.), quippe quae non pro nudis legum collectionibus, fed potius fyftematicis fcriptis iuris feudalis habenda; 2) academica cultura iurisprudentiae feudalis Longobardicae hoc tempore fic orta. Facta Sec. XII. Bononiae tam iuris ciuilis, quam canonici culturae feliciffima reftauratio, excitauit libri feudorum compilatorem fub FRIDERICO I, ne et iuris beneficiarii collectio deeffet, et vt ICti academiae Bononienfis ad docendum et excolendum iurisprudentiam feudalem ducerentur, illum compilandi, cumque hic liber a FRIDERICO I Bononiam miffus, ibi et iuris feudalis Longobardici ftudium coepit; id quod per faepius allegatum *Kalendarium Archigymnafii Bononienfis* probatur, in cuius menfe Octobri haec notantur: 23 *Anniv. funeris infigniff. D. Hugolini de Porta Rauennate iurisconfulti et Libri feudorum Bononiam a Friderico* I *Aenobardo Caefare miffi Gloffatoris ac publici legum in noftro Archigymnafio interpretis* &c.

§. 244.

Vlteriora fata quae habuit iurisprudentia feudalis fub ICtis Gloffatoribus haec funt. ICti huius aeui 1) docebant eam viua voce, licet operae praetium non habuerunt ex inftituto docere hanc iurisprudentiae partem, fed alii eam per tranfennam in iure canonico explicarunt, alii ablegarunt ad argumentum iuris emphyteutici et agglutinarunt Codicis libro quarto. Nec minus 2) per fcripta eam excoluerunt, nimirum per *Gloffas*

Jas et *Summas*, ſuntque Gloſſarum auctores preſertim duo HVGOLINI et IAC. COLVMBINVS (§. 136.). Caeterum 3) ad fata iurisprudentiae feudalis ſub ICtis huius aeui etiam pertinet, HVGOLINVM de PRESBYTERIS ſub FRIDERICO II. exemplis Corporis iuris Iuſtinianei poſt nonam collationem, addidiſſe librum feudorum ſub FRIDERICO I iam conditum, ſub decimae collationis nomine, quo ipſo inſigniter promouit huius iuris ſtudium, huicque decimae collationi a. 1303 IACOBVS de ARDIZONE adiecit compilationen rerum iudicatarum feudalium, quae ſub nomine capitulorum extraordinariorum venit, quia auctoritate collationis decimae deſtituta.

Car. Gottl. KNORRII Vnterſuchung vnd Entſcheidung der Frage: *Ob ein Rechtsgelehrter auf der hohen Schule zu Bononien, mit Namen Hugolinus, vnter der Regierung Kaiſer Friderichs des andern und auf deſſen Befehl die Longobardiſche Lehnbücher, vnter der Benennung der zehnten collation denen Nouellen des Iuſtiniani angehänte habe*, in den rechtlichen Anmerckungen &c. num. XII.

§. 245.

Incidit etiam in haec tempora IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE ortus. Etſi enim his temporibus ſtudium academicum iuris germanici adhuc ad non entia referri debeat, inde tamen non ſequitur iurisprudentiam germanicam plane non eſſe cultam et in formam artis redigi coeptam. Debet vero iurisprudentia germanica originem receptioni iurium peregrinorum hoc tempore factae. Dum enim hac occaſione variae collectiones conſuetudinum germanicarum factae (*Introd.* §. 145 ſeqq.), earum auctoribus iurisprudentia germanica exiſtentiam debet, cumque inter eos notus ſit EPKO a REPKO, eum Germanorum APPIVM CLAVDIVM, vel ſi mauis TRIBONIANVM aut GRATIANVM, appellari et pro primo Germaniſta haberi poſſe

posse nullus dubito, licet forsan multis hoc mirum videatur. Si enim rem omnem prout est, sepositis omnibus praeiudiciis, perpendo, nescio sane cur de speculis, aliisque scriptis consuetudines germanicas continentibus, dici nequeat, in eo cum Pandectis et Decreto conuenire, quod, prout hae compilationes, potius pro systematicis scriptis, quam meris legum collectionibus omni artis forma destitutis, haberi debeant, et hinc non possum non defendere iurisprudentiae germanicae primordia iam incidere in haec tempora.

§. 246.

Ita ortae iurisprudentiae germanicae non defuerunt cultores, licet, academica eius cultura cessante, tanta non coeperit incrememta, ac reliquae partes iurisprudentiae ante eam enatae. *Docendo* vero hoc aeuo non exculta est iurisprudentia germanica, sicque discentes viuae vocis commodis in discendo eam erant destituti, nec possunt etiam, qui de ea discenda solliciti erant pro iuris studiosis haberi. Ast *scribendo*, licet a paucis, est exculta, et imitabantur huius aeui Germanistae (§. 137.) alios ICtos, scribendo *Glossas*, *Summas* et *Tractatus*. Erant vero *glossae*, glossis Ciuilistarum, Canonistarum et Feudistarum simillimae, estque inter eos, qui glossis culturam iurisprudentiae germanicae promouere studuerunt, praecipuus BVRCARDVS A MANGELFELDT, merito germanorum ACCVRSIVS dicendus. *Summarum* instar sunt ipsae collectiones consuetudinum ab iis compilatae, specula forsan inde dicta quoniam summae aliorum ICtorum huius aeui specula dicta sunt, veluti DVRANTI *Speculum iuris* 1271 compositum. *Tractatus* exemplum est *Pons iudiciarius*, der Richstieg Land vnd Lehenrecht.

§. 247.

§. 247.

Sic abſolutis iurisprudentiae quoad ſingulas eius partes fatis, quae ſub ICtis Gloſſatoribus experta eſt, *generatim* de iis adhuc addendum, Gloſſatores ob adhibitam inſignem diligentiam in cultura iurisprudentiae omnem mereri laudem, quum, licet deſint vires, tamen laudanda ſit voluntas. Actu enim parum aut nihil praeſtiterunt, quum neceſſariis ad hanc rem praeſidiis erant deſtituti. Tractarunt iurisprudentiam absque hiſtoriae et antiquitatum lumine. Artis criticae ſubſidiis erant deſtituti, et, ſi qui inter eos philoſophiae, quae hoc aeuo regnabat, ſcholaſticae, aliqua cognitione imbuti erant, per eius cum iurisprudentia coniunctionem tamen magis corrupta, quam illuſtrata eſt iurisprudentia. Erat itaque adhuc his temporibus iurisprudentiae facies barbara et horrida, et non niſi in eo profecit per ſtudium Gloſſatorum ei impenſum, quod non ita neglecta eius cultura ac olim ſub ICtis antiquis reliquis, praeter ICtos romanos ſtricte ſic dictos, in occidente factum, ipſa cultura vero talis non fuit, vt per eam magna ſenſerit incrementa.

EPOCHA II.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB RELIQVIS ICTIS MEDIIS PRAETER GLOSSATORES.

§. 248.

Qui inter ICtos medios Gloſſatores excipiunt, et floruerunt adhuc ex parte in Sec XIV, praeſertim vero Sec. XV, nec non primam Sec. XVI partem attingunt ICti (§. 138.), veſtigiis praedeceſſorum ſuorum eatenus inſtiterunt, quod partium iurisprudentiae iam exiſtentium, ſicque *Romanae*, *Canonico-pontificiae*,

Feuda-

Feudalis Longobardicae et *Germanicae* culturam continuauerint, licet non prorſus eodem modo. Hinc aliquatenus iurisprudentiae facies ſub his ICtis eſt mutata, et praeſertim his temporibus enata eſt *academica cultura* iurisprudentiae in Germania, de qua generatim quaedam praemittenda, antequam ſingularum partium iurisprudentiae vlteriora fata recenſenda.

§. 249.

Licet inter alios et Germani ad ea loca in quibus florebat iam iurisprudentiae Romanae, Canonico-pontificiae et Feudalis Longobardicae ſtudium academicum, magna copia hactenus adfluxerant: ante Sec. XIV tamen in Germania ſtudii iuridici academici, nec vola, nec veſtigium adeſt. Ortis vero Sec. XIV in Germania academiis, nimirum *Heidelbergenſi* a. 1346; *Viennenſi* 1356; *Pragenſi* 1360; *Colonienſi* 1388; *Erfordienſi* a. 1392; iisque ad normam Italiae et Galliae academiarum fundatis, ſicque Facultatibus iuridicis inſtructis, quarum membra erant in peregrinis academiis formati et enutriti iuris Doctores, coepit ſtudium iurisprudentiae in Germania academicum tale, quale erat apud exteros. Haec cultura academica deinde in Germania tanto, ſi non maiore, feruore, ac alibi, per Sec. XV et eam partem Sec. XVI, quam haec epocha ſub ſe continet, tam in iam recenſitis antea ortis academiis, quam nouis poſtea demum fundatis, et facultatibus iuridicis inſtructis, academiis, quae, ne limites inter hiſtoriam litterariam generalem et iuridicam transgrediar, hic non recenſendae, continuata.

§. 250.

Felix hic ſucceſſus culturae academicae iurisprudentiae, non ſolum in academiis extra Germaniam, ſed et nunc in Germania, excitauit crabrones eorum qui de

conſeruandis moribus germanicis in viridi obſeruantia ſolliciti erant. Hi itaque *academicae culturae iurium peregrinorum in ipſa Germania obicem poni*, e re ſua eſſe ducebant, ne adhuc maiorem, ac iam habebat, in foro obtineret ius peregrinum auctoritatem. Vnde 1) ſi fabula vera, in famoſae Reformationis de a. 1441 apud GOLDASTVM *P. I. der Reichs Satzungen p. 166* in comitiis propoſitae declaratione, quoad Art. V. inter alia legitur: *im heiligen römiſchen Reich teutſcher Nation, bey allen Vniuerſitäten, die beim Reich zugelaſſen worden, darauf man Doctor und Lehrer der Rechten machet, ſollen drey Doctores im Rechten gehalten werden, und verlegt, die der Rechten, ſo mit wahren Grund beſtettiget und zugelaſſen ſeind, ſollen warten, auch dieſelben vnd nichts anders im Rechten leſen oder lehren, vnd ſich auch anders nicht weiter führen laſſen, oder davon bringen, dann wie es im Reich geordnet und beſtetiget wird. Ob aber groſſer Irrung halber ein Rathſchlag, der ſich einer Vrthel wohl vergleichte, von ihm ſämtlich begerdt wurde, doch ſollen ſie alle drey einmüdiglich umb Furderung Willen der Sache annehmen, und innerhalb eines Monats oder dreiſſig Tagen demſelben urtelmäſſigen Rahtſchlag beſchlieſſen, nnd denſelben von den er herkommt, wieder überantworten, damit im Rechten niemand verkürzt werde, und alle menſchen darin gefordert auch kommen mögen. Denn ein unbillicher Verzug im Rechten iſt dem gemeinen Mann ein ſchedlich Ding ſeiner Nahrunge.* Porro 2) grauiſſimae nunc inter Facultates iuridicas et Scabinatus antiquos (§. 53.) ortae diſcordiae, quum Profeſſores academici de iure reſpondere inciperent, et ex iure peregrino decidebant, quod aequo animo ferre non poterant qui in Scabinatibus ius dicebant acerrimi conſuetudinum germanicarum propugnatores. Aſt vana fuit ſine viribus ira, dum nihiloſecius creuit

ſtudium

ſtudium iuris peregrini in Germania, nec cultura academica iurium peregrinorum in academiis Germaniae ideo vel ceſſauit, vel ſaltem remiſſior facta eſt.

§. 251.

Quum academiae Germaniae ad imitationem aliarum academiarum extra Germaniam erectae, in iisque non ſecundum ſeriem *diſtinctarum profeſſionum* iura ex publica cathedra profiterentur Anteceſſores, nec in primis Germaniae academiis diſtinctae profeſſiones iuridicae ſunt conſtitutae. Aſt tamen paulo poſt iam hoc aeuo id factum eſt, dum profeſſiones *Decretalium*, *Inſtitutionum*, *Pandectarum* et *Codicis* ortae ſunt, quae ſunt eae diſtinctae profeſſiones quae regulariter in omnibus academiis, in quibus diſtinctae profeſſiones introductae ſunt, obuenire ſolent. Praeterea vero ſpeciatim in hac vel illa academia adhuc aliae determinatae profeſſiones iuridicae ſucceſſiue ortae ſunt, quorſum referri poſſunt profeſſiones: *de verborum ſignificatione et regulis iuris*; *praxeos*; *iuris patrii*; *iuris feudalis* et *publici* &c. aſt iam hoc aeuo tales ſpeciales profeſſiones nullibi conſtitutae fuerunt, indeque omnes ſequentibus temporibus originem debent, nec ipſa profeſſione de V. S. et R. I. excepta.

Carl Otto RECHENBERG Pr. *de origine et hiſt. profeſſionis de V. S. et R. I. eiusque profeſſoribus in academia Lipſienſi*, Lipſ. 1715. et in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. II. P. V. p. 27.

§. 252.

Quod ſpeciatim attinet vlteriorem culturam iurisprudentiae ſecundum diuerſas eius partes, antiquiſſima eius pars, nimirum ROMANA IVRISPRVDENTIA, magno feruore nunc porro exculta eſt. BARTOLVS eiusque diſci-

pulus BALDVS (§. 139.) duces inter eos ſunt, qui hoc tempore induſtriam et operam ſuam collocarunt in magis magisque excolendo iuris ciuilis ſtudio, vnde nunc de ſchola, vt aiunt, *Bartolina* et de *Bartoliſtis* agendum. Hi vero a Gloſſatoribus in eo ſe diſtinguunt, quod profuſam iura tractandi methodum amaverint, dum ſpinas dialecticorum in iurisprudentiam ſparſerunt, vnde *Bartoliſtae* verboſi et prolixi, aſt acuti ſunt, ad reſtituendum natiuum iurisprudentiae romanae ſplendorem vero non erant nati. Recte itaque de iis iudicauit GRAVINA *Originum iur. civ. Lib. 1.* Cap. 109: *ratione explicandi vſi ſunt vtili quidem illa et peracuta, ſed non vbique vera: nam vbi non tam ingenii vires proficiunt quam lectio veterum et morum temporumque cognitio, notitiaque ſermonis abſtruſior; baerent ipſi miſere, ac ſaepe labuntur: etſi aliquando audaci coniectura freti, diuinatione potius, quam arte rem conſequantur. Stylo praeterea vtuntur illorum temporum inquinato et barbaro; a cuius tamen lectione ob rationum acumen et rerum vbertatem, viri maturioris iudicii mimine abhorrent: imo vanitatem vident eorum qui non tam eruditione propria, quam ineruditorum interpretum contemtu atque faſtidio ſe profitentur eruditos.* Interim tamen non plane deſunt inter Ciuiliſtas huius aeui §. 142. recenſitos, qui, iam ante ALCIATVM, tentarunt bonarum litterarum cum iurisprudentia romana coniunctionem, veluti HALOANDER et ZASIVS. Quid caeterum Ciuiliſtae huius aeui ſeu Bartoliſtae praeſtiterint ſpeciatim docendo paucis dici poteſt. *Docuerunt* viua voce iurisprudentiam romanam ad ſeriem textuum iuris, magis tamen BARTOLVM et BALDVM ſecuti ſunt et explicarunt, quam ipſam legum mentem atque ſententiam, ſolebantque commentarii eorum in ſingulas leges appellari *repetitiones.* *Scripſerunt* ingentes et multos commentarios,

rios, prolixos tractatus, et prolixissima responsa, consultationes et decisiones.

Wilh. Hier. BRÜCKNERI duo Progr. *de Accursianis et Alciateis.* Ienae 1695.

§. 253.

Eadem fere quae his temporibus habuit fata iurisprudentia romana quoad modum quo exculta (§. praec.), et IVRISPRVDENTIA CANONICO - PONTIFICIA experta est. GRAVINAE iudicium de Ciuilistis huius aeui, valet etiam de Canonistis horum temporum. Immo in eo fata iurisprudentiae Canonico-pontificiae adhuc duriora fuerunt, quod hoc tempore, ne quidem vestigia adsint aliqualis coniunctionis historiae ecclesiasticae et antiquitatum sacrarum, cum hac iurisprudentiae parte. Interim tamem alia via, aliquo modo, studio iuris canonici subuenire voluit IOANNES a TVRRECREMATA (§. 142.) circa medium Sec. XV, qui, cum a GRATIANO in decreto peccatum etiam in forma, et bonus ordo vbique neglectus, de forma et methodo faciliori sollicitus fuit, hincque collectanea GRATIANI in meliorem ordinem redegit, atque ad methodum in Decretalibus obseruatam, quae concinnior atque studio iuris canonici aptior, composuit. Totum aedificium GRATIANI itaque destruxit TVRRECREMATA, et ex eo nouum opus composuit secundum Gregorianam decretalium compilationem in quinque libros distinctam. Ast Canonistis hoc opus non fuit acceptum, qui veteri methodo, et glossis in decretum scriptis, ita adsueti, vt se ab illis retrahi non paterentur.

§. 254.

Nec alia fuit IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE sub ICtis, de quibus loquor, facies. Vnde non nisi hoc quoad huius partis iurisprudentiae fata speciatim notandum, quod ICti huius temporis, dum

ab omni hiſtoria rudes, aſt iuris romani periti, ridicula argumenta ab emphyteuſi ad feudum, a liberto ad vaſallum, pluraque id genus alia, inuexerint, et ſic cuncta magis intricarint, quam extricarint. Interim tamen 1) iam nunc dignati ſunt peculiaribus ſcholis iurisprudentiam feudalem, aſt non niſi feriatis temporibus, et vbi quies erat ab ordinariis laboribus, haberi ſolitis. Porro 2) duo Feudiſtae huius aeui, nimirum ANTONIVS MINCVCCIVS et BARTHOLOMAEVS BARATERIVS, quae in *Libro Feudorum* de quo ſupra (§. 243.) admodum confuſe propoſita, in meliorem ordinem redegerunt, horumque prior a. 1428 *librum de feudis* compilauit, quem ipſe dein correxit et auxit additis COLVMBINI gloſſis, poſterior vero 1442 *libellum feudorum reformatum*. Aſt 3) neuter horum librorum in ſcholis et foro receptus; licet BARATERIVS a Duce Mediolanenſi obtinuerit, libellum ſuum ab eo Papiam eſſe miſſum, ſed absque mandato hoc libello duce ius feudale in ſchola Papienſi tradendum eſſe.

Sam. REYHER *de feudorum origine et libris, imprimis de codice Mericutiano.* Kiloniae 1704.

§. 255.

Praeſertim vero IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE vlteriora fata, quae habuit ſub ICtis de quibus loquor, notanda ſunt. Germaniſtae huius aeui (§. 144.) enim 1) ita, prout a Germaniſtis qui ante eos vixerunt factum (§. 246.), in cultura iurisprudentiae ſint verſati. Praeterea 2) et de eo ſolliciti fuerunt, vt in meliorem ordinem redigerent compilationes conſuetudinum germanicarum, quale quid ex nobilitate Teutonica tentauit BRAND VON TZERSTEDT qui a. 1442 edidit: *Slotol des Landrechts*, de quo ſcripto ipſe Auctor in praefatione dicit: *Nu nach der erſten Wiſe, alſe nach der Summlen*

is

is hyr dat Keyser-Recht unde de Sassen-Speygel myt syner glosen in eyn ghebracht. Nach der Concordantien sint alle Materien de in eyn horen, by eyn ander ghebracht, unde nach den tabellen in ayt Boyk ghesat, vnde wat to der Matherien des wordes mere horet, dar sint de relacien mede sat, vppe dat men io snelle vinde wes men in dussen Boyke suket. Hyr umme hebbe ik dyt Bök ghenomet eynen Slotel des Landrechts. Potissimum vero 3) notatu dignum, iam inde a fine Sec. XIV. occurrere prima vestigia alicuius culturae academicae quarundam doctrinarum IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE PVBLICAE.[t] Iam a. 1380 quidam VBERTVS *de Lampamiano* Pragae indixit praelectiones de quibusdam capitibus iuris publici, veluti de quaestione: *vtrum, quando electio solennis facta est in Alemannia de Domino Imperatore, statim consequatur nomen Imperatoris omnium respectu: an vero demum post coronationem factam de ipso?* Porro HARYNGHVS SIGFRIDI SINNAMA, postea Camerae imperialis Assessor, iam ausus est a. 1491 in Academia Coloniensi Auream Bullam praelegere, atque eam Collationi vndecimae, quam ex variis post feudales libros existentibus Constitutionibus, et PII II Bulla contra prouocationes ad futurum Concilium conflauerat, inserere. HENN. GODENIVM etiam circa a. 1519 Vitebergae *de practica et modo eligendi regem Romanorum* publicas recitationes habuisse, *vt Scholares Wittenbergenses aliquid audiant de cursibus mundi*, constat. Hinc etiam dantur *scripta* quae loquuntur iam his temporibus aliquam iurisprudentiae germanicae culturam coepisse, veluti IOANNIS HVG, Pastoris Selestadiensis, ridiculum scriptum Argent. 1504 fol. sub titulo: *der heiligen Kirchen und des römischen Reichs Wagenfur* editum.

t) *Christ. Gottl.* BVDER *de primis iuris publici Rom. Germ. compendiariis expositionibus* in EIVS *Amoenitatibus iuris publici* num. 11.

§. 256.

Licet vero, prout ex dictis patet, his temporibus non defuerunt cordati Germani, qui de iurisprudentiae germanicae cultura fuerunt solliciti: ab altera parte tamen fuerunt etiam ICti in Germania qui iuri peregrino ita dediti, vt nil minus quam eius culturam promouere intenderint. Hinc 1) plerique sola Romana et Longobardica in Academiis docebant, et, si quae germanica, vel explicanda, vel decidenda erant, iis nouum plane vestitum, rationibus ex iure peregrino et Glossatoribus Italis vndique collectis, formare omnibus modis studuerunt, vel, si nec hoc fieri posset, ad anonyma reiecerunt, indeque nunc enata est mira iurisprudentiae romanae et germanicae commixtio, et in haec tempora incidit *iurisprudentiae germanicae impurae*, seu romanizantis et longobardizantis, initium; licet nec Glossatores iuris germanici (§. 244.) ab hoc vitio plane immunes sint. Praeter hoc malum 2) adhuc aliud malum premere hoc tempore coepit iurisprudentiam germanicam, dum *noui speculatores* surrexerunt, qui, ad exemplum veterum speculatorum iuris Saxonici et Sueuici, contraria tamen animi intentione, noua specula lingua vernacula e iuribus latinis seu peregrinis conscripserunt, multisque legum et Glossatorum allegatis exornarunt, veluti VDALRICVS TENGLERVS qui circa initium Sec. XVI a. 1511 edidit *Layen-Spiegel von Rechtmässigen Ordnungen in bürgerlichen vnd peinlichen Regimenten*, cui addere voluit filius CHRISTOPH. TENGLERVS aliud speculum ex iure canonico sub titulo: *Priester-Spiegel*. Porro huc pertinet SEBASTIANI BRANDT *Richterlicher Klage-Spiegel* Strasburg. 1538 et IVSTINI GÖBLERI *Spiegel der Rechten aus natürlichen den beschriebenen, geistlichen, weltlichen und anderen gebräuchlichen Rechten*. Franckf. 1573.

PARS. III.

PARS III.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS RECENTIORIBVS SEV NOVIS.

EPOCHA I.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS RECENTIORIBVS SEC. XVI.

§. 257.

Tandem poſt nubila Phoebus. Quum enim iam Sec. XV. *humaniora*, quae vocant, *ſtudia* reſuſcitata, hoc eſt, ſtudia linguarum, hiſtoriarum, antiquitatum, ars cirtica et quicquid ſub philologiae nomine continetur, tandem hoc aeuo eorum feliciſſima coniunctio cum *realibus*, quas ſcholaſtici vocabant, *diſciplinis*, hoc eſt, reliquis diſciplinis praeter eas quae ad humaniora ſtudia relata, ad quas reales diſciplinas itaque etiam pertinet iurisprudentia, facta. Inde nunc enata eſt ſic dicta *iurisprudentia elegantior*, et originem traxerunt ii ICti qui *Humaniſtae* appellantur, a quibus reliqui, ſub *Realiſtarum* nomine, ſe diſtinguebant, quaeque ICtorum differentia, licet vulgo non niſi ad Ciuiliſtas applicari ſoleat, tamen potius vniuerſalis eſt. (*Introd. in iurispr. poſit.* §. 24). Etſi enim pro veritatum iuridicarum diuerſitate, differant ipſae illae litterae elegantiores quae faciunt ad earum illuſtrationem, dantur tamen quoad omnes tales quae huic fini inſeruiunt. Vnde inter *Ciuiliſtas*, *Canoniſtas*, *Feudiſtas* et *Germaniſtas* dantur Humaniſtae, licet non eodem tempore orti ſint,

§. 258.

Porro *generatim* de fatis iurisprudentiae sub ICtis Sec. XVI. praemittendum, et hoc potissimum seculo ortos esse *Methodistas*, qui de magis perfecta forma artis iurisprudentiae solliciti, non secundum librorum et titulorum in legum collectionibus obuiorum seriem, sed arbitrarium ordinem, vel in compendiis, vel in prolixioribus scriptis, veritates iuridicas tradiderunt, suntque vel *vniuersales*, qui in scriptis suis methodicis omnes, vel saltem plures iurisprudentiae partes, coniunxerunt, vel *particulares*, qui non nisi quoad hanc vel illam partem id egerunt. Ab his Methodistis vero distinguendi sunt, quos appellare licet, *Reconcinnatores legum*, qui ipsos textus iuris in meliorem ordinem redigere tentarunt. Licet vero 1) prout ex antecedentibus constat, non desint praeteritorum temporum Methodistae (§. 256.) et Reconcinnatores (§. 253 et 254.), potissimum tamen ab hoc tempore Methodistae originem trahunt, et minimum, iam his temporibus, orta est iurisprudentia quam dicunt *compendiariam*, dum a Sec. XVI ipsa textuum in scholis explicatio non amplius vniuersalis fuit, sed potius iam ab hoc tempore a nonnullis, loco textuum ipsorum, compendia in scholis sunt explicata. Quod 2) in specie attinet Methodistas huius aeui *vniuersales*, ad eos quidem vulgo referri solent IO. CORASIVS et IOACHIMVS HOPPERVS; ast hi in libellis suis de *iuris arte*, et *de iure in artem redigendo*, potius de iuris forma artis disputarunt, quam quod ipsi methodica scripta ediderint. Potiori iure itaque ad Methodistas huius seculi, et quidem vniuersales, referri debent PETRVS GREGORIVS vulgo THOLOSANVS dictus, CONRADVS LAGVS aliique, immo ipsum MAXIMILIANVM I. de tota iurisprudentia in melius reformanda cogitasse, videtur, licet eius propositum exitu destitutum. Caeterum

terum de Methodiſtis *particularibus* huius aeui infra ſuis locis agendum.

Andr. Flor. RIVINI Or. *de iurisprudentia compendiaria*, habita Vitembergae 1740, nuncque EIVS *ſyſtemati iurisprudentiae polemicae* annexa.

Polycarpus Aug. LEISCHING Diſſ. ſub titulo: *de nouo corpore iuris faciendo vana doctorum hominum conſilia.* Goett. 1756.

§. 259.

Quae hoc tempore contigit *religionis reformatio*, itidem quidem quoad fata iurisprudentiae varias produxit mutationes; aſt tamen, quod iam hoc ſeculo iurisprudentia per emendationem religionis reformata ſit, et iam nunc iurisprudentia generatim conſiderata per eam ſenſerit incrementa, dici nequit. Quid vero effecerit quoad hanc vel illam iurisprudentiae partem in ſpecie, ex iis, quae nunc de *ſingularum* iurisprudentiae partium fatis addenda, patebit.

Ach. BECK *de iurisprudentia per emendationem religionis reformata.* Ienae 1717.

Iuſt. Henn. BÖHMERI Or. ſec. *de meritis Auguſtanae confeſſionis in rem iuridicam d. XXVI Ian. 1730 recitata.* Halae.

§. 260.

Quod itaque attinet IVRISPRVDENTIAE ROMANAM, haec potiſſimum coepit hoc tempore inſignia incremanta per 1) litterarum elegantiorum cum ea coniunctionem, iam antea quidem a nonnullis tentatam (§. 252.), aſt nunc demum ita peractam vt inde ſenſerit fructus vberrimos. Praeterea etiam 2) iurisprudentia romana, expugnata paullo ante haec tempora vrbe Conſtantinopolitana, ibique ſtudio iuris graeco-romani deleto (§. 227.), per eruditos Graecos qui Italiam confugerant, ſimulque Libros Baſilicorum, THEOPHILVM,

HAR-

HARMENOPOLVM ceterosque iuris Graeco-Romani interpretes illuc adduxerant, natiuam suam dignitatem a priscis repetere coepit auctoribus.

§. 261.

Licet vero sic renatae elegantioris et masculae iurisprudentiae romanae *natale solum* sit *Italia*, et ICtus italus, ANDREAS ALCIATVS, sit is cuius opera potissimum coniunctio elegantiorum litterarum cum iurisprudentia romana ad effectum perducta, non tamen in natali suo solo Italia educata et adoleuit haec iurisprudentia: sed potius *Galliae* et *ICtis Gallis* huius aeui debet, quod tanquam laeta seges, ex sparso ab ipso ALCIATO in Gallia, dum in Bituricensium schola docebat, semine, effloruerit. Haec schola enim his temporibus praesertim aluit eos ICtos, qui in elegantiori iurisprudentia romana excolenda, aliarum nationum ICtos huius aeui longo post se reliquerunt interuallo, quorum princeps est IACOBVS CVIACIVS. Hinc etiam factum elegantiorem iurisprudentiam romanam non ab ALCIATO, ALCIATEAM, sed a CVIACIO, CVIACIANAM, appellari. CVIACIVS enim in eo Humanistas, qui ante eum, et cum eo, floruerunt, superauit, quod non tantum, vel orationis lenocinium iuri ciuili adplicuerit, vel historiarum scientiam cum iuris ciuilis studio coniunxerit: sed et veterum ICtorum PAPINIANI, AFRICANI, VLPIANI, MODESTINI aliorumque fragmenta in Digestis reliqua in ordinem coëgerit atque commentariis suis illustrauerit, praetereaque veteris iuris Romani latini et graeci monumenta, veluti *Codicem Theodosianum*, VLPIANI *regulas*, *Libros Basilicorum* aliaque in lucem protraxerit.

Io. Sal. BRVNQVELL Prol. acad. *de vtilitate ex diligenti comparatione omnium eiusdem inscriptionis in Digestis capitum capienda, deque huius artificii inuentoribus et promotoribus*, Ienae 1724.

§. 262.

§. 262.

Prout vero, quem in *Gallia* experta eſt iurisprudentia romana elegantior, applauſus, ne quidem ibi vniuerſalis fuit: ita multo minus alibi, veluti in *Italia*, *Hiſpania*, et *Germania* ea tam grata et accepta fuit, vt nunc relictis ICtorum mediorum ineptiis, vbique linguarum et antiquitatum peritia cum iuris ſtudio coniuncta. Haerebant potius plerique harum terrarum ICti adhuc in veteri luto, et, Realiſtas ſe appellantes, Humaniſtarum, ſeu qui more Gallico docebant, oſores et obtrectatores erant. Non defuerunt itaque Ciuiliſtae huius ſeculi qui, vt ante, more Italico, id eſt, a ICtis mediis introducto, in cultura iuris ciuilis verſati ſunt, et in BARTOLI et BALDI caſtris adhuc militabant, ita vt, licet, quod ſpeciatim Germaniam attinet, ſub initium Sec. XVI HALOANDER et ZASIVS auroram elegantioris iurisprudentiae romanae iam viderint (§ 252), expoſt tamen omnia prioribus tenebris iterum inuoluta. Quae quum ita ſint, his temporibus in republica ICtorum nec inter Ciuiliſtas pax et concordia regnauit, quum Humaniſtae et Realiſtae diuerſas ſectas conſtituerent. Aſt non inter hos ſolum contentiones nouae ſunt ortae; ſed et ipſi Humaniſtae inter ſe diſſentiebant, et variae inter eos ortae ſunt controuerſiae, quorſum pertinent EGVINARII BARONIS concertationes cum GOVEANO et DVARENO, et quis neſcit CVIACIVM, partim ob doctrinae praeſtantiam, partim quia nec parem, nec ſuperiorem, ferre poterat, nactum eſſe varios aduerſarios inter ipſos coaeuos et ſuae ſectae ICtos, veluti DVARENVM, HOTMANVM, aliosque.

Io. Gottl. HEINECCII Praef. *de Cuiacii aduerſariis et obtrectatoribus*, editioni Hallenſi *Obſeruationum Cuiacii* de a. 1737 praemiſſa.

§. 263.

§. 263.

Ad fata iurisprudentiae romanae ſub ICtis huius ſeculi porro pertinet fuiſſe inter eos *Reconcinnatores corporis iuris romani et Methodiſtas particulares*, quorſum pertinent FRANCISCVS CONANVS; FRANCISCVS BALDVINVS; FRANCISCVS HOTMANVS; HVGO DONELLVS aliique. Praeſertim vero NICOLAVS VIGELIVS his temporibus inclaruit per ſua methodica ſcripta, isque non ſolum iuris *ciuilis*, ſed et iuris *pontificii* et iuris *feudalis*, methodum edidit.

§. 264.

Incidit porro in haec tempora, et haec, quoad ſtudium iuris ciuilis potiſſimum facta, mutatio, quod nunc orta ſit quoad ſingulas iuris materias *methodi cauſarum*, a PETRO RAMO ramiſticae dictae, in iurisprudentia romana applicatio, cuius auctor fuit MATTHEVS WESENBECCIVS, quem alii ſequuti. Et licet methodus *dichotomica* ſeu *tabellaris* non hoc demum ſeculo ICtis ſe probauit, potiſſimum tamen ab hoc tempore inualuit huius methodi in tradenda iurisprudentia romana vſus. Interim tamen vtraque haec methodus et in aliis iurisprudentiae partibus ſucceſſu temporis applicata eſt.

Georg. Henr. AYRER *de vario et mutabili methodi iuris ciuilis guſtu.* Gott. 1759.

§. 265.

Sufficiant haec de fatis iurisprudentiae romanae ſub ICtis Sec. XVI. Progredior ad IVRISPRVDENTIAE CANONICO-PONTIFICIAE fata, cui ab initio huius ſeculi imminebat hoc triſte fatum, quod, ſi LVTHERI propoſitum de plane tollendo omni vſu iuris canonico-pontificii in terris proteſtantium, ſperatum ab eo, et, per publicam huius iuris concremationem a. 1520 factam, obtinen-

tinendum exitum habuiſſet, eius cultura a ICtis proteſtantibus deſerta eſſet. Aſt, quum ICti Wittebergenſes, SCHVRFFIVS et GOEDENIVS, maſcule ſe opponerent, LVTHERVS ne quidem efficere potuit ICtos euangelicos in euangelicis academiis hoc ſtudium deſeruiſſe, nec reformatio in Germania vllam, quoad iurisprudentiam canonico-pontificiam, hoc ſeculo produxit mutationem; ſed ICti Proteſtantium religioni addicti traditis Gloſſatorum, aliorumque iuris canonici interpretum, firmiter inhaerebant, et ne vel ad vnguem ab illis diſcedebant, licet alius eccleſiae ſtatus, aliam efflagitauit normam. Erant itaque hi ICti euangelici *papizantes ICti*, et ab hoc tempore quoad euangelicos *iurisprudentia eccleſiaſtica papizans* orta eſt.

Georg. Franc. DEINLIN Pr. *de Diuo Luthero in extirpando iure canonico fruſtra laborante.* Alt. 1730.
Io. Sam. HERING Or. *Quantum prudentia iuris eccleſiaſtici Luthero eiusque reformationi debeat.* In CYPRIANI *hilariis euangelicis.*
Io. Wolffg. KIPPING *Apologet. pro Martino Luthero conbuſti iur. can. reo* qui libellus EIVS *Proluſionibus iur. eccleſ. recte conſtituendi* Helmſt. 1744 adiectus.

§. 266.

Non ſolum vero a iurisprudentia canonico-pontificia haec, quae ei imminebat, clades feliciter auerſa: ſed et in eo felicia experta eſt in hoc ſeculo fata, quod, quum GRATIANI Decretum *correctione* quoad materiam, aeque ac quoad formam, indigebat (§. 253.), ea publica auctoritate ſub auſpiciis trium Pontificum, PII IV et V atque GREGORII XIII, eruditiſſimis triginta quinque viris, qui ſub *Correctorum Romanorum* nomine veniunt, commiſſa, hicque labor ab iis a. MDLXXX abſolutus. His Correctoribus romanis in hoc ſtabulo purgando vero, priuata auctoritate, partim praeluerunt,

runt, partim eos ſequuti ſunt, tres illi *Antonii*, CONTIVS, DEMOCHARES et AVGVSTINVS, in quo vltimo *Antonio*, nimirum ANTONIO AVGVSTINO, praeſertim Hiſpania dedit virum, qui, dum circa finem huius ſeculi, quam iuuenis impendit iuris ciuilis reſtitutioni, operam, ſenex factus iuri canonico conſecrauit, cum eo primus coniunxit humaniora ſtudia quae faciunt ad iurisprudentiae canonico-pontificiae emendationem, hincque cum ALCIATO comparandus, et primus Humaniſta inter Canoniſtas appellandus.

§. 267.

Quum etiam hactenus deeſſent *compendariae iuris canonici expoſitiones*, hoc ſeculo et in eo ſenſit iurisprudentia canonico-pontificia noua incrementa, quod hic defectus ſuppleretur. Primus qui hoc perficere tentauit fuit FRANCISCVS DVARENVS, qui, etſi ſub titulo inſtitutionum iuris canonici nullum ſcriptum ediderit, ex praefatione, quam tractatui *de ſacris eccleſiae miniſteriis et beneficiis* a. 1550 edito, praemiſit, conſtat tamen eum primum fuiſſe qui inſtitutiones iuris canonici edere voluit. Poſt eum vero a. 1563 PAVLVS LANCELOTVS inſtitutiones iuris canonici publicauit ex conſilio et mandato PAVLI IV, licet eius approbationem, et vt Pontificis nomine ederentur, obtinere non potuerit. Vnde priuato nomine edidit ſuas inſtitutiones, quo facto mox in ſcholis explicari coeperunt et tandem corpori iuris canonici adiectae ſunt. Eodem fere tempore, nimirum a. 1564, et MARCVS ANTONIVS CVCCHVS priuata auctoritate inſtitutiones iuris canonici ſcripſit, qui eandem cum LANCELOTO laudem anhelaſſe videtur, et vnum alteri obſtetiſſe ne Pontificis nomine alterutrius labor vulgaretur.

§. 268.

§. 268.

IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE vlteriora fata, quae debet recentioribus ICtis Sec. XVI, conveniunt cum iis quae habuit ſub mediis reliquis praeter Gloſſatores (§. 254). Licet enim Humaniſtae huius aeui, praeſertim IAC. CVIACIVS, FRANC. DVARENVS et FRANC. HOTMANVS non plane neglexerint huius partis iurisprudentiae culturam, et omnem dederint operam, vt ei argumentis ex iure romano deſumtis preſſae, ſuccurrerent, nihil tamen efficere potuerunt. Et licet porro CVIACIVS textum iuris feudalis in meliorem ordinem redigere tentabat, dum in V. libros digeſſit quicquid legum eo pertinentium inuenit, haec diuiſio Cuiaciana tamen, nec in ſcholis, nec in foro, vſum et auctoritatem obtinuit,

§. 269.

Licet, prout per ſe patet, Humaniſtarum ortus in Sec. XVI nihil conferre potuit ad meliorem IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE culturam, nec hoc tempore tamen ea plane derelicta. Non defuerunt enim 1) qui antiquiſſimas leges germanicas (*Introd. in iurispr. poſit.* §. 125) typis deſcribi curarunt, veluti SICHARDVS et HEROLDVS. Porro 2) MELCHIOR KLINGE ius Saxonicum provinciale in ordinem redigere ſtuduit, idque edidit Lipſiae 1577 ſub hac inſcriptione: *das gantze Sächſiſche Landrecht mit Text und Gloſſ in eine richtige Ordnung gebracht*; vt taceam eos, qui in linguam aliam tranſtulerunt conſuetudinum germanicarum collectiones. Aſt tamen 3) hoc aeuo nondum orta eſt academica iurisprudentiae germanicae cultura, licet iam antea (§. 255.) coepta quarundam doctrinarum iuris publici academica aliqua cultura continuata, et praeſertim, occaſione reformationis, iuris publici germanici cultura magis pro-

 mota,

mota, variaque ſcripta iuris publici edita de ſingulis quibusdam eius argumentis. Praeſertim vero 4) notandum in hoc tempus incidere IVRISPRVDENTIAE CAMERALIS, quae eſt iurisprudentiae germanicae, ſucceſſiue in varias partes diuiſae, pars, quae a reliquis ſeparata in formam artis redigi coepit, infantiam. Conſtituto a. 1495 iudico camerali, et ab hoc tempore variis Ordinationibus cameralibus (*Introd. cit.* §. 159 n. IX) latis, mox inuenti ſunt ſcriptores qui lucem ei affundere voluerunt, indeque iam Seculo XVI aliqua, licet rudis adhuc, cultura ſcientiae iuris cameralis orta, ſcribendo commentarios in ordinationem cameralem et obſeruationes huc ſpectantes edendo. Primus vero qui ius et proceſſum camerae imperialis in formam artis redegit, fuit NOË MEVRER qui a. 1566 ſcripſit proceſſum cameralem additis formulis ſub titulo: *Cammergerichts-Ordnung und Proceſſ neben allerley deſſelben Formen und Exemplarien*, quem ſequitur DENAISIVS 1590 in *compendio iuris cameralis*, huncque RODINGIVS a. 1598 in opere quod primum edidit ſub titulo: *libri memoriales pandectarum iuris cameralis*.

Io. Chriſt. PETERSEN *de iuris imprimis publici prudentia a tempore reformationis Lutheri in imperio noſtro inſigniter reformata.* In CYPRIANI *Hilar. Euangel.*

§. 270.

Praeterea, quae de fatis iurisprudentiae germanicae (§. 256.) dicta ſunt, certo modo et hic valent. Licet enim non conſtet inter ICtos huius ſeculi fuiſſe qui amplius tentarunt, ſub externo habitu iurisprudentiae germanicae, Germanis obtrudere latinam iurisprudentiam, impura tamen adhuc fuit ſub ICtis Sec. XVI, et huius aeui ICtos de liberando iurisprudentiam germanicam ab hoc malo ſollicitos fuiſſe, tantum abeſt, vt

vt potius illud magis magisque auxerint ſicque celeberrimi ICti germani huius ſeculi adhuc romanizent et longobardizent in iis quae germanica ſunt.

EPOCHA II.

DE

FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS SEC. XVII.

Io. Chriſt. MÜLDENERI Progr. *de fatis ſtudii iuridici per Sec. XVII.* Halae 1699. 4.

Ioan. Iac. AVIANI *illuſtrium controuerſiarum academicarum hoc ſeculo inter excelſa ingenia agitatarum ſylloge legalis.* Ienae 1665. rec. ibid. 1739.

§. 271.

Incrementa potius, quam decrementa, ſenſiſſe iurisprudentiam ſub ICtis Sec. XVII, vel inde facile patet, quod 1) creuerit mirifice *ſubſidiorum* eius cultura, nimirum litterarum elegantiorum et philoſophiae, praeſertim iuris naturae per GROTIVM et PVFFENDORFIVM. 2) Nouae, etiam hoc ſeculo, fundatae *profeſſiones iuridicae* in academiis et gymnaſiis nouiter erectis, tam in Germania, quam extra Germaniam, praeſertim in Belgio, multum contulerunt ad iurisprudentiae faciem sereniorem. Aſt quum caeterum, tam media per quae iurisprudentiae flos magis promotus, quam ipſa incrementa, pro partium iurisprudentiae diuerſitate, differant, et hic ſigillatim quoad ſingulas iurisprudentiae partes eius fata ſunt recenſenda, de quibus in genere adhuc notandum, nec *methodiſtas vniuerſales* huius ſeculi deeſſe, quorſum praeſertim referri poſſunt HENRICVS BOCERVS, HELFR. VLR. HVNNIVS et HENNING. RENNEMANNVS.

§. 272.

Quae prout ſemper, ita et hic, ob antiquitatis venerationem primum occupat locum IVRISPRVDENTIA ROMANA, coepit in hoc ſeculo incrementa in per praec. ſeculo iam coeptam, et hoc ſeculo magis magisque factam, ſtudiorum humaniorum cum ea coniunctionem. Creuit itaque Humaniſtarum numerus in dies, et hi, prout eorum anteceſſores, nonſolum de reſtituendis fontibus iuris romani fuerunt ſolliciti, ſed et his praeſidiis inſtructi, iurisprudentiam romanam magis magisque priſtino nitori reſtituerunt, tam docendo, quam ſcribendo, praeſertim commentarios in libros iuris Iuſtinianei. Nunc etiam elegans iurisprudentia circa medium Sec. XVII. a Gallis ad ICtos Belgas propagata, inter quos ARNOLDO VINNIO haec debetur laus, quod primus ſit inter ICtos Belgas celeberrimus Humaniſta. Licet vero hoc tempore potiſſimum in Gallia et in Belgio floruerint Humaniſtae, aliae nationes tamen iis plane deſtituti non fuerunt, ſed Itali de ſuo MARCO AVR. GALVANO, Hiſpani de ſuo ANT. PEREZIO, et Germani de ſuo CONRADO RITTERSHVSIO gloriari poſſunt.

§. 273.

Nec defuerunt nunc *Reconcinnatores iuris Romani* et *Methodiſtae* qui formam artis iurisprudentiae romanae emendare magisque perficere ſtuduerunt. Quod attinet *Reconcinnatores legum romanarum*, ad hos proprie referri nequit ICtus Gallus IOAN. DOMATIVS, qui circa finem huius ſeculi edidit librum ſub titulo: *Legum delectus ex libris Digeſtorum et Codicis*, in quo leges Dig. et Cod. primarias, et, vt ita dicam, claſſicas ſecundum ordinem titulorum Pandectarum diſpoſuit, vt itaque potius legum epitomen, quam nouum corpus iuris, edidiſſe videatur. Potiore iure itaque huc pertinet

tinet LEIBNITII inſtitutum, qui adhuc adoleſcens XXII annorum a. 1668 conſilium coepit reconcinnandi corpus iuris romani et omnem eius materiam, et ſecundum nouem quae ſibi formauerat ſumma capita in ordinem redigendi. Coepit etiam opus, et exſtant adhuc X. volumina chartae mundae, in quibus diſſectas hinc inde Pandectarum leges iam glutinare coepit adſcriptis nouis rubris, aſt morte impeditus non abſoluit. Ad *Methodiſtas iuris ciuilis* autem, praeter LEIBNITIVM, qui etiam nouam methodum docendae diſcendaeque iurisprudentiam propoſuit, referri poſſunt DOMATIVS ALTHVSIVS, VINNIVS, VVETEIVS, aliique.

Corporis iuris reconcinnandi ratio. Sine loco et anno impreſſionis. 12.

Ratio corporis iuris ad obruſam exacta, auctore VERIDICO a IVSTINIANO 1669 in 12mo.

Henr. Petri HABERKORN J. V. D. *iurisprudentiae Iuſtinianeae ſol reſplendeſcens.* Gorlici 1677. 4.

IVSTINI NOMICI *Conſilium nouiſſimum et omnium hactenus euulgatorum facillimum de incertitudine et ambiguitate iuris tollenda ſeu nouo Codice faciendo.* 1676. in 12mo ſine loci mentione primo, deinde quaſi *Hanouiae* apud Carolum Schefflerum 1679.

W. B. R. C. H. *Examen conſilii Iuſtini Nomici de nouo Codice faciendo* a. 1670. Foliolum vnicum.

NICETAE SPILII *Epiſtola curioſa ſuper quaeſtionibus eruditis variis de tempore, videlicet de corpore iuris reconcinnando vel renouando inque vernaculam conuertendo* &c. Veronae 1681. 12.

G. G. L. L. Noua methodus diſcendae docendaeque iurisprudentiae ex artis didacticae principiis. Franc. 1667. in 12mo. rec. Halae 1748 in 8vo.

§. 274.

Sunt et praeterea qui alio modo ſuccurrere voluerunt ſtudio iuris ciuilis, quam a Reconcinnatoribus et

Methodiſtis factum. Nunc enim 1) magis magisque in morem iuit, loco textus ipſius, *compendia pandectarum* et *inſtitutionum*, explicari in ſcholis, quum nunc poſt WESENBECCII paratitla et aliorum compendia, veluti in Belgio BOECKELMANNI, et in Germania LAVTERBACHII, prodierunt et in ſcholis adhiberi conſueuerunt. Fuerunt etiam 2) qui per *artis mnemonicae* varia ſchemata memoriae diſcentium ſubuenire voluerunt, veluti BVNO aliique. Caeterum 3) *methodus ramiſtica* adhuc in vſu manſit, nec defuerunt etiam qui *methodo tabellari* vſi ſunt in tradendo iure ciuili; licet aliis placuerit, promiſcuis *quaeſtionibus* tam ius ciuile, quam alias iuris partes, exponere, inter quos BRVNNEMANNVS, SCHOTANVS, HOPPIVS et CORVINVS eminent.

§. 275.

IVRISPRVDENTIA CANONICO - PONTIFICIA huic aeuo praeſertim debet horridam et abſtractam eſſe faciem, poſtquam ANTONIVS AVGVSTINVS viam monſtrauerat circa finem Sec. XVI. (§. 266.). Per eum itaque excitati *ICti Galli* in perpolienda iurisprudentia canonico - pontificia omnem operam et induſtriam collocarunt, inter quos praeſertim notandi IANVS A COSTA, IOAN. FLORENS, ANT. DADINVS ALTESERRA, INNOCENTIVS CIRONIVS, IO. DARTIS et PETRVS DE MARCA. Per hos demum ſapuerunt *ICti germani*, et primus inter eos eſt CASPARVS ZIEGLERVS, cui iungi poſſunt IOANNES STRAVCHIVS et IO. SCHILTERVS, qui circa decurſum huius ſeculi hiſtoriam et antiquitates eccleſiaſticas coniunxerunt cum iuris canonici ſtudio, non vero a malo, quo laborabat iurisprudentia eccleſiaſtica proteſtantium, quod nimirum papizet (§. 265.), liberarunt eam. Caeterum Canoniſtae huius aeui, tam pontificii, quam euangelici, *docendo* et *ſcribendo* hanc iurisprudentiae partem coluerunt dili-

gen-

genter, et nonſolum ſyſtemata et compendia in ius canonicum ediderunt, quorum nonnulla ſunt methodica, ſed et ſelecta themata plena manu explicuerunt. Immo circa finem huius ſeculi ICti euangelici *ius eccleſiaſticum euangelicorum* ſcribere coeperunt, licet pleraque ex iure canonico repetant, veluti CARPZOVIVS et BRVNNEMANNVS.

§. 276.

Euidentior lux nunc quoque fulgere coepit IVRISPRVDENTIAE FEVDALI LONGOBARDICAE, eatenus, quod 1) nunc demum Feudiſtae romanizare deſierint in iure feudali Longobardico. 2) In meliorem ordinem quoque redactae ſunt doctrinae iuris feudalis Longobardici, prodeuntibus variis compendiis huius iuris, magis ad perfectam artis formam accedentibus; ſicque praelectiones ad ſingulos textus confuſae compilationis conſuetudinum feudalium Longobardicarum in vſu eſſe deſierunt. Praecipua mutatio vero 3) haec eſt, nunc iuris feudalis Germanici placita magis ac olim exculta eſſe, qua de re infra pluribus agendum.

§. 277.

Accedo nunc ad fata IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE ſub ICtis ſeculi XVII, quae varia ſunt, indeque ſigillatim recenſenda, quoad iam antea ortam *iurisprudentiam cameralem*, et *quasdam doctrinas eius*, quae vel tales ex quibus hoc ſeculo nouae iurisprudentiae germanicae partes enatae, vel tales ex quibus nouae partes in hoc ſeculo nondum enatae ſunt, aſt tamen in eo nouiter, et maiori feruore ac olim, excultae. Praeeunte enim CONRINGIO, ICti Germanici ſub medio Sec. XVII, maiori feruore ac olim, ius ſuum patrium colere coeperunt, vnde breui tempore inſignia coepit incrementa. Immo iam hoc tempore in nouiter fundata a. 1665

academia Kilonienſi, tanquam noua profeſſio iuridica, iuris patrii profeſſio orta eſt.

§. 278.

Iam Sec. praec. ortae IVRISPRVDENTIAE CAMERALIS (§. 269) cultura, ita nunc continuata, vt diſciplina iuris cameralis ſub incudem reuocaretur, et quaſi nouum eius ſyſtema efformatum, dum nonſolum per *Rec Deput. de a. 1600*, ſed et per *Rec Imp. Nov. de a. 1654* multa, eaque grauiſſima, iuris cameralis capita ita reformata, vt inde ipſa diſciplina noua indigeret reformatione, et noua ſcribendi materia adeſſet. Hinc multi, inter quos praecipui ſunt DECKHERRVS et BLVMIVS, hoc aeuo iurisprudentiam hanc excoluerunt, et varii generis ſcripta iuris cameralis ediderunt.

§. 279.

Poſtquam hactenus non niſi ſingulae quaedam doctrinae iuris publici germanici excultae (§. 255. 269), nunc IVRISPRVDENTIAE PVBLICAE GERMANICAE, tamquam nouae parti iurisprudentiae germanicae, mox ſub initium huius ſeculi exiſtentiam dederunt DANIEL OTTO et QVIRINVS CVBACH, quorum ille a. 1616 *Diſſ. iuridico-politicam de iure publico Imp. Rom.* et hic a. 1617 *iurisprudentiam germanico-publicam* edidit, qui tamen ſuam iuris publici ſcientiam debent ARVMAEO. Magno feruore vero ſic orta iurisprudentia publica exculta, tam *docendo* in academiis eam, quam *ſcribendo* noua iuris publici germanici compendia et commentarios in leges imperii fundamentales. Aſt tamen ſereniora habuit haec pars iurisprudentiae fata poſt CONRINGIVM, ac habuit ante eum. Publiciſtae enim iuris publici ſcientiam a ciuili prudentia non ſatis diſtinguebant, praetereaque et hic romanizabant, papizabant, immo et longobardizabant, a qui-

a quibus vitiis magis magisque circa finem huius feculi purgata eft iurisprudentia publica.

§. 280.

Quae coepit, hoc feculo potiffimum, cultura *iuris feudalis ex domefticis fontibus*, non quidem effecit inde enatam effe a reliquis partibus iurisprudentiae feparatam partem, fub iurisprudentiae feudalis germanicae nomine: aft tamen partim in fingulis fcriptis id egerunt ICti huius aeui, partim patria peregrinis funt adiuncta. Et licet haec cultura iam ante IOANNEM SCHILTERVM coeperit per FREHERVM, SANDIVM, FELTMANNVM, GOLDASTVM, potiffimum tamem SCHILTERVS in hoc feculo iuris feudalis germanici ftudium infigniter promouit, tam docendo, quam fcribendo, qui et primus edidit compendium iuris feudalis vtriusque, tam Longobardici, quam Germanici feu Teutonici; ficque nunc inde enata eft IVRISPRVDENTIA FEVDALIS LONGOBARDICO-GERMANICA. Occafionem vero culturae doctrinarum iuris feudalis ex fontibus domefticis dederunt forfan grauiffimae caufae feudales, fub calcem praecedentis et initium huius feculi, ortae, praefertim nunc fontibus his magis ac olim cognitis.

§. 281.

Porro et *doctrina de delictis in hoc feculo ex legibus criminalibus germanicis* explicari coepta, licet nemo adhuc eam feparatim in formam artis redegerit ita, vt inde enata fit noua iurisprudentiae germanicae pars. Nec conftat iam hoc aeuo in academicis praelectionibus feparatim leges criminales germanicas, praefertim C. C. C. explicatas effe. Cultura legum germanicarum criminalium potius facta per additam libris terribilibus earum interpretationem, et licet inter ICtos huius feculi praefertim BERLICHIVS, THEODORICVS

et CARPZOVIVS in ſuis ſcriptis leges criminales germanicas non neglexerunt, nemo eorum tamen iuſtum ſyſtema iurisprudentiae criminalis exarauit.

§. 282.

Quod tandem attinet *reliquas iuris germanici doctrinas*, praeter eas de quibus §. 278 ſeqq. actum, et earum cultura in hoc ſeculo non neglecta, ſed potius maiori feruore ac olim facta. Interim tamen inde nondum orta eſt in hoc ſeculo noua illa pars iurisprudentiae germanicae, quae hodie ſub iurisprudentiae germanicae priuatae nomine venire ſolet. Coluerunt ICti Sec. XVII hunc agrum variis modis. Alii in ſuis ſcriptis, quibus huius vel illius prouinciae aut vrbis leges et ſtatuta explicabant, id egerunt. Alii ſub *vſus hodierni* ſeu *vſus practici* nomine has doctrinas adiecerunt doctrinis iuris romani. Alii, vel conuenientiam ſeu harmoniam iuris romani et germanici, vel, contrario itinere electo, differentias horum iurium inueſtigando, in harum doctrinarum cultura occupati fuerunt. Immo IVST. GEORG. SCHOTTELIVS ex inſtituto pertractauit ſingularia quaedam et antiqua in Germania iura, et GEORG. AD. STRVVIVS in methodico compendio iurisprudentiae romano-germanico-forenſis, iuris germanici doctrinas de quibus loquor in formam artis redigere tentauit, et dedit ſpecimen iurisprudentiae priuatae mixtae.

EPOCHA III.

DE FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS SEC. XVIII IAM DEMORTVIS ET ADHVC VIVENTIBVS.

Io. Mich. GRIEBNERI Pr. *de incrementis quae proximis temporibus ſenſit iurisprudentia.* Lipſ. 1707. quod inſertum den *Hall. Beytr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. III. P. VII. n* II.

§. 283.

§. 283.

Inſignia et mirifica ſunt incrementa, quae coepit in hoc, in quo viuimus ſeculo, iurisprudentia. Singulae partes eius quae iam exiſtebant in melius reformatae ſunt, praetereaque multae nouae partes nunc demum ortae ſunt, quae ICtos huius ſeculi, partim iam demortuos, partim adhuc viuentes, auctores habent. Variae ſunt tot incrementorum cauſae, inter quas praecipua eſt ſubſidiorum et fontium iurisprudentiae, praeſertim ſanioris philoſophiae, cultura, et in iurisprudentia vſus et applicatio, quae partim in ſeculo praecedente, partim in hoc noſtro ſeculo, vel demum coepta, vel magis magisque promota. His itaque praeſidiis inſtructi ICti huius ſeculi, nec ſumtibus, nec vigiliis pepercerunt in iurisprudentiae cultura, et ſic breui tempore effecerunt iurisprudentiam tot nouis inuentis eſſe locupletatam, praetereaque non tantum elegantiorem, ſed et ſolidiorem factam eſſe.

Abhandlung: *von den Verdienſten des Freyherrn von Wolff vm die poſitiue Rechtsgelahrtheit*, in den Hall. Beytr. zur iuriſt. gel. Hiſt Vol. I. P. II. p. 207.

§. 284.

Vt in recenſendis his fatis a *generalibus* ad ſpecialia ſingularum partium fata progrediar, quaedam de *methodiſtis vniuerſalibus* praemittenda, quorum alii ediderunt methodica ſcripta generalia, alii vero conſilium hoc coeperunt, licet illud exequi non potuerunt. Inter eos qui ad primam claſſem referendi, praecipuus eſt GOTTL. GERH. TITIVS, qui a. 1709 edidit tale methodicum ſcriptum ſub titulo: *iuris priuati Romano-germanici ex omnibus ſuis partibus puta iure ciuili, eccleſiaſtico et feudali, hactenus ſeparari ſolitis, ſecundum genuina iuris naturalis fundamenta compoſiti &c. libri*

duode-

duodecim, quorſum et tendunt mei conatus in *Syſtemata elementari vniuerſae iurisprudentiae poſitiuae* a. 1749. Ad poſteriorem claſſem vero pertinent IO. SAL. BRVNQVELLVS, cuius *Iſagoge in vniuerſam iurisprudentiam* Ienae typis mandari coepta, aſt non abſoluta, et HENR. CHRIST. L. B. de SENCKENBERG, qui a. 1742 ſchema ſyſtematis iuris vniuerſi publicauit, illudque a. 1762 edere coepit, aſt morte impeditus itidem abſoluere non potuit.

Henr. Chriſt. L. B. de SENCKENBERG Tract. ſubitanea *qua ſyſtematis iuris vniuerſi et corporis iuris germanici, nec non proxime edendorum operum et opuſculorum ſchemata deſignantur.* Gieſſae 1742.

Io. Georg. FABER *Zufällige Gedancken über einige neue Bemühungen die Rechtsgelahrtheit zu verbeſſern.* Franckf. und Leipzig 1752. 8.

§. 285.

Porro generatim, quoad *methodum in ſingulis materiis iuris*, notanda ſunt ſequentia. 1) Nunc methodus cauſarum ſeu Ramiſtica ab vſu plane receſſit, poſtquam methodus, vt aiunt, poſitionum, vel theſium contractarum, inualuit, quae circa finem ſeculi praecedentis, auctoribus VLR. HVBERO, et praeſertim GEORG. BEYERO, applicata, quaque BEYERVS nonſolum in iure romano, ſed et in aliis iuris partibus, vſus eſt. 2) Doctores quaeſtionarii etiam non amplius magni haberi coeperunt, nec 3) mnemonicae artis ſchemata noua excogitata ſunt, niſi STRYKIANAS chartas luſorias iuridicas huc referre placeat. 4) Sola tabellaris ſeu dichotomica methodus ex iis, quibus iam olim vſi ſunt ICti, in vſu manſit, et praecipue LYNCKERVS, tam ius ciuile, quam alias iurisprudentiae partes, ſecundum hanc methodum tradidit, qui et iuris concordantias edere voluit. Praeterea 5) noua methodo hoc ſeculo circa a.

1725 IO. GOTTL. HEINECCIVS ius ciuile in suis compendiis Institutionum et Pandectarum tradere coepit, quae est methodi demonstratiuae aemula, et axiomatica dici potest, qua et alii vsi sunt in aliis iurisprudentiae partibus. Tandem 6) circa a. 1731, IO. VLRICO L. B. de CRAMER potissimum auctore, ad iurisprudentiam applicari coepit vera et genuina methodus demonstratiua.

Historie der demonstratiuischen Rechtsgelahrtheit in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. III. p. 557 et Vol. III. P. IX. p. 201.

§. 286.

Quod attinet speciatim IVRISPRVDENTIAE ROMANAE fata, ad ea pertinet hoc seculo elegantiorum litterarum cum iurisprudentia coniunctionem ad summum fastigium peruenisse. Vicit itaque nunc Humanistarum secta contra Realistas, et victoria, hactenus incompleta, nunc completa facta, ita, vt et *ICti germanici*, ad quorum paucorum tantum palatum hactenus erant hae dapes, nunc et iis delectari coeperint. Sicque, post *Gallos* (§. 261.) et *Batauos* (§. 272.), tandem et *Germani* humanitatis studia cum iuris romani studio coniunxerunt, et iurisprudentia romana elegantior et in Germania suos habuit et adhuc habet cultores, vereque dici potest hodie Germanos hac in re cum aliarum nationum ICtis de principatu contendere.

§. 287.

His subsidiis instructi ICti huius seculi itaque, praesertim Bataui et Germani, solliciti fuerunt, et adhuc sunt de 1) fontibus iuris romani, tam Anteiustinianei quam Iustinianei, restituendis, emendandis et illustrandis; 2) colligendis, restituendis et nouiter edendis iuris graeco-romani fontibus et scriptis doctrinalibus;

3) sin-

3) ſingulis iuris romani capitibus luce elegantiorum litterarum illuſtrandis, et quae praeterea 4) fuerunt et adhuc ſunt aliae eorum occupationes, eo tendentes, vt priſtinus huius partis iurisprudentiae ſplendor reſtituatur. Praeſertim huc ſpectat BRENCMANNI inſtitutum Pandectas Iuſtiniani ad membranas Tuſcas exigendi emendandique, vnde ortum trahit noua quam exſpectamus corporis iuris ciuilis editio a GEBAVERO adornata, in cuius manus venerunt Schedae BRENCMANNI, quas Florentinae parauit, quum ibi ſubſiſteret Digeſta manuſcripta, quae magnus Dux Etruriae ſeruat velut ingentem theſaurum, cum editis denuo conferendi cauſa.

Georg. Chriſt. GEBAVERI *Narratio de Henrico Brencmanno, de Manuſcriptis Brencmannianis, de ſuis in corpore iuris ciuilis conatibus et laboribus* etc. Goett. 1764. 4.

§. 288.

Nec defuerunt in hoc ſeculo Reconcinnatores corporis iuris ciuilis et Methodiſtae. Ad *reconcinnatores* nonſolum referri poſſunt, qui pandectas ſuis auctoribus et libris reſtituere voluerunt, veluti BRENCMANNVS, et actu reſtituerunt, veluti HOMMELIVS: ſed et qui, vel *pandectas*, veluti ICtus quidam Aurelianenſis, qui Pariſiis ab a. 1748 vsque ad a. 1752 edidit pandectas in nouum ordinem digeſtas, vel *totum corpus iuris ciuilis*, veluti EVSEBIVS BEGERVS in corpore iuris reconcinnato 1767 edito, in meliorem ordinem redegerunt. *Methodiſtae*, qui vero diuerſa via inceſſerunt, ſunt SAMVEL DE COCCEII, RÖHRIVS, KRESSIVS, BERGERVS, BÖNIGKIVS, DARIES, HABERNIKKEL, IO. LVD. SCHMID, DIETERICH, HOFACKER et WEISHAVPT.

Pandectae iuris ciuilis auctoribus ſuis et libris reſtitutae per HENR. BRENCMANNVM, *repraeſentata Pandectarum Florentinarum editione, collatoque Ampl. viri Corn. van Bynckershoeck*

ckershoeck MSpto Codice et editione Haloandri. Accedunt variae lectiones quas ipse Holoander edidit, nec non Russardi et Charondae sed et alia quae in prolegomenis indicantur. Speciminis loco hic prodit Alsenus Varus. Amstel. 1709

Io. Sal. BRVNQVELLI Pr. *De Digestis secundum indicem Labitti aliorumque κατὰ πλάτος et verbotenus excudendis.* Götting. 1735.

§. 289.

Quoad methodum *docendi* viua voce in Academiis iurisprudentiam romanam, nunc lectiones in *Codicem* et *Nouellas* non amplius sunt vsitatae, sed cuncta ex illis in *Pandectis* simul traduntur, eaeque, vt olim (§. 274.), non amplius praeleguntur secundum ipsos textus, sed vbique compendia pandectarum substituuntur, et quidem potissimum, in Belgio ECKII vel WESTENBERGII, in Germania vero, BOEHMERI, LVDOVICI, SCHAVMBVRGII vel HELLFELDI compendia. Licet vero praelectiones in ipsum *Institutionum* textum ab initio huius seculi, et in eius progressu, nondum plane extra vsum erant: hodie tamen et in his praelectionibus, in Germaniae academiis substitui nunc solent compendia, et nunc, loco examinis Institutionum HOPPIANI, vel Institutionum SCHAMBOGENII in academiis catholicis, regnat fere vbique in scholis HEINECCIANVM compendium institutionum. Sunt tamen qui improbant methodum docendi ius ciuile secundum Institutiones et Pandectas, et amant methodica compendia.

§. 290.

Nouissima IVRISPRVDENTIAE CANONICO-PONTIFICIAE fata *generatim* considerata, sunt, in hoc seculo continuatam esse iam seculo praecedente coeptam (§. 275.) eius, per historiae et antiquitatum ecclesiasticarum coniunctionem, culturam, tam a Pontificiis quam a Protestantibus, prioresque nunc saniora principia adoptare.

In

In ſpecie vero 1) Decreti et Decretalium reſtitutioni ex ſuis fontibus, aliisque harum collectionum in materia vitiis tollendis, inſudauit IVST. HENN. BOEHMER in ſua corporis iuris canonici editione a. 1746 emiſſa, poſt anteceſſorum ſuorum impenſum laborem, quorſum, praeter ſupra memoratos (§. 266.), pertinent fratres PITHOEI, *Petrus* et *Franciſcus*, quippe quorum emendationi impenſus labor latuit vsque ad finem ſeculi praecedentis, dum eum demum 1687 CLAVDIVS PELLETERIVS, pronepos PETRI PITHOEI, in lucem protraxit, edito corpore iuris canonici ex recenſione et cum notis PETRI et FRANCISCI PITHOEI, et IVSTVS FONTANINI in a. 1727 edito Decreto a IO. TVRRECREMATA ſecundum Gregorianos Decretalium libros diſtincto (§. 243.). Porro 2) quoad methodum huius iurisprudentiae partis, tam ratione ordinis totius diſciplinae, quam ſingularum doctrinarum, alii quidem adhuc hoc ſeculo eam ſecundum ordinem decretalium, alii ſecundum ordinem Inſtitutionum Iuſtinianearum, tractarunt: aſt nunc regnat in ſcholis arbitrarius ordo, ſicque methodicis compendiis vtimur, quorum nonnulla methodo demonſtratiuae aemula, axiomatica nimirum, conſcripta ſunt. Hinc 3) nunc orti ſunt Methodiſtae iuris canonici, quales ſunt inter Pontificios de RIEGGER et ANT. SCHMIDT, inter Euangelicos vero PERTSCHIVS, ENGAVIVS A. L. C. SCHMIDT et G. L. BOEHMERVS.

§. 291.

Praecipua mutatio vero quae contigit hoc ſeculo circa iurisprudentiam canonico-pontificiam, non tam ipſius huius diſciplinae iuridicae internam conſtitutionem, quam potius ei adiunctam hactenus doctrinam *de vſu iuris canonico-pontificii in terris proteſtantium* concernit, cuius praecipua fata haec ſunt. 1) Haec doctrina hactenus papizans, nunc, iurisprudentia eccleſiaſti-

ca

ca naturali magis enucleata, tandem papizare desiit fere, et ab hoc vitio purgari coepit praecipue per TITIVM, THOMASIVM et BOEHMERVM. 2) Licet ad hunc vsque diem plerique Protestantium, in compendiis et systematibus maioribus, simul cum ipso iure canonico-pontificio, doctrinam de vsu iuris canonico-pontificii in terris protestantium tradere soleant: ea tamen nonsolum nunc, vt dixi, magis pura est, sed et magis extensa, ita, vt nunc in academiis euangelicis, non tam iurisprudentia canonico-pontificia, quam potius iurisprudentia ecclesiastica duplex, *Romano-catholicorum* et *Euangelicorum*, simul doceatur. 3) Sunt tamen qui in hoc seculo iurisprudentiam ecclesiasticam Euangelicorum, quae iam sub finem seculi praecedentis separatim a nonnullis tractari coepta (§. 275.), in formam nouae disciplinae iuridicae redegerunt et plane separarunt a iurisprudentia ecclesiastica Romano-catholicorum, quod praesertim ab ACHAT. LVD. CAR. SCHMIDIO factum. 4) Nonsolum tota iurisprudentia ecclesiastiaca euangelicorum sic tanquam noua disciplina iuridica orta est: sed et sunt qui iurisprudentiae huius quasdam doctrinas, quae statum publicum concernunt, sub iurisprudentiae ecclesiasticae euangelicorum *publicae* nomine, iterum separarunt, veluti ESTOR, WIESENHAVER et MAIER.

§. 292.

Secundum hactenus a me obseruatum ordinem, nunc me ad se vocat IVRISPRVDENTIA FEVDALIS LONGOBARDICA, cuius recentissima fata itidem hic recensenda. Haec sunt 1) postquam nunc ius feudale vniuersale seu naturale, a iuris naturalis doctoribus in formam artis redactum, huius disciplinae iuridicae artis formam magis perfectam et systematicam factam esse; 2) Longobardica quaedam, litterarum elegantiorum auxilio nunc melius explicari, ac olim. Quod vero 3) ei adsutam doctrinam de feudis

ex iure germanico attinet, eius fata recentiſſima infra demum recenſenda ſunt.

§. 293.

Sequuntur recentiſſima IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE fata, ea qua fieri poteſt breuitate addenda. Sunt vero huius diſciplinae, quae noſtris diebus experta eſt, fata notatu digniſſima, dum demortui et adhuc viuentes huius ſeculi ICti, per immenſum laborem, et non ſatis mirandum feruorem, quo eius culturam aggreſſi ſunt, eamque adhuc continuant, ſatis compenſarunt antecedentium ICtorum neglectum huius ſtudii. Aſt ſunt haec fata ſigillatim recenſenda, pro diuerſitate partium iurisprudentiae germanicae, quae ſub ingreſſum huius ſeculi, *iam natae erant*, *aſt adhuc in infantia vel pubertate conſtitutae*, et quae *nondum natae quidem*, *aſt tamen iam conceptae*, nunc tanquam noui ingeniorum partus prodierunt.

§. 294.

Quae ineunte hoc ſeculo in pubertate iam conſtituta erat IVRISPRVDENTIA CAMERALIS nunc adoleuit, potiſſimum, vt iam nihil dicam de IO. CHRIST. de BRAND, eorumque qui collectionem ſcriptorum iuris cameralis adornare voluerunt, conatu, per LVDOLFIVM et TAFINGERVM, qui ei nonſolum magis ſyſtematicam artis formam dederunt, ſed et quoad materiam inſigniter eam emendarunt et locupletarunt. Praeterea hoc aeuo et eae doctrinae, quae reſpiciunt rem indiciariam iudicii imperialis aulici, tam ſeparatim a MOSERO, quam etiam coniunctim cum iis quae rem iudiciariam camerae imperialis reſpiciunt, per IO. FRID. WILH. de NEVMANN, CRAMERVM et IO. STEPH. PÜTTERVM in formam artis redactae ſunt. Sic itaque his veritatibus coactis in vnum ſyſtema, nata eſt iurisprudentiae germanicae

noua

noua pars, quae cameralem iurisprudentiam ſub ambitu ſuo comprehendit, et ſub SCIENTIAE REI IVDICIARIAE IMPERII nomine venit, vel, ſi mauis, IVRISPRVDENTIA PRACTICA SVPREMORVM IMPERII IVDICIORVM, dici poſſet. Nonſolum vero ſic, vt dixi, in hoc ſeculo exculta eſt res iudiciaria imperii in genere, et in ſpecie iurisprudentia cameralis, *ſcribendo*: ſed et viua voce *doceri* coepit, tam Wetzlariae iurisprudentia cameralis, quam et noſtris diebus in nonnullis Germaniae academiis, tam rei iudiciariae imperii vniuerſae ſcientia, quam in ſpecie iurisprudentia cameralis.

Io. Chr. de BRAND *de ordine, iuris cameralis compendio dogmatice hiſtorice conſcribendo, maxime congruo.* Marb. 1741.

Anzeige einer zu edirenden Sammlung academiſcher Abhandlungen und ander er Schriften betreffend die Kaiſerliche Reichscammergerichts - Ordnung und die Verfaſſung gedachten Gerichts, unter den Titul: Ius camerale illuſtratum. Gieſſen 1755. 4.

§. 295.

IVRISPRVDENTIAE PVBLICAE GERMANICAE ſub initium praecedentis ſeculi natae (§. 279.) facies etiam hoc ſeculo valde immutata eſt, ſuntque recentiſſima eius fata haec. I. Quae circa finem ſeculi praecedentis iam coepta emendatio huius diſciplinae iuridicae, nunc continuata, et tandem romanizare et longobardizare deſierunt Publiciſtae, qui nunc, nec methodum Inſtitutionum Iuſtinianearum, circa finem praecedentis ſeculi a RHETIO et VITRIARIO doctrinae iuris publici germanici accommodatam, amplius ferre poterant, ſed in compendiis et ſyſtematibus iuris publici, quae nunc magno numero prodierunt, ab illa prorſus abſtinebant, et fere Iuris Romani et feudalis Longobardici in terminis habilibus obliti ſunt. II. Publiciſtae huius aeui per

ſubſidiorum iuris publici, hoc ſeculo inſigniter exculto-rum, vſum emendationem iurisprudentiae publicae ſunt aggreſſi, quorum alii magis ope *hiſtoriae* et *antiquitatum germanicarnm*, alii vero magis *iuris publici naturalis* ſeu *vniuerſalis* auxilio, hoc efficere tentarunt. *Priores*, vel tales ſunt qui *certis hypotheſibus hiſtoricis* ſuperſtruxerunt iurisprud. publicam, veluti HENRICVS COCCEIVS, cuius inuentum nouum ſyſtema quinque aut ſeptem populorum germaniae, magis excoluit, variisque augmentis ornauit, LVDEWIGIVS, vel tales non ſunt, veluti GVNDLINGIVS. Inter *poſteriores* vere agmen ducit TITIVS. III. Poſt hos, iisque ex parte adhuc ſuperſtitibus, IO. IAC. MOSERVS, cuius veſtigia hodie plerique premunt, ab anno circiter 1730 magis temperauit vtriusque ſubſidii vſum, ne tandem loco iurisprudentiae publicae germanicae prodeat, vel hiſtoria imperii, vel iurisprudentia publica vniuerſalis, per horum ſubſidiorum cum ipſa principali diſciplina confuſionem et commixtionem; vnde ab hoc tempore iurisprudentia publica germanica in eo habuit meliora fata, quod magis pragmatica facta, quum ab initio huius ſeculi magis elegans quam pragmatica fuerit, et quaſi ſectas conſtituere hos diuerſos publiciſtas dici poteſt. IV. Aſt ortae ſunt, et vigent adhuc, aliae ſectae inter Publiciſtas, partium ſtudio a ſe inuicem diverſae, quae, licet ſemina earum iam ſparſa olim, in hoc ſeculo tamen effloruerunt demum. Sunt vero hae ſectae in eo iterum diuerſae, quod aliae a ſtudio partium quoad *Imperatorem ab vna*, *et corpus ſtatuum ab altera parte:* aliae vero a ſtudio partium, quoad *diuerſus ſtatuum imperii claſſes inter ſe*, originem trahant. Quoad ſectas *prioris* generis ſunt qui capiti imperii ſeu Caeſari ſolum adhaerent, qui *Caeſarini* vel *Monarchiſtae* appellari poſſunt, et qui e contra ab ordinum partibus ſtant,

ſtant, ita, vt imperii caput ordinibus ſubiiciant, et ei omni fere poteſtate exuto nil niſi inane nomen relinquunt, in quorum gratiam nouum nomen inueniendum, poſſuntque *Hippolitano - Monzambaniſtae* dici, quum mirabilia capita, mirabilia nomina mereantur. Ad ſectas *poſterioris* generis vero pertinent *Churfürſtenerii, Fürſtenerii* etc. IV. Non ſubſtiterunt etiam Publiciſtae huius aeui in cultura iuris publici germanici *generalis*, ſed et culturae iuris publici germanici *ſpecialis* initium incidit in haec tempora.

Ge. Henr. AYRER Pr. *An et quatenus Inſtit. Iuſtin. methodus doctrinae Iur. publ. Imp. Rom. Germ. accommodari poſſit?* Goett. 1756.

Abrah. Gottl. WINCKLER *de ſectae ſtudio in iure publico.* Lipſ. 1747.

Chriſt. Ang. BECK Comm. academ. *de origine et natura errorum in iure publico Imp. Rom. Germ.* Viennae Auſtriae 1748.

Io. Iac. MOSERS *Neueſte Geſchichte der teutſchen Staats-Rechts Lehre und deren Lehrer.* Fr. am Mayn 1770. 8.

IDEM *Von dem Zuſtande des beſonderen teutſchen Staats-Rechts. Nebſt einer Anzeige derer ſeit 1751 hierinn an das Licht getretenen Lehr- und Streit-Schriften.* Frf. 1770. 8.

§. 296.

Fata *doctrinarum iuris germanici feudalis* quod attinet, hoc ſeculo hae doctrinae ita excultae ſunt, vt nunc 1) ſcripta iuris feudalis, germanica potius quam longobardica, contineant; 2) lectiones iuris feudalis in Germaniae academiis magis frequentes factae, et lectionibus in alias iurisprudentiae partes exaequatae; 3) a CHRISTIANO THOMASIO et HENR. CHRIST. L. B. de SENCKENBERG, partim noui fontes iuris feudalis germanici detecti, partim iam cogniti, cum nouiter detectis, in corporis iuris formam redacti. Interim tamen non-

dum contigit huius claſſis veritatibus iuridicis haec felicitas, quod iurisprudentiae feudali Longobardicae detractae et ſeparatim in formam artis redactae, ſicque *iurisprudentia feudalis germanica*, tanquam peculiaris diſciplina iuridica, ex hac cultura non enata eſt; licet LVDEWIGIVS iam ſuo tempore promiſerit ſyſtema iuris feudalis imperii Germanici ſecundum mores medii aeui, eiusque partem ediderit ſub titulo: *iura feudorum*, et IO. GERH. LINDHEIMER a. 1748 Francofurti ad Moenum publicauerit primas quasdam eius lineas ſub titulo: *Verſuch eines allgemeinem teutſchen Lehnrechts.* Id tamen effecit haec cultura nunc *iurisprudentiam feudalem Longobardico Germanicam* magis excultam eſſe.

§. 297.

Meliora itaque fuerunt fata *doctrinarum iuris germanici de criminibus*, quippe quae nunc nonſolum itidem magis ac olim excultae, ope hiſtoriae et antiquitatum germanicarum tam, quam principiorum ſanioris philoſophiae, praeſertim per GEORG. BEYERVM, BERGERVM et KRESSIVM: ſed et praeterea iurisprudentiae Romanae detractae, tanquam peculiaris diſciplina in compendium redactae, et in ſeparatis praelectionibus academicis, ab initio ad ipſum textum C. C. C. et ex poſt ad ductum methodicorum compendiorum explicatae, vnde in hoc ſeculo noua iurisprudentiae pars ſub IVRISPRVDENTIAE CRIMINALIS nomine orta, quam tamen pro parte iurisprudentiae germanicae habendam eſſe ideo puto, quoniam non in peregrinis, ſed in germanicis legibus contentae veritates iuris criminalis in his compendiis proponuntur. Huius culturae academicae, 1) quoad lectiones in ipſum textum C. C. C. primi, quantum ſcio, auctores ſunt CHRIST. THOMASIVS et GEORG. BEYERVS. Paullo poſt 2) methodica compendia iuris criminalis ediderunt

KEM-

KEMMERICHIVS et GAERTNERVS. Aſt tamen 3) praecipua laus introductae talis culturae academicae, qualis eſt hodierna, manet IO. SAM. FRID. de BOEHMER, qui horum conatus ſuperauit edito 1732 pleniori iuris criminalis compendio in auditorii ſui vſum, ad cuius imitationem alii, veluti ENGAVIVS, KOCHIVS, MEISTERVS et QVISTORPIVS idem praeſtiterunt.

§. 298.

Quod attinet *reliquas iuris germanici* PRIVATI *doctrinas* in hoc ſeculo, coepta earum circa finem ſeculi praecedentis cultura (§. 282), nunc magno feruore continuata. 1) Praeſertim SAM. STRYKIVS in vſu moderno Pandectarum, THOMASIVS in variis ſcriptis, quae ſub vſus practici variorum titulorum inſtitutionum, et LVDEWIGIVS in ſuis quae, ſub differentiarum iuris romani et germanici titulo, prodierunt exercitationibus academicis, id egerunt, et adhuc hodie in differentias iuris Rom. et Germ. diligenter inquirere ſolent, qui de themate mixti iuris ſcribunt, licet non ſemper ſub differentiarum vtriusque iuris, ſeu vſus practici, titulo, id fieri ſoleat. 2) Anno huius ſeculi ſeptimo ex his doctrinis per GEORGIVM BEYERVM efformata eſt noua diſciplina iuridica, quae ſub IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE PRIVATAE nomine venit, isque fuit primus, quantum ſcitur, qui dicto anno lectionibus academicis eam illuſtrandam ſuſcepit. 3) Huius veſtigia deinde presſerunt alii, licet non eadem omnes inceſſerint via, dum aliter in tradendis huius diſciplinae elementis verſatus eſt IO. FRID. POLAC; aliter HEINECCIVS, ENGAVIVS et BENED. SCHMIDIVS; aliter PÜTTERVS, EISENHARTVS et de SELCHOW; aliter ESTOR. 4) Sunt etiam qui de emendatione huius diſciplinae iuridicae, eaque melius perficienda,

cienda, cogitarunt, suaque non contemnenda consilia proposuerunt, veluti HEVMANNVS, MYLIVS, RVDLOFF.

Georg. BEYERI *disquisitio de vtilitate lectionum academicarum in iuris germanici capita*, quae praemissa EIVS *Delineationi iur. germanici.*

Io. Henr. Chr de SELCHOW *Historia systematum et compendiorum iuris Germanici*, quam sistit Praef. primae editionis EIVS *Elem. iuris Germ. priv. hodierni.*

§. 299.

Tandem ad fata iurisprudentiae germanicae quae habuit sub ICtis recentioribus Sec. XVIII referri debet, eos etiam curam suam extendisse ad leges germanicas *particulares*, seu iura prouincialia et statutaria, nec non ad *specialissima obiecta iurisprudentiae germanicae*. Prius studium produxit scripta, immo academicas praelectiones, quae concernunt huius seu illius prouinciae vel vrbis iurisprudentiam, sicque partium iurisprudentiae positiuae Germanorum prouincialis et localis, seu generatim, particularis (*Introd. in iurispr. posit.* §. 36.) culturam. Posterius studium vero effecit separatim excultas esse varii generis veritates iuridicas, quae pertinent quidem ad vnam alteramve partium iurisprudentiae positiuae Germanorum, quae oriuntur ex diversitate obiecti veritatum iuridicarum (l. c. §. 38): ast tamen dignae visae sunt, vt ex instituto separatim tractentur, indeque ortae sunt variae nouae partes iurisprudentiae, quae, saltem a potiori, ad partes iurisprudentiae germanicae referri debent, quasque partes *iurisprudentiae germanicae minus principales* appellare liceat. De harum partium fatis itaque hic quaedam addenda, cum de partium iurisprudentiae germanicae particularis fatis, veluti *iurisprudentiae Saxonicae*, *Lubecen-*

becensis etc. hic moneri sufficiat, earum culturam, vel ad totam quandam iurisprudentiam particularem extensam, vel ad quandam eius partem, veluti *publicam*, *feudalem*, *ecclesiasticam* etc. restrictam esse:

§. 300.

Inter dictas partes iurisprudentiae germanicae minus principales merito primum sibi vindicat locum IVRISPRVDENTIA PRINCIPVM PRIVATA, seu IVRISPRVDENTIA HEROICA, quae debet ICtis huius seculi suos natales. Postquam enim veritates de Principum iuribus & obligationibus, quibus quoad personam priuatam, quam simul cum publica sustinent, vtuntur, hactenus ab aliis priuatae, ab aliis publicae, iurisprudentiae admixtae, et partim non nisi quoad Principes Germaniae in specie, partim non nisi hae vel illae harum veritatum, sigillatim pertractatae: tandem in hoc seculo IO. MICH. GRIEBNERVS eas, et quidem omnes, tam quoad Principes in genere, quam Germaniae Principes in specie, certis positionibus inclusas in formam artis redegit, easque in peculiaribus praelectionibus academicis explicare coepit, indeque enata est haec noua disciplina iuridica. Eodem fere tempore autem, et GRIEBNERI principiis iurisprudentiae Principum priuatae typis nondum exscriptis, idem, ast tantum quoad principes Germaniae seu status Imperii, tentarunt IO. IAC. HELFRICHIVS et SEB. EBERH. IHERING. Post hos, huius partis iurisprudentiae culturam insigniter promouerunt BVRCH. GOTTL. STRVVIVS; IO. AVG. HELLFELD; IO. FRID. WILH. DE NEVMANN; PÜTTERVS et de SELCHOW, nec scholae academicae huius iuris plane cessant.

Entwurff einer Historie der Priuatrechtsgelahrheit der erlauchten Personen. in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. I. p. 97 seqq.

§. 301.

Huc porro referri poteſt IVRISPRVDENTIA MILITARIS. Licet enim dudum ICti de re militari ſcripſerint, hincque varia prodierunt ante haec tempora ſcripta de iuribus et obligationibus militum et re bellica: ante hoc, in quo viuimus, ſeculum tamen, nec iuris militaris ſcientia in artis formam redacta, nec, quantum conſtat, ſingulares ſcholae in Academiis habitae ſunt iuri militari docendo. In hoc noſtro ſeculo vero maior cura adhibita in colendo hoc agro, poſtquam a Sec. XVII ſingularia iura militibus ſcripta ſunt a variis Europae populis. Nonſolum enim integra ex his collecta ſunt corpora iuris militaris per LÜNIGIVM et FRITSCHIVM: ſed et orta eſt, diſciplinarumque iuridicarum numerum augere coepit, iurisprudentia militaris, et in Academiis etiam Doctores iuri militari docendo operam dare inceperunt, auctore potiſſimum ADRIANO BEYERO, qui a. 1710 Ienae edidit prudentiam iuris militaris, quem alii ſequuti ſunt, qui hanc iurisprudentiae partem magis magisque perpoliuerunt, praeſertim FRID. ANDR. GOTTL. GNÜGEN.

Pauli CIESII Medit. acad. *de ſtudio militari huiusque intuitu bibliotheca ſpeciali conſcribenda, in vſum illorum qui etiam militarem amant ſcientiam.* Roſtochii et Lipſ. 1716. 8vo.

§. 302.

Eadem fere fata habuit, quae etiam huc referri poteſt IVRISPRVDENTIA CAMBIALIS. Notetur modo diſtinguendum hic eſſe inter cambialis negotii et iurisprudentiae cambialis originem. In ipſius cambialis negotii originem inquirere non eſt huius loci. Poſtquam vero, inuento negotio cambiali, leges cambiales a variis Europae populis et emporiis ſcribi coeperunt,

runt, noſtra aetate iuris cambialis corpus a SIEGELIO compilatum, et iuris cambialis ſcientia, ſeu iurisprudentia cambialis, ſeparatim tractari coepit, tam huius iuris compendia ſcribendo, quam illud docendo in Academiis, in ſpecialibus praelectionibus iuris cambialis. Sunt vero inter eos, quibus debet iurisprudentia cambialis haec ſua fata praecipui HEYDEGGERVS, IO. CHRIST. FRANCKIVS, SIGELIVS et HEINECCIVS.

§. 303.

Nec multum differunt IVRISPRVDENTIAE MARITIMAE fata a iuris militaris et cambialis fatis. Non defuerunt ante hoc, in quo viuimus, ſeculum, ICti de iure maritimo egregie meriti: aſt nonſolum ex vnico praecipue fonte, nimirum iure romano, illud deduxerunt, ſed et nemo illud in ſyſtema tanquam ſingularem diſciplinam iuridicam redegit. Noſtris temporibus vero nonſolum IO. IVL. SVRLAND totum huius generis veritatum complexum, ſed et HENNINGIVS WEDDERKOP, partem earum, nimirum ius nauticum priuatum, non ex iure romano ſolum, ſed et ſimul ex gentium nauigationis flore illuſtrium recentioribus ordinationibus deduxerunt, et ita pertractarunt, vt inde orta ſit noua diſciplina iuridica, iurisprudentia maritima, cuius pars eſt iurisprudentia nautica priuata, dicta.

§. 304.

Superſunt aliae partes iurisprudentiae germanicae minus principales hic coniungendae Sunt tales iurisprudentia ECCLESIASTICA GERMANICA, ſtudio CHRIST. CONR. WILH. FRIDERICI; iurisprudentia OPIFICIARIA, ſtudio ADR. BAIERI, FR. GOTTL. STRVVII et IO. HENR. FRICKE; iurisprudentia METALLICA, ſtudio IO. GEORG. BAVSEN;

IVS

IVS POLITIAE GERMANORVM, ſtudio IO HEVMANNI et HOFFERI; iurisprudentia FORESTALIS, ſtudio IO. IAC. REINHARDI, noſtris temporibus magis magisque ita excultae, vt tanquam nouae diſciplinae iuridicae conſiderari posſint. Vnde porro paſſim ortae ſunt nouae ſpecies praelectionum academicarum in has, et praecedentes nouas partes iurisprudentiae germanicae priuatae.

Io. Heinr. FRICKE Pr. *Von der Nothwendigkeit die beſonderen teutſchen Privat-Rechte auf Academien zu lehren*, Goettingen 1768.

§. 305.

Haec ſufficiant de incrementis quae coepit in hoc ſeculo iurisprudentia germanica; modo adhuc notetur, inde quod iuris germanici, praeſertim priuati, ſtudium tanto feruore excultum, enatas eſſe inter Germaniae ICtos Germaniſtarum et Latiniſtarum ſectam. Venit vero mihi ſub *ſectae Germaniſtarum* nomine, ſecta eorum ICtorum, qui defendunt vſum forenſem omnium iurium germanicorum, tam antiquorum, quam mediorum et nouorum, et, non niſi in eorum ſubſidium, iuris peregrini, ſi eius rationes in Germania adhuc ſubſiſtunt, vſum forenſem admittunt. Aſt *Latiniſtarum*, huic ſectae oppoſita, ſecta, mihi eſt ſecta eorum ICtorum qui defendunt, non niſi in iis materiis de quibus ius peregrinum plane ſilet, ius germanicum nouum, et eas reliquias iuris germanici antiqui et medii, quarum obſeruantia forenſis, vel notoria, vel probari poteſt, in foro valere, peregrinique iuris vſum forenſem neutiquam ex eo ſolo, quod iuris peregrini ratio deficiat, impugnari poſſe. Differunt itaque Germaniſtae, a ſtudii iuris germanici cultura et huius iuris ſcientia, acquiſitaque circa illud merita, ita

dicti

dicti (§. 126), a Germanistis in hoc significatu pro sectatoribus sumtis. Nec minus Latinistae in hoc significatu differunt ab iis, qui a studii iuris peregrini in Germania ex receptione valentis praecipua cultura et scientia, circa illudque acquisita merita, sub hoc nomine veniunt, suntque in eo significatu qui est huius loci, vel *Romanistae*, a ICtis romanizantibus omnino distinguendi, vel *Longobardistae*, itidem a ICtis longobardizantibus diuersi. Licet vero nostris diebus fere ad galantismum iuridicum, sit venia verbo, pertinere videatur, Germanistam se profiteri, hincque plerique ICti sub his signis militent, et nonnulli eorum iam eo progressi, vt de inuertendo iura tractandi ordine sua proposuerint consilia, veluti GONNE in orat. *de inuertendo iura tractandi ordine*, habita Erlangae 1756, nondum tamen plane deleti sunt Latinistae. Medium tenuere beati: ast pauci sunt qui hac incedunt via.

§. 306.

Superest quoad fata iurisprudentiae sub ICtis recentioribus Sec. XVIII, et hic earum partium iurisprudentiae mentionem fieri, quae ad eas, de quibus hactenus actum, nullo modo referri possunt, ast tamen in hoc in quo viuimus Sec. ortae sunt. Huc refero eam principalem iurisprudentiae partem, quae sub IVRISPRVDENTIAE PRACTICAE nomine venit. Licet enim *ICti anteriorum temporum*, de singulis quibusdam doctrinis ad iurisprudentiam practicam pertinentibus varia ediderunt scripta, praesertim sic dicta *formularia* ab iis edita sunt; dudum etiam doctrina de processu iudiciali in artis formam redacta; nec minus iurisprudentia cameralis ICtis Sec. XVI originem debeat: reliquae iurisprudentiae practicae partes tamen neglectae, et vniversa

versa iurisprudentia practica a nemine tradita est. Ast ineunte hoc seculo ab initio *doctrina de processu iudiciario*, nec non sic dicta *iurisprudentia heurematica*, seu *doctrina de cautelis*, maiori feruore, ac olim, exculta est, et originem coeperunt collegia processualia, praesertim per STRYKIVM, quem alii secuti sunt. Paullo post et *ars relatorio-decretoria*, potissimum per IVST. HENN. BOEHMERVM et FERD. AVG. HOMMELIVM exculta est, post quos alii hanc spartam ornarunt, veluti CLAPROTHIVS, de TEVENAR, WALCHIVS, nec non ESTOR et CARL FERD. HOMMELIVS. Continuata est porro feliciter doctrinarum iuridicarum practicarum cultura, per eos qui *iurisprudentiae practicae publicae* (der Staats- oder Cantzley-Praxis) culturam scribendo et docendo promoeuerunt, quae laus debetur MOSERO patri et filio, PÜTTERO et BECKIO. Extenderunt etiam ICti huius seculi suam curam ad *iurisprudentiam practicam priuatam extraiudicialem*, cuius culturam suscipiebat GONNIVS, qui vero, introductione sua in hanc iurisprudentiae partem vix typis exscribi coepta, mortuus est, indeque imperfectum opus mansit, et licet haec sparta a me suscepta, multum tamen deest adhuc perfectioni huius disciplinae. Iurisprudentiae practicae iudicialis ea *pars*, *quae docet modum tractandi negotia voluntariae iurisdictionis*, quoque nostris demum diebus per CLAPROTHIVM sub iurisprudentiae practicae extraiudicialis nomine in artis formam redacta. Pars altera artis acta tractandi, quae versatur *circa modum acta in archiuis asseruandi et ordinandi* (Registraturwissenschaft), et arti relatorio-decretoriae contradistinguitur, in tenerrima infantia adhuc constituta, PHIL. WILH LVD. FLADTIO, si non omnia, certe multum debet. Tandem vero omnes partes iurisprudentiae practicae simul sumtae sub generali *iurisprudentiae*

tiae practicae nomine, PÜTTERO auctore, in vnum redactae ſunt ſyſtema, quale quid et a me tentatum eſt, indeque nunc orta ſunt in Academiis *collegia practica*, a collegiis proceſſualibus diuerſa, dum manuducunt ad expeditionem quorumcunque negotiorum iuridicorum.

Carl. Gottl. KNORRE *Vorrede zu ſeiner Anleitung zum gerichtlichen Proceſſ.*

Iac. Frid. LVDOVICI *Nachricht, wie er das ſtudium practicum bisher in ſeinen Collegiis getrieben und ſolches zu verbeſſern ſei.* Halle 1703.

Io. Steph. PÜTTER *Vorbereitung zu einem Collegio practico iuris publici.* Goett. 1749. 8vo.

EIVSDEM *Nähere Vorbereitung zur teutſchen Reichs- und Staats-Praxi.* Ibid. 1750.

§. 307.

Tandem et veritates de iuribus et obligationibus gentium europaearum inter ſe, quae pactis, foederibus et obſeruantia innituntur, itidem in hoc ſeculo non amplius pro derelictis habitae ſunt. Fontes earum ſunt collecti, indeque ſcripta, quae *corpora iuris gentium* appellari poſſunt, licet non omnia ſub hoc titulo prodierunt, ſunt orta. Sunt etiam praeterea in artis formam in hoc ſeculo redactae, et in academicis praelectionibus explicari coeptae, hae veritates, indeque exiſtentiae data eſt IVRIS GENTIVM EVROPAEARVM SCIENTIA, ſeu IVRISPRVDENTIA GENTIVM EVROPAEARVM POSITIVA. Debetur vero laus et gloria, quod ſit huius diſciplinae ſtator IO. IAC. MOSER, qui iam a. 1732 ſcholas huius iuris Tubingae aperuit et elementa huius diſciplinae edidit ſub titulo: *Anfangsgründe der Wiſſenſchaft von der heutigen*

tigen Staatsverfaſſung von Europa und dem unter denen Europäiſchen Potenzien üblichen Völcker-oder allgemeiner Staatsrecht. Idem MOSERVS etiam ex hac potiſſimum cauſa, vt hoc ſtudium maiora capiat incrementa, a. 1750 aperuit Academiam iuris publici Hanouienſem de qua ſupra (§. 55.), dictoque anno in eum finem alia edidit elementa iuris gentium europaei. Nec defuerunt alii qui huius diſciplinae culturam promouerunt, velut MABLY, ROVSSET, SCHWEDER, GLAFEI et MOSERVS iunior. MOSERVS ſenior vero iterum noua merita circa hanc diſciplinam acquiſiuit, dum eius partem, *gentem germanicam* concernentem, ſub nomine des teutſchen auswärtigen Staatsrechts, nouiſſime in ſyſtema redegit.

§. 308.

Tandem et huc referri debet ea iurisprudentiae pars, quae mihi ſub IVRISPRVDENTIAE POSITIVAE GENERALIS nomine venit. Eſt haec pars ex mea ſententia vtiliſſima et neceſſaria iurisprudentiae pars, etſi, abſit arrogantia dictis, nemo, quantum ſcio, ante me de cultura veritatum iuridicarum generaliſſimarum, quae hanc partem iurisprudentiae conſtituunt, ita ſollicitus fuerit, vt eas in formam ſyſtematis redegerit. Licet enim IO. EISENHARTI libellus qui prodiit a. 1683 ſub titulo: *Inſtitutionum iurisprudentiae doctrina generalis, qua poſt hiſtoriam librorum vniverſi iuris Romano-Canonico-Germanici, de ſpeciebus et interpretatione legum agitur, communiaque iuris ciuilis principia exponuntur, quae per totam legum ſcientiam theoriae et praxi inſeruiunt* iam eo tendere videatur; is tamen nec omnia continet quae ad hanc ſcientiam pertinent, nec ſatis apta methodo ſingula pertractata ſunt. Duxi vero primas huius

diſci-

disciplinae iuridicae lineas iam a. 1749 in prima editione *systematis elem. iurispr. positiuae*, postea vero a. 1772 in *Noua Introduct. in iurisprudentiam positiuam Germanorum* cuius quartam partem constituit, eam ita suppleui et emendaui, vt nunc demum tanquam noua iurisprudentiae positiuae pars considerari possit.

§. 309.

Haec sunt, quae habuit, a sua origine ad hunc vsque diem, veneranda iuris scientia, fata, quae, si dicta in summam contraho, eo redeunt. Prima et antiquissima iurisprudentiae pars, est iurisprudentia *romana*, qua diu sola culta, accessit tandem iurisprudentia *canonica*, et paullo post *feudalis Longobardica*, tandemque *germanica*. Iurisprudentia *germanica* vero, a paruis initiis, successu temporis ita dilatata et extensa est, vt mox in varias abierit partes, inter quas antiquissimae sunt iurisprudentia *cameralis* et *publica*, iisque per aliquot tempus solis existentibus, nouae iurisprudentiae germanicae partes sunt ortae, quales sunt iurisprudentia *criminalis*, *priuata generatim sic dicta principum priuata*, *militaris*, *cambialis*, *maritima*, *ecclesiastica*, *opificiaria*, *metallica* et *iuris politiae Germanorum scientia*. Nouissime tribus nouis disciplinis locupletata est iurisprudentia, quales sunt iurisprudentia *practica*; *iuris gentium europaearum scientia*; et *iurisprudentia positiua generalis*. Licet vero tanta successiue, et praesertim proximis temporibus, iurisprudentia coeperit incrementa, palmam Mineruae tamen in ea nondum esse occupatam, censeo, et alibi iam libere dixi quid sentiam hac de re, nimirum *in den unvorgreiflichen Gedanken von dem gegenwärtigen Zustande der na-*

türlichen und bürgerlichen Rechtsgelahrtheit in Teutschland, derer nöthigen Verbesserung vnd dazu dienlichen Mitteln. Halae 1749: nec non *in den politischen Vorschlägen zur Verbesserung der iuristischen Vorlesungen auf hohen Schulen* ibid. 1750. Laetor interim iam ab eo tempore, licet id mihi nullo modo tribuam, variis meis desideriis esse satisfactum, et veneror, quisque Themidos filius mecum non vereratur, Summi, quod regit omnia, Numinis, prouidam, in dispensandis iurisprudentia fatis, curam.

NOTITIA
SCRIPTORVM
IVRIDICORVM.

PRAECOGNITA NOTITIAE SCRIPTORVM IVRIDICORVM.

Christ. Frid. MEISTERS *Vorbericht zu seinen öffentlichen Vorlesungen, worinnen er eine Erkenntnis der vornehmsten iuristischen Bücher und Schriftsteller zu geben gesonnen ist.* Goett. 1750.

§. 310.

Absoluta historia iurisprudentiae, tanquam secunda parte hist. litt. iur. vniuersalis, sequitur tertia et vltima eius pars, quae dicitur *Notitia scriptorum iuridicorum* et est pars historiae litterariae iuridicae, quae continet veritates singulares de scriptis iuridicis. (§. 4).

§. 311.

Differt itaque notitia scriptorum iuridicorum, hic obiectiue, sicque pro disciplina quadam, sumta a 1) *notitia scriptorum iuridicorum subiectiue seu habitualiter sumta*; 2) *Lexico scriptorum iuridicorum*, seu, vulgo sic dictis *bibliothecis iuridicis*, nec pro collectione librorum, nec pro loco quo asseruantur, sumtis: sed pro scriptis, quae instar catalogi libros secundum ordinem alphabeticum recensent, ita, prout Notitia ICtorum obiectiue sumta, a Notitia eorum subiectiue sumta, et Lexico ICtorum, differt (§. 18). Diuiditur etiam Notitia scriptorum iuridicorum in *vulgarem* et *doctam*, in eo sensu, in quo Notitia ICtorum l. c. ita diuisa est.

§. 312.

Fontes proprii (§. 7.) partis huius historiae litterariae iuridicae sunt:

I. *Boni catalogi ſcriptorum iuridicorum.*
II. *Ipſae bibliothecae tam publicae, quam priuatae, vt et officinae librariae ſcriptis iuridicis repletae.*
III. *Indices ſcriptorum biographiis ICtorum anneсti ſoliti.*

§. 313.

Ad ſubſidia ſpecialia (§. 9.) notitiae ſcriptorum iuridicorum referri debent:

I. *Scriptorum iuridicorum adſpectus et perluſtratio, in bibliothecis, tabernis librariis et ſectionibus librorum publicis.*
II. *Conuerſatio cum eruditis et bibliopolis ſcriptorum iuridicorum notitia tinctis, per commercium epiſtolicum et conuerſationem in ſpecie ſic dictam, quorſum facit iter litterarium iuridicum.*
III. *Studium hiſtoriae hiſtoriae litterariae, quoad hanc partem hiſtoriae litterariae iuridicae.*

§. 314.

Qui per ſcriptorum iuridicorum *adſpectum* et *perluſtrationem* proficere vult in notitia libraria, in ipſo adſpectu et perluſtratione eorum, non tantum 1) de acquirenda notitia ſcriptorum iuridicorum, quoad eorum externam conditionem, ſollicitus eſſe debet: ſed et 2) vel ſtatim, vel poſtea, inquirere debet in internam eorum conditionem, et indagare quis ſcripſerit, quid ſcripſerit et quomodo ſcripſerit. Praetereaque 3) in bibliothecarum perluſtratione attendere debet quomodo ſit ordinata bibliotheca.

§. 315.

Quoad ſecundum ſubſidium, *conuerſationem* nimirum, et hic valent quae de hoc ſubſidio quoad Notitiam ICtorum dicta ſunt §. 20. num. 1. §. 21.

§. 316.

§. 316.

Vltimum ſubſidium, nimirum *hiſtoriam hiſtoriae litterariae iuridicae, quoad eam partem hiſtoriae litterariae iuridicae de qua hic agendum*, quod attinet, illud ſub ſe comprehendit 1) *notitiam litteratorum iuridicorum ſpecialem* (§. 12.), *quoad eos ex iis quorum praeſertim in notitiam ſcriptorum iuridicorum exſtant merita:* 2) *hiſtoriam hiſtoriae litterariae iuridicae particularem* (§. 13.), *quoad notitiam ſcriptorum iuridicorum;* 3) *notitiam ſcriptorum litterariorum iuridicorum ſpecialem* (§. 14.), *quoad ea ſcripta litteraria iuridica, quae ſunt ſcripta litteraria iuridica bibliographica.*

§. 317.

Sunt vero ex *litteratoribus iuridicis* ſupra §. 12. recenſitis, tales, quorum praecipue in notitiam librariam iuridicam exſtant merita, quique *Bibliothecarii* appellari ſolent, THVRMANNVS, BEYERVS, STRVVIVS, LIPENIVS, IENICHEN, CHRIST. GOTTFR. HOFFMANNVS, IO. ANDR. HOFFMANNVS, MOSERVS, et, qui primo loco nominandus fuiſſet, BVDERVS.

§. 318.

De *hiſtoria notitiae ſcriptorum iuridicorum* notandum, hanc partem hiſtoriae litterariae iuridicae quidem magis excultam eſſe, quam reliquae hiſtoriae litterariae iuridicae partes, nimirum Notitia ICtorum et Hiſtoria iurisprudentiae: aſt tamen et hic palmam Minervae nondum eſſe occupatam. Veterum bibliothecariorum, veluti ZILETTI et FREYMONII, labor enim, nec ſatis ſyſtematicus eſt, nec vltra ſcriptorum titulos plura exhibet. Recentiores vero, vel non per modum diſciplinae tractarunt notitiam ſcriptorum iuridicorum, ſed tantum lexica ſcriptorum iuridicorum ediderunt, veluti LIPENIVS, vel, ſi et ſyſtematice, veluti BVRC.

GOTTH. STRVVIVS et IO. ANDR. HOFFMANNVS ſcripſerunt, multa tamen, tam ratione ordinis, quam eorum quae in Notitia ſcriptorum iuridicorum tradenda, ab iis plane negleċta ſunt. Interim tamem inſignia ſunt, quae coepit notitia ſcriptorum iuridicorum, proximis temporibus incrementa. GEORGIVS BEYERVS a. 1698. Vittebergae aperuit ſcholas litterarias iuridicas bibliographicas, quod et ab aliis poſt eum alibi factum et adhuc hodie fieri ſolet. Sunt porro LIPENII et STRVVII ſcripta bibliographica ita emendata et ſuppleta a IENICHIO, BVDERO aliisque, vt fere noua ſint, et plura debeant emendatoribus, quam auctoribus. Nec minus exſtant egregia ſpecimina bibliothecarum ſpecialium, in quibus ſcripta iuridica certi alicuius argumenti, ex inſtituto, et ſyſtematico ordine, recenſentur. Immo HENR. CHRIST. L. B. DE SENCKENBERG exhibuit iam in Excurſu primo in *Methodo iurisprudentiae* Notitiae ſcriptorum iuridicorum primas lineas, quae ſaliuam mouent et proprius accedunt ad formam artis.

§. 319.

Quoad notitiam ſcriptorum litterariorum iuridicorum bibliographicorum notandum, ſcripta litteraria bibliographica eſſe

I. *Scripta propaedeutica bibliographica.*

Pauca huius claſſis ſcripta ſuis locis in his praecognitis laudanda.

II. *Elementa notitiae ſcriptorum iuridicorum*

1. *generalia*,

Io. Bapt. ZILETI *Index librorum iuris pontificii et ciuilis et ad vtrumque omnium interpretum, qui praxes, ſingularia, deciſiones, repetitiones, tractatus, diſputationes, epitomas, reſponſa, ſiue conſilia, vota, vel qualicunque titulo notas hactenus ſcripſerunt, hodie quarto loco*

loco quam emendatissimus iu lucem editus. Venetiis 1566. 4.

Elenchus omnium auctorum siue Scriptorum, qui in iure tam ciuili quam Canonico vel commentando, vel quibuscunque modis explicando et illustrando, ad nostram aetatem vsque claruerunt, Nomina et Monumenta, partim in lucem antehac prolata, partim in Bibliothecis passim adhuc abdita complectens. Initio quidem a Clarissimis nostri seculi Iurisconsultis D. Io. NEVIZANO, LVDOVICO GOMESIO, IO. FICHARDO et IO. BAPTISTA ZILETO, *summo studio ac diligentia collectus: Iam autem recens* IOANNIS WOLFGANGI FREYMONII *in Obernhausen I. V. Doctoris opera et studio tertia fere parte auctior in lucem datus, et in iustum atque concinnum ordinem digestus.* Francof. ad Moenum 1574. 4.

Georgii DRAVDII *Bibliotheca classica librorum iuridicorum.* Francof. 1625.

Sim. PAVLI *Bibliotheca iuridica.* Argent. 1671. 8.

Henr. Ernest. KESTNERI *Polyhistor in quo praeter methodum in singulis iurium partibus obseruandum praecipui iuris naturae, ciuilis, publici, feudalis, ecclesiastici et qui in praxi solidi quid scripserunt recensentur.* Francof. 1699. 4.

Nic. Christ. LYNCKERI *Instructorium forense ad vniuersum omnium scientiarum complexum et cum primis solidam cuiusque iuris, omnemque reliquam prudentiam, qua rebuspubl. prospicimus directam.* Ienae 1690 et 1698 fol. Ab ipso auctore auctum iterum editum ibid. Pars I. 1752 et Pars II. 175 fol. per IO. CHRIST. FISCHERVM.

Index quorundam iudiciorum vesanorum de celeberrimis ICtis, nostri potissimum temporis, quorum fama, meritis in Rempubl. litterariam nixa, proterue commaculata Instructorio forensi Lynckeriano deprehenditur.

Index repetitus quorundam iudiciorum, ex sanis omnibus caeteris, de celeberr. ICtis aliisque viris eruditis nostri etiam temporis, quorum fama meritis in Remp. variis et varie nixa, tantum non immensa habita, sed agnita

in limitibus suis, et asserta, in Instructorio Lynckeriano immortali et summatibus etiam Viris acceptissimo scripto, vni duntaxat Strykio, eiusque assecli, quod vere iusteque ipsum praeclaris accensere ICtis, eiusque scripta ad nutum eius et persuasionem commendare non posset, inuiso, reperitur.

Burc. Gottl. STRVVII *bibliotheca iuris selecta.* Ienae 1703. 8vo et post varias editiones curante CHRIST. GOTTL. BVDERO 1720. ibid. Nouissima editio est octaua de a. 1756 ibid. 8vo.

Io. Andr. HOFFMANNS *Auserlesene jedoch vollständige iuristische Bibliothec, worinne die auserlesensten Wercke, Bücher und academische Abhandlungen, welche von allen Theilen der Rechtsgelahrtheit bis auf diese Zeit zum Vorschein gekommen, mit aufrichtigen Vrtheilen, wie auch mit hiesigen Orts gewöhnlichen Preisen begleitet.* Pars I. Ienae 1748. 8vo Pars II. ibid. eod.

Henr. Christ. L. B de SENCKENBERG *Notitia iuris litteraria breuissima et selecta.* In EIVS Methodo iurisprudentiae Excurs. 1.

2. *specialia.*

Huius classis scripta infra suis locis sunt recensenda, et hic tantum monendum huc pertinere varias bibliothecas THVRMANNI, veluti *academica* Halae 1700. 4. *Canonicorum* Ib. eod. 4. *Duellica* Ibid. eod. *Statistica* Ib. 1701. 4. *Salinaria* Ibid. 1702. 4. *Cambialis* Hamb. 1704. 4. Conf *Io. Guil.* PFENNIGII *Epistola ad Thurmannum de bibliothecis eius iuridicis.* Rost. 1692. 4.

III. *Bibliothecas iuridicas* seu *Lexica iuridica bibliographica.*

1. *generales,*

Corn. a BEVGHEIM *bibliographia iuridica et politica seu conspectus librorum iuridicorum et politicorum, qui ab a. 1651 per vniuersam Europam in quauis lingua prodierunt.* Amstel. 1678. 1680. 1685. 12.

Mart. LIPENII *bibliotheca iuridica realis.* Francof. 1679 fol. rec. 1720 cura BRVCKNERI, et 1730 cura IENICHII.

Post

Post huius supplementa quae Lipſ. 1743 prodierunt, et AVGVST. de BALTHASAR ſpicilegium ſupplementorum ad eam, Gryph. 1752 editum, nouiſſima editio adſpexit lucem Lipſiae 1757 fol. ad quam varii ſua ſymbola contulerunt.

2. *ſpeciales.*

De his ſuis locis agendum.

IV. *Catalogos, ſaltim potiſſimum, iuridicos.*

1. *bibliothecarum*

A. *publicarum,*

Inter tot catalogos huius generis aliunde notos pauci ſunt qui huc referri poſſunt.

B. *priuatarum*, veluti

ANONYMI *Catal. librorum ſelectiorum iurid. et hiſtor. vna cum apparatu ſtatutorum tam prouincialium, quam iudicialium I. R. G. imprimis circuli Saxon. infer. et regnorum ſeptentrional.*

Nic. Hier. GVNDLINGII *Bibliothecae catalogus ſeu locupletiſſimus theſaurus librorum. Digeſſit C. B. Michaelis.* Halae 1731. 8vo.

Bibliotheca GRIEBNERIANA *cuius pars prior theſaurum librorum variae eruditionis locupletiſſimum, pars poſterior ſelectarum ex omni ſcientiarum genere diſputationum inſignem apparatum continet.* Lipſ. 1734.

Chriſt. Godfr. HOFFMANNI *bibliothecae catalogus ſecundum materias diſtributus, librorum inſignium theſaurum exhibens.* Witteb. 1741. Tomi II.

Bibliotheca Rinckiana ſeu ſuppellex librorum tam impreſſorum, quam MStorum quos collegit EVCHARVS GOTTL. RINCK. 1747. 8vo.

Catalogus praeſtantiſſimi theſauri librorum typis vulgatorum et manuſcriptorum IO. PETRI de LVDEWIG. Halae 1745. Tom. II. 8vo.

Bibliotheca ſelecta quam collegit dum viueret EVERHARDVS OTTO. Bremae 1758.

Bibliotheca HEVMANNIANA *ſiue ſuppellex librorum ad omnia ſcientiarum genera, potiſſimum ad Germaniae ius priua-* tum

tum, politicum atque publicum pertinentium. Cum praefatione IO. BERNH. HOFFERI. Altorfii 1762.

Bibliotheca SENCKENBERGIANA. Pars I. libros iuridicos continens. Vindobonae 1770.

Bibliotheca Georg. Chriſt. GEBAVERI. Pars I. continens libros ex omni iure. Goett. 1773.

2. *Bibliopoliorum,*

Licet plures exſtent catalogi bibliopoliorum, inter eos tamen nondum dantur qui potiſſimum iuridici, ſicque huc referri poſſent.

3. *Scriptorum huius vel illius ICti,*

Catalogus ſcriptorum AVGVSTINI de BALTHASAR *idiomate tam latino, quam germanico ab an.* 1720 *vsque ad an.* 1758 *incl. editorum.* Roſt. 1759. 4.

Scripta quae LINCKERIANVM *nomen praeferunt vel ad illud pertinent edita plurimum vel adhuc ex MScr. edenda.* Ienae 1696.

Vollſtändiges Verzeichnis der Schriften ſo der ſel. Hofrath von Glaſey verfertiget hat, in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. II. P. VII. p. 548.

Vollſtändiges Verzeichniſs der Böhmeriſchen Schriften, in den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hiſt. Vol. I. P. III. p 425.

AHASVERI FRITSCHII *ſcripta varia tam ſacra quam politica hactenus edita.* Ratisbonae 1686. 4.

Catalogus ſcriptorum in Acad. Hallenſi primo deinde et Gieſſena ab a. 1700 *vsque ad a.* 1723 *publicatorum a* IAC. FRID. LVDOVICI. Halae 1741. 4.

IMMANVELIS WEBERI *ſcripta ab a.* 1679. *ſucceſſu temporis edita.* Gieſſae 1724. 4.

V. *Scripta litteraria bibliographica de ſingulis argumentis notitiae ſcriptorum iuridicorum.*

Singula haec ſcripta ſuis locis ſunt recenſenda.

VI. *Ephemerides litterarias iuridicas mere bibliographicas,* veluti

Georg. BEYERI *Notitiae auctorum iuridicorum et iuris arti inſeruientium tria ſpecimina*, quorum primum *Lipſiae a.* 1698; ſecundum 1701; tertium 1705 in 8. prodiit.

Recuſa

Recuſa vero haec ſpecimina emendatius et auctius *ibid.* 1726 *ead. forma.* Sequuta eſt a. 1738 ibid. GOTTL. AVG. IENICHEN *Continuatio Notitiae Auctorum iuridicorum et iuris arti inſeruientium, quam olim euulgauit Georg. Beyerus.* IENICHIO ſucceſſit CAR. FERD. HOMMEL, qui a. 1749 continuationem ſecundam et a. 1750 tertiam et quartam adiunxit, eique HENR. GOTTL. FRANCKIVS, a quo a. 1758 Continuatio V perfecta eſt.

Io. Iac. MOSERI *Vnparteiiſche Vrtheile von iuriſtiſchen und hiſtoriſchen Büchern* P. I. et II. Francof. et Lipſ. 1722. P. III. 1723. P. IV. et V. 1724. P. VI. 1725. 8.

Nachricht von auserleſenen gröſtentheils raren alten vnd neuen iuriſtiſchen Büchern. Zwo Lieferungen. Ien. 1725. 8.

Gründliche Auszüge aus den neueſten iuriſtiſchen Diſputationibus, welche auf hohen Schulen in Deutſchland ſind gehalten worden. Erſter Band. Tubingen 1753. Zweiter Band. ibid. 1755. 8vo.

§. 320.

De *vtilitate* et *neceſſitate* huius partis hiſtoriae litterariae aliquid moneri, vix operae pretium eſt, quum eam nemo vnquam in dubium vocauerit, et reliquae partes ex ea tantum cauſa vtiles et neceſſariae ſint, quoniam haec pars ſine iis intelligi nequit.

Georg. BEYERI Schediasma: *de vtili et neceſſaria auctorum iuridicorum et iuris arti inſeruientium notitia,* EIVS *Notitiae auctorum iuridicorum* praemiſſa.

§. 321.

Ratione *methodi docendi diſcendique* notitiam ſcriptorum iuridicorum, hic ſpeciatim monendum: 1) ſelectorum ſcriptorum tantum rationem eſſe habendam; 2) ſcripta ipſa exhibenda eſſe; 3) de quolibet ſcripto, ſecundum infra in doctrina de conditione ſcriptorum iuridicorum interna dicenda, iudicandum eſſe; 4) cui vſui potiſſimum inſeruiat ſcriptum indicandum eſſe.

TRACTA-

TRACTATIO IPSA.

PARS I.

DE SCRIPTIS IVRIDICIS IN GENERE, EORVMQVE ORIGINE, PROGRESSV, CONDITIONE TAM INTERNA QVAM EXTERNA, NEC NON BIBLIOTHECIS IVRIDICIS.

TIT. I.

DE SCRIPTIS IVRIDICIS IN GENERE.

§. 322.

Sub *ſcriptorum iuridicorum* nomine mihi hic ueniunt omnia ſcripta quae iuridicas veritates continent. Quum vero ſcriptum quod continet veritates iuridicas, ſimul continere poſſit alias veritates, aſt tamen a potiori facienda denominatio; tam ea ſcripta quae non niſi veritates iuridicas continent, quam quae, licet et alias veritates, praeter iuridicas, contineant, potiſſimum tamen iuridicis veritatibus repleta ſunt, ad ſcripta iuridica referri debent.

§. 323.

Licet ex hac ſcriptorum iuridicorum notione facile decidi poſſit, quae ſcripta ad claſſem iuridicorum ſcriptorum referri debeant, quae vero non: nonnulla tamen dantur ſcripta de quibus diſputari poteſt, an huc referri poſſint, vel non. De iis itaque agendum ſigillatim, praemiſſo hoc principio generali, quod ex definitione fluit per ſe: vt ſcriptum, iuridicum ſcriptum, dici poſſit, non requiritur veritates iuridicas, quas continet, formam artis habere.

§. 324.

§. 324.

Quae quum ita ſint, non dubito defendi poſſe, 1) ſcripta quae ſolas leges poſitiuas, ita prout latae ſunt, absque omnibus illuſtramentis, continent, ad ſcripta iuridica referri debere. E contra vero 2) ſcripta litteraria iuridica; 3) ſcripta quae veritates hiſtoriam iuris concernentes ſiſtunt, a ſcriptorum iuridicorum numero eximenda eſſe, et potius ad hiſtorica ſcripta referri debere.

§. 325.

Aſt quid dicendum de ſic dictis *actis publicis* et *diplomatum collectionibus?* Me quidem iudice indiſtincte dici nequit quod ſint, nec quod non ſint, ſcripta iuridica. Omnia redeunt ad contenta horum ſcriptorum, quae eſſe poſſunt veritates iuridicae, aſt tamen non ſemper, nec vnice, nec potiſſimum, acta publica et diplomatum collectiones continet iuridicas veritates.

TIT. II.

DE

ORTV ET PROGRESSV SCRIPTORVM IVRIDICORVM.

§. 326.

Ex dictis de ſcriptis iuridicis in genere, facile decidi poteſt quaeſtio de ſcriptorum iuridicorum ortu. Quum enim ad id, vt ſcriptum ſit iuridicum ſcriptum, non requiratur veritates in eo contentas formam artis habere (§. 321); facile patet ante ortum ICtorum et iurisprudentiae, ſcripta iuridica iam exiſtere potuiſſe. Exſtiterunt etiam iam antea actu, quum pro primo ſcripto iuridico haberi debeat prima lex poſitiua, quae expreſſa voluntate conſtituta et in ſcripturam redacta.

Aſt,

Aſt, ſi ortus ſcriptorum, vt ita dicam, iuridicorum *artificialium* inueſtigandus, APPII CLAVDII liber *de actionibus* eſt primum, quod vidit orbis litteratus, ſcriptum iuridicum (§. 202.).

§. 327.

Sic ortis ſcriptis iuridicis, numerus eorum ab eo tempore quo ICti et iurisprudentia originem traxerunt, per ICtos *veteres*, praeſertim romanos ſtricte ſic dictos, et *medios*, vsque ad dimidium Sec. XV. quidem auctus, prout ex hiſtoria iurisprudentiae conſtat: a dimidio ſeculo XV. vero, inventa arte typographica, potiſſimum inſigniter creuit ſcriptorum iuridicorum numerus, dum praeter noua, quae nunc prodierunt, ſcripta, et quae in manuſcriptis adhuc deliteſcebant, ipſi iuris Rom. Can. et Feud. Long. textus, gloſſae, aliaque voluminoſa ICtorum mediorum ſcripta, typorum beneficio diuulgata.

§. 328.

Quum certum ſit paullo poſt inuentam, medio circiter Sec. XV, artem typographicam, et iuridica ſcripta eſſe typorum beneficio exſcripta, nunc oritur quaeſtio: *quo praeciſe anno prodierit primum ſcriptum iuridicum impreſſum?* quam definire non audeo. Interim mihi nondum innotuit huius generis ſcriptum, quod ante a. 1460 impreſſum. Ab hoc tempore vero *textus iuris canonico-pontificii* et *iuris romani Iuſtinianei*, iam typorum beneficio exſcribi coeperunt. Inter libros, in prima officina typographica Moguntiae excuſos, enim, iam occurrunt libri iuridici, veluti *Conſtitutiones Clementinae* de a. 1460, quale exemplar harum Conſtitutionum Clementinarum exſtat in bibliotheca illuſtris Reipublicae Norimbergenſis membranis impreſſum; nec non IVSTINIANI *Inſtitutiones iuris cum*

gloſſa

gloſſa a. 1468 folio mai. membranis impreſſae. Vnde patet errare qui romanam Inſtitutionum editionem de a. 1476 pro vetuſtiſſima et prima habent.

TIT. III.

DE

SCRIPTORVM IVRIDICORVM CONDITIONE EXTERNA.

§. 329.

Ad conditionem externam ſcriptorum iuridicorum referri poſſunt eorum; 1) *materia* in qua manu vel typis exſcripta; 2) *litterae*, tam quoad figuram, quam quoad medium quo expreſſae; 3) *forma*; 4) *titulus*; 5) *auctoris nomen*; 6) *pretium*; 7) *editiones*; 8) *commercium cum iis prohibitum*; 9) *raritas*, et quae ſunt alia. Aſt, quum meum non ſit ea, in quibus ſcripta iuridica conueniunt cum aliis ſcriptis, hic repetere, ſed talia ex hiſtoria litteraria generali praeſupponenda, paucis hunc locum tractabo, eatenus, quatenus ſpecialia et notatu digna hic obueniunt in applicatione ad ſcripta iuridica.

§. 330.

Quod itaque attinet *litteras*, ſunt quoad eas ſcripta iuridica, vel *MSCta iuridica*, vel *ſcripta typis exſcripta.* De poſteriorum ortu iam dictum, vnde quoad manuſcripta iuridica hic tantum addendum: 1) MSCta iuridica iuris canonici frequentiora eſſe, quam iuris ciuilis; 2) optima MSCta iuridica aſſeruari Romae in Vaticana, Florentiae ac Venetiis; 3) maxime celebre MSCtum iuridicum eſſe codicem MSCtum Pandectarum Florentinum, cuius occaſione enata eſt ſatis nota controuerſia, an omnia Pandectarum exemplaria ex

hoc codice manauerint. Caeterum ſingulorum MSC-torum iuridicorum recenſio, pertinet ad tractationem de ſingulis ſcriptis iuridicis, vbi ſuis locis addenda.

§. 331.

Titulorum ſcriptorum iuridicorum ideo hic ſpeciatim mentio facienda, quoniam et ICti nonnunquam inſolitos et ridiculos titulos dederunt ſcriptis ſuis, ita, vt interdum ex ſolo titulo vix hariolando adſequi liceat, quae ſint ſcripti contenta. Dabo quaedam ſpecimina, quae facile ſuppleri poſſunt. Sic IO. ANDREAE ſuos commentarios in ſextum Decretalium, *Nouellam*; HOPPERVS ſuam Iſagogen in veram iurisprudentiam; *Seduardum*, ROTHERVS ſuam introductionem in proceſſum, *Statuam Mercurialem*, inſcripſere. Praeſertim HERTELIVS artificem ſe praebuit in excogitandis ridiculis titulis ſcriptorum, quae partim ſub ſuo, partim ſub ficto ALBANI de SPINETO, nomine edidit, veluti: *Pyxis nautica per immenſum iuris pelagum*; *Politiſche Thee und Caffee - Taſſen für das delicate Mäulgen der Madame Juſtitz mit der gedoppelten Zunge, oder iuriſtiſche Streitfragen von letzten Willensverordnungen und Erbſchaften*; *Politiſche Schnupftobaks - Doſe vor die wächſerne Naſe der Juſtitz.*

§. 332.

Ratione *nominis auctoris* ſcripta iuridica, prout in genere ſcripta, vel auctorem verum laudant, vel non, tumque vel *anonymica*, vel *pſeudonymica* ſcripta ſunt. Detegendi itaque ſunt anonymi et pſeudonymi, ope eorum ſubſidiorum quae hic ſuppeditat hiſtoria litteraria generalis. Quum vero inſtituti ratio non patiatur omnes et ſingulos hic nominare, dabo in *Appendice* I. huic libello adiuncto ſpecimen bibliothecae iuridicae anonymorum et pſeudonymorum.

§. 333

§. 333.

De *raritate* ſcriptorum iuridicorum hic monendum, cauſas raritatis ſcriptorum iuridicorum conuenire cum cauſis raritatis ſcriptorum in genere, ſicque eas hic non recenſendas eſſe, et, prout in genere ſcripta rara, cara quidem ſemper, aſt non ſemper optima ſunt, ita et idem de raris ſcriptis iuridicis valere. Quod vero attinet ipſa illa ſcripta iuridica quae rara ſunt, vel ſaltem pro talibus haberi ſolent, breuem eorum recenſum in *Appendice* II. adiicio.

§. 334.

Quoad reliqua quae ad ſcriptorum iuridicorum conditionem externam (§. 329.) relata ſunt, veluti *materiam* in qua manu exarata, vel typis impreſſa ſunt; *editionum* eorum varietatem, et *probibitum cum iis commercium*, in applicatione ad ſcripta iuridica ſingularia non obueniunt, praeter hoc vnicum, ſcripta iuridica damnata potiſſimum ea eſſe, quae a Pontifice damnata ſunt, eorum numerum vero non eſſe tantum, aut ipſam hanc externam qualitatem eius ponderis, vt operae pretium eſſe iudicem, ſpecialem eorum recenſum adiici.

TIT. IV.

DE

INTERNA SCRIPTORVM IVRIDICORVM CONDITIONE.

§. 335.

I*nternam ſcriptorum iuridicorum conditionem* veritates ipſae quas continent, et methodus, qua ſunt traditae, conſtituunt.

§. 336.

Quodſi itaque de ſcriptorum iuridicorum bonitate iudicandum, praeſertim conditio eorum interna conſideranda, licet et externa non plane negligenda, indeque oritur ſcriptorum iuridicorum diuiſio in ſcripta *primi ordinis*, *ſecundi ordinis* et *tertii ordinis*. Si enim nec quoad internam, nec quoad externam, conditionem aliquid, quod multum refert, deſiderari poteſt, *primi ordinis*; ſi vero quoad externam conditionem quidem nihil, quoad internam conditionem vero aliquid, deſiderari poteſt, vel vice verſa, *ſecundi ordinis*; ſi tandem quoad vtramque conditionem aliquid deſiderari poteſt, *tertii ordinis* ſcriptum dici poteſt.

§. 337.

Caeterum praeſertim hic notandum, qualia ſint ſcripta iuridica quoad eorum conditionem internam, neutiquam ex eo ſolo diiudicandum eſſe *quis* ſcripſerit; ſed praeſertim attendendum eſſe *quid* ſcripſerit, et *quomodo* ſcripſerit auctor. 1) Quis ſcripſerit ex Notitia ICtorum hauriendum. 2) Quid ſcripſerit auctor adſpectus et perluſtratio ſcripti, vel, ſi ſcriptum ipſum non eſt ad manus, fide digna eius recenſio, dabunt. 3) Quomodo ſcripſerit ex principiis generalibus de methodo docendi per ſcripta, in *Praecogn. vniuerſae eruditionis generalibus* §. 138. ſeqq. a me explicatis, diiudicandum.

TIT. V.

DE

VARIIS SCRIPTORVM IVRIDICORVM DIVISIONIBVS.

§. 338.

Iuridicorum ſcriptorum diuiſiones, ſunt vel communes diuiſiones ſcriptorum, vel propriae diuiſiones

ſcriptorum iuridicorum. Ad priores pertinet e. g. diviſio ſcriptorum iuridicorum in *libros* et *ſcripta minutiora* (kleine piecen); in ſcripta *formae maioris* et *formae minoris*; in ſcripta quae ſunt *collectiones ſcriptorum antea ſeparatim editorum*, et *quae tales collectiones non ſunt*, de iisque hic ex inſtituto non agendum, ſed tantum de diuiſionibus poſterioris generis.

§. 339.

Propria diuiſio ſcriptorum iuridicorum eſt eorum diuiſio I. in *legalia*, quae leges poſitiuas ipſas, vel cum, vel ſine commentario, aliasue veritates iuridicas continent, quae nec theoria veritatum iuridicarum ſunt, nec theoriae huius applicatio; *doctrinalia*, quae theoriam veritatum iuridicarum, aut hanc vel illam eius partem, continent; *caſuiſtica*, quae theoriae veritatum iuridicarum applicationem continent.

§. 340.

Porro diuiſio ſcriptorum iuridicorum iis propria eſt II. quod pro diuerſitate partium iurisprudentiae ad quas pertinent veritates in iis contentae ſint, vel *ſcripta iuris ciuilis in ſenſu latiſſimo ſumti*, vel *ſcripta iuris criminalis*, prout veritates iuridicae in iis contentae, vel ad iurisprudentiam ciuilem in ſenſu latiſſimo ſumtam, vel ad iurisprudentiam criminalem pertinentes veritates ſunt. Hae ſpecies itaque tot admittunt diuiſiones, quot ſunt partes iurisprudentiae ciuilis in ſenſu latiſſimo et iurisprudentiae criminalis, quibus recenſendis hic immorari nolo.

§. 341.

Ad diuiſiones proprias ſcriptorum iuridicorum referri poteſt III. diuiſio eorum in ſcripta iuridica *generalia*, quae nec quoad primam (§. 339), nec quoad ſe-

cundam (§. 340) propriam diuiſionem ſcriptorum iuridicorum ad vnam alteramue claſſem ſcriptorum iuridicorum, quae inde oriuntur, referri poſſunt, et in *ſpecialia* ſcripta iuridica, quae talia ſunt vt ad vnam alteramue dictarum claſſium referri poſſint.

§. 342.

Cum hac diuiſione ſcriptorum iuridicorum in genere in ſcripta iuridica generalia et ſpecialia, non confundenda eſt ſubdiuiſio ſcriptorum iuridicorum doctrinalium (§. 339) in ſcripta iuridica *doctrinalia generalia* et *ſpecialia*. Veniunt vero mihi ſub nomine ſcriptorum iuridicorum doctrinalium generalium, ea ſcripta iuridica doctrinalia, quae ad vnam alteramve claſſem ſcriptorum iuridicorum, quae oriuntur ex ſecunda eorum diuiſione (§. 340) referri nequeunt. Vnde ſcripta doctrinalia ſpecialia ſunt, quae ad vnam alteramue dictarum claſſium referri poſſunt. Specialia ſcripta iuridica cuiuscunque diſciplinae iuridicae ſeu partis iurisprudentiae, reduci poſſunt ad ſcripta *propaedeutica diſciplinae*, quae veritates praecognita ſpecialia diſciplinae concernentes continent, et *principalia*, quae veritates ad ipſam diſciplinam pertinentes continent. Scripta principalia vero ſunt iterum, vel *generalia*, ſi totam diſciplinam continent, veluti *ſyntagmata*, ſeu, vt aiunt, *ſyſtemata*, et *compendia* diſciplinae, vel *ſpecialia*, ſeu *ſcripta de ſingulis argumentis*, ſi non niſi partem theoriae diſciplinae continent.

TIT. VI.

DE BIBLIOTHECIS IVRIDICIS.

§. 343.

Hic de bibliothecis iuridicis in eo ſenſu agendum, in quo *bibliotheca iuridica* eſt collectio ſeu complexus

xus ſcriptorum iuridicorum vnius poſſeſſoris, et quae generatim de iis notanda ſunt paucis explicanda.

§. 344.

Quod itaque attinet I. *ortum bibliothecarum iuridicarum*, ab eo tempore quo ſcripta iuridica orta ſunt (§. 326), et praeſertim poſtquam eorum numerus creuit (§. 327), ex eorum collectione bibliothecae iuridicae oriri potuiſſent: aſt, *quando actu ortae ſint?* et *quae fuerit prima celebris bibliotheca iuridica?* definire non audeo. *Romanos* bibliothecis *priuatis* iam ante Imperatorum tempora inſtructos fuiſſe, noto notius eſt. Inter eas fuiſſe bibliothecas iuridicas, vel ſaltem in his bibliothecis iuridica ſcripta, quot et qualia eo tempore exſtabant, obuia fuiſſe, nullus dubito. De *publicis* bibliothecis poſtea ſub Imperatoribus inſtructis, et *priuatis huius aeui* bibliothecis, idem dicendum. Praeſertim TRIBONIANVM bibliothecam iuridicam habuiſſe, inde conſtat, quod ex ſua bibliotheca ſuppeditauerit libros veterum ICtorum, quibus Digeſtorum compilatores ſunt vſi. Vid. *l. 2.* §. *17* et *l. 3.* §. *17. C. de veteri iure enucl.*

§. 345.

Definiendum II. quae fuerint olim, et adhuc hodie ſint, *inſtructiſſimae bibliothecae iuridicae.* Quum vero, quod attinet *publicas* bibliothecas, ex earum vſu et deſtinatione facile pateat, eas non eſſe particulares iuridicas bibliothecas, ſed potius vniuerſales ad quaſcunque ſcientias pertinentibus ſcriptis inſtructas, licet vna prae altera potiſſimum ſcripta huius vel illius ſcientiae, ſicque et potiſſimum iuridica ſcripta, contineat, non niſi de priuatis bibliothecis hic agendum. Inter tot *priuatas* bibliothecas iuridicas huius aeui *iam diſtractas* autem eminent eae, quarum catalogi ſupra (§. 319.) recenſi-

ti ſunt. Quae inter *nondum diſtractas* priuatas bibliothecas iuridicas, quarum poſſeſſores adhuc viuunt, vero ſint inſtructiſſimae definere non audeo.

§. 346.

Varia ſunt quae, ſi bibliotheca iuridica III. *prudenter colligenda*, obſeruari debent. Aſt omnia eo redeunt bibliothecae collectorem eo reſpicere debere vt bibliotheca fiat 1) inſtructa; 2) ad vſum commoda; 3) ſumtibus parcatur. Vt fiat bibliotheca *inſtructa*, requiritur eam minimum ex qualibet claſſe optima ſcripta generaliora continere, et, his comparatis, ſcripta ſpecialiſſimi argumenti in qualibet claſſe ſunt colligenda. Vt porro bibliotheca *ad vſum commoda* ſit, nonſolum ea apte collocanda eſt, qua de re §. ſeq. ex inſtituto agendum: ſed et optimae editiones comparandae ſunt, et quoties ſcripta quae antea ſigillatim prodierunt, expoſt collectionibus inſerta, his collectionibus potius, quam ſeparatis horum ſcriptorum editionibus, bibliotheca eſt inſtruenda. Vt tandem in colligenda bibliotheca *ſumtibus parcatur*, commoda occaſio ſingula ſcripta comparandi exſpectanda, et potiſſimum ex publicis ſectionibus bibliothecarum ea coëmenda ſunt.

§. 347.

Si bibliotheca iuridica prudenter collecta IV. *apte ordinanda*, hic quidem, ſi in vlla alia re, valet illud: quot capita, tot ſenſus: aſt tamen licebit, quid ego hac de re ſentiam, paucis exponere. Ex fine propter quem ſingula ſcripta, quae bibliotheca continet, in certum ordinem rediguntur, facile patet, eam bibliothecam eſſe bene ordinatam, quae ita ordinata eſt, vt, vi ordinis ſecundum quem ſingula ſcripta ſe inuicem ſubſequuntur, 1) ſtatim appareat vbi ſcriptum, ſi poſſeſſor ſcit

hoc

hoc vel illud ſcriptum prodiiſſe nonſolum, ſed et illud in ſua bibliotheca obuium eſſe, locum ſuum habere debeat; 2) ſi poſſeſſor vtrumque ignorat, ex ipſo adſpectu eius loci in quo, ſi tale ſcriptum, quale eſt illud quod quaerit, exiſtit, et ſua bibliotheca illud continet, obuium eſſe debet, ſtatim ſcire poſſit, quot et qualia eius generis ſcripta ſua bibliotheca contineat, vt et, ſi inſtructa eſt, quot et qualia eius generis ſcriptorum hactenus prodierint. Hic duplex finis vero ſimul, per ordinem ſecundum quem ſingula ſcripta in bibliotheca iuxta ſe inuicem collocanda, obtinetur, ſi in ordinanda bibliotheca iuridica ſequentes regulae obſeruantur.

I. *Scripta iuridica quae ſunt libri, ſeparanda a ſcriptis iuridicis minutioribus, vt ſic bibliotheca duabus conſtet partibus, quarum altera continet libros iuridicos, altera vero ſcripta iuridica minutiora, et cuilibet parti ſeparatus locus aſſignandus eſt, in quo ſcripta ſecundum hanc differentiam in loculos ſuos, ad hunc finem diverſo modo conſtruendos et diuidendos, redigenda ſunt.*

II. *Quodlibet ſcriptum, ſiue ſit liber, ſiue ad ſcripta minutiora referendum ſcriptum, per ſeparatam ligaturam ab altero ſeparari debet.*

III. *Quoad ſcriptorum formam, non niſi ſcripta formae maioris, nimirum in folio et quarto maiori, et formae minoris, quorſum reliquae formae referri debent, a ſe inuicem ſeparanda ſunt.*

IV. *Sic ſeparata ſcripta in ſuos loculos redigenda ſunt, et quidem ſcripta quae ſunt libri, in qualibet forma, maiori et minori, ſecundum eum ordinem ſe inuicem ſubſequi et iuxta ſe inuicem collocari debent, quem obſeruabo in ſequenti tractatione de ſingulis ſcriptis iuridicis. Licet vero ſcripta minutiora ſecundum eundem ordinem in ſuos loculos redigi poſſint: conſultius tamen eſſe iudico, omnia haec*

ſcripta tanquam doctrinalia ſcripta conſiderari, licet forſan hoc vel illud magis pro exegetico ſeu caſuiſtico, quam doctrinali ſcripto habendum ſit, tumque quoad ordinem horum ſcriptorum, eum ordinem in quem ſcripta doctrinalia a me in ſequenti tractatione redacta ſunt, obſeruari.

V. *Vt bene ordinata bibliotheca talis maneat, opus eſt quodlibet ſcriptum per ſignum eius claſſis ſcriptorum ad quam pertinet, et additum numerum, locum eius in hac claſſe determinantem, diſtingui.*

Georg. MACKENZEI Orat. habita Edenburgi Id. Mart. 1689 *de ſtructura bibliothecae pure iuridicae.* Londini 1689. 8.

PARS II.

DE SINGVLIS SCRIPTIS IVRIDICIS.

§. 348.

Dum nunc de ſingulis ſcriptis iuridicis agendum, ante omnia certae claſſes generales ſcriptorum iuridicorum conſtituendae ſunt, in quas, quotquot vnquam prodierunt ſcripta iuridica, redigi poſſunt, ſiue adhuc exiſtant, ſiue iam deperdita ſint. Licet vero ex variis diuidendi fundamentis, ex quibus ſcripta iuridica diuidi poſſunt in ſuas ſpecies, vario modo hae claſſes conſtitui poſſint, non datur tamen, ſi quid video, magis commoda generalis diuiſio, quae tam in addiſcenda notitia ſcriptorum iuridicorum, quam in ordinanda bibliotheca iuridica, ſuum praeſtat vſum, quam haec, quod ſint, vel ſcripta *generalia* (§. 341), quae conſtituunt *bibliothecam generalem*, vel *ſpecialia* (§. cit.), quae conſtituunt *bibliothecam ſpecialem.*

SECTIO

SECTIO. I.

BIBLIOTHECA IVRIDICA GENERALIS.

§. 349.

Ad bibliothecam iuridicam generalem omnia ſcripta iuridica, quae ſunt collectiones ſcriptorum (§. 338), referri quidem nequeunt: aſt tamen ſcripta quae huc pertinent non niſi collectiones ſcriptorum ſunt. Videlicet collectiones ſcriptorum quae antea ſeparatim prodierunt, ſunt vel collectiones ſcriptorum *eiusdem ſingularis argumenti*, vel *diuerſi argumenti.* Prioris generis collectiones huc referri nequeunt: ſed tantum eae collectiones, quae ſunt poſterioris generis. Hae vero ſunt in duplici differentia, dum aliae ſunt collectiones ſcriptorum *diuerſorum auctorum et diuerſorum argumentorum*, aliae vero collectiones ſcriptorum *vnius auctoris plane diverſi argumenti*, ſeu ea ſcripta quae *Opera et opuſcula ICtorum* appellari ſolent. Secundum hanc differentiam itaque de ſcriptis vtriusque claſſis nunc agendum.

MEMBRVM. I.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM DIVERSORVM AVCTORVM ET VARII ARGVMENTI.

§. 350.

Haec claſſis ſcriptorum iuridicorum continet nonnulla maxime momentoſa ſcripta iuridica de quibus ſpeciatim agendum, iisque praemiſſis reliqua addenda.

TIT.

TIT. I.

DE

TRACTATV VNIVERSI IVRIS, SEV VVLGO SIC DICTO TRACTATV TRACTATVVM.

Christ. WOLDENBERGII *Indices tres auctorum et tractatuum vniuersi iuris.* Ienae 1679. 12.

§. 351.

Primum locum inter scripta iuridica merito occupat locupletissimus ille thesaurus iuris, qui vulgo sub *Tractatus tractatuum* seu *Oceani iuris* nomine venire solet, cuius verus titulus vero est: *Tractatus vniuersi iuris*, indeque cum scriptis quae sub dictis titulis, veluti *Tractatus tractatuum iuris Tomi XVII.* Lugd. 1549 fol. et *Tractatus doctorum iuris* seu *Oceanus iuris Tomi IX.* Lugd. 1535 fol. prodierunt, non confundendus. Licet vero hoc immensum opus praesertim scripta doctrinalia mediorum ICtorum contineat, illud tamen ideo ad bibliothecam generalem referri debet, quoniam scripta in eo contenta ad varias iurisprudentiae partes pertinent, nec de omnibus in eo contentis scriptis dici potest quod sint doctrinalia scripta.

§. 352.

Est vero operis huius, cuius pleniorem et accuratam recensionem dedit CAR. FERD. HOMMELIVS *in Cont. III. et IV. Notitiae auct. iurid. Beyerianae*, quodque a. 1584. Venetiis in fol. publicauit FRANCISC. ZILETVS bibliopola eruditus, totus titulus hic: *Tractatus vniuersi iuris duce et auspice Gregorio XIII. Pontifice maximo in vnum congesti: additis quam plurimis antea nunquam editis hac * nota designatis XVIII. materias XXV.*

Volu-

Voluminibus comprehendentes. Praeter Summaria singulorum Tractatuum, accessere locupletissimi indices, ita distincte et ordinate compositi, vt Lector materias omnes, temere antehac sparsas, artificiosa distributione, sub vno quasi adspectu, positas, contueri possit. Constat XVIII. Tomis, quorum quilibet tractatus singularis cuiusdam materiae continet. Quum vero nonnulli Tomi in Partes iterum diuisi, et praeterea indices tres Tomos constituant, totum opus completum in XXVIII Voluminibus prodiit.

§. 353.

Quilibet XVIII Tomorum sistit tractatus eiusdem argumenti, et continet Tom. I auctores de *iure cognoscendo et interpretando*; T. II. de *statutis et consuetudine et priuilegiis*; T. III. in duas partes diuisus de *iudiciis*; T. IV. de *probationibus*; T. V. de *sententiis et re iudicata;* T. VI. in duas partes diuisus de *contractibus licitis;* T. VII. de *contractibus illicitis;* T. VIII. de *vltimis voluntatibus*; T. IX. de *matrimonio et dote* T. X. cuius duae sunt partes de *feudis;* T. XI. itidem in duas partes diuisus P. I. de *iudiciis criminalibus*; P. II. de *iudiciis criminalibus sanctae inquisitionis;* T. XII. de *publicis fiscalibus*, *pace et bello*; T. XIII. duarum partium, de *potestate ecclesiastica*; T. XIV. de *censuris ecclesiasticis;* T. XV. in duabus partibus de *beneficiis et rebus ecclesiasticis*; T. XVI. de *dignitate et potestate seculari;* T. XVII. de *variis iuribus et acquisitionibus*; T. XVIII. de *variis verbis iuris.* Tractatus in hoc opere collecti adscendunt ad numerum DCCXV, cumque ii hic specifice allegari nequeant, in *App.* III. indicem eorum alphabeticum adiicio, qui simul et aliorum scriptorum in thesauris sequentibus contentorum indicem continebit.

TIT. II

TIT. II.

DE

OTTONIS THESAVRO IVRIS ROMANI.

§. 354.

Prout praecedens collectio, de qua modo dictum, continet potissimum scripta ICtorum mediorum: ita OTTONIANVS thesaurus sistit Humanistarum inter recentiores ICtos scripta, quorum numerus ad XCVII. adscendit. Ideo vero hic thesaurus non praecise ad vnam alteramue classem specialem scriptorum iuridicorum referri potest, quoniam partim legalia, partim doctrinalia scripta continet, licet omnia scripta in eo contenta sunt scripta iuris Romani.

§. 355.

Prodiit hic thesaurus primum Lugd. Bat. a. 1726 IV Tom. auspiciis et prouidentia BYNCKERSHOECKII, ast cura et vigiliis EVERH. OTTONIS. Noua eius editio legitima vero sequuta est Vltrai. a. 1733 fol. mai. eaque quinque tomis constat, quorum quintus tamen demum a. 1735 accessit. Est praeterea secunda editio multo auctior et emendatior, praesertim praefationes OTTONIANAE in secunda editione multum auctae sunt. Caeterum adhuc monendum editionem quae 1744 Basileae prodiit esse furtivam recusionem.

§. 356.

Ipsorum scriptorum, quae singuli tomi continent, recensionem, eo ordine quo in singulis Tomis obueniunt, hic adiicere non necessarium iudico, quum ea vbique obuia, veluti apud STRVVIVM in *Bibliotb. iur.* Cap. X. §. III. et IENICHEN in *Cont. not. auct. iurid. Beyerianae.* Sufficiet itaque plenum huius operis titulum

hic

hic exhiberi, ſcripta ipſa vero potius ſecundum ordinem alphabeticum, in *App.* III. ſimul cum ſcriptis in Tractatu tractatuum obuiis, ſunt recenſenda. Titulus ipſe hic eſt: *Theſaurus iuris Romani, continens maiora meliorum interpretum opuſcula, in quibus ius romanum emendatur, explicatur, illuſtratur, itemque claſſicis aliisque auctoribus haud raro lumen accenditur.*

TIT. III.

DE

COLLECTIONE SVB TITVLO: IVRISPRVDENTIA ROMANA ET ATTICA.

§. 357.

Collectio quae ſub titulo: *iurisprudentia romana et attica* prodiit, potiſſimum ad ius romanum pertinet, et eſt quaſi continuatio Theſauri Ottoniani, hincque merito ei iungenda. Licet vero potiſſimum BALDVINI ſcripta ſiſtat, tamen et aliorum ſcripta in illam collecta ſunt, indeque claſſem ſcriptorum, de quibus hic loquor, referri poteſt. Prodiit haec collectio ſucceſſiue in tribus tomis, quorum ſingulorum notitiam ſigillatim dabo.

§. 358.

Primus tomus publicae luci expoſitus eſt Lugd. Bat. 1738 in fol. ſub titulo: *Iurisprudentia romana et attica continens varios commentatores, qui ius romanum, atticum item claſſicos alioſque auctores veteres emendarunt, explicarunt, illuſtrarunt. Cum praefatione* IO. GOTTL. HEINECCII *Tom. I. in quo Franc Balduini ICti Opuſcula omnia.* Recenſionem huius primi tomi exhibent *die allerneueſten Nachr. von iuriſt. Büchern vnd Schriften &c.* Vol. 1. P. 1. num. 1. Scripta ipſa BALDVINI

DVINI in hoc tomo primo contenta ſunt: 1) *Praefata de iure ciuili*, 2) *ad Leges* ROMVLI, 3) *Commentarii ad LL. XII. Tabb.* 4) *Comment. ad Leges* VOCANIAM, FALCIDIAM, IVLIAM, PAPIAM POPPAEAM, RHODIAM, AQVILIAM, 5) *Comment de Pignoribus et Hypothecis; de conditionibus; ad* PAVLLVM *de diuiſione ſtipulationum in l. 2. et 4. de V. O; ad eundem de cautione lecta in Auditorio* PAPINIANI; *ad* PAPINIANVM *de euictione et duplae ſtipulatione; ad Regulam* CATONIANAM; 6) *Comm. de Iurisprudentia Mutiana.* 7) CONSTANTINVS M. 8) *Catheſis iuris ciuilis.* 9) *Notae ad Libr. I. et II. Digeſtorum ſ. Pandectarum*, 10) *de quaeſtione olim agitata in Auditorio* PAPINIANI *ſ. ad l. 40. de rebus creditis.* 11) *Annotationes in titulum de Aedilitio Edicto.* 12) *Diſp. II. de iure ciuili ex* PAPINIANO *cum vita* PAPINIANI. 13) *ad Leges Maieſtatis ſeu perduellionis.* 14) *Explicatio L. 14. C. de Pactis.* 15) IVSTINIANVS. 16) *Comm. in Nov. I. IV. XVIII. et CXVIII.* 17) *Comment. in* IVSTINIANI *leges de re ruſtica; It. in Nov. Conſt. I. de haered. et Lege* FALCIDIA *Scholia.* 18) *Comm. ad Edicta veterum Principum Romanorum de Chriſtianis* 19) *ad Leges de famoſis libellis et de Calumniatoribus.* 20) *de inſtitutione hiſtoriae vniverſae et eius cum iurisprudentia coniunctione.* 21) *Relatio ad* HENRICVM, *Andium* DVCEM, *cum* LATINI PACATI *Panegyrico ad* THEODOSIVM *et* EVMENII *Orationem de ſcholis cum adnotationibus* BALDVINI. 22) *Schola Iuris ciuilis Argentinenſis.* 23) *Oratio, de Legatione Polonica ad Sarium Zamoscium.*

§. 359.

Hunc tomum primum excepit ibidem a. 1739 tomus huius operis ſecundus. Itidem ei praefationem praemiſit HEINECCIVS et ſub hoc titulo prodiit: *Iurisprudentia romana et attica Tom. II. in quo* BARTHOLOMAEI CHESII *ICti interpretationum iuris L. II. et de differentiis*

rentiis iuris liber. *Item* GVIDONIS PANZIROLI *ICti variarum Lectionum* L. III. Pleniorem recenſionem huius tomi vide l. c. *Vol. II. P. X. num. XVI*, ipſa ſcripta in eo contenta vero titulus indicat.

§. 360.

Tertius et vltimus huius operis tomus cuius recenſio itidem l. c. *Vol. III. P. XIX. num. XVI.* obuia prodiit demum a. 1741 cum Praef. PETRI WISSELINGII, in eoque comparent recuſae SAMVELIS PETITI *leges Atticae et Commentarius cum animaduerſionibus* IAC. PALM. a. GRENTEMESNIL, A. M. SALVINII, C. A. DVCKERI et PETRI WISSELINGII.

TIT. IV.

DE MEERMANNI THESAVRO IVRIS CIVILIS ET CANONICI.

§. 361.

Et huius claſſis ſcriptum eſt MEERMANNIANVS theſaurus in ſupplementum OTTONIANI theſauri editus, indeque vel ideo ei adiungendus. De propoſito ſuo ipſe MEERMANNVS latius egit in *Conſpectu theſauri* Hagae Comitum a. 1751. 8vo. publicati, cuius contenta recenſet *die Vnpartb. Critik über iuriſt. Schriften Vol. II. p. 99 ſeqq.* Promiſſis ſtetit MEERMANNVS et ab anno 1751 ad annum 1754 ſeptem voluminibus in folio ſucceſſiue prodiit hoc opus, in quo iunctim exhibentur varia et rariſſima optimorum interpretum, inprimis Hiſpanorum et Gallorum, opera ius ciuile et canonicum ex humanioribus litteris, antiquitatibus ac veteris aeui monumentis illuſtrantia.

§. 362.

Ipse titulus huius operis hic est: *Nouus thesaurus iuris ciuilis et canonici, continens varia et rarissima optimorum interpretum, inprimis Hispanorum et Gallorum opera, tam edita antehac, quam inedita, in quibus vtrumque ius emendatur, explicatur, atque ex humanioribus litteris, antiquitatibus et veteris aeui monumentis illustratur. Ex collectione et Museo* GERARDI MEERMANNI, *ICti et Reip. Roterodamensis syndici. Hagae comitum apud Petrum de Hondt* 1751 fol. Tom. II. ibid. eod. T. III. 1752. Tom. IV. eod. Tom. V. eod. Tom. VI. 1753. Tom. VII. eod.

§. 363.

Singulorum CV. scriptorum in septem tomis huius thesauri contentorum seriem dederunt alii, veluti STRVVIVS *in biblioth. iur. Cap. X.* §. 3. et *die Vnpartb. Critick etc. Vol. III. p. 99. et 283. Vol. IV. p. 34, 92, 195 et 447. Vol. V. p. 3.* Secundum alphabeticum ordinem vero haec scripta cum aliis recensita sunt in App. III. huic libello adiuncto.

TIT. V.

DE

RELIQVIS COLLECTIONIBVS HVIVS GENERIS.

§. 364.

Supersunt, praeter dictas collectiones scriptorum iuridicorum variorum auctorum et diuersi argumenti, adhuc aliae collectiones huius generis, quorsum refero I. DISSERTATIONES IVRIDICAS BASILEENSES Sec. XVII collectas. Prodierunt nimirum dissertationes iuridicae selectiores in dicto seculo in Academia Basileensi ventilatae,

latae, in collectionem redactae in forma quarta. Completa haec collectio constat decem voluminibus his:

Dissert. Basileensium Vol. I-VIII. Basil. 1618-24.
Dissert. Basileensium Vol. nov. Basil. 1653.
Dissert. Basileensium Vol. singulare. Basil. 1673.
Io. Phil. a VORBVRG Index realis in septem priora volumina sub titulo: *Encyclopaedia iuris publici et priuati.* Francof. 1640.

§. 365.

Porro II. huc referri potest *Dan.* FELLENBERG *Iurisprudentia antiqua, continens opuscula et dissertationes quibus leges antiquae praesertim Mosaicae, Graecae et Romanae illustrantur.* Tom. I. Bernae 1760. Tom. II. ibid. 1761. 4. prodiit, et valde optandum hanc egregiam collectionem, cuius Tom. I. decem et Tom. II. duodecim lectu digna opuscula continet, continuari.

§. 366.

Nec minus III. collectio huius generis est, quae Bremae prodiit et adhuc continuatur per *Gerb.* OELRICHS. Coepit is a. 1769 salutare consilium colligendi dissertationes iuridicas selectissimas in Academicis belgicis habitas et edidit eum in finem 1769 collectionem sub titulo: *Thesaurus dissertationum iuridicarum selectissimarum in academiis belgicis habitarum. Continens dissertationes historico - antiquaria - iuridicas quibus varia iuris ciuilis capita veterumque auctorum loca emendantur, illustrantur, explicantur.* Vol. I. continens tres tomos prodiit 1769 et Vol. II. idiem in III. tomos diuisum 1770. 4. Post hanc collectionem aliam edere coepit sub titulo: *Thesaurus nouus dissertationum iuridicarum selectissimarum in academiis belgicis habitarum. Continens dissertationes iuridicas theoretico - practicas.* Prodiit 1771 Vol. I. duobus tomis constans, et 1772.

Vol. II. primus tomus lucem adſpexit, cuius continuatio exſpectatur.

MEMBRVM. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM VNIVS AVCTORIS ET VARII ARGVMENTI, SEV DE OPERIBVS ET OPVSCVLIS ICTORVM.

§. 367.

Collectiones ſcriptorum vnius auctoris aſt varii argumenti, ſeu Opera et Opuſcula ICtorum, ſunt partim *mediorum* ICtorum, partim *recentiorum* ICtorum opera et opuſcula.

TIT. I.

DE

OPERIBVS ET OPVSCVLIS MEDIORVM ICTORVM.

§. 368.

Quum *veterum* ICtorum opera ſeu opuſcula non exſtent, nec eorum ICtorum qui inter medios ICtos ſub *Gloſſatorum* nomine, ſiue in ſenſu latiori, ſiue in ſenſu ſtrictiori veniunt (§. 127); hic tantum de reliquorum mediorum ICtorum operibus et opuſculis agendum.

§. 369.

Licet vero poſt inuentam artem typographicam vsque ad initium Sec. XVII. in colligendis et imprimendis ſcriptis huius vel illius ICti medii, quam maxime occupati fuerint eruditi et bibliopolae, harumque collectionum variae dentur, hodie tamen haec ſcripta tantam non praeſtant vtilitatem, vt operae pretium ſit

ea hic sigillatim recenseri. Sufficiet itaque veluti exempli causa notari:

BARTOLI *Opera quae nunc exstant omnia.* Basileae V. Voll. in qua editione accedunt BREDERODII *loci communes in omnia Bartoli opera.*

BALDI *Opera.* Venetiis 1595 fol. IV. Vol. et Lugd. 1585 fol. VII. Voll.

Vldar. ZASII *Opera omnia.* Tom. VI. Francof. 1590. fol.

TIT. II.

DE

OPERIBVS ET OPVSCVLIS RECENTIORVM ICTORVM.

§. 370.

Inter opera et opuscula recentiorum ICtorum a se inuicem separari possunt *collectiones quae, si non omnia, tamen potiora, huius vel illius ICti scripta* continent, et quae non nisi *opuscula minora, praesertim dissertationes,* complectuntur.

§. 371.

Prioris classis collectiones sunt:

Andr. ALCIATI *Opera omnia.* Basileae 1571. 1582 fol. V. Tomis. Francof. 1617. fol. IV. Vol.

Guil. BVDAEI *Opera.* Tomi IV. Basileae 1557. fol.

Eguin. BARONIS *Opera omnia in tres tomos diuisa.* Lut. Par. 1562. fol.

Nic. BVRGVNDI *Opera omnia quae de iure fecit.* Bruxellis 1674.

Corn. van BYNKERSHOEK *Opera omnia.* Tomi II. Edidit et praefatus est PHIL. VICAT. Colon. Allobr. 1761. fol.

Iac. CVIACII *Opera omnia in X tomos distributa* cura *Car. Annib.* FABROTTI, Parisiis 1658. fol. Recusa Neapoli 1722. et 1727. fol.

Franc. CONANI *Opera.* Neapoli 1724. fol.

Herman. CONRINGII *Opera ex editione et cum animadversionibus* IO. GVIL. DE GOEBEL Tomi VII. Brunſw. 1730. fol.

Ant. CONTII *Opera omnia ſtudio Edm.* MERILLII in vnum redacta Par. 1626.

Hug. DONELLI *Opera.* XII. Tom. Lucae 1762 - 1768.

Franc. DVARENI *Opera.* Lugd. 1584. fol. Francof. 1584. 1592. 1598. 1607. fol. Lucae 1765.

Gerh. et *Theod.* FELTMANNI *Opera iuridica.* Arnhemiae 1764. fol.

Franc. FLORENTIS *Opera iuridica ſtudio I. Douiatii antea Pariſiis collecta atque in duas partes diuiſa* cura IGNATII CHRISTOPH. LORBER a STÖRCHEN. Norimb. 1756. 4.

Frid. GERDESII *Opera omnia* Tomi III. Gryphisw, 1728. et 1729. 4.

Ant. GOVEANI *Opera iuridica philologica et philoſophica ex bibliotheca Gerh.* MEERMANNI edidit vitamque auctoris praemiſit Iac.. van WAESSEN. Roterod. 1766. fol.

Petri GVDELINI *Opera omnia.* Antwerp. 1685. fol.

Io. Gottl. HEINECCII *Opera omnia.* Geneuae 1746 et 1748. 4. mai. VIII. Tomis.

Franc. HOTMANI *Opera in tres tomos diſtributa.* Geneuae T. I. et II. 1599. et Tom. III. 1600. fol.

Guil. MARANI *Opera omnia,* ex recenſione CHR. HENR. TROTZ Trai. ad Rhenum 1741. fol.

Em. MERILLII *Opera* Editio noua. Neapoli 1720.

Gerardi NOODT *Opera omnia.* Lugd. Bat. 1724. Col. Agrip. 1732. 1735. fol.

Ant. PERETZ *Opera* in tribus Tomis. Venetiis 1738. fol.

Sam. STRYKII et *Io. Sam.* STRYKII *Opera omnia, vna cum* IO. FRID. RHETII *binis voluminibus diſputationum.* Vlmae 1743 - 1755. fol. Volumina XVI.

Sam. STRYKII *Operum praeſtantiorum* Tomi quatuor. Halae Magd. 1746. fol.

Io. Ortw. WESTENBERG *Opera omnia iuridica.* Hanov. T. I. 1746. Tom. II. 1747. Tom. III. et vltimus 1758. 4.

§. 372.

§. 372.

Ad posterioris classis collectiones referri possunt:

Georg. Henr. AYRERI *Opuscula varii argumenti.* Tom. I. Göttingae 1745. 8. Tom. II. ibid. 1747. 8. mai.

EIVSDEM *Opusculorum minorum variique argumenti sylloge noua.* Goett. 1752. 8. mai.

Ioan. Casp. BARTHEL *Opuscula iuridica.* Francof. Tom. I. 1756. Tom. II. *eod.* 4. Tom. III. 1765. 4.

Godofr. BARTHII *Dissertationes.* Lips. 1733. 4.

Georgii BEYERI *Dissertationes et opuscula* Lips. 1723. 4.

Io. Georgii BERGERI *Dissertationes iuris selectae.* Lipsiae 1707. 4.

Iac. BORNII *Dissertationes selectae* Lips. 167 et 1705. 4.

Barnab. BRISSONII *Opera minora* ex recensione TREKELII Lugd. Bat. 1747. fol.

Frid. BRVMMERI *Opuscula* cura GEORG. BEYERI. Lips. 1712. 8.

Christ. Gottl. BVDERI *Opuscula quibus selectiora iuris publici feudalis, ecclesiastici et germanici argumenta exhibentur,* Ien. 1744. 8. mai.

Henr. de COCCEII *Exercitationes curiosae.* Lemgouiae 1722. 4.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *Opuscula.* Tomi IV. Marb. 1742-1756. 4. *Supplementum opusculorum* Ibid. 1767.

Iusti Christ. DITHMARI *Dissertationum academicarum atque exercitationum sylloge.* Lips. 1737. 4.

Io. Er. EISENHARDT *Opusc. iuridica.* Halae 1771. 4.

Iac. GOTHOFREDI *Opuscula varia.* Geneuae 1641. 1654. 4. et ex recensione FRANC. CAR. CONRADI Helmst. 1732. 4.

EIVSDEM *Opuscula iuridica minora* cum praef. CHRIST. HENR. TROTZII. Lugd. Bat. 1733. fol.

Mich. Henr. GRIEBNERI *Opuscula.* Halae 1722. 4.

Nic. Hier. GVNDLINGII *Exercit. academicae.* Tom. I. Halae 1736. et Tom. II. ibid. 1737. 4.

Laur. Andr. HAMBERGERI *Opuscula ad elegantiorem iurisprudentiam pertinentia.* Ien. et Lips. 174 . 8.

Io. Andr. HANNESEN *Sylloge Opusculorum varii argumenti* cum praef. MEISTERI. Goett. 1765. 8.

Ferd. Christoph. HARPRECHT *Diss. acad. iuxta ordinem ff.* Tub. 1737. 4. II Vol.

Io. Nic. HERTII *Commentationum et opusculorum de selectis et rarioribus ex iurisprudentia vniuersali, publica, feudali, romana nec non historia germanica argumentis.* Francof. 1737. 4. mai. II. Voll.

Vlr. HVBERI *Opera minora et rariora.* Ex edit. et cum animadv AB. WIELINGII. Trai. 1746.

Zach. HVBERI *Diss. iuridicae et philologicae.* Franeq. 1703. 4.

Ioan. Ad. ab ICKSTADT *Opusculorum iuridicorum* Tom. I. Ingolstadii 1747. Tom. II. Ibid. 1749. 8.

Mart. KAHLII *Opuscula minora.* Francof. ad Moenum 1751 4

Ioan. KLEIN *Volumen disputationum iuridicarum.* Berol. 1706. 4.

Io. Georg. KVLPISII *Dissertationes academicae.* Argent. 1705. 4.

Wolfg. Ad. LAVTERBACHII *Disputationes iuris.* Tub. 1694. IV. Tomis, et ibid. 1728 seqq. Tomis IV. 4.

Petri de LVDEWIG *Opuscula miscella.* Halae 1720. fol.

Io. Wilh. MARCKART *Exercit. academicae.* Harderouici 1751.

Erici MAVRITII *Dissertationes ex iure publico, feudali et priuato in vnum volumen collectae.* Francof. 1692. 4.

Io. Iac. MOSERI *Opuscula academica, quibus selecta iuris cum publici tum priuati itemque ecclesiastici capita explicantur, multis accessionibus passim aucta et luculentis obseruationibus locupletata.* Ienae. 1744. 4.

Christ. Frid. Georg. MEISTER *selectorum opusculorum sylloge.* Goett. 1766. 8.

Godofr. Lud. MENCKENII *Opuscula.* Halae 1770. 8.

Vlr. OBRECHT *academica in vnum volumen collecta.* Argent. 1704. 4.

Eu. OTTONIS *Diss. iuris publici et priuati.* Vltr. 1723. 4.

Bern. Henr. REINOLDI *Opuscula iuridica rariora.* Lugd. Bat. 1755. 8.

Aug. Fr. SCHOTT *Opuscula iuridica.* Lips. 1770. 4.

Gabrielis SCHWEDERI *Disputationes varii argumenti.* Eslingae 1731. 4. II. Voll.

Ant.

Ant. SCHVLTING *Comment. academicae.* Halae 1770. Vol. II. Ibid. 1772. 8.

Io. Henr. Christ. de SELCHOW *Electa iuris Germanici publici et priuati.* Lipſ. 1771. 4.

Ioan. STRAVCHII *Opuſcula iuridico-hiſtorico-philologica* curis CONR. FRID. REINHARDI et CAR. GOTTL. KNORRII. Halae 1729. 4.

Io. Wolffg. TEXTORIS *Diſputationes academicae iuris publici et priuati.* Francof. 1698. 4.

Io. Gottl. TITII *Diſſertationes iuridicae varii argumenti.* Lipſ. 1729. 4.

Petri de TOVLLIEV *Collectanea* edita a IOAN. WOLBERS. Gröningae 1737. 4.

Chrfrid. WAECHTLERI *Opuſcula iuridico-philologica rariora* cum praef. TROTZII. Vltr. 1733. 4

Caſpar. ZIEGLERI *Diſputationes ſelectae varii argumenti.* Lipſ. 1712. 4.

SECTIO. II.

BIBLIOTHECA IVRIDICA SPECIALIS.

§. 373.

Abſoluta bibliotheca iuridica generali, ſequitur ſpecialis (§. 348) in qua ſcripta *iuris ciuilis in ſenſu latiſſimo*, a ſcriptis *iuris criminalis* ſunt ſeparanda, indeque bibliotheca ſpecialis in duas partes diuidenda ſub *bibliothecae iuris ciuilis* et *iuris criminalis* nomine.

MEMBRVM. I.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS.

§. 374.

Bibliotheca iuris ciuilis, quae ſub ſe comprehendit omnia ſcripta iuris ciuilis (§. 373), partim legalia, partim doctrinalia, partim caſuiſtica ſcripta (§. 339.) continet, et ſingularum harum ſpecierum complexus mihi ſub bibliothecae iuris ciuilis *legalis*, *doctrinalis* et *caſuiſticae* nomine venit.

CAPVT. I.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS LEGALIS.

§. 375.

Bibliothecam iuris ciuilis legalem constituentia scripta in hac differentia sunt, quod alia sint *scripta legalia stricte sic dicta*, quae proprie sic dictas leges positiuas ita concernunt, prout eas concernere debent, vt ad scripta legalia (§. 339) referri possint; alia vero *actorum publicorum et diplomatum collectiones*, quippe quae suo modo etiam ad scripta legalia referri possunt (§. 325).

I.

DE SCRIPTIS LEGALIBVS STRICTE SIC DICTIS.

§. 376.

Quum dentur inter scripta legalia stricte sic dicta talia quae sunt collectiones legum, quae in eo conueniunt quod versentur circa idem obiectum, siue differant in eo, quod sint leges a legislatoribus diuersis latae, siue non: alia vero, et pleraque, talia non sunt, haec scripta a se inuicem separari necesse est. Posteriora mihi veniunt sub nomine *scriptorum legalium generalium*: priora vero *collectionum legum eiusdem obiecti*.

(1)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS GENERALIBVS.

§. 377.

Vt haec scriptorum legalium classis in ordinem redigi possit, inter scripta legalia *secularia* et *ecclesiastica* distin-

diſtinguendum eſt, prout vel ſocietatum ſecularium, veluti rerumpublicarum, vrbium &c. vel ſocietatum eccleſiaſticarum, leges ſunt quas continent et concernunt.

(A)
DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS SECVLARIS.

§. 378.

Scripta legalia huius claſſis ſunt totuplica, quotuplices ſunt leges rerumupblicarum aliarumque ſocietatum ſecularium. Sunt itaque vel SCRIPTA LEGALIA IVRIS ANTIQVORVM POPVLORVM, veluti iuris *Hebraeorum*, *Aegyptiorum*, *Graecorum* in genere et in ſpecie iuris *Attici*, *Romanorum*, *Longobardorum*, *Francorum etc.* vel SCRIPTA LEGALIA HODIERNORVM POPVLORVM, tam OCCIDENTALIVM, veluti *Hiſpanorum*, *Gallorum*, *Danorum*, *Suecorum*, *Germanorum etc.* quam ORIENTALIVM. Aſt, quum in his initiis hiſtoriae litterariae iuridicae vniverſalis, potiſſimum iurisprudentiae poſitiuae Germanorum ratio habenda, quoad huius claſſis ſcripta notitia haec reſtringenda: ad ſcripta legalia iuris 1) *Romani*; 2) *Francici aliorumque antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitarunt*; 3) *Germanici.*

Car. Ferd. HOMMEL *Bibliotheca iuris Rabbinica et Saracenorum Arabica.* Byruthi 1762. 8.

(a)
DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ROMANI.

§. 379.

Scripta legalia Iuris Romani ſunt duplicis generis, vel ſcripta iuris *Latino Romani*, vel ſcripta iuris *Graeco-Romani.*

(A)
DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS LATINO-ROMANI.

§. 380.

Iuris Latino-Romani ſcripta legalia concernunt, vel *Anteiuſtinianeum ius*, vel *Iuſtinianeum* et *Poſtiuſtinianeum ius*, in eo ſenſu in quo ſub iuris *Iuſtinianei* nomine venit ius a Iuſtiniano, vel conſtitutum, vel compilatum.

(a)
DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS LATINO-ROMANI ANTEIVSTINIANEI.

§. 381.

Scripta legalia quae ad hanc ſcriptorum claſſem referri poſſunt, ſunt quadruplicis generis, videlicet; 1) talia quae ſingulas ſpecies Iur. Rom. Anteiuſt. concernunt; 2) ſcripta legalia barbarorum populorum, qui ante IVSTINIANVM prouincias imperii romani ſibi ſubiecerunt, in quibus contentae ſunt iuris romani Anteiuſtinianei laciniae; 3) ſcripta veterum ICtorum Romanorum; 4) collectiones ſcriptorum huius claſſis.

TIT. I.
DE
SCRIPTIS IVRIS ROMANI ANTEIVSTINIANEI SINGVLAS EIVS SPECIES CONCERNENTIBVS.

§. 382.

Inter ſcripta legalia iuris romani Anteiuſtinianei, quae concernunt diuerſas legum Anteiuſt. romanarum ſpecies, dantur ſcripta, *generalia* ideo dicenda, quoniam plures

plures iuris Romani Anteiustinianei species simul tractant. Huc referri possunt:

Parduphi PRATEII *Iurisprudentia vetus, Draconis et Solonis, cum Romano iure legum regiarum et decemuiralium collato.* Lugd. 1559. 8.

Ant. AVGVSTINI *de legibus et SCtis liber cum notis,* FVLVII VRSINI. Lugd. 1592. 4 mai.

Iac. GODOFREDI *fontes quatuor iuris ciuilis, puta LL. XII. Tabb. et Legis Iuliae et Papiae fragmenta notis illustrata; Item edicti perpetui vt et Sabinianorum librorum ordo seriesque in vnum collecti.* Genev. 1653. 4to.

S. H. van IDSINGA *Variorum iuris ciuilis liber singularis, quo leges quaedam Regiae et Decemuirales illustrantur.* Harlingae 1738. 8. mai.

§. 383.

Dantur porro inter huius classis scripta talia quae *specialia* dicenda, quoniam non nisi vnam alteramue speciem legum romanarum Anteiustinianearum concernunt. Talia scripta sunt quoad

1. *Leges regias,*

 Ius papirianum, in quod commentatus est GRANIVS FLACCVS tempore IVLII CAESARIS. Ast vtrumque opus cum ipsis legibus regiis intercidit.

2. *LL. XII. Tabb.* praeter plura alia scripta antiquiora

 Aloysii L. B. a LOCELLA *Tria tentamina ad illustrandas LL. XII. Tabb.* Viennae Austriae 1754. 4.

 Io. *Nic.* FVNCCII *Leges XII. Tabb. suis quotquot reperiri potuerunt fragmentis restitutae et obseruationibus critico antiquariis illustratae.* Rint. 1754. 4.

3. *Leges in specie sic dictas,* in quibus

 A. *plures leges in specie sic dictae coniunctim recensitae et illustratae sunt*

Paul.

Paul. MANVTIVS *de legibus romanis.* Venetiis 1557. et Parif. 1598.

Catalogus legum antiquarum vna cum adiuncta summaria interpretatione; per IOAN. VLRIC. ZASIVM Brigantinum.

Lud. CHARONDAE *Annot. ad Zasii catalogum Legum antiquarum.* Parif. 1555. 8.

B. *singulares quasdam leges ex iis, earumque capita, peculiari studio collectas et commentariis illustratas,*

Herm. NOORDKERK *Specimen lectionum seu Disquisitio de lege Petronia.* Amftelod. 1731.

Iac. VOORDA *Commentarius ad L. Falcidiam.* Harlingae. 1738. 8.

Fr. BALDVINI *ad leges de iure ciuili, Voconiam, Falcidiam, Iuliam, Papiam Poppaeam, Rhodiam, Aquiliam Commentarii.* Heidelb. 1559. et Halae 1730. cum praef. GVNDLINGII. 8.

Ioan. Gottl. HEINECCII *Commentarius ad L. Iuliam et Papiam Poppaeam.* Amft. 1726. et ibid 1731. 4.

Frid. BRVMMERVS *ad L. Cinciam de salariis honoribus et officiis causarum patroni.* Parif. 1668. 4.

4. *Edicta magistratuum* et in fpecie *Edictum perpetuum.*

Io. Chr. Gottl. HEINECCII *Florum sparsio ad edictum aedilitium* Halae 1738. 4.

Io. Gottl. HEINECCII *Opuscula posthuma, in quibus historia edictorum edictique perpetui ordini et integritati suae restituti aliaque continentur.* Halae 1743. 4.

5. *Constitutiones principum.*

A. *huius vel illius Principis,*

Io. Aug. BACHII *Traianus.* Lipf. 1747. 8.

Io. Ortw. WESTENBERGII *Diuus Marcus.* Lugd. Bat. 1736. 4.

B. *plu-*

B. *plurium collectarum* indeque enatos *Codices Anteiustinianeos*, nimirum

a. *Gregorianum et Hermogenianum.*

Vtriusque non nisi pauca fragmenta supersunt, quae, postquam ab aliis suis editionibus C. Th. adiecta, SCHVLTINGIVS *iurispr. Anteiust.* inseruit.

b. *Theodosianum.*

Post aliorum editiones, veluti IO. SICHARDI Basil. 1528. fol. IO. TILII Parisiis 1549; IAC. CVIACII Lugd. 1566. et alibi postea; IAC. GODOFREDI Lugd. 1665, optima est quae prodiit cura IO. DAN. RITTERI Lipsiae ab a. 1736-1743 in VI. Tomis fol. Conf. BEYERI *Not. auct. iurid. Spec. II. num. XI. XII. XIII. Acta ICtorum P. VIII. n. I. Noua acta ICtorum P. I. n. VII.*

TIT. II.

DE
SCRPITIS LEGALIBVS BARBARORVM POPVLORVM.

§. 384.

Quae ad scripta legalia iuris romani anteiustinianei referri etiam possunt barbarorum populorum, compilationes legum, sunt eae compilationes legum, quae factae a populis qui ante IVSTINIANVM prouincias imperii Romani occidentalis sibi subiecerunt, veluti *Ostrogothis* in Italia, *Visigothis* in Gallia et Hispania et *Burgundionibus.* Hae legum compilationes enim ita factae sunt, vt in iis ipsum ius Romanum compositum et inflexum paullulum ad suos mores, statumque rerum qui tunc erat.

§. 385.

§. 385.

Ad tales compilationes legum vero pertinet I. *Edictum Theodorici Ostrogothorum regis*, quod varias iuris romani Anteiustinianei lacinias continet et centum atque quinquaginta capitibus constat. Separatim editum quidem non exstat, ast tamen inuenitur in LINDENBROGII *Codice legum antiquarum* de quo paullo post.

§. 386.

Huc etiam referri debet II. ALARICI *Regis Visigothorum Breuiarium legum Romanarum*, vulgo ANIANI *Breuiarium*, quod et sub LEGIS ROMANAE vel LEGIS THEODOSIANAE nomine apud scriptores sequentium temporum venit. Est veluti corpus iuris Romani, compilatum a. 506. ex Codicibus tribus *Gregoriano*, *Hermogeniano* et *Theodosiano*, *Nouellisque*, nec non ex CAII *institutionibus*, PAVLLII *receptis sententiis*, VLPIANI *regularum libro singulari*, et PAPINIANI denique libris, subiuncta interpretatione Gothica. Totum hoc scriptum legale vero non amplius exstat, sed sensim multae eius partes intercidere, praecipue Codicis Gregoriani et Hermogeniani breuiaria ferme tota, et ex PAPINIANO excerpta. Quae supersunt a variis publicata sunt in scriptis ad Codicem Theodosianum §. 383. notatis, et exstant etiam apud SCHVLTINGIVM *in iurisprud. Anteiustinianea.*

§. 387.

Est porro III. scriptum huius generis illud, quod vulgo sub nomine *Papiani responsorum* venit. Est vero illud tanquam iuris Romani corpus iussu Regis Burgundionum GVNDEBALDI compositum et ex iisdem quibus ALARICI *breuiarium* fontibus haustum. Primum a CVIACIO editum est sub finem editionis suae Codicis Theodosiani a. 1566 (§. 383.), et exstat quoque apud

apud SCHVLTINGIVM l. c. Caeterum de nomine PAPIANI videantur quae dicta sunt §. 113.

TIT. III.

DE SCRIPTIS VETERVM ICTORVM ROMANORVM, ALIORVMQVE SCRIPTIS QVAE EA CONCERNVNT.

§. 388.

Scripta veterum ICtorum romanorum in se considerata quidem ad scripta doctrinalia referri deberent: ast tamen, si consideramus vsum quem nobis hodie praestant, ad legalia potiori iure referri possunt, quam ad doctrinalia. Notitia eorum praeterea perutilis et necessaria est, et dolendum pleraque horum scriptorum deperdita esse, indeque non nisi de iis hic agendum, quae adhuc quoad fragmenta supersunt.

§. 389.

Quod itaque attinet I. ipsa scripta veterum ICtorum romanorum, vel potius fragmenta eorum quae supersunt, huc referri possunt:

CAII *Institutiones*, quae quidem integrae non exstant, sed tantum EIVS Institutionum, seu Epitomes eorum, libri II. Hoc scriptum vero nonsolum separatim prodiit, sed et exstat apud SCHVLTINGIVM in *Iurisprudentia Anteiustinianea.*

IVLII PAVLI *receptarum sententiarum ad filium libri quinque.* Nec hoc PAVLI scriptum integrum exstat, sed sunt tantum excerpta ex eo quae habemus, et exstant post aliorum editiones apud SCHVLTINGIVM l. c.

Tituli ex corpore VLPIANI *XXIX.* Hoc fragmentum ex Vlpiani Regularum libro singulari desumtum, di-

versum est ab ipso hoc VLPIANI scripto. Post aliorum editiones, quoque a SCHVLTINGIO Iurispr. Anteiust. insertum est, et ad illud pertinet sequens scriptum: IOAN. CANNEGIETERI *Domitii Vlpiani fragmenta libri singularis regularum et incerti auctoris collatio legum Mosaicarum et romanarum.* Trai. ad Rhenum 1768. 4.

COLLATIO LEGVM MOSAICARVM ET ROMANARVM, quod scriptum sine dubio auctorem habet ICtum quendam Sec. V. (§. 111.) et nonsolum a PETR. PITHOEO 1572. Lutetiae in 4. editum est, sed et legi potest apud SCHVLTINGIVM l. c. Ad huius scripti illustrationem prodierunt HERM. CANNEGIETERI *Commentarius ad fragmenta veteris iurisprudentiae, quae exstant in collatione legum Mosaicarum et Romanarum.* Franequerae 1765. 4. nec non IOAN. CANNEGIETERI scriptum modo allegatum.

Fragmentum veteris ICti de iuris speciebus et de manumissionibus, seu, secundum alios, *Fragmentum regularum.* Sub priori titulo edidit hoc scriptum post CVIACIVM, PITHOEVM et SCHVLTINGIVM l. c. MATHIAS RÖVER. Lud. Bat. 1739. 8.

§. 390.

Huc etiam pertinent II. ea scripta per quae excerpta ex scriptis ICtorum in Digestis dispersa, ad suas reducta sunt sedes, pristinaeque quadantenus figurae restituta scripta ICtorum, qualia sunt:

IACOBI LABITTI *index legum quae in Pandectis continentur*, qui index primum lucem vidit Paris. a. 1557. 8. deinde cum librorum iuris indice IO. BAPT. ZILETTI Venetiis 1596. prodiit, postea Lipsiae 1616. 8. cum annotationibus GVIL. SCHMVCKII publicam lucem adspexit, recusus porro Lugd. Bat.

Bat. 1674 et 1724. Franc. et Lipſ. cura GVNDLINGII. Tandem WIELINGII iurisprudentiae reſtitutae, de qua infra, inſertus eſt.

Caroli Ferdinandi HOMMELII *Palingeneſia librorum iuris veterum. Siue Pandectarum loca integra ad modum indicis Labitti et Wielingii oculis expoſita et ab exemplari Taurelli Florentino accuratiſſime deſcripta.* Tom. I. Lipſ. 1767. Tom. II. ibid. eod. Tom. III. ibid. 1768. 8.

§. 391.

Ad ſcripta huius claſſis referri etiam debent III. ea ſcripta in quibus, aut plurium ICtorum Romanorum ſcripta coniunctim, aut huius vel illius eorum vnum vel plura ſcripta, illuſtrata ſunt, quorſum, praeter varia ſcripta CVIACII huius generis, veluti eius IVLIVS PAVLVS, PAPINIANVS etc. pertinent

Gregorii MAIANSII *ad triginta Iurisconſultorum omnia fragmenta, quae exſtant in iuris ciuilis corpore, commentarii.* II. Tomi Geneuae 1764. 4.

Franciſci BALDVINI *Scaeuola* ſiue *de iurisprudentia Muciana commentarius.* Baſileae 1558. 8.

Henr. Theod. PAGENSTECHER *ad Sext. Pomponium ad Sabinum de re teſtamentaria et bonorum poſſeſſionem Commentarii.* Lemgov. 1733. 4.

EIVSDEM *Ius Pegaſianum* Ibid. 1741.

Io. SCHILTERI *Herennius Modeſtinus de cautelis illuſtratus.* Argent. 1687.

Edm. MERILLII *Differentiarum liber ſingularis reſtitutus ex libris manualium Iulii Pauli.* Paris 1683. 4.

Iac. LECTII *Aemilius Macer et Modeſtinus de poenis.* Lugd. 1597. 8.

Ant. Dad. ALTESERRA *Triphonini XXVI. libri diſputationum.* Tholoſae 1679. 4.

TIT. IV.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM LEGALIVM IVRIS ROMANI ANTEIVSTINIANEI.

§. 392.

Licet SCHVLTINGIVS, nec primus, nec vnicus fuit qui iuris Anteiuſtinianei reliquias collegit, is tamen ſuperauit anteceſſorum induſtriam in adornanda tali collectione. Qui ante eum iam ſimile quid tentarunt ſunt SICHARDVS, CVIACIVS et praeſertim huc pertinet collectio quaedam variorum ſcriptorum ſub titulo: *De origine et progreſſu iuris ciuilis Romani auctores et fragmenta veterum ICtorum, cum notis Vinnii et aliorum* auctore et collectore S. LEEWIO IC. Lugd. Bat 1672. 8. Ad huius imitationem ANT. SCHVLTINGIVS edidit a. 1717 Lugd. Bat. in 4to ſuam *Iurisprudentiam Anteiuſtinianeam*, cuius nouam editionem curauit GEORG. HENR. AYRERVS Lipſ. 1737. 4.

§. 393.

Quae ſcripta collegerit SCHVLTINGIVS patet ex ipſa inſcriptione huius libri, quae his concepta verbis: *Iurisprudentia vetus Ante-Iuſtinianea qua continentur quae ſuperſunt ex* CAII *Inſtitutionum Libris IV. Iulii* PAVLLI *Sententiarum receptarum ad filium Libri V. et Fragmentum ex Inſtitutionum Lib. II. Tituli ex Corpore* VLPIANI *XIX. Codicis Gregoriani et Cod. Hermogeniani Fragmenta, quae inuenta hactenus fuere omnia. Moſaicarum et Romanar. legum collatio ex integris* PAPINIANI PAVLLI, VLPIANI *aliorumque veterum iuris auctorum libris ante tempora Imperatoris Iuſtiniani deſumta, cum quibusdam aliis Fragmentis. Conſultatio veteris cuiusdam Iurisconſulti.* PAPINIANI *Reſponſorum liber.* DOSITHEI *Magiſtri*

giſtri Liber III. continens D. ADRIANI *Imp. Sententias et Epiſtolas cum commentariis notis et interpretationibus Viror. doctorum integris.*

(b)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS LATINO-ROMANI IVSTINIANEI ET POST-IVSTINIANEI.

§. 394.

Nonſolum ipſa corpora iuris romani iuſtinianei ad hanc claſſem referri debent: ſed et varia alia ſcripta legalia, quae in tali relatione cum hoc corpore iuris ſunt, vt magis commodus locus, quam hic, iis aſſignari nequeat. De ſingulis his ſcriptis itaque nunc agendum.

TIT. I.

DE IPSO CORPORE IVRIS ROMANI IVSTINIANEI SEV CORPORE IVRIS CIVILIS.

§. 395.

Corporis iuris ciuilis, quod eſt complexus earum collectionum iuris romani quae IVSTINIANVM auctorem habent, et nouellarum IVSTINIANI, variae dantur ſpecies. Sunt nimirum, vel corpora iuris ciuilis *vulgaria*, quae exhibent textus iuris ciuilis in eo ordine, ſecundum quem a compilatoribus collocati ſunt, vel *reconcinnata*, ſi in eo textus in alio, magis artificioſo, ordine exhibentur. Vulgaria corpora iuris ciuilis ſunt porro, vel corpora iuris *gloſſata*, id eſt, notis ICtorum mediorum illuſtrata, vel *non gloſſata*, quae ita non illuſtrata ſunt; et poſteriora ſunt porro, vel *Gothofrediana corpora iuris ciuilis*, vel *non*, ſuntque corpora iuris *Gothofrediana* ea, quae ſecundum internam ſuam condi-

tionem, conueniunt cum ea editione quae per Dionyſium Gothofredum a. 1583. primum prodiit. Secundum hanc differentiam itaque de variis editionibus corporis iuris ciuilis agendum, quae primam eius editionem de a. 1499. ſubſequutae ſunt, quaeque, quoad eas editiones quae Sec. XV. et XVI prodierunt, in FABRICII *Bibliotheca graeca Vol. XII. p. 359.* et BRENCMANNI *Hiſtoria Pandectarum Lib. III. Cap. IV.* recenſentur.

§. 396.

Quod attinet corporis iuris ciuilis *vulgaris gloſſati* editiones varias, inter eas praeſertim notari meretur tanquam optima, ea editio corporis iuris ciuilis huius generis, quae Genev. 1593 et 1614. cura *Petr.* ab AREA BAVDOZA in IV. Tomis 4. prodiit.

§. 397.

Quoad editiones corporis iuris ciuilis *vulgaris non gloſſati Gothofrediani* notandum, ab eo tempore, quo prima eius editio a. 1583. prodiit, ſaepiſſime hanc editionem typis repetitam eſſe. Diſtinguendae vero ſunt editiones quae ante a. 1663 typis exſcriptae ſunt, ab ea editione quae Amſtelodami a. 1663. fol. cura Simonis van Leeuwen prodiit eamque ſubſequutae ſunt. Poſt hanc nouam editionem enim quae a. 1663. cura SIM. van LEEVWEN emendata et aucta eſt, prodierunt Gothofredianae editiones cura Sim. van Leeuwen emendatae quaeque *Gothofredo - Leeuwenianae* editiones dici poſſunt, ad quas etiam referri poſſunt variae *Lipſienſes editiones* quae ex officina Gleditſchiana in 4to mai. a. 1688. 1720. 1726 et 1740 prodierunt.

§. 398.

Sequuntur editiones corporis iuris ciuilis *vulgaris non gloſſati* quae ad Gothofredianas editiones referri ne-

neqeunt. Inter has notari merentur editio LVD. RVSSARDI Lugd. 1561. fol. et Antwerpiae a. 1567. nec non 1570; ANTONII CONTII Parisiis 1562. nouem voluminibus in 8. excusa editio quae etiam Lugduni 1580 quatuordecim tomis in 12. prodiit; LVD. CHARONDAE editio quae Antwerp. 1575 f. prodiit. Huc etiam pertinent CHRIST. HENR. FREISLEBENII editio Altenb. 1721. 1753. 4. et ea editio quae Halae 1735. 4. cum Praef. IO. GOTTL. HEINECCII prodiit.

§. 399.

Progredior ad corpora iuris ciuilis *reconcinnata*. Licet vero, prout constat ex historia iurisprudentiae iam alii cogitauerint de reconcinnando corpore iuris ciuilis, non nisi vnicus EVSEBIVS BEGERVS tamen illud actu praestitit. Is enim edidit Francof. et Lipf. 1767. 4. *Corpus iuris ciuilis reconcinnatum, in III. Partes distributum cum praef. L. B. de Senckenberg.* Tomi III. Vlmae 1766 - 1768. 4.

Eusebii BEGERI *Conspectus corporis iuris romani ad ordinem institutionum systematice dispositi et accessionibus locorum parallelorum ex reliquis iuribus imperii communibus aucti.* Francof. et Lipf. 1764. 8.

TIT. II.

DE SCRIPTIS SINGVLAS PARTES CORPORIS IVRIS CIVILIS CONCERNENTIBVS.

§. 400.

Partes corporis iuris ciuilis sunt, vel *principales s. essentiales* eius partes, quales sunt Institut. Iustin; Pandectae; Codex repetitae praelectionis et Nouellae Iustiniani, vel *minus principales* quae differunt pro editio-

num corporis iuris ciuilis diuerſitate. Hinc et ſcripta quae ſingulas partes corporis iuris ciuilis concernunt, differunt pro hac diuerſitate et ſecundum eam de iis agendum.

§. 401.

Exſtat ingens numerus ſcriptorum legalium, quae ſpeciatim *Inſtitutiones Iuſtinianeas* concernunt. Eorum notitiam Duumuiri, IO. PETRVS DE LVDEWIG in *Vita Iuſtiniani* Cap. III. et GEORG. CHRIST. GEBAVERVS in *Prolegomenis hiſtoriam Inſtitutionum adumbrantibus, Ordini ſuo Inſtitutionum* praemiſſis, dederunt. Meum erit horum ſcriptorum turbam in ordinem redigere, et cuiuslibet claſſis ſelectiſſima ſcripta annotare. Sunt vero ſcripta legalia quae Inſtitutiones Iuſtinianeas concernunt

I. *Ipſius inſtitutionum Iuſtinianearum textus variae editiones, quae vel ſolum textum continent, vel breues notas ei ſubiunctas*, quorſum pertinent:

Inſtitutionum ſeu *Elementorum D. Iuſtiniani ſacratiſſimi Principis Libri IV.* Norimb. 1529. 8.

D. Iuſtiniani Inſtitutiones ex recenſione Iac. Cuiacii. Editionem curauit et animaduerſiones nonnullas adiecit IO. BERNH. KOEHLER. Goett. 1772. 8. mai.

Fl. Iuſtiniani Imp. Inſtitutionum libri quatuor ſeu legitimae ſcientiae prima elementa. IVSTVS HENNINGIVS BOEHMERVS recenſuit ex Codice MSCto optimae notae, emendauit, adnotationibus illuſtrauit atque THEOPHILI paraphraſin ſubiunxit cum duplici indice. Halae 1718. edit. ſec. 1728. 4.

Euerh. OTTONIS *Commentarius et notae criticae ad Iuſtiniani Inſtitutionum libros IV. a Cuiacio emendatos.* Vltr. 1729. Francof. Lipſ. 1743. 4.

Iani a COSTA *Commentarius ad Inſtit.* Par. 1659, *quem cum* THEODORI MARCILII *et* M. ANT. MVRETI *in Inſtit.*

Instit. notis edidit IOAN. van de WATER 1719. 4. L. Bat. et ibid. a. 1744. IO. CONR. RVCKER in 4 mai.

Car. Frid. WALCHII *Introductio in lectionem Institutionum,* quae praemissa EIVS editioni Comm. Hoppiani ad Institutiones.

Io. Christoph. KOCHII Pr. *de codice manuscripto Institutionum Iustiniani ad mare Balticum reperto.* Gies. 1772.

II. *Graeci textus* seu *Paraphraseos Theophili editiones,* inter quas sequens instar omnium est:

Θεοφίλου Αντικηνσωρος τα Ευρισκομενα. THEOPHILI *Antecessoris Paraphrasis Graeca Institionum Caesarearum: cum notis integris* P. NANNII, I. CVRTII, D. GOTHOFREDI, H. ERNSTII *et* C. A. FABROTI *ac selectis quam plurimorum Eruditorum obseruationibus cum editis, tum ineditis. Lectionum varietates ex primariis editionibus et Pithoeano MS. inseruit, nouam versionem* κατα ποδας *concinnauit, suasque animaduersiones et* επικρισεις *addidit* GVL. OTTO REITZ *ICtus. Qui et fragmenta Theophilina nunc primum collecta, et titulos Graecos de V. S. et de R. I. denuo recognitos, nec non XX. Excursus varii argumenti, cum Glossario Theophilino, subiunxit.* Tomi II. Hagae Comitis 1751. 4.

III. *Versiones aliae Institutionum,*

1. *germanicae.*

Prima earum est *Ortolph.* FVCHSPERGERI sub titulo: *Iustinianischer Instituten wahrhafte Dolmetschung.* Fanc. 1535. fol. et nouissima quae prodiit sub titulo: *Die vier Bücher der Institutionen des Kaisers Iustinianus nach den angehengten Grundtext verbessert von zweien Freunden der Rechtsgelahrtheit.* Lemgo 1765. 8. Notanda etiam sequens Commentario instructa: *Der teutsche Iustinianus oder Kaiser Iustiniani Institutionum vier Bücher aus*

dem lateinischen Grundtexte ins Deutsche übersetzet, vnd durch einen Commentarium erläutert. Augustae Vind. 1716. 4. *Neue Zusätze zum deutschen Iustiniano.* ibid. 1735.

2. *belgicae, gallicae, hispanicae, italicae*

De his versionibus videatur LIPENIVS l. c. p. 722.

IV. *Commentarii in quatuor Instit. libros*, qui sunt

1. *critici magis quam practici*

Franc. BROEI *Expositiones in Institut. Libros IV.* Paris. 1622. 4.

Ant. Dadini ALTESERRA *breuis et enucleata expositio in Instit. Libros IV.* Tolosae 1665 4.

Edm. MERILLII *Comm. in L. IV. Inst. Imper.* cum praef. C. H. TROTZ. Trai. ad Rhenum 1739.

Arnoldi VINNII *Comm. ad Instit. academicus et forensis.* Amstel. 1655. 4. et saepius deinde. Optima et recentissima editio est quae prodiit Lugd. Bat. 1726 cui praefationem notulasque adiecit HEINECCIVS 4to. mai.

Ant. MATTHAEI A. F. et N. *Commentarius ad Institutiones in quo illustratur etiam ius hodiernum quo vtimur.* Trai. ad Rhenum. 1672. 4. Ad. L. II. T. I. vero tantum perductus hic commentarius, nec confundendum hoc scriptum cum huius MATHAEI Patris et Aui laboribus ad Institutiones.

2. *practici magis quam critici*

Casp. MANTZII *Comment. ratio-regularis in IV. Instit. libros.* Nor. 1671. fol.

Ioan. SCHNEIDEWINI *Comm. ad Instit.* Argent. 1595 et saepe alias. Idem hic Commentarius Venetiis 1680 et 1735 prodiit sub titulo: *Ioan.* OINOTOMI *Commentarius iu IV Libros Institutionum.*

Io. HARPRECHTI *Comm. ad Instituta.* Tub. ab a. 1609. 1613 in 8vo. singularibus voluminibus absolutus,

quae deinceps iunctim edita praesertim Francof. ad Moenum 1708 sub titulo: *Commentarius in quatuor libros Instit. iuris ciuilis.* II. Vol. fol.

Ioach. HOPPII *Commentatio succincta ad Instit. Iustinianeas, praecognitis iurisprudentiae aucta.* Gedani 1683. 4. Post varias subsecutas editiones, prodiit iterum Francof. ad Moenum 1772 cura CAR. FRID. WALCHII qui notas adiecit, et cum EIVS Introductione in lectionem Institutionum.

V. *Scripta quae faciunt ad notitiam Instit. Iustin.*

Nic. Christ. LYNCKERI *Sciagraphia Instit. Imperialium.* Ienae 1686. fol.

Andr. HOMBVRG Pr. *de multitudine nimia commentatorum in Institutiones iuris.* Helmst. 1701. 4.

Christ. WOLDENBERGII *subsidium iuris s. index scriptorum, interpretum et commentariorum antiquorum et recentiorum maxime celebratorum super quatuor I. libros in et extra germaniam exstantium ad haec vsque tempora productus.* Rost. 1659. 4.

§. 402.

Progredior ad *Pandectas* et quae huc pertinent scripta legalia. Sunt ea iterum varii generis, indeque accurate a se inuicem distinguenda, secundum has quae nunc sequuntur classes:

I. *Codex pandectarum MSCtus Florentinus*, olim *litterae Pisanae*, *Pandectae Pisanae*, *Codex Pisanus* et *Archetypum* dictus. Celebre hoc MSCtum quod a Pisanis Sec. XII. Amalphi repertum et Pisas, Sec. XV. vero Florentiam, translatum, ibique in publico palatio in pretiosa cista sancte asseruatur, constat duobus voluminibus prope quadratis in membrana conscriptis. *Quo tempore hic Codex scriptus sit?* nec non

vtrum

vtrum ex hoc Manuſcripto Florentino omnia, quae ſuperſunt Pandectarum exempla manauerint? valde, diſceptatur inter eruditos. Licet vero defendi nequeat hunc Codicem ipſius *Iuſtiniani* vel *Triboniani* exemplar fuiſſe, valde probabile tamen eſt eum proxime poſt exceſſum *Iuſtiniani* Sec. VI. conſcriptum eſſe. Nec poteſt, me iudice, probari omnia Pandectarum quae ſuperſunt exempla ex hoc MSCto manaſſe, plurimorum parentem tamen eſſe concedendum eſt.

Henr. BRENCMANNI *Hiſtoria Pandectarum ſeu Fatum Exemplaris Florentini, accedit gemina diſſertatio de Amalphi.* Trai. ad Rhen. 1722.

Guid. GRANDI epiſtola *de Pandectis ad Ioh. Aueranium.* Piſis 1726. rec. 1727.

Bern. TANVCCII Epiſtola, *in qua nonnulla refutantur ex epiſtola Guid. Grandi.* Luccae 1728.

Guid. GRANDI *Vindiciae pro ſua epiſtola de Pandectis aduerſus inanes querelas et oppugnationes Bernh. Tanuccii.* Piſis 1728.

Bern. TANVCCII *Difeſa ſeconda dell' vſo antico delle Pandette, de ritrouamento del famoſo manoſcritto di eſſe in Amalphi.* Firenza 1729.

Bartholom. LVCCABARTI *nuoua diſſamina della ſtoria delle Pandette Piſane e di chi prima le ramentaſſe.* Faenza 1730.

Chriſt. Gottl. SCHWARZII Diſſ. *an omnia Pandectarum exemplaria, quae adhuc exſtant, e Florentinis manauerint?* Altorf. 1732.

Henr. BRENCMANNI Epiſtola ad V. C. Franc. Heſſelium, *qua examinantur praecipua capita epiſtolae V. CL. Guid. Grandi de Pandectis, nec non diſſertationis ſimilis argumenti, auctore V. CL. Chriſt. Gottl. Schwartzio.* Traiecti ad Rhen. 1734.

Chriſt. Gottl. STIEVII Diſſert. epiſt. *de Controuerſia inter Guid. Grandum et Bern. Tanuccium circa inuentionem Codicis Pandectar. Piſani, nunc Florentini.* Lipſ 1740. 4.

Leop.

Leop. GVADAGNI *de Florentino Codice, omnium quae exstant Pandectarum exemplorum parente, disquisitio.* Denuo edidit variasque obseruationes subiecit CAROLVS FRID. WALCHIVS. Ienae 1755. 8.

Nachlese von der Frage: *Ob alle itzo vorhandene Exemplare der Pandecten aus den Florentinischen abgeschrieben worden.* In den *Braunschweigischen Anzeigen* 1754. num. 24. p. 818 seqq.

Anmerckung: *daß die vulgati Codices Pandectarum aus dem Archetypo codice Florentino nicht ausgegangen.* In *Christ. Vlr.* GRVPEN *Obseruat. rerum et antiquitatum Germanicarum.* Observ. XVI. p. 284 seqq.

Carl. Gottl. KNORRENS *Beweis das im Iahr 1137 bei Eroberung der Stadt Amalphi die Handschrift der Pandecten denen Pisanern von dem Kaiser Lothario II. nicht geschencket worden.* In EIVS *rechtlichen Anmerckungen* num. *III.* p. 16 seqq.

II *Textus Pandectarum variae editiones* de quibus ante omnia notandum editiones pandectarum duplici modo inter se differre.

1. Pro diuersitate ordinis secundum quem textus dispositi sunt, in Pandectas *vulgares* et *reconcinnatas* diuidi possunt, suntque Pandectae reconcinnatae

R. I. P. ICti Aurelianensis, *Pandectae Iustinianeae in nouum ordinem digestae, cum legibus Codicis et Novellis quae Ius Pandectarum confirmant aut abrogant. Praefixus est index titulorum et diuisionum omnium, quo totius operis specimen quoddam et quasi materiarum appendix exhibetur. Subiecta quoque tabula, qua nominatim leges omnes cum paragraphis et versiculis ordini Digestorum restituuntur. Tomus primus continens Prolegomena et Praefationem et XXII. priores libros.* Parisiis et Carnuti 1748. fol. mai. *Tomus II. continens librum XXIII-XXVIII. cum adiectis fragmentis LL. XII.*

Tabb.

Tabb. et Edicti Perpetui. Parisiis et Carnuti 1749. *Tomus III. continens librum XXXIX-L. cum speciali tractatu tituli de V. S. in modum indicis verborum et rerum alphabetici et tituli de R. I. in breve sententiarum omnium compendium.* Ibid. 1752.

2. Pro diuersitate lectionis quam seruat editio, vulgo quidem tres editiones numerantur *Vulgata*, *Haloandrina s. Norica*, et *Florentina*. Ast sic dicta vulgata editio, non est vna eademque editio, sed multiplex, et dantur variantes Vulgatae lectiones. Vnde potius dicendum sub *Vulgatae* nomine venire omnes Pandectarum editiones, quae seruant lectionem in quam plures antiquae lectiones conspirant. Sic itaque vulgatae opponi debent omnes editiones, quae dictam lectionem non seruant, inter quas praesertim notari merentur duae sequentes Pandectarum editiones:

Digestorum s. Pandectarum Libri L. editi Norimbergae per GREGORIVM HALOANDRVM. 1529. 4. ad cuius exemplar Pandectae postea alibi editae sunt, veluti Parisiis apud Carolum Guillandum 1540 vndecim voluminibus in 8.

Pandectae Florentinae per *Taurellios.* Florentiae ex officina Laurentii Torretini 1553. fol. Tribus vel duobus voluminibus vero constare hanc editionem falsissimum est, dum non nisi vno volumine comprehensum totum archetypum Florentinum in hac editione, per LAELIVM TAVRELLVM, adiutore filio FRANCISCO TAVRELLO, cui pater editionem permisit, iussu COSMI III. magni Etruriae ducis, facta.

III. *Versiones Pandectarum graecae*, quae, licet exstitisse graecas Pandectarum versiones THALELAEI et STEPHANI certum sit, non amplius exstant.

IV. *Com-*

IV. *Commentarii ad Pandectas*, vbi maxima cautione opus est ne fallat titulus, quum varia dentur scripta, quae, licet ad seriem librorum pandectarum composita, non huc, sed potius ad doctrinalia scripta, pertinent. Sunt vero commentarii ad Pandectas

1. *incompleti certos tantum libros absoluentes.*

Eginarius BARO *ad τὰ πρῶτα Digestorum.* Paris 1548. fol.

Antonii FABRI *Rationalia Pandectarum*, quae ab a. 1604-1616. fol. separatim prodierunt in quinque voluminibus, ast a. 1663 in eadem forma coniunctim. Pertingit hic commentarius vsque ad Lib. XIX. ff.

Gerardi NOODT *Commentarius ad libros XXVII. Pandectarum.* Opp. eius Tom. II.

Ant. SCHVLTINGII *Enarratio Partis primae seu Librorum IV Pandectarum.* Lugd. Bat. 1720. 8.

Ioan. Georg. WAGNERI *Resolutiones pandectarum methodo demonstratiua adornatae.* Lignitii 1743. 4.

2. *totum pandectarum textum absoluentes*, vt BARTOLI, BALDI aliorumque mediorum ICtorum commentarios taceam,

Io. BRVNNEMANNI *Comm. ad Pandectas.* Francof. ad Oderam 1670. fol. et postea saepius.

V. *Scripta, vel generatim pandectas concernentia, vel ad singulos titulos Pandectarum directa, quae magis exegetica quam doctrinalia* sunt,

1. *Collectiones scriptorum huius classis*,

Variorum Repetitionum seu Commentariorum iuris civilis Volumina VIII. Lugd. 1554. fol. quae collectio plures ducentis scriptoribus continet, qui ad singulares pandectarum leges fuerunt commentati

2. *Sin-*

2. *Singularia ſcripta huius claſſis.* Licet multa, ſatis momentoſa, ſcripta, ſub nomine *commentatorum ad certos pandectarum titulos*, praeſertim ad Tit. Pand. de R. I. et de V. S. recenſeantur in bibliothecis iuridicis STRVVII *Cap. VII. §. IX-CX.* et HOFFMANNI *P. I. Sect. I. Cap. III. §. 32. ſeqq.* pauca eorum tamen huc referri poſſunt, quum potius doctrinalia ſcripta ſint, quae infra ſuis locis alleganda. Praeter legalia, quae dictis locis obueniunt, vero, hic notari merentur

Sigism. Reich. IAVCHII *Meditationes criticae de negationibus Pandectis Florentinis partim recte, vel male iam adiectis, aut detractis, vel circumſcriptis, tam in MSCto quam variis editionibus, partim etiamnum adiiciendis, aut tollendis, aut transferendis ex ſententia Alciati, Auguſtini, Zoanuetti, Cuiacii, Hotmanni, nouiſſimaque auctoris cenſura et recenti opera.* Amſtel. 1728. 8.

Io. Gottfr. SAMMET *receptarum lectionum ad Iauchium Liber ſingularis.* Lipſ. 1750. 4.

Io. IENSII *Stricturae ad Iuſtiniani Codicem ac Pandectas multo quam ante locupletiores. Praefixa eſt ampliata demonſtratio, Pandectas nunc exſtantes ex verſione graeca eſſe traiectas: item vlterior τῶν βασιλικῶν Notitia ac plurima emendatio.* Rotterodami 1749. 4. Conf. die Vnparth. Critic. Vol. I. P. III. p. 163 ſeqq.

VI. *Scripta quae faciunt ad notitiam Pandectarum,*

Nic. Chriſt. LYNCKERI *vniuerſi iuris Pandectarum methodus dichotomica.* Ienae 1678. fol.

§. 403.

Sequitur inter libros corporis iuris ciuilis *Iuſtiniani Codex repetitae praelectionis*, vbi obueniunt:

I. *Tex-*

I. *Textus huius codicis editiones.*

Codicis Iustinianei ex repetita praelectione Libri XII. ex fide antiquorum exemplarium quoad fieri potest a GREGO. HALOANDRO *diligentissime purgati recognitique.* Nor. 1530 fol.

II. *Versiones codicis graecae*, quarum tamen nulla exstat, licet certo constet versionem graecam exstitisse.

III. *Commentarii in*

1. *codicem ipsum*, quorum alii

A. *ad singulares quosdam codicis libros tantum directi*, veluti

Georg. Ad. STRVVII *Ius sacrum Iustinianeum, seu progymnasmata ad titulos priores libri primi Codicis.* Ien. 1668. 4.

Simon Petr. GASSER *Praelectiones ad Codicem Iustinianeum eosque titulos qui in Digestis non continentur. Accedunt Iac. Gothofr. Prolegomena ad Codicem Theodosianum.* Halae 1727. 4.

B. *totum codicem vel saltem plurimos eius libros illustrant*,

Io. SICHARDI *Comment. in Codicem Iustin. ex edit. Franc. Modii.* Francof. 1586. fol.

Hub. GIPHANII *Enarrationes et Commentarii in VIII libr. Cod. Iustin. leges celebriores.* Colon. 1614. 4.

Ant. PERETZ *Praelectiones in Codicis Iustiniani Libros IX.* Louanii 1642. f. Postea a. 1651. Auctor etiam ad tres posteriores Codicis libros commentatus est, vnde dein enatae sunt variae editiones harum praelectionum quae ad omnes Codicis libros directae, veluti Antwerpiae 1720 f. et Venetiis 1738. f.

CYPRIANI REGNERI ab OOSTERGA *Commentaria et Animaduersiones in omnes et singulas leges quae duode-*

cim libris Codicis continentur. Traiecti ad Rhenum. 1666. 4. et ſub nouo titulo: *Cenſura Belgica* ibid. 1669. 4.

Io. BRVNNEMANNI *Commentarius in Codicem.* Lipſ. 1663. 4. poſtea in folio ſaepius recuſus, praeſertim cura SAM. STRYKII 1699 et 1708.

2. *Iuſtiniani L. deciſiones*,

Emundi MERILLII *Commentarius in L. deciſiones Iuſtiniani.* Pariſ. 1618. 4. Antwerp. 1622. fol.

Petr. Franc. LINGLOIS *ad quinquaginta Deciſiones Iuſtiniani.* Antwerp. 1661.

Io. STRAVCHII *Exercitationes ad L. Deciſiones* IVSTINIANI. Ien. 1659. Gieſſ. 1676. 4.

3. *Authenticas*,

A. *in genere*, veluti

Chr. Phil. RICHTERI *Expoſitio omnium authenticarum Codici Imperatoris Iuſtiniani inſertarum.* Ien. 1661. 4. Viteb. 1675. 4.

B. *hanc vel illam authenticam in ſpecie*,

Andr. GERHARD *de ſtudioſorum priuilegiis ac auth. habita C. ne filius pro patre.* Ienae 1606. 4.

Franc. Petri RABVET *Analyſis Authenticae: omnes peregrini C. comm. de ſucceſſione.* Argent. 1735. 4.

IV. *Scripta Codicis commodiorem vſum concernentia*,

Theodori Ianſonii ab ALMELOVEEN *Faſtorum Romanorum conſularium Libri duo* 1705. et cura *Io. Lud.* VHLII Amſt. 1740. 8.

Petri RELANDI *Faſti conſulares.* Trai. ad Rhenum. 1715. 8.

Aug. BARBOSAE *Collectanea ex Doctoribus tum priſcis, tum neotericis in Codicem Iuſtiniani.* Lugd. 1637. fol. et poſtea ſaepius.

Nic. Chriſt LYNCKERI *ſeries Iuſtinianei Codicis.* Ien. 1725. fol.

Io.

Io. BRVNNEMANNI *memoriale legum Codicis per quaestiones adornatum* Francof. 1665. 12. saepius ibi recusum.

§. 404.

Quoad *Nouellas* IVSTINIANI sequentia notanda sunt scripta legalia:

I. *Variae nouellarum editiones et versiones*, quales sunt

1. IVLIANI *Epitome Nouellarum*, quam NICOLAVS BOERIVS primus in publicam lucem protraxit. Lugd. 1512. et Venetiis 1538. 8. et ab eo tempore saepius recusa est, indeque notandae LVDOVICI MIRAEI et ANTONII AVGVSTINI editiones, praecipue vero notanda Parisiens. editio de a. 1689. fol. curante FRANC. DESMARES.

2. *Authentica Nouellarum versio*, quae in antiquioribus corporis iuris editionibus sincere frequentissime edita, in nouioribus tamen mirum in modum interpolata.

3. *Haloandrina Nouellarum editio*, quae prodiit Norimbergae 1531. fol. in eaque HALOANDER graecum Nouellarum CLXV textum edidit, elegantemque versionem adiecit. Recusae sunt hae Nouellae saepius graece et latine. Conf. FABRICII *biblioth. graeca Vol. XII. p. 400.*

4. *Variorum aliorum editiones Haloandrinam emendantes et supplentes*, inter quas optima est quam edidit IO. FRID. HOMBERGK ZV VACH Marp. Catt. 1717. 4. sub titulo: *Nouellae Constitutiones Dn.* IVSTINIANI *ex graeco in latinum conuersae et notis illustratae. Accedit.* F. PITHOEI *glossarium obscurorum verborum* IVLIANI *Antecessoris CP. Item* ANT. AVGVSTINI *Episcopi Herdensis quorumdam verborum*

Iuliani interpretatio; EIVSDEM *paratitla seu scholia: nec non* CVIACII et AGYLAEI *obseruationes de dierum annotatione.*

II. *Commentarii in Nouellas Iustiniani, aliaque scripta quae faciunt ad earum illustrationem,*

Matth. STEPHANI *Expositio siue Commentarius Nouellarum.* Gryph. 1653. 4. et ex Auctoris MSCto auctus cum notis IO. BRVNNEMANNI. Viteb. 1733. 4.

Caroli SCHARSCHMIDII *Ius Iustinianeum nouum continens Exercitationes XXIV. ad Nov. Iustiniani Imperatoris.* Francof. et Lips. 1676. 4.

Petrus GVDELINVS *de iure nouissimo.* Arnh. 1661. 4.

Conr. RITTERSHVSII *Nouellarum Iustiniani expositio methodica.* Arg. 1615. 1669. 4.

III. *Scripta quae faciunt ad notitiam Nouellarum*

Iac. Frid. LVDOVICI *Compendium Nouellarum Iustiniani.* Halae 1702. 8.

Nic. Christ. LYNCKER *Nouellarum Iustinianearum methodica exegesis.* Viennae 1726. fol.

Andr. HOMBORG Progr. *de praecipuis in Novellas et titulum de R. I. et V. S. commentatoribus.* Helmst. 1702.

§. 405.

Ad scripta quae partes corporis iuris minus principales concernunt, quae nunc, absolutis scriptis partes eius principales concernentibus, sequuntur (§. 400), referri quidem possunt scripta legalia de *Nouellis* LEONIS et *consuetudinibus feudorum*: ast de his scriptis infra suis locis agendum. Vnde hic tantum de XIII. *Edictis Iustiniani*, quae corporibus iuris ciuilis adiici solent, monendum, *graece* eas, vna cum Nouellis IVSTINIANI,

IVSTI-

IVSTINI et LEONIS ediſſe HENRICVM SCHRIMGERVM, Pariſiis 1558. fol. *latine* vero, vna cum *Leonis* nouellis, HENRICVM AGYLAEVM Pariſ. 1561. 8.

TIT. III.

DE SCRIPTIS QVAE FACIVNT AD SINGVLORVM TEXTVVM CORPORIS IVRIS CIVILIS ILLVSTRATIONEM.

§. 406.

Sequitur ea ſcriptorum legalium iuris Romani claſſis, quae faciunt ad ſingulorum textuum corporis iuris ciuilis illuſtrationem, ſicque commentarii quidem ſunt, aſt tales, qui ſingulos textus ex variis corporis iuris ciuilis partibus explicant. Vnde *ſcripta exegetica iuris ciuilis* appellari poſſunt.

§. 407.

Quum dentur ſcripta quae, licet ipſa exegetica ſcripta non ſint, remittunt tamen ad exegetica ſcripta, vel loca ſcriptorum doctrinalium, quae huius vel illius textus explicationem continent, eorum notitia praemittenda. Sunt vero huius generis ſcripta:

M. ANT. DELRIO *Miſcellanea ſcriptorum vniuerſi iuris ciuilis.* Editio optima eſt quae cura PETRI BROSSAEI prodiit Lugd. 1606. 4.

SEBASTIANI NAEVII *Syſtema Selectorum Ius Iuſtinianeum et feudale concernentium, quo vltra* Remiſſiones *Raphael.* SEILERI: Reportata *Bernhardini* ALPHANI: Notas *Marc. Ant.* DELRIO, *Petr.* BROSSAEI, *Io.* HENNEQVINI, *Franc.* MODII, et STREITMANNI: Aduerſaria COSTALII: Memorabilia *Cateliani* COTTAE: Repertorium BERTACHINI, *Nicol.* de MILIS, DOBERCINI, et *Marc.* MANTVAE: Locos commu-

nes *Brunori* a SOLE, nouis *Iac.* SCVLTETI additionibus auctos: *Non minus ex veterum quam Neotericorum Interpretum ac DD. repetitionibus, commentariis, tractatibus, atque tum aliorum excellentium ICtorum, tum imprimis noblissimor. et amplissimorum Camerae Imperialis Assessorum obseruationibus Consiliis et Decisionibus; Sententiae, Conclusiones Theoremata et Quaestiones ordine ad vtriusque illius iuris titulus, leges, capitula et paragraphos, veluti sedes suas ordinarias relate continentur.* Francof. ad Moen. 1608. fol.

Carl. Ferd. HOMMEL *Corpus iuris ciuilis cum notis variorum.* Lipf. 1768. 8.

§. 408.

Sequuntur scripta exegetica iuris ciuilis ipsa, quorum auctores potissimum ICti humaniores inter recentiores Ciuilistas sunt, indeque pertinent ad elegantiorem iurisprudentiam romanam. Non paruus datur vtilissimorum huius generis scriptorum numerus, quorum potiora, praeter ea quae in OTTONIS et MEERMANNI thesauris obueniunt, sunt

Ios. AVERANII *Interpretationum iuris libri duo.* Lugd. Bat. 1716. 8. ibid. 1736. 8. Nouissima editio continet *Libros quinque* cum vita Auctoris in duos tomos distributa. Lugd. 1758. 4.

Georg. d'ARNAVD *variarum coniecturarum Libri II.* Franeq. 1738 et Louardiae 1744. 4.

Corn. van BYNCKERSHOECK *Obseruationum iuris Romani libri IV.* Lugd. Bat. 1710. 4. et ibid. 1720. Cum praefatione HEINECCII. Halae 1723. 4.

EIVSD. *Obseruationum iuris romani libri quatuor, quatuor prioribus additi, nempe V. VI. VII. VIII.* Hal. 1739. 4.

Balt.

Balt. BRANCHV *Obseruationes ad ius Romanum.* Lugd. Bat. 1721. 8.

EIVSD. *Obseruationum ad ius Romanum Decas altera.* Lugd. Bat. 1723. 8.

Petr. BONDAM *Animadversiones criticae.* Franequer. 1746. 4.

Pauli BVSII *subtilitates iuris.* Franeq. 1612. 8.

Herm. CANNEGIETER *Obseruationes iuris romani* Lib. I. Franeq. 1768. 4.

Iani a COSTA *Praelectiones ad illustriores quosdam titulos locaque selecta iuris ciuilis. Edidit notisque illustrauit B.* VOORDA Lugd. Bat. 1773. 4.

Io. Lud. CONRADI *reprehensorum in obseruationibus super iure ciuili diuersorum liber singularis.* Lipſ. 1756. 8vo.

Iac. CVIACII *Obseruationum et emendationum libri XXVIII.* Optima editio eſt halenſis de a. 1737 ad quam auctorum citationes et locorum graecorum interpretationes, cum IO. GOTTL. HEINECCII de Cuiacii aduerſariis et obtrectatioribus praefatione, acceſſerunt.

Antonii FABRI *Coniecturarum iuris ciuilis libri XX.* Editio tertia prodiit Lugd. 1605. 4. et nouiſſima ibid. 1666. fol.

Petri FABRI *semestria.* Paris 1570. Lugd. 1590.

Petri Paul. IVSTI *Obseruationes iuris criticae.* Viennae 1765. 4.

Marc. LYKLAMA *Membranarum Libri VII.* Leow. 1644. 4.

EIVSD. *Benedictorum Libri IV.* Lugd. Bat. 1617. 12.

Io. Guil. MARCKARTI *Probabilia receptarum lectionum iuris ciuilis.* Trai. ad Rhenum 1737 et 1737 II. partes. 8.

Emundi MERILLII *Obſeruationum libri VIII, quae cum differentiarum iuris ex Iulii Pauli libro ſingulari et variantium lectionum ex* CVIACIO *libris III. etc. editae ſunt.* Neapoli 1720. 4.

Aegid. MENAGII *Amoenitates iuris.* Pariſiis 1664 et poſtea ſaepius. Nouiſſima editio eſt quae cum HOFFMANNI praefatione prodiit. Lipſiae 1738. 8.

Ger. NOODTII *Obſeruationum libri in quibus complura iuris ciuilis aliorumque veterum ſcriptorum loca aut illuſtrantur aut emendantur.* Lugd. Bat. 1706. 4. Succeſſere obſeruationum libri quatuor Lugd. Bat. 1733. et ex editione ſecunda ibidem 1735 4.

EIVSD. *Probabilium iuris libri quatuor.* Lugd. Bat. 1674. 4. Ibid. 1691. 4.

Herm. NOORDKERK *Obſeruationum decas in quibus varia iuris romani capita exponuntur aut emendantur.* Amſt. 1731. 8.

Hier. de OROZ *de apicibus iuris ciuilis Lib. V. quibus fere duo millia textuum eiusdem iuris explicantur.* Lugd. 1661. et 1733. fol.

Alex. Arn. PAGENSTECHER *liber Benedictorum.* Bremae 1709. 8.

Guil. PAVW *varia iuris ciuilis capita.* Vltrai. 1734. 4. rec. Halae 1737. 8.

I. L. E. PÜTTMANNI *Interpretationum et obſeruationum quibus difficiliora quaedam I. R. capita explicantur et ab emendationibus vindicantur Liber ſingularis.* Lipſ. 1763. 8.

EIVSDEM *Probabilium iuris ciuilis Liber ſingularis.* Lipſ. 1768. *Liber ſecundus.* ibid. 1773. 8.

Bern. Henr. REINOLDI *Variorum liber ſingularis.* Bremae 1709. 8.

Erneſt.

Ioach. Conr. RÜCKERI *Interpretationes quibus obſcuriora quaedam iuris capita illuſtrantur.* Lugd. Bat. 1749. Liber ſecundus. Ibid. 1752. 8.

Erneſt. Frid. SCHROETER *Reſolutiones legum difficiliorum Codicis.* Vinariae 1667. 4.

Ant. Dan. SONNEMANNI *Praelectiones publicae ad LL. notabiliores D. et C.* Francof. 1695. 4.

Georg. Ad. STRVVIVS *in Gothofredi Immo.* Francof. ad Moenum 1695. 4.

Iac. VOORDA *Interpretationes et emendationes iuris romani.* Vltrai. 1735. 8. Edit. 2. 1768.

EIVSDEM *Electorum liber ſingularis, quo difficiliora I. Rom. loca explicantur, emendantur, vindicantur.* Trai. ad Rhenum 1749. 8.

Hub. Geor. van VRYHOFF *Obſeruationes iuris ciuilis* Amſtel. 1747. 8.

Io. van de WATER *Obſeruationum iuris Romani libri III. in quibus multa iuris ciuilis capita emendantur et explicantur.* Trai. 1713.

Abrah. WIELINGII *Lectionum iuris ciuilis libri duo.* Amſtel. 1736. Traiect. 1740. 8.

TIT. IV.

DE SCRIPTIS QVAE FACIVNT AD NOTITIAM CORPORIS IVRIS CIVILIS ET EIVS COMMODIOREM VSVM.

§. 409.

Scripta quae faciunt ad corporis iuris ciuilis notitiam, partim corporis iuris ciuilis notitiam tantum concernunt, partim ſimul etiam ad corporis iuris canonici notitiam introducunt, quae hic cum prioribus coniungenda. Sunt vero huius generis ſcripta:

Io. Hier. HERMANNI *historia corporis iuris Iustinianei.* Ien. 1731. 8.

Adam. RICCII *de librorum iuris quantitate et qualitate.* Regiom. 1635. 8.

Alb. GENTILIS *de libris iuris ciuilis et canonici.* Hanouiae 1705. 8.

Anacephalaeosis totius corporis iuris ciuilis. Erl. et Lipſ. 1749. 12.

Eberh. SPECKHAN *Vniuersi iuris Romani Caesarei et Pontificii, secundum omnia cuiusque volumina, partes, libros et titulos breuis, succincta et synoptica compositio, continuatio et exegesis.* Helmſt. 1669. 4.

Io. SERPILII *Compendiosa delineatio totius iuris can. et ciuilis, in vtroque tam allegandi quam abbreuiationes legendi modum exhibens in gratiam tironum studii iuris consignata* a. 1651. Ien. 1690. Franc. et Lipſ. 1720.

Io. Frid. GEORGI *Tabellae iuris vniuersi, ciuilis scilicet et Canonici, sciagraphicae.* Ienae 1666 in fol. forma pat.

§. 410.

Ad commodiorem corporis iuris vſum faciunt praeter DOMATII *delectum legum D. et C.* Amſtel. 1703 4. indices iuris, qui variant inter ſe nonſolum pro diverſa inſtituti ratione, ſed et in eo quod alii ſeparatim ius ciuile, alii ſeparatim ius canonicum, alii vtrumque ius ſimul reſpiciant. De iis qui ſeparatim ius canonicum reſpiciunt infra agendum, de reliquis hic, poſſuntque huc referri:

A. G. C. S. I. S. *Faſciculi rubricarum vtriusque iuris, ſiue indicum titulorum iuris can. et civ. in ordinem alphabeticum reductorum.* Vindeb. 1735.

Io.

Io. Lud. WALTHERI *Lexicon iuridicum indices vtriusque iuris corporis tam civ. quam can. exhibens locupletissimos.* Goett. 1744.

Io. Hier. HERMANNI *Concordantia iuris.* Ienae 1745. 4.

Stephani DAOYS *Index ad corpus iuris ciuilis, auctus per Thomam de Iuges.* Venetiis 1610. Lugd. 1612. ac Geneuae 1635. fol. Iteratam editionem emendatam et locupletatam ante aliquot annos publico programmate indixit *Val. Franc.* ab EMMERICH ſub titulo: *Corpus ciuilis alphabeticum, abſolutiſſimam ſummam omnium, quae tam in textu, quam in gloſſa reperiuntur ordine alphabetico continens.*

Collectio ſcriptorum ab *Abrab.* WIELINGIO facta ſub titulo: *Iurisprudentia reſtituta ſiue index chronologicus in totum iuris Iuſtinianei corpus ad modum* IAC. LABITTI, ANT. AVGVSTINI *et* WOLFG. FREYMONII *noua tamen et faciliori methodo collectus. Acceſſerunt Opuſcula IV.* IAC. LABITTI, HENR. HAHNII, HENR. BRENCMANNI *et* BERNH. HENR. REINOLDI. Amſtel. 1727. 8.

Georg. Henr. AYRERI Praef. *de neceſſitate et vtilitate indicum iuris variisque eorundem generibus ac pretio diuerſo* ad IO. LVD. WALTHERI *Lexicon iuridicum* et in *Opuſc. Tom. II. num. XII.*

TIT. V.

DE SCRIPTIS QVAE IVRIS ROMANI CENSVRAM, COLLATIONEM CVM ALIIS IVRIBVS ET VALOREM CONCERNVNT.

§. 411.

Superſunt, praeter hactenus recenſita ſcripta legalia iuris romani alia, quae ad bibliothecam legalem potius

potius, quam doctrinalem, referri posse censeo. Huc pertinent primo ea scripta quae *censuram iuris romani concernunt*, siue sint censurae ipsae, siue censurarum censurae, veluti:

VV. CC. *Io. Iac.* WISSENBACHII *emblemata Triboniani et Ioan.* WYBO *Tribonianus ab emblematibus Wissenbachii liberatus.* Praefationem praemisit IO. GOTTL. HEINECCIVS. Halae 1736. 8.

Vlrici HVBERI *Eunomia romana siue censura censurae iuris Iustinianei, continens examen praecipuorum iuris locorum secundum Pandectas et Institutiones quae vt falsa, iniqua, inhonesta, corrupta, subornata varie traducta secundum veras Iurisprudentiae, philosophiae ciuilis, historiae et sacrarum literarum rationes, vindicantur, sumantur, aut explicata illustrantur et cum vsu temporum conferuntur.* Posthumum opus quod recensuit ZACHARIAS HVBER. Amstel. 1724. 4.

Iac. MAESTERTII *de iustitia romanarum legum libri duo.* Lugd. Bat. 1547. 4.

Cypr. REGNERVS ab OOSTERGA *de iniustitia quarundam legum romanarum, contra Iac. Maestertium.* Lugd. Bat. 1647.

Alex. Arn. PAGENSTECHERI *Irnerius iniuria vapulans siue Commentarius ad authenticas Codici Iustinianeo repetitae praelectionis per Dn. Irnerium vt nonnulli male putant, parum curate quin et erronee assertas, aut ab eodem perperam omissas.* Grön. 1702. 4.

§. 412.

Sequuntur scripta *collationem iuris romani cum aliis iuribus concernentia*, quae in eo differunt, quod concernant collationem cum iure

I. *cano-*

I. *canonico*,

Conradi RITTERSHVSII *differentiae iuris ciuilis et canonici.* Argent. 1618. et quae cum eo exſtant differentiae GEORGII LAVTERBECKS, IO. EMMERICI a ROSBACH. Francof. 1625. 8. Argent. 1638. 4.

Io. Frid. BOLCKELMANNI *differentiae iuris ciuilis et canonici hodierni.* Scriptum hoc cum adnotationibus edidit CORN. van. ECK Traiecti ad Rh. 1694. 8. et iterum cum notis EVERH. OTTONIS recuſum eſt ibidem 1737. 8. mai. qui IOACH. HASSAEI differentias iuris ciuilis et canonici adiecit.

II. *germanico*, et quidem quoad

1. *leges imperii*,

Michaelis GRASSI *Collationum iuris ciuilis romani cum Receſſ. Imperii Rom. Germanici vt et in ſpecie cum ordinatione criminali Imp. Caroli V. ſectiones viginti.* Tubingae 1723. 4.

2. *leges prouinciales et ſtatuta.*

A. *in genere*,

Henrici GIESEBERTI *Iuſtinianus Harmonicus legum romanarum et ſtatutorum plerorumque Germaniae populorum, imo et Iſraelitarum gentium aliarum.* Lubecae 1670. 4.

B. *in ſpecie quoad ſingulas leges prouinciales et ſtatuta*, cuius generis ſcripta tanquam nimis ſpecialia hic non recenſenda.

III. *aliis iuribus*, quorum ſcriptorum recenſionem praeſens inſtitutum itidem non permittit.

§. 413.

Tandem et huc referri poſſunt ſcripta, quae ſingularum iuris romani legum *vſum hodiernum* ſeu *forenſem* reſpiciunt; quum ſcripta, quae theoriam de auctoritate iuris romani in Germania et alibi continent, non huc,

huc, ſed ad bibliothecam doctrinalem potius, referri debeant. Quae cum ita ſint huius claſſis ſcripta ſunt:

Simonis a GROENEWEGEN *Tractatus de legibus abrogatis et inuſitatis in Hollandia viciniſque regionibus.* Amſtel. 1699. 4.

Simonis van LEEVWEN *Cenſura forenſis theoretico-practica, id eſt, totius iuris ciuilis romani, vſuque recepti et practici methodica collatio. Qua non tantum ipſa iuris romani fundamenta ad rationis et veritatis cenſuram methodice reducuntur, ſed et ad vſum practicum transferuntur.* Vbi variae editiones a ſe inuicem diſtinguendae, veluti *prima* Lugd. Bat. de a. 1662. 4. *ſecunda* et *tertia* de a. 1678 et 1685 Amſtel. fol. et *quarta* a GERARDO de HAAS procurata Lugd. Bat. 1741. fol.

Epiſtola bono publico edita qua exponitur iudicium de libro hoc anno prolato cui titulus: cenſura forenſis theoretico-practica. Lugd. Bat. 1662. 12.

Io. SCHILTERI *Praxis iuris romani in foro Germanico iuxta ordinem edicti perpetui et pandectarum Iuſtiniani.* Prodiit primo ſub titulo: *Exercitationes ad quinquaginta libros Digeſtorum* Ienae 1675. 1680. 4. Sub hoc titulo vero ibid. 1698. fol. et poſtea ſaepius veluti Lipſ. 1713. Francof. 1733. f.

Sam. STRYKII *Vſus modernus pandectarum.* Primo prodiit eius ſpecimen Francof. 1690. Continuationes ſucceſſiue prodierunt partim STRYKIO viuente, partim poſt eius mortem. Nunc opus integrum coniunctim exſtat ab a. 1716. Halae ſaepius recuſum 4.

(B)

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GRAECO-ROMANI.

§. 414.

Abſoluta notitia ſcriptorum iuris latino-romani, progredior ad notitiam ſcriptorum iuris graeco-romani (§. 379). Licet vero inter ſcripta iuris graeco-romani obueniant ſcripta, quae ad *doctrinalia* potius, quam legalia, referenda eſſe videntur, hic tamen omnem ſcriptorum iuris graeco-romani notitiam ſub ſcriptorum *legalium* nomine abſoluere placet, cum legalia et doctrinalia ſcripta huius generis a ſe inuicem diſtingui, et haec infra demum recenſeri, ordinem turbare, nec tamen proficuum eſſe, facile pateat. Poſſunt vero ſcripta iuris graeco-romani reduci ad *ſingula ſcripta iuris graeco-romani* et *collectiones ſcriptorum huius generis.*

TIT. I.

DE SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS GRAECO-ROMANI.

§. 415.

Inter ſingula ſcripta iuris graeco-romani merito primum locum occupant I. ea ſcripta, quae concernunt *ipſos libros Baſilicorum*, quos HALOANDER et VIGLIVS ZVICHEMVS indicarunt, ſcholisque ICtorum intulerunt. Poſt hos GENTIANVS HERVETVS, IACOBVS CVIACIVS et CAROLVS LABBAEVS eos per partes edere coeperunt. Tandem vero CAR. ANNIB. FABROTVS edidit ſexaginta Baſilicorum libros ſub titulo: Βασιλικῶν *Libri LX. in VII. Tomos diuiſi latine et graece.* Pariſ. 1647. f. Interim tamen et in hac editione tantum XLI Libri integri exſtant, reliqui XIX vero e ſynopſi editi ſunt, e quibus poſtea quatuor, nimirum

mirum Libri XLIX. L. LI. et LII in *thesauro* MEERMANNIANO Tom. V. integri in lucem reuocati sunt.

§. 416.

Sequuntur II. ea scripta iuris graeco-romani quae concernunt *constitutiones Imperatorum ad ius graeco-romanum pertinentes.* Non desunt huius generis MSRta et editi libri, inter quos, praeter eos, qui in collectionibus titulo sequenti recensendis obueniunt, notari merentur

Henr. SCRIMGERI *graecus Nouellarum Leonis codex*, quem ex bibliotheca Fuggeriana Paris. 1558 in lucem protraxit.

Latina earum versio Henrici AGYLAEI Basil. 1661. 8.

Casp. Achat. BECK *de nouellis Leonis eorumque vsu et auctoritate.* Ien. 1726. 4.

Nouellae Constantini Porphyrogenneti, quas ex Codicibus regiis Paris. 1606. edidit CAROLVS LABBAEVS.

§. 417.

Progredior III. ad ea scripta huius classis quae sunt *Institutiones iuris graeco-romani* et *Eclogae*, *Synopses*, *Manualia* seu πρόχειρα appellari solent, quorsum pertinent:

Ecloga Basilii Macedonis ab eo anno 876. confecta, et XL. titulis absoluitur, quae vero edita non est.

XL librorum βασιλικῶν *ecloga seu synopsis per* IO. LEVNCLAVIVM *graece et latine.* Basileae 1575. fol. ad quam pertinent CAROLI LABBAEI *Obseruationes in synopsin Basilicorum.* Paris. 1606. 8.

Michaelis PSELLI *Synopsis legum versibus Iambicis et politicis graece et latine* per *Franc.* BOSQVETVM. Parisiis 1632. 8.

§. 418.

§. 418.

Tandem IV. *Glossaria, Promtuaria, aliaque scripta* huc pertinent, dum ICti graeco-romani Basilicorum libros glossis nomicis illustrarunt, aliisque modis iurisprudentiae culturam per scripta sua promouerunt. Scripta huius classis typis diuulgata sunt:

CYRILLI, PHILOXENI et *aliorum Glossaria latino-graeca et graeco-latina cum veteribus glossis verborum iuris* per *Carolum* LABBAEVM. Paris. 1679. fol.

CONSTANTINI HARMENOPVLI *Promtuarium*, quod varie editum, veluti per THEODOR. ADAMVM SVALENBERGIVM graece Parisiis 1540. 4. per BERNH. a REY latine Coloniae 1547. et rursus latine per IOANNEM MERCERVM Lugd. 1556, graece et latine demum cura DIONYSII GOTHOFREDI Geneuae 1587. et 1600. 4.

EVSTATHII *de temporum interuallis liber*, quem SIMON SCHARDIVS graece cum versione sua, subiunctis legibus Rhodiorum naualibus et IVSTINIANI militaribus et georgicis Basileae 1561. 8. edidit.

TIT. II.

DE

COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVS GRAECO-ROMANVM CONCERNENTIVM.

§. 419.

Ad collectiones scriptorum quae ius graeco-romanum concernunt, refero BONEFIDII ius orientale et LEVNCLAVII ius graeco-romanum. De his collectionibus itaque hic agendum, licet negari nequeat varia continere, quae huc non pertinent, a potiori tamen haec scripta optimo iure huc referri possunt.

§. 420.

Primam collectionem ENIMVNDVS BONEFIDIVS ſub titulo: *Ius orientale*, graece, cum verſione latina ſeparatim ſubiuncta, edidit a. 1573. 8vo. Maius opus vero, quod in hoc genere BONEFIDIVS parauit, lucem non vidit. Diuiſa eſt haec collectio in III. libros, et quae in ſingulis his libris offeruntur lectori, haec ſunt ex recenſione FABRICII *in Bibliotb. graeca Tom. XII. Lib. VI. Cap. VI.*

Liber I. *Conſtitutiones Imperatorum*, HERACLII, LEONIS ICONOMACHII, CONSTANTINI CABALLINI, NICEPHORI, LEONIS ARMENI, THEOPHILI, BASILII, LEONIS et ALEXANDRI, CONSTANTINI POPHYROGENITI, ROMANI SENIORIS, NICEPHORI PHOCAE, BASILII PORPHYROGENITI, ROMANI ARGYRI, ZOES, MICHAELIS τȣ ϛρατιωτικȣ, ISAACI COMNENI, MICHAELIS, NICEPHORI BOTANICTAE, ALEXII COMNENI, ALEXII COMMENI *ſecundi*, ISAACI ANGELI, IOANNES DVCAE, MICHAELIS PALAEOLOGI, incerti Imperatoris.

Liber II. *Decreta Patriarcharum et Synodorum CPolitanor.*

Patriarch. ab A. C.

400. Ioannis Chryſoſtomi.
458. Gennadii.
784. Turaſii.
806. Nicephori Confeſſoris.
933. Theophylacti.
996. Siſinii.
999. Sergii.
1025. Alexii.
1043. Michaelis, Niceta protoſyncello et chartophylace.
1154. Conſtantini Chliareni.
1064. Ioannis Xiphilini.
1084. Nicolai.

1134

1134 et 1255. Stype et Arsenii.
1155. Lucae.
1169. Michaelis Anchiali.
1178. Theodosii.
1226. Germani.
1280. Manuelis.
1289. Athanasii.

Incertorum Patriarcharum.

Nomina Metropolium LXXX et Archiepiscopalium ciuitatum XXXVIII.

Liber III. *Responsa et Epistolae Patriarcharum et aliorum SS. Patrum.*

Adriani Papae ad Basilium Achridenum, Archiepiscop. Thessalon.

Basilii ad Adrianum.

Nicetae Metropolitae Heracleensis responsa ad Constantini episcopi quaestiones.

Demetrii Chomateni Archiep. Bulgariae. Eiusd. ad Constantinum Cabasilam, Metropolitam Dyrrachenum.

Ioannis Episcopi Citri ad eundem Cabasilam.

Eliae metropolitae Cretensis ad Dionysium Monachum.

Nicephori Chartophylacis ad Theodosium, monachum Corinthium.

Nicetae metropolitae Thessalonicensis ad Basilium Cappadocem.

Ioannis Zonarae de profluuio seminis.

Theodori Balsamonis responsa ad LXIV quaestiones Marci patriarchae Alexandrini data A. C. 1193.

Incerti de translatione Episcoporum.

§. 421.

Post BONEFIDIVM ex pluribus bibliothecis Asiae et Europae diligenter conquisiuit, recensuit et interpre-

tatus eſt IO. LEVNCLAVIVS Conſtitutiones Impp. Graecorum, Patriarcharum decreta, ſynodales ſententias, ſcriptaque alia iuri tam ciuili quam canonico Graecorum lucem afferentia. Quum vero LEVNCLAVIVS poſt hoc opus abſolutum exſtinctus, editionem eius curauit MARQVARDVS FREHERVS cui erat a viuo LEVNCLAVIO commendatum. Sic prodierunt a. 1596. Francof. in fol. *Iuris Graeco-Romani tam canonici quam ciuilis Tomi II.* IO. LEVNCLAVII *ſtudio ex variis Europae Aſiaeque bibliothecis eruti latinique redditi, nunc primum editi cura Marquardi Freheri, cum eiusdem auctario, chronologia iuris ab exceſſu Iuſtiniani ad amiſſam Conſtantinopolin et Praef. ad Imp. Rudolff. II.* Recenſio huius ſcripti obuia eſt, tam in FABRICII *Bibliotheca graeca Tom. XII. Lib. VI. Cap. VI,* qui et indicem ſcriptorum aliorumque in IO. LEVNCLAVII Iure Graeco-Romano commemoratorum adiecit, quam in BEYERI *Notitia auct. iurid. Spec. I. num XX.* qui poſterior contenta ipſa ſic recenſet. Continentur

Tomo primo:

I. *Harmenopuli, Sebaſti, Nomophylacis et Iudicis Theſſalonicenſis, epitome iuris Canonici Graecorum:*

Comprehendit *ſex Sectiones*, quarum *prima* de Epiſcopis et Synodis, *ſecunda* de Presbyteris, Diaconis et Subdiaconis, *tertia* de Clericis, *quarta* de Monachis et Monaſteriis, *quinta* de Laicis, *ſexta* de Mulieribus agit. Intermixta ſunt Scholia graeco-latina vel explicantia ſenſum, vel ius varium notantia.

II. *Nouellarum Auguſtalium de rebus eccleſiaſticis Liber vnus.*

Continet Nouellas Imperat. Iuſtiniani, Heraclii, Baſilii Macedonis, Leonis Philoſophi, Leonis et Alexandri, Coſtantini Porphyrogennetae, Nicephori, Phocae, Baſilii Porphyrog. Iſaaci Commeni, Nicephori

phori Botaniatae, Alexii Comneni, Calo Iohannis, Manuelis, Commeni, Alexii Commenii II, Iſaaci Angeli, Ioh. Ducae Batatzis &c.

III. IV. *Decretorum Synodalium Libri duo.*

Continent Sententias Synodales et Sanctiones Pontificias Archiepiſcoporum et Patriarcharum Conſtantinopoleos: Chryſoſtomi, Gennadii, Taraſii, Nicephori, Siſinnii, Sergii, Alexii, Michaelis, Conſtantini Chliareni, Nicolai Grammatici, Nicolai Mazalonis: Arſenii, Lucae, Michaelis Anchiali, Theodoſii, Germani, Manuelis, incertorum denique Patriarcharum. Quorum Liber primus (ſicut et Nouellarum Auguſtalium Liber) antea a Bonefidio editus, nunc multo correctior et auctior, eius denique verſio locis innumeris recenſita; ſecundus vero plane nouus prodiit.

V. VI. *Reſponſorum Libri duo.*

Continent Reſponſa, Epiſtolas et Sententias aliorum Epiſcoporum, ſanctorumque Patrum. Quorum *primus* itidem auctior correctiorque, quam antea BONEFIDIO, *ſecundus* plane nouus prodit.

VII. THEODORI BALSAMONIS, *Patriarchae Antiocheni meditata ſ. reſponſa.*

VIII. MATTHAEI MONACHI, *quaeſtiones et cauſſae matrimoniales.*

IX. IVSTINIANI *Imp. Edictum de fide orthodoxa.* Graece nunc primum et multo auctius editum.

X. CONSTANTINI HARMENOPVLI *de Sectis et verae fidei confeſſione liber vnus.*

Tomo II. continentur:

I. MICHAELIS ATTALIATAE, *Proconſulis et Iudicis Opus de iure ſiue Pragmatica, Michaelis Ducae Imp. iuſſu facta.*

II. *Delectus Legum compendiarius et correctio iuris antiqui in id quod aequius melius per Imperatores Basilium, Leonem, Alexandrum et Constantinum Augustos; cum praefatione eorundem.* Publicata circa annum Christi 838.

III. *Novellarum Augustalium liber, de rebus ciuilibus et iudiciariis.* Habet Nouellas Basilii Macedonis, Constantini Porphyrogenetae et Basilii Constantini et Leonis, Romani senioris, Romani minoris, Nicephori Phocae, Basil. Porphyrog. Alexii Comneni, Manuelis Comneni &c.

IV. *Responsi veteris formula ex iure de nudis pactis.*

V. *Testandi formula vetusta, qua Gregorii Nazianzeni testamentum continetur. Vitae et Operibus eius addendum.*

V. EVSTATHII *Antecessoris liber de temporalibus interuallis a momento vsque ad centum annos.* Nunc multo auctior et integrior quam antea a *Schardio* vel *Cuiacio* editus.

VII. *Leges Militares Ruffi.*

VIII. *Leges colonariae.*

IX. *Leges Nauales Rhodiorum et aliae.* Omnes prioribus editionibus *Balduini*, *Schardii*, aliorum, longe integriores et meliores.

(b)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS FRANCICI ET IVRIS ALIORVM POPVLORVM QVI GERNANIAM OLIM INHABITARVNT.

§. 422.

Secunda classis scriptorum legalium de quibus hic (§. 378) agendum, continet scripta legalia iuris Francici, et iuris aliorum populorum qui Germaniam olim inhabitarunt. De his scriptis vero ita agendum, vt, reliquis praemissis, scripta legalia iuris feudalis Longobardici separatim recenseantur.

TIT.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ANTIQVORVM POPVLORVM QVI GERMANIAM OLIM INHABITARVNT GENERATIM.

§. 423.

Ante omnia hic praemittendum generale ſcriptum huius claſſis, quod eſt PETRI GEORGISCH *Corpus iuris germanici antiqui quo continentur leges Francorum Salicae et Ripuariorum, Alemannorum, Baiuariorum, Friſionum, Angliorum et Werinorum, Saxonum, Longobardorum, Wiſigothorum, Oſtrogothorum, nec non Capitularia Regum Francorum, vna cum libris Capitularium ab Anſegiſo Abbate et Benedicto Levita collectis; cum praefatione* IO. GOTTL. HEINECCII Hal. 1738. 4to.

§. 424.

Specialiora huius claſſis ſcripta ſunt duplicis generis dum, vel leges ſingulorum populorum qui Germaniam olim inhabitarunt, vel Capitularia Regum Francorum concernunt. Prioris generis ſcripta ſunt vel collectiones legum variorum horum populorum, vel ſcripta quae ſeparatim prodierunt, leges huius vel illius horum populorum concernentia.

§. 425.

Ad ſcripta quae ſunt collectiones legum variorum antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitarunt, referri debent

Ioan. SICHARDI *leges Ripuariorum, Boioariorum et Alemannorum.* Baſil. 1530. 8.

Baſ. Ioan. HEROLDI *originum ac germanicarum antiquitatum libri, leges videlicet Salicae, Alemannorum, Saxonum, Angliorum, Thuringorum, Burgundionum, Francorum, Ripuariae, Boioariorum, Weſtphalorum, Werinorum, Friſionum, Longobardorum, Theutonum.* Baſil. 1557. fol.

Friderici LINDENBROGII *Codex legum antiquarum, in quo continentur leges Wiſigothorum, edictum Theodorici Regis, lex Baiuuariorum, decretum Thaſſilonis ducis, Lex Ripuariorum, Lex Saxonum, Angiorum et Werinorum, Friſionum, Longobardorum, Conſtitutiones Siculae ſ. Neapolitanae, Capitulare Caroli M. et Hludouici Imp. vna cum gloſſario.* Francof. 1613. fol.

§. 426.

Scripta quae ſingulas leges antiquorum Germaniae populorum concernunt, ſunt haec. Quoad leges

I. *Francorum*

Leges Francorum ſalicae et Ripuariorum cum additionibus Regum et Imperatorum variis ex MSSTis codicibus emendatae, auctae et notis perpetuis illuſtratae. Accedunt praeterea I. Formulae veteres Alſaticae. II. G. G. LEIBNITII *Lib. de origine Francorum, poſterioribus curis auctior, cum reſponſione ad obiectiones doctorum quorundam Virorum,* III. *Annales Francici Regni a Theodoro Ruinarto ex Gregorio Turonenſi, Fredegario, aliisque collecti. IV. Friderici Roſtgaardi emendationes Otfridianae, ex Codice Palatino-Vaticano: omnia opera et ſtudio Io. Georgii* ECCARDI. Francof. et Lipſ. 1720. fol.

II. *Fri-*

II. *Frisionum.*

Editae sunt et notis illustratae a SIBRANDO SICCAMA 1617. Conf. MATTHIAS DE WICHT *Vorbericht zum Ostfriesischen Landrecht.*

III. *Saxonum.*

Saxonum leges tres antiquissimae. Illustrauit Carl. Guil. GAERTNER *accessit lex Frisionum cum not. Sibrandi* SICCAMAE. Lips. 1730. fol.

IV. *Longobardorum.*

Post alios elegantissimam harum editionem dedit LVD. ANT. MVRATORIVS in scriptorum rerum Italicarum. Tom. I. P. II. p. 1 seqq.

§. 427.

Quoad scripta quae Capitularia Regum Francorum concernunt, variae eorum collectiones et editiones notandae. Licet autem varii ante STEPH. BALVZIVM ediderint et collegerint capitularia Regum Francorum, veluti VITVS AMERBACHIVS, IOAN. TILIVS, PETRVS PITHOEVS, de quorum aliorumque antiquioribus editionibus adeundus IAC. le LONG *in bibliotheca Franciae Libro III. Cap. V. Art. III. §. II. p. 585.* omnibus tamen STEPH. BALVTZIVS praeferendus, qui accuratissimam et splendidam editionem procurauit Parisiis 1677. fol. 2 Voll. sub titulo: *Capitularia regum Francorum. Accesserunt* MARCHVLPHI *Formularum libri duo cum appendice: Formulae ex Codice* IAC. SIRMONDI *editae, Bignoni, Lindenbrogii, Baluzii, Fr.* PITHOEI *Glossarium,* SIRMONDI *notae ad capitularia:* BIGNONII *notae ad leges salicas, ad Marculfum:* STEPHANI BALVZII *ad Capitularia. Appendix auctorum veterum. Carmina aeui Carolini.*

TIT. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS FEVDALIS LONGOBARDICI SPECIATIM.

§. 428.

Quum a legibus Longobardorum differat ius feudale Longobardicum, hocque ius ob eius in Germania factam receptionem praesertim attendendum, de scriptis legalibus huius iuris Longobardorum, inter alios populos antiquos qui olim Germaniam inhabitarunt praesertim notabilis populi, hic speciatim agendum.

§. 429.

Ad scripta legalia iuris feudalis Longobardici vero referri debent, partim textus huius iuris editiones; partim scripta quae textum in meliorem ordinem reductum sistunt; partim commentarii in eum et alia ad eius illustrationem facientia scripta.

§. 430.

Quoad textum ipsum notandum ante omnia, olim non nisi vnicum iuris feudalis Longobardici librum cognitum fuisse, et demum Sec. XV. vltra medium adulto, ortam esse diuisionem in plures libros, quae triplex est *Vulgata*, *Cuiaciana* et *Gothofrediana*. Ipsius textus editiones vero, inde ab inuenta arte typographica plures prodierunt, inter quas antiquissima est *Basiliensis Wensleriana* a. 1476 exarata. Exstant etiam germanicae huius iuris versiones variae, quarum prima iam a. 1482 facta, ast demum a. 1493 impressa, in volumine quodam quod ius prouinciale et feudale Sueuicum continet sub titulo: *Das Buch der Lehnrecht*, obuia.

Godofr.

Godofr. Dan. HOFFMANNI *Diss. de vnico iuris feudalis Longobardici libro a.* 1754 *iam vero auctior edita. Cui nunc primum accessit Oratio de antiquissima quadam iuris feudalis Longobardici editione, duos illius libros neutiquam distinguente.* Tubingae 1760.

§. 431.

Scripta in quibus textus iuris feudalis longobardici in alium ordinem redactus, sunt:

Antonii MINCVCCII *de Prato veteri libri sex ex omni veteri feudorum iure noua ordinatione collecti*, quod scriptum edere quidem voluerunt HALOANDER, et post eum MAVRITIVS, ast primum ex MS. Cod. bibliothecae regiae Parisiensis edidit *Io.* SCHILTERVS 1695.

Barthol. BARATERII *libellus feudorum reformatus*, qui quidem iam 1612 a *Nic.* RIGALTIO Parisiis sub titulo cum MSR. non conuenienti: *de feudis liber singularis* 4. editus, ast deinde iterum prodiit a. 1695 cura IO. SCHILTERI.

De feudis libri V. Quorum primus est GERARDI NIGRI, *secundus et tertius* OBERTI DE ORTO *consulum Mediolanensium, quartus ex variis et incertis auctoribus antiquis, quintus Imperatorum Constitutiones, quae ad feuda pertinent, complectitur. Aucti, emendati atque etiam explicati studio et diligentia Iac.* CVIACII a. 1567. 8vo.

§. 432.

Sequuntur commentarii in ius feudale Longobardicum aliaque ad eius illustrationem et commodiorem vsum facientia scripta, qualia sunt, vt taceam medio-rum ICtorum lecturas:

Caspari BITSCHII *Commentarius in consuetudines feudorum.* Argent. 1673. 4.

Io.

Io. Frid. RHETII *Commentarius in ius feudale commune.* Franc. ad Viadrum 1671 et 1673. 4.

Nic. Christ. LYNCKERI *Concordantiae iuris feudalis.* Ien. 1688. fol.

(c)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI.

§. 433.

Sequitur tertia et vltima claſſis ſcriptorum legalium, quae ſub ſe comprehendit ſcripta legalia iuris germanici (§. 378.) quae ſcilicet ad vere et proprie ſic dictum ius germanicum (*Introduct.* §. *124. 131*) referri poſſunt. Non exiguus ſcriptorum huius generis numerus, ita, ſi quid video, in ordinem redigi poteſt, ſi *ſcripta legalia iuris germanici Antemaximilianei* ſeparantur a *ſcriptis legalibus iuris germanici Maximilianei et Poſtmaximilianei.*

(A)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 434.

Scripta legalia iuris germanici Antemaximilianei, ſub ſe comprehendunt ea ſcripta legalia huius claſſis, quae concernunt leges germanicas eas, quae in hiſtoria legum quibus in Germania vtimur §. *145 - 154 Introd. in iurispr. poſit.* recenſentur. Scripta legalia quae eas concernunt vero, ſunt vel *ſingula ſcripta* iuris germanici, vel *collectiones* ſcriptorum huius generis.

TIT.

TIT. I.
DE
SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 435.

Inter scripta huius generis primum locum occupant ea, quae *collectiones consuetudinum germanicarum priuata auctoritate factas* continent easque illustrant, qualia sunt quoad

I. *Ius prouinciale Saxonicum seu speculum Saxonicum.*

Das ganze sächsische Landrecht mit Text und Glosse in eine richtige Ordnung gebracht durch MELCHIOR KLINGEN *von Steinau an der Strasse, itzo zu Halle, doch mit dieser Erklärung, daß es den Ständen, die das sächsische Recht gebrauchen, nicht genugsam, sondern der alte Sachsenspiegel D.* CHRISTOPH ZOBELS, *welcher wohl erkläret, dabey seyn muß, wie in der epistola dedicatoria erhebliche und genugsame Ursachen angezeiget werden sollen.* Halle 1572.

Sachsen-Spiegel oder das sächsische Landrecht in der Alt-Teutschen Sprache nebst nöthigen Auszügen aus der Glosse, so weit selbige zum Verstande des teutschen Rechts etwas beyträgt und Gegeneinanderhaltung der Zobelischen und Losischen hochteutschen Edition. Wie auch einer Vorrede, darinnen die Historie, wie und wann das teutsche Recht zuerst in Schriften verfasset worden, wie auch derer verschiedenen Ausleger und Glossatorum desselben enthalten ist. Herausgegeben von IAC. FRID. LVDOVICI. Halle 1720. 4.

EYKENS VON REPGOVV *Sachsenspiegel mit den ältesten Codicibus MSS. zusammengehalten, nebst zwey noch nie gedruckten Texten der alten Ober-Sächsischen ursprüng-*

vrſprünglichen Sprache dieſes Rechts, *auch deſſen lateiniſcher Verſion*, *vnd einer neuen Ueberſetzung*, *ingleichen lectionibus variantibus und Auslegung der vnverſtändlichen Worte*, *ferner der vollſtändigen Teutſchen Gloſſe*, *ebenfals aus Manuſcripten reſtituiret*, *vnd von den neuern Zuſätzen befreyet*, *mit nöthigen Regiſter vnd einem Vorbericht vom Auctore*, *Alter*, *Codicibus vnd Editionen dieſes Rechts*. Beſorgt von D. CARL WILHELM GAERTNER. Leipzig 1732. fol.

Holländiſcher Sachſenſpiegel nach der raren Godaiſchen Ausgabe von 1479 mit des Herrn Conſiſtorial-Raths C. V. GRVPEN *vnd des Herrn Syndici* MEERMANNS *gelehrten Nachrichten von denen Holländiſchen Editionen des Sachſenſpiegels vnd deren Verfaſſer*. Franckf. vnd Leipz. 1763. 4.

Hier. Chriſt. MECKBACH *Anmerckungen über den Sachſenſpiegel*. Iena 1764. 4.

II. *ius feudale Saxonicum*

Das Sächſiſche Lehnrecht in der Alt-Teutſchen, *Lateiniſchen vnd ietzo gebräuchlichen Hochteutſchen Sprache*, *nebſt nöthigen Auszügen aus der Gloſſe*, *ſo weit ſelbige zum Verſtande des teutſchen Rechts etwas beyträget*, *vnd Gegeneinanderhaltung der alten Zobeliſchen vnd neuern Zobel-Romaniſchen hochteutſchen edition*, *wie auch einer Vorrede*, *herausgegeben von* IACOB FRIEDERICH LVDOVICI. Halle 1721. 4.

III. *ius municipale Saxonicum*

Das Sächſiſche Weichbild in der lateiniſchen vnd ietzo gebräuchlichen Hochteutſchen Sprache, *aus alten bewährten Codicibus nebſt nöthigen Auszügen aus der Gloſſe*, *ſo weit ſelbige zum Verſtande des alten vnd neuen teutſchen Rechts etwas beyzutragen ſcheinet*,

net, wie auch einer Vorrede der Historie des Weichbildes etc. herausgegeben von IACOB FRIEDERICH LVDOVICI. Halle 1721. 4.

Magdeburgisches Schöppenrecht der Stadt Breslau 1295 mitgetheilet. Vid. *die diplomatische Beyträge zur Untersuchung der Schlesischen Rechte und Geschichte.* P. 1. S. 9. seqq.

Magdeburgisches Recht von denen Schoeppen daselbst der Stadt Görlitz mitgetheilet, apud SCHOTTIVM *in der Sammlung zu den teutschen Land- vnd Stadt-Rechten* P. I.

IV. *Ius prouinciale Sueuicum s. Alemannicum* vel *Speculum Sueuicum, in specie ius feudale Sueuicum seu Alemannicum.*

Collatio codicis iuris alemannici tam prouincialis quam feudalis, eiusque antiquissimi de Ao. MCCCCXXXIV. cum MSCpto Argentorati Ao. MDV. impressum, ad cuius exemplar illam adornauit IO. MEISCHSNERVS *editionem, quae prodiit Francof. ad Moen. Ao. MDLXVI. accurante* IO. AVGVSTO NOBILI DNO. A BERGER. Lipsiae 1726. 4to. et cura *Hier. von der* LAHR *in Corp. iur. germ. Senckenbergiano.* Tom. II.

Io. SCHILTERI *Codex iuris feudalis alemannici.* Argent. 1697. 4. Noua editio quae auctior et emendatior prodiit cum praef. *Io. Georgii* SCHERTZII Ibid. 1728 fol. Contenta huius operis sunt sequentia scripta I. *Praefatio de iuris feudalis alemannici origine auctoritate et vsu.* II. *Ius feudale Alemannicum cum interpretatione latina.* III. *Ius feudale Saxonicum, ex vetusto MS. bibliothecae Lipsiensis Paulinae.* IV. *Commentarius ad ius feudale alemannicum collatum cum communi et Saxonico.* V. *Commentatio ad II Feud. 50 de natura successio-*

cessionis feudalis. VI. *Mantissa ad Comment. de natura successionis feudalis II Feud. 50.* VII. *Ioan. Wolfg.* TEXTOR *successio linealis in Electoratibus Imperii secularibus defensa atque declarata.* VIII. *Io. Casp.* BTSCHII *Comment. Iurid. ad Constit. Argent. de Emponematum iure vulgo vom Schauffel-Recht.* IX. *Io. Vlric.* DÜRR *de curiis dominicialibus, vulgo von den Dinck-Höffen.* X. *Ant.* MINCVCCII *de Prato veteri noua collectio iuris feudalis communis.* XI. *Bart.* BARATERII *Noua compilatio iuris feudalis communis.* XII. *Ant. Dad.* ALTESERRA *de origine feudor. Gallicorum.* XIII. *M. Ant.* DOMINICI *Disquisitio hist. de praerogatiua allodiorum.*

§. 436.

Sequuntur huius classis scripta, quae *leges scriptas germanicas* huius aeui, siue sint *leges imperii*, siue *leges prouinciales* et *statuta vrbium*, concernunt. Quod itaque attinet *Leges imperii* huc referri debent, quoad

I. *Constitutionem de expeditione Romana* ea eius editio, quam debemus GEORG. CHRIST. GEBAVERO, ab eo Instit. iuris feudalis SCHILTERI Lips. 1728 adiecta, sub titulo: *Constitutio Caroli III Crassi Imp. vel Conradi II Salici Imp. de expeditione Romana cum Marquardi* FREHERI *et aliorum notis. Lud. Cantarelli* FABRI *de eadem commendatio. Conr. Sam.* SCHVRTZFLEISCHII *de Conrado Imp. et de eadem constitutione dissertatio. Recensuit et de constitutionis editionibus, auctoribus et αυτεντια praefatus est Georg. Christ.* GEBAVERVS.

II. *Auream Bullam*

1. *Variae editiones, versiones et manuscripta celebriora Aureae Bullae.*

Aureae Bullae autographum Norimbergense per *Ant.* KOBVRGERVM. Nor. 1474. fol.

Aurea

Aurea Bulla Caroli IV. Romanorum Imperatoris secundum exemplar originale Francofurtense. Francof. ad Maenum 1742. 8.

Georg. Ad. WILLII Diss. *de sanctionis carolinae seu A. B. autographo Norimbergensi eiusque lectionibus variis.* Alt. 1771.

Christ. Gottl. SCHWARZIVS *Recensio A. B. exemplarium MSS. et typis impressorum quam addidit* HOLZSCHVERI Or. *de comitiis A. 1356. Norimbergae celebratis in quibus Caroli IV. A. B. fuit sancita.*

Io. Iac MOSERI Observ. *de prima A. B. editione latina.* In EIVS *Miscellaneis historico-iuridicis* P. II. p. 685.

2. *Commentarii in A. B. de quibus* ex instituto egit LVDEWIGIVS in Praef. Tom. II. *Commentarii sui ad A. B.* praemissa. Sunt autem commentarii in

A. *totam A. B.* quorum non paruus datur numerus, qui hic notandi:

Io. LIMNAEI *Aurea bulla et in eam obseruationes.* Arg. 1706.

Io. Petri de LVDEWIG *Vollständige Erläuterung der güldenen Bulle, in welcher viele Dinge aus dem alten teutschen Staat entdecket, verschiedene wichtige Meinungen mit anderen Gründen besetzet und eine ziemliche Anzahl von bisher unbekanten Wahrheiten an das Licht gegeben worden.* 1 Theil. Franc. 1716. 2. Theil 1719. 4. Noua editio prodiit Francof. 1752. 4. cum praefatione ESTORIS.

Io. Dan. de OLENSCHLAEGER *Erläuterung der goldenen Bulle.* Francof. 1766. 4.

B. *quaedam eius capita*, cum vero quae huc pertinent scripta sint minutiora scripta, eorum recensionem praesens institutum non permittit.

3. *Scripta quae faciunt ad A. B. analysin et commodiorem eius usum*

Nic. Christ. LYNCKERI *Series A. B. carolinae cum introductione praemissa.* Ien. 1711. fol.

Christ. Gottl. HOFFMANNI *Delineatio A. B. auspiciis Caroli IV. in comitiis Noribergensibus et Metensibus a.* 1356. *conditae.* Lipsiae 1721. 4.

§. 437.

Sequuntur scripta legalia iuris germanici quae *leges prouinciales* et *statuta* huius aeui concernunt. Horum indicem dedit PÜTTERVS *in dem Versuch eines chronologischen Verzeichnisses teutscher Landes und Stadt-Gesetze.* Vid. EIVS *neuer Versuch einer iuristischen Encyclopaedie und Methodologie.* App. 1. p. 112 seqq. Ex hoc indice vero huc non nisi ea pertinent scripta, quae §. 4-26. ab eo nominata sunt, si discesseris a scriptis, quae sunt collectiones consuetudinum germanicarum huius aeui priuata auctoritate factae, §. 12. 13. 14. 15. 16. 17. recensitae.

TIT. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 438.

Scripta quae sunt collectiones scriptorum legalium iuris germanici Antemaximilianei, sunt in hac duplici differentia, quod alia eorum, saltem potissimum, ea scripta legalia huius classis concernant, quae sunt *collectiones consuetudinum germanicarum huius aeui priuata auctoritate factae*: alia vero *leges scriptas imperii*, nec non *prouinciales et statuta*, quae ad scripta legalia iuris germanici huius classis pertinent, contineant.

§. 439.

§. 439.

Ad prioris generis collectiones non nisi vnicum, ast splendidum et magni momenti scriptum, referri potest, nimirum id quod prodiit sub titulo: *Corpus iuris germanici publici et priuati hactenus ineditum e bibliotheca Senckenbergiana emissum et praefamine huius splendidissimi Possessoris ornatum.* TOMVS I. *exhibens partem primam et secundam. Curauit, edidit atque indices commodos adiecit* GVST. GEORG. KOENIG a KOENIGSTHAL. Francof. ad Maenum 1760. fol. Partis PRIMAE huius operis contenta haec sunt. I. *Ius Caesareum: siue Kayser-Recht: germanice et latine ex quinque codicibus manuscriptis rite conseruatis.* II. *Ordo iudiciarius iuris prouincialis suppletus et emendatus, ac Parte II. auctus: siue Richtstieg Landrecht ex quatuor Codicibus.* III. *Ordo iudiciarius iuris feudalis integritati suae restitutus; siue Richtstieg Lehnrecht: ex Codice Manuscripto.* IV. *Syllabus vocum aut obscurarum aut obsoletarum cum succincta earum expositione; et illustramentis* GRASHOVIANIS, *in Iuris Caesarei libros I. et II.* Pars SECVNDA vero comprehendit: V. *Collectionem diplomaticam manuscriptam de rebus ciuitatum et colonariis ad illustrationem libri IV Iuris Caesarei.* VI. *Scitum Frigauiorum sub* RVPERTO *Imperatore anno MCCCCV ex Manuscripto.* VII. *Reformationem iudicii secreti Westphalici tempore* SIGISMVNDI *Imperatoris, anni MCCCCXXXVII ex Manuscripto.* VIII. *Codicem legum et consuetudinum iudicii Westphalici summae sedis Tremoniensis; ex Manuscripto optimae notae Nordlingensi.* IX. *Ordinationem iudicialem Hassiacam anni MCCCCLV ex Manuscripto.* X. *Librum iudiciarium; seu Gerichts-Büchlein, qualis in Austria obtinebat, manu Seculi XV.* Accessit 1765. TOMVS II. huius operis sistens I. *Speculi Alemannici ius prouinciale et feudale;* II. *Auctorem veterem de beneficiis cum commen-*

 tario

tario perpetuo, itemque glossario et indice Hieronymi van der Labr. III. *Codicem iuris prouincialis et feudalis Alemannici e bibliotheca* Caesarea.

§. 440.

Posterioris generis collectiones vero quod attinet, plura exstant scripta quae huc referri possent, nisi pleraeque collectiones scriptorum legalium iuris germanici tales essent, quae tam ius germanicum Antemaximilianeum, quam Maximilianeum et Postmaximilianeum concernunt. Quae cum ita sint, potissimum scopus auctoris atendendus est, et eae collectiones huc referri debent, qtuae saltem potissimum ius germanicum Antemaximilianeum, tam quoad leges imperii, quam quoad leges prouinciales et statuta respiciunt, reliquae vero ad sequentem classem scriptorum legalium iuris germanici remittendae sunt.

§. 441.

Sunt itaque, quae huc referri possunt collectiones scriptorum legalium iuris germanici Antemaximilianei, non tam *legum imperii* huius aeui collectiones, quam potius *legum prouincialium et statutorum* collectiones, cum variae collectiones opera et studio GOLDASTI factae, quaeque huc referri posse videntur, proprie huc trahi nequeant, non nisi sequentes collectiones legum prouincialium et statutorum:

Carl. Frid. WALCH *Vermischte Beyträge zum teutschen Recht.* Erster Theil. Ien. 1771. Zweiter Theil. Ibid. 1772. Dritter Theil. Ibid. 1773. 8.

Sammlung zu den deutschen Land- und Stadtrechten herausgegeben von D. AVG. FRID. SCHOTT. Erster Theil Leipzig 1772. Zweiter Theil. Ibidem 1773. 4.

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI MAXIMILIANEI ET POSTMAXIMILIANEI.

§. 442.

Et huius classis scripta legalia iuris germanici sunt, vel *singula scripta*, vel *collectiones*.

TIT. I.

DE SINGVLIS SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI MAXIMILIANEI ET POSTMAXIMILIANEI.

§. 443.

In recensendis his scriptis merito praemittenda ea singula scripta, quae speciatim *has vel illas species legum imperii* huius aevi concernunt. Secundum praecipuas singulas legum imperii species itaque horum scriptorum notitia pertractanda, et hic notari merentur, quoad

I. *Pacem publicam et profanam*

Andr. GAILIVS *de pace publica et eius violatoribus atque proscriptis siue bannitis imperii.* Exstat cum Eius obseruationibus practicis.

Ad. CORTREII *Obseruata ad pacem publicam profanam.* Francof. ad Moenum 1709.

II. *Ordinationes camerales.*

CASPARI et WERNERI KOCHIORVM, vt et *Iac.* MYNSINGERI, Assessorum camerae, et *Conradi* ab VFFENBACH visitatoris, *notae et commentarii in ordinationes iudicii camerae imperialis de a.* 1548 *et* 1555 *olim a* IVLIANO MAGENHORSTIO, et partim nunquam editi. In DECKHERI *monumentis lectionis cameralis antiquae* Wetzlariae 1729 editis num. 1.

Concept der auf Kayserlichen vnd des Reichs Befehl im Iahr 1613. *verbesserten Cammergerichtsordnung, übersehen vnd mit Anmerkungen vermehrt von* IO. IAC. ZWIRLEIN. Giessen 1744. 8.

III. *Ordinationem Maximiliani primi de Notariis.*

Imper. MAXIMILIANI I. *Constitutio de notariis in comitiis Coloniensibus MDXII data. Ab erroribus quibus priores scatebant editiones purgata. Cum vetere translatione latina. Praemissae sunt obseruationes quaedam ad historiam praesentis constitutionis pertinentes.* Francof. ad Viadrum. 1733. 8.

Iusti REIFFENBVRG *Maximiliani I. nomothesia de publicis Notariis et testamentis.* Herbornae Nassouiorum 1620. 8.

IV. *Ordinationes monetarias*

CAROLI V. *Müntzordnung aus dem* 1525 *gedruckten Exemplar mit einigen Anmerkungen vnd einer vom Müntzwesen handelnden Vorrede durch* G. Helmst. 1739. 4.

V. *Pacem Osnabrugensem et Monasteriensem siue Westphalicam*, quorum insignis datur multitudo, ex quibus huc pertinent:

1. *Variae editiones et versiones huius pacis*

Friedensschluß, wie solcher von der Römisch-Kayserlichen auch Königl. Schwedischen Maj. Maj. so denn des H. R. R. extraordinari Deputirten vnd anderer Churfürsten vnd Ständen Gevollmächtigten vnd hochansehnlichen Herren Abgesandten zu Osnabrug den 21 Iul. vnd 6 Aug. im Iahr 1648 aufgerichtet vnd verglichen -- aus dem wahren Original, wie es bey dem Chur. Maintzischen Reichs-Directorio deponiret worden, ins Teutsche versetzt etc. Maintz 1648. 4.

Instru-

Inſtrumenta pacis, Caeſareo-Sueuicum et Caeſareo-Gallicum, ex authentico quod in ſanctioribus Regni Suecici tabulis adſeruatur, in vſum academiarum accuratiſſime expreſſa et recognita. De priorum editionum parum accuratiorum mendis et corruptelis praefatus eſt *Io. Gottfr.* de MEIERN. Göttingae 1738. fol.

Inſtrumentum pacis Caeſario-Sueuicum in vſum auditorii Goebeliani breuibus annotationibus ex hiſtoria, actis publicis etc. illuſtratum. Helmſt. 1718 8.

Inſtrumentum pacis Oſnabrugenſis ex exemplaribus HOFFMANNI, OBRECHTI, PVFFENDORFII *aliorumque, ſpeciatim Io. Gottfr.* de MEIERN *recognitum, notis marginalibus et indice inſtructum.* In vſum auditorum ſuorum edidit *Io. Rud.* ENGAV. Ien. 1738. 4.

2. *Commentarii in pacem Weſtphalicam.*

Gottfr. Ferd. BVKISCH *Obſeruationes hiſtorico politicae in inſtrumentum pacis Oſnabrugo Weſtphalicum, ſtatum imperii eccleſiaſticum repraeſentans.* Viennae 1696. et Francof. 1722. 4.

Meditationes ad inſtrumentum pacis Caeſareo Suecicum. Specimina X. Prodierunt Halae ab a. 1706-1711. earumque Auctor eſt HENR. de HENNIGES.

3. *Scripta ad ſingulos pacis articulos pertinentia*, quorum notitiam exhibet HOFFMANNVS *in biblioth. iur. publ.* pag. 278 ſeqq. a. num. 1121-1786, licet multa, immo pleraque, horum ſcriptorum vel hiſtorica, vel ſcripta iuridica doctrinalia et caſuiſtica ſint.

4. *Scripta reliqua quae faciunt ad huius pacis illuſtrationem et commodiorem vſum.*

Chriſt. Godfr. HOFFMANNI *Nucleus legum imperii et pacificationum nouiſſimarum i. e. analyſis pacis Weſtphalicae eiusdemque cum pace Religioſa, Nouiomagenſi*

gensi, Ryswicensi, Rastadiensi ac Badensi, Altranstadiensi item conuentione, nec non Rec. imp. nouiss. 1654 et capitulationibus subsequentibus harmonica collatio. Franc. ad Viadrum. 1731. 4.

VI. *Recessum imperii nouissimum*

Der jüngere R. A. zu Regenspurg de a. 1654 in kurzen doch deutlichen Summarien auf eine neue vnd nützliche Art vorgestellt, mit Beyfügung, was durch den jüngsten Visitations-Abschied de a. 1713 vnd des Cammergerichts gemeine Bescheide des Processes halber ferner verordnet. Francof. 1729. 4.

Io. Wolfg. TEXTOR Dissertationes ad Rec. Imp. nouiss. et GAMSII vt et HOFFMANNI notae ad dictum recessum, qui commentatores coniunctim prodierunt sub titulo: *Introductio ad praxin cameralem, exhibens recessum imperii de a. 1654 insertis pacis Westphalicae instrumentis, cum* VLRICI OBRECHTI *expositione cui annexae sunt* PAVLI GAMSII et IO. FERD. HOFFMANNI *notae in dictum recessum sciagraphia processus cameralis tabellis concinnata. Accessere nouae eiusdem* HOFFMANNI *notae hactenus desideratae, nec non Io. Wolfg.* TEXTORIS *disputationes ipsum illustrantes.* Wetzl. 1702 et 1739. 4.

Seuerin. Theod. NEVRODES *pragmatische Erläuterung des jüngeren Reichsabschiedes.* Ien. 1752. 4.

VII. *Ordinationem iudicii imperialis aulici*

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG *notae ad ipsam ordinationem senatus aulici;* in der neuen vnd vollständigen Sammlung der Reichsabschiede. Zugabe zum vierten Theil. p. 44 seqq.

Notae perpetuae ad ordinationem iudicii imperialis aulici nouissimam cum indice paratitlari. 1709. 8.

Frid.

Frid. Carl. MOSER *pragmatische Geschichte vnd Erläuterung der kayserlichen Reichshofraths-Ordnung.* Francf. vnd Leipz. P. I. 1751. P. II. 1752. 8.

VIII. *Capitulationes Caesareas,*

1. *Singularum capitulationum separatim editarum editiones et versiones.*

Casp. Achatii BECK *Caroli VI. Wahlcapitulation vnd Reuersales, mit einer Vorrede vnd Register.* Ien. 1722. 4.

Gegenwärtige Verfassung der Kaiserlichen Regierung in Deutschland, wie solche enthalten in Carl des VII. Wahlcapitulation, wobey nicht nur besondere Anmerkungen vnd dazu gehörige gröstentheils unedirte Documenta zu finden, sondern auch das Proiect der perpetuirlichen Wahlcapitulation beygefüget vnd die Vebereinstimmung nach der Abweichung von derselben vnd der Iosephina vollkommen angezeiget worden. Leipz. 1713. 4.

La capitulation de l'impereur CARL VII. *avec des remarques instructiues par le Baron de* SPON. Francf. sur le Mayn. 1743. 4.

Carls des VII. Wahlcapitulation mit Beylagen vnd Anmerkungen versehen von IO. IAC. MOSER 3 Theile. Francf. 1742 vnd 1744. 4.

Wahlcapitulation Frantz des I. *mit Beylagen vnd Anmerkungen versehen von* IO. IAC. MOSER. 2 Theile. Francf. 1746 et 1747. 4.

La capitulation de l'Empereur Francois I. combinee avec la Capitulation Charles VII. Francf. 1746. 4.

Ihro Röm. Kays. Mai. Francisci I. Wahlcapitulation vnd Reuersales, sammt einer Vorrede von verschiedenen Benennungen, Vrsprung, Schicksalen, Scriptoribus vnd Commentatoribus der Kaiserlichen

Wahlcapitulation von HEINR. GOTTL. FRANCKEN. Leipzig 1746. 8.

Des Kaisers Iosephi II. Wahlcapitulation. Maintz 1764. 4.

2. *Commentarii ad capitulationes.*

Capitulationes Imperatorum et Regum Rom. germ. a. CAROLO V. ad FERDINANDVM III. *cum annotamentis* IO. LIMNAEI. Argent. 1657 et 1658, nec non 1674 et 1691, quibus duabus posterioribus editionibus accesserunt capitulationes FERDINANDI et LEOPOLDI.

Frid. NITZSCHII *Comm. ad capitulationem Iosephi cum praef.* IO. NIC. HERTII, *et supplemento ac praecipuarum rerum indice* AVGVST. HOFFMANNI. Francof. 1711. 4.

Meditationes ad capitulationem Iosephi. Halae 1711. 4. quae plerumque *Meditationibus ad I. P. Henr.* ab HENNIGES adiectae sunt.

Spicilegium obseruationum ad capitulationem Caroli VI cuius instituta collatione cum Capit. Iosephina momenta singula ius publicum Imperii statuumque eius alterantia ingenue notantur a. G.H.W.C. S.Franf. ad Moen. 1717. 4.

CAESARINI FVRSTENERII *Gedanken über etliche Stellen der neuesten Wahlcapitulation.* Franсf. 1766. 8.

3. *reliqua scripta quae ad illustrationem et commodiorem vsum capitulationum faciunt.*

Io. Christ. MVLDENER *Capitulatio harmonica d. i. der R. Kayser vnd Könige Carl V. Ferdinandi I. Maximiliani II. Rudolphi II. Matthiae. Ferdinandi II. Ferdinandi III. Ferdinandi IV. Leopoldi vnd Iosephi Wahlcapitulationes, und deren Vebereinstimmung, Veränderungen, Anwachs vnd Abweichung cum variis actis publicis.* Halle 1697. 4.

Wahl-

Wahl-Capitulationes, welche mit denen R. Kaisern vnd Königen, denn des H. Reichs Churfürsten seit Carl V her, bis auf Ferdinandum IV. verglichen, sammt summarischer Rubricir- vnd Versiculirung der Articul ieder Wahlcapitulation angeführter vnd zu End annectirter allgemeinen harmonischen Tabell, per CHRIST. ZIEGLER. Francof. 1711. 4.

§. 444.

Sequuntur ea scripta huius classis quae sub nomine *locorum communium et paratitlorum legum imperii* comprehendi possunt, qualia sunt

Noë MEVRER *Loci communes aller des H. R. R. gehaltenen Ordnungen, Reichs-Tage vnd Abschiede, gemeine Titul, darinnen ein ieder Stand auf allen Reichs-Deputation-Kreiß-Visitation &c. Tagen eine iede fürfallende Materie oder Constitution, wie die von einem Reichstag auf den andern, auch in welchen Jahr, berahtschlaget, bedacht, erneuert, approbiert &c. in guter Ordnung vnd gleich als in einem gewissen Register ohn Aenderung des original Textes &c. zu finden.* Maintz 1578. fol. Nouior editio prodiit. Ibid. 1595. 4

Franc. Frid. ab ANDLER *Corpus constitutionum imperialium d. i. aller des H. R. Reichs aufgerichteter Reichs- vnd Deputations-Abschieden zusamt der güldenen Bulle, Reichs-Hoff-Rahts vnd Cammer-Gerichts-Peinl. Hals-Gerichts-Ordnung, Reichs matricul etc. dem Alphabet nach in Ordnung gebracht.* Tom. I. Francf. am Mayn 1700. fol. Prior editio prodiit 1675. fol. Tomus II. qui notas in Tom. I continet, ibidem 1704. fol.

Antonii

Antonii ERITZII *Synopſis omnium, quotquot exſtant Receſſuum Imperii ab a.* 1442. *ad annum* 1654. *methodica explicatio.* Gryphsw. 1659. 4.

EIVSD. *Paratitla receſſuum imperii.* Wittenb. 1694. 8. *Kurtzer Begriff der Reichs - Abſchiede.* Edit. ſec. 1720. 8.

§. 445.

Tandem datur magnus numerus ſcriptorum huius claſſis, quae *leges prouinciales et ſtatuta huius aeui* concernunt. His recenſendis vero hic immorari nolo, cum mihi otium fecerint, nonſolum *Pütterus* l. c. §. 437 dum huc pertinent ſcripta ab eo §. 27 ſeqq. recenſita, et ea quae continet *Appendix II* libello ſuo citato adiectus ſub rubrica: *Verſuch eines chronologiſchen Verzeichnis ſolcher Schriften, die gantze Land- und Stadt-Rechte erläutert haben; als ein Beytrag zur hiſtoria litteraria iuris germanici:* ſed et SELCHOWIVS in *bibliotheca iuris prouincialis et ſtatutarii germanici*, quae EIVS *elementis iuris germanici priuati* inſerta eſt. Praeterea quod in ſpecie Pomeraniam attinet huc pertinet IO. CARL. CONR. OELRICHS *Entwurf einer Pommeriſchen Bibliotheck.* Berlin 1763. 8. nec non quoad Hamburgum CAR. IO. VOGELII *bibliotheca iuris ſtatutarii Hamburgenſis* 1709. fol. et EIVSD. *bibliotheca antiqua et noua diſputationum Hamburgenſium iuridica.* Ibid. 1730. 4. ad quam acceſſit EIVSDEM *ſupplementum ad bibliothecam antiquam et nouam diſputationum Hamburgenſium iuridicam.* Ibid. 1737. 4. Notandum vero, cum dictis locis ſcripta legalia et doctrinalia obueniant, huc non niſi ſcripta legalia in dictis ſcriptis obuia pertinere.

TIT. II.

TIT. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM LEGALIVM IVRIS GERMANICI MAXIMILIANEI ET POSTMAXIMILIANEI.

§. 446.

Quoad collectiones ſcriptorum huius claſſis, praemittendae ſunt eae collectiones quae ſpectant *leges imperii*, quales collectiones dudum quidem compilatae ſunt, aſt ita, vt multa in iis deſiderari poſſint. Egit de primis iſtiusmodi collectionibus BVDERVS *in Amoenitatibus iuris publici num.* 1, et ipſarum collectionum huius generis varias editiones recenſet HOFFMANNVS *in bibliotheca iuris publici* pag. 5 ſeqq. cui iungendus SENCKENBERGIVS in *Epiſtola ad Olenſchlagerum* nouae collectioni Rec. Imp. praemiſſa §. XVI ſeqq. Quae vero hic notari merentur ſunt

Melchioris GOLDASTI ab HAIMENSFELD *Collectio conſtitutionum Imperialium h. e. DD. NN. Imperatorum Caeſarum ac Regum Auguſtorum S. I. Germano-Romani, Receſſus, Ordinationes, Decreta &c. inde ab inſtauratione primae monarchiae germanae vsque ad Dn. Imp. Caeſ. Mathiam collecta.* Franc. ad Moenum a. 1673 et 1713. IV. Tomis fol. quae editio plane differt a collectionibus conſtitutionum GOLDASTI quae antea ſucceſſiue prodierunt. Conf. HOFFMANNI *bibliotheca iur. publ.* p. 6 et 7.

Neue Sammlung der Reichs-Abſchiede, welche von den Zeiten Kayſer Conrads des II. bis ietzo auf den teutſchen Reichstagen abgefaſſet worden, ſammt den wichtigſten Reichs-Schlüſſen, ſo auf dem noch fürwehrenden Reichs-Tage zur Richtigkeit gekomſind. In vier Theilen. Franc. am Mayn. 1747. f.

Io.

Io. Ioseph. PACHNER *Vollständige Sammlung aller seit* 1663. *abgefaßten Reichs-Schlüsse.* Regenspurg. 1740. 1741. fol. II. Vol.

§. 447.

Sequuntur collectiones huius generis, quae *leges prouinciales* et *statuta* huius aeui, saltem potissimum (§. 440), concernunt. Huc referri possunt:

Abr. SAVRII *Fasciculus iudiciarii ordinis singularis, das ist, ein schöner Ausbund etlicher Chur-vnd Fürsten Gerichts Ober-vnd Vnter-auch Grafen vnd Herren Landordnungen, desgleichen vornehmer Reichsstädte erneuerte Reformationen.* 8 Fasc. 2 Vol. fol. Franckf. 1589.

Georg. Melch. de LVDOLF *collectio quorundam statutorum prouinciarum et vrbium Germaniae.* Wetzlar 1734. 4. quae addita EIVS Observ. For. Parti tertiae et vltimae.

Thesaurus iuris prouincialis et statutarii Germaniae, oder vielmehr Sammlung zur Erläuterung derer Prouincial-vnd statutarischen Rechte Teutschlandes, in welcher alle Prouincial-vnd Stadtrechte, noch nicht gedruckte Annotationes vnd Commentationes, Recessus, Verordnungen, Edicta, Vrthel, academische Abhandlungen, kurze Anmerkungen vnd kleine Schriften, welche gedachte Rechte, sonderlich die Kayserliche freye Reichsstädte betreffen, enthalten sind. Tom. I. Giessen 1756. 4.

B. C. H N. S. *Anzeige eines thesauri iuris prouincialis statutarii illustrati.* Giessen 1755. 4.

Nöthige Erinnerung in Betracht der recension der zweiten Abtheilung des thesauri iuris statutarii et prouincialis illustrati. Wetzlar 1757. 4.

(B)

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIASTICI.

Petri PITHOEI *Synopſis hiſtorica eorum qui canones et decreta eccleſiaſtica collegerunt;* praemiſſa editioni corporis iuris canonici.

Petr. de MARCA Diſſ. *de veteribus collectionibus canonum;* EIVS Tract. *de concordia ſacerdotii et imperii* a IVST. HENN. BOEHMERO. Francof. 1708. fol. edito, adiecta.

Thomae ITTIGII Schediasma *de ſcriptis canones et concilia ſpectantibus;* in Actis erudit a. 1684 et Eius Opuſculis variis pag. 425.

Traité de l'etude des conciles et de leurs collections, diviſe en trois parties; avec un catalogue des principaux auteurs qui en ont traité et des eclairciſſemens ſur les ouvrages qui concernent cette matiere et ſur le choix de leurs editions. Par. Mr. FRANCOIS SALMON Docteur et Bibliothecaire de Sorbonne. Paris 1724. 4. Lipſ. 1726. 8vo.

Io. Ant. RIEGGERI *Bibliotheca iuris canonici. Partes II.* Vindob. 1761 et 1762. 8.

§. 448.

Abſolutis ſcriptis legalibus iuris ſecularis, ſequuntur ſcripta legalia iuris eccleſiaſtici (§. 377). In his recenſendis vero a ſe inuicem ſeparari debent ſcripta iuris eccleſiaſtici *generalis*, quod valet in regula in tota eccleſia chriſtiana, et *ſpecialis* ſeu *particularis*, quod tale non eſt.

(a)

(a)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIASTICI GENERALIS.

§. 449.

Scripta legalia iuris ecclesiastici generalis sunt iterum triplicis generis, nimirum, vel scripta iuris canonico-pontificii *antiqui*, vel scripta iuris canonico-pontificii *medii*, vel scripta iuris canonico-pontificii *noui*. Licet enim dentur varia et maxime momentosa scripta legalia iuris ecclesiastici generalis, quae non praecise ad vnam alteramue harum classium referri possunt: ea tamen ad acta publica ecclesiastica potius, quam ad scripta legalia stricte sic dicta, de quibus hic agendum (§. 276), pertinent; si discesseris a quibusdam scriptis quae ad acta publica iuris ecclesiastici referri nequeunt, nec ob generalitatem ad vnam alteramve harum classium referri possunt, indeque hic praemittenda, veluti:

Christ. LVPI *Synodorum generalium ac prouincialium decreta et canones, notis ac historica actorum dissertatione illustrati.* Bruxellis 1674. 4. Venet. 1724-1726. Vol. VI. fol.

Ludouici THOMASSINI *Dissertationum in concilia generalia. Tomus I.* Paris 1667. 4. Luccae 1728. fol.

Zeger Bernh. van ESPEN *Tractatus historicus canonicus exhibens scholia in omnes canones conciliorum, tam graecos quam latinos; et famosiores canonum collectiones tam veteres quam recentiores.* Rouen 1710. 4.

Iosephi CATALONI *Sacrosancta concilia oecomenica prolegomenis et commentariis illustrata.* Romae 1736. fol.

Barth.

Barth. CARRANZAE *Summa conciliorum et S. S. Pontificum vsque ad Iulium* III. Parisiis 1555 et postea saepius veluti Geneuae 1600. Lugduni 1675.

Laurentii BRANCATI *Epitome canonum omnium conciliorum tam generalium, quam prouincialium ordine alphabetico digesta, seu index vniuersalis.* Romae 1659. Coloniae 1684. fol.

Dictionaire portatif des conciles. Paris 1758. 8.

(A)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS CANONICO-PONTIFICII ANTIQVI.

§. 450.

Huius classis scripta, quae canones et decretales Sec. XII. antiquiores concernunt, sunt partim *singula* scripta huius generis, quae olim tam in graeca, quam latina ecclesia vim et auctoritatem obtinuerunt, cum scriptis ad earum illustrationem et commodiorem vsum facientibus, partim *horum scriptorum collectiones.*

TIT. I.

DE SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS CANONICO-PONTIFICII ANTIQVI.

§. 451.

Quum hic non nisi ea de his scriptis tradenda quae pertinent ad litterariam notitiam, reliqua vero ex historia iuris canonico-pontificii praesupponenda: omnia eo redeunt vt horum scriptorum classes constituantur et optimae eorum editiones recenseantur.

§. 452.

Sunt vero hic a ſe inuicem ſeparandae collectiones legum eccleſiaſticarum ab Orientalibus et Occidentalibus factae, ſuntque ab *Orientalibus* factae collectiones:

I. *Codices canonum qui ſub vnoquoque concilio proprios eius canones deſcribunt.*

Canones Apoſtolorum, veterum conciliorum conſtitutiones et decreta pontificum antiquiora, cum praefatione et notis IO. WENDELINI. Mogunt. 1525. fol.

Codex canonum eccleſiae, vniuerſae ſeu catholicae a IVSTINIANO *Imp. confirmatus.* CHRIST. IVSTELLVS primum reſtituit, ex graecis codicibus editis et MSS. latinum fecit, et notis illuſtrauit. Pariſ. 1610. 8. Recentiſſima editio eſt *Gerh. Theod.* MEIERI, qui eam cum IVSTELLI notis edidit, praemiſſa hiſtorica de collectionibus canonum relatione. Helmſt. 1663. 4.

II. *Collectiones quae per certas rerum et materiarum claſſes digeſtae, et in quibus cum canonibus leges ſeculares collatae.*

IOANNIS, *Scholaſtici* dicti, *collectio canonum in quinquaginta titulos diſtributa.* Primum edita eſt in bibliotheca VOËLLI et IVSTELLI de qua mox.

EIVSDEM *Nomocanon*, itidem primum in lucem editus l. c.

PHOTII, Patriarchae Conſtantinopolitani, *Nomocanon, cum commentariis* THEOD. BALSAMONIS, *quos ex graecis conuerſos graece et latine edidit* GENTIANVS HERVETVS. Pariſ. 1561, eodemque anno HENRICVS AGYLAEVS Baſil. Succeſſit poſtea editio IVSTELLI Pariſ. 1615 et 1620.

III. *Synopſes ſeu ſummae canonum.*

Michae-

Michaelis PSELLII *Synopsis canonum*, a BOSQVETO cum synopsi legum Parisiis 1632. 8. edita.

CONSTANTINI HARMENOPVLI *Epitome diuinorum et sacrorum canonum.* Exstat apud LEVNCLAVIVM de quo supra (§. 421).

Matth. BLASTARIS *Syntagma canonum alphabeticum.* Prodiit primum in BEVERIGII synodico de quo infra.

IV. *Decreta synodalia et Responsa Patriarcharum aliorumque Graecorum Antistitum.*

Talia scripta edita sunt in LEVNCLAVII *iure Graeco-Romano* de quo supra (§. 421).

§. 453.

Sequuntur scripta huius classis *Occidentalium*, quae sunt:

I. *Codices canonum qui conciliorum ordinem sequuti, adiectis etiam Pontificum decretis seu decretalibus epistolis*, quorsum pertinent:

DIONYSII EXIGVI *Codex canonum vetus ecclesiae Romanae*, apud VOELLVM et IVSTELLVM l. c. Tom. I. p. 97 et Parisiis 1675. fol. cura FRANCISCI PITHOEI.

Codex canonum ecclesiasticorum et Constitutionum sanctae sedis Apostolicae, quem a. 1675. Parisiis edidit PASCHASIVS QVESNEL sub titulo: *Appendicis ad opera sancti Leonis Magni.*

II. *Compendia et summae canonum.*

FVLGENTII FERRANDI *breuiatio canonum* et CRISCONII *breuiarium canonum* apud MEERMANNVM in Thes. iur. Tom. I. p. 150. cum notis FLAV. FRANC. HAVTESERRE.

III. *Collectiones canonum et decretorum seruato materiarum ordine scientiae caussa concinnatae.*

REGINONIS *de disciplina ecclesiastica veterum praesertim Germanorum libri duo.* Ex editione IOACH. HILDEBRANDI Helmst. 1659. 4. et STEPHANI BALVTZII cum eius notis Parisiis 1671. 8.

BVRCHARDI, Wormatiensis Episcopi, *decretorum libri XX. ex conciliis et orthodoxorum patrum decretis tum etiam diuersarum nationum synodis ceu loci communes congesti.* Col. 1548. fol.

IVONIS *decretum*, editum cura et studio IOANNIS MOLINAEI Louanii 1561. fol.

EIVSDEM *liber decretorum seu Pannormia Iuonis.* Basileae 1499. 4. cum praef. SEB. BRANDT et per MICHAELEM a VOSMEDIANO. Louanii 1557. 8.

IV. *Poenitentialia seu libri canonum poenitentialium*, sub quo nomine veniunt, quantitatem modumque poenitentiae, vnicuique crimini et peccatorum generi indicentia scripta, quorum non paruus datur numerus, suntque

1. *Poenitentialia quae separatim prodierunt.*

THEODORI Cantuariensis *Poenitentiale* cum notis IOAN. PETIT. Paris 1677. 4.

2. *Collectiones scriptorum huius generis.*

ANTONII AVGVSTINI *Canonum poenitentialium collectio.* Tarraconae 1582. 4. recusa Venetiis 1584. 4.

TIT. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVRIS CANONICO-PONTIFICII ANTIQVI.

§. 454.

Praeter recensita, et varia alia scripta iuris canonico-pontificii antiqui quae breuitatis causa silentio praetermitto, dantur collectiones scriptorum huius iuris

ris quarum notitia huc pertinet. Sunt tales duplex opus praeſtantiſſimum, quorum alterum IVSTELLO et VOëLLO, alterum vero BEVEREGIO debet orbis eruditus. Continent hae collectiones, partim ea ſcripta quorum mentio iam facta, partim varia alia ſcripta huius claſſis, prout ex earum ſpecialiori recenſione patebit.

§. 455.

Prius opus CHRIST. IVSTELLVS, Chriſtianiſſimi Regis a ſecretis, qui Pariſiis a. 1649 mortuus, cuiusque in edendis ſcriptoribus iuris canonici veteris ſolertia indefeſſa fuit, compilare coepit, aſt morte praeuentus edere non potuit. Perfecit itaque illud filius eius HENRICVS IVSTELLVS cum GVILIELMO VOëLLO, Theologo Sorbonico, ediditque Pariſiis a 1661. fol. ſub titulo; *Bibliotheca Iuris Canonici veteris, in duos Tomos diſtributa, quorum vnus Canonum Eccleſiaſticorum Codices antiquos tum Graecos tum Latinos complectitur, ſubiunctis vetuſtiſſimis eorumdem Canonum Collectoribus latinis: alter vero inſigniores Iuris Canonici veteris collectores Graecos exhibet. Ex antiquis Codicibus MSS. Bibliothecae* CHRISTOPHORI IVSTELLI. *Horum maior pars nunc primum in lucem prodit, cum verſionibus latinis, praefationibus, notis et indicibus huic editioni neceſſariis. Opera et ſtudio* GVILIELMI VOELLI, *Theologi ac Socii Sorbonici, et* HENRICI IVSTELLI *Chriſtophori F.* Lutetiae Pariſior. ap. Ludov. Billaine in maiori aula Palatii, ad inſigne magni Caeſaris, et Sti. Auguſtini 1661 fol. Operis ſeriem ſequens elenchus exhibet et aſteriſcus notat ſcriptum nunc primum a IVSTELLO et VOELLO publicatum eſſe:

TOMO PRIMO HABETVR.

1. Codex Canonum Eccleſiae vniuerſae a Concilio Chalcedonenſi, et Iuſtiniano Imp. confirmatus,

Graece et Latine, emendatior quam in prima editione Parisiensi Ao. 1610.

2. *Christophori Iustelli* Notae in Codicem Ecclesiae vniuersae, emendatae et auctae.

3. Codex Canonum Ecclesiasticorum Dionysii Exigui, siue Codex Canonum vetus Ecclesiae Romanae ex antiquissimo 700 amplius annorum Codice MS. Bibliothecae Christoph. Iustelli.

4. Epistola Synodica S. Cyrilli et Concilii Alexandrini contra Nestorium, a Dionysio Exiguo in latinum sermonem translata.

5. Collectio Decretorum Pontificum Romanorum, auctore Dionysio Exiguo:

6. Altera Collectio Decretorum Pontificum Romanorum collectioni Dionysianae addita.

*7. Prisca Canonum editio Latina, complectens Canones Conciliorum Ancyrani, Neo Caesariensis, Nicaeni, Sardicensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, CPolitani et Chalcedonensis, nunc primum edita ex vetustissimo MS. Christoph. Iusteli codice 800 annorum.

8. Codex Canonum Ecclesiae Africanae, Graece et Latine ex editione Christoph. Iustelli. Ao. 1615. 8. in multis emendata.

9. *Christoph. Iustelli* Notae et Obseruationes in Codicem Ecclesiae Africanae.

10. *Fulgentii Ferrandi*, Ecclesiae Carthaginiensis Diaconi, Breuiatio Canonum.

11. *Crisconii*, Episcopi Africani, Breuiarium Canonicum.

*12. Indiculi duo in Ferrandum et Crisconium; quorum vnus materiam Canonum, alter vero consonantiam et discrepantiam inter vtrumque declarat; e MS. exem-

exemplari Guilielmi Blueti in Senatu Parif. Aduocati, nunc primum editi.

IN APPENDICE TOMI I.

*13. Martini Braccarenfis Epifcopi, Collectio Orientalium Canonum, adfcriptis ad margines tum variis lectionibus, tum fontibus ex quibus Canones illi depromti funt, cura et ftudio *Io. Douiatii.*

*14. *Crifconii*, Epifcopi Africani, alterum opus, quod liber Canonum, feu concordiae canonum infcribitur, in quo integri Conciliorum canones et Pontificum decreta referuntur. Ex Codice MS. Bibliothecae Claremontanae Societatis Iefu, nunc primum editum.

IN SECVNDO TOMO.

*15. *Ioannis* Antiocheni, Scholaftici dicti, Patriarchae CPolitani, collectio canonum in quinquaginta titulos diftributa, graece et latine primum edita e Codice MS. Bibliothecae Claremontanae S. I. collato cum altero Petri Seguierii.

*16. *Eiusd. Ioannis* Scholaftici Nomocanon, Graece et Latine, e codice MS. Bibliothecae Regiae nunc primum in lucem editus.

*17. *Alexii Ariftini* Synopfis canonum, graece et latine e Cod. MS. Biblioth. Regiae edita.

*18. *Simeonis* Magiftri et Logothetae, Epitome Canonum Graece et Latine e Codice MS. eiusdem Bibliothecae Regiae.

*19. *Arfenii* Monachi, Patriarchae CPolitani, diuinor. Canonum fynopfis graece et latine primum edita ex Cod. MS. eiusdem Biblioth. Regiae.

20. *Photii* Patriarchae Conftantinopol. Nomocanon cum *Theodori Balfamonis* Patriarchae Antiocheni commentariis, Graece et Latine e Codice MS. Bibl. Palatinae Ao. 1615. 4to editus a Iuftello, in hac vero

editione ad Codicem MS. Cardinalis Mazarini emendatus. Cum Prolegomenis eiusdem Photii e Codice Biblioth. Oxonienſis graece et latine nunc primum editis.

21. Eiusdem *Photii* Opuſculum de Septem Synodis oecumenicis graece et latine.

*22. *Nili* Metropolitae Rhodii de ſanctis et oecumenicis Synodis enarratio ſynoptica, ex Epiſtola ad Michaelem Bulgariae principem graece et latine.

23. Auctoris *anonymi* de ſex oecumenicis Synodis opuſculum, graece et latine.

24. Συνοδικὸν ſiue *Libellus Synodicus anonymi* auctoris, omnes Synodos tam orthodoxas, quam haereticas a tempore Apoſtolorum ad octauam oecumenicam complectens, graece et latine.

*25. *Theodori Balſamonis* Collectio conſtitutionum Eccleſiaſticarum e Codice, Digeſtis et Nouellis Iuſtiniani congeſta, olim a *Io. Leunclauio* ſub Paratitlorum nomine primum edita. Francof. 1593. 8vo. nunc vero e duobus antiquiſſimis codicibus MSS. inter ſe collatis, graece primum vulgata cum eiusdem Io. Leunclauii verſione in multis emendata, ſubiunctis Heraclii Imp. Nouellis.

*26. *Caroli Annibalis Fabrotti* Notae perpetuae in eandem collectionem Theodori Balſamonis, primum editae.

27. *Io. Leunclauii* in paratitla Notatorum libri duo.

§. 456.

Poſterius opus quod Oxonii a. 1672. fol. prodiit et auctorem habet GVIL. BEVEREGIVM, Epiſcopum Aſaphenſem, tunc vero cum illud ederet eccleſiae Anglicanae Presbyterum, a. 1708 mortuum, inſcriptum eſt: *Synodicum ſiue Pandectae Canonum SS. Apoſtolorum et Con-*

Conciliorum ab ecclesia graeca receptorum, nec non Canonicarum sanctorum patrum epistolarum, vna cum scholiis antiquorum singulis eorum annexis, et scriptis aliis huc spectantibus, Graece et Latine, quamplurima e bibliothecae Bodleianae aliorumque MSS. Codicibus nunc primum edita, reliqua cum iisdem MSS. non mediocri fide et diligentia collata. Totius operis, quod in duos Tomos diuisum cum prolegomenis eruditis et locupletibus annotationibus prodiit, contenta haec sunt:

TOMO PRIMO.

Prolegomena editoris.

Canones LXXXV. SS. Apostolorum cum scholiis *Theodori Balsamonis* et *Io. Zonarae* plurimis in locis auctis et emendatis, addita veteri cuiusque Canonis Epitome et *Alexii Aristeni* in eandem scholiis.

Canones XX Concilii *Nicaeni*, primi Oecumenici A. C. 325. cum scholiis.

Canones VII. Concilii *CPolitani primi*, siue secundi Oecumenici, cum scholiis.

Canones VIII. Concilii *Ephesini*, Oecumenici *tertii* A. C. 431. cum scholiis, subiuncta Epistola Ephesinae Synodi ad Synodum in Pamphylia de Eustathio qui fuerat eorum Metropolitanus, cum scholiis.

Canones XXX. Concilii *Chalcedonensis* A. C. 451 Oecumenici *quarti* c. scholiis.

De quinta et sexta Synodo Balsamonis et Zonarae annotationes.

Canones CII. Concilii sexti *in Trullo* A. C. 680. cum scholiis.

Canones XXII. Concilii *Nicaeni secundi*, septimi Oecumenici dicti, A. C. 787. c. scholiis.

Canones XVII. Concilii CPolitani *primi et secundi* dicti A. C. 861. quod in templo SS. Apostolorum habitum est, cum scholiis.

Canones III. Concilii Conſtantinop. A. C. 879. in templo S. Sophiae habiti cum ſcholiis.

Canon. et Acta Concilii *Carthaginienſis* A. C. 255. ſub S. Cypriano habiti de haereticorum rebaptizatione, c. ſcholiis.

Canones XXV. Concilii *Ancyrani* A. C. 314. c. ſchol.

Canones XV. Concilii *Neocaeſarienſis* A. C. 314. c. ſcholiis.

Canones XXI. Concilii *Gangreni* A. C. 326. cum ſchol.

Canones XXV. Concilii *Antiocheni* A. C. 341. c. ſchol.

Canones LX. Concilii *Laodiceni* A. C. 367. cum ſchol.

Canones XXI. Concilii *Sardicenſis* A. C. 347. c. ſchol.

Codex Canonum Eccleſiae Africanae c. ſcholiis Balſamonis, Zonarae et Ariſteni.

Ex Actis Concilii CPol. de cauſa Agapii et Bagadii A. C. 394. cum ſchol. Balſamonis et Zonarae.

Ioſephi Aegyptii proemia et paraphraſis in quatuor priorum generalium Conciliorum Canones Nicaeni, CPolitani, Epheſini et Chalcedonenſis, Arabice cum latina verſione *Guil. Beueregii.*

TOMO SECVNDO.

Cum Scholiis Balſamonis et Zonarae exhibentur Graece et Latine.

1. *Dionyſii* Alexandrini Epiſtola ad Baſilidem diuiſa in Canones IV.
2. *Petri* Alexandr. Archiep. et Martyris Canones XV. ex eius ſermone de Poenitentia.

3. S.

3. *S. Gregorii* Neocaesariensis, Thaumaturgi Epistola Canonica in Canones XI. de iis, qui in Barbarorum incursione idolothyta comederant, et alia quaedam peccata commiserant.

4. *S. Athanasii* Epistola ad Amunem Monachum, et ex Epistola vndequadragesima ἑορταστικῇ siue festali: Eiusdem Epistola ad Rufinianum.

Cum scholiis Balsamonis, Zonarae atque Aristeni.

5. *S. Basilii* ad Amphilochium Iconii Episcopum Epistola prima, diuisa in Canones XVI. secunda Canones XVII. tertia Canones LI - LXXXV.

Cum scholiis Balsamonis.

6. Eiusdem *S. Basilii* ex alia Sermone ad *B.* Amphilochii Epistolam de ciborum differentia. Ad Diodorum Tarsensem Episcopum de eo qui duas sorores in matrimonium duxit. Ad Gregorium Presbyterum vt separetur a muliercula, cum qua habitabat. Ad Chorepiscopos, ne sine ipso fiant ministri praeter Canones. Ad Episcopos sibi subiectos, ne propter pecunias ordinent μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν ex capite XXVII. et XXIX libri ad Amphilochium de Spiritu S.

7. *S. Gregorii* Nysseni ad S. Letoium Melitens. Episcopum Canones VIII.

8. *Timothei* Alexandr. qui Patribus 150. in Concilio CPol. A. C. 381. interfuit, responsa Canonica ad interrogationes propositas de Episcopis, et Clericis.

9. *Theophili* Archiepiscopi Alexandr. cum sancta Theophania in die Dominico instarent. Eiusdem Commonitorium, quod accepit Ammon propter Lyco, Διὰ τὴν Λυκώ, diuisum in Canones X.

Eiusd.

Eiusdem Narratio, de iis qui dicuntur Cathari. Ad Agathonem Episcopum, ad Mennam Episcopum.

10. *S. Cyrilli* Archiep. Alexandr. Epistola Canonica ἐν τοῖς Ἰ"μνοις ad Domnum diuisa in Canones III. Eiusdem ad Episcopos in Lybia et Pentapoli.

11. *S. Gregorii* Nazianzeni Versus, quinam libri V. et N. Testam. legendi sint.

12. *S. Amphilochii* ex Iambis ad Seleucum de eodem argumento.

13. *Gennadii*, Patriarchae CPol. et sanctae cum eo congregatae Synodi ad Metropolitanos et Papam vrbis Romae, Epistola encyclica. Concilium illud celebratum est circa A. Christi 459. Notandum autem est ea, quae pro Balsamonis scholio subiiciuntur, non esse Balsamonis, sed partem Epistolae Gennadii, vt post Baronium A. C. 459. multi iam notarunt.

14. Ex Epistola magni Basilii ad Nicopalitanos.

15. *Tarasii* Patriarchae CPol. A. C. 806. defuncti, Epistola ad Adrianum Papam veteris Romae: de non faciendis pecunia ordinationibus. In hac Epistola praeter sacrae Scripturae libros citantur Canon 29. Apostol. S. Basilii in Esaiam et Epistola ad Episcopos ipsi subiectos, ne ob pecunias ordinarent, Vita *S. Iohannis Chrysostomi*, Canones Patrum DCXXX. Calcedonensium, tum *Gennadii* CPolit. Epistola encyclica et Canon. sextae Synodi.

Sine Scholiis.

16. *Alexii Aristeni* Synopsis Epistolarum SS. Patrum, quae hactenus recensitae sunt.

Cum Scholiis Balsamonis.

17. XI. Interrogationes quorundam Monachorum, qui extra vrbem CPolitanam in vitam monasti-

cam

cam ducebant, et responsiones quae ad eas factae sunt a S. Constantinop. Synodo tempore S. Patriarchae *Nicolai* qui ab Ao. 1084 ad 1111 fuit, imperante Alexio Comneno.

Post haec scripta canonica sequitur apud BEVEREGIVM insigne et copiosum MATTHEI BLASTARIS opus ex duobus MSS. codicibus primum in lucem editum a BEVEREGIO cuius titulus est: *Syntagma Alphabeticum quo sub titulis literarum ordine digestis res omnes quae in sacris diuinisque canonibus comprehenduntur, collatis etiam legibus ciuilibus expositae sunt.* Sequuntur porro *Acta quaedam Synodi CPol. octauae pro Photio a. 879 habitae* et tandem claudunt totum opus BEVEREGII eius in Canones eorumque Scholiastas notae.

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS CANONICO-PONTIFICII GENERALIS MEDII.

§. 457.

Ad scripta legalia iuris canonico-pontificii generalia media, refero ea quae collectiones iuris canonico-pontificii inde a. Sec. XII vsque ad CLEMENTEM V factas concernunt, cum ipso iuris canonici corpore. De his scriptis itaque nunc sigillatim agendum.

TIT. I.

DE

GRATIANI DECRETO ET AD ILLVD PERTINENTIBVS SCRIPTIS LEGALIBVS.

§. 458.

Quum praecipua quaedam collectio iuris canonico-pontificii medii sit GRATIANI *concordia discordantium*

tium canonum ſeu *decretum*, de hac collectione nunc ex inſtituto agendum, quoad ea quae pertinent ad eius notitiam litterariam, in qua omnia redeunt ad

I. *MSR. Codices et decreti varias editiones* inter quas partim cum gloſſis, partim ſine gloſſis, prima eſt Argentinenſis editio de 1476. fol. ſuntque caeterum duplicis generis, vel tales quae antequam correctores Romani Decretum GRATIANI emendarunt, ſicque ante a. 1580, prodierunt, et quae poſtea typis impreſſae ſunt.

II. *Commentarios ad Decretum.*

Decretum cum commentariis BARTHOLOMAEI Brixenſis. Venet. 1483. 4.

Io. DARTIS *Comm. in vniuerſum Gratiani decretum* inter EIVS opera. Paris 1656. fol.

Franc. FLORENTIS *varii Tractatus ad nonnullas Decreti Gratiani partes*, qui iunctim editi exſtant in EIVS Opp. Tom. II.

III. *Scripta quae Decreti cenſuram et commodiorem vſum reſpiciunt*

GRATIANI *Decretorum libri V. ſecundum Gregorianos Decretalium libros titulosque diſtincti per* IO. *a* TVRRECREMATA, *nunc ex Codice bibliothecae Barberinae primum prodeunt cura* IVSTI FONTANINI. Romae 1736. fol.

Antonii AVGVSTINI *Dialogi de emendatione Gratiani libri duo.* Pariſ. 1607. 8. cum STEPHANI BALVZII atque GERH. von MASTRICHT notis Arnhemii 1678. 8vo. et curante *Ios. Ant.* RIEGGER Vindobonae 1762.

TIT.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS DECRETALES CONCERNENTIBVS.

§. 459.

Quum variae dentur, prout conſtat ex hiſtoria iuris, Decretalium collectiones, hae a ſe inuicem ita diſtinguendae, vt primo de *Anteraymundianis* decretalium collectionibus, tum de *ipſa Raymundiana collectione*, et tandem de *Poſtraymundianis* collectionibus agendum.

§. 460.

Quod itaque attinet *Anteraymundianas* collectiones, quinque collectiones Decretalium praeceſſiſſe Raymundianam conſtat. *Prima* eſt BERNARDI CIRCAE, Praepoſiti Papienſis, circa a. 1191. facta collectio quae *Breuiarium extrauagantium* dicitur. *Secunda* per IOANNEM VALLENSEM; *tertia* ex INNOCENTII III. epiſtolis, ſtudio PETRI BENEVENTANI a. 1210, *quarta* ſub auſpiciis INNOCENTII III, maxime ex concilio Lateranenſi IV. a. 1216; *quinta* iuſſu HONORII III. 1227, adornata eſt. Harum collectionum quatuor priores edidit ANT. AVGVSTINVS in *antiquis collectionibus Decretalium* Pariſ. 1609 fol. et 1621. 4. quintam vero debemus INNOCENTIO CIRONIO, in *compilatione Decretalium* HONORII III. *e tribus veteribus MSRtis veteris bibliothecae Albienſis in lucem edita et notis illuſtrata* Toloſae 1615. fol. inter EIVS opera iunctim edita, et repetitam editionem *Ioſ. Ant.* de RIEGGER Vindob. 1761. 4.

Io. Chriſt. KOCH Progr. *de breuiario extrauagantium Bernardi Circae Cod. MS. membran. bibliothecae acad. Gieſſenſis.* Gieſſae 1772.

EIVSD.

EIVSDEM Progr. *de Innocentii III. P. R. collectione decretalium prima, inter antiquas tertia, Cod. MS. membran. biblioth academiae Giessensis.* Giessae 1772.

§. 461.

Quoad *Raymundianam* collectionem ipsam vero, seu libros V Decretalium Gregorii IX, notanda sunt sequentia scripta:

I. *varia MSR. et variae editiones huius compilationis*, inter quas cum et sine glossis editas antiquissima est quae in forma maxima a. 1478 prodit Basileae.

II. *Commentarii in libros V. Decretalium.*

1. *ad certas tantum partes directi*

Iani a COSTA *Comment. in quosdam librorum I. II. III. Decretalium titulos.* Paris. 1676. 4.

Franc. FLORENTIS *Tract. et Diss. ad singul. Decret. titulos.*

Ant. Dadini ALTESERRAE *Comm. ad Innocentii III. capit. in Decretalibus obuia.* Paris. 1666. fol.

2. *totum textum absoluentes.*

Bapt. VIVIANI *Rationale iuris pontificii.* Coloniae 1628. 4.

Prosp. FAGNANI *Comm. in V. libros Decretalium.* Tom. VI. Coloniae 1676. et 1704. fol.

Henr. PIRRHING *Comm. in Decretales.* Dilling. 1624. et postea saepius. fol. Tomi V.

Felini SANDEI *Commentarii in V. libros decretalium, cum annotationibus variorum.* Tomi II. Basileae 1567.

Innoc. CIRONII *Paratitla in quinque libros Gregorii IX edita a Paullo Ios.* RIEGGERO II. Tomi Vindob. 1761. 4.

Ern. GONZALEZ TELLEZ *Comm. ad Decretalium V libros.* Venet. 1699. et nouiss. Lugd. 1713. IV. Vol. fol.

Henr. LINCKII *Comm. ad Decretales.* Norib. 1697. 4.

§. 462.

§. 462.

Postraymundianas collectiones Decretalium, praeter varias earum editiones et MSR. concernentia legalia scripta, sunt

Petr. de ANCHARANO *super sexto Decretalium commentaria.* Bonon. 1583. fol.

Melch. KLING *Comm. ad librum VI. Decretalium.* Francof. 1563. fol.

Ant. Dadini ALTESERRAE *Commentarii in libros Clementinarum.* Parisiis 1680. 4.

Io. Christ. KOCH Pr. *de Bonifacii VIII. P. R. Sexto decretalium libro Cod. MS. membran. bibliothecae acad. Giessensis.* Giessae 1772.

TIT. III.

DE

CORPORE IVRIS CANONICI ALIISQVE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIASTICI HVC PERTINENTIBVS.

§. 463.

Prout corporis iuris ciuilis (§. 395 sqq.), ita et corporis iuris canonici, variae dantur editiones, quarum aliae ante factam a GREGORIO XIII. emendationem, aliae vero post eam, prodierunt. Inter *priores* vetustissima est Moguntina de a. 1472, quam sequutae sunt tres Venetae anni 1474, 1479 et 1493, quae sunt editiones Sec. XV. Has sequutae sunt variae aliae editiones Sec. XVI, partim mere textuales, partim glossatae, donec a. 1582 iussu GREGORII XIII. quatuor tomis in fol. prodiit corpus iuris canonici per Correctores Romanos emendatum. Inter hac romana *posteriores* editiones, potiores sunt Parisiensis a. 1587 sumtibus societatis Ty-

pographicae ſub ſigno Nauis in folio emiſſa; fratrum PITHOEORVM edita Lutetiae Pariſiorum 1687 fol. recuſa Lipſiae 1695, nec non 1705; et quam debemus IVST. HENN BÖHMERO Halae 1747. 4. mai. Caeterum CHRIST. HENR. FRIESLEBEN, qui corpus iuris ciuilis edidit (§. 398), et corpus iuris canonici Altenburgi 1728. 4. typis exſcribi curauit, quae editio 1737 et 1744 typis repetita.

§. 464.

Quae praeter ipſum corpus iuris canonici huc pertinent ſcripta legalia, partim ſupra, occaſione ſcriptorum legalium quae decretum Gratiani (§. 458 ſeqq.) et Decretalium collectiones (§. 461 et 462) nec non corpus iuris ciuilis et canonici ſimul (§. 409 ſeqq.) reſpiciunt, iam recenſita ſunt; partim nunc demum hic addenda, ſuntque talia:

I. *Scripta quae faciunt ad notitiam corporis iuris canonici.*

De his ſcriptis vid. ſupra §. 409.

II. *Indices iuris canonici*, vbi praeter ſcripta quae ſupra §. 410. recenſita ſunt et ex parte huc pertinent, notari merentur.

Stephani DAOYS *Index ad ius pontificium.* Burdigaliae 1624. fol. Et huius indicis iteratam editionem promiſit VAL. FRANC. ab EMMERICH ſub titulo: *Corpus iuris canonici alphabeticum, abſolutiſſimam ſummam omnium quae in textu et gloſſis totius iuris canonici, in concilio Tridentino, regulis cancellariae et quibusdam bullis extrauagantibus reperiuntur, continens.*

Wenceslai STEIGERI *Medulla corporis iuris canonici, eiusdemque ac ſacrorum canonum repertorium.* Norib. 1713. fol.

III. *Scri -*

III. *Scripta quae per remissiones, vt vocant, indicant loca illustrantia in aliis scriptis obuia et repetitiones iuris canonici.*

August. BARBOSAE *Collectanea Doctorum &c. in ius pontificium vniuersum.* Lugd. 1637. fol 1716.

Repetitionum iuris canonici Tomi VI. cum indice repetitionum. Colon. 1618.

IV. *Scripta exegetica ad varios diuersarum partium corporis iuris canonici textus.*

Innoc. CIRONII *Obseruationes in ius canonicum* Tolosae 1645. fol. et ex recensione IO. SAL. BRVNQVELLI. Ienae 1726. 4.

Io. STRAVCHII *Amoenitates iuris canonici.* Ienae 1672. et postea saepius, veluti 1732. 4.

V. *Scripta in quibus ius canonicum cum aliis iuribus confertur*, de quibus vid. supra §. 412. num. I. iisque addi possunt:

SCHWENDERI *Assertiones canonicae super differentiis quibusdam inter ius antiquum decretalium et nouum Tridentinium.* Ingolst. 1681. 8vo.

VI. *Scripta de vsu iuris canonici in terris protestantium seu vsu hodierno iuris canonici.*

Iusti Henn. BOEHMERI *ius ecclesiasticum protestantium vsum hodiernum iuris canonici iuxta seriem decretalium ostendens et ipsis rerum argumentis illustrans.* Halae Tomi V. 4. qui ab a. 1714 - 1736. prodierunt.

(C)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS CANONICO-PONTIFICII GENERALIS NOVI.

§. 465.

Vltimam classem scriptorum legalium iuris canonico-pontificii generalis, constituunt ea quae *ius canonico-*

nico-pontificium nouum concernunt, quod reliquas leges ecclesiasticas generales, praeter eas de quibus hactenus dictum, sub se comprehendit. Vnde nunc agendum de iis scriptis legalibus quae *canones conciliorum generalium recentiorum*, seu post CLEMENTEM V. habitorum, et *Extrauagantes* seu *Bullas recentiorum Pontificum* concernunt.

TIT. I.

DE SCRIPTIS LEGALIBVS CANONES RECENTIORVM CONCILIORVM GENERALIVM CONCERNENTIBVS.

§. 466.

Quum inter concilia recentiora generalia Concilium Tridentinum praesertim notandum, huc potissimum pertinent scripta legalia quae huius concilii canones concernunt, quae sunt pars scriptorum quae magna copia de hoc concilio prodierunt et recensita sunt a FABRICIO in *in bibliotheca graeca Tom. XI. pag. 694 sepp.*

§. 467.

Sunt vero scripta legalia concilium Tridentinum concernentia:

I. *Variae editiones et versiones concilii Tridentini cum et sine notis.*

Canones et decreta concilii Tridentini ex editione Philippi CHIFFLETII, *Abbatis Balernensis.* Colon. 1644. 12.

Des Concilii zu Trient Satzungen. Frf. 1716. 8vo.

S. S. oecumenicum concilium Tridentinum additis declarationibus cardinalium concilii interpretum, ex vltima recognitione IO. GALLEMART et citationibus IOANNIS SOTEALLI *theologi et* HORATII LVCII ICti, nec

nec non remiſſionibus D. AVG. BARBOSAE. Quibus recens acceſſerunt additiones BALTHASARIS ANDREAE *IC. Caeſar-Auguſtani cum deciſionibus variis Rotae Romanae eodem ſpectantibus, e bibliotheca* D. PROSPERI FARINACII *IC. Nunc demum hac poſtrema editione vtiliſſimis annotationibus practicis, reformationem et forenſia concernentibus D. Cardinalis de* LVCA *illuſtratum. Editio reformata, et ſupra omnes ſuperiores Gallicas et Belgicas locupletata, item permultis Pontificum* CLEMENTIS VIII, PAVLI V, et VRBANI VIII. *inſertis varia concilii capita conſtitutionibus.* Coloniae Agrippinae 1722. 4.

II *Scripta illud illuſtrantia.*

Aug. BARBOSAE *Collectanea in Concilium Tridentinum.* Lugd. 1642 et ſaepius poſtea, veluti 1704. fol.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS RECENTIORVM PONTIFICVM CONSTITVTIONES CONCERNENTIBVS.

§. 468.

Scripta legalia iuris canonico-pontificii recentioris, quae Pontificum conſtitutiones concernunt, ſunt partim *ſingulas bullas recentiorum Pontificum*; partim ſic dictas *Regulas Concellariae* concernentia ſcripta; partim *collectiones ſcriptorum huius generis.*

§. 469.

Singulas ſingulorum recentiorum Pontificum Conſtitutiones hic recenſeri praeſens inſtitutum non permittit, indeque de hoc ſcriptorum genere plura non addo, licet dentur quae ſeparatim prodierunt ſingulae bullae.

§. 470.

Quoad Regulas Cancellariae hic notanda ſunt ſequentia ſcripta:

Regulae, ordinationes et conſtitutiones iudiciales Cancellariae Apoſtolicae cum variorum commentariis. Francof. 1546. 4.

Io. CHOKIER *Commentarius in regulas cancellariae apoſtolicae.* Colon. 1621 et 1675. 4.

Ludov. GOMETZ *Commentarius in regulas cancellariae.* Venet. 1574. 4.

§. 471.

Collectiones ſcriptorum huius generis ſunt, variarum bullarum, vel vnius Pontificis, vel variorum Pontificum collectiones. *Priores* collectiones quod attinet, eas tanquam nimis ſpeciales hic ſilentio praetereo. *Poſteriores* vero, quatenus, vt *Bullarium magnum*, non praeciſe recentiorum Pontificum conſtitutiones concernunt, huc non pertinent, ſed potius de iis inter acta publica et diplomatum collectiones agendum. Huius loci itaque eſt, *Petri* MATTHAEI *Liber ſeptimus decretalium, conſtitutionum Apoſtolicarum poſt Sextum, Clementinas et Extrauagantes vsque ad hodiernam diem editarum continuatio.* Quae collectio a. 1580. ad finem perducta nonſolum ſeparatim prodiit, ſed et corpori iuris cononici adiici ſolet.

(b)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIASTICI PARTICVLARIS SEV SPECIALIS.

§. 472.

Scripta legalia iuris eccleſiaſtici *particularis,* quae generalia ſcripta excipiunt (§. 422), commode reduci poſſunt ad ſcripta legalia ſpecialia quae concernunt;

1) *leges*

1) *leges imperii obiectiue ecclesiasticas*; 2) *Synodorum nationalium, prouincialium et dioecesanorum canones, aliaque iura particularia in Praelatorum dioecesibus*; 3) *singulorum corporum et collegiorum ecclesiasticorum statuta et priuilegia*; 4) *leges ecclesiasticas euangelicorum.*

TIT. I.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS LEGES IMPERII OBIECTIVE ECCLESIASTICAS CONCERNENTIBVS.

§. 473.

Praeter scripta legalia quae pacem Westphalicam concernunt (§. 443 num. V.), quaeque suo modo huc etiam referri debent, ad hanc scriptorum legalium classem pertinent ea scripta legalia, quae *Concordata nationis germanicae*, nec non *Transactionem passauiensem* et *pacem religiosam* concernunt. Licet vero, quod attinet Concordata nationis germanicae, ea potius ad acta publica, quam leges stricte sic dictas, referri debeant, sicque scripta legalia quae ea concernunt proprie bibliothecae legalis stricte sic dictae (§. 375) partem non constituant, ex alio fundamento tamen satis conueniens locus est, quem iis hic assigno.

§. 474.

Quod itaque attinet scripta legalia de Concordatis nationis germanicae, huc pertinent sequentia scripta:

Concordata nationis germanicae integra, siue noua et accurata concordati Calixtini et praecipue concordatorum principum sub EVGENIO IV, *nec non concordatorum Aschaffenburgensium sub* NICOLAO V. *editio, in subsidium iurisprudentiae publicae Germaniae ador-*

adornata. Praemiſſa introductione hiſtorica cauſſam eorum et originem breuiter ſed ſolide adumbrante. Francof. et Lipſiae. 4. ſine anno impreſſionis. Recuſa ibidem 1771 ſub titulo: *Concordata nationis germanicae integra variis additamentis illuſtrata.* Acceſſit ibidem 1773 Tomus II. 8.

Super Concordatis inter ſanctam ſedem Apoſtolicam et inclytam nationem Germaniae Collectanea per Georg. BRANDEN I. V. D. Auguſt. Colon. 1600 et 1610 cum P. REBVFFI praxi beneficiorum Col. 1610 et ſeparatim 1716. 4.

§. 475.

Sequuntur ſcripta legalia quae transactionem Paſſauienſem et Pacem religioſam concernunt. Poſſunt haec ſcripta, ſi hiſtorica ſcripta a iuridicis ſeparantur, ad ſequentes claſſes reduci:

1. *Variae editiones transactionis Paſſauienſis et pacis religioſae.*

 Azariae STVRZII *Paſſauiſcher Vertrag vnd Religions-Friede des H. R. R. iunctis aliis receſſibus et conſtitutionibus imperii.* Roſt. 1728. 4.

2. *Scripta de pacis religioſae conſtantia et perpetuitate,* quorum quidem magnus datur numerus, eaque recenſentur in HOFFMANNI *bibliotheca iuris publici* pag. 165 ſeq. ſub rubro: *ſcriptores catholici et A. C. addicti qui de applicatione pacis religioſae pro et contra ſcripſerunt*: aſt, quum haec ſcripta, quae grauiſſimam animorum acerbitatem produnt, iniuriarum et calumniarum theſaurum potius, quam veritates pragmaticas contineant, notitia eorum parum aut nihil vtilitatis praeſtat.

3. *Commentarii ad Transactionem Paſſauienſem et Pacem religioſam.*

Ottonis

Ottonis MELANDRI *Commentarius super pace religionis* apud LEHMANNVM de quo infra.

Godofr. SVEVI *Dissert. XII ad pacem religiosam.* Viteb. 1657. 4.

Io. SCHILTER *de pace religiosa liber singularis.* Argent. 1708. 8. et apud LEHMANNVM.

Ad. CORTREII *Obseruata historico-politico-iuridica ad pacem publicam religiosam.* Francof. 1709. 4.

TIT. II.

DE SCRIPTIS LEGALIBVS STATVTA SYNODALIA ET ALIA PARTICVLARIA IVRA IN PRAELATORVM DIOECESIBVS CONCERNENTIBVS.

§. 476.

Non deesse sat magnum numerum scriptorum legalium quae hanc ornant classem, vel per se patet. Omnes enim collectiones *canonum conciliorum nationalium*; *prouincialium et dioecesanorum*, quaeque eas respiciunt legalia scripta, huc pertinent. Nec minus scripta huius classis sunt ea quae *Capitulationes episcoporum Germaniae* concernunt.

§. 477.

Quae cum ita sint, praetereaque notitia horum scriptorum sit nimis particularis, nec vlteriorem scriptorum huius classis subdiuisionem, nec etiam singulorum recensionem, hic addo, qualia sint exempli gratia *Antonii* AVGVSTINI *Constitutionum prouincialium Tarraconensium libri V.* Tarragonae 1580. 4. et *Io. Christ.* LÜNIGII *Codex statutorum synodalium et capitularium Germaniae*, in EIVS *Spic. eccles.* Contin. II. et III.

TIT. III.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS CORPORA ET COLLEGIA ECCLESIASTICA CONCERNENTIBVS.

§. 478.

Et horum ſcriptorum legalium numerus non paruus eſt, dum omnia ſcripta legalia quae *Monachorum* et *Equitum ſacrorum ordinum*, *Academiarum* et *Scholarum* &c. iura particularia concernunt, huc referri debeant.

§. 479.

Quum quae §. 477. dicta ſunt hic etiam valeant, ad ſpecialiorem ſcriptorum huius claſſis recenſionem non progredior, cui inſeruire poteſt quoad ordines religioſos et ſacros equeſtres bibliotheca ſcriptorum quam HIPPOL. HELYOT praemiſit parti primae ſcripti publice editi ſub titulo: *Hiſtoire des Ordres Monaſtiques, religieux et militaires* a Douay 1714 ſeqq. Tomes VIII 4. et in linguam germanicam tranſlati Lipſiae 1754. 4.

TIT. IV.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS LEGES ECCLESIASTICAS EVANGELICORVM CONCERNENTIBVS.

§. 480.

Ad ſcripta legalia iuris eccleſiaſtici euangelicorum referri poſſunt I. ea ſcripta quae concernunt Concluſa corporis euangelicorum, quorſum pertinet collectio, quam debemus *Eberh. Chriſt.* SCHAVROHT ſub-

ſub titulo: *Vollſtändige Sammlung aller Concluſorum vnd übrigen Verhandlungen des hochpreislichen corporis euangelicorum vom Iahr 1663. bis 1752.* 3 Theile. Regenſpurg 1751. fol.

§. 481.

Porro huc pertinent II. ſingulas leges eccleſiaſticas cuiuslibet eccleſiae vel territorii euangelici concernentia ſcripta legalia, quae vero, cum nimis ſpecialia ſint, hic non recenſenda.

Hermann Caſp. KOENIG SS. Theol. St. *bibliotheca agendorum, beſtehend aus einem vollſtändigen catalogo derer Kirchen-Ordnungen, Agenden, vnd dergleichen Schriften etc.* Zelle 1726. 4.

§. 482.

Dantur etiam III. collectiones ſcriptorum huius claſſis, quae vel *vniuerſales*, vel *particulares* ſunt, prout vel non reſtrictae ſunt, vel reſtrictae ſunt ad huius vel illius eccleſiae particularis leges eccleſiaſticas. Prioris generis collectionis ſpecimen vero eſt IO. IAC. MOSERI *Corpus iuris Euangelicorum eccleſiaſtici oder Sammlung Euangeliſch-Lutheriſch-vnd Reformirter Kirchen-Ordnungen, wie auch dergleichen Armen-Claſſical-Conſiſtorial-Ehe-Gerichts &c. Ordnungen.* P. I. Züllichau 1737. 4. et P. II. Ibid. 1738. 4.

(2)

DE COLLECTIONIBVS LEGVM EIVSDEM OBIECTI SEV CORPORIBVS IVRIS SPECIALIBVS.

§. 483.

Sic abſolutis ſcriptis legalibus ſtricte ſic dictis generalibus, ſequuntur collectiones legum eiusdem obiecti (§. 376) poſſuntque haec ſcripta *corpora iuris ſpecialia*, in oppoſitione ad corpus iuris Romani et Cano-

Canonici, dici. Sunt in ea differentia, quod alia eorum *vnius eiusdemque populi leges eiusdem obiecti collectas sistant*, alia vero leges *quae quidem diuersorum populorum leges sunt, ast tamen eiusdem obiecti.*

§. 484.

Ad priorem classem referri possunt quoad

I. *Statum publicum germaniae in genere*

Io. Henr. DRÜMMEL *Corpus legum et consuetudinum iuris publici Imp. R. G academicum a Carolo M. vsque ad A. B. Caroli IV.* Franc. et Lips. 1757. 4.

Paul. Ios. de RIEGGER *corpus iuris publici et ecclesiastici Germaniae academicum.* Viennae 1764. 8. mai.

Ioan. Iac. SCHMAVSSII *Corpus iuris publici academicum* Francof. et Lips. 1722 et nouissime 1759. 8. mai.

Burc. Gotth. STRVVII *Corpus iuris publici academicum.* Ien. 1726. 8. et 1734, nec non 1738.

Lud. Mart. KAHLE *Corpus iuris publici d. i. vollständige Sammlung der wichtigsten Grund-Gesetze des H. R. Reichs deutscher Nation.* Goett. 1744. 8 mai.

Bened. THÖRING *Vnpartheyische Beurtheilung des fehlerhaften corporis iuris publici academici, welches Herr Professor I. I. Schmaus herausgegeben hat.* Leipz. 1745. 8.

II. *rem iudiciariam cameralem*

Concept der neuen Kayserlichen vnd Reichs-Cammergerichts Ordnung, welchem bei dieser Edition nicht nur die fontes, woraus dasselbe hergenommen, nemlich die so genante dubia cameralia &c. sondern auch die neuere constitutiones wodurch die in obgedachten Concepte enthaltene Verordnungen vermehret, bestätiget vnd angeordnet worden als &c. wie nicht weniger die Cammergerichts-Canzley-Ordnung, statt eines Anhangs beygeleget, welches demnach

alles

alles füglich als ein corpus iuris cameralis kann gebraucht werden etc. Wetzlar gedruckt vnd verlegt von Georg Ernst Winckler. Anno 1717. Praefationem praemisit IO. WILH. LVDOLFF. fol.

Corpus iuris cameralis d. i. des Kayserlichen Cammergerichts Gesetz-Buch, darinnen alle Cammergerichtsordnungen, samt dem a. 1713 *verfertigten Concept einer neuen Ordnung, so dann die Visitations Recesse vnd Memorialien &c.* Franckfurt am Mayn, verlegts Iohann Maximilian von Sand Anno 1724. Praefatus est GEORG. MELCH. de LVDOLFF. fol.

III. *rem circularem*

Frid. Carl. MOSER *Sammlung des H. R. R. sämmtliche Kreys-Abschiede vnd anderer Schlüsse.* I vnd II Theil Leipz. vnd Ebersdorf. 1747. III. Theil. ibid. 1748. 4.

EIVSD. *Sammlung der Abschiede des Hochl. Ober-Sächsischen Kreyses.* Ien. 1752. 4.

EIVSD. *des Hochl. Fränckischen Kreyses Abschiede vnd Schlüsse vom Iahr* 1600 *bis* 1648. II Theile. Nürnberg 1752. 4.

IV. *rem metallicam et forestalem*, quorsum suo modo referri possunt

Io. DEVCER *Bergwerck oder corpus iuris metallici.* Leipz. 1624. fol.

Ab. FRITSCHII *Corpus iuris venatorio forestalis Rom. Germ.* Rudolst. 1670. et cum Praef. Strykii Lips. 1702. fol.

§. 485.

Collectiones legum eiusdem obiecti posterioris classis sunt, quoad

I. *Feuda*

I. *Feuda*

Io. Christ. LÜNIGII *Corpus iuris feudalis germanici, das ist, Sammlung der teutschen Lehnrechte vnd Gewohnheitn worinnen nicht nur die allgemeine Reichs-Lehen-Rechte, sondern auch die in denen teutschen Prouintzien hergebrachte iura feudalia, in ihrer Ordnung, mehrentheils aus vngedruckten Nachrichten beygebracht worden; nebst einer vollständigen bibliotheca iuris feudalis.* Francof. 1727. fol.

Henr. Christ SENCKENBERGII *Corpus iuris feudalis germanici oder vollständige Sammlung derer teutschen gemeinen Lehns-Gesetze, welche aus allen teutschen vnd Longobardischen Lehn-Rechten sammt vielen Reichs-Vrkunden bestehet.* Francof. 1740. Editio secunda Halae 1772. 8vo mai.

Gottl. Aug. IENICHEN *Abhandlung von dem Wehrt, Ansehen vnd Nutzen des Lünigischen corporis iuris feudalis germanici.* Lips. 1749. 4.

II. *Cambia*

Io. Gottl. SIEGELII *Corpus iuris cambialis*, d. i. *Vollständige Sammlung der neuesten Wechselordnungen vnd Wechsel-Rechte, nebst einer zum allgemeinen Wechsel-Recht dienlichen Einleitung vnd auserlesenen beygefügten Parers.* 2. Theile. Leipz. 1743. f.

Io. Lud. VHLII *Erste Fortsetzung des corporis iuris cambialis, oder der vollständigen Sammlung der allerneuesten Wechsel-vnd Handels-Gerichts-Ordnungen, welche der weiland Hochberühmte Herr Prof. Siegel im Druck gegeben.* Leipz. 1758. fol. *Zweite Fortsetzung* 1764. *Dritte Fortsetzung* 1771.

III. *Rem militarem*

Io. Christiani LÜNIGII *corpus iuris militaris des H. R. R. in welchem die Kriegs-Rechte, so wohl der Röm. Kays. Mai. als auch desselben Reichs vnd dessen*

Kreyse

Kreyse insgemein, ingleichen aller Churfürsten, und derer mächtigsten Fürsten und Stände in Teutschland enthalten sind. Leipzig 1723. fol. a quo differt quod eodem loco, curis ac sumtibus *Thomae Fritschii* 1724. 4. mai. prodiit *Corpus iuris militaris*, estque noua editio eius corporis iuris militaris quod iam 1687 et postea saepius Berolini editum.

II.

DE ACTIS PVBLICIS ET DIPLOMATVM COLLECTIONIBVS.

Henr. Gottl. FRANCKE *Compendiosa bibliotheca diplomatica*, praemissa HOFFMANNI et OBERKAMP *de re diplomatica lucubrationibus*, quae edidit FRANCKIVS Lips. 1758. 4.

§. 486.

Sic absoluta bibliotheca legali stricte sic dicta, sequuntur ea scripta legalia, quae sub actorum publicorum et diplomatum collectionum nomine a reliquis scriptis legalibus stricte sic dictis separanda (§. 375). Licet vero *diplomata*, quae sunt documenta veteris et medii aeui, differant ab *actis publicis* (Staatsschriften), et dentur omnino scripta quae merae diplomatum collectiones sunt, *diplomataria* dicenda: ex variis rationibus tamen, in recensendis scriptis legalibus huius classis, simpliciter a se inuicem separari nequeunt diplomataria et reliqua scripta quae sub actorum publicorum nomine veniunt.

§. 487.

Antequam vero ipsa scripta de quibus agendum in suas classes redacta recenseri possunt, quoad *diplomatum collectiones* seu *diplomataria* praemonendum, distinguendum esse inter scripta quae *artem diplomaticam*

cam concernunt, et ſcripta quae *ipſa diplomata* continent. Priora ad ſcripta iuridica plane referri nequeunt; poſteriora omnia vero ſunt ſcripta iuridica et quidem legalia, ſicque in bibliotheca legali locum occupare debent. His vero iungi poſſunt ea ſcripta quae recenſent vbi haec vel illa diplomata obuia ſunt, qualia ſunt:

Petri GEORGISCH *regeſta chronologico-diplomatica* Tomi IV. Halae 1740-1744. fol.

Chriſt. SCHOETTGEN *inuentarium diplomaticum hiſtoriae Saxoniae ſuperioris.* Hal. 1747. fol.

Io. Iac. MOSERI *Verzeichnis vieler hundert gedruckter Würtenbergiſcher Vrkunden.* Stuttg. 1755. 8.

Ant. Balt. WALTHERI *Sileſia diplomatica, oder Verzeichnis der gedruckten zur Schleſiſchen Hiſtorie vnd Rechtsgelahrtheit gehörigen Vrkunden und Nachrichten.* Breslau 1742. 4.

§. 488.

Porro quoad *actorum publicorum collectiones* praemonendum, neutiquam ſimpliciter ad ſcripta legalia, immo ne quidem omnes ad ſcripta iuridica, referri poſſe, indeque non niſi eas actorum publicorum collectiones hic eſſe recenſendas, quae talia acta publica continent, quae ſunt normae obligantes actionum, vel ſaltim faciunt ad earum illuſtrationem.

§. 489.

Claſſes ipſas quod attinet in quas ſcripta hic recenſenda redigi poſſunt, eae ita conſtituendae ſunt, vt iterum acta publica et diplomata *ſecularia* ab *eccleſiaſticis* diſtinguantur, in eo ſenſu quo ſupra (§. 377) iuris eccleſiaſtici et ſecularis ſcripta legalia ſtricte ſic dicta a ſe inuicem ſeparata ſunt.

(1)

(1)

DE ACTIS PVBLICIS SECVLARIBVS ET DIPLOMATVM SECVLARIVM COLLECTIONIBVS.

§. 490.

Scripta huius generis differunt in eo, quod alia ſtatum publicum *externum*, alia *internum* regnorum et rerumpublicarum Europae concernant, indeque ſecundum hanc differentiam recenſenda ſunt.

TIT. I.

DE

ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLOMATVM SECVLARIVM COLLECTIONIBVS, QVAE STATVM PVBLICVM EXTERNVM REGNORVM ET RERVMPVBLICARVM EVROPAE CONCERNVNT.

Burc. Gottl. STRVVII Epiſtola: *de magno pacis foederumque theatro.* Ien. 1717. in 4to.

§. 491.

Ad hanc ſcriptorum claſſem pertinent primo ea ſcripta in quibus tractatus pacis, conuentiones, foedera &c. liberarum gentium recenſita ſunt, vel *generatim*, vel habito reſpectu *huius vel illius gentis*, aut *huius ſeu illius pacis*, *conuentionis ſeu foederis in ſpecie.* Huc itaque pertinent primo ſequentia ſcripta:

Godofr. Guil. LEIBNITII *Codex iuris gentium diplomaticus*, *in quo tabulae authenticae actorum publicorum*, *tractatuum*, *aliarumque rerum maioris momenti per Europam geſtarum pleraeque ineditae vel ſelectae*, *ipſo verborum tenore expreſſae ac temporum ſerie digeſtae continentur.* Hanouerae 1693. Guelf.

1747 in fol. et *Mantiſſa Codicis iuris gentium diplomatici.* Ibid. 1700. fol. Guelf. 1747.

Recueil de Traites de Paix, de Treve, de Neutralite, de ſuſpenſion d'Armes, de Confederation, d'Alliance &c. faits entre les Empereurs, Rois, Republiques, Princes etc. depuis l'an de Jeſus Chriſt 536 iusques a preſent. IV. Volum. in fol. a la Haye 1700.

Nouveau Recueil de Traites d'Alliance de Paix, de Commerce entre les Rois, Princes et Etats ſouverains de l'Europe, depuis la Paix de Munſter jusque en 1709, les quels pour la plupart n'ont point etc. encore imprime etc. Recuellis et publies par le Sieur I. du MONT. Amſterdam 1710. II. Vol. 8.

I. *du* MONT *Corps univerſel diplomatique du droit de Gens contenant un recueil des Traites d'alliance, de paix, de treve, de neutralite, de commerce, d'echange, de protection et de garantie, de toutes les conventions, transactions, pactes, concordats et autres contrats, qui ont etc. faits en Europe, depuis le Regne de l'Empereur Charle magne jusques a preſent* &c. Amſterdam 1726-1731. Tom. XIV. fol. Secutum *Suplement au Corps vniuerſel diplomatique* du MONT III. Tomes a Amſterdam 1749 fol. par Monſ. BARBEYRAC et ROVSSET.

Ruhe des ietztlebenden Europae dargeſtellet in Sammlung der neueſten Europäiſchen Friedens-Schlüſſe, wie dieſelbe unter Regierung Kayſers Carl des VI. von dem Utrechtiſchen Frieden an bis auf dieſes 1726 Jahr zum Vorſchein gekommen. I. vnd II. Abtheilung. Coburg 1720. III. und IV. Abtheilung. Coburg 1727. 4.

Io. Iac. SCHMAVSSII *Corpus iuris gentium academicum, enthaltend die vornehmſten Grundgeſetze, Friedens- und Commercien-Tractate, Bündniſſe vnd andere*

pacta

pacta der Königreiche, Republiquen vnd Staaten von Europa, welche seither zweyen Seculis bis auf den gegenwärtigen Congreß zu Soissons errichtet worden. Leipz. 1730. 8. mai.

Christ. Frid. HEMPELS *Allgemeines Europäisches Staats-Rechts-Lexicon, oder repertorium aller, sonderlich in den letzt verwichenen 5 seculis, bis auf den heutigen Tag, zwischen den hohen Mächten in ganz Europa geschlossenen Friedens-Allianz, Freundschafts-Commercien- und anderer Haupt-Tractaten, auch der eigenen Fundamental-Gesetze eines Staats; so unter ihre gehörigen Titul, vnd diese in Alphabetische Ordnung gebracht worden &c.* Francf. vnd Leipz. 1751 seqq. 4.

§. 492.

Dantur porro secundo huius classis scripta quae certae gentis statum publicum externum concernentia scripta sunt, veluti quoad

I. *Gallos.*

Recueil des Traitez de Paix, de Treve de Neutralite, de Confederation, d'Alliance et des commerces faits par les Rois de France avec tous les Prince, et Potentats de l'Europe et autres, depuis pres de trois siecles: assemblez, mis en ordre et imprimez par FREDERIC LEONARD, Premier Imprimeur du Roy Paris 1693. VI. Volum. in 4.

II. *Anglos.*

Foedera, conuentiones, literae et cuiuscunque generis acta publica inter Reges Angliae et alios quosuis Imperatores, Reges, Pontifices, Principes vel communitates ab ineunte Sec. XII videlicet ab a. 1101 *ad nostra vsque tempora habita et tractata &c.* accurante THOMA RYMER Londini 1704 - 1735. Tomi. XX. in f.

Noua editio prodiit Hagae Comitum 1727 studio GEORGII HOLMES.

etc. etc.

§. 493.

Tandem etiam tertio prodierunt huius classis scripta quae hunc vel illum tractatum, foedus, pacem &c. respiciunt, veluti quoad pacem

I. *Noviomagensem.*

Actes et Memoires des negotiations de la Paix de Niemueges IV. Tomes. a Amsterdam 1680. 12.

II. *Ryswicensem.*

Actes et Memoires des Negotiations de la Paix de Ryswick. a la Haye 1699. 12. 4 Theile.

Memoires politiques pour seruir a la parfaite Intelligence de la Paix de Ryswick. par Mr. du MONT. a la Haye 1699. 12. 3 Bänd.

Tabulae pacis inter Imp. Rom. LEOPOLDVM *et imperii germanici status ab vna et* LVDOVICVM XIV. *ab altera parte initae, notis quibusdam illustratae opera et studio* AHASVERI FRITSCHII. Francof. et Lipf. 1699. 4.

III. *Vltraiectinam.*

Actes, Memoires et autres Pieces authentiques concernant la Paix d'Vtrecht; a Vtrecht. 1714. 12. 6 Theil.

IV. *Rastadiensem.*

Historie Rastadischer Friedens-Handlungen, benebst zweyen Friedens-Proiecten vnd dem Friedens-Instrument &c. Ien. 1714.

V. *Belgradensem.*

Der Belgradische Friedens-Schlus zwischen Ihro Röm. Kays. Mai. vnd der Ottomannischen Pforte mit Beylagen vnd Anmerkungen vnd einer Vorrede von IO. IAC. MOSER. Iena 1740. 4.

VI. *Oli-*

VI. *Oliuensem.*

Io. Gottl. BOEHMII *acta pacis Oliuensis.* Tom. I. Wratisl. 1763. Tom. II. Ibid. 1766. 4.

TIT. II.
DE
ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLOMATVM SECVLARIVM COLLECTIONIBVS QVAE STATVM PVBLICVM INTERNVM REGNORVM ET RERVMPVBLICARVM EVROPAE CONCERNVNT.

§. 494.

Ex insigni multitudine praestantissimorum scriptorum huius classis, ea tantum quae ad legalia scripta referri possunt, et speciatim, saltim potissimum, Germaniam concernunt, hic recensenda sunt, inter quae alia magis generalia, alia vero magis specialia sunt.

§. 495.

Ad ea quae magis generalia sunt referri possunt:

Io. Christ. LÜNIGII *teutsches Reichs-Archiv*, quod vastum XXIV. Voluminum opus prodiit Lips. ab a. 1710-1721 in fol. in partem generalem et specialem cum variis continuationibus et spicilegiis diuisum. Sciagraphiam eius exhibet HOFFMANNVS *in bibliotheca iuris publici* pag. 12 seqq. *Pars* scilicet *generalis* cum duabus continuationibus IV Volumina: *Pars specialis* additis quatuor continuationibus X. Voll. *Spicilegium ecclesiasticum* cum tribus continuationibus VII. Voll. *Spicilegium seculare* II. Voll. et *index generalis* I. Vol. faciunt.

EIVSD. *Codex germaniae diplomaticus* Franc. et Lips. Tomus primus 1732. fol. Tom. II. ibid. 1733. f.

EIVSDEM *Collectio noua, worinnen der mittelbaren oder landsässigen Ritterschaft in Teutschland etc. sonderbare Praerogativen vnd Gerechtsame auch Privilegia vnd Freiheiten enthalten sind.* Franckf. vnd Leipz. 1730. fol.

EIVSDEM *Codex Italiae diplomaticus* cuius Tomus I. Frf. et Lipf. prodiit 1725. f. Secundus Ibid. 1726. Tertius Ibid. 1726. Quartus et vltimus ibidem 1735. fol.

Io. Petr. de LVDEWIG *reliquiae MSS. omnis aeui diplomatum ac monumentorum ineditorum adhuc.* Tomi XII. Frf. et Lipf. 1720-1741. 8.

Georg. Christ. IOANNIS *tabularum litterarumque veterum spicilegium* Tom. I Francof. 1724. Tom. II. Brunsv. 1726. 8.

Val. Ferd. de GVDENVS *Sylloge diplomatum monumentorumque.* Francof. 1728. 8.

EIVSDEM *Codex diplomaticus* Tom. I. Goett. 1743. Tom. II. Frf. et Lipf. 1747. Tom. III. ibid. 1751. Tom. IV. 1758. Tom. V. 1768. 4.

Henr. Christ. SENCKENBERGII *Selecta iuris et historiarum.* Tomi V. Francof. 1734-1741. 8.

§. 496.

Ad magis specialia huius classis scripta vero pertinent:

Io. Phil. DATT *Volumen rerum germanicarum nouum siue de pace publica* Libri V. Vlmae 1698 fol.

Adam. CORTREII *Corpus Iuris publici sacri Rom. Imperii.* Tomus I. Franc. ad Moen. 1707. fol. Tomus II. Ibid. eod. Tomus III. ibid. 1709. Tomus IV. Lipf. 1710. fol.

Christ. LEHMANNI *de pace Religionis acta publica et originalia.* Franc. 1631. in 4. Ibid. 1707. fol.

Leh-

Lehmannus suppletus et continuatus. Franc. ad Moen. 1709.

Io. Gottfr. de MEIERN *acta pacis westphalicae oder Westphälische Friedenshandlungen vnd Geschichte vom Iahr* 1643 - 1648. VI. Vol. Hann. et Goett. 1734-1736. fol.

Io. Ludw. WALTHERS *Vniuersal Regißter darüber nebst der Lebensgeschichte der Westphälischen Friedens-Gesandten.* Goett. 1740. fol.

Io. Gottf. de MEIERN *Acta Pacis executionis publica oder Nürnbergische Friedens - Excecutions - Handlungen, vnd Geschichte.* Hannover vnd Tubing. 1736-1737. fol. 2. Tomi.

EIVSDEM *Acta comitialia ratisbonensia publica oder Regenspurgische Reichs - Tags - Handlungen und Geschichte.* Leipz. 1738 et Gött. 1740. f. 2. Tomi.

Das teutsche Müntz - Archiv bestehend in einer Samlung Kays. vnd Reichs - Müntz - Gesetze, Ordnungen, Privilegien über das Müntzrecht, Kayserl. Rescripten, Reichs - Gutachten, Commissions - Decreten, Müntz - Probations - Reichs - vnd Kreyß - Abschide auch einzelner Chur - und Fürsten vnter sich, vnd mit den vornehmsten Reichs - Ständen errichteter Müntz - Vereinigungen, Edicten, Valvations - Tabellen, nebst zuverläßigen Nachrichten vom deutschen Müntzwesen überhaupt, in ältern, mittlern vnd neuen Zeiten zusammen getragen vnd mit einen real indice versehen von IOH. CHRIST. HIRSCH. Nürnb. Tomi IX a. 1756 seqq. fol.

Staats - Archiv des K. vnd R. Cammer - Gerichts oder Sammlung von gedruckten vnd mehrentheils vngedruckten actis publicis, archival Vrkunden, Kais. Rescripten, Verordnungen, Praesentations vnd Vi-

ſitations-Handlungen etc. zuſammen getragen von einem Mitglied deſſelben. VI Theile a. 1757 ſeqq. 4.

(2)

DE ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLOMATVM ECCLESIASTICORVM COLLECTIONIBVS.

§. 497.

Praeter actorum publicorum et diplomatum ſecularium collectiones, dantur etiam eccleſiaſticorum actorum publicorum et diplomatum collectiones, de quibus nunc agendum (§. 489).

§. 498.

Sunt vero duplicis generis, dum nimirum, vel conciliorum acta et ſancita concernunt, vel Pontificum epiſtolas, bullas et breuia.

TIT. I.

DE COLLECTIONIBVS ACTORVM CONCILIORVM.

§. 499.

Ad collectiones actorum conciliorum primo tales pertinent quae ad certi generis concilia non reſtrictae, quales multi poſt IACOBVM MERLINVM, qui primus omnium Lutetiae a. 1524 duos conciliorum tomos edidit, publicae luci expoſuerunt. Pleniorem horum ſcriptorum notitiam dedit FABRICIVS *in bibliotheca graeca* Tom. XI. pag. 113 ſeqq. ſuntque inter huiusmodi collectiones notandae:

Conciliorum omnium generalium et prouincialium collectio Regia quae in XXXVII. Tomos diffuſa a. 1644 Pariſiis in publicum exiit.

Philippi

Philippi LABBE *Sacro sancta Concilia ad regiam editionem exacta, quae nunc quarta parte prodit auctior.* Paris 1674. fol. XVIII. Vol.

Ioan. HARDVINI *Collectio maxima conciliorum generalium prouincialium, decretalium et constitutionum summorum pontificum.* XII. Vol. Paris. 1715. fol.

Nic. COLETI *Sacrosancta concilia ad regiam editionem exacta.* Venetiis 1728. XXIII. Vol. fol.

Io. Dom. MANSI *Sanctorum conciliorum et decretalium collectio noua.* Luccae 1751. seqq. Tomus X prodiit 1765 qui acta conciliorum ab a. 590-653 continet. fol.

§. 500.

Sequuntur collectiones actorum conciliorum nationalium, veluti *Angliae, Hispaniae, Galliae* etc. Extant variae istiusmodi collectiones, et, quod attinet in specie in Germania habita concilia, CHRISTOPHORVS MATTHAEVS PFAFFIVS quidem acta ecclesiae germanicae luci publicae exponere tentauit, ast propositum exitu caruit. Hanc spartam vero postea ornare coepit IOSEPHVS HARZHEIM S. I. quo auctore prodierunt *Concilia Germaniae* Tom. I. Colon. 1759. Tom. II. et III. 1760. Tom. IV. 1761 et, mortuo HARZHEIMIO, eius collega HERM. SCHOLL edidit Tom. V. 1763. Tom. VI. 1765. fol.

Christ. Matth. PFAFF *delineatio collectionis nouae conciliorum germaniae*, apud FABRICIVM *in Biblioth. graeca* pag. 129 seqq.

Iosephi HARZHEIMII *Programma edendae collectionis conciliorum Germaniae.* Colon. 1757. fol.

§. 501.

Vltimam scriptorum huius classis speciem constituunt acta singulorum conciliorum quae recenset SAL-

MON in *Traité de l'etude des conciles*, in adiecto catalogo num X. pag. 959. ex quibus exempli caussa allegari sufficiet: *Magni et vniuersalis Constantiensis Concilii Tomi sex.* Opera et labore HERMANNI von der HARDT. fol. Francof. et Lipf. 1700.

TIT. II.

DE

EPISTOLARVM BVLLARVM ET BREVIVM PONTIFICVM COLLECTIONIBVS.

§. 502.

Superfunt praeter decretalium collectiones, quae supra (§. 459 feqq.) locum fuum obtinuerunt, aliae collectiones epiftolarum, bullarum et breuium Pontificum ab iis feparandae, inter actorum publicorum et diplomatum ecclefiafticorum collectiones potius hic recenfendae.

§. 503.

Pertinent huc potiffimum varia vti vocantur *Bullaria*, quae funt in duplici differentia, nimirum vel *generalia*, quae ad certi generis epiftolas et bullas non reftricta, vel *particularia*, quae ita reftricta funt, veluti ad huius feu illius pontificis, ad hunc vel illum concernentes bullas, epiftolas et breuia.

§. 504.

Praecipuum fcriptum huius claffis vero eft *Bullarium magnum romanum*, quod iam a. 1588 edi coeptum a LAERTIO CHERVBINO et vsque ad PAVLLI III. tempora pertingit. Poftea illud filius eius ANGELVS MARIA CHERVBINVS vsque ad Vrbani VIII. Pontificatum, et Patres Ordinis S. Francifci ANGELVS a LANTVSA et IO. PAVL. a

ROMA

ROMA ad a. 1672 ſeu CLEMENTEM X. continuarunt, et ſic adornatum VI Voluminibus ediderunt. Succeſſerunt deinde nouae editiones et ſupplementa, nimirum Luxenburgi et Romae, et vtriusque editionis ſupplementa ſucceſſiue prodierunt Luxenburgi, quorum vltimus tomus eſt Tomus XIII qui a. 1754 Luxenburgi prodiit.

CAPVT. II.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS DOCTRINALIS.

§. 505.

Sic abſoluta bibliotheca iuris ciuilis legali, ſequitur nunc bibliotheca iuris ciuilis doctrinalis, quae ſub ſe comprehendit ſcripta iuris ciuilis doctrinalia, (§. 374 et 339). Cum vero ſcripta doctrinalia, vel *generalia*, vel *ſpecialia* ſint (§. 342), ſecundum hanc differentiam de his ſcriptis agendum.

I.

DE SCRIPTIS DOCTRINALIBVS GENERALIBVS.

§. 506.

Scripta iuris ciuilis doctrinalia generalia ad quinque claſſes reduci poſſunt, quas conſtituunt; 1) *ſcripta propaedeutica iuridica generalia*; 2) *elementa vniuerſae iurisprudentiae vel ſaltim variarum eius partium*; 3) *lexica iuridica generalia*; 4) *ſcripta de ſingulis argumentis ob vnici argumenti quod tractant generalitatem generalia*; 5) *ob plurium argumentorum ex diuerſis iurisprudentiae partibus coniunctionem generalia ſcripta.*

TIT.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS IVRIDICIS GENERALIBVS.

§. 507.

Ad hanc ſcriptorum claſſem referri debent; 1) generalia iurisprudentiae praecognita ipſa; 2) ſcripta de ſingulis ad ea pertinentibus doctrinis; 3) collectiones ſcriptorum huius generis.

§. 508.

Scripta, quae ipſa praecognita iurisprudentiae poſitiuae generalia ſiſtunt, ſunt:

Ioan. KLEINSCHMIDT *Praecognitorum iurisprudentiae tractatus ſex.* Herbornae 1652. 8.

Vlrici MARBACH *Introitus ad iurisprudentiam apertus.* Ienae 1717. 8.

Io Ad. L. B. ab ICKSTADT *Meditationes praeliminares de ſtudio iuris ordine atque methodo ſcientifica inſtituendo.* Wirc. 1731. 4. et in EIVS Opuſculis Tom. I. num. 1.

Io. Iac. MOSERI *Anleitung zu dem ſtudio iuris iunger Standes vnd anderer Perſonen.* Franckf. vnd Leipz. 1736. Ien. 1743. 8.

Phil. BECKERS *Vorbereitung zur Rechtsgelahrheit.* Rint. 1745. 8vo.

Henr. Chriſt. Baronis de SENCKENBERG *methodus iurisprudentiae ex propriis et peregrinis iuribus germaniae receptae, aliquibus monumentis illuſtrata.* Franc. 1756. 4.

Io. Steph. PÜTTERS *Entwurf einer iuriſtiſchen Encyclopaedie.* Gött. 1757. 8.

EIVSD.

EIVSDEM *Neuer Versuch einer iuristischen Encyclopaedie vnd Methodologie.* Goett. 1761. 8.

Praecognita iurisprudentiae positiuae generalia me auctore. Halae 1759. 8.

Introductio in iurisprudentiam positiuam Germanorum communem, me auctore. Halae 1761. 8.

Noua introductio in iurisprudentiam positiuam Germanorum sistens I. Praecognita iurisprudentiae positiuae generalia. II. historiam iurium quibus in Germania vtimur; III. historiam litterariam iuridicam vniuersalem IV. Iurisprudentiam positiuam generalem, me auctore. Halae 1772. 8.

Henr. Christ. L. B. SENCKENBERG *Vorläufige Einleitung zu der ganzen in Deutschland üblichen Rechtsgelahrtheit*, Nördl. 1762. Rec. ibid. 1764. 8.

Aug. Frid. SCHOTT *Entwurf einer iuristischen Encyclopädie und Methodologie.* Leipz. 1772. 8.

§. 509.

Circa singulas doctrinas, quae praecognita iurisprudentiae generalia constituunt, versantur plurima scripta, ast talia quae minutiora scripta sunt. Ad eorum recensionem itaque in his initiis historiae litterariae iuridicae descendere non licet. Sunt vero potiora eorum sedulo annotata in *praecognitis iurisprudentiae generalibus*, quae primam partem meae nouae introductionis in iurisprudentiam positiuam constituunt.

§. 510.

Inter collectiones scriptorum eius generis de quibus hic loquor notari merentur.

Nicolai REVSNERI *Cynosura iuris.* Spirae 1583. 8. Scriptorum quae collectio haec continet indicem exhibet STRVVIVS in *bibliotheca iuris selecta.* Cap. 8. §. 11.

Christ.

Christ. Gottl BVDERI *de ratione et methodo studiorum iuris illustrium et praestantissimorum ICtorum selecta opuscula.* Ienae 1724. 4. Et huius collectionis contenta videre licet apud STRVVIVM l. c.

TIT. II.

DE

ELEMENTIS VNIVERSAE IVRISPRVDENTIAE VEL SALTIM VARIARVM EIVS PARTIVM.

§. 511.

Quae ad scripta doctrinalia generalia porro referri debent elementa vniuersae iurisprudentiae, vel saltim variarum eius partium, sunt I. *proliximora elementa huius generis*, quorsum referri possunt:

Petri GREGORII THOLOSANI *Syntagma iuris vniuersi atque legum pene omnium gentium et rerumpublicarum praecipuarum in tres partes digestum.* Franc. ad Moenum 1599. fol.

Helfrici Vlrici HVNNII *Encyclopaedia iuris vniuersi.* Coloniae 1675. fol.

Henningii RENNEMANNI *Iurisprudentia Romano-Germanica vniuersa ad methodum perspicuam, plenam et planam informata ac disputationibus perpetuis inclusa.* Erfordiae Vol. I et II. 1651. Vol. III et IV. 1658. 4.

Gottl. Gerh. TITII *iuris priuati Romano-Germanici etc. libri duodecim.* Lipf. 1709. 4.

§. 512.

Dantur porro II. *magis coarctata elementa huius generis*, quorsum pertinent:

Henr.

Henr. Ernest. KESTNERI *Compendium iuris vniuersi seu iurisprudentia positiua seculo accommodata, in qua solida priuati, criminalis, feudalis, ecclesiastici et publici iuris principia, eaque, quae in ipsis rerum momentis obtinent, noua facilique methodo per modum discursus exhibentur.* Rint. 1707. 4.

Systema elementare vniuersae iurisprudentiae positiuae communis imperii Rom. Germ. vsui fori accommodatum, me auctore. Halae 1749. ibid. 1762. 8.

Schematicus conspectus vniuersi iuris positiui, sistens Dan. Nettelbladt Systema elementare vniuersae iurisprudentiae positiuae etc. hic in tabulas mnemonicas redactum. Halae 1750. fol.

TIT. III.

DE

LEXICIS IVRIDICIS GENERALIBVS.

§. 513.

Sub *lexicorum iuridicorum generalium* nomine hic mihi veniunt, omnia ea scripta iuridica doctrinalia generalia, quae secundum ordinem alphabeticum sunt composita, siue sub lexici nomine, siue sub titulo locorum communium iuridicorum, thesauri practici, aut simili titulo, prodierint.

§. 514.

Sunt vero lexica iuridica generalia, vel *lexica stricte sic dicta*, quae verborum rerumue explicationes actu continent, indeque vel *verbalia*, vel *realia* sunt, vel talia quae *repertoria* proprie dici possent, quae nimirum tantum remittunt lectorem ad alia scripta, in quibus explicata sunt sub singulis vocibus notata.

§. 515.

§. 515.

Lexicorum iuridicorum *verbalium* alia ſunt *magis generalia*, ad certam verborum ſpeciem non reſtricta, alia vero *magis ſpecialia*, ita nimirum reſtricta. Sunt vero

I. *generalia lexica verbalia iuridica*

Lexicon iuridicum, hoc eſt, iuris ciuilis et canonici in ſchola et foro vſitatarum vocum penus ex antiquis et recentioribus ICtis ac Lexicographis praecipue ex BRISSONII, HOTMANI *et* PRATEII *lexicis, item ex* CVIACII *obſeruationibus et commentariis inſtructum.* Geneuae 1615. 8.

Phil. VICAT *Vocabularium iuris vtriusque ex variis ante editis, praeſertim ex* ALEXANDRI SCOTI, IO. KAHL, BARNAB. BRISSONII et IO. GOTTL. HEINECCII *acceſſionibus.* Tomi III. a. 1759. ex officina Bousquetiana 8.

Frid. Gottl. STRVVENS *Sammlung vnd rechtliche Erklärung unterſchiedener teutſcher Wörter und Redensarten.* Hamburg 1748. 4.

II. *Lexica iuridica verbalia magis ſpecialia*

Io. STRAVCHII *Lexicon particularum iuris.* Francof. 1671. 4. Nouiſſima editio prodiit Ienae 1719. 4.

Chriſt. Philipp. RICHTER *de ſignificatione aduerbiorum in iure tam ciuili quam canonico vſitatorum.* Ienae 1666. 4.

§. 516.

Progredior ad lexica iuridica *realia*, quae ſunt itidem

I. *generalia.*

Ioan. Chriſt. NERINGII *hiſtoriſch-Politiſches iuriſtiſches Lexicon.* Ex edit. nouiſſima 1734. 4.

Sam. OBERLAENDER *Lexicon iuridicum Romano-Germanicum.* Ex editione tertia Norib. 1726. 4.

Thomae

Thomae HAYMENS *Allgemeines teutsches iuristisches Lexicon.* Leipz. 1738. 8. mai.

Io. Hieronymi HERMANNI *Allgemeines teutsches iuristisches Lexicon.* Pars I. Ienae 1739. Pars II. ibid. 1741. fol.

II. *magis specialia*, quae

1. *potissimum ius peregrinum in Germania receptum respiciunt.*

CARDINALIS TVSCHI *conclusiones practicabiles.* Franc. et Lugd. 1623. fol. IX Tomis.

Thesaurus locorum communium iurisprudentiae ex axiomatibus Augustini Barbosae et analectis Ottonis Taboris aliorumque concinnatus. Editio, post OTTONIS TABORIS secundam, tertia, nouis axiomatibus SAMVELIS STRYKII aucta Lipſ. 1691. fol.

2. *ius domesticum concernunt*,

Pauli Matth. WEHNERI et *Ioan.* RVDINGERI *practicarum iuris obseruationum liber singularis.* Frf. ad Moen. 1643. 4. Editio noua, cum nouis diuersorum ICtorum additionibus, indicibus et praefatione IO. SCHILTERI prodiit. Argent. 1735. fol.

Christophori BESOLDI *Thesaurus practicus*, qui post varias editiones cum additamentis IO. IAC. SPEIDELII Aug. Vind. 1641. fol. et postea cum nouis accessionibus CHRIST. LVD. DIETHERRI, nec non AHASV. FRITSCHII, Norimbergae 1686. fol. prodiit. Ita aucta eius editio saepe repetita est, praesertim 1740.

§. 517.

Lexica iuridica generalia quae *verbalia* et *realia* simul sunt, potissimum ius germanicum concernunt, possuntque ad hanc classem referri:

Repertorium reale pragmaticum iuris publici et feudalis Imperii Romano-Germanici cum praef. BVDERI. Ienae 1751. 4. mai.

Repertorium reale practicum iuris priuati imperii Romano-germanici cum praef. IO. AVG. HELLFELD. P. I. 1753. P. II. 1755. P. III. 1760. P. IV. et vlt. ibid. 1762. 4 mai.

Georg. Stephan. WIESAND *Iuristisches Handbuch, worinnen die teutschen Rechte so wohl der alten als neueren Zeiten aus ihren Quellen hergeleitet, der Verstand der dunkelen Wörter vnd Redensarten erkläret, die merckwürdigsten Sachen aber in alphabetischer Ordnung kürtzlich erörtert werden.* Hildburgh. 1762. 8. mai.

§. 518.

A lexicis hactenus recensitis distinguo ea quae mihi sub *repertoriorum* nomine veniunt (§. 514), suntque in ea differentia quod lectorem, vel ad *variorum ICtorum varia scripta* remittant, vel non nisi ad *huius vel illius ICti varia scripta.*

§. 519.

Prioris generis repertoria sunt:

Io. Iac. SPEIDELII *bibliotheca iuridica vniuersalis reuisa, recognita et additionibus aucta cura* IAC. DAN. MOEGLINGII. Norib. 1728. II Tomi fol. Primo prodiit hic liber sub titulo: *Quaestionum iuridicarum omnis generis sylloge.* Deinde auxit et in meliorem ordinem redegit IO. IAC. CVRTIVS Cons. intimus Wurtenbergicus. Tandem vero sub hoc titulo prodiit cura MOEGLINGII.

Promptuarium practicum, ad modum locorum communium ordine alphabetico ex probatissimorum ICtorum

rum

rum ſcriptis practicis ſelectum. P. I et II. cum praef. IO. BENED. CARPZOVII Lipſ. et Zittav. 1722 et 1728. 8. Prodiit poſtea cura IO. GEORG. BERTROCHII Zittau. 1753. 8. et THOMAE HAYMII 1740. Nouo tomo vero auxit hoc repertorium ABRAH. KAESTNER Lipſ. 1744. 8.

D. MARTAE *Digeſta nouiſſima totius iuris vniuerſae ſcientiae, ex omnibus deciſionibus vniuerſi orbis quae tempore Auctoris impreſſae fuere, ad inſtar digeſtorum noua methodo compilata.* Franc. ad Moen. 1680. fol.

§. 520.

Ad poſterioris generis repertoria referri poſſunt:

Wigandi MOLLERI *Repertorium Carpzouianum* Lipſ. 1676. fol.

I. M. SCHNEIDT *vollſtändiges Regiſter über Cramers Schriften.* Vlm. 1768. 4.

TIT. IV.

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI OB EIVS GENERALITATEM GENERALIBVS.

§. 521.

Ad ſcripta huius claſſis referri debent, tam ea ſcripta doctrinalia, quae tractant *talia argumenta quae ad iurisprudentiam poſitiuam generalem pertinent:* quam ea, quae tractant argumentum quoddam, quod, licet huc referri nequeat, tamen *generale ideo eſt, quoniam nullo modo ad certam quandam partem iurisprudentiae referri poteſt.*

§. 522.

Scripta quae iurisprudentiam poſitiuam generalem ſpectant, ſecundum diuerſas partes huius diſcipli-

nae a ſe inuicem diſtinguenda ſunt, et huc pertinent, quoad

I. *iurisprudentiam poſitiuam generalem ſtricte ſic dictam*, omnia ea ſcripta quae ſeptem themata generalia iurisprudentiae, quae in ea pertractanda ſunt, reſpiciunt, ſicque ſcripta de *terminis technicis iuridicis generalibus*, *ſignis in ſcholis ICtorum receptis eorumque in computatione graduum et linearum vſu*; *perſonis*, *rebus et factis*; *legibus poſitiuis et actibus iuridicis*; *obligatione*; *iure*; *poſſeſſione et quaſi poſſeſſione*; *remediis iuris*.

II. *iurisprudentiam poſitiuam generalem ſocialem*, ſcripta de ſocietatibus perſonarum et applicatione dictarum doctrinarum ad eas.

Cum vero ſingula haec ſcripta in hoc ordine in *Noua introductione in iurispr. poſitiuam* ſuis locis allegata ſint, ea, ne actum agam, hic repetere nolo.

§. 523.

Sequuntur ſcripta huius claſſis poſterioris generis quae inde oriuntur, quod, cum fere nihil ſit in mundo de quo, quid circa illud iuſtum ſit, quaeri nequeat, dentur multa ſcripta iuridica doctrinalia, praeſertim diſſertationes iuridicae, quae argumentum tractant, quod nullo modo ad vnam alteramue partium iurisprudentiae referri poteſt, ſicque inter ſcripta, quae ſequentem bibliothecam doctrinalem ſpecialem conſtituunt, locum occupare nequeunt. Haec ſcripta itaque, cum iis tamen certus locus aſſignandus ſit in bibliotheca iuridica bene ordinata, alium quam hunc locum occupare nequeunt. Pertinent vero huc e. g. ſcripta iuridica de *muribus*; de *vento*; de *vino*; de *peſte*; de *ſymbolis* &c. &c. dum ſingula ſcripta huius generis hic recenſeri praeſens inſtitutum non permittit.

TIT.

TIT. V.

DE SCRIPTIS OB PLVRIVM ARGVMENTORVM EX DIVERSIS IVRISPRVDENTIAE PARTIBVS COMBINATIONEM GENERALIBVS.

§. 524.

Tandem et ad bibliothecam doctrinalem generalem referri debent ea ſcripta doctrinalia de ſingulis argumentis generalia, quae ideo generalia ſunt, quoniam plura ſingularia argumenta tractant, quae ad varias iurisprudentiae partes ſpectant. Si enim ſcripta plurium argumentorum ſpecialium, non niſi talia argumenta tractant, quae ad hanc vel illam iurisprudentiae partem praeciſe referri poſſunt, aut ſaltim potiora argumenta talia ſunt, potius ad bibliothecam doctrinalem ſpecialem referri debent. Tria itaque dantur requiſita ad quae attendendum, ſi determinandum an ſcriptum quoddam ad hanc claſſem referri debeat, vel non. Debet eſſe ſcriptum 1) *doctrinale*, ſicque nec legale, nec caſuiſticum (§. 339); 2) *plures diuerſas doctrinas iuridicas continere debet*; 3) *haeque ſic coniunctim explicatae doctrinae ad diuerſas iurisprudentiae partes ita ſpectare debent*, *vt ſcriptum eas continens ne quidem a potiori ad huius vel illius partis iurisprudentiae ſcripta referri poſſit.*

§. 525.

Quod attinet ipſa ſcripta iuridica huius claſſis, ea in ſubclaſſes diuidi nequeunt, ſuntque inter ea potiora haec:

Io. Iac. MOSERI *Miſcellanea iuridico-hiſtorica.* Frankf. vnd Leipz. 1729. Zweiter Theil 1730. 8.

Io. Carl. Henr. DREYERS *Sammlung vermischter Abhandlungen zur Erläuterung der teutschen Rechte vnd Alterthümer, wie auch der Critic vnd Historie.* Erster Theil. Rost. vnd Wismar. 1754. Zweiter Theil. Ibid. 1756. Dritter Theil. Ibid. 1763. 8.

EIVSD. *Zur Erläuterung der teutschen Rechte, Rechtsalterthümer vnd Geschichten angewandte Nebenstunden.* Bützow und Wismar. 1768. 4.

Car. Ferd. HOMMELII *iurisprudentia numismatibus illustrata, nec non sigillis, gemmis aliisque picturis vetustis varie exornata.* Lipsiae 1763. 8. Accessit C. A. KLOTZII *Auctarium.* Lips. 1765. 8.

EIVSD. *Rapsodia quaestionum in foro quotidie obuenientium.* Byruth. 1769. 4.

Io. Georg. ESTOR *Auserlesene kleine Schriften.* 3 Bände. Giessen 1734-1739. 8.

EIVSDEM *Neue kleine Schriften.* Erster Band. Marb. 1761. Zweiter Band. ibid. 1762. 8.

EIVSDEM *Anmerkungen über das Staats- vnd Kirchenrecht aus den Geschichten vnd Alterthümern erläutert.* Marb. 1750. 8.

GVNDLINGIANA, *darinnen allerhand zur Iurisprudentz Philosophie, Historie, Critic, Litteratur vnd übrigen Gelehrsamkeit gehörige Sachen abgehandelt werden.* I - XLV. Stück. Halle 1715 - 1727. 8.

David. Georg. STRVBENS *Rechtliche Bedencken.* IV. Theile. Hanouer 1761 - 1772. 4.

Io. Iac. REINHARD *Iuristisch vnd Historische kleine Ausführungen.* Erster Theil. Giessen 1745. Zweiter Theil. Ibid. 1749. 8.

Aug. Frid. SCHOTT *iuristisches Wochenblatt.* Erster Iahrgang. Leipz. 1772. 8.

Greinir

Greinir oder Nachlese von alten und neuen, fremden und eigenen, einheimischen und ausländischen; ungedruckten vnd seltenen gedruckten Sachen, Vrkunden vnd actis publicis, welche das römische päbstliche, Lehn - Statuten vnd Staatsrecht, wie auch die Ansprüche grosser Herren, die Reichs - Cammergerichtsverfassung, die Geschichte vnd gelehrte Wissenschaften betreffen. Drey Stük. Stockholm 1763 - 1765. 4.

Io. Heinr. von IVSTI *Historische vnd iuristische Schriften.* Erster Band. Francf. vnd Leipz. 1760. Zweiter Band. Ibid. 1761. 8.

Gosw. Ios. von BÜNINCK *Sammlung merckwürdiger Rechts - Händel.* IV. Partes. Heidelb. 1758 seqq. 8.

Io. Frid. EISENHARDT *Erzählungen von besonderen Rechtshändeln.* VII Theile. Halle 1767 seqq.

Otia in otio minime otiosi: enthaltend verschiedene rechtliche practische Anmerkungen, besonders über die Eisenhartische Erzählungen von besonderen Rechtshändeln. P. I et II. Lemgo 1771. 8.

Sammlung merckwürdiger Rechtshändel samt ihren Zweifels vnd Entscheidungsgründen, wie auch verschiedener Rechts - vnd anderen Materien, welche zu weiterer Erkenntnis vnd Erläuterung, so wohl der teutschen gerichtsübliben Rechtsgelahrtheit überhaupt, als besonders der Franckfurter Reformation vnd Anmerkungen darüber nützlich angewendet werden können. V. Theile. Francf.

Io. Frid. IOACHIM *Sammlung vermischter Anmerkungen.* Erster Theil 1753. Zweiter Theil 1756. Dritter Theil 1759. Vierter Theil 1764. 8.

Io. Christ. CLAPROHTS *Sammlung iuristisch - philosophisch - vnd critischer Abhandlungen.* Goett. IV Stück 1742 - 1747. 8.

Henr. Christ. SENCKENBERG *Meditationum ex vniuerso iure et historia volumen.* Giessae 1740. 8.

Carl. Gottl. KNORRENS *Rechtliche Anmerkungen worin so wohl die römische vnd teutsche Rechte erkläret vnd erläutert, als auch verschiedene Rechts-Fragen untersuchet vnd entschieden werden.* Halle 1752. 8. Zweiter Theil. ibid 1757. 8.

Christ. Gottl. BVDERI *Obseruationes iuris publici, feudalis, germanici et antiquitatum patriarum.* Ienae 1751. 8.

EIVSDEM *Symmicta Obseruationum et opusculorum ex monimentis diplomatibus ac scriptoribus fide dignis erutarum.* P. 1. Ienae 1756. P. 2. Ibid. 1760. 8.

Io. Peter von LVDEWIG *gelehrte Anzeigen.* Erster Theil Halle 1743. Anderer Theil 1744. Dritter Theil 1745. 4.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *Wetzlarische Nebenstunden.* P. 1-124. Vlm 1755-1772. 8.

EIVSDEM *Wetzlarische Beyträge.* Erster Band. Wetzlar 1763. 8.

EIVSD. *Obseruationes iuris vniuersi ex praxi recentiori supremorum imperii tribunalium haustae.* VI. Tomi Wetzlariae 1758-1772. 4.

Frid. Esaiae PVFFENDORFFII *Obseruationes iuris vniuersi quibus praecipue res iudicatae summi tribunalis regii et electoralis continentur.* IV Tomi Franc. et Lips. 1744-1770.

Io. Heinr. EBERHARDTS *Beyträge zur Erleuterung der teutschen Rechte.* Erster Theil. Fr. u. Leipz. 1769. 8.

Frid. BEHMER *Nouum ius controuersum.* Lemgouiae 1771. 4.

Christ. Frid. von LVTTICHAV *iuristisch-mathematische Abhandlungen.* Altona 1769. 8.

Guil.

Guil. Frid. PISTORII *Amoenitates historico-iuridicae.* P. I-VIII. Francof. 1731. 4.

II.

DE SCRIPTIS IVRIS CIVILIS DOCTRINALIBVS SPECIALIBVS.

§. 526.

Abſoluta parte prima bibliothecae iuris ciuilis doctrinalis, quae ſiſtit ſcripta doctrinalia iuris ciuilis generalia, ſequuntur ſcripta doctrinalia iuris ciuilis ſpecialia (§. 505). In horum ſcriptorum recenſione, ſimpliciter inhaerendum ſchemati partium eius partis iurisprudentiae poſitiuae Germanorum communis, quae ſub iuris ciuilis in ſenſu latiſſimo nomine venit, quod delineavi in commentatiuncula mea: *von dem gantzen Umfange der natürlichen vnd der in Teutſchland üblichen poſitiuen gemeinen Rechtsgelahrtheit etc.* Licet enim non deſint egregia ſcripta doctrinalia iuris ciuilis in ſenſu latiſſimo, quae non ius commune, ſed *particulare prouinciarum* et *vrbium germanicarum* concernunt, ea tamen, prout in bibliotheca legali (§. 437 et 445), ita et in hac doctrinali bibliotheca, non curo. Quae cum ita ſint, ſcripta iuris ciuilis doctrinalia ſpecialia in duas claſſes generales redigenda ſunt, quarum altera ſiſtit ſcripta *theoretica*, quae nimirum iurisprudentiam theoreticam, altera *practica*, quae iurisprudentiam practicam, ſpectant.

(1)

DE SCRIPTIS IVRIS CIVILIS THEORETICIS.

§. 527.

Secundum diuerſitatem partium iurisprudentiae ciuilis theoreticae, haec ſcripta ad quatuor claſſes generales, nimirum ſcripta iuris *publici*, *priuati*, *feuda-*

lis et *ecclesiastici*, secundum quas nunc recensenda sunt, reduci possunt.

(A)
DE SCRIPTIS IVRIS PVBLICI.

§. 528.

Prout ius publicum, vel *internum* seu ius publicum in specie sic dictum, vel *externum* seu ius gentium europaearum positiuum est: ita et scripta huius classis ita differunt inter se.

(a)
DE SCRIPTIS IVRIS PVBLICI IN SPECIE SIC DICTI.

Christ. Gottfr. HOFFMANNI *bibliotheca iuris publici, darinnen die zu dem teutschen Staats-Rechte gehörige Schriften, als collectiones legum et actorum imperii, systemata iuris publici, commentarii über die Reichs-Grund-Gesetze, insonderheit die zur Erläuterung des Westphälischen Friedens-Schlusses dienliche Schriften angeführet werden*, quae addita EIVS *introductioni in ius publicum.* Francf. an der Oder 1734. 8.

Io. Iac. MOSERI *Bibliotheca iuris publici S. R. Germ. Imperii.* P. I. Stuttg. 1729. P. II. ibid. 1730 P. III. nebst einigen Supplementis zu beyden ersten vnd zwey Haupt-Registern über alle drey Theile. 8

EIVSDEM *Neueste Bibliothec des allgemeinen teutschen Staats-Rechts.* Francf. 1771. 8.

§. 529.

Scriptorum doctrinalium iuris publici, alia sunt scripta *propaedeutica et systemata atque compendia iuris publici*; alia *scripta de singulis argumentis iuris publici.*

(a)

(A)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET COMPENDIIS ATQVE SYSTEMATIBVS IVRIS PVBLICI.

§. 530.

Hic, praemissis scriptis propaedeuticis iuris publici, de compendiis et systematibus iuris publici agendum.

TIT. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS IVRIS PVBLICI.

§. 531.

Scripta iuris publici propaedeutica sunt vel *generalia*, quae omnes doctrinas ad iuris publici praecognita spectantes comprehendunt, sicque *Praecognita iuris publici* sunt, vel *specialia*, quae non nisi hanc vel illam harum doctrinarum explicant.

§. 532.

Ad generalia huius classis scripta pertinent:

Io. Iac. MOSERI *praecognita iuris publici germanici generalissima.* Francf. vnd Leipz. 1732. 8.

Christ Gottfr. HOFFMANNS *Gründliche Vorstellung der eigentlichen vnd wahren Beschaffenheit des teutschen Staatsrechts*, *worinnen desselben Eintheilung vnd Fontes angezeiget*, *insonderheit aber der Unterscheid der cognitionis historicae*, *iuridicae et politicae S. R. I. ausgeführt wird.* Quae descriptio eadem est cum EIVS *Einleitung in das ius publicum des H. R. Reichs*, edita Francof. ad Viadrum 1734. 8. in fronte bibliothecae iuris publici.

§. 533.

§. 533.

Specialia huius claſſis ſcripta ſunt, partim *ſingularia ſcripta ſeorſim edita de ſingulis doctrinis ad praecognita iuris publici ſpectantibus*, partim *collectiones ſcriptorum huius generis.* Priora nimis ſpecialia ſunt vt hic recenſeri poſſint. Ad poſteriora vero pertinet collectio FRANCKIANA quae prodiit ſub titulo: *Collectio ſcriptorum de fatis, methodo, fine et obiecto iuris publici S. R. Imperii.* Lipſiae 1739. 4.

Henr. Gottl. FRANCKII *Notitia ſubſidiorum iuris publici maxime litteraria*, quae EIVS editioni VITRIARII de *adminiculis iuris publici* praemiſſa eſt. Lipſ. 1740. 4.

TIT. II.

DE
SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS PVBLICI.

Henr. Gottl. FRANCKE *Notitia vberior variorum iuris publici ſyſtematum*, praemiſſa EIVS *collectioni ſcriptorum de fatis, methodo &c.*

§. 534.

In recenſendis ſyſtematibus et compendiis iuris publici, ſcripta IO. IAC. MOSERI; IO. STEPH. PÜTTERI et reliquorum Publiciſtarum a ſe inuicem ſeparanda ſunt, cum a prioribus varia ſcripta quae huc pertinent edita ſint.

§. 535.

Inter tot ſcripta iuris publici Moſeriana, huius generis ſunt

I. *Compendia iuris publici Moſeriana*, qualia ſunt *Compendium iuris publici moderni germanici, oder Grundris*

der

der heutigen Staatsverfassung des teutschen Reichs. Tub. 1731. 8. et postea saepius.

Kürtzere Einleitung in das teutsche Staatsrecht zum Gebrauch der Anfänger in dieser Wissenschaft. Frf. vnd Leipz. 1753. 8.

Nachlese zu seinem compendio iuris publici. Züllichau 1637. 8.

II. *Systemata iuris publici Moseriana*, vbi a se inuicem distingui debent

1. *maius opus iuris publici*, *non quidem finitum sed abruptum, et quae eo pertinent reliqua scripta*, nimirum EIVS

Teutsches Staats-Recht cuius pars prima prodiit Norimbergae 1738. 4. quinquagesima et vltima vero Franc. et Lipf. 1753. 4.

Zusätze zu seinem teutschen Staatsrecht. P. I. Lipf. 1744. P. II. ibid. eod. 4.

Haupt-Register über die funfzig Theile des teutschen Staats-Rechts. 1754. 4.

2. *nouum maius opus iuris publici*, *quod successiue prodit per varios tractatus iuris publici*, *partim iam editos*, *partim adhuc edendos.* Eo fine iam editi tractatus sunt hi:

Von Teutschland und dessen Staatsverfassung überhaupt 1766.

Vom Röm. Kaiser, Röm. König vnd denen Reichs-Vicarien 1767.

Von denen Kaiserlichen Regierungsrechten und Pflichten 1772.

Von den Reichs-Ständen, der Reichsritterschaft und anderen Unmittelbaren 1767.

Von denen teutschen Reichstags Geschäften 1768.

Von der Reichsstände Landen, Landständen etc. 1769.

Von der Reichsstädtischen Regiments-Verfassung 1772.

Von

Von der teutschen Creysverfassung. 1773.

Von der Landeshoheit in Regimentssachen überhaupt. 1772.

Von der Landeshoheit in Iustitzsachen. 1773.

Von der Landeshoheit in Militairsachen. 1773.

§. 536.

Similiter IO. STEPH. PÜTTERVS inclaruit per varia scripta iuris publici huius classis, qualia sunt EIVS

Elementa iuris publici germanici. Editio legitima quarta tanta librorum apparatu instructa vt vel simul bibliothecae iuris publici inseruire possit. Goett. 1766. Prima editio prodiit 1754.

Noua epitome iuris publici germanici ad supplenda simul et emendanda passim elementa bis antea edita. Goett. 1757. 8.

Kurtzer Begriff des teutschen Staatsrechts. Goett. 1764. 8.

Institutiones iuris publici germanici. Goett. 1770. 8.

§. 537.

Reliqua compendia et systemata iuris publici sunt:

Io. BELITZ *Idea iuris publici per tabulas exhibiti.* Ien. 1668. Rudolst. 1676. fol.

Iac. THOMASII *doctrina Imp. R. G. in vsum incipientium tabulis comprehensa.* Lips. 1672. fol.

Ier. Eberh. LINCKII *stamina iuris publici Rom. Germ.* Argent. 1730. fol.

Iac. Carl. SPENER *Teutsches ius publicum oder des H. R. Reichs vollständige Staats Rechts-Lehre.* VII Theile. Francf. 1723-1733. 4.

Io. LIMNAEI *ius publicum*, quarto editum cura IO. SCHILTERI. Argent. 1699. T. I. II. III. et IV. siue addi-

additionum ad eundem librum tomus I. denique Tom. V. siue additionum II. Accessit Tom. VI. seu additionum tomus nouus ac III. cura AHASV. FRITSCH. Argent. 1680. 4.

Phil. Andr. OLDENBVRGERI *Limnaeus enucleatus et notis illustratus.* Gen. 1670. fol.

Burc. Gotth. STRVVII *syntagma iuris publici imperii nostri romano-germanici.* Ien. 1711. iterum ibid. 1720. 4. Denuo vero sub nouo titulo: *Corpus iur. publ. imperii nostri R. G.* prodiit Ienae 1748. 4. mai.

Phil. Reinh. VITRIARII *Institutones iuris publici.* Leid. 1686 et postea saepius. Ad quod compendium prodiit amplissimus commentarius, vulgo: *Vitriarius illustratus*, dictus cuius plenior titulus est: *Corpus iuris publici indefesso labore, exquisita industria et maximo studio viginti V annorum spatio ad ductum Institutionum Phil. Reinh. Vitriarii elaboratum* a IO. FRID. PFEFFINGERO, sub quo ex editione tertia, quatuor voluminibus constante, prodiit Gothae 1739. et in eius pleniorem vsum edidit CH. GOTTL. RICCIVS *repertorium locupletissimum in Pfeffingeri corpus iuris publici* i. e. *Vitriarium illustratum.* Gothae 1741. 4.

Io. Frid. RHETII *institutiones iuris publici germanici romani.* Francf. 1683. editio tertia Berol. 1698. 8.

Gabr. SCHWEDERI *introductio in ius publicum imperii rom. germanici.* Tubing. 1681. 8. et 1722. ex editione noua, ad cuius illustrationem faciunt LYNCKERI *analecta ad D. Gabr.* SCHWEDERI *introductionem in ius publ. imperii romano-germanici nouissimum.* Ien. 1680. 4. et NEVMANNI de PVCHHOLTZ *annotationes ad Gabr.* SCHWEDERI *introductionem in ius publ. imperii rom. germanici.* Prag. 1716.

Franc.

Franc. Ign. von WINDECK *Diss. epistolaris ad Guilielmum fratrem de Wenceslauii Xav. Neumann de Puchholtz annotationibus ad Schwederi introd. in ius public.* Munchen 1717. 8.
Gedancken über die Kritick der Windeckischen Dissertation. Ibid. 1718. 8.

Io. SCHILTERI *institutionum iuris publici romano-germanici* tomi II. Argent. 1696. 8.
Henr. COCCEII *iuris publici prudentia compendio exhibita.* Francf. ad Viadr. 1695. 8. ad cuius illustrationem faciunt IO MICH. LANGGVT *in H. de* COCCEII *prudentiam iuris publici animaduersiones.* Ienae 1721. 8. FRID. LVD. de BERGER *succinctae animaduersiones ad H. de Coccei iuris publici prudentiam.* Lipf. 1724. 8. et *Io. Frid.* HERTLINGII *anacephalaeosis exegetica principiorum iuris publici in Henr. de Coccei iuris publici prudentia exhibitorum.* Heidelb. 1726.
Gottl. Gerh. TITII *specimen iuris publici romano-germanici.* Lipf. 1698. editio tertia 1717.
Casp. Henr. HORNII *iuris publici romano-germanici eiusque prudentiae liber vnus.* Halae 1707. et 1725. ad cuius quatuor priora capita commentatus est IO. PETR. de LVDEWIG *in singularibus iuris publici Germ. Imp.* Halae 1730. 8.
Burc. Gotth. STRVVII *iuris publici prudentia.* Ienae 1722. et 1730.
Io. Iac. MASCOVII *principia iuris publici imperii.* Lipf. 1729. 8. Editio sexta multis nouis accessionibus pariter ac emendationibus ultra duplum fere aucta prodiit studio HENR. GOTTL. FRANCKII. Lipf. 1769. Edidit etiam GEORG. GOTTL. BOERNER *Erläuterung des teutschen Staatsrechts nach Anleitung der Mascouischen Grundsätze.* P. I. 1761. P. II. 1764. 8.

Dieter

Dieter. Herm. KEMMERICHII *introductio ad ius publicum imperii romano-germanici*, editio ſecunda Francof. et Lipſ. 1744. 8.

Io. Max. a GVNDERODE *Abhandlung des deutſchen Staatsrechts.* Gieſſ. 1743. 8.

Carl. Frid. NECKERS *kurtzer Vnterricht in dem Staatsrecht des H. R. R. deutſcher Nation, nebſt D. Io. Vlr. Cramers Vorrede.* Marburg. 1741. 8.

Io Iac. SCHMAVSSII *Compendium iuris publici.* Goett. 1752. et 1754. Nouiſſime cura SELCHOWII 1765. Prodiit etiam eius gallica translatio ſub titulo: *Tableau du Gouvernement actuel de l'empire d'Allemagne par I. I. Schmaus.* Paris 1755. 8. Ad illuſtrationem huius compendii faciunt IO. GEORG. PERTSCH et FRANC. DOM. HAEBERLIN *annotationes in I. I. Schmauſſii compendium iuris publici, inſigni apparatu ſcriptorum iuris publici inſtructae.* Brunsv. et Helmſt. 1761. 8. nec non SCHMAVSSENS *academiſche Reden und Vorleſungen über das teutſche Staatsrecht herausgegeben von* IO. ALB. HERM. HELDMANN. Lemgo 1766.

Io. Iul. SVRLAND *Grundris des deutſchen Staatsrechts.* Francf. 1757. 8.

Io. Henr. Chriſt. de SELCHOW *Elementa iuris publici germanici* Tom. I. continens ius publicum ſtricte dictum. Goett. 1769. 8.

Freyherr von KREITMAYR *Grundris des allgemeinen und teutſchen Staatsrechtes.* München 1770. 8.

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 538.

Scripta de ſingulis argumentis iuris publici, vel talia ſunt quae *plura ſingula argumenta* iuris publici ſimul tractant, vel ſunt ſcripta *vnius argumenti.*

(A)

DE SCRIPTIS DE VARIIS SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 539.

Hic iterum duae claſſes conſtitui poſſunt, dum alia horum ſcriptorum ſunt *ſcripta vnius auctoris de variis ſingulis argumentis iuris publici*, alia vero *collectiones ſcriptorum huius generis.*

TIT. I.

DE

SCRIPTIS VNIVS AVCTORIS DE VARIIS SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 540.

Scripta de ſingulis argumentis iuris publici vnius auctoris, quae varia ſingula argumenta iuris publici ſimul tractant, quaeque generatim *obſeruationes iuris publici* dici poſſunt, non niſi quoad auctores diuerſos inter ſe differunt, inter quos praecipuus eſt IO. IAC. MOSERVS, cuius ſcripta huius generis ſunt:

MOSERIANA. Erſtes Stück. Leipz. 1739. Zweites Stück. ibid. eod. 8.

Io. Iac. MOSERS *Vermiſchte Schriften über mancherley das teutſche Staatsrecht betreffende Materien.* Frf vnd Leipz. 1733. 8. Zweiter Theil 1736. 8.

EIVSDEM *Nebenſtunden von teutſchen Staats-Sachen* Erſter Theil. Francf. vnd Leipz. 1757. 8.

EIVSD. *Beytrag zu dem neueſten Staatsrecht vnd Staatshiſtorie Teutſchlands.* Erſter Theil. 1746. 8.

Samm-

Sammlung einiger neuen Abhandlungen von teutschen Staats-Sachen. Erste Sammlung. 1765. Zweite Sammlung 1765. 4.

Neueste kleine Staats-Schriften. Francf. und Leipz. 1768. 8.

§. 541.

Reliquorum publicistarum scripta huius classis sunt:

Christ. Gottl. BVDERI *Amoenitates iuris publici.* Ienae 1753. 8.

Dav. Georg. STRVBENS *Nebenstunden.* VI Theile. Hannover 1742-1765. 8.

Io. Wilh. von GOEBEL *Gründliche vnd vollständige Abhandlungen aus dem Staats-Rechte vnd den Geschichten.* In gegenwärtige Sammlung gebracht vnd mit einer Vorrede versehen von *Heinrich Gottl. Francken.* Helmstadt 1737. 8.

Gottfr. Dan. HOFFMANNS *Vermischte Beobachtungen aus den deutschen Staats-Geschichten vnd Rechten.* IV Theile. Francf. u. Leipz. 1761-1764. 8.

Abhandlungen aus dem teutschen Staats-vnd Lehnrecht zur Erläuterung einiger neuen Reichsangelegenheiten. Halle 1757. 8.

Christ. Gottfr. Dan. WAGNER *Obseruationes iuris publici.* Lips. 1770. 4.

EIVSDEM *Commentationes iuris publici.* Ibid. 1771. 4.

Herm. CONRINGII *Exercit. de republica Imp Germ.* Francof. 1677. 4.

Casp. THVCELII *electa iuris publici curiosa.* III Theile, Francof. 1694. 4.

Frid. Lud. de BERGER *Opuscula miscella quaedam iuris publici.* Lips. 1725. 8.

Io. STRAVCHII *Dissert. iuris publici.* Francf. 1680. 4.

Io. Frid. RHETII *Disput. iuris publici.* Francf. 1678. 4.

Io. Iac. Ios. SÜNDERMAHLER *Opuscula selectiores iuris publici doctrinas illustrantia.* Spirae et Worm. 1768. 4.

Erörterungen einiger eintzelnen Lehren des teutschen Staatsrecht me auctore. Halle 1773. 8.

Freie Gedancken über einige der neuesten Staatsstreitigkeiten. 1767. 8.

Anmerkungen über die teutsche Reichs-Sachen. Berlin 1741. 8.

Frid. Adolph. SORGENS *Allerlei über das mittlere Zeitalter des teutschen Reichs.* Francof. 1765. 8.

TIT. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM VARIORVM AVCTORVM DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 542.

Inter has collectiones obueniunt tales, quae continent scripta variorum auctorum superioris aeui de singulis argumentis iuris publici, taliaque sunt:

Ahasv. FRITSCHII *Exercitationes iuris publici.* Tomi tres et Vol. nouum, nec non Vol. noui pars altera.

Repraesentatio reipublicae germanicae s. Tractatus varii de S. R. Imp. regimine variorum auctorum etc. Norinb. 1657. 4.

Dan. ARVMAEI *Discursuum academicorum de iure publico* Vol. I. Ien. 1616. 4. Vol. II. ibid. 1620. Vol. III. ibid. 1621. Vol. IV. 1623. Vol. V. ibid. 1632.

S. Imperii romani ius publicum h. e. Dissertationes historico-iuridico-politicae ab aliquot Westphaliae ICtis clariss. pertractatae. Hanov. 1614. III. voluminibus in 4. Francf. 1620. Amstel. 1633. 4.

Nucleu

Nucleus diſcurſuum ſeu diſputationum hactenus in iure publico editarum collectus opera NIC. HAMPELII Typogr. Academ. Gieſſ. 1621. 4.

§. 543.

Licet collectiones ſcriptorum de ſingulis argumentis iuris publici, quorum auctores ſunt hodierni aevi publiſticae, maiorem praeſtarent vtilitatem, tamen non niſi vnica collectio huius generis exſtat, quae eſt IO. IAC. MOSERI *ſyntagma diſſertationum ſelectiorum ius publicum germanicum vniuerſale illuſtrantium.* Tubing. 1735. 4.

(B)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA VNIVS ARGVMENTI.

§. 544.

Scriptorum huius claſſis notitia quidem, ob ſcriptorum huius generis multitudinem, in his initiis hiſtoriae litterariae iuridicae exhauriri nequit: aſt tamen paucis de his ſcriptis agendum. Ante omnia autem monendum huc plerumque varia ſcripta referri, quae ſcripta iuris publici non ſunt. Cum enim iurisprudentia publica ſit pars iurisprudentiae theoreticae, et quidem ſecularis allodialis, ea ſcripta, quae concernunt modum tractandi publica negotia et negotia iudicialia in iudiciis imperii, ſicque ſcripta practica ſunt, nec non ea quae, vel feuda imperii, vel cultum diuinum et eccleſiam concernunt, ſicque ad ſcripta iuris feudalis et iuris eccleſiaſtici referri debent, huc non pertinent. Porro et ea ſcripta quae ſtatum publicum non concernunt, ſicque ſcripta iuris priuati ſunt, licet concernant ius priuatum illuſtrium, et quae quidem ſtatum publicum concernunt, aſt non internum, ſed externum, ſicque

ſcripta iuris gentium ſunt, a ſcriptis iuris publici ſeparanda ſunt.

§. 545.

Sic ſeparatis ſcriptis quae ſcripta iuris publici dici poſſunt, a ſcriptis quae vulgo ad ea referri ſolent, aſt talia non ſunt: ſcripta vnius argumenti ſingularis iuris publici in duas claſſes ſunt redigenda. Licet enim ſcriptum ad ſcripta de ſingulis argumentis iuris publici, quae non niſi vnum iuris publici argumentum tractant, referri poſſit et debeat, inde tamen nondum ſequitur illud praeciſe et vnice ad certam partem theoriae iuris publici referri poſſe. Hinc datur duplex claſſis ſcriptorum vnius argumenti ſingularis iuris publici, quarum vna ſub ſe comprehendit ea, quae ad certam theoriae iuris publici partem referri nequeunt, altera ea quae talia ſunt, vt ad vnam alteramue partem theoriae iuris publici referri poſſint.

(a)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA VNIVS ARGVMENTI AST AD CERTAM PARTEM THEORIAE IVRIS PVBLICI REFERRI NEQVEVNT.

§. 546.

Quae ſcripta vel ad hanc, vel ad ſequentem claſſem referri debeant dependet, quoad varia ſcripta, ab ordine ſyſtematis iuris publici, quem quilibit pro optimo habet. Hinc generatim determinari nequit, quae ſcripta praeciſe huius claſſis ſcripta ſint. Praeſertim maxime diuerſa claſſificatio ſcriptorum eius generis de quibus hic loquor inde oritur, quod alii in ſyſtemate iuris publici ſeparare ſoleant ius publicum, vt aiunt, generale a ſpeciali, alii vero non, quam poſteriorem methodum tamen in tradendo iure publico optimam eſſe cenſeo.

§. 547.

§. 547.

Si itaque ſuppono, in adornando ſyſtemate iuris publici hanc methodum obſeruari, ad ſcripta huius claſſis plura ſcripta pertinent, quam ad eam referri poſſunt ſi haec methodus non placet. Inde ex mea ſententia huius claſſis ſunt

HIPPOLITVS a LAPIDE *de ratione ſtatus Imp. R. G.* Sedini et Hamb. 1640. 4. Freyſt. 1647. 12. cuius verſio germanica prodiit 1761. 8. ſub titulo: *Abris der Staats-Verfaſſung, Staats-Verhältnis vnd Bedürfnis des Römiſchen-Reichs deutſcher Nation, nebſt einer Anzeige der Mittel zur Wiederherſtellung der Grundeinrichtung vnd alten Freiheit nach dem bisherigen Verfall. Aus* BOGISLAV PHILIPPS VON CHEMNITZ *vollſtändiger lateiniſcher Urſchrift mit Anmerkungen, welche die gegenwärtige Umſtände im Reich betreffen.* Maintz und Coblenz. 1761. 8. et hac occaſione: *Unpartheiiſche Gedancken über die Anmerckungen des teutſchen Hippol. a Lapide.* 2 Theile.

SEVERINVS de MONZAMBANO *de ſtatu imperii germanici.* 1667.

Io. W. RELFENDSO *de ſumma principum germaniae poteſtate.* 1669.

CAESARINVS FÜRSTENERIVS *de iure ſupprematus et legationis principum germaniae.* 1678. 8.

Lud. HVGONIS *Iurisprudentia particularis germanica ſeu de ſtatu regionum germaniae*, ex editione HACKMANNI. Helmſt. 1708.

MYLER ab EHRENBACH *de principibus et ſtatibus Imp. R. G.* Tub. 1671.

Io. Wolfg. TEXTOR *Ius publicum ſtatuum imperii.* Tub. et Francof. 1701. 4.

Entwurf eines deutschen Fürsten-Rechts. Leipzig 1768. 4.

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA VNIVS ARGVMENTI TALIA QVAE AD CERTAM PARTEM THEORIAE IVRIS PVBLICI REFERRI POSSVNT.

§. 548.

Systematicus ordo, secundum quem singulae doctrinae iuris publici in Systemate iuris publici tractandae sunt, determinat simul ordinem secundum quem horum scriptorum notitia acquirenda, eaque in bibliotheca iuris publici iuxta se inuicem collocanda sunt. Hinc notitia horum scriptorum potius cum ipsa theoria iuris publici coniungenda, id quod laudabili instituto fecit PÜTTERVS in *Elementis iuris publici germanici* supra (§. 536) laudatis, cui iungendus HAEBERLIN in notis ad SCHMAVSSII *compendium iuris publici* (§. 539). Quae cum ita sint, hic subsisto in recensendis scriptis iuris publici, et quoad hanc classem scriptorum iuris publici tantum addo, ex mea sententia haec scripta sic in ordinem redigenda esse. Cum totus ambitus iuris publici absoluatur his duabus doctrinis; de *reipublicae germanicae seu Imp. R. G. interna constitutione quoad eius potestatem ciuilem, territorium et membra*, et de *singulis iuribus in potestate ciuili germanica contentis iisque respondentibus obligationibus subditorum*, ad has duas summas classes reducenda sunt scripta iuris publici huius classis. Primae classis scripta sunt itaque triplicis generis, dum vel *potestatem ciuilem germanicam in genere*, vel *territorium Imp. R. G.* vel *membra Imp. R. G.* concernunt. Vbi, quoad vltimam classem, hic notandum,

tandum, membra Imp. R. G. quae hic non nisi in relatione ad statum publicum internum consideranda sunt, in hac relatione considerata ex quadruplici fundamento, nimirum in relatione ad *ordinem* (Stand); *dignitatem* (Würde); *officium* (Amt); *ipsam potestatem ciuilem germaniae* (Hoheit) inter se differre, sicque et scripta quae huc pertinent in has classes redigenda esse. Secundae classis scripta vero differunt pro iurium in potestate ciuili germaniae contentorum diuersitate, suntque ideo vel scripta de *iuribus generalibus in potestate ciuili contentis*, sicque potestatem *rectoriam*, *inspectoriam* et *executoriam* concernentia scripta, vel de *iuribus specialibus in potestate ciuili contentis*, sicque vel *bellicam*, vel *politicam*, vel *cameralem*, vel *iudiciariam* potestatem, concernentia scripta. Licet vero praeterea et potestas ciuilis *criminalis*, nec non potestas ciuilis *feudalis* et *ecclesiastica*, sint partes speciales potestatis ciuilis, scripta tamen quae has partes potestatis ciuilis concernunt per dicta §. 544. huc referri nequeunt.

(b)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI.

§. 549.

Scripta doctrinalia iuris gentium europaei, seu iuris publici externi, reduci possunt ad scripta iuris gentium europaei *generalia*, quae non praecise huius vel illius gentis europaeae iura et obligationes quoad alias gentes concernunt, et *specialia* quae talia scripta iuris gentium europaei sunt.

(𝔄)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI GENERALIBVS.

§. 550.

Generalia ſcripta iuris gentium europaei ſunt vel *ſcripta propaedeutica et ſyſtemata atque compendia*, vel *ſcripta de ſingulis argumentis*.

TIT. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET SYSTEMATIBVS ATQVE COMPENDIIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI.

§. 551.

Licet non dentur ſcripta propaedeutica huius generis, nec etiam ſyſtemata, tanquam compendia tamen huc referri poſſunt:

L'Abbe MABLY *Droit public de l'Europe fonde ſur les traites* Col. Allob. 1758. Geneue 1764. 8.

Io. Iac. MOSERS *Grundſaetze des ietzt üblichen Europaeiſchen Völckerrechts in Friedenszeiten.* Hanau 1750. 8.

EIVSDEM *Grundſätze des ietzt üblichen Europaeiſchen Völckerrechts in Kriegeszeiten.* Tub. 1752. 8.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI GENERALIBVS.

§. 552.

Scriptorum huius generis alia varia argumenta iuris gentium ſimul tractant, alia non niſi hoc vel illud argu-

argumentum ſingulare. Ad priorem claſſem referri poſſunt:

Frid. Carl. von MOSER *kleine Schriften zur Erläuterung des Staats-vnd Völckerrechts, wie auch des Hof-vnd Cantzlei-Ceremoniels.* Francf. 1751-1765. XII. Bände. 8.

Vermiſchte Abhandlungen aus dem europäiſchen Völcker-Recht wie auch von teutſchen und andern Europäiſchen Staats-desgleichen von Cantzley-Sachen. Hanau 1750. 8. 3 Stück.

Verſuche über einige Gegenſtände welche auf den Dienſt des Staats Einflus haben. Francf. und Leipz. 1772. 8.

§. 553.

Inter ea ſcripta iuris gentium europaei generalia quae non niſi vnicum quoddam argumentum tractant, alia ſunt talia, quae tractant argumentum tale, quod ad certam partem theoriae iuris gentium europaei referri nequit, alia vero tale quod eo referri poteſt. Poſteriora ſcripta tanquam minutiora et nimis ſpecialia, hic ſilentio praetereo. Inter priora vero potiora ſunt:

Iean ROVSSET *Intereſt preſent et les Pretenſions des Puiſſances de l'Europe.* a la Haye.

Chriſt. Henr. SCHWEDERI *Theatrum praetenſionum et controuerſiarum illuſtrium in Europa.* Lipſ. 1712 et cura AD. FRID. GLAFEY. Ibid. 1727. fol.

Io. Iac. SCHMAVSSENS *Einleitung zur Staatswiſſenſchaft des von ihm herausgegebenen corporis iuris gentium.* Erſter Theil. Leipzig 1741. Zweiter Theil 1747. 8.

Frid. Carl MOSERS *teutſches Hofrecht in zwölff Büchern.* Francf. und Leipz. 1754. Zweiter Band. Ibid. 1755. 4.

Gottfr.

Gottfr. STIEVENS *Europaeisches Hoff-Ceremoniel.* Leipz. 1723. 8.

(B)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI SPECIALIBVS.

§. 554.

Cum ſcripta iuris gentium europaei ſpecialia, ſint mihi ea ſcripta huius partis iurisprudentiae, quae concernunt iura et obligationes huius vel illius gentis europaeae, quoad alias gentes europaeas, facile patet in notitia horum ſcriptorum diuerſarum gentium europaearum rationem habendam, et pro gentium harum diverſitate ea in certas claſſes redigenda eſſe. Aſt, in his primis lineis notitiae ſcriptorum iuridicorum, ſingula haec ſcripta recenſeri nimis prolixum foret, et, cum hic praecipue gentis germanicae ratio habenda, ſufficiet notaſſe, huius claſſis ſcripta in bene ordinata bibliotheca iuridica ſecundum hanc diuerſitatem ita a ſe inuicem ſeparanda eſſe, quod alia aliorum iura et obligationes inter germanicam et alias gentes europaeas, alia vero reliquarum gentium europaearum iura et obligationes inter ſe, concernant.

(a)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI SPECIALIBVS QVOAD GENTEM GERMANICAM.

§. 555.

Egregia haec, aſt nondum ſatis exculta, diſciplina, quae pars quaedam iurisprudentiae poſitiuae Germanorum eſt, quaeque ſub iuris gentium europaei ſpecialis germanici nomine mihi venit, vel etiam ius publi-

publicum germanicum externum dici poteſt, duas habet partes, dum vel veritates de iuribus et obligationibus inter ipſam gentem germanicam et alias gentes europaeas, vel veritates de iuribus et obligationibus gentium germanicarum ſpecialium, tam inter ſe, quam inter eas et alias gentes europaeas, continet. Pro harum partium diuerſitate itaque differunt ſcripta iuris gentium europaei ſpecialis germanici. Aſt, licet dentur varia ſcripta minutiora huius vel illius ſpecialiſſimi argumenti, quae huc referri poſſunt: talium ſcriptorum tamen, quorum hic mentio fieri poteſt, vix aliud datur praeter IO. IAC. MOSERI *teutſches auswärtiges Staats-Recht nach denen Reichsgeſetzen und dem Reichsherkommen, wie auch aus denen teutſchen Staats-Rechts-Lehrern und eigener Erfahrung; mit beygefügter Nachricht von allen dahin einſchlagenden öffentlichen und wichtigſten neueſten Staats-Geſchäften, ſo dann denen beſten oder doch neueſten, und in ihrer Art einigen Schriften davon.* Francf. und Leipz. 1772. 4.

(b)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI SPECIALIS QVOAD RELIQVAS GENTES PRAETER GENTEM GERMANICAM.

§. 556.

Praeter rubrum ſcriptorum huius claſſis, quod ideo omittendum non erat, vt pateat quis locus in bene ordinata bibliotheca iuridica huius generis ſcriptis aſſignandus ſit, plura non addo, cum praeſens inſtitutum non permittat me vlterius progredi et ipſorum ſcriptorum huius claſſis notitiam adiicere.

(B)

(B)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI SEV CIVILIS STRICTE SIC DICTI.

Io. Henr. NACHTHOFER *Instit. iuris bibliothecales quibus iuxta titulorum in Institutionibus seriem auctores tam veteres quam recentiores, praecipue dissertationes selectiores recensentur.* Lips. 1688. 4.

Selecta bibliotheca iuridica tripartita alphabetica: 1) *nominalis;* 2) *realis;* 3) *ad librorum et titulorum in ff. seriem directa ex compendio Lauterbachiano collecta.* Stuttg. 1698. Tub. 1700-1707. 8.

Introductio in notitiam scriptorum iuris ciuilis, Saxonici et Cameralis iuxta ordinem alphabeticum disposita. Nordh. 1703. 8.

§. 557.

Ex duplici fundamento scripta doctrinalia iuris priuati seu iuris ciuilis stricte sic dicti, in diuersas classes redigi possunt, nimirum ex vno diuidendi fundamento in tres classes, secundum quas sunt, vel scripta iuris *romani*, vel scripta iuris *germanici*, vel scripta iuris *Rom. Germ. forensis*, ex altero fundamento vero in duas, nimirum in scripta *iuris priuati priuatorum* et scripta *iuris priuati illustrium.* Me iudice posterior diuisio priori praeferenda.

(a)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI PRIVATORVM.

§. 558.

Prout scripta doctrinalia cuiusque partis iurisprudentiae, vel *scripta propaedeutica et systemata atque compendia disciplinae* sunt, vel *scripta de singulis argumentis disciplinae:* ita idem etiam valet de scriptis iuris priuati priuatorum. Vnde secundum has classes horum scriptorum notitia pertractanda.

(A)

(A)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET SYSTEMATIBVS ATQVE COMPENDIIS IVRIS PRIVATI PRIVATORVM.

§. 559.

Et hic, prout ſemper, ſcripta propaedeutica a reliquis ſcriptis huius claſſis ſeparande ſunt.

TIT. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS IVRIS PRIVATI.

§. 560.

Licet non plane deſint ſcripta propaedeutica iuris priuati priuatorum, pauca tamen exſtant ſcripta quae huc proprie referri poſſunt. Alia eorum ſunt talia quae *totum ambitum praecognitorum*, alia talia quae *non niſi hanc ſeu illam eorum partem* abſoluunt.

§. 561.

Quod attinet prioris generis ſcripta ad ea referri poſſunt:

Georg. Lud. HERTZOGII *Commentatio iuridica in qua praecognita iurisprudentiae romanae mathematicorum ordine explicantur.* Ienae 1736. 8.

Io. Chriſt. BVCKY *Prolegomena iurisprudentiae ciuilis priuatae methodo ſcientifica conſcripta.* Lipſiae 1731. 8.

Carl. Frid. WALCHS *Vorbereitungsgründe der teutſchen bürgerlichen Rechtsgelahrheit.* Ien. 1757. 4.

Praecognita ſpecialia iurisprudentiae priuatae Rom. Germ. forenſis, me auctore. Halae 1773. 8.

§. 562.

§. 562.

Poſterioris generis ſcripta, quae ſpeciales doctrinas ad praecgonita iurisprudentiae priuatae pertinentes ſiſtunt, ſunt ſcripta minutiora et ſpecialiſſimi argumenti, quae hic addi praeſens inſtitutum non permittit, notaui vero ea in dictis meis praecognitis ſuis locis.

TIT. II.

DE

SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS PRIVATI.

§. 563.

Syſtemata et compendia iuris priuati ſunt in triplici differentia, dum alia ſunt ſyſtemata et compendia iuris *romani*, alia iuris *germanici*, alia *iuris romano-germanici forenſis.*

§. 564.

Syſtemata et compendia iuris *romani* ſunt:

I. *Secundum ordinem Inſtitutionum vel Pandectarum compilata ſyſtemata et compendia iuris romani*, veluti:

Io. VOëTII *Commentarius ad Pandectas* Volumina duo. Editio ſexta. Hagae Comitum 1731. fol.

Vlrici HVBERI *Praelectiones ad Pandectas*, quae cum praelectionibus ad Inſtit. ſaepius prodierunt. Franequerae 1699. Lipſiae 1707. ex editione THOMASII, et 1725. cum notis LüD. MENKENII, SCHVBERTI, GEBAVERI, nec non 1735. curante ANDR. FLOR. RIVINO 4.

Matth.

Matth. WESENBECCII *Commentarii in Pandectas iuris ciuilis et Codicem Iustinianeum olim dicta paratitla.* Amstelodami 1665. 4. mai.

Io. Ortwini WESTENBERGII *Principia iuris secundum ordinem Institutionum Imp. Iustiniani.* Amstel. 1699. 8.

EIVSDEM *Principia iuris secund. ordin. Digest.* Hard. 1712. 8.

Io. van MVYDEN *Compendiosa Institutionum tractatio.* Traiecti 1694. 8.

EIVSDEM *Compendiosa Pandectarum tractatio.* Traiecti 1695. 8.

Cornelii van ECK *Principia iuris ciuilis secundum ordinem Digestorum.* Vltraiecti 1691.

Io. Gottl. HEINECCII *Elementa iuris ciuilis secundum ordinem Institutionum.* Amstel. 1725. ibidem et Lipsiae saepius recusa 8. Illustrant ea IO. GEORG. ESTORIS *animaduersiones*, editioni quae Giessae 1727 prodiit adiectae et sigillatim recusae Berol. 1740 HEINECCII *dictata ad ea.* Berol. 1743. 8. EIVSDEM *Academische Reden über seine elementa.* Francof. ad Moen. 1748. 4. EIVSDEM *Recitationes in Elementa iuris ciuilis secundum ordinem Instit.* Wratislauiae 1765. 8. CAR. GOTTL. KNORRII *Obseruationes ad ea.* Halae 1758. 8.

EIVSDEM *Elem. iur. civ. secundum ord. Pandectarum.* Amstel. 1728. et cum annot. Auctoris. Francof. 1756. 8.

Georgii Christ. GEBAVER *Ordo Institutionum Iustinianearum breuibus positionibus comprehensus.* Goett. 1752. 8.

II. *Secundum ordinem naturalem conscripta systemata et compendia iuris romani*, veluti:

Brachylogus iuris ciuilis siue corpus legum paullo post Iustinianum conscriptum, pandens totius iuris Iustinianei ambitum cum notis perpetuis Ludouici Pesnoti, Pardulphi Prateii et Nicolai Reusneri. Edidit, praefatus est, emendauit HENR. CHRIST. SENCKENBERG. Francof. et Lips. 1743. 4.

Francisci CONNANI *Commentariorum iuris ciuilis libri decem.* Hanouiae 1610. Neap. 1724. fol.

Hugonis DONELLI *Commentariorum iuris ciuilis libri viginti octo, in quibus ius ciuile vniuersum singulari artificio atque doctrina explicatur.* Francof. 1596. fol. Hanouiae 1612.

Oswaldi HILLIGERI *Donellus enuclatus siue Commentarii Hugonis Donelli de iure ciuili in compendium ita redacti, vt verum nucleum contineant, iurisque artem quae amplo verborum cortice in illis tecta apertius exhibeant.* Tom I. Ienae 1611. Tom. II. 1617. 4. Lugd. 1619.

Arnoldi VINNII *Iurisprudentiae contractae siue partitionum iuris ciuilis libri quatuor.* Editio nouissima emendata. Lugd. 1748. 4.

Nicolai VIGLII *Digestorum iuris ciuilis libri quinquaginta in septem partes distincti.* Basileae 1568-1571. fol. Vol. IV.

Hermanni VVLTEII *iurisprudentiae Romanae libri duo.* Marb. 1618. Editio nouissima curante IO. GEORG. ESTORE prodiit ibid. 1748. 8.

Henr. de COCCEII *Systema nouum de iurisprud. nat. et Romana.* Berol. 1740.

Eberh. HABERNICKEL *Elementa iuris romani.* Goetting. 1757. 4.

EIVSD. *Institutiones iuris romani.* Ibid. 1764. 8.

Carl. Christoph. HOFACKER *Institutiones iuris romani.* Goett. 1773. 8.

§. 565.

§. 565.

Syſtemata et compendia iuris priuati *germanici*, ſunt:

Io. Frid. POLACK *Syſtema iurisprudentiae ciuilis germanicae antiquae.* Lipſ. 1733. 4.

Io. Gottl. HEINECCII *Elementa iuris germanici tum veteris tum quod hodie in ipſis obtinet rerum argumentis.* Halae Tom. I. 1736. Tom. II. 1737. 8.

Io. Rudolph. ENGAVII *Elementa iuris germanici ciuilis, veteris pariter atque hodierni.* Ienae 1737. 8. quorſum pertinet *Chr. Gottl.* RICCII *Spicilegium iuris germanici ad Engauii elementa iuris germanici.* Goett. 1750. 8.

Henr. Chriſt. L. B. de SENCKENBERG *Anfangsgründe der alten, mittleren vnd neuen teutſchen gemeinen Rechtsgelehrſamkeit.* Goett. 1737. 8.

Io. Stephani PÜTTERI *Elementa iuris germanici priuati hodierni.* Goett. 1748 et 1756. 8.

Mich. Henr. Georg. REINHARDI *Celeberrimorum virorum Georg. Beyeri, Io. Gottl. Heineccii, Io. Rud. Engauii et Io. Steph. Pütteri principia iuris germanici in ſuccinctis tabulis exhibita.* Lipſ. 1752. 4.

Io. Frid. EISENHARTI *Inſtit. iuris germanici priuati.* Halae 1753 et 1761. 8.

Benedicti SCHMIDII *Principia iuris germanici antiquisſimi, antiqui, medii pariter atque hodierni.* Norimb. 1755. 8.

Io. Georg. ESTOR *Bürgerliche Rechtsgelahrtheit der Deutſchen.* Marburg P. I. 1757. P. II. 1758. P. III. 1764. 8.

Io. Henr. Chriſt. de SELCHOW *Elementa iur. german. priv. hodiern.* Hanov. 1757. 1762. 1767. et 1771. 8.

§. 566.

Quod tandem attinet ſyſtemata et compendia iuris priuati *Romano-germanico forenſis*, ad ea pertinent:

I. *Secundum ordinem Inſt. vel Pandectarum compilata ſyſtemata et compendia huius generis*

Georg. Adam. STRVVII *Syntagma iuris ciuilis.* Ienae 1659. 4, quod ampliſſimo commentario illuſtrauit PETRVS MÜLLERVS et tribus Tomis 4. mai. edidit, quorum primus Norimbergae 1692; ſecundus 1698; tertius 1701 prodiit. Totum opus deinde recuſum Francf. et Lipſ. 1734. 4.

Compendium Lauterbachio-Schützianum. Prodiit 1675 per IO. IAC. SCHÜTZIVM. Exſtant perplures eius editiones, et variae variorum in illud notae quae collectae ſunt a IOAN. HENR. MOLLENBECCIO ſub titulo: *Theſauri iuris ciuilis ſ. ſuccinctae explanationis compendii Digeſtorum Schützio-Lauterbachiani.* Lemgouiae 1717. 4. et a CHRIST. HENR. FRIESLEBEN qui compilauit: *Schützium illuſtratum ſiue compendium iuris Schützio-Lauterbachianum ex complurium celeberrimorum Iuriſconſultorum notis et ſcriptis illuſtratum.* Altenb. 1735. 4. 2 Voll.

Wolfg. Adami LAVTERBACHII *Collegium theoretico-practicum.* Tub. P. I. 1691. P. II. 1704. P. III. 1711. Poſtea hae tres partes coniunctim prodierunt 1726. et ſaepius. 4.

Hier. TREVTLERI *Selectae diſputationes ad ius ciuile Iuſtinianeum quinquaginta libris Pandectarum comprehenſum*; et qui ad TREVTLERVM commentati ſunt *Rein.* BACHOVIVS et *Henr. Vlric.* HVNNIVS.

Collegium iuris Argentoratenſe Argent. 1616. 1617. II. Vol. 4. et poſtea Ibid. 1657. III. Vol. 4.

Io. Ioach. SCOEPFERI *Synopſis iuris priuati Romani et forenſis ad ductum Digeſtorum.* Frf. ad Viadrum 1702

1702. et poſtea ſaepius, praeſertim cum notis DAN. KOLSHORNII 1712. 8. Exſtant etiam KLEINII, et CASP. MATTH. MÜLLERI in eam notae. Roſt. 1706. 4. nec non DRESSELII Ien. 1719.

Lüder MENCKEN *Tractatio ſynoptica Pandectarum Theoretico-practica iuri communi vſuique moderno Imperii et praecipue Saxonico accommodata.* Lipſ. 1693. fol. quas tabulas deinde in compendium redegit filius GODOFREDVS LVD. MENCKENIVS ſub *Theoriae et Praxeos Pandectarum* elogio, duabus partibus 1714 et 1715. 8. Nouiſſima editio prodiit Lipſ. 1754. 4. ſub titulo: *Syſtema iuris ciuilis ſecundum Pandectas ex* LÜDERI MENCKEN *tabulis ſynopticis* etc. per CHRIST. SCHOENIVM.

Ge. ENGELBRECHT *Compendium iurisprudentiae* Helmſt. 1698. 4.

Georg. BEYERI *Delineatio iuris ciuilis ſecundum Inſtitutiones et pandectas.* Editio quinta prodiit Lipſiae 1738.

Iac. Frid. LVDOVICI *Doctrina Pandectarum.* Halae 1709. 8. et poſtea ſaepius. Exſtant in hoc compendium IO. HENR. ROTHERI *Comment. theor. practica in doctrinam Pandectarum Ludouicianam.* Halae 1742 8. et CAR. GOTTL. KNORRII *Obſerv. ſelectae.* Halae 1757. 8.

Iuſt. Henning. BOEHMERI *Introd. in Ius Digeſtorum.* Halae 1704. 8. ſaepius recuſa.

Io. Godofr. SCHAVMBVRG *Compendium iuris Digeſtorum.* Ienae 1746. 8. cuius itidem nouiores exſtant editiones.

Io. Aug. HELLFELD *iurisprudentia forenſis ſec. Pand. ordinem.* Ienae 1764. 1765. 1771. 8.

Nic. Hier. GVNDLINGII *Digeſta in quibus rationis principia, Ius Rom. et Teutonicum e genuinis fontibus*

 ſimul

ſimul ac pragmatica connexa ratione expenduntur, confuſaque noua et accurata methodo ſeparantur. Pars I. ſeu Prota. Halae 1723. 8.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *iurisprudentiae Rom. Germ. forenſis concatenata ratiociniorum ſerie ad ductum Inſtitutionum Iuſtinianearum pertractatae, idea exemplaris.* Marburgi 1756. 8.

II. *Secundum ordinem naturalem conſcripta ſyſtemata et compendia huius generis*

Georg. Adami STRVVII *Iurisprudentia Romano-germanica forenſis.* Ien. 1670. Saepius recuſa eſt haec Struuiana iurisprudentia, et annotationibus eam illuſtrarunt IO. IOD. BECK Nor. 1708, 8. atque IO. GOTFR. SCHAVMBVRG. Ienae 1737. 8. et prodiit 1760 Francof. noua editio cum his notis SCHAVMBVRGII. Exſtant etiam in hoc compendium IO. VLR. L. B. de CRAMER *Academiſche Reden über die gemeine bürgerliche Rechtsgelahrtheit, wodurch dieſelbe in ihren natürlichen Zuſammenhange vorgetragen und zugleich Georg. Ad. Struuens Iurisprudentia Rom. Germ. Forenſis erläutert wird.* Vlm. 1765. 4.

Ioan. Henrici BERGERI *Oeconomia iuris ad vſum hodiernum accommodata.* Lipſ. 1712. 4. Poſt alias editiones cura IO. AVG. BACHII prodiit Lipſ. 1755 et ibidem cura CAR. GODOFR. WINCKLER 1771. 4.

Io. Paul. KRESS *Specimen iurisprudentiae ciuilis forenſis.* Ienae 1709. 8. Helmſt. 1727. 8.

Iul. Bernh. a ROHR *Introductio in iurispr. priuat. Rom. Germ.* Lipſ. 1718. 8.

Godofr. BÖNIGKS *Digeſta iuris ciuilis Romani in ordinem naturalem redacta ad vſum fori accommodata.* Lipſ. 1714. 8.

Ioa.

Ioan. Georg. DARIES *Instit. Iurisprudentiae Romano-Germanicae.* Ienae 1749. 8 mai.

Io Lud. SCHMIDII *Institutiones iuris ciuilis.* Ien. 1771. 8.

EIVSD. *Systematica descriptio suarum Instit. iuris civ.* Ibid. 1772. 8.

Carl. Frid. DIETERICH *Systema elementare iurisprudentiae ciuilis priuatae communis Imp. R. G.* Erford. 1772. 8.

Adam. WEISHAVPT *Ius ciuile priuatum.* Tomus I. Ingolstadii 1771. Tom. II. Ibid. 1772. 8.

Conspectus iuris ciuilis communis Germanorum cum natiui tum adsciti in tabulis quibusdam exhibitus. Altorfii 1760. fol.

Aug. de BALTHASAR *Iurisprudentia ad ductum Institutionum Iustinianearum in tabulis.* Gryph. 1736. 4.

(B)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PRIVATI.

§. 567.

Absolutis scriptis iuris priuati, quae sunt scripta propaedeutica et systemata atque compendia iuris privati, sequuntur scripta de singulis argumentis iuris privati (§. 558). Sunt ea, vel scripta *plurium* argumentorum singularium iuris priuati, vel scripta *vnius* argumenti singularis iuris priuati.

(a)

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM SINGVLARIVM IVRIS PRIVATI.

§. 568.

Inter haec scripta dantur talia quae seorsim prodierunt et varia argumenta, quae saltim a potiori, ar-

gumenta iuris priuati ſunt, ſimul tractant, et talia, quae inde enata ſunt, quod ſcripta vnius argumenti ſingularis iuris priuati quae ſeorſim prodierunt ex poſt collecta ſint.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM SINGVLARIVM IVRIS CIVILIS, QVAE CONIVNCTIM EXPLICATA.

§. 569.

Quoad huius generis ſcripta ante omnia notandum, ea cum ſcriptis §. 408. obuiis non eſſe confundenda. Si enim ſcripta variorum argumentorum iuris priuati, magis *exegetica* quam doctrinalia ſunt, ad ea ſcripta, quibus §. 408. locum ſuum aſſignaui, referri debent. Aſt, ſi talia ſcripta magis doctrinalia quam exegetica ſunt, pertinent ad hanc claſſem ſcriptorum iuridicorum.

§. 570.

Sunt itaque ſcripta huius claſſis:

Io. Balth. WERNHERI *Selectae Obſeruationes forenſes*, quarum optima editio eſt quae prodiit Ienae 1738 fol. II Tomis. Acceſſit ibidem Volumen tertium 1749. Recuſa etiam ſunt duo priora volumina 1755 et 1756.

Henr. BROCKES *Selectae obſeruationes forenſes*. Lubecae 1765 fol.

Dauid. MEVII *Deciſiones ſummi Tribunalis Wismarienſis.* Prima editio prodiit Stralſundi ab a. 1664-1670. 4. quibus annis ſucceſſiue IX Partes huius operis prelo ſubiectae ſunt. Decima et nouiſſima ſtudio I. H. BOEHMERI edita Lipſ. 1740. fol.

Chriſt.

Chrift. LEVCHTII *Codex Meuianus continuatus ac fuppletus f. Codicis Meuiani fupplementum.* Aug. Vindel. 1703. fol.

Herm. Henr. ab ENGELBRECHT *Obferuationum forenfium maximam partem acceffionum ad Meuii opus decifionum fpecimen.* P. I. 1748. P. II. 1749. P. III. 1750. P. IV. 1771. Wifm. et Lipf. 4.

Pauli CHRISTINAEI *Decifiones Belgicae.* Antwerpiae 1636 feqq. Noua editio cura TOBIAE IACOBI REINHARDT prodiit Erfordiae 1734. fol. cum EIVS *Obferv. ad Chriftinaeum.*

Ant. FABRI *Codex definitionum forenfium in fenatu Sabaudiae tractatarum.* Lugd. 1606. f. et poftea faepius. Recentior editio vero prodiit Lipf. 1706. f.

Franc. de AMAYA *Obferuationes iuris.* Genev. 1633 4.

Arn. ROTGERSII *Apodicticae demonftrationes Iur. Rom.* Lugd. 1727. 4.

Phil. Rich. SCROEDERI *Origines praecipuarum iuris ciuilis materiarum ad Inftit. Iuftinianeas.* Regiom 1723. 4.

Zachariae HVBERI *de cafibus enucleatis quaeftionum forenfium ex iure romano et hodierno liber fingularis.* Franeq. 1712.

Vlr. HVBER *Digreffiones iuris Iuftinianei.* Franequ. 1696. 4.

Chrift. Henr. de BERGER *Decifiones fummi prouocationum fenatus Electoralis Saxonici.* Dresdae et Lipf. 1720. 4.

Petri HEIGII *Queftiones iuris tam ciuilis quam Saxonici.* Ienae 1601. Colon. 1713. 4.

Daniel MÖLLERI *Libri V. femeftrium.* Lipf. 1631. 4.

Ioan. KÖPPEN *Decifiones in quibus quaeftiones illuftres in Germania quotidie occurrentes et ad praxin iuris communis Saxonici et confuetudinarii Marchiae ac-*

commodatae pertractantur et deciduntur. Editio correctior Lipſ. et Francf. 1712. 4.

Matthiae COLERI *Deciſiones germaniae.* Lipſ. 1631. 4. Prima editio prodiit ibid. 1696.

Andreae GAILII *Obſeruationes camerales.* Optima editio eſt quae cum commentario GRAEVII prodiit. Francof. 1611. fol.

Eberh. FABRICII *Repetitiones Gailii, hoc eſt, enucleatio controuerſiarum quinquaginta fere, quae in duobus Andr. Gailii Obſerv. libris continentur.* Gieſ. 1655. 4.

Ioach. MYNSINGERI *Obſeruationes camerales* cum W. L. FABRICII comment. 1666. 4.

Andreae RAVCHBAR *Quaeſtiones iuris communis et Saxonici.* Witteb. 1634. 4.

Arnoldi VINNII *Selectarum iuris quaeſtionum libri duo.* Prima editio prodiit 1652. 12. quam variae aliae ſequutae ſunt editiones, veluti Francof. 1733. 4.

Georg. FRANTZKII *Variarum reſolutionum libri duo.* Gothae 1648. 4.

Io. Chriſt. HEROLDI *Obſeruationes forenſes.* Lipſ. 1690.

Chriſt. Vlr. GRVPEN *Diſceptationes forenſes.* Lipſiae 1737. 4.

Georg. Melch. de LVDOLF *Variarum obſeruationum forenſium* Pars I. Wetzlariae 1732. Edit. ſec. ibid. 1735. 4.

EIVSD. *Obſeruationum forenſium continuatio*, cum appendice duplici: I. Faſciculo ſententiarum cameralium nondum editarum. II. Sicilimentis ad hiſtoriam ciuitatis Wetzlarienſis. Ibid. 1732. 4.

EIVSD. *Obſerv. forenſium Pars III. et vltima cum faſciculis duobus adiunctorum quibus obſeruationes illuſtrantur. Acceſſit ſtatutorum quorundam patriae collectio*

collectio, cui praemissa est praefatio de cultu rei statutariae. Wetzlariae 1734. 4.

Mod. PISTORIS *Quaestiones iuris.* Lipſ. 1613. 4.

Hartm. PISTORIS *Obſerv. et Quaeſt.* Libr. IV. Lipſiae 1597 ſeqq. Ienae 1709. 4.

§. 571.

Caeterum adhuc notandum inter ſcripta legalia, quae per modum commentarii ad certas leges prouinciales prodierunt, dari talia ſcripta in quibus hac occaſione varia ſingularia argumenta iuris priuati communis ſunt ita tradita, vt haec ſcripta eundem cum ſcriptis §. praec. recenſitis praeſtent vſum. Vnde non poſſum non quin aliquam ſcriptorum huius generis, quae caeterum ad bibliothecam legalem pertinent, et ſub ſcriptis quorum §. 445 mentio facta comprehenſa ſunt, hic mentionem faciam. Sunt vero praecipua ex iis haec:

Benedicti CARPZOVII *Definitiones forenſes ad Conſtit. Saxonicas.* Lipſ. 1660. Noviſſime prodierunt Lipſiae 1723. cura ANDR. MYLII fol. ediditque GOSWIN AB ESBACH in eas obſeruationes et notas Francof. 1703. fol.

Matth. BERLICH *Concluſiones practicabiles ſecundum Auguſti Conſtit. Sax.* Lipſ. 1670 et poſtea ſaepius veluti 1739. fol.

Io. PHILIPPI *Obſeruationes iuris practicae ex deciſionibus Elect. Saxonicis caſuum dubiorum iuris anni 1661 collectis.* Lipſ. 1694. 4.

Caroli de MEAN *Obſeruationes et res iudicatae ad ius civile Leodienſe.* Leodii 1654. 1670. Tom. I-V. fol.

Ioach. SCHEPLITZ *Conſuetudines electoratus et marchiae Brandenburgenſis* Lipſ. 1617. quam editionem auctiorem dedit CHR. BENONI PAPE Berol. 1744. fol.

TIT.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM SINGVLARIVM IVRIS PRIVATI, QVAE SVNT COLLECTIONES SCRIPTORVM HVIVS GENERIS.

§. 572.

Licet pauca dentur huius classis scripta, quae hic notari merentur, ideo tamen, quoniam a prioribus differunt in eo, quod licet ab initio separatim prodierunt, ex post tamen collecta, hic ab iis separanda sunt. Interim tamen notandum, huc referri non posse ea scripta, quae ex collectione scriptorum de singulis argumentis iuris priuati, quae ab initio sigillatim prodierunt, quidem enata sunt, ast talia sunt, quae, nunc collecta, vt systema iuris priuati consideranda sunt, qualia inter systemata iuris priuati supra §. 566. recensita, obueniunt.

§. 573.

Si itaque dicta scripta quae huc pertinere videntur, ast supra §. 566 loco magis adaequato iam recensita sunt, separantur, quae supersunt et hic notari merentur sequentia sunt:

Augustini de LEYSER *Meditationes ad Pandectas quibus praecipua iuris capita ex antiquitate explicantur, cum iuribus recentioribus conferuntur, atque variis celebrium collegiorum responsis et rebus iudicatis illustrantur.* Tomi XI. ab a. 1717 - 1748 editi Lipsiae et Guelpherbyti. 4. Halae 1772. seqq. 8.

Iusti

Iusti Henn. BOEHMERI *Exercitationes ad Pandectas cura Georg. Lud. Boehmeri iunctim editae* VI Tomis. Goettingae 1745 - 1764. 4.

Georg. Lud. BOEHMERI *Electa iuris ciuilis.* Goetting. 1767. 4.

(b)

DE SCRIPTIS VNIVS SINGVLARIS ARGVMENTI IVRIS PRIVATI.

§. 574.

Et haec ſcripta a ſe inuicem ita diſtinguenda ſunt, quod alia eorum tale vnicum argumentum contineant, quod *varias theoriae iurisprudentiae priuatae partes* concernit, alia tale, quod ad *certam partem huius theoriae* vnice ſpectat.

(α)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGVLARIS IVRIS PRIVATI VARIAS THEORIAE EIVS PARTES CONCERNENTIS.

§. 575.

Ad ſcripta vnius argumenti ſingularis iuris priuati, quae varias theoriae eius partes concernunt, referri debent ſcripta quae tale argumentum tractant, quod circa communia variarum partium theoriae iuris priuati verſatur, quorſum pertinent *definitiones*, *diuiſiones*, *actiones*, *exceptiones* et *controuerſiae*. Hinc ſcripta de his argumentis huc pertinent, de quibus nunc agendum.

TIT.

TIT. I.

DE SCRIPTIS DE DEFINITIONIBVS DIVISIONIBVS, ACTIONIBVS ET EXCEPTIONIBVS IVRIS PRIVATI.

§. 576.

Scripta quae faciunt ad *definitiones* iuris priuati sunt:

Barnabas BRISSONIVS *de verborum iuris ciuilis significatione.* Francf. 1578 et postea saepius. Editio nouissima prodiit Halae 1742. fol.

Lud. Aug. WÜRFFEL *Iurisprudentia ciuilis definitiua exhibens definitiones in iuris ciuilis complexu obuias.* Francof. ad Moenum 1749. 8.

§. 577.

Quoad *diuisiones* seu *distinctiones* iuris priuati notari meretur

Io. Fr. LVDOVICI *Vsus practicus distinctionum iuridicarum.* Halae 1703. 1710. et ex recensione IO. GERARDI SCHLITTII Ibid. 1726. 1735. 8.

§. 578.

Sequuntur scripta de *actionibus* qualia sunt:

Sam. STRYCK *de actionibus forensibus inuestigandis et caute eligendis*, *vt et de actionum praescriptione.* Lips. et Francof. 1688. 4. et postea saepius.

KAR. SYLBINDI NICEI *monita plusquam quinque millia quibus totidem et amplius errorum absurdorum et deliquiorum tractatus nuperrimus Sam. Strykii de actionibus etc. conuincitur iuxta rationem solidam doctrinae Lynckerianae.* Francf. et Lips. 1699.

Iusti Henn. BÖHMERI *Succincta delineatio doctrinarum vsu frequentium de actionibus, gradibus matrimonialibus*

nialibus et successione ab intestato. Halae 1710. Recentissimae editiones vero prodierunt sub hoc titulo: *Doctrina de actionibus ad praxin hodiernam et nov. ordinat proc. elect. Saxonici adcommodata. Adiectae sunt in calce positiones de gradibus matrimonialibus et de ordine succedendi.*

Io. Lud. SCHMIDT *Systematica descriptio doctrinae de actionibus.* Ienae 1768. 4.

Carl. Frid. PAELIKE *Introductio in doctrinam de actionibus forensibus.* Butzouii et Wism. 1768. 8.

Godofr. Lud. MENCKEN *Introductio in doctrinam de actionibus forensibus.* Halae ad Salam 1769. 8.

Tabellarischer Entwurff von gerichtlichen Klagen, 1770. fol.

§. 579.

Doctrinam de *exceptionibus* illustrant varia scripta, quae duplicis generis sunt:

I. *Singula scripta de exceptionibus.*

Io. ZANGERI *Tractatus duo: de exceptionibus et quaestionibus.* Vittenb. 1586. 4. Nouissima editio Frf. 1730. 4. opera HENR. CHRIST. SENCKENBERGII prodiit.

Io. Hier. HERMANN *Einleitung zu den exceptionibus forensibus oder gerichtlichen Ausflüchten darinnen kürtzlich die dilatoriae und peremtoriae abgehandelt und mit nützlichen Formuln illustriret werden.* Ienae 1733. 8.

Q. Sept. Flor. RIVINI *Specimen exceptionum forensium exhibens dilatorias.* Lips. 1701. 8. Quinta editio prodiit 1721. cum I. H. BOEHMERI Diss. praelim. de *seruitute triturae forensis*, et Septemae de a. 1730 accessit HENR. HAHNII Tract. iurid. de *exceptionibus.*

II. Col.

II. *Collectio ſcriptorum de exceptionibus*, quam debemus HENR. CHRIST. SEMGKENBERGIO, quaeque prodiit Francof. ad Moenum 1733 ſub titulo:

Io. ZANGERI *aliorumque ſummorum ICtorum de exceptionibus et replicationibus opuſcula ſelecta, queis Zangeri de exceptionibus tractatus ita ſuppletur vt partis ſecundae locum obtinere poſſint.*

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE CONTROVERSIIS IVRIS PRIVATI.

§. 580.

Scripta de controuerſiis iuris priuati ſeu polemica ſcripta iuris priuati, quae controuerſas theſes iuris priuati exhibent, ſicque a ſcriptis hiſtoricis, quae ipſas controuerſias ſecundum ſuam originem et progreſſum recenſent, diſtinguenda, ſunt duplicis generis. Alia eorum ſecundum ordinem *Inſtit. vel pandectarum* exhibent theſes iuris priuati controuerſas, alia *non.*

§. 581.

Ad ſcripta polemica iuris priuati quae theſes iuris controuerſi ſecundum ordinem *Inſtitutionum vel Pandectarum* exhibent, pertinent:

Ant. SCHVLTINGII *Theſium controuerſarum iuxta ſeriem Digeſtorum decades centum*, cum praefatione IOAN. CONR. RVCKERI. Lugd. 17 8. 8.

Ge. Ad. STRVV *Euolutiones controuerſiarum in ſyntagmate iuris ciuilis comprehenſarum.* Francof. 1713. 4.

Samuel de COCCEII *Ius ciuile controuerſum.* Fancof. ad Viadr. 1713. ſaepius recuſum Veluti 1729. 4.

Andr.

Andr. Flor. RIVINI *Systema iurisprudentiae polemicae secundum ordinem pandectarum.* Vitemb. 1753. 4.

Io Iac. WISSENBACHII *Exercit. ad Inst.* Franeq. 1653. 4.

EIVSD. *Exercitationes ad Pandectas.* Lipſ. 1673. 4.

§. 582.

Reliqua ſcripta polemica iuris ciuilis ſunt:

Antonii MERENDAE *Controuerſiae iuris* Frf. 1626. 4. editae etiam cura Io. Mich. von LANGENDONCK. Venet. 1706. fol.

Andr. FACHINAEI *Controuerſiae iuris* Ingolſt. 1595. Colon 1614. 4.

Ant. FABER *de erroribus Pragmaticorum et interpretum iuris.* Lugd. 1598 ſeqq. IV. Vol. 4.

Georgii FRANTZKII *Exercitationes iuridicae XIV in quibus CXL controuerſiae ex principiis iuris diſcutiuntur.* Heidelb. 1663. 8.

Tob. BARTHII *Diſſenſus in praxi.* Centuria I-X. Dresdae 1739 ſeqq. 8.

Carol. Frid. WALCHII *Selectiorum iuris controuerſiarum ſylloge.* Ienae 1761. 8.

EIVSD. *Introductio in controuerſias iuris ciuilis recentiores inter ICtos agitatas.* Ienae et Lipſ. 1771. 8.

(β)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGVLARIS IVRIS PRIVATI CERTAM THEORIAE EIVS PARTEM CONCERNENTIS.

§. 583.

Haec ſcripta iuris priuati ſecundum ordinem ſingulorum argumentorum, qui in ſyſtemate iurisprudentiae priuatae romano-germanico-forenſis obſeruandus, a ſe inuicem ſeparari et in certas claſſes redigi debent. Ex mea ſententia itaque hic ſchemati ſyſtema-

 tis

tis huius partis iurisprudentiae, meis *praecognitis specialibus iurisprud. priuatae romano-germanico-forensis* annexo, inhaerendum. Sunt itaque scripta quae *successionem allodialem non concernunt*, ab iis quae *eam concernunt*, et, quoad priora, quae *ius rerum* concernunt, ab iis quae ad *ius personarum* spectant, quoad posteriora vero scripta de *iure in re*, a scriptis de *iure ad rem* separanda. Licet vero hic completa notitia scriptorum harum classium tradi nequeat, non possum tamen non quin de singulis his classibus quaedam, ea qua fieri potest breuitate, moneam, et scriptorum cuiuslibet classis quae sunt, libri (§. 338.) exempli loco quaedam adiiciam.

TIT. I.

DE SCRIPTIS DE IVRE IN RE

§. 584.

Cum dentur variae species iurium in re, secundum eas horum scriptorum notitiam tradendam et acquirendam esse per se patet. Indeque haec scripta redeunt ad scripta de *iure occupandi res nullius*; *dominio*; *iuribus in re aliena constitutis.* Hae iurium species enim sunt eae species iuris in re quae huc pertinent.

§. 585.

Quoad I. scripta de *iure occupandi res nullius* notandum, huc pertinere scripta doctrinalia iuris *aquatici*, *metallici*, *salinarii*, *venatorii*, *forestalis* etc. quae magis iura priuatorum inter se, quam iura inter subditum et superiorem concernunt, dum posteriora ad scripta iuris publici referri debent. Cum vero saepius de variis scriptis de iure occupandi res nullius dici nequeat, ea praecise ad vnam vel alteram harum classium pertinere, tum ea potius ad iuris priuati, quam publici,

scripta

ſcripta referenda eſſe cenſeo. Caeterum exempla ſcriptorum huius claſſis ſunt:

Ahasv. FRITSCHII *Ius fluuiaticum.* Ienae 1672. 4.

Georg. BAVSSENS *Inſtit. iuris metallici* P. I - III. Lipſ. 1740 ſeqq.

Chriſt. Gottl. RICCII *Zuverläſſiger Entwurff der in Deutſchland üblichen Iagtgerechtigkeit.* Nürnberg 1736. 4. Frf. 1772. 8.

Io. Iac REINHARDT *de iure foreſtali Germanorum nec non de iure in Germania celeberrimo Märckerrecht dicto.* Francoſ. 1738. 4. Ibid. 1759. 8.

Phil. Helfr. KREBS Tractatus politico iuridicus *de ligno et lapide.* Col. Franc. et Bonnae 1756. 4.

Georg. Chriſt. KREYSIG *bibliotheca ſcriptorum venaticorum.* Alt 1750.

Io. Gottl. STOER *de ICtorum in rem metallicam meritis.* Lipſ. 1745.

§. 586.

Sequuntur II. ſcripta de *dominio* quatenus huc pertinent, ſicque *dominium priuatum priuatorum*, tam plenum, quam minus plenum, *allodiale*, concernunt. Vnde ad hanc ſcriptorum iuris priuati claſſem etiam referri debent ſcripta de dominio rerum certi generis, veluti agrorum, pratorum, aedificiorum, etc. ſuntque e. g. ſcripta huius claſſis:

Val. Guil. FÖRSTER *de dominio liber ſingularis.* 1620. 4.

Io. Chr. AVGSPVRG *Iura de dominio.* Hanov. 1737. 4.

Io. HERING *de molendinis eorumque iure.* Frf. 1625. 4.

Andr. Guil. PAGENSTECHER *de iure horreorum.* Lemgov. 1749. 8.

Io. Burc. VERPOORTEN *de inueſtitura allodiorum.* Helmſt. 1743. 4.

Joan. LEONINI *Praelectiones de iure emphyteutico.* Frf. 1606. 1618. 8.

Franc. FVLGINEVS *de iure emphyteutico.* Geneuae 1555. fol.

Io. Iod. BECK *de iure emphyteutico* ſ. Erb-Zins-Recht. Norib. 1727. 1739. 4.

Georg. FRANTZKIVS *de laudemiis.* Ienae 1628. 1664. 4.

Triga libellorum quibus iura vſucapionum et complura iuris ciuilis veterumque auctorum loca explicantur. Hiſtoriam vſucapionum et longi temporis praeſcriptionum praemiſit, annotauit paſſim et praefatus eſt FRANC. CAR. CONRADI. Lipſ. 1728.

§. 587.

Porro III. huc pertinent ſcripta de *iuribus in re aliena conſtitutis*, veluti de *ſeruitutibus*, *pignore*, *iure cenſitico*, *retractu* et *iure bannario reali.* Ex tot ſcriptis quae huc pertinent, hic ſpeciminis cauſa notanda ſunt ſequentia:

Erneſt. Chr. WESTPHAL *Interpretationes iuris ciuilis de libertate et ſeruitutibus praediorum artis ordine digeſtae.* Lipſ. 1773. 8.

Mari. Aur. GALVANI *Diſſ. variae de vſufructu.* Genev. 1676. 4.

Chriſt. Gottl. RICCIVS *de dominio pignoris germanici in creditorem translato.* Gothae 1746. 4.

Lud. Conr. SCHROEDER *de natura et effectibus pignoris praetorii et iudiciarii.* Marb. 1751. 4.

Ernſt Chr. WESTPHAL *Erläuterung des Pfandrechts.* Leipz. 1770. 8.

Ioach. POTGIESER *de indole et natura pignoris et de obſtagio.* Marb. 1722. 4.

Carl. Frid. WALCH *vom Naherrecht.* Iena 1766. 8.

TIT

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE IVRE AD REM.

§. 588.

Quum ad eam partem theoriae iuris priuati, quae ſub nomine iuris ad rem venit, tam doctrinae de iuribus et obligationibus perſonalibus mediatis ex pactis et contractibus, quam de iuribus et obligationibus immediatis, referrri debeant: facile patet duplicis generis ſcripta eſſe, quae ad hunc locum referri debent.

§. 589.

Quod attinet I. ſcripta de *pactis* et *contractibus*, quoad ea notandum, ideo, quoniam totum ius rerum contradiſtinguitur iuri perſonarum, non ſimpliciter omnia ſcripta de pactis ad hanc claſſem referri poſſe. Quoties enim ſcriptum concernit pacta, quae ita reſpiciunt certum ſtatum perſonae, vt non niſi quoad eum locum habeant, talia ſcripta potius ad ſcripta de iure perſonarum referri debent. Quae huc pertinent ſcripta vero, ſunt ſcripta

1. *generalia*

Georg. Ad. STRVVII *Deciſiones Sabbathinae canonicae et practicae ſelectiores de conuentionibus et contractibus.* Ienae 1717. 4.

Nic. BVRGVNDIVS *de periculis et culpis in contractibus.* Louan. 1646. 8.

2. *ſpecialia* de

A. *Contractibus*, ſecundum contractuum diuerſitatem a ſe inuicem diſtinguenda, eorumque quaedam hic e. g. alleganda ſunt:

Tractatus de depoſito irregulari me auctore. Halae 1750.

Io. Lud. Iul. DEDEKIND Comm. iuridica *de contractu, quem irregulare depositum perhibuerunt, qui vero non est depositum, vel in alium contractum degenerat. Accedit censura peculiaris errorum, qui circa hanc materiam nouiter suborti.* Wolfenb. et Lipsiae 1753. 4.

Io. GOEDDAEVS *de contrahenda et committenda stipulatione.* Herb. 1602. 8.

Ant. HERING *de fideiussoribus.* Francf. 1614. 4.

Io. Lud. SCHMIDIVS *de fideiussore plane non obligato.* Ienae 1763. 4.

IDEM *de fideiussore principaliter obligato.* Ien. 1768. 4.

Andr. WEGEN *de locatione et conductione.* Lipf. 1696.

Dav. MEVIVS *Resolutio illustrium quaestionum iuris in causis proprietariorum et pensionariorum controversis.* Wism. 1675 Stettini 1727. 4.

Carl Gottfr WINCKLER *Von Kriegesschäden der Pächter vnd Miethsleute.* Leipz. 1762. 8.

B. *pactis priuatis successionem non determinantibus*, quae itidem secundum pactorum diuersitatem a se inuicem distinguenda sunt, hucque etiam pertinent scripta de cambiis, quippe quae ad scripta de iure personarum, licet ita videatur (§. 589), referri nequeunt. Sunt vero hic e. g. notanda sequentia scripta:

Frid. Ernst. LEHMANN *de variis ludendi generibus eorumque iure.* Budissae 1680. 4.

Das Lotto-Recht: oder rechtliche Betrachtungen über dieienigen Vorfälle, so sich bey dem Zahlenspiel oder so genanten Lotto theils schon zugetragen haben und theils in der Zukunft noch zutragen möchten. Coburg 1771. 4.

Io. Christ. FRANCKII *Institutiones iuris cambialis.* Halae 1721. Ienae 1737. Lipf. 1741. 8.

Io.

Io. Gottl. HEINECCII *elementa iuris cambialis.* Amſtel. 1742. 8. Franc. ad Viadrum et alibi ſaepius recuſa, cum IO. FRID. EISENHARTI *ſpecimine bibliothecae cambialis.* Noua editia prodiit Nor. 1764.

Io. Henr. Chriſt. de SELCHOW *Grundſätze des Wechſelrechts.* Goett. 1758. 8.

W. G. VANGEROW *Entwurf des Wechſelrechts nach den Grundſätzen der Preuſſiſchen Staaten.* Halle 1773. 4.

§. 590.

Sequuntur II. ſcripta de *iuribus et obligationibus perſonalibus immediatis*, quorſum et referri debent ſcripta de *quaſi contractibus.* Ad huius claſſis ſcripta itaque e. g. referri debent:

Andr. CLVDII varii tractatus de condictionibus, veluti 1) *de condictione cauſa data cauſa non ſecuta.* Mogunt 1610. 4. 2) *de condictione indebiti.* Francf. 1605. 4. 3) *de condictione furtiua* Lipſiae 1659. 4) *de conditione certi* Helmſt. 1598. 8.

Iac. MAESTERTIVS *de condictione indebiti.* Lugd. 1639. 8.

Petri van der SCHELLING Diatribe *de lege Rhodia de iactu.* Lugd. Bat. 1722. 8. mai.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS DE IVRE PERSONARVM.

§. 591.

Scriptorum de iure perſonarum notitia, ita, ſi quid video, in ordinem redigenda, vt pro ſtatuum hominum in iure priuato explicandorum diuerſitate, ſcripta huius claſſis a ſe inuicem ſeparanda.

Hinc I. ſcripta quae *ſtatum hominum naturalem* concernunt merito primam claſſem horum ſcriptorum conſtituunt, qualia e. g. ſunt:

Alphonſus a CARANZA *de partu.* Coll. All. 1629. 1630. 4.
Sam. STRYK *de iure ſenſuum.* Francof. ad Viadrum 1671. et poſtea ſaepius.
Henr. HAHN *de iure ſexus foeminini ſingulari.* Helmſt. 1664. 4.
Ioachimus WIBELIVS *de contractibus mulierum.* Stutg. 1656. 4.

§. 592.

Primae claſſis ſcripta excipiunt II. ſcripta quae *ſtatus hominum ciuiles* in ſpecie ſic dictos, aſt tantum quoad ſtatum *libertatis* et *familiae*, concernunt. Modo notetur quoad ſtatum libertatis conſultius eſſe, huc tantum referri ſcripta Iur. Rom. de ſeruitute, ſcripta iuris germanici, aut iuris romano-germanici de ruſticis ſeruis vero, ad ſequentem claſſem de ruſticis remitti. Quae cum ita ſint exempla ſcriptorum huius claſſis ſunt:

Laur. PIGNORIVS *de ſeruis.* Auguſtae Vindel. 1614. 4.
Wilh. a LOON *de manumiſſione ſervorum apud Romanos.* Vltrai. 1685. 12.
Phil. PASCHALIS *de viribus patriae poteſtatis.* Vratisl. 1672. Venet. 1655. et Vratisl. 1727 fol.
Paulus MONTANVS *de iure tutelarum et curationum.* Lugd. Bat. 1595. Francof. 1608. 8.
Dion. GOTHOFREDVS *de perſonis ſui iuris in tutorum poteſtate conſtitutis.* Argent. 1595. 4.
Io. Chr. SIECKEL *Compendium oeconomiae tutorum et curatorum theoretico-practicum.* Quedl. 1749. 8.

§. 593.

Sequuntur III. ſcripta, quae ſpectant ad *ſtatus hominum ciuiles vulgares.* Quo plures vero dantur ſtatus homi-

hominum ciuiles vulgares in iurisprudentia romano-germanico-forensi explicandi, eo maior est numerus scriptorum huius classis. Ordinem secundum quem notitia eorum tradenda, eaque in bibliotheca bene ordinata collocanda sunt, determinat ordo systematis iurisprudentiae priuatae in tradendo iure personarum quoad status hominum ciuiles vulgares obseruandus. Hinc patet huc pertinere scripta de statu

1. *existimationis ciuilis*, veluti

 Marq. FREHERI Tract. *de fama.* Basileae 1588. 8.

 IDEM *de existimatione acquirenda, conseruanda et amittenda sub quo et de gloria et de infamia.* Basileae 1581. 8.

2. *religionis*, quatenus hic status ad iurisprudentiam priuatam, quae est pars iurisprudentiae secularis referri potest. Vnde huc praesertim referri debent scripta de iudaeis, veluti

 Io. Iod. BECK *vom Recht der Iuden.* Nürnb. 1731. 4.

 Io. Frid. FISCHER *de statu et iurisdictione Iudaeorum* Argent. 1763. 4.

3. *ordinis hominum in germania.* Vnde huc pertinent scripta de

 A. *Nobilibus*, quatenus ad scripta iuris publici (§. 548) referri nequeunt, quorsum potiora eorum pertinent.

 B. *Ciuici ordinis hominibus*, quorsum et referri debent scripta de vrbibus mediatis, veluti

 Balth. Conr. ZAHNII *Politia municipalis.* Lipsiae 1713. 4.

 C. *Rusticis*, quorsum et sic dicta scripta *iuris georgici* pertinent, veluti

 Gottfr. *Christ.* LEISERI *Ius georgicum s. Tractatus de praediis.* Lipsiae 1698. 1713. et 1742. 8.

Io. DENECKENS *Neu vermehrtes Dorf-und Landrecht.* Ex edit. V. cum additionibus et resolutionibus CHRIST. LAVR. BILDERBECK. Frf. und Leipz. 1739. 4.

Io. Gottl. KLINGLERS *Sammlungen zum Dorf- und Bauren-Recht.* IV Tom. Leipz. 1749 seqq.

Ioach. POTGIESSER *de statu seruorum veteri et nouo.* Lemg. 1736.

Io. Guil. de GOEBEL *de iure et iudicio rusticorum fori germanici.* Helmst. 1742.

Ge. LENNEP *von der Leyhe zu Landsiedelrecht.* Marb. 1769. 4. II. Vol.

4. *Dignitatis ciuilis*, quatenus ad scripta iuris publici referri nequeunt,

Io. Christ. ITTER *de honoribus et gradibus academicis.* Editio noua 1698. 4.

5. *Officii publici vel priuati*, quorsum praesertim pertinent scripta de iure militari talia, quae non ipsam belligerationem, sed statum militum, concernunt, veluti

Frid. Andr. Gottl. GNÜGEN *Gründliche Anleitung zum Kriegesrecht.* Ienae 1750. 8.

C. F. W. ZINCKENS *Einleitung zur Kriegesrechtsgelahrheit.* Helmst. 1771. 8.

Io. a BEVST *Obseruationes militares.* Goth. 1743 seqq. 4.

Io Georg. ESTOR *Sammlung militarischer Abhandlungen.* Marb. 1763. 8.

Georg. Frid. MÜLLERS *Königlich Preussisches Kriegesrecht.* Berl. 1760. 8.

6. *Vitae generis et quaestus*, quorsum praesertim referri debent scripta quae mercaturam et commercia, vt et rem opificiariam, concernunt, veluti

Io. MARQVARDVS *de iure mercatorum et commerciorum.* Francof. 1662. fol.

Petr.

Petr. PECK *de re nautica.* Arnst. 1668. 4.

Io. Iul. SVRLAND *Europäisches See-Recht.* Hann. 1750. 8.

Henn. WEDDERKOPP *Introductio in ius nauticum.* Flensb. 1757.

Das Recht der Assecurantzen und Bodmereyen systematisch abgehandelt. Koenigsb. 1771.

Io. Adol. CRONIVS *de iure assecurationum.* Rost. 1725.

Fasciculus scriptorum de iure nautico et maritimo. Halae 1740. 4. qui continet IO. FRANC. STYPMANN *ius maritimum et nauticum*; REINHOLDI KVRICKE *de adsecurationibus diatriben* et IO. LOCCENII *ius maritimum.*

Frid. Gottl. STRVVII *Systema iurisprudentiae opificiariae.* Lemg. 1738. fol.

Io. Henr. FRICKE *Grundsätze des Rechts der Handwercker.* Kiel 1771. 8.

Io. Gottl. SIEBER *von den Schwierigkeiten in den Reichs-Städten das Reichsgesetz von 16. Aug. 1731. wegen des Misbrauchs bei den Zünften zu vollziehen.* Görl. und Leipz. 1771. 8.

TIT. IV.

DE

SCRIPTIS DE SVCCESSIONE ALLODIALI.

§. 594

Omnia scripta de successione, quae in germania secundum leges positiuas Germanorum locum habet, vel *allodialem*, vel *feudalem* successionem concernunt. Cum itaque posterioris generis scripta ad iuris feudalis scripta referri debeant, hic de scriptis prio-

ris

ris generis eatenus agendum, quatenus ſunt ſcripti iuris ciuilis ſtricte ſic dicti; dum ſcriptis de ſucceſſione allodiali in bona *clericorum* et bona *coniugis*, potius inter ſcripta iuris eccleſiaſtici ſuus locus aſſignandus ſit.

§. 595.

Quae itaque huc pertinent ſcripta de ſucceſſione allodiali ſunt I. talia quae concernunt, ſaltim a potiori, ſucceſſionem *romanam.*

1. *generatim*, veluti

Franc. de BARRY *de ſucceſſionibus teſtati et inteſtati.* Tomi II. Lugd. 1671. fol.

Frid. Chriſt. HARPRECHT *Tractatus academici de ſucceſſionibus.* Vlmae 1698. II. Vol. 4.

2. *ſpeciatim*

A. *legitimam* ſ. *ab inteſtato*

Guil. RANCHINI Tract. *de ſucceſſionibus ab inteſtato.* Pariſ. 1594 Francof. 1601. Lipſ. 1771. 8.

Io. Chriſt. KOCH *ſucceſſio ab inteſtato ciuilis in ſuas claſſes noua methodo redacta.* Gieſſae editio 3. 1772. 8.

Samuel STRYK *de ſucceſſione ab inteſtato.* Francof. ad Viadrum 1669. 4. Editio quinta prodiit Halae 1719. 4.

B. *non legitimam*, praeſertim *teſtamentariam*

Io. Henr. SVMMERMANN *de origine et progreſſu teſtamentorum apud Romanos pariter ac Germanos aliosque populos.* Berolini 1735. 4.

Alb. Diet. TRECKEL *de origine et progreſſu teſtamentifactionis praeſertim apud Romanos.* Lipſ. 1739. 4.

Caſp. MANZIVS *de teſtamento valido et inualido.* Aug. Vind. 1661. 1680. fol. Vlmae 1726. 4.

Lucas van de POLL *de exheredatione et praeteritione.* Vltrai. 1712. 4.

Car.

Car. LOVARDVS *de vera origine querelae inofficiosi testamenti ex lege Glicia.* Dresdae 1762. 8.

Eman. DVNIVS *de veteri et nouo iure codicillorum.* Rom. 1752. 8.

Petr. PECKIVS *in vniuersam legatorum materiam.* Lovan. 1553. 4.

Vinc. FVSARIVS *de substitutionibus.* Genev. 1464 et postea saepius veluti Coloniae 1628. fol.

Claud. CHIFLETIVS *de substitutionibus.* Lugd. 1584. 8.

Io. GODDAEVS *de perplexa substitutionum materia.* Marp. 1603. 4.

Marci Ant. PEREGRINI Tr. *de fideicommissis.* Venet. 1594 et postea saepius veluti Norimb. 1725. f.

Ant. BELLONVS *de iure accrescendi.* Geneuae 1628. f.

Thom. PAPILLONIVS *de iure accrescendi.* Paris. 1613. 8. et Lugd. Bat. 1640.

Ant. GOVEANVS *de iure accrescendi.* Ienae 1596. 8.

Amad. ECKHOLT *Pentas accretionis iuridicae.* Lipsiae 1657. 12.

§. 596.

Sequuntur II. ea scripta de successione allodiali quae spectant ad *successionem germanicam* et *hodiernam* tam *legitimam* s. *intestatam*, quam *non legitimam.*

Io. Iac. REINHARD *von dem Erbfolgsrecht der Töchter vor den Stammvettern.* Giessen 1746.

Petr. STOCKMANN *de iure deuolutionis.* Brux. 1686. 4.

Gottfr. BARTH *von der Gerade und Heergeräthe.* Leipz. 1721. 4.

Phil. KNIPSCHILD *de fideicommissis familiarum nobilium von Stamm-Gütern.* Arg. 1626. 4. et postea saepius. 4.

Barth. MVSCVLVS *de successione conuentionali.* Osnabr. 1674.

Iac.

Iac. RIKIVS ab ARWEILER *de vnione prolium.* Colon. Agr. 1598. 8.

Georg. Melch. de LVDOLF *de introductione iuris primogeniturae.* 1702. Editio tertia Ienae 1733. fol.

(b)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI PRINCIPVM SEV ILLVSTRIVM.

Io. Frid. Wilh. de NEVMANN *Notitia ſcriptorum iuris principum priuati*, quae praemiſſa eſt EIVS *Medit. iuris principum priuati de iure perſonarum illuſtrium.*

§. 597.

Scripta iuris priuati illuſtrium reduci poſſunt ad ſcripta *propaedeutica* et *ſyſtemata atque compendia* huius iuris, et *ſcripta de ſingulis argumentis iuris priuati illuſtrium.*

TIT. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET COMPENDIIS ATQVE SYSTEMATIBVS IVRIS PRIVATI PRINCIPVM SEV ILLVSTRIVM.

§. 598.

Ad ſcripta propaedeutica iuris priuati illuſtrium referri debent *Io. Iac.* HELFERICH *Diſſertationes de iurisprudentia priuata ordinum imperii*, quarum prima 1730, ſecunda vero 1755. Tubingae prodiit; et *Seb. Eberh.* IHERING *Vorläufige Grundlehren der bürgerlichen Rechtsgelahrtheit der teutſchen Reichsſtände.* Bremen 1732. 8.

§. 599.

§. 599.

Syſtemata et compendia iuris priuati principum ſeu illuſtrium vero ſunt;

Inſtitutiones iuris principum priuati. Frf. 1747. 4.

Mich. Henr. GRIEBNERI *Delineatio iurisprudentiae priuatae illuſtris in vſum auditorum priuatum conſcripta poſtea edita a* IO. BENI. REISIG. Göttingae 1736. 8. et ſub titulo: *Principia iurisprudentiae illuſtris oder Grund-Sätze des gemeinen Staats-Rechts groſſer Herren und Fürſten* in lucem edita a V. C. B. Frf. et Lipſ. 1745. 8.

Io. Steph. PÜTTERI *primae lineae iuris priuati principum, ſpeciatim Germaniae.* Goett. 1768. 8.

Io. Chr. Henr. de SELCHOW *Elementa iuris publici.* Tomus alter continens *ius priuatum principum.* Goett. 1772. 8.

Burc. Gotth. STRVVII *Iurisprudentia heroica, ſeu ius quo illuſtres vtuntur priuatum, quod ex b. auctoris ſchedis edidit ipſius gener* IOAN. AVG. HELLFELD Pars I. prodiit Ienae 1743, cui reliquae ſequutae ſunt vsque ad P. VII. quae prodiit ibidem 1753.

Io. Frid. Wilb. a NEVMANN *Meditationes iuris principum priuati,* 1) *de iure perſonarum illuſtrium eorumque Miniſtris.* Francof. ad Moenum 1751. 2) *de matrimoniis Principum commentatio.* Francof. 1751. 3) *de patria poteſtate et tutela principum* ibid. 1751. 4) *Reale Principum ius.* Ibidem 1752. 5) *de delictis et poenis Principum.* Ibid. 1753. 6) *de hereditatibus et ſucceſſionibus illuſtrium.* Ibid. 1752. 7) *de pactis et contractibus principum.* Ibid. 1752. 8) *de proceſſu iudiciario in cauſſis principum.* Ibid. 1753. 9) *Supplementa.* Ibid. 1756. 4.

TIT.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PRIVATI PRINCIPVM SEV ILLVSTRIVM.

§. 600.

Inter ſcripta de ſingulis argumentis iuris priuati illuſtrium obueniunt *collectiones ſcriptorum huius claſſis*, quorſum pertinent.

Io. Steph. PÜTTERI *Sylloge commentationum ius priuatum principum illuſtrantium.* Goett. 1768. 8.

Corpus iuris apanagii et paragii cura IOACH. MEIERI. Lemg. 1727. fol.

§. 601.

Reliqua ſcripta huius claſſis ſunt praeter ſcripta minutiora, quae hic recenſeri nequeunt:

Nic. BETSIVS Tract. nomico politicus de *ſtatutis, pactis et conſuetudinibus familiarum illuſtrium et nobilium, illis praeſertim, quae ius primogeniturae concernunt.* 1611. Edit. ſec. cum notis IO. SCHILTERI 1699. 4.

Georg. Melch. de LVDOLF *de iure feminarum illuſtrium.* Iſenac 1710. Ien. 1734. fol.

Carl. Frid. GESTLACHER *de maiore ſtatuum imperii aetate.* Francof. et Lipſ. 1755.

Io. Leonh. de PÜHEL *de tutelis electorum principum ac aliorum imperii ſtatuum.* Ienae 1669. 4.

Io. Phil. RINGLER *de pactis illuſtrium ſucceſſoriis.* Frf. et Lipſ. 1693. 4.

Io. Aug. a BERGER *Ius apanagiale.* Lipſ. 1725. 4.

(C) DE

(C)
DE SCRIPTIS IVRIS FEVDALIS.

Erici MAVRITII *Nomenclator scriptorum in ius feudale*, qui cum aliis opusculis prodiit Francof. 1692. p. 6‹9.

Notitia auctorum iuris feudalis, quae GODOF. ANTONII disputationibus feudalibus praemissa.

Bibliotheca iuris feudalis, Tomo III. Corporis iuris feudalis Lünigiani adiecta,

§. 602.

Scripta iuris feudalis doctrinalia, vel scripta *propaedeutica iuris feudalis* et *systemata atque compendia iuris feudalis* sunt, vel *scripta de singulis argumentis iuris feudalis*.

(a)
DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ATQVE SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS FEVDALIS.

§. 603.

Et hic, prout semper, praemissis scriptis *propaedeuticis* iuris feudalis, de *systematibus et compendiis* iuris feudalis agendum.

TIT. I.
DE
SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS IVRIS FEVDALIS.

§. 604.

Scripta propaedeutica iuris feudalis partim talia sunt, quae praecognita iurisprudentiae feudalis absolvunt, partim talia, in quibus non nisi singulares quaedam doctrinae ad ea pertinentes, explicatae sunt.

§. 605.

Scripta prioris generis ſunt:

Henr. Chriſt. L. B. de SENCKENBERG *Prodromus iuris feudalis, in quo de iuris feudalis eiusque ſtudii praecognitis, adminiculis, cognitione ipſa, fatis, fontibus, cautelis, auctoribus et vſu ad mores Germaniae praecipue diſſeritur.* Francof. 1734. 4.

Io. Chriſt. Theod. HELBACH *via iuris feudalis.* Francf. et Lipſ. 1728. 8.

§. 606.

Licet multo plura poſterioris generis ſcripta exſtent, pauca eorum tamen talia ſunt quorum hic mentio fieri poteſt. Hinc non niſi ſequentia hic notanda:

Io. Chriſtoph. HARPRECHT von HARPRECHTSTEIN *Speculi Sueuici et praeſertim iuris feudalis alemannici in foris vicariatus Sueuo-Franconico-Palatini non vſus hodiernus.* Kiel 1723. 4.

Io. Iac. SORBER *de legitimis ſubſidiis ad ſolidam cognitionem in iurisprudentia feudali adſpirandi.* Marb. 1754.

TIT. II.

DE

SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS FEVDALIS.

§. 607.

Dum iam ab ortu iurisprudentiae feudalis ICti medii variis ſyſtematibus et compendiis iuris feudalis inclaruerunt, nec recentiores ICti in exarandis iſtiusmodi ſcriptis ſuam induſtriam deſiderari paſſi ſunt: duplicis generis ſyſtemata et compendia iuris feudalis a ſe inuicem diſtingui poſſunt, nimirum *ſyſtemata et com-*

pendia

pendia iuris feudalis mediorum ICtorum, et *systemata et compendia recentiorum*.

§. 608.

Mediorum ICtorum scripta feudalia huius classis, quae olim in summo pretio habita, sunt praesertim:

Petri RAVENNATES *in consuetudines feudorum compendium.* Coloniae 1568. 8. saepe typis repetitum.

Iac. ab ARDIZONE *Summa in vsus feudorum.* Lugd. 1518. f. saepius postea recusa.

Franc. CVRTII *Tractatus feudalis.* Papiae 1506. fol. et alibi saepius.

§. 609.

Inter *recentiorum* ICtorum systemata et compendia vero praesertim notari merentur:

Henr. ROSENTHAL *de feudis*. Francof. 1662. fol. ibidemque 1682. et Herborn. 1721. fol. denique Francof. ad Moenum 1722. fol. cum praefat. Georg. Melch. a LVDOLF.

Ludolph. SCHRADER *tractatus feudalis*, *studio et opera* IO. BRANDIS, Francof. 1594. fol.

Georg. Ad. STRVVII *syntagma iuris feudalis*, ex vndecima editione prodiit Francof. 1734. 4. cura HENR. CHR. SENCKENBERGII, cuius *prodromus iuris feudalis* praemissus. Ad hoc syntagma *notas* edidit IO. SCHILTERVS Argent. 1704. et ex editione secunda accurante IOAN. CHR. SIMONE ibid. 1711. 4. cui adiecta sunt nonnulla responsa et consilia inedita: et *analecta* NIC. CHRISTOPH. de LYNCKER Ienae 1689. 4. Prodiit etiam: *Deutlicher vnd gründlicher Discours von deutschen Lehnrechten über G. A.* STRVVII *syntagma iuris feudalis.* Bayreuth 1734. 4. Sunt vero hi quos edidit GEORG. CONR. BEYER ser-

mones ex recitationibus academicis BVRCHARD GOTTHELF STRVVII excepti.

Burc. Gotth. STRVVII nunc HELLFELD *Elementa iuris feudalis.* Edit. nov. Ienae 1763. 8.

Casp. Henr. HORNII *iurisprudentia feudalis longobardico teutonica* Witteb. 1705. 4. ex secunda editione ibidem 1720. et tertia editione 1728. ibidem et ex quinta 1741. 4. cum analectis CHR. HANACCII.

Ern. Theoph. MAIER *commentarius theoretico-practicus ad ius feudale commune, cum applicatione ad feuda imperii, inprimis regalia.* Tubing. 1714. 4.

Henr. de COCCEII *hypomnemata iuris feudalis.* Francf. ad Viad. 1693. 12. et 1702. 1707. 8. quae *Io. Mich.* LANGGVTH illustrauit, editis animaduersionibus. Ienae 1723. 8.

Io. SCHILTERI *institutiones ad ius feudale vtrumque germanicum et longobardicum, seu institutiones ex genuinis principiis succincte concinnatae, et ad fori feudalis hodierni vsum directae.* Argent. 1695. iterum 1721. 8. Eas cum notis edidit GEORG. CHR. GEBAVER Lipsiae 1728. et 1737. 8. IO. GOTTL. HEINECCII animaduersiones ex dictatis edidit VHLIVS Berolini 1742. 8. FRID. CAR. BVRI *ausführliche Erläuterung des in Deutschland üblichen Lehnrechts, oder Anmerkungen über Io. Schilteri institutiones iuris feudalis germanici et longobardici* primordia coepit Gissae 1732. 4. sequutae sunt continuatio *prima* et *secunda* ibid. 1733. *tertia* ibid. 1734. *quarta* 1737. *quinta* ibid. 1738. quibus omnibus tria capita priora expediuntur.

Gottl. Gerh. TITII *deutsches Lehnrecht, nach seiner eigenen Beschaffenheit vnd Verfassung des deutschen Staats.* Leipzig 1707. 1714. 1730. 8.

Io.

Io. Laur. FLEISCHERI *institutiones iuris feudalis.* Halae 1730. 8.

Sam. STRYKII *examen iuris feudalis*, post iteratas editiones prodiit Francof. ad Viadr. 1745. 8. Sunt ad hoc examen IO. WINZIGER annotationes Lipſ. 1708. 8. IO. FRID. HERTELII *meditationes accessoriae* Ienae 1713. 12. IO. WOLFG. TRIER *animaduersiones* Lipſ. 1716. 12. iterumque, accedentibus notis CAR. MATTH. DAEGENERI, ibidem 1750. 8. HENR. HILDEBRANDI *disputationes.* Altorf 1715. 4. CAS. GOTTFR. a BEVST *commentarius.* Lipſ. 1713. 4. I. L. ROTHII *commentarius.* Francf. 1740. 4. IO. PETR. a LVDEWIG *obseruationes ad Sam. Strykii examen iuris feudalis.* Francf. 1751. 8.

Io. Iac. WINTZIGERS *Gedancken über D. Hertels Censur seiner annotationum ad Exam. iur. feud. Strykii.* 1713.
Io. Frid. HERTELS *gerechter Wiederhall auf die unrichtigen Gedancken D. Io. Iac. Wintzigers.* 1713.

Henr. Chr. SENCKENBERG *iuris feudalis primae lineae.* Goetting. 1737. 8.

Io. Gottl. SIEGELII *principia iuris feudalis.* Lipſ. 1738 8. et ex ſecunda editione ibid. 1746.

Iac. Gabr. WOLFF *elementa iuris feudorum tum provincialium tum imperialium reipublicae romano-germanicae.* Halae 1741. 8. et 1753. ibid. 8.

Henr. BROKES *doctrina iuris feudalis.* Editio tertia prodiit Ienae 1745.

Io Iac. MASCOVII *de iure feudorum in Imp R. G. liber.* Lipſ. 1753. 8. et *Carl. Ferd.* HOMMELII *Academiſche Reden über daſſelbe.* Leipz. 1758. 8.

Georg. Ludov. BOEHMERI *Principia iuris feudalis.* Götting. 1765. Edit. ſec. 1767. 8.

Ioan. Christoph. LORBER a STOERCHEN *Institutiones iuris feudalis tum germanici tum longobardici.* Norinb. 1766. 8.

Io. Conr. Sigism. TOPP *Vnterricht von den Lehnrechten samt den dazu gehörigen Tabellen.* Halle 1752. fol.

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS FEVDALIS.

§. 610.

Scripta de singulis argumentis iuris feudalis, sunt partim scripta *plurium* argumentorum, partim scripta *vnius* argumenti iuris feudalis.

(A)

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM IVRIS FEVDALIS.

§. 611.

Inter scripta plurium argumentorum iuris feudalis dantur, quae sunt *collectiones scriptorum iuris feudalis de singulis argumentis iuris feudalis*, et talia quae quidem *plura argumenta iuris feudalis continent, ast collectiones non sunt.*

TIT. I.

DE

COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS FEVDALIS.

§. 612.

Inter scripta de singulis argumentis iuris feudalis, quae sunt collectiones scriptorum de singulis argumentis praesertim notari merentur:

Tracta-

Tractatus de feudis variorum. Francf. 1589. fol.

Gottl. Aug. IENICHEN *thesaurus iuris feudalis continens optuma atque selectissima opuscula quibus ius feudale explicatur, illustratur atque emendatur, ab editore ordinatus, ac suis annotationibus passim et opusculis auctus atque locupletatus.* Tomus I. Francof. et Lips. 1750. Tomus II. ibid 1751. Tomus III. ibid. 1754. 4. mai.

§. 613.

Quod attinet reliquas collectiones scriptorum de singulis argumentis iuris feudalis, eo referri possunt:

Christ. THOMASII *Selecta feudalia.* Halae 1708. et iterum 1719, nec non 1728. 8.

Georg. Lud. BOEHMERI *Obseruationes iuris feudalis.* Goett. 1764. 8.

Iac. Fr. LVDOVICI *collegium iuris feudalis.* Halae 1712. 4.

TIT. II.

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM IVRIS FEVDALIS, QVAE COLLECTIONES NON SVNT.

§. 614.

Scripta huius classis, quae generatim *obseruationes iuris feudalis* dici possunt, non nisi pro auctorum diuersitate inter se differunt, suntque talia:

Car. Ferd. HOMMELII *Oblectamenta iuris feudalis.* Lips. 1755. 8.

Chr. Gottl. BVDERI *amoenitates iuris feudalis, obseruationibus selectis, ex actis libellisque publicis, litteris clientelaribus monimentisque fide dignis erutae.* Ienae 1741. 8.

Io. Georg. ESTORIS *obseruationes iuris feudalis.* Ienae 1739. 4.

Huld. LYBENII *electa iuris feudalis.* Gieff. 1669. in 4. et inter opuscula coniunctim recusa Argent. fol.

Io. Ad. KOPP *auserlesene Proben des deutschen Lehenrechts* P. I. Marb. 1739. 4. P. II. ibid. 1746.

Io. Iac. SPENERI *primitiae obseruationum historico-feudalium.* Halae 1719. 4.

Io. Henr. BOCRIS *Obseruationes iuris feudalis.* Ienae 1740. 4.

I. W. ITTERI *Quaestiones vniuersi iuris feudalis.* Frf. 1754. 4.

Georg. Egid. de SICKENHAVSEN *Obseruationes iuris feudalis.* Nor. 1689. 8.

Ioan. Petri de LVDEWIG *Iura feudorum romani imperii atque Germaniae Principis et prouincialium nobilium Landsassiorum ex medii aeui antiquitatibus et diplomatibus eruta et illustrata.* Halae Salicae 1740. 8.

Iosuae AMICANGVLI *Quaestiones feudales.* Neap. 1653. fol.

Io. Michael. BEVTHERI *Quaestiones iuris feudistici.* Argent. 1617. 4.

Io. Andr. WESTPHAL *Quaestiones feudales.* Lipsiae 1719. 4.

Frid. Em. COMITIS de PAPPENHEIM *in potiora iuris feudalis vniuersi capita disquisitio.* Alt. 1716. 4.

Io. Vlr. WOLFF *Hendecas quaesticnum illustrium feudalium.* Ratisb. 1622. 4.

Iac. KLEIST *feudalium conclusionum Decades* IV. Francof. 1568. 8.

Io. COPPEN *iuris feudalis obseruationum Decas.* Francof. 1630. 8.

Frid.

Frid. Herm. CRAMERI *Conclusiones iuris feudalis.* Bremae 1720. 8.

Io. STRASSERT *Manipulus sicilimentorum feudalium.* Harderouici 1723.

Ant. MONACHVS *de recta feudorum interpretatione.* Aug. Taurinorum 1635. fol.

(B)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS FEVDALIS.

§. 615.

Inter scripta de singulis argumentis iuris feudalis, quae sunt scripta vnius argumenti, obueniunt talia quae tractant argumentum tale vnicum, quod *ad certam partem theoriae iuris feudalis referri nequit*, et talia quae tractant tale argumentum singulare iuris feudalis quod *eo referri potest.*

(a)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS FEVDALIS, CERTAM THEORIAE EIVS PARTEM NON CONCERNENTIS.

§. 616.

Licet scriptorum huius classis non sit tanta multitudo, vt operae pretium sit ea secundum certos titulos a se inuicem distingui, in eo tamen inter se differunt quod sint inter ea quae I. *distinctiones* seu *diuisiones* iuris feudalis concernunt, veluti

Carl. Henr. MOELLERI *Primae lineae vsus practici distinctionum feudalium ex genuinis iuris feudalis germanici ac longobardici principiis eruti et ad feuda tam imperii, quam prouincialia speciatim Megapolitana applicati.* Rostochii 1749. 8.

§. 617.

Porro huc II. referri debent ſcripta de controuerſiis feudalibus, veluti

Sigism. FINCKELTHAVS *illuſtres controuerſiae feudales vndecim diſputationibus antehac publice in Academia Lipſienſi propoſitae et ab auctore ipſo paulo poſt reuiſae et emendatae.* Ex editione IO. ERNESTI NORICI 1618. 4.

Hub. GIPHANII *Antinomiae iuris feudalis.* Helmſt. 1719. 8.

Io. RÜDINGER *difficillimae iuris feudalis controuerſiae.* Argent. 1608. 8.

§. 618.

Sunt etiam ſcripta feudalia huius claſſis III. ſcripta de *feudis huius vel illius reipublicae et prouinciae*, quae ideo ad ſcripta de ſingulis argumentis iuris feudalis referri poſſunt, quoniam ſingulare argumentum iuris feudalis eſt, ſi ſcriptum ſpectat ad feuda huius vel illius loci. Licet vero haec ſcripta, tanquam ſcripta iuridica ad iurisprudentiam poſitiuam Germanorum communem ſpectantia, conſiderari nequeant, et eorum tamen, propter vſum quem praeſtant in ſtudio iurisprudentiae feudalis Germanorum communis, hic mentio facienda eſt. Sunt talia ſcripta de feudis

I. *Angliae, Galliae aliarumque rerumpublicarum*, veluti

Thomae CRAGII *ius feudale tribus libris comprehenſum quod praeter ius commune Longobardicum, feudales Angliae Scotiaeque conſuetudines complectitur.* Edinb. 1655. et Ibid. 1731. fol. Lipſ. 1716 curante LVD. MENCKENIO 4.

Traite de Fiefs par M. POCQVET. a Paris 1756. 1741. 4.

Traite

Traite sur Matieres feodales par GOVGAT. a Paris 1738. V Tomes. 4.

Nouvel Examen de l'usage des Fiefs en France par M. BRVSSEL. a Paris 1750. 4.

Denis de SALVAING *de l'usage des Fiefs.* Grenoble 1731.

Fridericus a SANDE *Commentarius in Geldriae et Zutphaniae consuetudines feudales cum collectione iurium et consuetudinum quae in Geldriae vicinis ditionibus obtinent.* Arnhemii 1674. 4.

Petrus GVDELINVS *de iure feudorum et pacis* Louanii 1624 et postea saepius.

II. *Prouinciarum germaniae, veluti*

Io. Petr. de LVDEWIG *Positiones von dem teutschen provincial Lehnrecht.* Lips. 1750. 8.

Petr. TORNOV *de feudis Mecklenburgicis.* Gustroviae 1711. 4.

Io. Brand. ENGELBRECHT *Introductio in notitiam iuris feudalis Pomeraniae Suecicae.* Gryph. 1744. 4.

Henr. Christ. SENCKENBERG *de feudis Brunsuic. et Lüneb.* Huxh. 1754.

Wernerus THVMMERMVT *Votiua relatio compromissi feudalis: Krumstab schleust niemand aus.* 1643. fol. Lipsiae ex editione KRESSII 1718. fol.

Ioan. Frid. SCHANNAT *Fuldischer Lehnhoff siue de Clientela Fuldensi beneficiaria nobili et equestri.* Francof. ad Moenum 1726. fol. et ad hanc *Io. Georg.* ESTOR *Analecta Fuldensia.* Argentorati 1727. fol.

§. 619.

Sequuntur IV. reliqua scripta iuris feudalis huius classis, quorsum referri possunt:

Io.

Io. RÜDINGERI *Lexicon iuris feudalis.* Argent. 1612. 8.

Wilhelmi LVDWELLI *Tractatus feudales de feudorum diuisionibus, de successione feudali et de renouatione inuestiturae.* Alt. 1665. 8.

Io. Ferrarii MONTANI *in vsus feudorum collectanea quodammodo methodica.* Francof. 1554. fol.

Leop. Alb. SCHOPPII *thesaurus feudalis practicus.* Hernipoli 1678. 4.

Coniugium Feudalitium quo occasione II. Feud. 58 pr. qui viri et vxoris est, idem domini et vasalli respectus stabilitur. Ienae 1690. 4.

Frid. Adolph. SORGENS *Chronologie des teutschen Lehnwesens mit Anmerkungen und Beilagen.* Frf. und Leipz. 1764. 4.

(b)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS FEVDALIS, CERTAM THEORIAE EIVS PARTEM CONCERNENTIS.

§. 620.

Quoad scripta huius classis is ordo obseruandus est, secundum quem singulae doctrinae iuris feudalis in systemate iurisprudentiae feudalis se inuicem subsequuntur. Hinc scripta quae non praecise *feuda imperii concernunt*, a scriptis *feuda imperii non concernentibus* separanda sunt. Prioris generis scripta vero redeunt ad scripta 1) quae *feuda*; *personas feudales* et *inuestituram atque praescriptionem feudalem generatim* concernunt; 2) *de feudo constituendo*; 3) *de feudo constituto*, quorum alia a) *feudi acquisitionem*; alia b) *iura et obligationes feudales in se spectatas*; alia c) *feudi amissionem* seu *nexus feudalis dissolutionem* concernunt; 4) *de causis feudalibus.* Licet vero hic exhauriri nequeat notitia omnium horum scriptorum iuris feudalis, potiora scripta

ſcripta tamen quae libri ſunt, illuſtrationis gratia hic addenda ſunt.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS DE FEVDORVM ORIGINE, NATVRA ET INDOLE, PERSONIS FEVDALIBVS, ET INVESTITVRA ATQVE PRAESCRIPTIONE FEVDALI IN GENERE.

§. 621.

Quoad I. feudorum *originem eorumque naturam et indolem* in genere huc referri debent, praeter ea ſcripta quae feudorum originem determinant, et, licet proprie magis ad hiſtorica, quam iuridica, ſcripta pertinere videantur, tamen ad ſcripta iuridica referri ſolent, ſcripta quae feudi *definitionem; eſſentialia, naturalia et accidentalia feudorum;* nec non *generaliſſimam feudorum diuiſionem in feuda propria et impropria* concernunt. Huc itaque e. g. referri debent:

Henr. BOCERI Tractatus *de ſubſtantia, natura, accedente feudi et de qualitate feudi et differentia.* Tubingae 1612. 8.

Io. Petrus de LVDEWIG *de iure clientelari germanorum in feudis et coloniis.* Halae 1717. 4.

Io. WVRMSER *de feudis impropriis.* Tubingae 1657. 8.

§. 622.

Quae ſcripta II. ad ſcripta de *inueſtitura* et *praeſcriptione feudali* in genere referri debeant, per ſe patet Hic illuſtrationis gratia haec ſcripta notanda ſunt:

Henr. Andr. KOCH Tr. *de exſpectatiuis et inueſtitura feudali.* Helmſt. 1735.

Georg.

Georg. Lud. BOEHMER *de indole et natura expectatiuae et inuestiturae feudalis et huius renouatione.* Goett. 1747. 4.

Iac. ALEMANNVS *de iure simultaneae inuestiturae.* Magdeb. 1615. 4.

Andr. KNICHEN *de inuestiturarum pactis.* Francof. 1601. 4.

Io. Gottl. SIEGEL *de litteris inuestiturarum.* Lipsiae 1739. 4.

Io. Henr. EBERHARDT *Betrachtungen über die Laudemien, besonders in Beziehung auf die Kaiserliche Wahlcapitulation.* Witteb. und Zerbst. 1771. 8. Zweiter Theil. Ibid. 1772.

Henr. BOCERI Tract. *de feudi praescriptione.* Tubingae 1616. 8.

§. 623.

Tandem III sub scriptorum de *personis feudalibus in genere* nomine, hic scripta generalia de domino directo et prodomino, vasallo et prouasallo, aliisque qui, aut actu, aut in spe, in nexu feudali sunt, comprehendo, veluti

Rudoph. TELGMANN *de genuina significatione vasalli eiusque exinde fluente iure.* Brunsuigae 1728. 4.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE FEVDO CONSTITVENDO.

§. 624.

Scripta iuris feudalis de feudo constituendo, sunt ea quae versantur circa *modos feuda constituendi*; *res quae possunt infeudari* et *personas feuda dantes et accipientes.* Vnde praesertim huc etiam referri debent scripta quae

quae ſpectant ed eas feudorum ſpecies, quae vel ex diverſis feuda conſtituendi modis, vel ex rerum in feudum datarum diuerſitate oriuntur. In hac claſſe itaque ſcripta *generalia*, a ſcriptis *ſpecialibus quae dictas feudorum ſpecies concernunt*, ſeparanda ſunt.

§. 625.

Sunt vero *generalia* huius claſſis ſcripta:

Petri de GREGORIO *Tractatus de conceſſione feudi.* Moguntiae 1600. 8.

Franc. de AMICIS *Tractatus de his qui feudum dare poſſunt.* Venet. 1600. fol.

§. 626.

Ad *ſpecialia* huius claſſis ſcripta referri poſſunt:

Andr. Wilhelm PAGENSTECHER *von den Afterlehen aus den Longob. vnd teutſch. Lehn - Recht erläutert.* Frf. und Leipz. 1741. 4.

Chriſt. HANACCIVS *de eo quod refert feudum eſſe datum vel oblatum.* Witteb. 1721. 4.

Lud. Mart. KAHLE *de feudis aduocatiae.* Goettingae 1750. 4.

Eraſm. a CHOKIER *de aduocatiis feudalibus.* Col. Agrip. 1624. 4.

Aug. Henr. FÖRSTER *von Lehnſtämmen vnd deren Rechten.* Alt. 1726. 8.

Carl. Matth. DAEGENER *gründlicher Vnterricht von dem Lehnſtamme.* Leipzig 1745. *Erſte Fortſetzung nebſt nöthigen Anmerkungen über Förſters Tractat von Lehnſtämmen.* Leipz. 1747. 8.

Chriſt. Gottl. BVDERI *Diatriba de feudis officialium hereditariorum Procerum et prouinciarum regni germanici.* Ienae 1736. 4.

TIT.

TIT. III.

DE SCRIPTIS DE ACQVISITIONE FEVDORVM.

§. 627.

Quum acquiſitio feudorum potiſſimum fiat per ſucceſſionem feudalem, huc potiſſimum pertinent ſcripta de hoc argumento et de feudis quoad ſucceſſione impropriis, qualia ſunt:

Marii GIVRBA *Repetitiones feudorum de ſucceſſione feudorum inter adſcendentes et deſcendentes maſculos.* Lugduni 1679. fol.

Georg. Ernſt. Lud. PREVSCHNES *Ausführung daß die Lehnsfolge der Seitenverwandten in theilbaren Lehen nach den Stämmen und nicht nach dem Graden zu beurtheilen ſei.* Franckf. 1751. fol.

Die Gemeinſchaft als der wahre Grund der Erbfolge und der einzige Grund der Lehnfolge derer Seitenverwanten. 1755. fol.

Io. Iac. REINHARDS *Neue Anmerckungen von der Lehnsfolge aus der Gemeinſchaft ohne Mitbelehnſchaft.* Franckf. und Leipz. 1762. 8.

Henr. BOCERI *Tractatus quaeſtionum controuerſarum de iure ſuccedendi in feudum.* Tubingae 1612. 8.

Com. a KIRCHBERG *Diſc. de feudo ex pacto et prouidentia et feudo hereditario.* Paſſauiae 1616. 4.

Carl. Frid. SCHOEPFFII Tr. *de feudis Germaniae gentilitiis.* Schweinfurt 1740.

Io. Georg. LAMM *de feudi hereditarii cenſualis qualitate vere feudali.* Vinariae 1750. 4.

Henr. Chriſt. SENCKENBERG *von Erb- und Erb-Mannen Leben.* Gieſen 1740. 4.

Wed.

Wed. Christ. Carl. BECMANN *de expectatiuis feudalibus.* Goett. 1753. 4.

TIT. IV.

DE

SCRIPTIS DE IVRIBVS ET OBLIGATIONIBVS FEVDALIBVS IN SE SPECTATIS.

§. 628.

Haec maxime momentosa classis scriptorum de singulis argumentis iuris feudalis, multa scripta iuris feudalis sub se comprehendit. Huc enim referri debent omnia scripta, quae concernunt iura et obligationes feudales, quoad personam domini directi et vasalli; dominium feudi directum, vtile et rem ipsam quae feudum est, et sunt, vel scripta generalia, vel specialia.

§. 629.

Ad scripta *generalia* huius classis referri possunt:

Henr. BOCERI Tract. *de iure et commodo Senioris, siue Domini itemque vasalli quod ipsis constituti et adquisiti feudi nomine competit.* Tubingae 1615. 8.

Henr. LOYENS *de homagio et obsequiis, quae domino directo debent vasalli.* Louanii 1681. 8.

§. 630.

Sequuntur *specialia* huius classis scripta, inter quae obueniunt I. *ea quae iura et obligationes feudales quoad personam domini et vasalli concernunt*, quorsum et scripta de renouatione inuestiturae referri debent. Sunt talia e. g.

Laur. SYLVANI Tr. *de feudi recognitione.* Col. Agr. 1601.

Georg. Lud. BOEHMERI *Commentatio de inuestiturae simultaneae euentualis non desiderata renouatione eiusque impuni omissione.* Goett. 1741. 4.

Ant. BONINII Tract. *de Caualcata et vasallorum seruitiis pacis et belli tempore praestandis.* Spirae 1614. 4.

Andr. KOHL *de seruitiis feudalibus.* Francof. et Lipf. 1722. 4.

Clari Mich. HELMONDI *das einem Lehn und Landesfürsten vindicirte fruchtniessende Vormundschafts-Recht.* 1712. 8.

§. 631.

Porro huc II. referri debent scripta de iuribus et obligationibus feudalibus circa dominium feudi *directum*, *vtile* et *rem ipsam quae feudum est*, quoad *substantiam*, *vsum* et *possessionem.* Vnde patet hanc scriptorum feudalium classem sub se comprehendere varii generis scripta feudalia, cum et huc referri debeant scripta de feudorum *alienatione*, *seruitutibus feudalibus*, *debitis feudalibus* et de *separatione feudi ab allodio.* Interim tamen potiora scripta huius classis sunt scripta minutiora, quae hic non curo. Libros vero quod attinet ad eos e. g. referri possunt:

Bartholomei CAMERARII *Repetitio L. Imperialem de prohibita feudi alienatione per Fredericum.* Romae 1558. fol. Basileae a. 1556. per SIMONEM SCHARDIVM et Francofurti 1599. 8.

Bened. CARPZOV *de oneribus feudalibus.* Lipf. 1654. 4.

Carl. Frid. HOMMEL *Pertinenz- und Erbsonderungsregister, worinnen alle Pertinenz Stücken eines Hauses etc. insonderheit die Lehnpertinenzen, wenn eine Absonderung des Lehns vom Erbe vor sich gehen soll etc. nach alphabetischer Ordnung aufgezeichnet.* Leipz. 1767. 1773. 8.

TIT

TIT. V.

DE SCRIPTIS NEXVS FEVDALIS DISSOLVTIONEM CONCERNENTIBVS.

§. 632.

Licet non desint scripta minutiora, in quibus haec pars theoriae iuris feudalis satis explicata est, et huc, prout per se patet, referri debeant tot scripta minutiora de felonia: talia scripta tamen, quae ad libros referri, hicque allegari possent, vix dantur, praeter ea quae sequuntur:

Iac. STOPPELII *Orationes totius amissionis feudi materiae compendium continentes.* Gryphisw. 1581. 4.

Henr. BOCERI Tr. *de modis amittendi feudum.* Tub. 1626. 8.

Clemens VAILLANT *Opuscule, que par l'Eleuation du Vasall a la dignite Royale les fiefs, qu'il avoit auparavant, ne sont vnis au Domaine public.* Paris 1598.

TIT. VI.

DE SCRIPTIS DE CAVSIS FEVDALIBVS.

§. 633.

Prout pars theoriae iuris feudalis de caussis feudalibus, sub se continet doctrinas de ipsis caussis feudalibus; remediis iuris feudalibus, tam amicabilibus, quam coactivis extraiudicialibus et iudicialibus; iudiciis feudalibus, nec non de foro competente caussarum feudalium: ita et scripta iuris feudalis, quae circa haec obiecta versantur, ad hanc scriptorum feudalium classem referri debent. Hinc

non deſunt ſcripta minutiora huius claſſis: aſt libri, qui huc pertinent, vix obeniunt, praeter BART. LEONH. SWENDOERFFERI Tr. *de actionibus ſucceſſoriis feudalibus.* Lipſ. 1703. 4. et IAC. FRID. LVDOVICI *Lehns - Proceſs darinnen von dem ordentlichen Lehn - Richter und denen annoch heut zu Tage an vielen Orten in Teutſchland gebräuchlichen paribus curiae etc. gehandelt wird.* Halae 1717. et poſtea ſaepius; quippe quod ſcriptum huc potius trahi poteſt, quam ad ſcripta practica referri, quorſum tamen et ſuo modo pertinet.

TIT. VII.

DE

SCRIPTIS DOCTRINAM DE FEVDIS IMPERII CONCERNENTIBVS.

§. 634.

Non deſunt quidem ſcripta minutiora de feudis imperii: aſt ſcriptorum qui ad libros referri poſſunt, et huc pertinent, numerus ſatis exiguus eſt. Interim tamen hic inter ſcripta quae totam doctrinam de feudis imperii concernunt, ſicque ſcripta generalia ſunt, et ea quae non niſi particulam huius doctrinae abſoluunt, diſtinguendum eſt.

§. 635.

Prioris generis ſcripta ſunt:

Io. Guil. ITTERVS *de feudis imperii.* Francof. 1605. nec non poſtea ſaepius veluti 1722. 8. ITTERO iungendus licet proprie huc non pertineat

Burc. Gottl. STRVVII *de allodiis imperii commentatio horum originem, exempla atque iura complectens.* Ienae 1734. 8.

Io.

Io. Iac. MOSER *Tractat. von Reichs-Lehen*, qui constituit P. III. et initium P. IV. *der Einleitung zu dem Reichs-Hofraths-Proceß.*

§. 636.

Ad scripta *posterioris* generis vero referri possunt:

Iac. Car. SPENER *de tutela datiua subuasallorum imperii.* Halae 1720.

IVSTI *Abhandlung von der Abtretung eines Reichslehens in dem Frieden mit auswärtigen Mächten.* Francf. 1750.

Beweis das die Reichs-Lehenbare immediate Graf- und Herrschaften ohnzweifelhafte Fahnen und Thron-Leben seyen. Oehringen 1743. fol.

(D)

DE SCRIPTIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 637.

Absolutis nunc scriptis doctrinalibus iuris secularis, sequuntur scripta doctrinalia iuris ecclesiastici, tam *propaedeutica et systemata atque compendia*, quam scripta de *singulis argumentis iuris ecclesiastici.*

(a)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET SYSTEMATIBVS ATQVE COMPENDIIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 638.

Scripta propaedeutica iuris ecclesiastici sunt partim talia, quae sistunt eas doctrinas quae ad praecognita iuris ecclesiastici referri debent in complexu, partim sunt singulas doctrinas huc pertinentes spectantia scripta.

§. 639.

Primam ſcriptorum huius generis claſſem ornant:

Ioan. DOVIAT ſ. DOVIATII *Praenotionum canonicarum libri quinque, quibus ſacri iuris atque vniuerſi ſtudii eccleſiaſtici principia et adminicula enucleantur.* Pariſiis 1687. 4. Venetiis 1748. 4.

Hunoldi PLETTENBERG *Introductio in ius canonicum.* Hildeſii 1692. 8.

Franc. Xauerii ZECH *Praecognita iuris canonici ad Germaniae Catholicae principia et vſum accommodata.* Monachi 1749. 8.

Steph. RAVTENSTRAVCH *Prolegomena vniuerſi iuris eccleſiaſtici cum publici cum priuati.* Pragae 1769. 8.

Ign. MVLTZER *Praecognita in iurisprudentiam eccleſiaſticam poſitiuam Germanorum.* Francof. et Lipſ. 1770. 8.

Io. Ernſt. FLOERCKII *Praenotiones iurisprudentiae eccleſiaſticae.* Ienae 1723. rec. Halae 1756. 8 mai.

Io. Chriſt. QVISTORP *Principia iurisprudentiae eccleſiaſticae germanicae.* Roſtochii 1771. 8.

§. 640.

Secundam claſſem horum ſcriptorum quod attinet, non deſunt quidem ſcrpita minutiora, quae vnam alteramue doctrinarum, quae pertinent ad praecognita iurisprudentiae eccleſiaſticae pertractant: aſt talia ſcripta, quae hic notari merentur, deſunt.

TIT. II.

DE SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 641.

Inter ſyſtemata et compendia iuris eccleſiaſtici primo ea notanda quae *Catholicos* auctores habent, ſicque non

non nisi ius ecclesiasticum Pontificiorum explicant, quorsum referri debent quoad

I. *compendia.*

Io. Pauli LANCELLOTI *Institutiones iuris canonici*, quae nonsolum diuersis corporis iuris cononici editionibus sunt adnexae, sed separatim saepissime prodieruut. Inter praestantiores editiones notandae quae prodierunt Lugduni 1588. 4; Venetiis 1704. fol. et 1739; nec non Halae 1716 et 1717. 4.

Valer. ANDREAE *Desselii Erotemata iuris canonici*, quae quarta vice prodierunt Ienae 1709. 8. cum animaduersionibus GEORG. ADAMI STRVVII. Edidit etiam LYNCKERVS *Analect.* ad haec erotemata Ienae 1691. 4.

Franc. de ROYE *Institutiones iuris canonici.* Parisiis 1681. 12. Prodierunt etiam cum notis CASP. ZIEGLERI Lips. 1799. 8. et iterum ibid. 1722. cura CHRIST. GOT. HOFFMANNI. Partem earum constituunt: *breues iur. can. institutiones* quas AVG. de LEYSER edidit Viteb. 1748. 8.

Claud. FLEVRY *Institution au droit ecclesiastique* Parisiis 1688. Bruxell. 1722. II. Tom. 8. Hunc auctorem in latinum sermonem transtulit IO. DAN. GRVBER, et IVST. HENN. BOEHMER animaduersionibus illustrauit. Halae 1724. 8.

Iani Vinc. GRAVINAE *Institutiones canonicae.* Augustae Taurinorum 1742. 8.

Alexandri CHASSANAEI *paratitla in Gregorii IX. Decretales.* Potiores eius editiones sunt; CHRIST. GOTTFR. HOFFMANNI sub titulo: *Introductionis in iurisprudentiam canonico - potificiam.* Francof. 1725. 8; ABRAH. WIELINGII Franeq. 1731. 8; IO. VLRICI CRAMERI Marb. 1735. 8.

Roberti KOENIGII *Principia iuris canonici.* Salisburgi 1714. 4.

Viti PICHLERI *Canditatus abbreuiatus iurisprudentiae sacrae, hoc est, iuris canonici secundum Gregorii Lib. V. Decret. summa seu compendium.* Viennae 1753. 8. II Tom.

Ludov. ENGEL *Collegium vniuersi iuris canonici iuxta triplex iuris obiectum, personas, res et actiones partitum.* Salisb. ex decima editione 1710. 4.

Georg. ZALLWEIN *Principia iuris ecclesiastici vniuersalis et particularis Germ.* Vol. II Aug. Vind. 1763. 4.

Iord. SIMON *Institutiones canonicae.* Erfurti 1770. 8.

Ant. SCHMIDT *Institutiones iuris ecclesiastici* II. Tomi. Heidelbergae 1770 et 1771. 8.

Paul Ioseph. a RIEGGER *Institutiones iurisprudentiae ecclesiasticae.* Partes III. Viennae 1768-1771. 8.

Io. Fr. Loth. SCHRODT *Institutiones iuris canonici ad ordinem Decretalium.* Liber primus. Pragae 17 0. 4.

Steph. RAVTENSTRAVCH *Institutiones iuris ecclesiastici germaniae accommodatae.* Tom. I. Pragae 1772. 4.

II. *Systemata.*

Viti PICHLERI *Summa iurisprudentiae sacrae seu ius canonicum.* Augustae Vindel. 1728. fol.

Iac. WIESTNERI S. I. *Institutiones iuris canonici.* Monach. 1705. V. Vol. 4.

Franc. SCHMIER *iurisprudentia Canonico-ciuilis, seu ius canonicum vniuersum.* Salisb. 1716. rec. 1737. fol.

Franc. SCHMALZGRVEBERI *Ius ecclesiasticum.* Libris V. Ingolstadii 1726. fol. 3. Voll.

Anacl. REIFENSTVL *Ius canonicum.* Monach. 1726. V. Vol. Venetiis. 1730. Antw. 1743. fol.

Zeg. Bernhard. van ESPEN *Ius ecclesiasticum vniuersum hodiernae disciplinae praesertim Belgii, Galliae, Germa-*

Germaniae et vicinarum prouinciarum accommodatum. Col. 1702 et poſtea ſaepius praeſertim Lov. 1721. fol.

Corpus iuris canonici per regulas naturali ordine digeſtas vſuque temperatas, ex eodem iure et conciliis, patribus atque aliunde deſumptas, expoſiti. Opus tum in rebus obſcuris claritate, tum diſperſis collectione et delectu, in contrariis collectione, eximium, ſimulque indicibus ac praefationibus, notiſque quamplurimis et exquiſitis illuſtratum. In tres tomos diuiſum. Autore IO. PETRO GIBERT, *Doctore Theologo et Canoniſta.*

TOMVS PRIMVS *complectens Prolegomena ad ius canonicum in ſe et vniuerſium conſideratum.* Coloniae Allobrogum 1725. fol.

TOMVS SECVNDVS *complectens quae ad fidem catholicam pertinent, illiusque prima principia, ac quicquid ad eccleſiam in ſe ſumtam in generalem et particularem diuiſam illarumque miniſtros tum primi ordinis,* PAPAM, PATRIARCHAS &c. *tum ſecundi ordinis ſeu ſaeculares, ſeu regulares,* PAROCHOS, CANONICOS &c. *tum infimi gradus ſimplici clericorum nomine comprehenſos: ſingulorum, tam maiorum, quam minorum officia communia et peculiaria; perſonarum immunitates, nec non et locorum, quorum praeterea conſtructio, dotatio, conſecratio, pollutio, reconciliatio ac iuridica profanatio ſeorſim explicantur.* Ibid. eod.

TOMVS TERTIVS *includens tractatus de beneficiis eccleſiaſticis, de contractibus, de ſacramentis, de iudiciis rem ſibi propriam minutatim diſcutientes, prout cuiusque praefatio demonſtrabit.* ibid eod.

§. 642.

Quae *Euangelicos* auctores habent systemata et compendia iuris ecclesiastici sunt:

I. *quae cum iure ecclesiastico Pontificorum simul ius ecclesiasticum Euangelicorum tractant*, veluti

Arnold. CORVINI a *Belderen ius canonicum* 1648 recusum cura SAM. STRYKII Halae 1704. 8. et cum notis IVST. HENN. BOEHMERI Ibid. 1721. 8.

Io. SCHILTERI *Institutiones iuris canonici.* Hae institutiones primum prodierunt Ienae 1681. 12. postea saepius recusae, et ad eas pertinent: IVST. HENN. BOEHMERI *Schilterus illustratus et continuatus* Halae 1720; CASP. HORNII *additamenta in has Institutiones* Viteb. 1718. 8; IOAN. ERNESTI FLÖRCKII *Obseruationes selectae ad Schilteri Institutiones iuris canonici.* Ienae 1726. 8; DIET. GOTTL. ECKARD *Erklärung über Schilteri Institutiones iuris canonici* 1724 - 1732. III. Vol. 4; SAM. STRYKII *annotationes succinctae in Schilterum.* Norim. 1732 8; AVG. DE LEYSER *praelectiones in eundem* 1753 8.

Gerh. Gottl. TITII *Probe des deutschen geistlichen Rehts.* Lips. 1709 et 1741. 8.

Iust.-Henn. BOEHMERI *Institutiones iuris canonici tum ecclesiastici, tum pontificii ad methodum Decretalium, nec non ad fora Cathol. et Protestant. compositae.* Halae 1738. 1747. 8. mai.

Io. Laur. FLEISCHERI *Einleitung zur geistlichen Rechtsgelahrtheit.* Halae 1722. 8. postea auct. 1729. 4. et nouiss. 1750. 4. cum mea praefatione.

Io. Georg. PERTSCHII *Elementa iuris Canonici et Protestantium ecclesiastici.* Francof. et Ienae 1731. 8. Nouissima editio prodiit 1741. 8.

Io.

Io. Rudolph. ENGAV *Elementa iuris canonico-pontificio-ecclesiastici.* Ienae 1739. 1740. 1744. et 1753. 8.

Lud. Mart. KAHLII *elementa iuris canonico-ecclesiast. tum veteris, tum hodierni.* Halae 1743 et 1744. Tom. I. et II.

EIVSD. *Compendium elementorum iur. canon. Pontificio-ecclesiast. tum veteris, tum hodierni.* Hanov. 1747. 8.

Georg. Lud. BOEHMERI *Principia iuris canonici speciatim iuris ecclesiastici publici et priuati quod per Germaniam obtinet.* Goettingae 1762. Edit. II. ibid. 1767. 8. quae illustrant HERM. BECKER *Gedancken und Erläuterungen über das Kirchenrecht.* Bützow 1772. 8.

CVRT. ANTONII *Epitome iuris canonici.* 1768. 8.

II. *solum ius ecclesiasticum Euangelicorum continent.*

Io. Balth. WERNHER *principia iuris ecclesiastici Protestantium.* Viteb. 1727.

Achat. Car. SCHMIDII *Institutiones iurisprudentiae ecclesiasticae, addito processu consistoriali ad vsum fori Euangelici, methodo systematica adornatae.* Ienae 1754. 8.

Christ. Gottl. HOMMELII *Principia iuris ecclesiastici protestantium.* Vit. 1770. 8.

Erdm. Sal. DEYLINGII *Institutiones prudentiae pastoralis.* Ex edit. CHR. WILH. KÜSTNERI. Lipsiae 1768. 8.

III. *solum ius Pontificiorum continent*

Achat. Car. SCHMIDII *Principia iurisprudentiae ecclesiasticae Pontificiorum methodo systematica adornata.* Ienae 1756. 8.

(b) DE

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 643.

Scripta de ſingulis argumentis iuris eccleſiaſtici, ſecundum eam differentiam, quod alia eorum ſint ſcripta *plurium* argumentorum, alia vero ſcripta *vnius* argumenti, a ſe inuicem diſtinguenda ſunt:

(A)

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM SINGVLARIVM IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 644.

Scripta iuris eccleſiaſtici, quae plura argumenta iuris eccleſiaſtici ſimul tractant ſunt in triplici differentia. Alia eorum ſunt ſcripta *vnius* auctoris collecta; alia ſcripta *variorum auctorum* collecta; alia ſcripta vnius auctoris in quibus *varia argumentis* iuris eccleſiaſtici coniunctim explicata ſunt.

TIT. I.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM VNIVS AVCTORIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 645.

Exſtant multa et egregia ſcripta iuris eccleſiaſtici, quae orta ſunt ex collectione ſcriptorum iuris eccleſiaſtici vnius auctoris, quae antea ſeparatim prodierunt, ſicque *Opera et opuſcula canoniſtarum* dici poſſunt. Eminent vero inter canoniſtas, quorum ſcripta iuris eccleſiaſtici collecta ſunt, quoad numerum ſcriptorum ab iis editorum, AVGVSTINVS BARBOSA et CHRISTIA-

NVS

NVS LVPVS. Collectiones ſcriptorum horum Canoniſtarum itaque merito a reliquis ſeparandae ſunt, eaeque prodierunt in multis voluminibus. Sic exſtant BARBOSAE *opera* decem Tomis comprehenſa Lugduni ſuperiori et noſtro ſeculo ſaepius recuſa et nouiſſime 1716 fol. LVPI *Opera* cura *Thomae Philippini* Venetiis 1724. 1729. fol. XI. Tomis prodierunt.

§. 646.

Quod attinet reliqua huius claſſis ſcripta inter ea eminent:

Io. DARTIS *opera canonica in III. partes diſtributa: quarum prima continet commentarios in vniuerſum Gratiani decretum, ſecunda tractatum de beneficiis eccleſiaſticis, et tertia opuſcula varia.* Pariſ. 1656. f.

Innoc. CIRONII *opera in ius canonicum, quae continent* 1) *quintam compilationem decretalium Honorii III.* 2) *paratitla in V libros decretalium Gregorii IX;* 3) *obſeruationum iuris canonici Libros V.* Toloſ. 1645.

Zegeri Bernh. van ESPEN *Opera* Tom. I et II. Coloniae 1729 fol. et ex editione praeſtantiſſima Louanii 1753 f. IV. Tomi. In ſupplementum prioris editionis Coloniae prodiit 1755 fol. *Commentarius in Canones et decreta iuris veteris et noui et ius nouiſſimum. Opus poſthumum, auctore* ZEGERO BERNH. van ESPEN.

Franc. ZIPAEI *Opera omnia* Tomi II. Antw. 1675 fol.

Melch. PASTORIS *Opera omnia.* Toloſae 1712 fol.

Henr. CANISII *Opera quae de iure canonico reliquit.* Col. 1662. 4.

Petri de MARCA *Opuſcula.* Paris 1687. 4.

Io-

Io. STRAVCHII *Dissertationum canonicarum solennium trias.* Ienae 1673. 4.

Ant. Dad. ALTERESSA *Dissert. iuris canonici.* Tolosae 1651. 4.

Paul. Ios. a RIEGGER *Opuscula iuris ecclesiastici varii argument, sparsim antea, nunc collectim edita et recusa.* Vindob. 1769. 4.

Georg. Lud. BOEHMER *Obseruationes iuris canonici.* Goett. 1766. 8.

TIT. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVRIS ECCLESIASTICI DE SINGVLIS ARGVMENTIS VARIORVM AVCTORVM.

§. 647.

Scripta de singulis argumentis iuris ecclesiastici, quae sunt collectiones scriptorum talium quae varios habent auctores, differunt in eo, quod alia eorum contineant quidem plurium auctorum scripta, ast talia, quae in eo conueniunt, quod in iis vnum idemque argumentum, licet a variis auctoribus, tractatum sit; alia vero scripta diuersorum argumentorum continent. Cum itaque priores collectiones referri possint et debeant ad scripta vnius argumenti, hic non nisi de posterioris generis collectionibus agendum.

§. 648.

Ad talia scripta itaque, quae huius loci sunt, referri possunt:

Repetitiones in vniuersas fere iuris canonici partes et materias frequentiores Volumina VI. Venet. 1587. fol.

Ahasv. FRITSCHII *Ius ecclesiasticum tripartitum. I. Variorum tractatus ac dissertationes de potestate ecclesiastica;*

siastica; officia maiestatis ciuilis circa sacra et iure episcopali etc. II. Transactio Passauiensis, Pacificatio Religionis et Art. V. P. W. cum commentariis et consiliis quibusdam iuridicis. III. Quorumdam Imperii principum euangelicorum ordinationes ecclesiasticae et sciagraphia quaedam nouae ordinationis. Ienae 1673. 4.

Pauli Ios. RIEGGER *syntagma selectarum dissertationum ad illustrationem iuris ecclesiastici pertinentium.* Vindobonae 1758. 4.

Ant. SCHMIDT *Thesaurus iuris ecclesiastici, potissimum germanici.* Tomus I. Heidelb. 1772. Tom. II. Ibid. 1773. 4.

Io. Frid. le BRET *Magazin zum Gebrauch der Staaten und Kirchengeschichte vornämlich des Staatsrechts catholischer Regenten in Ansehung ihrer Geistlichkeit.* P. 1. 2. 3. Vlm 1771 seqq. 8.

TIT. III.

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM IVRIS ECCLESIASTICI VNIVS AVCTORIS NON COLLECTIS.

§. 649.

Tandem ad scripta iuris ecclesiastici de singulis eius argumentis, quae plura talia argumenta continent, referri debent scripta non collecta vnius auctoris. Haec scripta *Obseruationes iuris canonici* dici possunt, et, cum non nisi pro auctorum diuersitate differant, in subclasses redigi nequeunt.

§. 650.

Sunt inter huius generis scripta notanda:

I. P. MAVRICE *Selecta iuris canonici.* Paris. 1659. 4.

Ioa. GVTTIEREZ *Quaestiones canonicae.* Francof. 1607. fol.

Laur.

Laur. Vigilii NICOLLIS *Praxis canonica siue ius canonicum casibus practicis explanatum.* Tomi. II. Augustae Vindel. 1732. fol.

Benedicti CARPZOVII *Opus definitionum ecclesiasticarum seu consistorialium.* Lips. 1665. et postea saepius. fol. Prodiere ad eam ADR. BEYERI *Additiones.* Dresdae 1718. fol.

Io. la PLACETTE *Obseruationes historico-ecclesiasticae.* Amstelod. 1691. 8.

Iust. Henn. BOEHMERI *Dissertationes iuris ecclesiastici antiqui.* Halae 1729. 8.

Diet. Herm. KEMMERICH *origines iuris ecclesiastici.* Lips. 1745. 8.

Carl. Matth. PFAFFII *Origines iuris ecclesiastici vna cum dissertationibus varioribus ius ecclesiasticum illustrantibus, quae emendatiori huius editioni accesserunt reuisae, auctae et suppletae.* Tubing. 1756. 4.

Kritische Betrachtungen über verschiedene Staatsfragen. Erster Theil. Franc. und Leipzig 1770. Zweiter Theil. Ibid. eod.

Iosua Ioseph RIEFELS *kritische Staatsbetrachtungen.* Dritter Theil. Franc. und Leipz. 1771. Vierter Theil. Ibid. eod. 8.

Io. *Iac.* MOSER *Abhandlungen aus dem teutschen Kirchenrecht.* Leipz. 1772. 8.

Io. Heinr. FRICKE *Abhandlungen zu dem protestantischen Kirchenrechte.* Rost. und Leipz. 1773. 8.

Vertraute Briefe über die wichtigsten Grundsätze und auserlesene Materien des protestantischen geistlichen Rechtes: herausgegeben und mit einer Vorrede von den Gränzen der Vnpartheilichkeit und Gleichgültigkeit in Religions-Sachen begleitet von FRID. CARL. Freyhern von MOSER. Franef. am Mayn 1761. 8. Dritte Ausgabe Ibid. 1771. 8

(B) DE

(B)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGVLARIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 651.

Licet pleraque ſcripta vnius argumenti ſingularis iuris eccleſiaſtici talia ſint, quae ad certam quandam theoriae eius partem referri poſſunt: dantur tamen talia quae ſatis commode ad certam quandam theoriae eius partem referri nequeunt. Vnde et ſcripta vnius argumenti iuris eccleſiaſtici ſecundum has claſſes a ſe inuicem diſtingui debent.

(a)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGVLARIS IVRIS ECCLESIASTICI, CERTAM QVANDAM THEORIAE EIVS PARTEM NON CONCERNENTIS.

§. 652.

Scriptorum huius claſſis notitia eo redit, vt ſcrita iuris eccleſiaſtici, quae ſunt ſcripta vnius argumenti, quibus ſecundum ſchema ſyſtematis iurisprudentiae eccleſiaſticae, de quo §. ſequente agendum, certus locus aſſignari nequit, in hanc claſſem redigantur. Vnde pro diuerſitate ſyſtematis iurisprudentiae eccleſiaſticae, quod quilibet ſibi format, vel plura, vel pauciora ſcripta ad hanc claſſem pertinere, per ſe patet. Ex mea ſententia vero, et prout ego mihi concipio ſyſtema iurisprudentiae, tanquam exempla ſcriptorum huius claſſis notari merentur I. *ea ſcripta quae quidem generatim eccleſiam chriſtianam concernunt, aſt tamen vnum argumentum quod tractant varias theoriae iurisprudentiae partes concernit*, exempli gratia

 Ludov.

Ludov. THOMASINI *Vetus et noua ecclesiae disciplina circa beneficia et beneficiatos.* Paris 1688. Lugd. 1706. Lucae 1728. Vol. III. fol.

Edmundus MARTENE *de antiquis ecclesiae ritibus.* Editio secunda Antwerpiae 1736. 1737. fol.

Petri PECKII *Commentarius in regulas iuris canonici.* Helmst. 1588. fol.

Carl. Aug. BOEHMER *de iure militum ecclesiastico.* Halae 1730. 4.

§. 653.

Hic locus porro assignandus est scriptis de II. *libertate ecclesiae huius vel illius reipublicae*, et *speciatim ecclesiae germanicae*, veluti

Io. SCHILTER *de libertate ecclesiae germanicae.* Ienae 1683. 4.

Christ. Conr. Wilh. FRIDERICI *Von der Freiheit der teutschen Kirche.* Francof. 1766. 8.

Io. Georg. ESTOR *Freiheit der teutschen Kirche.* Francf. 1766. 8.

(b)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI CERTAM THEORIAE IVRIS ECCLESIASTICI PARTEM CONCERNENTIS.

§. 654.

Vt haec scripta, quorum insignis datur multitudo, in ordinem redigi possint, simpliciter ordini systematis iurisprudentiae ecclesiasticae inhaerendum est. Quum itaque ex mea sententia in systemate iurisprudentiae ecclesiasticae, nec iurisprudentia ecclesiastica *pontificiorum* et *euangelicorum*, nec *publica* et *priuata* iurisprudentia ecclesiastica, separatim tradenda; sed potius pars eius *generalis*, a parte *speciali* separanda, inde oritur duplex classis scriptorum iuris ecclesiastici.

(α) DE

(α)

DE SCRIPTIS IVRIS ECCLESIASTICI GENERALIS.

§. 655.

Iurisprudentia ecclesiastica generalis sub se continet doctrinas generales 1) *quoad opera pietatis et functiones sacra concernentes*; 2) *de ecclesiae pontificiae et euangelicae statu publico interno* seu *politia*; 3) *de statu publico externo vtriusque ecclesiae* seu *habitu vtriusque ecclesiae ad se inuicem, et ad rempublicam.* Sunt itaque tres classes scriptorum iuris ecclesiastici vnius argumenti generalium constituendae.

TIT. I.

DE SCRIPTIS QVAE OPERA PIETATIS ET FVNCTIONES SACRA CONCERNENTES IN GENERE CONCERNVNT.

§. 656.

Cum opera pietatis *communia* producant religionis exercitium, *specialia* vero officia diuina, vota, nec non regulas viuendi speciales: quoad *functiones sacra concernentes* vero ordines ecclesiastici, iurisdictio ecclesiastica, regimen ecclesiasticum, nec non officia ecclesiae praestanda, obueniant; ad hanc scriptorum classem multa scripta referri posse, videtur. Ast, cum in systemate iurisprudentiae ecclesiasticae hae doctrinae, hoc loco non nisi generatim et eatenus tractari debeant, quatenus eis non praemissis sequentes doctrinae generales de statu ecclesiae publico interno et externo, distincte tradi nequeunt, huc non nisi ea scripta referri possunt, quae has doctrinas generatim tractant, quae sunt minutiora scripta, sicque hic recenseri nequeunt.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE STATV PVBLICO INTERNO SEV POLITIA ECCLESIAE PONTIFICIAE ET EVANGELICAE IN GENERE.

§. 657.

Prout in ipſo ſyſtemate iurisprudentiae eccleſiaſticae, a ſe inuicem ſeparandae ſunt doctrinae de ſtatu publico interno eccleſiae *pontificiae*, et doctrinae de ſtatu publico interno eccleſiae *euangelicae:* ita et ſcripta huius claſſis, quae vulgo ſub ſcriptorum iuris publici eccleſiaſtici nomine, quod mihi tamen non ſatis adaequatum videtur, venire ſolent, in has claſſes redigenda ſunt.

§. 658.

Quod attinet I. ſcripta de ſtatu publico interno eccleſiae *pontificiae*, huc referri debent ſcripta generalia de hierarchia, tam ordinis, quam iurisdictionis. Vnde multa ſcripta ad hanc claſſem ſcriptorum iuris eccleſiaſtici referri poſſunt, ſuntque ſcripta de hierarchia

1. *ordinis*, quorſum referri debent ſcripta de ſtatu clericali et clericorum differentia pro ordinum diuerſitate,

Io. DARTIS *de ordinibus et dignitatibus eccleſiaſticis.* Pariſ. 1648. 4.

Ioan. MORINVS *de ſacris eccleſiae ordinationibus.* Antw. 1695. fol.

Io. Bapt. GADDI *gemma clericalis.* Forliuii 1709. 4.

Andr. du SAVSSAY *panoplia ſacerdotalis ſeu de venerando ſacerdotum habitu.* Pariſ. 1658.

Caſpar. ZIEGLER *de diaconis et diaconiſſis.* Viteb. 1678. 4.

Leo.

Leo ALLATIVS *de aetate et interſtitiis in ordine ſervando.*

Car. Annib. FABROTTVS *de vita et honeſtate clericorum.* Pariſ. 1651. 4.

2. *iurisdictionis*, quorſum vero non niſi generalia ſcripta de iurisdictione eccleſiaſtica in ſenſu latiori, et de variis epiſcoporum ſpeciebus eorumque ſenatoribus et vicariis, referri debent, alia generaliora, alia ſpecialiora, et quidem quoad

A. *generaliora*

M. Ant. de DOMINIS *de republica eccleſiaſtica Libri X* Heidelb. et Francf. 1618. fol.

Io. Franc. BESSEL *Diſſertationes ad ius publicum Romano-Catholicum.* Erfordiae 1714. 4.

Gregor. MERZENFELD *Ius publicum romano-eccleſiaſticum.* Col. Agrip. 1714. 4.

Principia iuris publici eccleſiaſtici catholicorum ad ſtatum Germaniae accommodata in vſum tyronum. Francof. 1746. 4.

Mart. GERBET *de legitima eccleſiaſtica poteſtate circa ſacra et profana.* S. Blaſii 1761. 8.

IDEM *de communione poteſtatis eccleſiaſticae inter ſummos eccleſiae principes, Pontificem et Epiſcopos.* Ibid. eod.

B. *ſpecialiora*

Io. Thomas de ROCABERTI *Bibliotheca maxima pontificia.* Romae 1695 ſeqq. Tomi XXI. fol. cuius contenta vide apud STRVVIVM *in Bibliotheca iuris ſelecta* Cap. XV. §. 30. editionis octauae.

IVSTINI FEBRONII *de ſtatu eccleſiae et legitima poteſtate Romani Pontificis liber ſingularis ad reuniendos*

 diſſiden-

dissidentes in religione christiana compositus. Bullioni 1763. Edit. sec. 1765. 4. *Tomus secundus vlteriores operis vindicias continens.* Francof. et Lips. 1770. *Tomus III.* 1771. 4.

Briefe eines Bayern an seinen Freund über die Macht der Kirche und des Pabstes. 1770. 8.

Zusätze eines Francken zu den Briefen eines Bayern über die Macht der Kirche und des Pabstes. 1772. 8.

De primatu Pontificis. Opus cuius scopus est demonstrare primatum episcopi romani inter alios episcopos nullum nisi honorificum esse, et illum Primatum, nec diuinum, nec iurisdictionis esse. Londini 1770. 8. mai.

Hieronymi PLATI Liber *de Cardinalium dignitate et officio*, cuius nouissima editio prodiit Romae 1746. 4.

Petr. Andr. GAVBARTI Tr. *de officio et auctoritate legati a latere.* Venetiis 1571. fol.

Aug. BARBOSA *de officio et potestate episcopi.* rec. Venet. 1707. fol.

Bened. SCHMIER *Ordo episcoporum cum ecclesiis cathedralibus, canonicatibus et sacris officiis.* Salisb. 1718. fol.

Casp. ZIEGLER *de episcopis eorumque iuribus et priuilegiis ac viuendi ratione.* Norib. 1686. 4.

Henr. LINCKII *Tractatus de iure episcopali.* Francof. et Lips. 1697. 4.

Petri LEVRENII Tr. *de episcoporum vicariis.* Col. Agrip. 1739. fol.

Andr. Hieronymi ANDREVCI Tr. *de episcopo titulari seu in partibus infidelium.* Romae 1732. 4.

Io.

Io. Paul. KRESSII *rechtsbegründete vollständige Erläuterung des Archi-Diaconal-Wesens und der geistlichen Send-Gerichte etc.* Helmst. 1725. fol.

Io. Georg. PERTSCHENS *Abhandlung von dem Ursprunge der Archi-Diaconen, Archidiaconalgerichten, Bischöflichen officialen und Vicarien.* Hildesh. 1743. 8.

§. 659.

Inter scripta II. de statu publico interno ecclesiae *euangelicae*, ad quae referri debent scripta de statu clericorum, nec non de iure circa sacra collegiali, seu episcopali et papali principum euangelicorum, vt et de officiis ecclesiasticis regimen ecclesiasticum in ecclesia euangelica concernentibus, obueniunt scripta huius classis

1. *generaliora*

Io. Georg. ESTOR *Ius publicum ecclesiasticum Protestantium.* Francof. 1739. 4.

Iust. Carl. WIESENHAVERS *Grundsätze des Kirchen Staats-Rechts der Protestanten.* 1749. 8.

Io. Christ. MAIERS *Teutsches geistliches Staatsrecht.* Lemgo 1773. 8.

2. *specialiora*

Christ. LIBERI *Untersuchung der conuentional oder collegialrechte der euangelischen Kirche* 1737. Frf. 1742. 8.

Io. Ernst. SCHVBERT *von den bischöflichen Rechten der Landesobrigkeit.* Halae 1763. 4.

Casp. ZIEGLERI *Superintendens.* Viteb. 4.

TIT. III.

DE SCRIPTIS DE STATV PVBLICO EXTERNO ECCLESIAE PONTIFICIAE ET EVANGELICAE, TAM IN RELATIONE AD POTESTATEM CIVILEM GERMANIAE, QVAM IN RELATIONE AD SE INVICEM, IN GENERE.

§. 660.

In hac ſcriptorum claſſe coniungenda ſunt ea ſcripta, quae generatim concernunt ſtatum publicum externum eccleſiarum germanicarum, in relatione ad poteſtatem ciuilem germanicam vtramque, tam ſummam, quam ſubordinatam, ſeu habitum eccleſiae germanicae vtriusque ad rempublicam germanicam et minores in Germania respublicas, cum ſcriptis quae vtriusque eccleſiae habitum ad ſe inuicem generatim concernunt. Licet enim in ipſo ſyſtemate iurisprudentiae eccleſiaſticae, hae theoriae generales a ſe inuicem ſeparandae ſint, idem tamen in tradenda notitia ſcriptorum, quae has theorias concernunt, fieri nequit, cum varia ſcripta iuris eccleſiaſtici, quae ſtatum publicum externum eccleſiarum germanicarum concernunt, ita comparata ſint, vt ad vtramque theoriam ſpectent. Immo et ea ſcripta generalia, quae Tit. praec. allegata ſunt, etiam tales doctrinas continent quae huc pertinent. Vt tamen et haec ſcripta quantum fieri poteſt a ſe inuicem diſtinguantur, et hic praemiſſis *generalioribus* huius claſſis ſcriptis, de *ſpecialioribus* agendum erit.

§. 661.

Sunt vero I. ſcripta *generaliora* hic notanda ſequentia:

Petrus

Petrus de MARCA *de concordia ſacerdotii et imperii.* Poſt primam editionem Pariſienſem 1663 fol. et varias eam ſubſequentes Francof. 1708. cura IVST. HENN. BOEHMERI. fol.

Henr. HENNIGES *de ſumma Imperatoris Romani poteſtate circa ſacra.* Norib. 1676. 8.

Figmentum iurium ſtatus politici in res et perſonas ſtatus eccleſiaſtici. Amſtel. 1764. 4.

Pauli Ioſephi de RIEGGER *Principia iuris eccleſiaſtici Germaniae.* Viennae 1771. 8.

Sammlung einiger Schriften von der geiſtlichen iurisdiction catholiſcher Landesherren über ihre euangeliſche Untertbanen. Leipz. 1728. 4.

Sammlung einiger Schriften von der im W. F. erlaubten Selbſthülfe, der catholiſchen Landesherren geiſtlichen Gerichtbarkeit über die euangeliſche Unterthanen und dem Simultaneo exercitio religionis. Leipz. 1756. 4.

Alex. HAMMER Commentatio eccleſiaſtico-politico-publica *de iure principis catholici circa ſacra.* Bamb. 1744. rec. ibid. 1771. 4.

Georg. Vlr. TRITSCHLER *vom Recht eines catholiſchen Landesherren über ſeine proteſtantiſche Unterthanen.* Vlm. 1753. 8.

Georg. Ern. Lud. PREVSCHEN *daß ein catholiſcher Landesherr in Ehe und anderen Kirchenſachen ſeiner euangeliſchen Untertbanen zu erkennen nicht befugt ſei.* Gieſſen 1753. P. 2. 1756. 4.

§. 662.

Sequuntur II. ſcripta *ſpecialiora* quae huc referri debent, qualia ſunt

Chrift. RITTMEIERI *Vindiciae iuris reformandi.* Coll. 1703. fol.

Io. Nic. HERTII *Tr. iur. publ. de Imperii R. G. iure reformandi iuxta temporum feriem, compofitionis fcilicet Paffauinae et P. W. In Supplementum Comm. et Opufc. Hertianorum denuo recudi curauit et praefatus eft* IO. CHRIST. KOCH. Francof. 1771. 4.

Meditationes de origine, indole, effectibus atque hiftoria iuris reformandi Regum et Principum, nec non ftatuum imperii R. G. circa religionem. Francof. 1728. 8.

Gutachten eines Rechtsgelehrten von Buchhorn über 14 das geiftliche Staatsrecht der Reichsftände betreffende Fragen. 1767.

Obferuationes iuris publici germanici de ciuitatum imperii iuribus ecclefiafticis et politicis eo fpectantibus. Franckf. 1766. 8.

Io. Dan. HOFFMANN Comm. iur. ecclef. publici: *de die decretorio Kalendis Ianuarii Anni MDCXXIV omnique ex pace Weftphalica reftitutione.* Vlmae 1750. 4.

Io. KIRCHHEIM *Verfuch von dem Reichsftädtifchen Vnterfcheidungsziel zwifchen Catholifchen und Proteftanten zur Erläuterung des 5 Art. §. 29. des Osnabrückifchen Friedensfchluffes.* 1764. 8.

(b)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRISPRVDENTIAE ECCLESIASTICAE SPECIALIS.

§. 663.

Singula argumenta iuris ecclefiaftici, quae pertinent ad iurisprud. ecclefiaft. fpecialem, vel ipfum cultum diuinum, vel vniuerfitates perfonarum ecclefiafticas

ſiaſticas, vel res eccleſiae, vel cauſas eccleſiaſticas, pro obiecto habent, indeque ad haec quatuor ſumma capita totam iurisprudentiam eccleſiaſticam ſpecialem reduci, ſicque et ſcripta huius generis in has claſſes redigi poſſe, videtur. Aſt, cum tota doctrina iuridica ſatis momentoſa de matrimonio, ex variis cauſis ad iurisprudentiam eccleſiaſticam referri, in eaque ſecundum omnia iura, quae valent in germania explicanda: potius pars ſpecialis iurisprudentiae eccleſiaſticae, ſicque et ſcripta huius generis, ita pertractanda, vt ſcripta de matrimonio a reliquis ſeparentur. Quae cum ita ſint ſcripta huius claſſis ſunt, vel *reliqua ſcripta praeter ſcripta iuris matrimonialis*, vel *ſcripta iuris matrimonialis*. Reliqua ſcripta praeter ſcripta iuris matrimonialis vero ſunt, ſcripta de 1) *exercitio religionis*, *liturgia*, *diebus feſtis et ſingulis operis pietatis atque functionibus ſacra concernentibus*; 2) *vniuerſitatibus perſonarum eccleſiaſticis*; 3) *rebus eccleſiaſticis communibus*; 4) *beneficiis*; 5) *cauſis eccleſiaſticis*. Secundum has claſſes itaque de ſcriptis vnius argumenti iurisprudentiae eccleſiaſticae ſpecialis agendum.

TIT. I.

DE SCRIPTIS DE EXERCITIO RELIGIONIS, LITVRGIA, DIEBVS FESTIS ET SINGVLIS OPERIS PIETATIS COMMVNIBVS ATQVE FVNCTIONIBVS SACRA CONCERNENTIBVS.

§. 664.

Vt pateat quae ſcripta, praeter ea quae exercitium religionis, liturgiam et dies feſtos concernunt, tanquam talia quae ad ſingula opera pietatis communia, et ad ſingulas functiones ſacra concernentes ſpectant

ſtant, huc referri debeant, notandum 1) ſingula opera pietatis eſſe, vel *communia* e. g. cultus ſanctorum, ieiunia, etc. vel *ſpecialia*, quae in *officiis diuinis*, *votorum ſolennium et regulae viuendi ſpecialis obſeruantia* conſiſtunt, et non niſi de communibus hic agendum eſſe; 2) ſingulas functiones ſacra concernentes vero reduci poſſe ad *benedictionem*, *conſecrationem*, *tonſuram*, *ſacramentorum adminiſtrationem*, *miſſae celebrationem et annunciationem verbi diuini*. Pertinent itaque multa ſcripta ad hanc claſſem, quorum pleraque tamen ſunt ſcripta minutiora, ad quorum notitiam hae primae lineae notitiae ſcriptorum iuris eccleſiaſtici extendi nequeunt.

§. 665.

Quod itaque libros huius claſſis attinet, inter eos praecipue notandi ſunt:

Michaelis HILTROPIVS *de diuinis catholicae eccleſiae officiis et myſteriis variis, vetuſtiorum aliquot eccleſiae patrum et ſcriptorum eccleſiaſticorum libri.* Pariſiis 1610. fol. de cuius collectionis contentis vid STRVVII *Biblioth. iuris ſelecta* Cap. XV. §. 50. edit. octauae.

Chriſt. Gottl. WOLFF Spec. iur. eccleſ. *de diebus poenitentialibus et ſupplicationum vulgo von Bus- Beth- und Faſt-Tägen.* Lipſ. 1729. 4.

Gerard. van MASTRICHT *de ſuſceptoribus infantum e baptiſmo.* 1670. 8. Francof. et Lipſ. 1727. 4.

Lud. Gunth. MARTINI *de numero patrinorum in baptiſmo infantum vſitato.* Quedl. 1683. 4.

Io. Georg. PERTSCH *Recht der Beichtſtühle: darinnen der Urſprung und Fortgang der geheimen Beichte aus den Kirchen Geſchichten unpartheyiſch gezeiget und was dabei abſonderlich unter den Proteſtirenden gebräuchlich iſt gründlich unterſuchet wird.* Halle 1721. Wolfenb. 1738. 4.

Traite

Traite du secret de la confession pour servir d'instruction aux confesseurs et pour rasseurer les penitens. Paris. 1708.

Andr. BEIER *de sigillo confessionis.* Ienae 1707. 4.

Ernst. Aug. BERTLINGS *Unterricht vom päbstlichen Iubeliahr und den Ablas.* Helmst. 1749. 4.

EIVSD. *Versuch einiger Anmerkungen über die päbstliche Iubelbulle* BENEDICT *des XIV.* Ibid. 1750. 4.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE VNIVERSITATIBVS PERSONARVM ECCLESIASTICIS.

§. 666.

Specialem classem scriptorum iuris ecclesiastici merito constituunt ea quae concernunt doctrinam de vniversitatibus personarum ecclesiasticis, quorsum pertinent scripta de 1) *monachis eorumque ordinibus*; 2) *canonicis et capitulis canonicorum*; 3) *equitibus sacris eorumque ordinibus*; 4) *scholis et academiis*; 5) *parochiis.*

§. 667.

Quoad scripta de I. *monachis eorumque ordinibus* itaque huc referri debent:

Fr. FLORENS *de statu regularium in* EIVS Operibus (§. 371).

Renati CHOPINI *Monasticon seu de iure coenobitarum.* Parisiis 1601. Francf. 1709 fol.

Lup. GRVEBER *de priuilegiis religiosorum cum additionibus* EVSEBII AMORT. Aug. Vind. 1747. 4.

Ascan. TAMBVRINVS *de iure et priuilegiis Abbatum praelatorum, abbatissarum et monialium.* Tomi IV. Col. Agrip. 1691 fol.

Igna-

Ignatii RODERIQVE *de Abbatibus*, *origine*, *primaeua et hodierna constitutione Abbatiarum.* Wirceburgi 1728 fol.

Ad. Ios. GRENECK *de iure abbatum et aliorum praelatorum episcopis inferiorum.* Viennae 1729. 4.

§. 668

Inter scripta de II. *canonicis* et *capitulis canonicorum* notare merentur:

Matth. Guil. de LOVVRE *dissertationes de origine*, *electione*, *officio et iuribus praepositorum et decanorum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum.* Leodii 1729 fol.

Eusebii AMORT *vetus disciplina cononicorum regularum et secularium.* Venetiis 1747. 4.

De canonicorum ordine disquisitiones. Autore P. ***. Parisiis 1697. 4.

Aug. BARBOSA *de canonicis et dignitatibus*, *aliisque beneficiariis eorumque officiis in choro et capitulo.* Lugd. 1640. et ibid. 1700. fol.

Io. Ad. ab ICKSTATT *de capitulorum metropolitanorum et cathedralium archi et episcopatuum germaniae origine*, *progressu et iuribus*, *regimine praesertim territoriali interimistico sede vacante eiusque vsu et abusu.* Editio auctior. Amstel. 1764. 4. mai.

Georg. Dav BEGER *Nachrichten von dem Rural-Capitel in der H. R. R. Stadt Reutlingen*, *zu Aufklärung der Begriffe von dem Rural-Capitelwesen in Deutschland und Schwaben überhaupt.* Lindau 1764. 4.

Ioan. Ernst. FLOERCKE *de canonici scholastici nomine*, *origine*, *officio*, *dignitate et praebenda.* Goettingae 1727. 4.

§. 669.

§. 669.

Scripta de III. *equitibus ſacris et ordinibus equitum ſacrorum* ſunt:

Chriſt. Frid. HOLLAND *Diſcurſus iuridicus, vel quaſi compendium equeſtre de origine, iuribus et priuilegiis ordinis teutonici ac nobilitatis immediatae S. R. I. in ſuis et aliorum ſtatuum imperii territoriis competentibus.* Francof. 1749. 4.

Hiſtoriſch - diplomatiſcher Unterricht von des hohen teutſchen Ritter - Ordens priuilegien, Immedietaet und Gerechtſamen. Stadt am Hof. 1753 fol.

Io. Chriſt. BECMANNI *Beſchreibung von dem ritterlichen Iohanniter Orden und deſſen Herrmeiſterthum in der Marck.* cum addit. I. C. DITHMARI. Francf. 1726. 4.

§. 670.

Quae ſequuntur ſcripta IV. de *ſcholis* et *academiis*, et ad ſcripta iuris eccleſiaſtici referri poſſunt, ſunt, praeter varia ſcripta minutiora, e. g.

Io. GISENIVS *de origine, iure et regimine academiarum.* Rintel. 1627. 4.

Hon. LVCII *de priuilegiis ſcholarum.* Colon. 1582. 8.

§. 671.

Tandem V. ad hanc claſſem etiam referri debent ſcripta de *parochiis* ſeu *ſcripta iuris parochialis*, inter quae hic notanda ſunt ſequentia:

Io. FILESACCI *Paroecia ſeu de paroeciarum et paroecorum origine et miſſa paroeciali.* Pariſ. 1608. 8.

Iuſt. Henn. BOEHMER *ius parochiale ad fundamenta genuina reuocatum.* Halae 1701. 4. et poſtea ſaepius.

Lud.

Lud. ENGEL *manuale parochorum de obligationibus functionibus et iuribus parochialibus.* Salisb. 1662. 12. 1677. 8.

Petrus de MVRGA *de iure parochi vnitarum ecclesiarum* Lugd. 1658. 4.

Petrus MENGONIVS *de eminentiori parochorum dignitate ſupra canonicos, forenſis diſceptatio.* Florentiae 1732. 4.

Chr. Hart. Sam. GATZERT Tr. iur. germanici *de iudaeorum iuribus et obligationibus parochialibus.* Gieſſae 1771. 4.

TIT. III.

DE SCRIPTIS DE REBVS ECCLESIASTICIS COMMVNIBVS.

§. 672.

De rebus eccleſiaſticis communibus, quibus oppono beneficia eccleſiaſtica, varia exſtant ſcripta, dum huc referri debent ſcripta de harum rerum variis ſpeciebus, quae ſunt res *ſacrae*, *religioſae*, et quae nec *ſacrae* nec *religioſae* ſunt, vulgo bona eccleſiaſtica dicta, quaeque, vel *ſubſtantiae*, vel *reditus*, tam *ex bonis eccleſiae*, quam ex *aliorum bonis* ſunt, et ſcripta de eo quod iuſtum eſt quoad diſpoſitionem de iis, praeſertim quoad alienationem. Sunt et haec ſcripta, vel *generaliora*, vel *ſpecialiora.*

§. 673.

Inter *generaliora* ſcripta de rebus eccleſiaſticis notanda ſunt:

Nic. le MAISTRE *illuſtratio ſancti patrimonii ſeu de bonis eccleſiae et poſſeſſionibus.* Pariſiis 1636. 4.

Mart.

Mart. CHOCKIER *de bonis vulgo ecclesiasticis dictis* Groeningae 1650. 4.

Melch. PASTOR *de bonis temporalibus ecclesiae acquirendis et conseruandis* in EIVS Operibus (§. 646.) cum notis IO. SOLIER.

Io. Bernh. GLETTLE *legis amortizationis et immunitatis ecclesiasticae anatomia iuridica.* Argent. 1714. 12.

Petri REBVFFI Tr. *de alienatione rerum ecclesiae.* Lugd. 1564. fol.

§. 674.

Scriptorum II. *specialium* de rebus ecclesiasticis communibus exempla sunt, quoad res

1. *sacras et religiosas*

Henr. LINCKIVS *de iuribus templorum* Ienae 1674.

Gottl. SLEVOGT *gründliche Untersuchung von den Rechten der Altäre, Tauffsteine, Beichtstühle, Predigtstühle, Kirchenstände, Gotteskästen, Orgeln, Kirchenmusic, Thürmen und Gottesäckern.* Ienae 1732. 8. cum praef. *Iust. Henn.* BOEHMER.

Ioach. Car. BACHOVII *Tr. de sepulcbris, coemeteriis aliisque rebus sacris et religiosis illorumque iure.* Gothae 1725. 8.

2. *nec sacras nec religiosas*

Io. Wilh. ITTER *de bonis ecclesiae eorumque reditibus in alieno territorio debitis.* Francof. 1687. 4.

Ant. Dad. ALTESERRAE *Diss. binae de censibus, decimis et oblationibus.* In EIVS Differt iur. can. (§. 646.)

Ioa. BLVMENS *nützlicher Unterricht vom Zehendrecht* Leipz. 1696. 4.

Ioan. WERNDLE *vom Zehendrecht.* Ingolst. 1629. 8. Nürnb. 1722. 4.

Ant. SOELL *de decimis noualium.* Oeniponti 1738. 4.

TIT. IV.

DE SCRIPTIS DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

§. 675.

Pars theoriae iuris ecclesiastici de beneficiis ecclesiasticis, quae redit, praeter ea quae de beneficiis ecclesiasticis in genere praemittenda sunt, ad quinque summa capita, videlicet de eorum 1) *erectione;* 2) *prouisione;* 3) *administratione;* 4) *amissione* et 5) *innovatione:* per varia scripta hactenus exculta est. Potiora hic recensenda sunt, iterum distinguendo inter generaliora et specialiora scripta huius classis.

§. 676.

Ad *generaliora* scripta referri possunt:

Petri LEVRENII *Quaestiones et responsa canonica in materiam de beneficiis vniuersam.* Col. Agrip. 1706 fol.

Nic. Franc. GARCIA *de beneficiis cum decisionibus rotae Romanae.* Tomi II. Col. Alobr. 1735. fol.

Io. DARTIS *de beneficiis ecclesiasticis* vid. EIVS Opp. (§. 646.)

Melch. PASTORIS Tr. *de beneficiis ecclesiasticis* in EIVS Opp. (§. 646.)

Franc. FLORENTIS Tr. *de praebendis et dignitatibus* EIVS operibus (§. 371) insertus.

Io. Arn. CORVINI Tr. *de personis et beneficiis ecclesiasticis.* Francof. 1708. 4.

§. 677.

Specialiora huius classis scripta sunt:

F. Petri Mariae PASSARINI *Tr. de electione canonica.* Romae 1693. fol.

Christ.

Christ. Wilb. KOCH *de collatione dignitatum et beneficiorum.* Arg. 1762. 4.

Erörterung des Entscheidungsrechts in zwispaltigen Wahlen geistlicher Fürsten. 1766. 8.

Io. Casp. BARTHEL *de pallio, vna cum insertis vindiciis pallii Herbipolensis* etc. Herbipoli 1753. 4.

Io. Georg. PERTSCHIVS *de origine, vsu et auctoritate pallii archiepiscopalis.* Helmst. 1754. 4.

Franc. Mariae PITONII *Opus de controuersiis patronorum et ab iis ad beneficia et capellanias quascunque promotorum.* Coloniae 1732. fol.

Franc. ROYE *de iure patronatus.* Adegauii 1667. 4.

Franc. de FARGNA *Comm. in singulos canones de iure patronatus qui sparsim tam intra quam extra corpus Iur. Can. vagantur.* Tomi III. Montisf. et Romae 1717-1719.

Matthias STEPHANI *de iure patronatus.* Gryphisw. 1631. Gothae 1672. 4.

Sigism. FINCKELTHAVS *de iure patronatus.* Lipf. 1680. 4.

Georg. Henr. AYRER *Ius primariarum precum, quam late patet ex genuinis fontibus deductum.* Goett. 1740. 4.

CONRADVS OLIGENIVS *de primariis precibus imperalibus.* Friburgi Brisgoiae 1707. 8.

KAROLI BRISDECENII *Vindiciae primariarum precum Caes. Maiestati suo vno et proprio iure vi ac virtute electionis per imperium Romanum competentium* 1712. 8. rec. 1723.

Io. CHOCKIER *de permutationibus beneficiorum.* Leodii 1616. 8.

Zeg. Bernh. van ESPEN *de pensionibus ecclesiasticis.* Louanii 1686. 8.

Io. Phil. SLEVOGT *de vnione ecclesiarum et beneficiorum.* Ienae 1678. 4.

IDEM *de diuisione ecclesiarum et beneficiorum.* Ienae 1681. 4.

TIT. V.

DE SCRIPTIS DE CAVSIS ECCLESIASTICIS.

§. 678.

Sub hac scriptorum classe comprehendo, praeter scripta de causis ecclesiasticis ipsis, et ea, quae *remedia iuris ecclesiastica*, tam amicabilia, quam coactiua iudicialia et extraiudicialia, *iudicia ecclesiastica* et *forum causarum ecclesiasticarum* concernunt. Vnde porro patet ad hunc locum etiam pertinere scripta de *grauaminibus religionis* et *corpore catholicorum* et *euangelicorum*.

§. 679.

Possunt itaque ad hanc classem scriptorum iuris ecclesiastici referri:

Felicianus de OLIVA *de foro ecclesiae principaliter materiam vtriusque potestatis spiritualis et temporalis respiciens.* Coloniae Allobr. 1733. fol.

Martini SCHRADERI Tr. *de caussis fori ecclesiastici ex iure communi ciuili et canonico, nec non constitutionibus ac obseruantia ecclesiarum, imprimis vero euangelicorum deductus.* Editio secunda. Guelpherb. 1710. 4.

Theodori BOLZII *manipulus dissertationum de consistorio.* Regiomonti 1713. 4.

Carl. Henr. GEISLER *de grauaminibus religionis auctoritate iudiciorum imperii tollendis.* Erlangae 1771. 4.

Tracta-

Tractatio iuris publici de appellationibus et euocationibus ad curiam romanam ad illustrationem Art. XIV Capit. Caesareae. Francof. 1771. 4.

Christ. KRAMERS *Abhandlung aus dem teutschen Kirchen-Staatsrecht über die Frage: wie in Deutschland über die ausbrechende Religions-Beschwerden zu verfahren sei, und wie dieselben behörig erlediget werden sollen?* Wien 1770. 4.

Io. Car. KOENIG *Disquisitio de modo et iure intercedendi corporis euangelicorum tam in caussis religionis quam politicis.* Marb. Catt. 1746. 4.

Io Iac. MOSER *von des corporis euangelicornm Vertretungs-Recht seiner Glaubensgenossen. Zur Prüfung der Sündermahlerischen und Riefelischen Lehre davon.* Regensburg 1772. 4.

TIT. VI.

DE SCRIPTIS IVRIS MATRIMONIALIS

§. 680.

Quum, ex mea sententia, doctrina de matrimonio, non nisi in iurisprudentia ecclesiastica tractanda sit, eaque in ea, secundum omnes leges positiuas in germania valentes, absoluenda sit, numerus scriptorum iuris matrimonialis non exiguus est, indeque ea in subclasses redigenda sunt. Praemittenda itaque sunt scripta iuris matrimonialis generalia, tumque scripta specialia, de matrimonio contrahendo, contracto, dissoluendo et dissoluto, addenda sunt.

§. 681.

Ad scripta iuris matrimonialis I. *generalia* referri possunt e. g.

De sponsalibus, connubiis, dote, et clandestinis nuptiis tractatus ICtorum IOACH. a BEVSI; CONR. MAVSERI; IO. SCHNEIDEWIN; BAS. MONNENI; MELCHIOR KLING; FR. HOTOMANNI. Lips.

Andr. KOHL *Tractationes duae, prior de pactis dotalibus, altera de successione coniugum, quibus annexa tertio loco declaratio constitutionis Marchicae sub titulo: Erbfälle zwischen Eheleute, et sub titulo: von Kindergeld und Erbegeld.* Edit. sec. Lipsiae 1671. 4.

Sam Frid. WILLENBERG *Selecta iuris matrimonialis, hoc est, fundamentorum decidendi caussas matrimoniales variorumque matrimoniorum maxime irregularium expositio.* Halae 1720. 4.

Henr. BROVWER *de iure connubiorum.* Edit. sec. Delph. 1714. 4.

Io. Carl. NAEVII *Ius coniugum oder das Eherecht.* Chemnitz 1709. 8.

Christ. Vlr. GRVPEN *de vxore theotisca von der teutschen Frau.* Goett. 1748. 4.

IDEM *de vxore romana, tum ea quae in manum conuenit farre, coemtione et vsu, tum illa quae vxor tantummodo habebatur.* Hanov. 1727. 8.

Hieronymi BRVCKNERI *decisiones iuris matrimonialis controuersi.* Edit. tertia Gothae 1724. 4.

Nic. MYLER ab EHRENBACH *Gamologia personarum imperii illustrium.* Stutg. 1664. 1724. 4.

§. 682.

Sequuntur scripta iuris matrimonialis *specialia* ea quae concernunt II. *matrimonium contrahendum;* quorsum referri debent

Ant. MATTHAEI *de sponsalibus.* Vltrai. 1652. 12.

I. G.

I. G. SCOPP Tr. *de iure ſponſoliorum vom Recht der Eheverlöbniſſe worinnen ſonderlich von den verbothenen Ehegeſetzen gehandelt wird.* Nürnb. 1756. 8.

Io. Dav. MICHAELIS *von den Ehegeſetzen Moſis.* Edit. ſec. Goett. 1768. 4.

Hiſtoriſche Abhandlung von den Ehegeſetzen und verbothenen Ehen. Butzov und Wismar 1761. 8.

Aug. ENGELMAYR *Series impedimentorum matrimonium dirimentium iuxta principia theologiae moralis et iuris pontificii.* Aug. Vind. et Graeciae 1745. 8.

Georg. Henr. AYRER Comm. *de iure diſpenſandi circa connubia iure diuino non expreſſe prohibita ad edictum regium Boruſſicum.* Goett. 1742. 4.

Henr. Chriſt. HOCHMANN *de benedictione ſacerdotali.* Altorf. 1685. 4.

Sam. STRYCKII Tr. *de diſſenſu ſponſalitio cum materiis quibusdam affinibus de nullitate matrimonii et malitioſa deſertione.* Wittenb. 1733. 4.

§. 683.

Inter ſcripta iuris matrimonialis ſpecialia quae III. *matrimonium contractum* concernunt, notanda ſunt ſequentia:

Chr. RODENBVRG *de iure coniugum.* Vltrai. 1653. Colon. 1699. 4.

Tractatus variorum de dote Frf. 1586. *et* 1561. *fol.* quae collectio continet opuſcula de dote BALDI NOVELLI, IAC. BVTRIGARII, CONSTANTINI ROGERII, ANT. GVIBERTI COSTANI, FRANC. HOTOMANNI, IO. COMPEGII, ODOFREDI, ROLANDI A VALLE, PHANVCCII DE PHANVCCIVS et PARDVLPHI PRATEII.

Mart. PEGIVS *vom Recht und Freiheit der Heirathsgüter.* Frf. und Leipz. 1714. 4.

Scipio GENTILIS *de donationibus inter virum et vxorem.* Hanov. 1604. 4.

Abraham a WESEL *de connubiali bonorum ſocietate et pactis dotalibus.* Amſtel. 1674. 4.

Io. Maur. WEYER Comm. *de communione bonorum inter coniuges eorumque diuiſione inter liberos demortui coniugis et ſuperſtitem parentem.* Lemgov. 1739. 4.

Heinr. Arm. LANGE *die Rechtslehre von der Gemeinſchaft der Güter unter denen teutſchen Eheleuten.* Bayr. 1766. 4.

Iac. Car. SPENER *de Vſufructu maritali in bonis vxoris.* Vitteb. 1726. 8.

§. 684.

Scripta iuris matrimonialis ſpecialia III. matrimonium *diſſoluendum* et *diſſolutum* concernentia, ſunt, nonſolum ſcripta de nullitate matrimonii et diuortio: ſed et ſcripta de coniugum ſucceſſione, viduis et viduabus, nec non de ſecundis nuptiis. Inter haec ſcripta, praeter innumera minutiora ſcripta, notanda ſunt:

Io. Georg. SCOPP Tractatus *de iure diuortiorum vom Recht der Eheſcheidungen.* Francf. 1756. 4.

Herm. NOORDKERK *de matrimoniis ob turpe facinus quod peccatum Sodomiticum vocant iure ſoluendis.* Amſtel. 1733. 8.

Controuerſiae circa iura diuortiorum editis opuſculis agitatae et boni publici cauſa collectae atque editae. Halae 1729. Edit. tert. 1737. 4.

Petr. PECKIVS *de teſtamentis mariti et vxoris coniuncte vel ſeparatim factis.* Louan. 1654 et poſtea ſepius. 8.

Fr. Wilh. PESTELII *Diſq. iuris germanici: de ſucceſſione inter coniuges ab inteſtato.* Rinth. 1745. 4.

Henr. NETTELBLADT *de dotalitio, e legibus et moribus germanorum, ſpeciatim Megapolenſium, libellus ſingularis.* Roſtochii 1746. 4.

Tractatus de ſecundis nuptiis, vtpote IMM. a RIPAE, IOAN. de

de GARONIBVS, STEPH. BERTRANDAE, MATTHAEI BOYS, ANT. GABRIELIS coniunctim editi. Colon. 1600. 8.

(2)

DE SCRIPTIS IVRIS CIVILIS PRACTICIS.

§. 685.

Sic absolutis scriptis iuris ciuilis theoreticis, sequuntur scripta iuris ciuilis in sensu latiori sumti quae practica appello, in oppositione ad theoretica scripta iuris ciuilis (§. 526). Licet enim et haec scripta, prout omnia scripta doctrinalia, theoriam veritatum iuridicarum contineant (§. 339), ideo tamen practica scripta dicuntur, quoniam theoria quam continent concernit modum expediendi negotia iuridica, sicque sunt scripta quae ad iurisprudentiam practicam spectant. Sunt vero scripta practica in toto suo complexu sumta, vel *scripta practica generalia*, quae ad nullam certam theoriae iurisprudentiae practicae partem referri possunt, vel *scripta practica specialia*, quae ad vnam alteramue partem theoriae iurisprudentiae practicae referri possunt.

§. 686.

Exiguus numerus scriptorum practicorum generalium, non requirit de iis speciatim agi, sed eorum notitia breuibus absolui potest, dum quae huc referri possunt scripta sunt:

I. *Scripta propaedeutica quoad vniuersam iurisprudentiam practicam*, quorsum pertinet vnicum huius generis scriptum quod est:

Abhandlung von der practischen Rechtsgelahrheit überhaupt, deren Theilen, Quellen und Hülffsmitteln, wie auch der Art und Weise dieselbe zu lehren und lernen, me auctore. Halae 1764. 8.

II. *Elementa vniuersae iurisprudentiae practicae, vel saltim variarum etiam partium*, veluti

Io. Steph. PÜTTERS *Anleitung zur iuristischen Praxi, wie in Teutschland so wohl gerichtliche als aussergerichtliche Rechtshändel oder andere Cantzlei Reichs- und Staats-Sachen schriftlich oder mündlich verhandelt, vnd in Archiven beygeleget werden.* Gött. 1753. 8vo et postea saepius. Accessit a 1759 Pars secunda sub titulo; *Zugaben zu seiner Anleitung zur iuristischen Praxi. Insonderheit von der Orthographie vnd Richtigkeit der Sprache vnd vom teutschen Cantzley-Ceremoniel.*

Benedict. SCHMIDTS *Anweisungsgrundsätze zur iuristischen aussergerichtlichen vnd gerichtlichen Chur Bayrischen vnd Reichs Praxi.* Ingolst. 1765. 8.

Versuch einer Anleitung zu der gantzen practischen Rechtsgelahrheit, me auctore. Halle 1767. 4.

III. *reliqua scripta practica generalia* veluti:

Io. Georg. ESTOR *Anweisung für die Beamten und adlichen Gerichtsverwalter in den gerichtlichen und aussergerichtlichen Rechtshändeln.* Marburg 1762. 8.

EIVSDEM *Anleitung für die Advocaten vnd Anwälde.* Edit. rec. Marb. 1752. 4.

C. V. GRVPEN Obseruationes I. *de forma conficiendi acta apud Romanos.* II. *de forma testamentorum iudicialium et priuatorum in scriptis.* Hanouerae 1757. 4.

Io. Henr. Gottl. von IVSTI *Anweisung zu einer guten teutschen Schreibart vnd allen in den Geschäften vnd Rechts-Sachen vorfallenden schriftlichen Ausarbeitungen.* Leipz. 1754. 1758. 8.

Nützliche Sammlung zur Erlernung der ächten vnd reinen Canzellei-Schreibart. Marburgi 1746 et ex iterata editione. ibid. 1750. 8.

§. 687

§. 687.

Praemiſſis itaque ſcriptis practicis generalibus, de *ſpecialibus* nunc agendum. Sunt ea varii generis et varias admittunt ſubdiuiſiones, quae ex negotiorum iuridicorum expediendorum diuerſitate oriuntur. Inter haec negotia praecipuum eſt *proceſſus iudiciarius ciuilis* in ſtrictiſſimo ſenſu ſumtus, in quo non niſi ipſe ordo, ſecundum quem ſinguli actus, tam partium litigantium, quam perſonarum iudicialium, in diſceptatione cauſae litigioſae coram iudice ſe inuicem ſubſequuntur, indeque ex mea ſententia *ſcripta de proceſſu ciuili* ſeu *ſcripta proceſſualia*, a *ſcriptis non proceſſualibus* ſeu *ſcriptis practicis ſtricte ſic dictis*, ſeparanda, haec vero illis praemittenda ſunt.

(A)

DE SCRIPTIS PRACTICIS STRICTE SIC DICTIS.

§. 688.

Scripta practica ſtricte dicta ſunt, vel talia quae concernunt negotia iuridica de nouo tractanda, vel negotia iuridica a ſuis auctoribus iam peracta quibus ab aliis aliquid addendum, indeque ſunt in priori caſu *ſcripta practica ſtrictiſſime ſic dicta*, et in poſteriori *ſcripta practica de arte acta tractandi.* Priora ſunt, vel ſcripta de expeditione negotiorum *publicorum*, vel ſcripta de expeditione negotiorum *priuatorum*, quae iterum vel ſcripta de negotiorum *extraiudicialium*, vel ſcripta de negotiorum *iudicialium* expeditione ſunt, et concernunt, vel theoriam de *iudiciis et expeditione negotiorum iudicialium in genere;* vel theoriam de expeditione *negotiorum iudicialium quae ſunt voluntariae iurisdictionis;* vel theoriam de expeditione *negotiorum iudicialium quae in diſceptatione cauſarum coram iudice obueniunt.* Quae cum

cum ita sint scripta practica stricte sic dicta reduci possunt ad sequentes classes, videlicet ad scripta de 1) *negotiis publicis*; 2) *negotiis extraiudicialibus*; 3) *iudiciis et negotiis iudicialibus in genere*; 4) *negotiis iudicialibus quae sunt voluntariae iurisdictionis*; 5) *negotiis iudicialibus in disceptatione causarum coram iudice obuenientibus*; 6) *arte acta tractandi.*

TIT. I.

DE

SCRIPTIS DE EXPEDITIONE NEGOTIORVM PVBLICORVM.

§. 689.

Inter scripta quae concernunt negotiorum publicorum expeditionem, sicque pertinent ad iurisprudentiam practicam publicam, haec ante omnia notanda est differentia, quod alia theoriam de *causarum publicarum secularium*, alia vero de *causarum publicarum ecclesiasticarum*, expeditione spectent.

§. 690.

Inter scripta practica de causis publicis *secularibus* dantur I. quaedam *generaliora scripta* qualia sunt:

Christ. Aug. BECKS *Versuch einer Staatspraxis oder Cantzeleyübung aus der Politick dem Staats-vnd Völkerrecht.* Wien 1754. 8vo mai.

Io. Iac. MOSERS *Einleitung zu den Cantzley-Geschäften zum Gebrauch der Hanauischen Staats-vnd Cantzley Academie.* Hanau 1750. 8vo.

Frid. Carl. MOSERS *Versuch einer Staats-Grammatic* Francf. am Mayn 1749. 8vo.

IDEM

IDEM *Abhandlung von Europäischen Hof- und Staats-sprachen nach deren Gebrauch im Reden und Schreiben.* Francf. 1750. eod.

IDEM *Abhandlung von Ahndung fehlerhafter vnd unanständiger Schreiben nach dem Gebrauch der Höfe vnd Cantzleyen.* Ibid. eod.

I. S. SNEEDORFF *Essai d'un Traitè du stile des cours : ou reflexions sur la maniere d'ecrire dans les affaires d'Etat; contenant des maximes a ce sujet tirees des lettres Memoires et Actes publics de notre Siecle et eclaircies par des exemples.* Goett. 1751. 8.

§. 691.

Quod attinet II. *specialiora* huius classis scripta, quae ad ea referri debeant, facile patet ex sciagraphia iurisprudentiae practicae publicae, quam exhibui in der *Anleitung zu der gantzen practischen Rechtsgelahrtheit* §. 15 seqq. licet, si discesseris a scriptis minutioribus, raro scripta obueniant, quae vnam alteramue doctrinarum practicarum iuris publici ita tractant, vt ad practica scripta referri possint.

§. 692.

Sequuntur scripta practica de causis publicis *ecclesiasticis*, quae, quoad ecclesiam pontificiam, nonsolum scripta magni momenti sunt: sed et eorum non paruus datur numerus. Cauendum modo, ne scripta quae ad iuridica scripta referri nequeunt, vel, si et talia sunt, potius ad casuistica scripta pertinent, hic admisceantur, dum theoriam huius vel illius negotii publici ecclesiastici continere debet scriptum, vt dici possit huius classis scriptum esse. Caeterum ego pro instituti ratione hic subsisto, nec opus esse iudico, in his initiis notitiae scriptorum iuridicorum ipsa haec scripta alleganda esse.

TIT.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DE EXPEDITIONE NEGOTIORVM PRIVATORVM EXTRAIVDICIALIVM.

§. 693.

Negotiorum extraiudicialium expeditionem concernentia ſcripta, ſicque ſcripta quae pertinent ad iurisprudentiam practicam extraiudicialem, differunt pro diverſitate negotiorum extraiudicialium: aſt dantur tamen et inter ea talia, quae praeciſe ad hoc vel illud negotium, aut ſaltem ad certam eorum claſſem, referri nequeunt. Hinc et haec ſcripta vel *generaliora*, vel *ſpecialiora* ſunt:

§. 694.

Ad *generaliora* ſcripta huius generis referri poſſunt:

Anleitung zu der auſſergerichtlichen practiſchen Rechtsgelahrtheit, me auctore. Halle 1765. 8.

Franz Georg MEIERS *Unterricht von allen im gemeinen Leben vorkommenden bürgerlichen Handlungen als Pacten, Teſtamenten, Contracten.* Neue Auflage Altona 1767. 8.

Andr. Rudolph IACOBI *Einleitung zur Kenntniß der Rechte in auſſergerichtlichen Handlungen.* Celle 1772. 8.

§. 695.

Quod vero attinet *ſpecialiora* ſcripta de expeditione negotiorum extraiudicialium, eorum ſuis locis mentio facta in meo libello: *Anleitung zur gantzen practiſchen Rechtsgelahrtheit*, §. 57 ſeqq. vnde potiora eorum illuſtrationis gratia hic adiici ſufficere poteſt. Sunt talia quoad

I. *pacta*

I. *pacta et contractus*

Sam. STRYKII Tr. *de cautelis contractuum.* Francf. et Lipſ. 1694.

Iuſt. CLAPROHT *Iurisprudentia heurematica.* P. I. Goett. 1762. P. II. Ibid. 1765. 8.

II. *ſucceſſionem*

Sam. STRYK *de cautelis teſtamentorum.* Halae 1703. 4. et poſtea ſaepius,

Io. KLEIN *teſtator cautus.* Lipſ. 1707. 4.

III. *ſtatus hominum concernentia negotia extraiudicialia*

Io. Georg. ESTOR *practiſche Anleitung zur Ahnenprobe, ſo bei den deutſchen Ertz - und Hochſtiftern, Ritterorden und Ganerbſchaften gebräuchlich.* Marburg 1750. 4.

TIT. III.

DE SCRIPTIS DE IVDICIIS ET DE EXPEDITIONE NEGOTIORVM IVDICIALIVM IN GENERE.

§. 696.

Licet nec doctrina de iurisdictione, nec doctrina de foro competente, ſicque nec ſcripta de his doctrinis, ad iurisprudentiam practicam referri poſſint: aliud tamen dicendum de ſcriptis de iudiciis, ſi nimirum iudicium ſumitur pro inſtituto publico, eo tendente, vt mediante eo certarum partium poteſtatis iudiciariae expeditio fiat. Cum itaque ad iudicium in hoc ſenſu potiſſimum faciant *perſonae iudiciales*, inter quas praecipuus eſt *ipſe iudex*, et quoad eum praeſertim *officium ſuum* notandum, praeter ſcripta generalia de expeditione cauſarum iudicialium, huc etiam ſcripta de iudiciis, ipſis perſonis iudicialibus, et praeſertim de iudice eiusque officio, referri debent.

§. 697.

§. 697.

Quae cum ita ſint haec claſſis ſcriptorum iuridicorum multa ſcripta ſub ſe continet, et alia eorum concernunt ſpeciatim *iudicia imperii*, praeſertim ſuprema, quatenus talia ſcripta de his iudiciis ſunt, quae non tam modum procedendi in his iudiciis concernunt, quam potius ipſam horum iudiciorum internam conſtitutionem, et quae eo faciunt vt conſeruentur, quippe quae non ad ſcripta iuris publici, ſed potius huc referri debent: alia vero *reliqua iudicia* ſub dicta limitatione. Separanda itaque hic ſunt ſcripta quae *iudicia imperii et perſonas iudiciales horum iudiciorum, eorumque officium et cauſarum iudicialium in iis expeditionem generatim* concernunt, a *reliquis huius claſſis ſcriptis*, et his praemiſſis illa ſunt addenda.

§. 698.

Ad ſcripta huius claſſis quae *reliqua iudicia praeter iudicia imperii*, nec non *iudiciales perſonas*, praeſertim *iudicem eiusque officium* et *cauſarum iudicialium expeditionem in genere*, concernunt, pertinent omnia ſcripta, quae doctrinas in ſaepius allegato meo libello: *Verſuch einer Anleitung zur gantzen practiſchen Rechtsgelahrtheit* §. 503 ſeqq. obuias reſpiciunt, quorum aliqua e. g. hic alleganda, quae, licet ex parte tantum ad iurisprudentiam practicam particularem huius vel illius loci pertinere videantur, optimo iure tamen, ob vſum quem praeſtant in ſtudio iurisprudentiae communis, huc referri poſſunt:

Andreas OCKEL Tractatio hiſtorico-iuridica: *de palatio regio ſeu ſcabinatu Halenſi, nonnullisque aliis ad Burggraviatum Magdeburgenſem ſpectantibus iuribus*. Halae 1700. 4.

Carl

Carl Phil. KOPP *Ausfürliche Nachricht von der älteren und neueren Verfassung der geistlichen und Civil Gerichten in Fürstlichen-Hessen-Casselschen Landen.* P. I. Cassel 1769. P. II. Ibid. 1771. 4.

Nic. Christ. L. B. de LYNCKER *de grauamine extraiudiciali et quatenus ab illo prouocare licet.* Editio III Ienae 1737. 8.

Casp. ZIEGLERI *Dicastice siue de iudicum officio et delictis.* Vit. 1672. 1702. 8.

Gerard. FELTMANN Commentarius *de iuramento perhorrescentiae seu cieratione bonae spei.* Coloniae 1702.

Fasciculus opusculorum et controuersiarum de non vsu iuramenti perhorrescentiae aduersus iudicem. Ex recensione IOAN. PHIL. CARRACH. Halae salicae 1759. 4.

De requisitione iudiciali libellus variis obseruationibus distinctus. Brunsuigae 1747. 8.

§. 699

Quae porro huc pertinent scripta de *iudiciis imperii*, partem scriptorum de re iudiciaria imperii concernunt, hincque separanda sunt scripta theoretica de re iudiciaria imperii, quae ad scripta iuris publici referri debent, a scriptis practicis de re iudiciaria imperii. Quoad posteriora vero omnia scripta, quae talia non sunt, vt praecise singulos actus in processu iudiciorum imperii obuenientes, vel totum hunc processum, concernant, ad hunc locum: quae vero talia sunt, ad sequentes classes scriptorum practicorum pertinent. Hic itaque notari merentur sequentia scripta:

Io. Steph. PÜTTERI *Abbildung des heutigen Zustandes beyder höchster Reichsgerichte.* Goett. 1749. 4.

 Henr.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG *de iudicio camerae hodierno eiusque conditione, iudice, praesidibus, cancellaria, obseruationes variae ex legibus et tabulis publicis.* Vindobonae 1764. 8.

Georg. Melch. de LVDOLFF *Historia sustentationis iudicii supremi camerae imperii.* Francof. 1721. 4.

Io. Henr. L. B. de HARPPRECHT *Bericht das Unterhaltungswerck des kaiserlichen und Reichscammergerichts betreffend.* Francof. 1768. 8.

A. C. D. SIPMANN *Systema iurisdictionis supremae in Imp. R. G. praecipue illius, quae ab illustrissimo camerae imperialis iudicio exercetur.* Francof. 1758. 8.

Vermehrter und verbesserter abgeforderter Bericht vom Ursprung, Beschaffenheit, Umständen und Verrichtungen der Kaiserlichen Reichs-Cammergerichtlichen Visitationen. Freiburg 1767. 4.

Io. Steph. PÜTTERS *patriotische Gedancken über einige das Kaiserliche und Reichs Cammergericht und dessen Visitation betreffende Fragen.* Goett. 1768. 8.

Anmerkungen über Pütters patriotische Gedanken etc. Franckf. und Leipz. 1768. 4.

Io. Steph. PÜTTERS *Weitere Ausführung der Frage: Ob die erste Classe der zur Cammergerichts-Visitation bestimmten ordentlichen Reichsdeputation nothwendig auf eine gewisse zum voraus bestimmte Zeit abgelöset werden müsse?* Goett. 1768. 4.

Vermehrte Beyträge zur Verbesserung des Iustitzwesens am Cammergericht. Frf. und Leip. 1768. 8.

Reuerien von Verbesserung des Iustitzwesens bei Gelegenheit der Kaiserlichen und Reichscammergerichtlichen Visitation. Frf. und Leipz. 1768. *Fortgesetzte Reuerien etc.* Ibid. 1769. 4.

Kurtz

Kurtzgefaſtes Cameral - Lexicon der in der K. und R. Cammergerichtsordnung und daſiger praxi recipirten terminorum iuridico - technicorum erklärt und beſchrieben. Frf. und Leipz. 1766. 8.

Quinquertium camerale 1705. 4.

Frid. Guil. TAFINGER *ſelecta iuris cameralis ad illuſtrandas ſupplendasque inſtitutiones iurisprudentiae cameralis edita.* Tub. 1756. 8.

Io. Ferdin. BRAND *Thematum ſelectiorum iuris cameralis faſciculus.* Thema I. *dubia circa inſcriptionem informationum ſiue relationum aliarumue litterarum quae a camera imperii clauſae exiguntur huc illucue mota* Wetzlariae 1758. 4. Thema II. *de camera imperiali in cauſis eccleſiaſticis non iudicante, exſequutionem tamen decernente ſi inuocata fuerit, quaſi vocant, vt brachium ſeculare* Ibid. 1759. 4.

Io. Steph. PÜTTERI *Opuſcula rem iudiciariam imperii illuſtrantia. Accedunt tres idem argumentum tractantes diſſertationes Moguntinae.* Goett. 1766. 4.

Io. DECKHERRI Diſſ. *de cultu iuris cameralis* in EIVS *Commentationum de rebus cameralibus ſpecimine.* Spirae 1675. 4 num. I

Erici MAVRITII Praef. *de ſcriptoribus iuris et proceſſus cameralis*, quae praemiſſa EIVS *Conſil. Chilonienſibus* P. I.

Io. Iac. ZWIRLEIN Diſcurſus praeliminaris: *de ſcriptoribus iuris cameralis a* MAVRITIO *et* DECKHERRO *omiſſis*, qui EIVS editioni *iuris cameralis* LVDOLFI praemiſſus.

Io. Steph. PÜTTERI *Specimen bibliothecae ſcriptorum ſpecialium, imprimis diſſertationum et opuſculorum, rem iudiciariam imperii in ſingulis argumentis illuſtrantium.* Vid. EIVS *Noua epitome proceſſus imperii* p. 137 ſeqq.

TIT. IV.

DE SCRIPTIS DE EXPEDITIONE NEGOTIORVM IVDICIALIVM VOLVNTARIORVM.

§. 700.

Si discesseris a scriptis minutioribus huius classis, quae hic non curo, pauca scripta alicuius momenti ad hunc locum referri possunt. Ante omnia vero, tanquam praecipuum scriptum huius classis, notari merentur *Iusti* CLAPROTH *primae lineae iurisprudentiae extraiudicialis.* Goett. 1760 rec. 1766. 8. quod scriptum, tanquam compendium huius partis iurisprudentiae practicae iudicialis, considerandum est.

§. 701.

Reliqua scripta huius classis quod attinet, ea sunt scripta de singulis argumentis doctrinae de expeditione negotiorum iudicialium voluntariorum, seu, vt aiunt, voluntariae iurisdictionis. Scripta ipsa vero quae huc referri possunt, sunt quoad maximam partem minutiora, quae cum reliquis obueniunt in meo libello: *Anleitung zur ganzen practischen Rechtsgelahrtheit* §. 579 seqq.

TIT. V.

DE SCRIPTIS DE EXPEDITIONE NEGOTIORVM IVDICIALIVM, QVAE IN CAVSARVM CIVILIVM DISCEPTATIONE CORAM IVDICE OBVENIVNT.

§. 702.

Negotia iudicialia, quae in disceptatione causae ciuilis coram iudice obueniunt, praesupponunt partes litigantes, et tales qui iis in hac disceptatione tanquam

quam aduocati et procuratores adſiſtunt; praetereaque nonſolum ſingula haec negotia conſideranda, ſed et quaedam generalia de iis in ipſa theoria tractationi de ſingulis his negotiis praemittenda ſunt. Hinc ſcripta huius claſſis ſunt, vel ſcripta de *expeditione horum negotiorum in genere*, vel ſcripta de *perſonis litigantibus iisque in his negotiis adſiſtentibus*, vel ſcripta de *ſingulis negotiis iudicialibus*, *quae in diſceptatione cauſarum ciuilium coram iudice obueniunt.* Tertii generis ſcripta vero quadruplicis generis ſunt, dum ſingula negotia a partibus litigantibus in ipſa diſceptatione cauſae ciuilis coram iudice expedienda, vel *ſtatus controuerſiae determinationem*, vel *probationem*, vel *decretorum iudicis oppugnationem et reſpectiue defenſionem*, *aut eorum declarationem a iudice faciendam*, vel *rei iudicatae executionem*, concernunt.

§. 703.

Licet vero inter tot ſcripta, quae huc pertinent, dentur talia quae libri ſunt: pleraque tamen ſcripta minutiora ſunt; vnde ſufficiet hic ſequentes libros e. g. notari:

Io. Petr. MOLIGNETVS *de reconuentione.* Francf. 1604. 8.

Ioan. Georg. WENTENSCHLEGEL *proceſſus iudiciarius probatorialis et reprobatorialis.* Pedeponti 1742. 4.

Io. Hier. HERRMANN *Kurtzgefaſter Entwurf des Beweiſes.* Ienae 1746. 8.

Marcelli CALAE *de articulandi et probandi modo tractatus.* Francof. et Lipſ. 1693. 4.

Wolfg. Ad. SCHOEPFF *de proceſſu appellationis, nullitatis, reſtitutionis in integrum, reuiſionis et remiſſionis.* Stuttg. 1748. 8.

Fr. Eſ. PVFFENDORF *de iure de non appellando.* Hanov. 1730. 8.

Io. Franc. Loth. SCHRODT *de iure de non euocando et appellando.* Pragae. 1773. 8.

TIT. VI.

DE SCRIPTIS DE ARTE ACTA TRACTANDI.

§. 704.

Scripta practica quae concernunt talia negotia, quae non producunt noua acta, sed acta iam adesse praesupponunt, sicque sunt scripta de duplici arte acta tractandi, nimirum de *arte relatorio-decretoria*, et de *arte archiua tractandi*, sunt, quoad I. *artem relatorio-decretoriam*, duplicis generis.

1. *generaliora*

Frid. Aug. HOMMELS *Kurze Anleitung Gerichtsacta geschickt zu extrahiren, zu referiren und eine Sentenz darüber abzufassen.* Leipz. 1739. Nouissima editio prodiit Halae 1761. 8.

Iust. CLAPROHTS *Grundsätze von Verfertigung der relationen aus Gerichts-Acten zum Gebrauch der Vorlesungen.* Goett. 1756. rec. 1766. 8.

Io. Gottfr. SCHAVMBVRGS *Anweisung wie man geschickt vnd ordentlich aus den Acten referiren soll*, quod scriptum principiis EIVS *iurisprudentiae practicae iudiciariae* annexum.

Iust. Henn. BÖHMERS *Kurze Anleitung zum geschickten Gebrauch der Acten, worinnen deutlich gezeiget wird, wie man Acta lesen, extrahiren, referiren, beurtheilen, darüber decretiren vnd davon iudiciren solle, nebst einem vermehrten formular, wornach die gegebene Reguln zu appliciren.* Hal. 1732. 8.

Car. Gottl. KNORRII *Elementa artis relatoriae in vsum auditorum euulgata.* Halae 1753. 8vo.

EIVSD.

EIVSD. *Anleitung zu Referirung der Acten aus dem lateinischen übersetzet, mit Anmerkungen erläutert, vnd mit einem Anhange versehen von* D. ERNST. FRID. KNORREN. Halle 1755. 8.

VON TEVENAR *Anmerkungen über die Kunst zu referiren.* Magd. und Leipz. 1772. 12.

Carl. Frid. WALCH *Einleitung in die Wissenschaft aus Acten einen Vortrag zu thun und darüber zu erkennen.* Ienae 1773. 8.

2. *specialiora*

Henr. BROCKES *Notitia actorum commodam actorum lectionem, relationem, sententiaeque conceptionem exhibentem.* Vitteb. 1736. 4.

Io. Balth. WERNHERI *Principia iurisprudentiae formulariae.* Lipſ. 1728. Obſeruationibus et notis illuſtrauit THOMAS HAYME. Lipſ. 1744. 8vo.

Io. Georg. ESTORS *Gründlicher Vnterricht von geschickter Abfassung der Vrthel vnd Bescheide.* Edit. ſec. Marb. 1749. 4.

Car. Ferd. HOMMEL *teutscher Flauius, das ist, hinlängliche Anleitung so wohl bey bürgerlichen als peinlichen Fällen Vrthel abzufassen etc. als ein Lexicon bequem eingerichtet.* Baireuth 1763. 1766. 8.

Tractatus de actis extrahendis, perlegendis, referendis ac transmittendis diuersorum celeberrimorum auctorum, scil. BESOLDI, GVNDLINGII, HESERI, LANDWEHRII, RENEMANNI, STYPMANNI, WALDSCHMIDII, WEBERI et WVNSCHII. Wetzl. 1730. 4.

§. 705.

Porro quoad II. *artem archiua tractandi* praecipua, quae hic notari merentur, ſcripta ſunt PHIL. WILH. FLADT *Anleitung zur Registratur-Wissenschaft*

 und

und von Registratoribus. Frf. und Leipz. 1764. 4. 1765. 8.

Iust. CLAPROHT *Grundsätze etc. von Einrichtung und Erhaltung der Gerichts und anderer Registraturen.* Goett. 1769. 8.

(B).

DE SCRIPTIS DOCTRINAM DE PROCESSV CIVILI CONCERNENTIBVS.

§. 706.

Prout processus ciuilis, vel processus communis, vel processus particularis est, huiusque species est processus iudiciorum imperii; ita et scripta quae doctrinam de processu concernunt, seu scripta processualia (§. 682), vel sunt scripta de processu ciuili *communi*, vel scripta de processu ciuili *particulari*, speciatim de processu iudiciorum imperii. Vnde ad duas classes reduci possunt scripta de quibus hic agendum.

TIT. I.

DE SCRIPTIS DOCTRINAM DE PROCESSV CIVILI COMMVNI CONCERNENTIBVS.

§. 707.

Cum ex antecedentibus pateat, ad scripta de processu ciuili, de quibus hic agendum, non posse referri scripta de singulis actibus in processu ciuili obuenientibus: non nisi ea scripta huius loci sunt, quae concernunt processum in suo cursu consideratum, tam quoad litigantium, quam quoad iudicantium, iisque adsistentium, partes in processu communi.

§. 708.

Sunt itaque scripta de processu ciuili communi I. *scripta quaedam generaliora huius classis*, veluti:

Iust.

Iust. CLAPROHT *Kurtze Vorstellung von dem Lauf des processes nebst denen Entwürfen und nöthigen Formularien.* Goett. 1757. 1766. 8.

Achat. Lud. SCHMIDT *Anweisung wie die Regeln des gemeinen und sächsischen processes geschickt anzuwenden sind.* Iena 1766. 8.

EIVSD. *Kurtze Anweisung wie die Regeln der Kunst zu referiren angewendet werden müssen.* Iena 1766. 8.

§. 709.

Porro huc pertinent II. *elementa doctrinae de processu ciuili*, quae sunt

1. *generalia*, *quae omnes vel saltem plurimas eius species simul tractant*;

Andr HOFFMANN *Teutsche Reichs Praxis* 3. Theile. Francf. 1765. seqq 8.

Lüder MENCKEN *tractatio synoptica processus iuris communis et saxonici electoralis ad seriem singulorum titulorum ordinationis processus Saxonicae exacta.* Lips. 1723. 4.

Godofr. BARTHII *Hodegeta forensis ciuilis et criminalis.* Editio tertia prioribus longe auctior et emendatior prodiit Hildburghusae 1753. 4.

Io. Georg. ESTOR *Anfangsgründe des gemeinen vnd Reichsprocesses.* Giessen 1744. 8. Ibid. 1752. 4.

EIVSD. *Anderer Theil derselben*, herausgegeben von WOLRAD BVRCHARDI. Francf. 1756. 4.

EIVSD. *Dritter Theil derselben*, *oder die nöthige Erläuterungen derer Händel*, *welche entweder in die Ausrechnung einschlagen*, *oder in den Gerichten vorfallen*, *nach der Ordnung der Pandecten herausgegeben von* WOLRAD BVRCHARDI. Franckf. 1756. 4.

EIVSDEM *Vierter Theil*, *oder Anweisung zu dem im Reiche üblichen Aemter oder protocollar Verfahren*

ren, auch den übrigen summarischen Processen. Frankf. 1756. 4.

Mich. Henr. GRIEBNERI *Principia processus iudiciarii.* Lipf. 1733. 8.

Sim. Pet. GASSER *positiones practicae.* Halae 1737. 8.

Carl. Gottl. KNORRII *Anleitung zum gerichtlichen Process.* Halle 1734. 8. et postea saepius.

Iac. Gottl. SIEBERS *Versuch einer Anleitung zum gerichtlichen Process.* Goettingen 1761. 8.

2. *specialia quoad hanc vel illam processus speciem, nimirum*

A. *ciuilem ordinarium*, veluti

Godofr. BÖNIGKS *Practica practicata h. e. fundamenta processus ciuilis per definitiones, diuisiones, praesupposita et axiomata succincte exposita, per varias formulas scriptorum in foro occurrentium illustrata, et ad casum in contradictorio adhuc pendentem applicata.* Franc. 1711 et Halae 1747. 4.

Io Frid. SEYFARTS *Deutscher Reichsprocess.* Halle 1738 et 1756. 4.

Ioan. BRVNNEMANNI *Tractatus iuris de processu fori legitime instituendo.* Editio vndecima cum praef. *Car. Gottl.* von TOLL. Francof. et Lipf. 1747. 4.

Io. Gottfr. SCHAVMBVRG *Principia praxeos iuridicae iudiciariae quae modum procedendi in iudicio regularem continent.* Ienae 1738. 1769. 8.

Pauli Wilh. SCHMIDII *Institutiones praxeos iudiciariae tam fori communis quam Saxonici.* Ienae 1751. 8.

Iac. Frid. LVDOVICI *Einleitung zum Ciuil-Process.* Halae *cum notis* SCHLITTII anno 1732. 4. prodiit decima editio.

B. *reliquas processus ciuilis species*, veluti

Io. Gottl. SCHAVMBVRG *Principia praxeos iudiciariae quae modos procedendi in iudicio ab ordinario diuer-*

sos

ſos ſiſtunt variis obſeruationibus practicis illuſtratos. Ienae 1744. 8.

Io. Henr. BERGERI *Electa proceſſus executiui, poſſeſſorii, prouocatorii et et matrimonialis.* Lipſ. 1705. 4. et ex edit. auctiori ibid. 1707. Nouiſſima editio prodiit 1745 cum ſupplementis ex ordinatione recognita, addita a TH. HAYME.

Carl. Gottl. KNORRE *Einleitung zum Krieges-Proceß.* Halle 1740. 8.

Io. BRVNNEMANN *de proceſſu concurſus creditorum.* Francof. 1693. 1697. 1742. 8.

Iac. Frid. LVDOVICI *Einleitung zum Concurs-Proceß.* Halle 1709 et *cum notis* SCHLITTII editio noua 1740. 4.

EIVSD. *Einleitung zum Lehns-Proceß* 1717. Septima editio prodiit 1740. 4.

EIVSD. *Einleitung zum Conſiſtorial-Proceß* 1713. 4.

TIT. II.

DE SCRIPTIS DOCTRINAM DE PROCESSV PARTICVLARI, PRAESERTIM IVDICIORVM IMPERII, CONCERNENTIBVS.

§. 710.

Inter ſcripta quae ſpectant doctrinam de proceſſu particulari, praeſertim notanda ſunt I. *ſcripta de proceſſu iudiciorum imperii*, quae alteram partem ſcriptorum de re iudiciaria imperii (§. 699) conſtituunt. Licet vero pleraque ſcripta quae ſequuntur, et huc referre placuit, plura de re iudiciaria imperii contineant, quam doctrinam de proceſſu iudiciorum imperii, ea tamen ideo ad hanc ſcriptorum practicorum claſſem pertinere cenſeo, quoniam potiſſimum doctrina de proceſſu iudicio-

diciorum imperii in iis explicata eſt. Sunt itaque tanquam ſcripta huius generis notanda:

I. *generaliora ſcripta de proceſſu iudiciorum imperii*

Io. Steph. PÜTTERI *Introductio in rem iudiciariam imperii, ſpeciatim quoque in ſtatum et praxin amborum ſupremorum imperii tribunalium.* Edit. ſecunda Goetting. 1752. 4.

EIVSD. *Noua epitome proceſſus imperii amborum tribunalium ſupremorum.* Goettingae 1757. 1769. 8.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *Syſtema proceſſus imperii ſeu ſuperiorum auguſtiſſimorum tribunalium.* Vlmae 1767. 4.

EIVSD. *Inſtitutiones iuris cameralis e ſyſtemate ſuo proceſſus imperii ſeu ſuperiorum auguſtiſſimorum tribunalium ſuccincte extractae.* Francof. et Vlmae 1769. 8.

II. *ſpecialiora ſcripta de proceſſu*

1. *Iudicii imperialis aulici*

Io. Frid. CRAMERI *Manuale proceſſus imperialis, ſiue compendioſa introductio ad praxin Auguſt. iudicii caeſareo imperialis aulici.* Norimb. 1704. Francof. 1730. 8.

Io. Iac. MOSERS *Grundſätze der R. H. R. Praxis.* Francof. 1743. 8.

I. F. W. de W. *Principia proceſſus imperialis aulici hodierni, cum differentiis proceſſus cameralis nebſt einem vollſtändigen Formular-Buch des heutigen Reichs-Proceſſes bey beyden Höchſten Reichs-Gerichten. In fünff Theilen abgetheilt.* Francf. et Lipſ. 1747. 4.

2. *Camerae imperialis*

RODING *Pandectae iuris cameralis.* Nouiſſima editio prodiit Wetzlariae 1750.

Iac.

Iac. BLVM *processus cameralis* Edit. nov. Col. 1738 hucque pertinent DECKHERRI *Vindiciae pro veritate et iustitia rei iurisque cameralis in notis et animadversionibus ad* IAC. BLVMII *processum cameralem eiusque titulos XXX priores.* Wetzl. 1723. 4. *Iac.* de RAMPACH *Palaestra S. R. Imp. Archi-Tribunalium* Viennae 1726. fol. et *Ioan. Christ.* BOCKEN *in lectione Blumiana iuris cameralis, seu notis perpetuis ad Iacobi Blumii processum cameralem.* Colon. 1728. 4.

G. M. de LVDOLF *de iure camerali commentatio systematica.* Edit. nouiss. cum Praef. IO. IAC. ZWIRLEIN. Wetzl. 1741. 4.

Io. Peter BANNITZAE *Gründliche Einleitung zu dem Kayserl. Reichs-Cammergerichts-Processe.* Würzb. 1740. 4.

Gosw. Ios. von BÜNINCK *Anfangsgründe des Reichs-Cammer-Processes.* Duisb. und Francf. 1754 8.

Frid. Guil. TAFINGERI *Institutiones iurisprudentiae cameralis.* Tubingae 1754. 8.

3. *reliquorum iudiciorum imperii*

Andr. Christ. SCHNEIDERI *processus iuris et iudicii provincialis Sueuici.* Francof. 1780. rec. Vlm. 1713. 4.

§. 711.

Supersunt II. *reliqua scripta de processu ciuili particulari*, quae itaque processum reliquorum iudiciorum in germania, praeter iudicia imperii, concernunt. Inter haec scripta vero, quae secundum horum iudiciorum diuersitatem differunt, pro praesentis instituti ratione non nisi talium hic mentio facienda, quae in studio doctrinae de processu communi vsum praestant, qualia sunt sequentia processum saxonicum concernentia scripta:

Lud.

Lud. Gunth. MARTINI *Comm. in ordinationem processus iudiciarii Ioh. Georgii Elect. Sax.* Dresdae 1696. 1710. fol.

EIVSDEM *Processus continuatus seu Analecta forensia* 1710. fol.

Henr. BERGERI *Electa disceptationum forensium secundum Ordinat. Proc. Elect. Saxon. concinnata.* Lipſ. 1706. 4. Quibus accessere supplementorum ad electa disceptationum forensium Pars I. Lipsiae 1707. 4. et Pars II. 1709. 4 Recentiores editiones Lipsiae 1738 et 1741. 4. cura THOMAE HAYMII prodierunt.

Quinti Sept. Flor. RIVINI *Enunciata iuris ad ordinationem Proc. Iudic. Sax. Electoralem collecta.* Ex schedis edita paternis a filio IO. FLOR. RIVINO. Lipsiae 1705. 4. et Hildburghusae 1749. 4.

CAPVT. III.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS CASVISTICA.

§. 712.

Absoluta bibliotheca iuris ciuilis legali et doctrinali, sequitur bibliotheca casuistica, quae sub se comprehendit casuistica scripta (§. 374.). Sunt vero huius generis scripta, vel talia quae formulas et exempla sistunt; vel deductiones; vel consilia et decisiones; vel scripta casuistica miscellanea.

TIT. I.

DE SCRIPTIS QVAE FORMVLAS ET EXEMPLA SISTVNT.

Carl. Frid. VON MOSER *Nachrichten von alten Cantzelei- vnd Gerichts - Formular - Büchern* in seinen kleinen

das

das Staats-und Völkerrecht erläuternden Schriften. Vol. III num. IV. pag. 395 seqq.

Gottfr. Dan. HOFFMANNS *Geschichte der lateinischen so wohl als teutschen Formularbücher vnd ihres beständigen Gebrauchs in Teutschland, von den ältesten Zeiten bis auf das XVII. Iahrhundert*, in den *Vermischten Beobachtungen aus denen Deutschen Staats-Geschichten vnd Rechten.* Pars III. num. VII.

§. 713.

Scripta quae formulas et exempla sistunt, sunt vel talia quae *antiquas formulas* continent, veluti BARNAB. BRISSONIVS *de formulis et solennibus populi romani verbis Libri VIII.* Paris. 1583. fol. et Lips. 1754 cum notis IO. AVG. BACHII, vel talia in quibus formulae et exempla obueniunt quae *adhuc hodie vsum habent* in praxi.

§. 714.

Quod attinet posterioris generis scripta huius classis, eorum alia magis praxin *publicam*, alia magis praxin *priuatam* concernunt, suntque talia quae ad *priorem* classem pertinent sequentia scripta:

Io. Christ. LÜNIGS *grosser Herren vornehmer Minister vnd anderer berühmter Männer gehaltene Reden* 1709. 8.

EIVSD. *Angenehmer Labyrinth der Staats-vnd gelehrten Beredsamkeit.* Pars I. 1725. Pars II. 1730. 8.

Sammlung auserlesener Reden, als Lob-vnd Glückwünschungs Reden, Huldigungs-vnd Gesandschafts-Landtags-Inaugurations-Condolenz-Reden. Nordhausen 1726 vnd vermehrt 1730. 8.

Neue Sammlung von Staatsbriefen vnd Reden nebst einer vorgesetzten Abhandlung von der politischen Schreibart. Helmst. 1756. 8.

Io.

Io. Christ. LÜNIG *Theatrum ceremoniarum.* Lipsiae 1720. Tom. II. fol.

§. 715.

Formulas et exempla, quae *priuatam* praxin magis, quam praxin publicam, respiciunt, sistentia scripta sunt scripta

I. *generalia quoad praxin priuatam vtramque, tam iudicialem quam extraiudicialem*, veluti

Adami VOLCKMANNI *Neu verbesserte Notariatskunst.* Prima editio prodiit 1621. 4. quae postea saepius recusa, donec cura et studio GEORGII BEYERI prodiit 1695 sub titulo: GEORGII BEYERI *Volckmannus emendatus*, quae editio itidem saepius prodiit. Nouissima VOLCKMANNI editio et optima vero est quae lucem vidit Ienae 1763. 4.

Iab. Gottfr. BOLTZ *wohl instruirter Amts-vnd Gerichts-Actuarius.* Editio sexta prodiit Faancof. 1751. 8.

Io. *Iobst.* BECKS *vollständiges vnd nach dem heutigen Curial stilo eingerichtetes Formular.* Prima editio prodiit 1716. 4. quae saepius repetita.

II. *specialia quoad vnam alteramve praxin eiusque partem quandam*, veluti

Io. Frid. SEYFARTS *Formular-Buch, worinnen alle zu dem processu ordinario gehörige Schiften, Bescheide, Citationes vnd Registraturen, nach dem neuesten Reichs vnd Sächsischen stilo curiae mit nöthigen Anmerkungen angewiesen werden.* Prodiit vna cum EIVSDEM *Deutschen Reichs-Proceß.*

Iul. Bernhard VON ROHR *Vorrath von auserlesenen Contracten und anderen Auffsätzen die bey der Hauswirthschaft, Handlung und Handwercken vorkommen. Verbessert auch mit neuen Auffsätzen und einer*

einer Einleitung vermehrt von D. CHRIST. GOTTH. GVTSCHMID. Leipz. 1754. 4.

III. *ſpecialiſſima quoad praxin ſupremorum imperii iudiciorum.*

Io. Fr. Wilh. de NEVMANN *Vollſtändiges Formular des heutigen Reichs-Proceſſes.* Exſtat cum EIVS *principiis proceſſus iud. imp. aulici.* Francof. 1747. 4.

Io. Stephan. PÜTTERS *Verſuch einer näheren Erläuterung des proceſſes beyder höchſten Reichsgerichte in einer practiſchen Sammlung gantz neuer Cammergerichts vnd Reichshofrathsſachen.* Goett. 1751. 4.

Henr. Wilh. LIER *Formulae cancellariae cameralis.* Spirae 1667. 4. poſtmodum 1683 et 1702 in eadem forma auctius recuſae.

TIT. II.

DE DEDVCTIONIBVS.

Io. Chriſt. LÜNIGII *bibliotheca deductionum S. R. I. anietzo in eine geſchicktere Ordnung gebracht, durchaus verbeſſert vnd anſehnlich vermehret durch* GOTTL. AVG. IENICHEN. Leipzig 1745. 8. Prima editio prodiit ibid. 1711.

Chriſt. Gottl. BVDERS Praef. *Von dem Wehrt und Nutzen der Deductionen*, quam STOLII *Hiſtorie der iuriſtiſchen Gelahrtheit* praemiſit.

§. 716.

Sub *deductionum* nomine veniunt ea ſcripta caſuiſtica, in quibus ius quaeſitum in caſu quodam dato

 alicui

alicui competens euincitur, et praesertim differunt pro casuum diuersitate, indeque sunt deductiones in caussis *publicis*, *feudalibus*, *ecclesiasticis* etc.

§. 717.

Ad classem eorum scriptorum quae sub deductionum nomine veniunt, referri debent I. *ea scripta quae sunt collectiones deductionum*, veluti;

Christ. LÜNIGS *Grund - Veste Europäischer Regenten Gerechtsame, worinne durch auserlesene deductiones informationes, repraesentationes, demonstrationes, vnd andere merckwürdige Schriften ausführlich dargethan wird, wie es so wohl um der R. K. Mai. als Churfürsten vnd Stände des H. R. R. ingleichen auswärtiger Könige, Republiquen vnd freyer Fürstenthümer vnterschiedene hohe iura, Ansprüche vnd Praecedenz - Streitigkeiten eigentlich beschaffen sey.* Leipz. 1716. fol.

Frid. Car. MOSERS *Sammlung der neuesten vnd wichtigsten deductionen in Teutschen Staats - vnd Rechts-Sachen.* Tom. I - VIII. Franckf. vnd Leipzig 1752 - 1754. 4.

§. 718.

Altera species scriptorum huius classis sunt II *singulae deductiones*, si vero tot scripta satis momentosa huius classis in ordinem redigenda, pro ea deductionum diuersitate, cuius §. 717. mentio facta, a se inuicem separanda sunt, tumque vlterius subdiuidenda. Ast, cum praesens institutum non permittat singulas deductiones hic recenseri, plura de hac scriptorum classe non addo.

TIT.

TIT. III.
DE
CONSILIIS ET DECISIONIBVS.

§. 719.

Scripta casuistica quae sub *consiliorum* et *decisionum* nomine venire solent, differunt in eo, quod vel *varii generis* casus, vel non nisi *huius vel illius generis* casus, concernant. Quoad priorem classem scriptorum huius generis a se inuicem distingui possunt *decisiones dicasteriorum*, et *consilia et decisiones ICtorum*, quae vel priuato nomine, vel nomine collegii ICtorum cuius membra sunt, data et factae.

§. 720.

Consilia et decisiones quae I. *casus varii generis concernunt*, et *sunt decisiones dicasteriorum*, in eo differunt quod sint decisiones

1. *iudiciorum imperii*, veluti

Raphael SEYLERS *Cammer-Gerichts Bey- vnd End-Vrtheil*, *siue Selectissimarum sententiarum in summo sacrae Imperialis Camerae iudicio ab a.* 1495 *ad a.* 1570 *publicatarum partes duae.* Francof. ad Moenum 1572 fol. Successit *Pars Tertia sententias vsque ad a.* 1573 *publicatas complectens* ibid. 1573 fol. et iterum sub titulo: *Vrthel vnd Bescheid am Kayserlichen Cammer-Gericht, welche Raphael Seyler verfertiget durch Christianum* BARTH. Spirae 1608 fol. V. Vol. quibus Sententiae et Decisiones Camerae imperialis ab a. 1495. vsque ad a. 1587 prolatae continentur.

Rerum in supremo camerae imperialis iudicii senatu iudicatarum duodecennalis periodus von IOHANN DECKHERRN. Wetzlar 1725. 4.

Rerum in augusto iudicio camerali decisarum collectio noua, continens sententias potiores iudicii cameralis ab a. 1588 *vsque ad a.* 1688. Francof. ad Moenum 1715. 4.

Henr. Güntheri THVLEMARII *Relationum, Decisionum ac Votorum ab Augustissimi ac supremi camerae imperialis iudicii Dn. Assessoribus et Assessoratus candidatis elaboratorum Opus.* Wetzlariae 1727 in 4to secunda vice emissum.

Io. DECKHERRI *Liber singularis relationum, votorum et decisionum August. Camerae imperialis iudicii* 1681. 4. rec. Wetzl. 1724.

Io. Iac. MOSERS *Merckwürdige Reichshofraths conclusa.* 8 Theile. Franckf. 1726-1732. 8.

EIVSD. *Auserlesene Reichshofraths conclusa.* Acht Stücke in einem Bande. Bayreuth 1740. 8.

EIVSD. *Alte vnd neue Reichshofraths conclusa.* Vier Theile. Francof. 1743-1745. 8.

2. *aliorum dicasteriorum*, quorsum pertinet:

Collectionis notabiliorum decisionum supremi appellationum Hasso - Cassellani inde ab eius constitutione emanatarum, cura et reuisione praesidis huius iudicii LEONH. HENR. LVD. GEORGII de CANNENGIESSER *nunc editae.* Tom. I. Cassellis 1768 fol. Tom. II. ibid.

§. 721.

§. 721.

Inter consilia et decisiones, quae II. *casus varii generis concernunt*, et sunt *consilia et decisiones collegiorum ICtorum* notari merentur:

Consilia et responsa iuris Altdorfina per CONRADVM RITTERSHVSIVM Frf. 1603 fol. et ex ANDREAE DINNERI MSR. locupletata a CHRIST. LEONH. LEVCHTIO Nor. 1662 fol. quibus accessit EIVSDEM cura Vol. II. Nor. 1704 fol.

Consilia Hallensium ICtorum. Tom. I. Halae 1733. Tom. II. 7734 fol.

Tubingensia consilia per *Christ.* BESOLDVM. Tubingae 1661 fol.

Noua consiliorum Tubingensium collectio in VIII. Voluminibus. Tub. 1731 seqq. Vol. IX. accurante WOLFG. AD. SCHOEPFFIO. Ibid 1750. fol.

Consilia Marburgensia IV. Volumina. Collegit HERMANNVS VVLTEIVS tria volumina Francof. ad Moenum 1629 fol. Quartum ibidem 1631 fol. impressum.

Argentoratensia consilia per *Ioach. Frid.* SCHMIDIVM. Argent. 1642. fol. II. Vol.

Selectiores Consultationes collegii ICtorum academiae Gryphiswaldensis. Edidit et praefatus est HERM. HENR. ENGELBRECHT. Strals. et Gryphisw. 1741. f.

Selecta iuridica Rostochiensia. Fasciculus I. Rostochii 1741. Fasc. II. ibid. 1744. Fasc. III, ibid. 1746. Fasc. IV. ibid. 1747. 4.

Inclytae Facultatis iuridicae Erfordienſis, Reſponſorum et ſententiarum ſelectiorum collectio. Collegit et praefationem de facultatis iuridicae Erfordienſis ortu, conſtitutione, fatis aliisque ad eam pertinentibus rebus praemiſit CHR. FRID. IMM. SCHORCH. Erford. 1770. fol.

§. 722.

Sequuntur conſilia et deciſiones, quae III. *caſus varii generi concernunt*, et ſunt *conſilia et deciſiones ſingulorum ICtorum*, ſiue proprio ſiue collegii cuiusdam ICtorum nomine data vel factae, quorſum pertinent

1. *Collectiones conſiliorum et deciſionum variorum ICtorum:*

Laur. KIRCHHOVII *Collectio conſiliorum ſeu reſponſorum praeſtantiſſimorum Germaniae, Italiae, Hiſpaniae ICtorum.* Francof. 1605. fol.

Chr. Frid. HEMPEL *Lexicon iuridico-conſultatorium.* Tom. I-IX. Francof. et Lipſiae 1751-1756. fol.

2. *huius vel illius ICti conſilia et deciſiones*

Iuſt. Henn. BOEHMERI *Conſultationes et Deciſiones.* Tom. I. Halae 1733. Tom. II. in duas partes diviſus ibid. 1734. Tom. III. in tres partes diuiſus ibid. 1748. fol.

Io. Chriſt. Gottl. HEINECCII *Conſilia, Deciſiones et reſponſa iuris.* Vratisl. 1744. fol.

Nic. Chriſt. LYNCKERI *Deciſiones quarum Partes tres ſiue*

siue Centuriae XV. prodierunt Ienae 1701. 4. et ex secunda editione Ienae 1719. 4.

EIVSD. *Decisiones DC. disceptationum forensium.* Ienae 1713. 4.

EIVSD. *Consilia et Responsa.* Vol. I. Ienae 1710. fol. Vol. II. ibid. 1715 fol. Recusa 1736. et 1745. f.

Ernest. COTHMANNI *Consilia et responsa iuris.* Volumina VI. Francof. 1609. postea recusa.

Christ. WILDVOGELII *Responsa et consilia.* Ienae 1717. fol.

Henrici COCCEII *Consilia illustria.* Lemgouiae Tom. I. 1725. Tom. II. et III. 1728. fol.

Io. Nic. HERTII *Responsa Consilia et Deductiones.* Vol. I. Frf. 1729. fol. Vol. II. ibid. 1730. fol.

Casp. Henr. HORNII *Cons. Responsa et Sent.* Dresdae 1711. fol.

Io. Henr. BERGERI *Responsa ex omni iure, quo inprimis Germania vtitur, repetita.* Lips. 1708. fol.

Io. Steph. PÜTTERS *Auserlesene Rechts-Fälle aus allen Theilen der in Teutschland üblichen Rechtsgelahrtheit, in deductionen rechtlichen Bedencken, Relationen und Urtheilen.* I-IV. Theil Goett. 1768. fol.

Wolfg. Adami SCHOEPFII *Selectae decisiones et resolutiones Tubingenses.* Tubingae 1726. 4.

Aug. HOFFMANNI *Consilia in illustrium non minus quam priuatorum causis arduis.* Francof. ad Moe-

num Tom I. 1714. Tom. II. 1718. Tom. III. 1723. 4.

Io. Rud. ENGAV *Decisiones et responsa iuris selecta curante* PAVLO WILH. SCHMIDIO. Ienae 1761. fol.

Nic. Hier. GVNDLING *rechtliche Ausarbeitungen bestehend in consiliis, responsis vnd deductionibus.* Erster Theil. Halle 1772. Zweiter Theil. ibid. 1773. 4.

§. 723.

Supersunt IV. *consilia et decisiones quae certi generis casus alios, quam criminales, concernunt,* veluti

Franckfurtische Wechsel-Responsa. Franckf. an der Oder 1749. 4.

Io. Lud. SCHMIDTS *rechtliche Entscheidungen, wodurch zugleich seine Abhandlung von den Müntzsorten in welchen eine Geldschuld abzutragen, practisch erläutert wird. Nebst beygefügten neuen Münzverordnungen und einem vermehrten Verzeichnis hieher gehöhriger Schriften.* Iena 1769. 4.

TIT. IV.

DE

RELIQVIS SCRIPTIS CASVISTICIS

§. 724.

Praeter casuistica scripta quae formulas et exempla sistunt, aut deductiones vel consilia et decisiones sunt, dantur adhuc plura alia scripta casuistica, quae ad nullam dictorum scriptorum classem

ſem referri poſſunt. Huc pertinent varia ſcripta, quae ſub actorum publicorum nomine venire ſolent. Licet enim varia horum ſcriptorum talia ſint, quae ad bibliothecam legalam referri poſſunt, et eo §. 486 ſeqq. relata ſunt: aliis tamen, potiori iure hunc locum adſignandum eſſe videtur. Sufficit vt ſcriptum hunc locum occupare debeat, illud, ſaltim a potiori, nec leges, pacta foederaue, nec ſcripta doctrinalia continere, aut, licet et talia contineat, tamen plura alia continere, quae non permittunt ſcriptum ad legalia vel doctrinalia ſcripta referri poſſe.

§. 725.

Me iudice itaque alius, magis conueniens, locus adſignari nequit ſequentibus, iisque ſimilibus, ſcriptis ſeu potius collectionibus ſcriptorum, a ſcriptorum iuridicorum numero ideo non excludendis, quoniam et hiſtorica ſcripta continent. Sunt vero talia quoad ea quae

I. *abſoluta ſunt*

Mich. Caſp. LONDORPS *acta publica.* Tomi XII. Frf. 1621. 1625. 4. Tomi XVII. 1627-1719. fol.

Mart. MEIERS *Londorpius ſuppletus et continuatus.* Tomi IV. Frf. 1665-1667. fol. Tubing. 1740. 1741. fol.

Ant. FABRI *Europäiſche Staatscantzlei.* Tomi 1-120. 8. 1697-1760.

Electa iuris publici. Tom. 1-20. 8. 1709-1724.

Io. Iac. MOSERS *Reichs-Fama.* 1-22 Theil. Franckf. vnd Leipz. 1727-1738. 8.

Io. Carl. KOENIGS *Selecta iuris publici nouissima.* Tom. 1-48. 1740 ſeqq. 8.

Sammlung einiger Staatsſchriften, welche nach Ableben Kaiſer CARL *des VI. zum Vorſchein gekommen.* 4 Bände Franckf. 1741-1743. 8.

Hiſtoriſche Sammlung von Staatsſchriften zur Erläuterung der neueſten Welt- vnd Teutſchen Reichs-Geſchichten vnter CARL *den VII.* 3 Bände 1744. 1747. 8.

Neue Sammlung von Staatsſchriften zur Erläuterung der neuern Welt- vnd teutſchen Reichs-Geſchichten nach Ableben Kayſers CARL *des VII.* 3 Bande. Frf. vnd Leipz. 1745. 1747.

Vollſtändige Sammlung von actis publicis vnd Staatsſchriften zum Behuf der neueſten Welt vnd Teutſchen Reichsgeſchichten vnter Kayſer FRANTZ. 1746-1752. 8. 6 Bände.

Io. Iac. MOSERS *Teutſches Staats-Archiv* 1751-1737. 13 Bände. 4.

Sammlung der neueſten Staatsſchriften zum Behuf der Hiſtorie des ietzigen Krieges in Teutſchland auf das Iahr 1756. Francf. vnd Leipz. 1757. 4. quae collectio continuata ſub titulo: *Teutſche Krieges-Cantzlez auf das Iahr* 1757. IV. Bände: 1758 III. Bände: 1759. III. Bände: 1760 III. Bände 4.

II. *adhuc continuantur*

Ant. FABER *Neue europäiſche Staatscantzlei* 1761 ſeqq. 8.

Auser-

Auserlesene neueste Staatsacta 1767 seqq. 8.

Sammlung der neuesten Staatsangelegenheiten 1767 seqq. 8.

MEMBRVM. II.

BIBLIOTHECA IVRIS CRIMINALIS.

§. 726.

Absolutam notitiam scriptorum iuris ciuilis in sensu latissimo sumti, excipit notitia scriptorum iuris criminalis (§. 373). Sunt vero scripta iuris criminalis, prout scripta iuris ciuilis, vel *legalia*, vel *doctrinalia*, vel *casuistica* scripta (§. 339). Legalium et casuisticorum scriptorum iuris criminalis notitia paucis absolui potest; ast, quod attinet doctrinalia scripta iuris criminalis, in earum notitia a se inuicem separanda sunt scripta *propaedeutica et compendia atque systemata iuris criminalis*, et scripta de *singulis argumentis iuris criminalis*. Posterioris generis scripta, vel talia non sunt quae ad certam quandam partem theoriae iuris criminalis referri possunt, vel talia sunt. Haec itaque secundum ordinem systematis iurisprudentiae criminalis a se inuicem distinguenda, indeque sunt, vel scripta iuris criminalis *generalis*, vel iuris criminalis *specialis*, haecque, vel scripta iuris criminalis *theoretici*, vel scripta iuris criminalis *practici*. Quae cum ita sint, tota notitia sciptorum iuris criminalis redit ad tractationem, de scriptis iuris criminalis 1) *legalibus*; 2) *propaedeuticis et compendiis atque systematibus iuris criminalis*; 3) *plurium argumentorum singularium iuris criminalis*; 4) *vnius argumenti iuris criminalis generalis*; 5) *vnius argumenti*

ti

ti iur. crim. theoretici; 6) *vnius argumenti iuris criminalis practici*; 7) *casuisticis*.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS LEGALIBVS.

§. 727.

Licet praeter constitutionem criminalem Carolinam et Bambergensem, dentur aliae leges criminales in Germania valentes: potiora scripta iuris criminalis legalia tamen sunt ipsi textus harum constitutionum criminalium, cum reliquis scriptis legalibus, quae eas concernunt; licet quoad leges criminales romanas, tanquam scriptum quod ad legalia scripta iuris criminalis referri potest, hic notari mereatur ANTONII MATTHAEI *Comment. ad Lib. XLVII. et XLVIII. de criminibus* Traiecti 1644. et postea saepius, nouissime vero Antwerpiae 1761. 4.

§. 728.

Sunt itaque scripta legalia iuris criminalis hic notanda I. *variae editiones et versiones constitutionis criminalis Carolinae et Bambergensis*,

Bambergische Halsgerichtsordnung. Bamberg 1507.

Des Allerdurchlauchtigsten, Großmächtigsten Vnüberwindlichsten Kayser Carls des Vten vnd des heiligen Römischen Reichs peinlich Gerichts-Ordnung, auf den Reichs-Taegen zu Augspurgk vnd Regenspurg in iahren dreissig vnd zwey vnd dreissig gehalten, aufge-

aufgericht vnd beschlossen, cum gratia et priuilegio imperiali. Excusa est Moguntiae ab Ivone Schoeffern. 1533. fol.

Hals oder peinliche Gerichts-Ordnung Kaiser Carls V vnd des H. Römischen Reichs. Nach der original Ausgabe von Iahr 1533 auf das genaueste abgedruckt vnd mit der zweiten Ausgabe von Iahr 1534 verglichen etc. von D. IOHANN CHRISTOPH KOCH. Giessen 1769. 8.

Caroli V. Constitutio a IVSTINO GOBLERO *latine reddita et commentario aucta.* Basileae 1543 fol.

Nemesis Karulina D. Karuli V. Imp. PP. Aug. inuictiss. sacrique imperii ordinum leges capitales a GEORGIO REMO *paraphrasi expositae et scholiis auctae.* Herb. 1594. 8. Francof. 1618. 4.

Caroli V. Constitutiones criminales, vulgo peinliche Halsgerichts-Ordnungen, cum notis practicis IAC. FRID. LVDOVICI. *Accessit mater Carolinae Ordinatio criminalis Bambergensis cum remissionibus ad sororem Carolinae ordinationem Brandenburgensem.* Halae 1716. 4.

Io. Christ. KOCH Pr. *de primis constitutionis criminalis Bambergensis editionibus.* Giessae 1765.

2. *collationes C. C. C. cum aliis iuribus.*

Nic. VIGELII *collatio constitutionum criminalium cum iure communi.* Basil. 1583. 8. et sub titulo: *Constitutiones Carolinae publicorum iudiciorum in ordinem redactae.* Basil. 1596. et 1613. 8.

Caroli

Caroli V. Constitutiones publicorum iudiciorum cum iure communi collatae a *Matthia* STEPHANI. Hanov. 1626. Brunswigae 1678. 4.

III. *commentarii in C. C. C.*

Dan. CLASEN *Commentatius in C. C. C. cura et studio Io. Andr. Minneri.* Lips. 1718. 4.

Io Paul. KRESSII *Commentatio succincta in C. C C.* Hannouerae 1744. 4.

Hier. Christ. MECKBACH *Anmerckungen über Kaiser Carl des V. und des H. R. R. peinliche H. G. O. nebst einer ausführlichen Beschreibung vnd Erlaeuterung der so genanten Bambergischen Tortur.* Iena 1756. 4.

Io. Sam. Frid. de BOEHMER *Meditationes in C. C. C.* Halae 1770. 4.

TIT. II.

DE

SCRIPTIS PROPAEDEVTICIS ET COMPENDIIS ATQVE SYSTEMATIBVS IVRIS CRIMINALIS.

§. 729.

Inter scripta propaedeutica iuris criminalis hic, praeter scripta minutiora, notari merentur

Christ. Gottfr. HOFFMANNI *Praenotiones de origine progressu et natura iurisprudentiae criminalis germanicae* Lips. 1722. 4. nec non EIVSDEM *Comm. academica*

demica de insignioribus defectibus iurisprudentiae criminalis, eorumque emendandorum ratione et mediis. Francof. 1731. 4. quae vna cum praenotionibus modo laudatis Francof. ad Viadr. 1757 typis repetita. 4.

Ios. Ant. RIEGGERS *Vormerkungen zur peinlichen Rechtsgelahrtheit.* Augsb. und Freyb. 1766. 8.

§. 730.

Systemata et compendia iuris criminalis quod attinet talia sunt:

Petri MÜLLERI *iurisprudentia criminalis.* Ienae 1701. 4.

Petri THEODORICI *Collegium iuris criminalis.* Ienae 1718. et adiunctis Differt. criminalibus STRVVII ibid. 1671. 4.

Georgii BEYERI *Delineatio iuris criminalis secundum Const. Carolinam cum legibus variarum prouinciarum collati et ad vsum hodiernum attemperati. Editio quarta, quam notis et enunciatis criminalibus auxit* D. GVST. HENR. MYLIVS Lipf. 1737. 8.

Car. Guil. GAERTNERI *Instit. iuris criminalis.* Lipsiae 1729. et cum notis BREVNINGII. 1765. 8.

Frid. Sam. BOEHMERI *Elementa iurisprudentiae criminalis.* Halae 1733. 1738. 1743. 1749. 8.

Io. Rud. ENGAVII *Elementa iuris criminalis.* Ienae 1738. 1742. cum Obferv. *Io. Aug.* HELLFELDII 1767. 8.

Io.

Io. Petr. BANNIZAE *Systema iurisprudentiae criminalis.* Viennae 1756. 8.

Frid. Georg. MEISTERI *Principia iuris criminalis.* Goettingae 1756. 1767. 8.

Io. Christ. KOCHII *Institutiones iuris criminalis.* Ienae 1755. 1770. 8.

Zach. RICHTERI *Institutiones iuris criminalis.* Lemgoviae 1763. 8.

Io. Christ. QVISTORP *Grundsätze des teutschen peinlichen Rechts.* Rost. 1770. 8.

TIT. III.

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM SINGVLARIVM IVRIS CRIMINALIS.

§. 731.

Ad hanc classem scriptorum iuris criminalis referri possunt I. *opera criminalia*, sicque scripta iuris criminalis vnius auctoris de variis singularibus argumentis, quae antea seorsim prodierunt et ex post collecta sunt, veluti

Prosp. FARINACII *Opera criminalia.* Francof. 1606-1616. fol.

Steph. GVAZZINI *Opera criminalia.* Antw. 1682. fol. et Lips. 1716. fol.

§. 732.

§. 732.

Porro huc referri possunt II. *variorum auctorum scripta iuris criminalis in collectionem redacta*, veluti

Variorum auctorum Praxes et Tractatus rerum criminalium a FRANC. MODIO editi. Francof. 1557. fol.

§. 733.

Huc etiam pertinent III. *scripta vnius auctoris, in quibus coniunctim varia singularia iuris criminalis argumenta explicata sunt*, veluti

Bened. CARPZOVII *Practica rerum criminalium*. Witteb. 1668. Nouissima editio prodiit cum FR. SAM. BOEHMERI obseruationibus Francof. ad Moenum 1759. fol.

Fr. Sam. BOEHMERI *Obseruationes selectae ad Ben. Carpzouii practicam nouam rerum criminalium*. Francof. 1759. fol.

Io. Henr. BERGERI *Electa iuris criminalis*. Lipsiae 1721. 4.

Io. *Otton.* TABORIS *Racimationes criminalium definitionum*. Argent. 1651. 4.

Io. Zachar. HARTMANNI *Obseruationum iuris criminalis theoretico practicarum* Spec. I. Hamb. et Kiliae 1729. 4.

Iusti OLDEKOPP *Obseruationes criminales practicae* Francof. 1685. 4.

Theod. PETREI *Thesaurus controuersiarum conclusionum criminalium*. Marp. Catt. 1598. 4.

Christ. Gottl. WOLFFII *selecta opuscula iuris criminalis.* Lipsiae 1731. 4.

Io. Christoph. Theod. HELLBACH *selecta criminalia.* Hildb. 1751. 4.

TIT. IV.

DE

SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS CRIMINALIS GENERALIS.

§. 734.

Prout in theoria iurisprudentiae criminalis, iurisprudentia criminalis generalis praemittenda iurisprudentiae criminali speciali: ita et in notitia eorum scriptorum iuris criminalis, quae scripta vnius argumenti sunt, ea scripta vnius argumenti, quae tractant thema quod pertinet ad iurisprudentiam criminalem generalem, reliquis sunt praemittenda. Huc itaque referri debent ea scripta iuris criminalis, quae concernunt quatuor illa summa capita, ad quae redit tota iurisprudentia criminalis generalis, et sunt doctrinae de 1) *delictis in genere*; 2) *delinquentium obligatione ad poenam et satisfactionem priuatam in genere*; 3) *potestate ciuili criminali vtraque, tam imperatoris, quam dominorum territorialium*; 4) *re iudiciaria criminali*, quorsum pertinent doctrinae de iudiciis criminalibus, iurisdictione criminali, foro criminali et expensis criminalibus.

§. 735.

§. 735.

Licet itaque non paruus numerus ſcriptorum criminalium hanç claſſem ornet, ſi minutiora ſcripta in computum veniunt: paucis tamen, quoad libros, notitia horum ſcriptorum abſolui poteſt, quorum potiores ſunt, quoad

I. *delicta in genere*

de BECCARIA *dei delitti e delle pene.* Verſio germanica prodiit. Vlmae 1767. 8.

Chriſt. CRVSIVS *de indiciis delictorum.* Rint. 1682. f.

II. *obligationem delinquentium in genere*

IAC. DOEPLER *Schauplatz der Leib-und Lebensſtraffen.* II Tomi Lipſ. 1697. 4.

Caſp. ZILESII Tract. theor. pract. *de mulcta et mulctandi iure.* Francoſ. 1713. 8.

Nic. KLOECKHOFF *hiſtoria iuris rom. de bonis damnatorum.* Lugd. Bat. 1749. 8.

Io. Henr. POTT *de poena conatus.* Francoſ. 1698. 4.

Io. Rud. ENGAV *iuriſtiſche Betrachtung von der Veriährung in peinlichen Fällen.* Iena 1750. 8.

III. *poteſtatem ciuilem criminalem*

Ioſephi VLLHEIMER Commentatio *de poteſtate punitiua eccleſiaſtica et ſeculari, nec non vtriusque obiectis tam in genere, quam in ſpecie.* Francoſ. et Lipſ. 1772. 4.

Ant. Balth. WALTHER Tr. *de principe ex iuſtis cauſis delinquentes aggratiante.* Vratisl. 1740.

IV. *rem iudiciariam criminalem*

Io. Iod. BECK *praxis aurea de iurisdictione superiori criminali.* Norimb. 1679. 4.

Henn. Adolph. MEINDERS *de iudiciis centenariis et centumuiralibus siue criminalibus et ciuilibus veterum Germanorum, inprimis Francorum et Saxonum, vulgo von den Zentgerichten der alten Deutschen.* Lemgov. 1715. 4.

Marq. FREHERI *Tr. de secretis iudiciis olim in Westphalia aliisque Germaniae partibus vsitatis postea abolitis.* Edit. noua per IO. HENR. DAV. GOEBEL. Ratisb. 1762. 4.

And. Lud. GEISSELII *Disq. de abusu fori deprehensionis in territoriis germaniae.* Rintelii 1727. 8.

Adr. BEIERI Tr. *de expensis executionum criminalium.* Ienae 1679. 4.

TIT. V.

DE

SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS SPECIALIS THEORETICI.

§. 736.

Iurisprudentia criminalis theoretica continet theoriam de singulis delictis, indeque huc pertinent scripta de singulis delictis, et ordo doctrinarum de singulis delictis, est etiam is ordo, secundum quem horum scriptorum notitia acquirenda est. Quae cum ita sint, scripta de delictis *mere secularibus*, et *mere ecclesiasticis* a se inuicem separanda sunt. Scriptorum prioris generis vlterior differentia vero inde oritur, quod alia eorum sint scripta de delictis *communibus*, alia scripta de

de delictis *certis personis propriis*, veluti de delictis *personarum illustrium, ministrorum principis, militum* etc. et scripta de singulis delictis communibus, vel scripta de delictis *iuris romani*, vel de delictis *iuris germanici* sunt.

§. 737.

Quae cum ita sint, haec classis scriptorum iuris criminalis maximam eorum partem sub se comprehendit. Dantur inter ea omnino varia scripta, quae ad minutiora scripta referri nequeunt, quorum hic aliqua mentio facienda, cum ad pleniorem notitiam omnium scriptorum huius classis manuducat KOCHIVS in *Instit. iuris criminalis*, vbi suis locis singula haec scripta sedulo annotata sunt. Speciminis causa itaque hic non nisi sequentia notanda scripta sunt:

Io. Guil. HOFFMANN *ad legem Iuliam de adulteriis.* Lipsiae 1752. 4

Io. Iod. BECK Tr. *de eo quod iustum est circa stuprum.* Nürnb. 1743. 4.

Henr. BOCERVS *de crimine maiestatis.* Tub. 1608. 8.

IDEM *de furtorum poenis criminalibus.* Tub. 1625. 8.

Io. Frid. Wilh. NEVMANN Commentatio *de delictis et poenis principum.* Francof. 1753. 4.

Io. Georg. CRAMER *de natura et indole delictorum et poenarum in causis statuum imperii Rom. Germanici.* Francof. 1728.

Aug. LEYSERI *Minister principis delinquens.* Viteb. 1735. 4.

Io. Georg. PERTSCH *de simoniae crimine.* Halae 1719. 4.

TIT. VI.

DE SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS SPECIALIS PRACTICI.

§. 738.

Ea ſcripta iuris criminalis ſpecialis, quae ad ſcripta practica iuris criminalis referri debent, ſunt in hac differentia, quod alia eorum ſint ſcripta practica *in ſenſu ſtricto*, alia ſcripta de *ipſo proceſſu criminali*, et priora, vel *ſcripta practica in ſenſu ſtrictiſſimo*, vel ſcripta de *arte tractandi acta criminalia*, in eo ſenſu in quo ſupra §. 687. 688. ſcripta practica iuris ciuilis ita diuiſa ſunt.

§. 739.

Quae ad I. *ſcripta practica iuris criminalis in ſenſu ſtricto* referri debent ſcripta, ſunt potiſſimum ſcripta practica in ſenſu ſtrictiſſimo, quae concernunt expeditionem ſingulorum actuum in proceſſu criminali obuenientium, a KOCHIO l. c. vbique allegata, inter quae hic notanda:

Tob. GRANZII *defenſio inquiſitorum.* Francof. et Lipſ. 1718. fol.

Gerh. FELTMANN *de cadauere inſpiciendo.* Bremae 1692. 4.

Chriſt. Vlrici GRVPEN *Obſeruatio iuris criminalis de applicatione tormentorum cum diſſert. prael. de tormentis Romanorum et Graecorum.* Hann. 1754. 4.

Alet. SCHNVRBEIN *Liber vnus de tortura caute adhibenbenda.* Hamb. 1703. 4.

Iuſt. OLDEKOPP Tr. *de appellationibus in cauſis criminalibus.* Coburg. 1722. 4.

§. 740.

Scriptorum de II. *ipso processu criminali* potiora sunt:

Esaias PVFFENDORF *Intr. in processum criminalem.* Edit. sec. annotationibus aucta a CONR. FR. PVFFENDORFF. Hann. 1768. 4.

Iac. Frid. LVDOVICI *Einleitung zum peinlichen proceß, mit Io. Gerh. Schlittens Anmerkungen.* Halle 1750. 4.

Christ. Iac. HEILS *iudex et defensor in processu inquisitionis.* Lips. 1617. 4.

Christ. Frid. MEISTER *ausführliche Abhandlung des peinlichen Processes in Teutschland 1 - 5 Theil* et sub titulo generali: *Vollständige Einleitung zur peinlichen Rechtsgelehrsamkeit in Teutschland.* P. I. Goett. 1764. 4.

TIT. VII.

DE SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS CASVISTICIS.

§. 741.

Supersunt scripta iuris criminalis casuistica. Huc pertinent I. scripta quae *formulas* et *exempla* sistunt, quorsum referri possunt varia scripta, quae continent acta criminalia in arduis causis criminalibus conscripta, et publici vsus causa typis exscripta e. g.

Die vollständige acta des wider die vier Ober-Factoren ergangenen processus und hochgemüssigten inquisition. Blanckenburg 1727. fol.

§. 742.

Sunt porro scripta iuris criminalis casuistica II. *ea scripta, quae continent reorum defensionem*, sicque deductiones in causis criminalibus sunt, veluti

Io

Io. Frid. SEYFARTS *Sammlung einiger peinlichen Vertheidigungs-Schriften.* Halle 1770. 8.

Frid. Aug. HERZOGS *Sammlung auserlesner responsorum iuris criminalis.* Hamburg 1745. 4.

H. W. v. L. *Vermehrte relationes et casus criminales cum rationibus dubitandi et decidendi.* Zelle 1721. 4.

Io. Georg. BREMENS *Schutz-Schriften verschiedener dieses und ienes Verbrechens, theils angeschuldigten, theils geständigen, theils auch überführten Personen.* Altenb. 1734. 4.

§. 743.

Tandem ad scripta iuris criminalis casuistica referri debent III. *responsa et decisiones iuris criminalis*, inter quae notanda sunt:

Herm. Ant. de CLINGENSSPERG *Consilia et responsa criminalia.* Ingolst. 1738. fol.

Georg. Frid. HARPRECHT *decisiones criminales.* Tub. 1746. fol.

Frid. Aug. HERZOGS *Sammlung auserlesener responsorum iuris criminalis.* Hamburg 1745. 4.

Io. Christ. Theod. HELLBACH *Selecta criminalia.* Hildb. 1751. 4.

Chr. Fr. Georg. MEISTERS *rechtliche Erkenntnisse und Gutachten in peinlichen Fällen.* Goett. Erster Th. 1771. Zweiter Th. 1772. fol.

APPEN-

APPENDIX I.

SPECIMEN BIBLIOTHECAE SCRIPTORVM IVRIDICORVM A N O N Y M O R V M ET PSEVDONYMORVM.

§. 1.

Vt fidem §. 332. quoad ſcriptores iuridicos anonymos et pſeudonymos datam liberem, ſpecimen quoddam bibliothecae ſcriptorum iuridicorum anonymorum et pſeudonymorum ſubiiciendum. Aſt quum non niſi ſpecimen promiſerim, nemo hic exſpectabit completam eorum recenſionem.

§. 2.

Sunt vero ſcriptores iuridici *anonymi* ſeu *innominati*, ii qui, ſine omni nominis deſignatione, ſcripta iuridica publicarunt. *Pſeudonymi* ſcriptores iuridici vero ſunt, ii qui, addito quidem nomine, aſt, vel per litteras initiales tantum deſignato, vel plene quidem expreſſo, aſt non ſuo, ſcripta iuridica publicarunt. Vnde, breuitatis cauſa, proprie κρυπτωνύμους dicendos, ſub pſeudonymis comprehendo, et perinde eſt quoad pſeudonymos, ſiue nomen additum ſit fictum, ſiue verum, aſt non eius quem ſcriptum auctorem habet.

§. 3.

Licet exſtet magna copia ſcriptorum iuridicorum anonymorum et pſeudonymorum, nemo tamen de his ſcriptis iuridicis ex inſtituto egit; licet in communibus ſcriptis litterariis huius argumenti, veluti in DECKHERRI, PLACCII, MYLII ſcriptis de *Anonymis et Pſeudonymis*, obueniant quaedam, quae huc pertinent.

§. 4.

Redit vero tota de ſcriptis anonymis et pſeudonymis doctrina, quatenus rem litterariam concernit, ad 1) *regulas, in detegendis ſcriptorum anonymorum et pſeudonymorum veris auctoribus, obſeruandas*; 2) *ipſam horum ſcriptorum recenſionem, adiectis auctoribus detectis.*

§. 5.

Quoad prius thema nihil, quod singulare est, et tantum de scriptis iuridicis huius generis valet, obuenit: generalia vero legi possunt praesertim apud HEVMANNVM in *Schediasmate de Anonymis et Pseudonymis.* Hinc itaque, quum ibi dicta repetere nolim, quoad prius thema subsisto, et quoad posterius addo

SCHEMA CATALOGI SCRIPTORVM IVRIDICORVM ANONYMORVM ET PSEVDONYMORVM.

I.

DE SCRIPTIS IVRIDICIS ANONYMIS.

§. 6.

Scripta iuridica anonyma, sunt partim talia quae pertinent ad *bibliothecam iuridicam generalem* §. 349 seqq. partim talia, quae ad *bibliothecam iuridicam specialem* §. 373 seqq. referri debent. Ast *prior* classis tuto negligi potest, quum non nisi inter ea scripta huius generis, quae sunt collectiones scriptorum variorum auctorum diuersi argumenti, scripta anonyma obueniant, quorum nullum vero notatu dignum. *Posterioris* classis scripta anonyma vero vel *legalia*, vel *doctrinalia*, vel *casuistica* scripta sunt, de quibus sigillatim agendum.

§. 7.

Vix datur scriptorum iuridicorum classis, quae continet plura scripta anonyma quam bibliotheca *legalis*, quum huc pertineant scripta iuridica quae ipsas leges continent, quaeque, si non omnia, saltim pleraque sunt anonyma. Hic itaque detegendi sunt ii scriptores, qui hanc vel illam legem conceperunt, vel legum collectiones compilaruut nomine suo non addito

addito, ſicque e. g. de *Speculi Saxonici; Sueuici; Conſtitutionis criminalis carolinae* etc. auctoribus hic agendum. Aſt, quum ſcriptores hiſtoriae iuris hac de re agere ſoleant, plura de his ſcriptis anonymis non addo. Quum vero ad ſcripta legalia relata etiam ſint ſcripta quae faciunt ad legum illuſtrationem, quae inter ea anonyma ſunt huc etiam referri debent e. g. *Wahlcapitulation Carl des VI. mit nöthigen Anmerkungen*, cuius auctor eſt HENR. BVRCH. MEDER; *Gegenwärtige Verfassung der Kaiſerlichen Regierung in Deutſchland, wie ſolche enthalten in Carl des VI. Wahlcapitulation etc.* cuius auctor eſt BERNH. de ZECH. *Meditationes ad Inſtrumentum pacis* quae HENRIC. de HENNIGES auctorem habent.

§. 8

Sequuntur ſcripta iuridica *doctrinalia*, inter quae itidem non infrequentia ſunt ſcripta anonyma; aſt tamen pleraque eorum ſuum verum laudant auctorem. Potiſſimum autem inter ſcripta de *ſingulis argumentis* huius vel illius partis iurisprudentiae obueniunt ſcripta anonyma, quorum illuſtrationis gratia, ſequentia adiicio exempla. Sic impreſſi ſub titulo: *Cölniſcher Krumſtab ſchleuſt niemand aus* Hildeshemii 1696 fol. aduerſus THVMMERMVTHIVM publicati, auctorem ferunt CAROLVM PAVLVM ZIMMERMANNVM. Libri *Hiſtoriſcher Bericht von den alten Reichs-Vogtheyen* Stuttgard 1655. 4. auctor eſt DANIEL HEIDERVS. *Inſtitutionum iuris publici Germ. Rom. ex ipſis Receſſibus et legibus eius reipublicae fundamentalibus adornatae* Franc. ad Viad. 1683. auctor eſt IO. FRID. RHETIVS ſub cuius nomine etiam prodierunt 1687. *Manuductionis ad vniuerſum ius canonicum et ciuile* Francf. et Lipſiae 1677. 12. auctor eſt ANDREAS MYLIVS *Meditationum de origine, indole, effectibus atque hiſtoria iuris reformandi regum ac principum, nec non ſtatuum Imp. R. G. circa religionem.*

Francf. et Lipſ. 1728. 8. auctor eſt PHIL. EB. ZECH. *Mare liberum ſiue de iure quod Batauis competit ad Indicana commercia diſſertatio* Lugd. Bat a. 1609. 8. HVGO-GROTIVM auctorem habet. etc. etc.

§. 9.

Scripta iuridica *caſuiſtica*, quoad *deductiones* ad ea relatas id ſingulare habent, quod auctoris nomen in fronte gerere non ſoleant. Vnde in hac claſſe iterum obuenit inſignis numerus ſcriptorum anonymorum, nec horum auctores tam facile detegi poſſunt, quam reliquorum ſcriptorum anonymorum auctores. Inter *reliqua* ſcripta caſuiſtica vero vix vnum alterumue ſcriptum anonymum obuenit, indeque in hac claſſe fere omnia eo redeunt vt ſingularum deductionum auctores, quantum fieri poteſt, detegantur.

II.
DE SCRIPTIS IVRIDICIS PSEVDONYMIS.

§. 10.

In recenſendis ſcriptis iuridicis pſeudonymis alia magis commoda via non datur, quam ipſa nomina falſa, aut initiales litteras, ſecundum ordinem alphabeticum recenſere, addito vbique ſcripto ita edito, veroque auctoris nomine. Schema iſtiusmodi catalogi ſit ſequens:

I) *Emeran* ACKOLD.

Sub hoc adſcito *Ackoldi* nomine ſcripſit ANDREAS OCKELIVS *Gründlicher Vnterricht von dem aus Landesfürſtlicher Hoheit herſpringenden Poſtregal.* Halle 1681.

II) *Zythander a* BVDE.

Tractatus *de iure braxandi* THEODOSII SCHOEPFFERI primum ſub hoc nomine 1664 editus, in recentioribus editionibus vero SCHOEPFERVS nomen ſuum verum profeſſus eſt.

III) *Ric-*

III) *Ricciardus* de ANTIQVIS.

HENR. CHRIST. SENCKENBERG ſub hoc nomine ficto ſcripſit Epiſtolam *qua Sinceri ſententia de vſu iuris feudalis Longobardici in Germaniae terris exponitur et trutinatur.* Col. 1709.

IV) ALEXIVS a MASSALIA.

Diatribae *de mutui alienatione* Leidae 1640. 8. ſub hoc nomine editae auctor eſt CLAVDIVS SALMASIVS.

V) ALBANVS de SPINETO.

Sub hoc nomine latere HERTELIVM in Initiis §. 331. iam monui.

VI) *Philippus Andreas* BVRGOLDIENSIS.

Auctor *Diſcurſus ad inſtrumentum Pacis Oſnabrugenſis* ſub hoc nomine editi, eſt PHIL. ANDREAS OLDENBVRGER.

VII) *Car.* BRISDECENVS.

NICOLAVS CHRISTOPH. de LYNCKER ſub hoc ficto nomine edidit: *Vindicias primariarum precum caeſariae maieſtati proprio iure competentium.* Ien. 1712. fol.

VIII) *Nicolaus* DANCKWERTH.

Quae ſub hoc nomine a. 1683 prodierunt *Inſtitutiones iuris publibi*, ſunt PHIL. REINHARDI VITRIARII, eo inſcio et ſub hoc nomine typis exſcriptae, inde poſtea ſub veri auctoris nomine prodierunt Leidae 1686. 12.

IX) *Hector Gottfried.* ERDMANN Med. Licent.

Sub hoc nomine edidit CHRIST. THOMASIVS *Geſpräch vom Simultaneo.* Amſterdam 1723. 8.

X) CAESARINVS FÜRSTENERIVS.

Sub hoc nomine edidit G. G. LEIBNITZIVS tractatum *de iure ſuprematus ac legationis Principum Germaniae* 1678. 8.

XI) *Iul.* FRANCKENBERG.

GEORG. MELCH. de LVDOLFF *Schlendrianus celeber practicorum magiſter.* Col. 1720. ſub hoc ficto nomine prodiit.

XII) *Anton* FABER.

Sub ficto hoc nomine prodiit et adhuc prodit *die Europäiſche Staatskantzlei*, quem librum edere coepit IO. CHRIST. LEVCHT ab aliis poſtea ſub hoc eodem ficto nomine continuatus.

XIII)

XIII) *Adrianus* GYLMANN.

Exſtant ſub hoc nomine operum cameralium quinque tomi quibus ſextum PAVL. MATH. WEHNERVS addidit. Quis vero GYLMANNVS fuerit non ſatis conſtat. Forſan ſub hoc nomine latet LVD GILHAVSEN, cuius *Commentarius ad Inſtit.* ſub ſuo vero nomine 1606 emiſſus, poſtea 1610 praefixo *Adriani Gylmanni* nomine editus.

XIV) G. G. L. L.

Sub his litteris initialibus *Godofr. Guil.* LEIBNITZIVM Lipſienſem latere conſtat, qui ſub iis edidit: *nouam methodum docendae diſcendaeque iurisprudentiae ex artis dialecticae principiis.* Francf. 1667. 12.

XV) *Chriſtianus* LIBER.

Sub hoc nomine *Chriſt. Ph.* LIERNVS Superintendens Bipontinus edidit 1733 Tr. *Vnterſuchung der conuentional oder collegial Rechte der euangeliſchen Kirche.*

XVI) *Lud. Petr.* GIOVANNI.

Io PETR. DE LVDEWIG *Germaniam principem complectentem S. Rom. Imp. Electores.* Halae 1711 ſub hoc nomine ficto edidit.

XVII) *Eidel Frid. von* HEERDEN.

Hoc fictum nomen adſumſit RVDOLPHVS HEIDEN in titulo ſcripti ſui: *Des H. R. R. teutſcher nation Grund-Feſte aus dem 8ten Articul des Osnabrückiſchen Friedens-Schluſſes vorgeſtellet.* Francf. 1724. 8.

XVIII) *Peter von* HOHENHARDT.

Prodiit ſub hoc nomine *Preuſſiſches Neuburg vnd deſſen Gerechtſame* cuius ſcripti verus auctor eſt *Io. Petrus* de LVDEWIG.

XIX) *Veridicus* IVSTINIANVS.

Sunt qui putant IOHANNEM IACOBVM ROSENFELDIVM eſſe qui *Rationem corporis iuris reconcinnandi* 1669. 12. ſub hoc nomine edidit: aſt verius eſt huius ſcripti auctorem eſſe *G. G.* LEIBNITIVM.

XX)

XX) *Franciscus* IRENICVS.

Quod hoc nomine praefixo prodiit *collegium iuris publici* verum auctorem habet *Phil. Andr.* OLDENBVRGERVM.

XXI) *Pacificus* IRENICVS.

Sub hoc nomine PHIL. ANDR. OLDENBVRGERVS edidit *notas et stricturas ad Monzambanum.* Geneuae 1668. 8.

XXII) *Hippolitus* a LAPIDE.

Alii BOGISLAVM CHEMNITIVM; alii IO. PHIL. STEINBERGIVM, alii Dn. a DRANSE sub hoc nomine latere in Differt. de *ratione status in Imp. Rom. Germ.* quae primum 1640. 4. prodiit, putant.

XXIII) *Seuerinus* a MONZAMBANO.

Certius est, qui sub hoc nomine edidit a. 1662. in 12 librum *de statu imperii germanici* ad Laelium fratrem esse *Samuel.* PVFFENDORFIVM.

XXIV) *Antonius* de MARA.

Sub hoc nomine FINCK a FINCKENSTEIN, Eques Westphalus, edidit 1686 Osnabrugae *Institutiones minores iuris scientiae.*

XXV) *Antonius* a MARA.

Sub hoc nomine ELIAS SCHNEGAS a. 1689 Tractatum *de concursu creditorum in foro ciuili formando* publicae luci exposuit.

XXVI) *Iulianus* MAGENHORST.

Ignoti auctoris *centuria obseruationum cameralium* non solum, sed et KOCHIORVM, notae in O. C. sub hoc nomine allegari solent.

XXVII) *Karolus Sylbindus* NICEVS.

NICOL. CHRIST. LYNCKERVS sub ficto hoc nomine edidit *monita ad* STRYKII *Tr. de actionibus.* Vid. §. 678.

XXVIII) *Salom.* NIGARD.

Verus auctor qui sub hoc ficto nomine edidit: *Disquisitionem iurium et obligationum, quae circa P. W. in Imp.*

R G. regi ac regno Galliarum competunt Lugd. Bat. 1750. 4. est *Sal.* DRAING.

XXIX) *Seuerin* NEVROD.

Quis sit qui sub hoc ficto nomine edidit *pragmatische Erleuterung des iüngeren Reichs Abschiedes.* Ien. 1752. 4. nondum constat.

XXX) *Conradus* OLIGENIVS.

Sub Oligenii nomine in Dissert. *de primariis precibus imperialibus* Friburgi Brigoiae siue Leodii 1706. 4. et 1707. 8. edita, latere volunt IVST. FONTANINVM. Alii vero hoc scriptum tribuunt PETRO MARCELLINO.

XXXI) *Io. Georg.* SVLPITIVS.

Dissertationis *de studio iuris publici recte instituendo et de scriptoribus eo pertinentibus*, quae sub hoc nomine 1688. 8. prodiit, verus auctor est Nob. Dom. de KVLPIS.

XXXII) *Conradus* SINCERVS.

Idem KVLPISIVS sub hoc nomine Epistolam *de germanicarum legum veterum Romanique iuris in republica nostra origine auctoritateque praesenti* edidit a. 1682. in 12.

XXXIII) *Cassander* TVCELIVS.

IO. CHRIST. LEVCHT itidem sub hoc nomine latitat in editis sub eo a. 1694. *Electis iuris publici curiosis von dem Nouemuiratu* 4.

XXXIV) *Ventura* de VALENTIIS.

Est IVRGA VALENTINVS WINTER qui sub hoc nomine edidit *Parthenium litigiosum.*

XXXV) R. Z.

Id est, RICHARDVS ZVCHAEVS, qui sub his litteris initialibus edidit Oxoniae 1650 in 4. *Iuris et iudicii fecialis explicationem.*

XXXVI) *Ehrenhardt* ZWEIBVRG.

Theatrum praecedentiae Francof. 1706 fol. editum sub hoc nomine conscriptum est a ZACHARIA ZWANZIG qui et in recentiori editione de a. 1709 verum nomen suum confessus est.

APPEN-

APPENDIX II.

SPECIMEN CATALOGI SCRIPTORVM IVRIDICORVM RARIORVM.

§. 1.

Quod hic exhibeo, §. 333 promiſſum ſpecimen catalogi ſcriptorum iuridicorum rariorum, neutiquam complectitur completam horum ſcriptorum recenſionem: ſed potius eo fine hic adiicitur hoc ſpecimen, vt appareat qua ratione litteraturae iuridicae operam dans verſari debeat in acquirenda notitia huius qualitatis ſcriptorum iuridicorum, adiectis potioribus eius exemplis. Idque eo magis neceſſarium eſſe iudico, quum inter tot de libris raris in genere ſcripta, quorum recenſio VOGTII *catalogo librorum rariorum* praemiſſa eſt, nullum occurrat de ſcriptis iuridicis raris, nec huc referri poſſit ſcriptum quod Ienae 1725 ſub titulo: *Nachricht von auserleſenen, gröſtentheils raren, alten und neuen iuriſtiſchen Büchern* prodiit. Vnicum ſcriptum huius generis itaque eſt, quantum ſcio, ANDR. BOEHMII Progr. *variores quosdam in bibliotheca academica Gieſſenſi obuios ad iuris ſcientiam pertinentes libros recenſens.* Gieſſae 1771.

§. 2.

Vt vero hic non repetam ab aliis de raritate ſcriptorum in genere iam ſatis dicta, ſtatim me conuerto ad ea, quae de raritate ſcriptorum iuridicorum in ſpecie notanda, quaeque redeunt ad 1) *ea quae de hac re in genere notanda*; 2) *ipſius catalogi ſcriptorum iuridicorum rariorum delineationem.*

§. 3.

Quae de ſcriptis iuridicis raris in genere notanda, paucis comprehendi poſſunt, quum hic repetere, et ad libros iuridicos applicare, nolim, quae de libris raris in genere valent et breuibus axiomatibus a VOGTIO l. c. comprehenſa ſunt. Sic e. g. prout in genere ſcripta

ſcripta rara, vel quoad materiam, vel quoad formam, vel quoad vtrumque, rara ſunt: ita et ſcripta iuridica vel quoad materiam, vel quoad formam, vel quoad vtrumque rara ſunt.

§. 4.

Quae itaque generatim de ſcriptis iuridicis raris notanda, hicque praemittenda eſſe duco, exhibent quae ſequuntur poſitiones:

I. *Quae ſub deductionum nomine veniunt ſcripta iuridica in regula pro raris immo rariſſimis habenda, niſi ſint talia quae collectionibus deductionum et actorum publicorum inſerta.*

II. *Scripta iuridica quae collectionibus ſcriptorum iuridicorum tam generalibus* §. 351 ſeqq. *recenſitis, quam aliis inſerta ſunt, raritatem, quam olim forſan habuerunt, quoad materiam, amiſerunt, licet raritas quoad formam maneat.*

III. *Ratione raritatis ſcriptorum quae inde oritur quod tempus impreſſionis proxime accedat ad tempus inuentae artis typographicae, quoad ſcripta iuridica generatim notandum, non ſolum ea rara eſſe quae ante Sec. XVI excuſa ſunt, ſed et ea quae in primis dicti ſeculi decenniis typis exſcripta ſunt.*

§. 5.

Ipſa ſcripta iuridica rariora quod attinet, optima, qua in iis recenſendis incedendum via, quidem eſſet, ſi, ſecundum cauſae raritatis diuerſitatem, in certas claſſes redigerentur: aſt haec via multis difficultatibus, quas vix ſuperare licet, eſt obnoxia, indeque alia eſt eligenda, et in iis recenſendis is ordo obſeruandus, ſecundum quem in Notitia ſcriptorum iuridicorum ſingula ſcripta iuridica recenſita ſunt.

§. 6.

§. 6.

Quoad ſcripta itaque quae I. ad *bibliothecam iuridicam generalem*, §. 349 ſeqq. referri debent, raritate ſe commendant e.g. BONEFIDII et LEVNCLAVII §. 420 et 421. recenſitae collectiones; LEEVII collectio §. 391; vulgo ſic dictus *Tractatus tractatuum* §. 351 ſeqq.; Neapolitana editio Operum CONANI de a. 1724; GOVEANI Opera Lugd. 1599. 8. impreſſa; PITHOEI *Opera ſacra, iuridica, hiſtorica miſcellanea* Paris 1609. 4; HVGONIS DONELLI *Opuſcula poſthuma* Hanov. 1604. 8.

§. 7.

Progredior ad bibliothecam II. *ſpecialem*, vbi inter ſcripta iuris ciuilis 1) *legalia* potiſſimum obueniunt ſcripta rariora, de quibus ſigillatim quoad iuris *Romani*; *Francici aliorumque antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitarunt*; *Germanici et iuris eccleſiaſtici* ſcripta agendum.

§. 8.

Inter ſcripta legalia iuris A) *Romani* ad rara ſcripta referri debent STEPHANI PERRAEI *Edicta praetoria ex libris Digeſtorum congruo ordine deſumta* Pariſiis 1554. 4; editiones *codicis Theodoſiani* SICHARDI, TILII et IAC. CVIACII (§. 383); HALOANDRI editiones I. ff. C. et N.; TAVRELII *Pandectae* (§. 402); FABROTI *libri Baſilicorum* (§. 415); variae *Corporis iuris ciuilis editiones*, quales ſunt pleraeque editiones a BRENCMANNO loco §. 395 citato recenſitae, quibus addo *Corpus iuris ciuilis cum notis Accurſii*, *Goueani*, *Connani*, *Duareni*, *Cuiacii et Hotomanni* Tomi IV. Lugd. 1600. 4.; *Ant.* FABRI *rationalia pandectarum* (§. 381); EIVSD. *Commentarius ad Tit. ff. de regulis iuris antiqui* Lugd. 1590 fol.; *Caſp.* SCHIEFORDECHER *controuerſiae forenſes ad Ant. Fabrum* Oppenheimii 1610 fol.; *Hier.* BORGIAE *Inueſtigationum iuris*

ris ciuilis Libri XX. contra Antonium Fabrum Neapoli 1678. fol.; *Ant.* PICHARD *Comment. in Instit. Iustinianeas* Tom. I. et II. Genev. 1657 fol.; *Petr.* PITHOEI *Obseruationes ad Codicem et Nouellas* Paris. 1689. fol.; *Franc.* GRATIANVS *de conciliatione legum Digestorum et Codicis* Venetiis 1573. 4; *Renati* AVBERTI *index rerum et verborum quae in Pandectis tractantur* Parisiis 1558. 8.; *Iacobi* CVRTII *Coniecturalia iuris* Louanii 1554. Tomi II. 8.; *Marci* MANTVAE *Bonauiti Obseru. legalium* Lib. X. Venet. 1555. 8.

§. 9.

Inter scripta legalia iuris B) *Francici et reliquorum antiquorum populorum qui olim germaniam inhabitarunt*; ad rara scripta referri possunt BALVZII *Capitularia regum Francorum* (§. 427); SICHARDI, HEROLDI et LINDENBROGII *collectiones* (§. 425); *Textus iuris feudalis Longobardici editiones* §. 430. recensitae; CVIACII *de feudis libri* V. (§. 431); ea editio *Commentarii in Consuet. feudorum* FRANC. DVARENI quae Col. Agrip. prodiit 1569. 8.

§. 10.

Rara scripta legalia iuris C) *germanici* sunt, praeter plerasque legum prouincialium et statutorum antiquas editiones, *Speculi Saxonici* editiones quae post inuentam artem typographicam, partim iam Seculo XV, partim ineunte Seculo XVI, prodierunt, de quibus conferri meretur praefatio GAERTNERI suae Speculi Saxonici editioni praemissa. Ad rara scripta huius classis etiam pertinet illud corpus iuris cameralis quod a. 1724. cum praefatione *Georg. Melch.* de LVDOLFF prodiit, cuius §. 483 mentio facta.

§. 11.

§. 11.

Scriptorum rariorum legalium D) *iuris ecclesiastici* exempla sistunt IVSTELLI et VOELLI *bibliotheca iuris canonici veteris* (§. 455 seqq.); BEVERIGII *Synodicum* (§. 456); ANT. AVGVSTINI *Decretalium antiquae collectiones* IV. Paris 1621. fol.; ANT. DAD. ALTESERRAE *Innocentius III. Pontifex Maximus seu Comm. perpetuus in singulos Decretales Innocentii* Lut. Paris. 1666. fol.; *Codex canonum veteris eccles. Rom. cum notis* FRANC. PITHOEI Paris 1687 fol.; *Innocentii III. Epistolae ex editione et cum notis* STEPH. BALVZII Tomi II. Paris 1682. fol.

§. 12.

Sequitur bibliothecae specialis iuris ciuilis pars quae scripta 2) *doctrinalia* sub se comprehendit, hucque pertinent scripta doctrinalia rariora iuris *publici*; *priuati*; *feudalis*; *ecclesiastici*, nec non scripta *practica rariora*. Quum vero ingens detur numerus scriptorum rariorum huius classis, quae singula hic recenseri praesens institutum non permittit, quaedam exempla eorum, prout in mentem veniunt, tantum subiicio: *Car.* RVBEVS seu de RVBEIS *de confusione et distinctione iurium defuncti et heredis* Parmae 1697. fol.; *M. Aur.* GALVANVS *de vsufructu* Patauii 1650. fol. Geneuae 1676. 4.: *Guil* van LOON *de manumissione seruorum apud Romanos* Vltrai. 1685. 12: *Ant. Guil.* COSTANI *de dotibus et earum iure commentarii* Lugd. 1556. 4.; *Laur.* PIGNORIVS *de seruis et eorum apud veteres ministeriis* Patauii 1656. 4.; *Io.* DOVIAT *Praenotionum canonicarum libri quinque* Parisiis 1656. 4.; *Io.* DARTIS *opera canonica* Paris 1656. fol.; *M. Ant.* de DOMINIS *de republica ecclesiastica* Libri X. Tomi III. Heidelb. 1618. fol; *Ant. Dadin.* ALTESERRA *Asceticῶν* [illegible]e

b origi-

originum rei monaſticae Lib. X. Paris 1674. 4; *Franc.* L'ALOVETTE *de l'origine de Fiefs* Paris 1567 4.; *Louis Chantereau le* FEBVRE *Traite des Fiefs et de leur origine, avec les preuves tirées de divers Auteurs anciens et modernes* a Paris 1662. fol.; *Ant.* MATTHAEI Tract. *de nobilitate* Amſtel. 1636. 4.; *Caſp.* a LERCH DE ET IN DÜRSTEIN *de ordine equeſtri Germanico Caeſareo, bellico politico* Mogunt. 1626 fol. etc. etc.

§. 13.

Nec deſunt inter ſcripta iuris ciuilis 3) *caſuiſtica*, rariora ſcripta, praeter deductiones quae in regula (§. 4) ſcripta rariora ſunt. Huc enim pertinent, vt vno alteroue exemplo dictis fidem faciam: *Volumen IV. Conſiliorum Marburgenſium*, quod Francofurti ad Moenum 1631 fol. typis impreſſum: PAVL. MATTH. WEHNERI *Conſiliorum Franconicorum Decades XI.* Francof. 1615. fol. etc.

§. 14.

Quod tandem attinet 4) *ſcripta iuris criminalis*, rara huius claſſis ſcripta e. g. ſunt, praeter ipſas *Conſtit. criminalis Bambergenſis* et *Carolinae* priores editiones, quas KOCHIVS in Praef. ſuae editioni C.C.C. de a. 1533. praemiſſa §. 5 recenſet, *Caroli V. Conſtitutio Criminalis a* IVSTINO GOBLERO *latine reddita et commentario aucta* etc. Baſil. 1543. fol.

APPEN-

APPENDIX III.

INDEX ALPHABETICVS SCRIPTORVM IN TRACTATV TRACTATVVM NEC NON OTTONIS ATQVE MEERMANNI THESAVRIS CONTENTORVM.

A.	Coll.	Tom.	Pars.
Aa, Petri van der, Comment. de privilegiis creditorum	Me.	2	-
Idem liber	Tr.	18	-
Abaunza, Petri de, Praelectio ad tit. 10. de Sagittariis, Lib. V. Decretalium	Me.	2	-
Acceptantibus, Franciscus de, de ſententia definitiua et interlocutoria	Tr.	5	-
Actius, Thomas Foroſempronienſis, de ludo Scachorum	-	7	-
Aegidius, Iacobus de teſtibus	-	4	-
Aezema, Toppii Scheltonis ab, Diſſertationum ex Iure Civ. Libri duo	Me.	6	-
Afflictus, Matthaeus Neapolitanus, de iure protimiſeos	Tr.	17	-
Aguſellis, Iohannes de, de Caeſena, de Proteſtatione	-	17	-
Aiala, Petri Pantoia de, Commentaria ad Tit. D. et C. de Aleatoribus	Ot.	4	-
Aiello, Iacobus de, Neapolitanus, de iure adnoae, releuii atque ſubſidii	Tr.	12	-
Albertinus, Arnaldus, Maioricenſis, Epiſcopus Pactenſis, de agnoſcendis aſſertionibus catholicis et haereticis	-	11	-
Albinianus, Petrus Tretius, de Pontificia poteſtate	-	13	1
Albanus, Hieronymus, Bergomas Cardinalis,			
- de Cardinaliatu	-	13	2
- de donatione Conſtantini	-	15	2
- de immunitate eccleſiarum et perſonis confugientibus ad eas	-	13	2
- de Poteſtate Papae	-	13	1
Alciatus, Andreas, Mediolanenſis, de eo quod intereſt	-	5	-

	Coll.	Tom.	Pars.
- de Praesumtionibus	-	5	-
- de singulari certamine	-	4	-
Albini, M. Tatii, Epistola, in qua furtum per lancem et licium conceptum quid sit, aliter quam hactenus explicatur, et iurium studiosis cognitu vtilis futura. Accedit *Viti Ammerbachii* ad *Andream Alciatum* epistola, de furto per lancem et licium concepto, sub cuius initium etiam ostenditur, quid significare videatur *Iustinianus* per aquam profluentem in Tit de Rerum divisione	Me.	7	-
Amgiebermeus, Iohan. Pyrrhus, Aurelianus de donatione mutua inter virum et vxorem	Tr.	9	-
Idem, de Magistratibus Romanis	Tr.	1	-
- de Suitate et hereditate per fictionem transmittenda	-	8	2
Andreas, Hispanus, ord. D. Benedicti, Episcopus Aiacensis, de Decimis	Tr.	15	-
Antromania, Ambertus de, Bononiensis, de quaestionibus et tormentis	-	11	1
Antonius, Archiepiscopns Florentinus,			
- de excommunicatione	-	14	-
- de interdicto ecclesiastico	-	16	-
- de irregularitate	-	16	-
- de suspensione	-	16	-
- de vsuris			
Aninyon, Michael de, de vnitate ouillis et pastoris	Tr.	13	2
Antibolus, Petrus, Allobrox, de muneribus	-	14	-

Are-

	Coll.	Tom.	Pars.
Altamirani et Velaſquez, Ioan. Comment. in priores XIII. libros ex XX. Quaeſt. Q. Ceruidii Scaeuolae	Me.	2	-
Antonii, Nicolai, de exilio, ſiue de exilii poena antiqua et noua exulumque conditione et iuribus, Libri III.	-	3	-
Andreas, Iohannes, de conſangu. et affinitate	Tr.	9	-
- feudales quaeſtiones	-	10	2
- de interdictis ciuitatis, caſtri et de iis quae ſeruari non poſſunt	-	14	-
- de Sponſalibus et matrimoniis	-	9	-
Aquilanus, B. Bernardinus, de nubere volentibus	-	9	-
Ardizone, Iacobus de, Veronenſis, de feudis	-	10	-
Arena, Iacobus de, Parmenſis, de bannitis	Tr.	11	1
- de ceſſione actionum	-	ibid.	-
- de commiſſariis	-	8	1
- de excuſſionibus bonorum	-	3	2
- de expenſis	-	ibid.	-
- de poſitionibus	-	4	-
- de praeceptis iudicum	-	3	2
- de quaeſtionibus	-	11	1
- de ſequeſtrationibus	-	3	2
Arelatanus, Iohannes Nicolaus, de haereticis	-	11	2
Arles, Martinus de, de ſuperſtitionibus	-	ibid.	-
Arias, Franciscus, Hiſpanus de bello et eius iuſtitia	-	16	-
Arretio, Benaguida de, de diſpenſationibus	-	14	-

	Coll.	Tom.	Pars.
Arcadis, *Marii et Petri Aldrobandini*, Interpretatio L. I. C. de edendo	Ot.	5	-
Auctor innom. contra apostatas quomodo proceditur	Tr.	11	2
- contra haereseos inquisitos forma procedendi	-	-	-
- de cessionibus,	-	3	2
- de crimine laesae maiestatis	-	11	1
- Taxae cancellariae apostolicae	-	15	1
Aufrerius, *Stephanus*, Tolosanus, de potestate ecclesiastica super laicis et eorum rebus	Tr.	13	1
- de potestate seculari super ecclesiis ecclesiasticis personis	-	11	1
- de recusationibus	-	3	1
- de testibus	-	4	-
Augustini, *Antonii*, Emendationum et Opinionum lib. IV. Ei. ad *Modestinum*, siue de excusationibus, lib. singul.	Ot.	4	-
- de nominibus propriis τȣ πανδέκτȣ Florentini cum notis *Ant. Augustini*	-	1	-
Avellani, *Petri*, Restitutiones locorum aliquot bonorum auctorum	-	1	-
Arze, *Iohannes*, ab Otalora, de Nobilitate Hispaniae	Tr.	16	-
Avezan, *Iohan. d'* Contractuum liber prior	Me.	4	-
- Contractuum liber alter, plures tractatus continens, scilicet: a) de emtione et venditione, b) de locatione et conductione, c) de societate, d) de mandato et negotiorum gestione	-	-	-
- Seruitutum liber	-	-	-

- Liber

	Coll.	Tom.	Pars
- Liber de cenſuris eccleſiaſticis continens tractatus tres a) de Excommunicatione b) de depoſitione, degradatione et ſuſpenſione, c) de interdicto, cum diſſ. de pontificia et regia poteſtate.	-	-	-
- Liber de Renunciationibus, ſiue reſignationibus et penſionibus beneficiorum eccleſiaſticorum deque portione congrua et competenti ex eorum reditibus Vicariis perpetuis adſignanda	-	4	-
- Diſſertatio, de ſponſalibus et matrimonio	-	-	-
- Diſſ. Patronatus iuris Pontificii	-	-	-

B.

	Coll.	Tom.	Pars
Bagarottus, Patauinus, de Exceptionibus dilatoriis et declinatoriis iudicii	Tr.	3	2
- de Reprobatione teſtium	-	4	-
Baldus, Bartolinus, de Peruſio, ſ. Nouellus, de dotibus	-	9	-
Baldus de Vbaldis, Peruſianus			
- de aditione cum inuentario	-	7	2
- de carceribus	-	11	1
- de conſtituto	-	6	1
- de exceptionibus	-	12	-
- de feudis addition.	-	10	1
- de Pactis	-	6	1
- de iure Protimiſeos	-	17	-
- de quaeſtionibus ſ. tortura	-	11	1
- de Syndicatu Officialium	-	7	-
- de ſtatutis	-	2	-

	Coll.	Tom.	Pars.
- Reg. Statutorum	-	-	-
- de ſubſtitutionibus	-	8	1
- de Tabellionibus	-	3	1
- de teſtibus.	-	4	-
Balduinus, Franciscus, Pariſienſis, de LL. XII. Tbb.	Tr.	1	-
- de pignoribus et hypothecis	-	6	1
Baptiſta, *Iohannes*, Peruſinus, de arbitriis et compromiſſis	-	3	1
Balbus ab Aureliana, Io. Franc. Taurinenſis, de Praeſcriptionibus	-	17	-
Baro, *Eguinianus*, Gallus, de Obligationibus diuiduis et indiuiduis	-	6	2
Barbatia, *Andreas*, Siculus, de Cardinalibus, legatis a latere	-	13	2
- de Praeſtantia Cardinalium	-	-	-
- de Teſtibus	-	4	-
Bardus, *Marcus Antonius* Senenſis, de tempore vtili et continuo	-	5	-
Bauerius, *Marcus Antonius*, Bononienſis, de mora et eius effectibus	-	6	3
de virtute et viribus iuramenti	-	4	-
Baſilicorum Libri quatuor XLIX. L. LI. et LII. ex Codice Manuſcripto Reg. Biblioth. Pariſſ. nunc primum integre editi. Latine vertit, variantes lectiones collegit, notasque criticas, ac iuridicas, tam aliorum, quam ſuas addidit *Gulielm. Otto Reiz* ICtus.	Me.	5	-
Barclaii, *D. Guil. ICti*, ad Leg. Imperium Dig. de Iurisdictione, Commentarius. Cui accedunt Io Matth. Magni, ICti ad ſex priores leges eiusd. tituli Praelectiones	-	7	-
Idem, Commentarii in Tit. D. de Rebus creditis et de iureiurando	Ot.	3	-

Baren-

	Coll.	Tom.	Pars.
Barensis, Hermannus, de libellis formandis	Tr.	3	-
Baysio, Petrus de, Nauarensis, Directorium electionum	-	15	1
Bartolus de Saxo ferrato, de consiliis habendis	Tr.	3	1
- de excussionibus pignorum	-	3	2
- de reprobatione testium	-	4	-
- Regulae Statutorum	-	2	-
- de testibus	-	4	-
Bartolus de Hucio, de quartis	-	8	1
de Substitutionihus	-	[illegible]	-
Beatius, Gaspar, Hispanus, de Debitore innope	-	3	2
Bellencinus, Bartholomaeus, Mutinensis, de caritativo subsidio	-	15	2
Bellapertica, Petrus de, de feudis	-	10	2
Bellinus, Petrus, de re militari et bello	-	16	-
Bertrandus, Petrus, Cardinalis, de Iurisdictione ecclesiastica et seculari	-	12	-
de Origine iurisdictionis	-	3	1
Beluisio, Iacobus de, de primo et secundo decreto	Tr.	3	2
- de Excommunicatione	-	14	-
Bertrachinus, Iohanne, de Firmo, de Episcopis	-	13	2
- de Gabellis, Tributis et Vectigalibus	-	12	-
Bellamera, Aegidius, de Beneficiorum permutatione	-	15	1
Benincasius, Cornelius, Perusinus, de paupertate et eius priuilegiis	-	18	-
Bernardus, Comensis, Lucerna inquisitorum	-	11	2
Beloii, Petri, Variorum iuris civ. Libri quatuor; it. Disput. de succes-			

sione

	Coll.	Tom.	Pars.
ſione ab inteſtato, de iure pignorationum, l. Marguae et de compenſationibus	Me.	4	-
Benedicti a Ieſu Chriſto Nouae veteres Vindiciae dignitatis et auctoritatis Iur. Civ.	Ot.	5	-
Berterii, Philippi, Pithanῶν Diatribae duae, quibus ciuilis Imp. Rom. notitia et Eccleſiae Politia illuſtrantur	-	4	-
Blanchus, Iohannes, Marſilienſis, Epitome feudorum	Tr.	10	1
Blancus, Marcus Anton. Patauinus, de Compromiſſis et exceptionibus	-	3	1
- de Except. impedientibus litis ingreſſum	-	-	-
- de Indiciis homicidii	-	11	1
Blaſio, Baptiſta de S. Patauinus,			
- de actione et eius natura	-	3	2
- contradictiones Iur. Civ. cum Canonico	-	-	1
- de correlatiuis	-	18	-
- differentia inter arbitrum et arbitratorem	-	3	1
- de Priuilegiis dotalibus	-	9	-
Bobio, Vberus de, de Poſitionibus	Tr.	4	-
Boccatiis, Virginius de, de Cingulo, de Interdicto vti poſſidetis	-	3	2
Boerius, Nicolaus, Burdagalenſis, de cuſtodia clauium, portarum, ciuitatum caſtrorum et aliorum locorum	-	16	-
- de ordine et praecedentia graduum vtriusque fori	-	-	-
- de Poteſtate legati a latere	-	13	2
- de Seditioſis	-	11	1
- de Statu et vita haeremitarum	-	13	2

Bologni-

	Coll.	Tom.	Pars.
Bologninus, *Ludouicus*, Bononienſis, de indulgentiis	-	14	-
Boncampagnis, Cataldinus de, de Visſo, de Syndicatu	-	7	-
- de translatione Sacri Concilii Baſileae	-	13	1
Bonincontrus, Bononienſis, filius D. Ioh. Andreae de accuſationibus et inquiſitionibus	Tr.	11	1
- de appellationibus	-	9	-
Bonius, *Benedictus*, Cortonienſis, de Cenſibus	-	6	2
Bonacoſſa, *Hyppolitus*, Ferrarienſis, de equo, ſiue caballo	-	6	1
- de ſeruis vel famulis	-	-	-
Bont, *Guilielmus*, Poena mortis quibus in cauſis imponitur	-	11	1
- de Vſuris	-	7	-
Boſchaeus, *Iohannes*, Neuſtrius, de legitimis nuptiis	-	9	-
Bolognetus, *Albertus*, Bononien. Cardinal. de Lege, Iure et aequitate	-	1	-
Bottaeus, *Henricus*, Brixtanus, de Synodo epiſcopi	Tr.	13	2
Bouius, *Iohannes Baptiſta*, de ſtatutarii vrbis praeſcriptione	-	17	-
Brencmanni, *Henrici*, Lex Remmia, ſiue de eius legis exitu Liber ſingul. et Diſſ. de fatis calumniatorum	Ot.	3	3
Broëi, *Francisci*, Analogia iuris ad Veſtem, qua iuris Nat. Gent. et Civ. ſpecies illuſtrantur	Me.	-	5
- Parallela legis et nummi, quibus triplex iuris ſpecies, Nat. Gent. et Civ. philologice exponitur	-	-	-

Broëi,

	Coll.	Tom.	Pars.
Broëi, Iohann.			
Nuptiae Iuris-Consulti et Philogiae	-	-	-
Brunellus, Iohannes, Aurelianensis,			
de dignitate et potestate legati	Tr.	13	2
- de Sponsalibus et matrimoniis	-	9	-
Brissonius, Barnabas, Gallus, de Ritu nuptiarum	Tr.	9	-
- de iure connubiorum	-	-	-
Brunus, Albertus, Astensis			
- de augmento et deminut. monetarum	-	12	-
- de augmento rebusque additis	-	17	-
- de deminutione et deterioratione	-	-	-
- de interitu et peremtione	-	-	-
- de mutatione et transformatione	-	-	-
- de permanentibus in eodem statu	-	-	-
- de rebus seu dispositionibus dubiis	-	18	-
- de refectione	-	17	-
- de statutis feminas et cognatorum lineam a successione excludentibus	-	2	-
Brunus, Conradus, de Haereticis	-	11	2
- de Seditiosis	-	-	-
Brunus, Franciscus, Astensis, de Indiciis et tortura	-	-	-
Brunus, Matthaeus, Ariminensis, de Cessione bonorum	-	3	2
Burgii, Petri, Electorum liber, quo varios iuris locos illustrandi, conciliandi et sanandi ratio tentatur	Ot.	1	-
Butrigarius, Iacobus, Bononiensis, de Dote	Tr.	9	-

de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de oppoſitione compromiſſi	-	3	1
- de renunciationibus iuris ciuilis	-	6	1
- de teſtibus	-	4	-
Butrio, Antonius de, Bononienſis, de Notorio	-	4	-

C.

	Coll.	Tom.	Pars.
Cabotii Vincent. Variarum iuris publici et priuati Diſſertationum, libri duo	Me.	4	-
Caballinus, Gaſpar, de Cingulo			
- de aedilitiis actionibus	Tr.	6	1
- de eo, quod intereſt	-	5	-
- de euictionibus	-	6	-
Caccialuppus, Ioh. Baptiſta, a S. Seuerino,			
- de debitore ſuſpecto et fugitiuo	-	3	2
- de feudis	-	7	1
- de ludo	-	7	-
- de pactis	-	6	1
- de penſionibus	-	15	1
- de transactionibus	-	6	-
- de vnionibus	-	15	-
Calderinus, Iohannes, Bononienſis, de Interdicto eccleſiaſtico	-	14	-
Calderae, Eduardi, de erroribus Pragmaticorum Lib. IV. totidemque variarum lection.	Me.	3	-
Calletii, Franc Commentar ad tit. 45. Libr. VIII. Cod de euictionibus	Me.	2	-
Caepolla, Bartholomaeus Veronenſis,			
- de cognitione librorum iuris	Tr.	1	-
- de Imperatore militum deligendo	-	16	-
- de ſeruitute praediorum	-	6	2
- de ſimulatis contractibus	-	7	-

Campe-

	Coll.	Tom.	Pars.
Campejus, Iohannes, Bononienſis.			
- de dote	-	9	-
- de ſtatutis	-	2	-
de teſtibus	-	4	-
Campejus, Thomas, Bononien. Epiſc. Feltren. an Romanus Pontifex poſſit dirimere matrimonium contractum ab haereticis	-	9	-
- de auctoritate ſacrorum conciliorum	-	13	-
- an Papa poſſit incurrere labem Simoniae	-	15	2
- de beneficiorum pluralitate	-	-	-
- de penſionibus	Tr.	15	2
- de fructuum reſeruatione	-	-	-
- de regreſſuum reſeruatione	-	-	-
- de beneficiorum reſeruationibus	-	-	-
- de beneficiorum commendis	-	-	-
- de vnionibus eccleſiarum	-	-	-
- de annatarum inſtitutione et earum defenſione	-	-	-
- de reſidentia epiſcoporum	-	-	-
- de coadjutore epiſcoporum	-	-	-
Cambanis, Vitalis de, de Clauſulis	-	18	-
Calefatus, Petrus, de equeſtri dignitate	-	-	-
Cambus, Ioh. Iacobus a, Patauinus,			
- de executoribus vltim. voluntatum	-	8	1
- ds Repreſſaliis	-	12	-
Canario, Antonius de			
- de excuſatore ſine mandato	-	11	2
- de executione inſtrumentorum	-	5	-
- de inſinuationibus	Tr.	6	2
- de quaeſtionibus	-	11	1

Can-

	Coll.	Tom.	Pars.
Cantiuncula, *Claudius*, de officio iudicis	-	3	1
Capistrano, *B. Iohannes a*			
- de canone poenitentiali	-	14	-
- de excommunicatione	-	-	-
- de matrimonio per modum consilii	-	9	-
- de potestate Papae et consilii	-	13	1
- speculum conscientiae	-	1	-
Carafa, *Iohannes* Neapolitanus,			
- de Simonia	-	15	2
Carrerius, *Alexander*, Patauinus,			
- de sponsalibus et matrimoniis	-	9	-
Carrerius, *Ludouicus* Patauinus			
- de haereticis	-	11	2
Castello, *Amadeus Justinus de*			
- de Syndicatu	Tr.	7	-
Casonus, *Franciscus* Opiterginus			
- de indiciis et tortura	-	11	1
- de maleficis	-	-	-
- quaestiones criminales	-	-	-
Castillo, *Jacobus de*, alias de Villa Scta			
- de Duello	-	12	-
Castellione, *Lupus de*, Florentinus,			
- de canonica portione & quarta	-	15	2
- de hospitalitate	-	14	-
Carolis, *Philippus de*, Regiensis			
- de testamentis et vltim. volunt.	-	8	1
Castaldus, *Restaurus*, Perusinus,			
- de Imperatore	-	16	-
Castro, *Nicol. Fernandez de*, Aquaeductus nouae et antiquae Romae; s. praelectiones extemporales ad Theodosium et Valentinianum in Leg. ad reparationem .7. Cod. de Aquaeduct. L. XI.	Me.	2	-

	Coll.	Tom.	Pars.
Ejusd. Exterminium gladiatorum; siue Praelectiones solemnes in Flavium Constantinum in Leg. un C. de gladiator. penitus tollend. L. XI.	-	-	-
Catharini, *Nicolai*, Obseruationum et coniecturarum, Libri IV.	-	6	-
Ejusd. Obseruat. & coniecturarum Liber	Ot.	1	-
Catiani, *Gabr.* de eo quod interest Syntagma	Me.	7	-
Cavalcanus, *Borguinus*, Fiuizanensis - de tutore et curatore	Tr.	8	2
Cautius, *Camillus*, Patauinus, - de pensionibus episcopalibus	-	15	2
Charondas, *Ludouicus*, Gallus - de LL. XII. Tabb.	Tr.	1	-
- in titulos XXIX Vlpiani	-	-	-
Choreronius, *Bermundus*, - de publicis concubinariis	-	11	1
Choppinus, *Rhenatus*, Andeganus, - de priuilegiis Rusticorum	-	18	-
Charondae, *Ludouici*, Πειθανῶν, seu Verisimilium Libri III. ad Tit. de verb. obligat. et de iurisdictione et imperio	Ott.	1	-
Chifletius, *Claudius*, de substitutionibus	-	5	-
- de portionibus legitimis	-	-	-
- de iure fideicommissorum Libri IV.	-	-	-
- de secundo capite Leg. Aquiliae	-	-	-
Chifletius, *Johan.* Diss. apologetica de iuris vtriusque Architectis Iustiniano, Triboniano, Gratiano et S. Raymundo	Ot.	1	-
Cioffi, *Andreas*, de Pisis, de Gerundiis	Tr.	18	-

Colum-

	Coll.	Tom.	Pars.
Columbanus, Antonius, de forma procedendi extraordinarie in controuerſiis criminalibus	-	11	1
Coſetus, Antonius, Neptinus Siculus,			
- de auctoritate gloſſae	-	18	-
- de brauio	-	12	-
- de iuramento et eius priuilegiis	-	4	-
- de minimis	-	18	-
- de priuilegio pacis	-	12	-
- fallentiae regulae: Spoliatus ante omnia reſtit.	-	3	2
- de Trebellianica	-	8	1
- de verbis geminatis	-	18	-
Clementius, Aſcanius			
- de patria poteſtate	Tr.	8	2
Coratius, Antonius Maria, Cortonienſis,			
- de communi opinione	-	18	-
Coſtanus, Antonius Gubertus			
- de dotibus earum iuribus et priuilegiis	-	9	-
- de ſponſalibus et matrimoniis	-	-	-
Colleg. Papienſe in Conſilio,			
- de monetarum augmento et deminutione	-	12	-
Comitibus, Prosdocimus de, Patauinus,			
- arbor conſanguinitatis	-	4	-
- de differentiis legum et canonum	-	1	-
Clarus, Iulius, Alexandrinus, de teſtamentis et vltimis voluntatibus	-	8	1
Corſus, Raynaldus, Corrigienſis,			
- Indagationes iuris	Tr.	1	-
- de priuata reconciliatione	-	12	-
Copus, Iohannes, de fructibus	-	17	-
Coraſius, Iohannes, Toloſanus,			
- de beneficiis	-	15	2

	Coll.	Tom.	Pars.
- de inuentario	-	8	2
- de iure ciuili in artem redigendo	-	1	-
Constantinaei, *Iacobi*, subtilium enodationum siue elucidationum libri duo: queis plurima responsa prudentum belle enodantur, Imperatoriae constitutiones quam multae scite elucidantur, et quaedam summorum Pontificum rescripta enucleantur	Ot.	4	-
Coleri, *Christophori*, Parerga ad varios Pandectarum et Institut. locos, obiter etiam varii scriptores emendantur, aut noue explicantur	Ot.	1	-
Costa, *Stephanus*, Lusitanus			
- de consanguinit. et affinitate	Tr.	9	-
- de Ludo	-	8	-
Costa, *Jani a*, Commentarii, seu praelectiones ad Tit. Dig. de seruitutibus, item ad quatuor titulos Cod. ex delictis defunctorum in quantum heredes conueniantur, de constituta pecunia, de probationibus et de testibus	Me.	1	-
Costae, *Caesaris*, Variarum ambiguitarum iuris libri tres	Ot.	4	-
Costani, *Antonii Guiberti*, Quaestionum iuris memorabilium liber	-	5	-
Costacciaris, *Ludouicus Carbo a*,			
- de repacificatione, dilectione inimicorum et iniurarium remissione	Tr.	12	-
Cotta, *Catellianus*, Mediolanensis,			
- de Iurisperitis	-	1	-
Covarruvias, *Didacus*, Toletanus,			
- de mutatione monetarum			

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de successionibus ab intestato			
- de testament. et vlt. volunt.	-	8	1
Coteraeus, *Claudius*, Turonensis,			
- de iure et privilegiis militum			
Cravetta, *Haymon*, a Sauiliano,			
- de antiquitatibus temporum	-	17	-
- de indemnitatibus mulierum	-	6	2
Crottus, *Iohannes*, a Monteferrato,			
- de testibus	-	4	-
Crusii, *Georgii Conradi*, ad leg. 140 ff.			
- de heredibus instituendis. Item de Pactis et Conuentionibus	Ot.	3	-
Cucchus, *Marius Antonius*, Papiensis,			
- de mentiente circa possessionem	Tr.	3	2
- de moratoria praescriptione	-	17	-
Curtili, *Bonus de*, Brixiensis,			
- de Nobilitate	-	16	-
Cuiacius, *Iacobus*, titulos XXX. *Vlpiani*	-	1	4
Cuneo, *Guilielmus de*,			
- de muneribus	-	12	-
- de securitate	-	-	-
Curtii, *Iacobi*, ΕΙΚΑΣΤΩΝ id est Coniecturalium Lib. VI.	Ot.	5	-
Curtius, *Franciscus*, Papiensis,			
- de feudis	Tr.	2	2
- de iureiurando propter calumniam	-	3	-
- de monetis	-	12	-
- de positionibus et interrogat.	-	4	-
- de sequestris	-	3	-
- de testibus	-	4	-
Curtius, *Rochus*, de statutis siue de consuetudine	-	2	-
Cyrillus, vid. *Thalelaeus*.			
Cyntholtz, *Iohannes*, Germanus,			
- de consanguinitate et affinitate	-	9	-

	Coll.	Tom.	Pars.
Cynus, Piſtorienſis, de ſucceſſionibus ab inteſtato	-	18	-

D.

	Coll.	Tom.	Pars.
Dallerius, *Leobinus*, Aurelianenſis, - de mandatis apoſtolicis	Tr.	15	1
Damaſcus, de Brocardiis	-	18	-
Damhouderius, *Iacobus*, Brugenſis,			
- de Pupillorum et prodigorum intereſſe	-	8	2
- de Pupillor. et prodigor. bene gubernatorum gratiarum actione	-	-	-
- Pupillorum patrocinium	-	-	-
- de ſubhaſtationibus	-	6	1
- de tutoribus et curatoribus	-	8	2
- de tutorum et curatorum rationis juſtificatione	-	-	-
- de tutor. et curat. liberatione	-	-	-
- de tutor. et curat. mercede	-	-	-
- de tutor. et curat. improbe adminiſtrantium periculis	-	-	-
Datti, *Ioh Phil* Diatriba de venditione liberorum, ad L. 2. Cod. de patrib. qui fil. diſtrax.	Me.	2	-
David, *Claudii*, Velitatio legalis ad proemium, duosque titulos priores libri imi Inſtitut.	Me.	4	-
Donellus, *Ugo*, de pignoribus et hypothecis	Tr.	6	1
Duarenus, *Franciſcus*, Bituric.			
- de beneficiis	-	15	2
- de iure accreſcendi	-	8	1
- de pactis	-	6	1
- de ratione diſcendi docendique iuris	-	1	-

Duc-

	Coll.	Tom.	Pars.
Dulcetus, *Augustinus*, Veronensis, de Syndicatu	-	7	-
Durandus, *Guilielmus*, dictus Speculator Bononiensis,			
- de modo celebrandi concilii generalis	-	13	1
Durans, *Ioh. Dilectus*, Gualdensis,			
- de adquirenda l. repud. hereditate	-	8	1
- de arte testandi	-	-	-
- de heredibus instituendis	-	-	-
- de Legatis	Tr.	8	1
- de mutatione testamenti	-	-	-
- de sepulturis	-	-	-
- de substitutionibus	-	-	-
- de testamentis ordinandis	-	-	-
- de tutore et executore testamenti	-	-	-
- de variis testatorum praeceptis	-	-	-
Dyemeni, *Guil.* Tractatus de formulis quibusdam copulatis et disjunctis ad *Saluii Iuliani* nobilissimum locum ex libro eius singulari de antiquitatibus (in L. 13. §. 2. seq. D. *de rebus dubiis*)	Me.	3	-
Dynus, Mugellanus, de Glossis contrariis	Tr.	18	-
- de Interesse	-	5	-
- de Praescriptionibus	-	17	-
- de Successionibus ab intestato	-	8	1

E.

Eleni, *Hieronymi*, Exercitationum ad Ius Civ. libri tres, quorum primus continet de ratione studii iuris Orationes tres, secundus locorum

	Coll.	Tom.	Pars
quorundam iuris nouas explicationes et LL. antinomias	Ot.	2	-
Ernsti Henrici, Variarum obseruationum libri duo	Ot.	5	-
Ejusd Breuiores adnotationes in lib. I. Digest vna cum explanatione L. Princeps 31. D. de legibus	Me.	6	-
Exea, *Andreas ab*, de Pactis	Tr.	6	2
Exea et Descartin. Josephi ab, Recitatio solemnis ad L. un. C. de Palatiis et domibus dominicis; libri XI.	Me.	3	-

F.

	Coll.	Tom.	Pars
Fabianus, Ianuensis, de Cambiis	Tr.	6	1
Fabianus, de Monte Sauini, de Contractibus in genere et de emtione et venditione	-	-	-
Fabroti. Car. Annibal Praelectio in tit. Decretalium, de vita et honestate clericorum	Me.	4	-
Ejusd. Iur. Canon. Selecta, et eorum, quae ad vsum fori gallicani pertinent, breuis comprehensio, seu, summa ac recitatio in quosdam titul. Decret. Gregorii IX. Opus a Io. Petr. de Maurice inchoatum, a Fabroto absolutum	-	-	-
Ejusd. Replicatio adu. Salmasium de mutuo, in qua leges pleraeque et alia auctorum loca emendantur.	Ot.	3	-
- ad Tit. Cod. Theodosiani de paganis, sacrificiis et templis	-	-	-
- Exercitationes XII. etc.	-	-	-
- Replicatio adu. Cl. Salmasium, in qua mutuum alienationem esse ostenditur, it. de dominio dotis etc.	Tr.	9	-

Faianus.

	Coll.	Tom.	Pars.
Faianus, Nicolaus, Viterbiensis, mulier transiens ad secunda vota, an honeste faciat?	Tr.	9	-
Falconibus, Aeneas de, de magliano Sabinensis,			
- de Reseruatis Papae et Legatis	-	15	1
Fano, Martinus de,			
- de brachio siue auxilio implorando per iudices ecclesiasticos	-	11	2
- de exceptionibus dilatoriis	-	3	2
- de negatiua probanda	-	4	-
Fara, Ioh. Franciscus, Sardus,			
- de essentia infantis, proximi infantiae et proximi pubertati	-	8	2
Feraldus, Iohannes, Cenomanus, de iuribus et priuilegiis Regni Francorum	-	16	-
Ferrariis, Albertus de, Placentinus, de horis canonicis	-	15	2
Federicis, Stephanus de, Brixiens. de interpretatione legum	Tr.	1	-
Ferandi, Adduensis, Explicat. lib. II. quorum primus in Pandect. secundus in alias l. Ciu. partes	Ot.	2	-
Ferretus, Aemilius, Gallus,			
- de mora & eius effectibus	Tr.	6	-
Ferrarius, Iohannes, Montanus,			
- de appellationibus	-	5	-
- in feudorum vsus collectanea	-	10	2
Ferretus, Iulius, Ravenna,			
- de duello	-	12	-
- de gabellis publicanis & oneribus	-	-	-
- de iure & re nauali	-	-	-
Festasius, Nicolaus, Mutinensis,			
- de aestimo & collectis	-	12	-

c 5 *Fichar-*

	Coll.	Tom.	Pars.
Fichardus, *Iohannes*, Germanus, ICtorum recentium vitae	-	1	-
Follerius, *Petrus*, de contractibus censuariis	Tr.	6	2
Forcatulus, *Stephanus*, de mora et eius effectibus	-	6	3
Forsterus, *Valentinus*, Germanus, Historia iuris ciuilis	-	1	-
Forsteri, *Valentini*, *Guillielmi*, Obseruationum successiuarum Libri duo	Ot.	2	-
Ej. Interpres, siue de interpretatione Iuris, libri duo	-	-	-
Fornerii, *Guilielmi*, Selectionum lib. III. accessione postumarum ipsius auctoris notarum locupletiores	-	-	-
Fornerii, *Radulphi*, Rerum quotidianarum lib. VI. in quibus plerique tum iuris vtriusque tum variorum auct. loci illustranrur, et multa ad antiquit. studium tractantur	-	-	-
Filleau, *Ioan.* Tractatus singularis de Comitibus Consistorianis, ad tit. 10. lib. XII. Cod.	Me.	1	-
Fraguier, *Raymundus*, de religiosis sectis earumque auctoribus	Tr.	14	-
Francus, *Philippus*, Perusinus, de Petitorio	-	3	2
Franciscus, Squillacensis Episcopus, de fide catholica	-	14	-
Freheri, *Marquardi*, Parergorum seu Verisimilium lib. II. in queis varia Iur. Civ. loca noue explicantur, emendantur, illustrantur	Ot.	1	-
Ejusd. Sulpicius, siue de aequitate Commentarius ad L. I. C. de legibus	-	4	-
Fumeus, *Antonius*, Parisiensis, - de coniunctionibus	Tr.	18	-

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de eo quod intereſt	-	5	-
- de ſubſtitutionibus	-	8	-

G.

	Coll.	Tom.	Pars.
Gallaeſius, *Antonius Maſſa*, Romanus, contra vſum duelli	Tr.	12	-
- de exercitatione iurisperitorum	-	1	-
- de forma cameralis obligationis	-	6	2
- de iudiciis bonae fidei	-	3	1
Galuanus, Bononienſis,			
- de Differentiis legum et canonum	Tr.	1	-
Gambellionibus, *Angelus de*, Arretinus, de teſtamentis et vltimis voluntatibus	-	8	1
Gammarus, *Petrus Andreas*, de Caſali Bononienſis,			
- de beneficiorum permutatione	-	15	1
- de extentionibus	-	1	-
- de officio atque auctoritate legati a latere	-	13	-
- de veritate et excellentia legalis ſcientiae	-	1	-
Garatus, *Martinus*, Laudenſis,			
- de bello	-	16	-
- de cardinalibus	-	13	2
- de caſtellanis et caſtris	-	16	-
- de confoederatione, pace et conventionibus Principum	-	-	-
- de Conſiliariis Principum	Tr.	16	-
- de crimine laeſae maieſtatis	-	11	1
- de dignitate	-	16	-
- de fiſco	-	12	-
- de legatis principum	-	16	-
- de legitimatione	-	8	2
- de milite	-	16	-
- de monetis	-	12	-

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de officialibus dominorum	-	16	-
- de primogenitura	-	10	1
- de principibus	-	16	-
- de priuilegio	-	18	-
- de repressaliis	-	12	-
Garo, Iohannes, Auenionensis,			
- de poenis et remediis secundo nubentium	-	9	-
Garsia, Fortunius, Hispanus de vltimo fine iuris	-	1	-
Garsia, Iohannes, Callaecus Hispanus, de expensis et meliorationibus	-	17	-
Garzonius, Hieronymus, Auximas,			
- de feminis ad feuda recipiendis vel non	Tr.	10	2
- de laudo meri iuris	-	3	1
Gast, Gabriel de, Disceptatio, de actione arbitraria ad L. centum Capuae 8. D. de eo, quod cert. loc. dari oportet	Me.	6	-
Ejusd. Commentarii in duos titulos Cod. de impub. et aliis substitutionibus; Et de sententiis, quae pro eo, quod interest, proferuntur	-	-	-
Gaudentii, Paganini, de Iustinianei Saeculi moribus nonnullis, Part. 2. Accedit de lege, quae feminas a successione repellit, Exercitatio	-	4	-
Ejusd. Expositionum iuridicarum Lib. 2. quibus etiam Tacito, Suetonio aliisque lux conciliatur	Ot.	3	-
Geminiano, Nellus de S.			
- de bannitis	Tr.	11	1
- de testibus	-	4	-
Gentilis, Iacobus, Parmensis, de ordine iudiciorum	Tr.	3	1

Genti-

	Coll.	Tom.	Pars.
Gentilis, Scipionis, Parergorum ad ff. libri duo	Ot.	4	-
Gendre, Ioan. le, Episcopale iudicium aduersus calumnias *Iacobi Gothofredi* accerrime defensum, nec non ab omni falsi suspicione plenissime vindicatum	Me.	3	-
Georgio, Iacobinus de S. de feudis	Tr.	10	1
de homagiis	-	-	-
Gigas, Hieronymus, Forosempronensis,			
- de crimine laesae maiestatis	-	11	1
- de pensionibus	-	15	-
- de residentia Episcoporum	-	13	2
Gillottus, Iohannes, Briennensis,			
- de iurisdictione et imperio	-	3	1
Gomesius, Ludouicus, Episcop. Sarniensis, de gratiis expectatiuis	Tr.	15	1
Gonny, Remigius de, Gallus,			
- de caritatiuo subsidio	-	15	2
- de immunitate ecclesiarum			
- quoad personas fugientes ad eas	-	13	1
Gordonii, Francisci Marsii Praetermissorum Iur. Civ. liber, in quibus legum antiqua et recepta lectio, contra omnium Interpretum emendationes, defenditur	Ot.	2	-
Gothofredi, Iacobi, Fontes IV. Iur. Civ. pura Legis XII. Tabular. et Leg. Iuliae et Papiae fragmenta notis illustrata; it. Edicti perpetui, vt et Sabinianorum librorum ordo seriesque	-	3	-
Eiusd. Animaduersionum Iuris Ciuilis Liber	-	-	-

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de Cenotaphio deque diuerſis ſuper religione Vlpiani et Martiani ſententiis Diatribe	Ot.	3	-
Grand, *Io. Matth. le*, vid. *Magnus*			
Grangiani, *Petri*, Paradoxa Iur. Civilis	-	5	
Graſſis, *Iohannes de*, Bononienſis,			
- Arbor iurisdictionum	Tr.	3	1
- de ceſſione iuris et actionum	-	-	2
- de reſcriptis apoſtolicis	-	-	-
- de ſubſtantialibus Procuratorii	-	-	1
Grillandus, *Paulus*, Caſtellioneus Florentinus			
- de haereticis	-	11	2
- de poena omnifariam coitus illiciti	-	-	-
- de quaeſtionibus et tortura	-	11	1
- de relaxatione carceratorum	-	-	-
- de ſortilegiis	-	11	2
Groslotii, *Hieronymi*, de Vſucapionibus	Ot.	5	-
- ad L. lecta 40. D. de rebus creditis	-	-	-
Guterius, *Iohannes*, Placent. Hiſpanus			
- de actibus iudicialibus iuratis	Tr.	3	1
- de contractibus iuratis	-	6	2
- de vltimis voluntatibus	-	8	1

H.

	Coll.	Tom.	Pars.
Hannetonius, *Gulielmus*, Gallus, de iure feudorum	Tr.	01	1
Hauteſerre a Saluaiſon, *Flau. Franc. de*, Notae et animaduerſiones ad indiculos eccleſiaſticorum Canonum Fulgentii Ferandi et Creſconii			

Afri

	Coll.	Tom.	Pars.
Afri. adiectae sunt Notae Petri Franc. Chifletii in eadem opuscula	Me.	1	-
Hauteserre a Saluaison, Franc. de, Exercitationes ad Tit. Decret. de aetate, qualitate et ordine praeficiendorum	-	7	-
Henrisonis, Eduardi, Commentatio ad Tit. 10. Lib. II. Institut. de testam. ordinandis	-	3	-
Ejusd. pro Eguin. Barone aduersus Antonium Goueanum de Iurisdict. Libri II.	-	-	-
Heraldi, Desiderii, de rerum iudicatarum auctoritate Libri II.	Ot.	2	-
- Obseruation. et Emendationum Lib. vnus	-	-	-
Herculanus, Franciscus, Perusinus,			
- de attentatis appellatione pendente	Tr.	5	-
- de negatiua probanda	-	4	-
Homodeus, Signorollus de, Vtrum praeferendus sit miles an doctor?	Tr.	18	-
Hopperus, Ioachimus, Phrisius, de iuris arte	-	1	-
Husmani, Francisci, Paradoxa ad Leg. Falcidiam	Ot.	5	-

I.

	Coll.	Tom.	Pars.
Iacobatius, Dominicus, Cardinalis,			
- de concilio etc.	Tr.	13	1
- an Papa possit accusare de haeresi.	-	-	-
- ex quibus causis, et quomodo Papa possit deponi?	-	-	-
- de appellatione a Papa ad concilium	-	-	-

Inno-

	Coll.	Tom.	Pars.
Innocentius, *Quartus*, de exceptionibus	Tr.	3	2
Iohannes, ICtus Romanus, de Executoribus vltimarum voluntatum	-	8	1
Iohannes, Monachus Ciſtercienſis, Defenſorium iuris	-	3	2
Iordanus, *Laelius*, Romanus, Epiſcopus Acernenſis			
- de romanae ſedis origine et autoritate	-	13	2
Iſidorus, Epiſcopus Hiſpalenſis, contra Iudaeos	-	14	-

K.

	Coll.	Tom.	Pars.
Koolius, *Ioannes*, ad Legem Ateriam Tarpeiam de multis	Ot.	5	-

L.

	Coll.	Tom.	Pars.
Labbaei, *Caroli*, Veteres gloſſae verborum iuris, quae paſſim in Baſilicis reperiuntur	Ot.	3	-
Lana, *Ludouicus*, Brixienſis,			
- de arte teſtandi	Tr.	8	1
- de formulis teſtamentorum	-	-	-
Lancellottus, *Galliae*, de ſtatutis			
- de non legando vxori vltra certam ſummam	-	2	-
Lancellottus, *Politus*, Senenſis,			
- de officio aduocati	-	3	1
- de ſubſtitutionibus	-	8	1
Lancellottus, *Robertus*, Peruſinus, de attentatis et innouatis	-	5	-
Lanfrancus, de Oriano			
- de arbitris	Tr.	3	1
- de citationibus	-	-	-
- de confeſſionibus	-	4	-
- de dilationibus	-	3	2

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de exceptionibus	-	-	-
- de expenſis	-	-	-
- de inſtrumentorum fide et productione	-	4	-
- de petitionibus	-	3	2
- de probationibus	-	4	-
- de recuſatione	-	3	1
- de teſtibus et eorum diſpoſitionibus	-	4	-
Lanfranchinus, *Chriſtoph.* Veronenſ. vtrum ſit praeferendus miles, an Doctor?	-	18	-
Lande, *Iacobi de la*, Exercitationes vtriusque iuris. ad Tit. de aetate qualitate et ordine praeficiendorum apud Gregorium IX. cum breui Tractatu, de nuptiis clericorum vetitis aut permiſſis, et ad Tit. de liberis praeteritis l. exheredatis, Cod.	Me.	4	-
Ejusd. Praelectiones in Tit. de Decimis, primitiis et oblationibus, Lib. III. Decretal. Gregorii IX.	-	-	-
- Diſſertatio iuris, de ingreſſu in Secretaria iudicum, et cum his confidendi ſocietate, viris honoratis competente, et de honorariis dignitatibus	-	-	-
- Traité du Ban et Ariere Ban	-	-	-
- Iuris Diſſ. ad Nouellam Iuſtiniani CXXX. cuius argumentum eſt, de Tranſitu militum eorumque annona, et de metatis	-	-	-
Landi, *Conſtantii*, Enarrationes, Interpretat. exercitat. et praetermiſſa	Ot.	3	-

	Coll.	Tom.	Pars.
Langebekii, *Detleuii*, in Leges aliquot perdifficiles et nondum ſatis intellectas nouae Annotationes	Ot.	1	-
Laurentius, *Bernardus*, in quibus cauſis iudex ſecularis poteſt imponere manus in perſonas clericorum ſine metu excommunicat.	Tr.	11	1
- de poteſtate ſuper eccleſiis ſeu eccleſiaſticis perſonis	-	16	-
Lechaſſerius, *Iacobus*, de Vocabulis ad geographiam Iur. Rom. pertinentibus	Ot.	5	-
Lectius, *Iacobus*, de Vita et ſcriptis Aemilii Papiniani, ſeu de officio prudentium, Oratio.	-	1	-
Idem, de Vita et ſcriptis Domitii Vlpiani, Orationes duae	-	1	-
- ad Aemilium Macrum, de publicis iudiciis	-	-	-
Idem, ad Modeſtinum de poenis	Ot.	1	-
Lecirier, *Iohannis*, Pariſienſis, de Primogenitura	Tr.	10	1
Lenaudaurius, *Petrus*, Codomenſis, de Priuilegiis Doctorum	-	18	-
Leonius, *Paulus*, Patauin. Epiſcop. Ferrarienſis,			
- de ſubſtitutionibus	-	8	1
Leonini, *Elberti*, Praelectiones in Tit. Cod. de iure emphiteutico	Ot.	5	-
Lescurii, *Antonii*, Iulii Pocii, Ioan. Merceri, Fr. Dauydargentei et Marquardi Freheri in L. frater a fratre 38. D. de condictione indebiti Commentarii	-	-	-
Lescut, *Nicolaus*, Gallus,			
- de teſtium examinatione	Tr.	4	-

Leuen-

	Coll.	Tom.	Pars.
Leuenclauii, *Ioannis*, Notatorum Libri II.	Ot.	3	-
Lignano, *Iohannis a*, Mediolanus			
- de amicitia,	Tr.	12	-
- de bello	-	26	-
- de beneficior. ecclesiasticor. pluralitate	-	15	1
- de censura ecclesiastica	-	14	-
- de duello,	-	12	-
- de horis canonicis	-	15	2
- de interdicto ecclesiastico	-	14	-
- de tabula remissoria	-	-	-
Lindenbrogii, *Friderici*, Comment. in l. vnic. C. si quis Imp. maledic. et l. 8. T. I. Lib. 2. Legum Wisigothor. de non criminando principe, notae breuiores	Ot.	4	-
Lopetz, de *Madera* vid. *Madera*.			
Loisel, *Antoine*, La Vie de Publius Rutilius Rufus, ICte Stoicien	Me.	1	-
Luca, *F. Hieronymus de*,			
- de Cambiis et Marcharum differentiis	Tr.	6	1
Lucanus, *Franciscus*, Parmensis, de Priuilegio fisci	-	12	-
Lucius, *Horatius*, Calliensis, de Priuilegiis Scholarium	-	18	-
Lupus, *Iohann. Baptista*, Geminianus, de vsuris	-	-	-
Lupus, *Iohannes*, Segobiensis,			
- de bello et bellatoribus	-	16	-
- de confoederat. Principum	-	-	-
- de libertate ecclesiastica	-	13	1
- de matrimonio et legitimatione	-	9	-
Lueranus, *Gulielmus*, Arbor Iurisdictionum	Tr.	3	1

M.

	Coll.	Tom.	Pars.
Maderae, Gregorii Lopez, Animaduersionum Iur. Civ. liber singularis	Ot.	3	-
Magalottis, Gregorius de, Romanus de securitate et saluo conductu	Tr.	11	2
Magister, (le Maitre) Aegidius Eques, de Amortizationibus, feudis, hominiis et Vasallis; Regaliis	-	13	2
Magni, Io. Matthaei, Rationum et differentiarum Iuris Civ. Lib. II. Prior, de Actionibus arbitrariis; Alter, de eo, quod interest	Me.	3	-
Maletis, Albericus de, Papiensis, de testibus	Tr.	4	-
Maluetius, Troilus, Bononiensis,			
- de oblationibus, de sanctorum canonizatione	-	14	-
- de sortibus	-	11	-
Mandosius, Horatius, Romanus,			
- de priuilegiis ad instar	-	18	-
Mantosius, Quintilianus, Romanus, Annales casus	-	17	-
- de inhibitionibus	-	5	-
- de monitoriis	-	7	2
Manfredus, Hieronymus, Ferrariensis,			
- de Attentatis appellat. pendente	Tr.	5	-
- de Cardinalibus	-	13	2
- de sacrosancto collegio cardinalium	-	-	-
Mangiaria, Hieronymus, Papiensis, Arbor consanguinitatis et affinitat.	-	9	-
Mantua, Marcus, Patauinus,			
- de concilio	-	13	1
- de legitima filiorum	-	8	-

de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de libertatis fauore	-	-	2
- de priuilegiis militaribus	-	16	-
- de pupillorum fauoribus	-	8	3
- de viris illustribus	-	1	-
Marcilii, Theodori			
- Legis XII Tabb. Collecta et Interpretamentum	Ot.	4	-
Marinis, Iohan Thomas de, Capuanus, de generibus feudorum	Tr.	10	1
Marsilius Columna, Marcus Antonius, Bononiensis,			
- de ecclesiasticis reditibus	-	15	2
Martresii, Petri, ad Leg. Veteribus 39. D. de pactis Commentarius	Me.	6	-
Eiud. in aliquot ICtorum locos notae	-	-	-
Matthaeis, Antonius de, Romanus, de iudiciis et iurisdict. prorogatione, praeuentione, iure reuocandi donum, et reorum transmissione	Tr.	3	1
Matthaesilianus, Matthaeus, Bononiensis,	-	18	1
- de electione opinionum	-	8	-
- de successionibus ab intestato			
Mauritius, Iohannes, Bolanus,	Tr.	5	-
- de restitutione in integrum			
Maurus, Marcus Vertranius,	Tr.	8	2
- de iure liberorum	Ot.	3	-
Idem de eadem materia			
Meermanni, Gerardi,			
- Specimen animaduersionum criticarum in Caii ICti Institut. secundis curis auctius. Accedit earundem Caii Instit. Summarium, a Petro Aegidio, Antwerp. primum publici iuris factum a. 1517. nunc vero			

	Coll.	Tom.	Pars.
iterum et emendatius quidem in lucem editum	Me.	7	-
Medices Sebastianus, Florentinus,			
- de acceptilationibus	Tr.	6	2
- de compensationibus	-	-	-
- de definitionibus	-	18	-
Idem, de fortuitis casibus	Tr.	7	-
- de nouationibus	-	6	2
- de venatione, piscatione et aucupio	-	17	-
Mentoza, Alfonsus Hoieda de, Carmonens.			
- de beneficiorum incompatibilitate	-	15	1
Merillii, Edmundi, ad Lib. 11. Quaestion. Callistrati Commentarii Ei. Comm. ad singulas LL. Tit. D. de Seruit. et ad Leg. 31. prior. Tit. D. de Reb. creditis	Ot.	3	-
Eiusd. Obscurorum, seu de iure accrescendi et coniunctionis lib. singul.	-	-	-
Mercerii, Iohannis, Opinionum et Obseruationum Libri duo	-	2	-
Mondagoto, Gulielmus de, Nemausensis, de electione nouorum Praelatorum	Tr.	15	-
Monferato, Gulielmus de, Catalanus, de Successione Regum	Tr.	16	-
Montaigne, Iohannes, de auctoritat. et praeeminentia magni Concilii et Parlamentorum	-	-	-
- de bigamia	-	9	-
- de Parlamentis	-	16	-
Moltanbano, Nepos de,			
- de exceptionibus	-	3	2
- de testibus	-	4	-

Mon-

	Coll.	Tom.	Pars.
Montaldus, *Ludouicus*, Syracuſius Cyprius			
- de reprobatione ſententiae Pilati	-	14	-
Monte, *Gulielmus de*, Brixienſis, Magiſtratuum ciuilium ſchedulare	-	16	-
Monte, *Hieronymus de*, Brixienſis,			
- de finibus regundis	Tr.	3	2
Monte, *Petrus Iacobus a*, Peſſulano,			
- de arbitris	-	-	-
Monte, *Petrus a*, Venetus,			
- de primatu Papae	-	13	1
Monticellus, *Ioh. Mariae*, de Robio, Repertorium circa materiam teſtium	-	4	-
Monticulus, *Sebaſtianus*, Vicetinus,			
- de Inuentario	-	8	2
- de patria poteſtate,	-	-	-
Montuanus, *Maturinus*, de Hereditatibus ab inteſtato venientibus	-	8	1
Moronus, *Nicolaus*, Gualdenſis,			
- de fide, treuga et pace	-	11	1
Mureti, *Marci Antonii*, Obſeruationum iuris liber ſingularis	Ot.	4	-
Musconius, *Hieronymus*, Cyprius, de iurisdictione et imperio	Tr.	3	2

N.

	Coll.	Tom.	Pars.
Natta, *Georgius*, Aſtenſis,			
- de Pactis	-	6	2
- de ſtatutis excludentibus feminas a ſucceſſione extantibus masculis	-	2	-
Neguſantius, *Antonius*, Fanenſis,			
- de pignoribus et hypothecis	-	6	1
Nerii, *Ioſephi*, Analectorum Lib. II. in quibus praeter ea, quae ad ius pertinent varia hiſtorica, et quae-			

	Coll.	Tom.	Pars.
dam in Tacito illuſtrantur, emendantur	Ot.	2	-
Nicellus, *Antonius*, Gallus,			
- de concordia gloſſarum	Tr.	18	-
Nider, *Iohannes*, Gallus,			
- de contractibus mercatorum	-	6	1
Nieto, Doctoris, Tractatus academic. de Praelegatis, nunc primum editus	Me.	7	-
Nouellus, *Iacobus*, Venetus,			
- de defenſionibus reorum	Tr.	11	1
- de iure protimiſeos	-	17	-

O.

Odofredus, Beneuentanus,			
- de curatore bonis dando	Tr.	8	2
- de libellis formandis	-	3	2
- de ordine iudiciorum	-	3	1
- de poſitionibus	-	4	-
- de primo et ſecundo decreto	-	3	2
- de reſtitutione dotis	-	9	-
Ory, ſeu *Oſii*, *Franciſci*, de pacto dotalibus inſtrumentis adiecto ne puella quam pater aut agnatus elocat, patri vel agnato ſuccedat	Me.	7	-
Eiusd. diſpunctor ad Merillium de variantibus Cuiacii interpretationibus	Ot.	3	-
Oteyza et Olano, Athan. Paralipomenon et Electorum iuris ciuilis, ſelectarumque antiquitatum, Tom. Imus.	Me.	1	2
Ottonis, *Euerardi*, de Vita & ſcriptis Seruii Sulpicii, lib. ſingularis	Ot.	5	-
Eiusd. Alfenus Varus, ab iniuriis veterum & recentiorum liberatus	-	-	-

P.

P.

	Coll.	Tom.	Pars.
Paez, Ferdinandus, Olyſipponenſis, - de excuſandis parentibus a publicis muneribus ob numerum liber.	Tr.	12	-
Palaeottus, Gabriel, Bononienſis, - de nothis ſpuriisque filiis	-	8	2
Palaeottus, Vincentius, Bononienſis, - de Dote	-	9	-
Palaez a Meris, Melchior, Granatens, Quaeſtiones feudales maioratuum & meliorationum	-	10	1
Palatiis, Laurus de, de Fano, de Statutis quod ſtantibus maſculis feminae non ſuccedant	-	2	-
Pandus, Io. Bernardinus, Grauinenſis, Dotatio	-	9	-
Papa, Guido, Delphinas,			
- de appellationibus tam in ciuilibus, quam in criminalibus	-	5	-
- de compulſoriis literis	-	3	2
- de forma inuentarii conficiendi	Tr.	8	2
- de praeſumtionibus	-	4	-
- de primo & ſecundo decreto	-	3	2
- de reſcriptis	-	-	-
- de vſuris & contractibus	-	7	[illegible]
Papillonii, Thomae, Commentarius in priores quatuor titulos Liber Imi Digeſtorum	Me.	2	[illegible]
Idem, Tractatus de directis heredum ſubſtitutionibus	Oe.	4	-
Paſſagerius, Rolandinus, Bononienſis,			
- de codicillis, de donationibus cauſa mort.			
- de ſucceſſionibus ab inteſt. de teſtam. & vltim. voluntatibus	Tr.	8	1

	Coll.	Tom.	Pars.
Pauinis, Ioh. Franciscus de, Patavinus,			
- de officio & poteſtate Capituli ſede vacante	Tr.	13	2
- de viſitationibus	-	14	-
Paulli, Iulii, Sententiarum receptarum ad filium Lib. V. cum Notis Petri Fabri Icti &c. nondum antea editis, eiusdemque obſeruationibus pariter anecdotis in notas Iacobi Cuiacii ad easdem Paulli ſententias, item animaduerſionibus nonnullis Ger. Meermanni	Me.	7	-
Peckius Petrus, Ziri̇zaeus,			
- de amortizatione bonorum	Tr.	11	1
- de iure ſiſtendi & manuum iniectione ſiue areſtatione	-	3	2
- de teſtamentis mariti & vxoris coniuncte vel ſeparatim factis	-	8	1
Pegna, Franciſcus, Hiſpanus,			
- de forma procedendi contra inquiſitos de haereſi	-	11	2
Pelleus, Ludouicus, Carnutenſis,			
Ius Ciuile artem eſſe & ſcientiam	-	1	-
Plouius, Nicolaus, Posnonienſis,			
- de excommunicatione	-	14	-
- de horis canonicis	Tr.	15	2
- de interdicto eccleſiaſtico	-	14	-
- de irregularitate	-	-	-
- de ſacramentis, & eorum adminiſtratione	-	-	-
- de ſacrificio miſſae	-	-	-
Pergamo, Albertus de,			
- de Praepoſitionibus	-	18	-
Periglis, Angelus de, de Peruſio			
- de ſequeſtris	-	3	2

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de ſyndicatu	-	7	-
- de ſocietatibus	-	6	1
- de ſuitate	-	8	2
- additiones in materia teſtium	-	4	-
Perſonalis, Achilles, Mirandulanus,			
- de adipiſcenda poſſeſſione, iuxta l. fin. Cod. de edict. D. Hadr. toll.	-	8	2
Perrenonii, Petri, Animaduerſionum & variarum lectionum Iuris Ciuilis Lib II.	Ot.	1	-
Peruſio, Gaſpar de, de beneficiorum reſeruationibus	Tr.	15	1
Peruſio, Petrus de, de mutatione ſtatus eccleſiarum	Tr.	14	-
- de mutatione ſtatus perſonarum	-	-	-
- de reuocatione Vnionum	-	15	1
- de Unione eccleſiarum	-	-	-
Phannuccius, Pannuccius de, Lucenſis,			
- de inuentario	-	8	2
- de iureiurando in litem	-	3	-
- de lucro dotis	-	9	-
Piſo, Guerrinus, Soacius,			
- praeludia feudorum	-	10	1
Piaggius, Antonius, Hiſpellas,			
- de tutore & curatore	-	8	2
Piperata, Thomas de, de Fama	-	11	1
Pithoeus, Petr. Exerpta ex aduerſariis Petri Pithoei quae ad Ius Rom. pertinent	Me.	1	-
Platea, Franciscus, de Excommunicatione	-	14	-
Plumbino, alias *de Barzis, Benedictus de*,			
- de Diſcuſſionibus	-	3	2
- de filiis non legitime natis	-	8	2
- de guarentigiis	-	6	2

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
Placentinus, de accuſationibus publicorum iudiciorum	Tr.	11	1
- de actionibus perſonalibus	-	3	2
- de actionum varietate	-	-	-
- de iudiciis & iurisdictionis prorogatione	-	3	2
- de Sctis	-	1	-
- ad SCtum Macedonianum	-	-	-
Politi a Sancto Sigismundo, Alex.			
- de patria in condendis teſtamentis poteſtate Lib. IV.	Me.	1	-
Ponte, *Amodeus a*, Lambriaſcus, quaeſtiones laudemiales	Tr.	10	2
Porcellinus, *Franciſcus*, Patauinus, de duobus fratribus	-	6	1
Ponzinus, *Franciſcus*, Placentinus,			
- de Lamiis	Tr.	11	2
- de eccleſiaſticis reditibus	-	15	-
Pontanus, *Iohannes Baptiſta*, Romanus,			
- de alimentis	-	8	1
- de ſpolio	-	14	-
Praeuidellus, *Hieronymus*, Regienſis, de peſte & eius priuilegiis	-	13	-
Praetis, *Antonius de*, Piſaurienſis,			
- Clypeus paſtoralis	-	13	1
- de iurisdictione epiſcoporum	-	-	-
Prateius, *Pardulphus*, Gallus			
- de fundo dotali	-	9	-
Eiusd.			
- ad tit. Inſtit. de officio iudicis	Ot.	5	-
Eiusd. Iurisprudentia vetus, ſiue Draconis & Solonis, nec non Romuli Romanor. Regis, ac XII. Tabul. Leges collectae	-	4	-
Eiusd. Iurisprudentiae mediae Lib. IV. exhib. Geminationes, Omiſſiones,			

Inuer-

	Coll.	Tom.	Pars.
Inuersiones & Concisa, Sententias, Catapodismon libros duos, Dicaeologiam, & Solonis leges reliquas	-	3	-
Probus, Philippus, Biturix,			
- de iure regaliae	Tr.	12	-
Probi, M. Valerii, Libellus de interpretandis Romanorum litteris, ex MSS. Codicibus auctus, & notis illustratus ab Henr. Ernstio. Accedunt Obseruat. Frid. Tiliobrogae	Me.	1	-
Prustelli, Guilielmi, (*Proustleau*) Recitationes ad L. 23. Digestor. de regulis iuris	Me.	3	-
Pselli, Mich. Synopsis legum versibus iambis & politicis, graece edita, adiecta latina interpretatione & notis Franc. Bosqueti, itemque obseruationibus Cornelii Siebenii	-	1	
Puluaeus, Hadrianus, Gallus,			
- de alienatione iudicii mutandi causa facta	Tr.	3	1
de rei alienae distractione	-	6	2
- de rei furtiuae prohibita vsucapione	-	17	-
Puluaei, Adriani, ad Leg. Atiniam, siue de rei furtiuae prohibita vsucapione liber singularis	Ot.	4	-
Puteo, Paris de, Neapolitanus,			
- de ludo	Tr.	7	-
- de reassumtione instrumentor.	-	4	-
- de re militari	-	16	-
- de syndicatu	-	7	-

Q.

	Coll.	Tom.	Pars.
Quintinus Iohannes, Aeduus,			
Aristocratia christianae ciuitatis	Tr.	16	-

Quin-

	Coll.	Tom.	Pars.
Quintanaduegnas & Villegas, Anton,			
- de iurisdictione & imperio, Lib. II.	Me.	2	-

R.

	Coll.	Tom.	Pars.
Raevardus, Iacobus, Brugensis,			
- dies sessionum qui dicantur?	Tr.	3	1
- de Leg. XII. Tabb.	-	1	-
Raevaudus, Martinus,			
Speculum judicum	-	3	1
Ramos del Manzano, Franciscus,			
- ad leges Iuliam & Papiam, & quae ex libris ICtorum fragmenta ad illas inscribuntur, Commentarii & Reliquationes. Accedunt Diss. duae extemporales, prior ad Titum Cajum, de vsufructu municipibus legato, in L. 3. D. de Usufr. leg. altera, de Domesticis & protectoribus, ad L. 2. C. de excusat. mun. His omnibus praemissa est Auctoris vita, Scriptore Gregorio Majansio, nunc primum edita	Me.	5	-
- Schediasma de Concubinis, earumque tum similitudine, tum differentia a legitimis vxoribus	-	-	-
- de Priuilegiis rei rusticae Collectanea, siue in pragmaticam Eborensem, in fauorem agricolarum emissam a. 1619. quae hodie extat Libr. 28.			

tit.

	Coll.	Tom.	Pars.
tit. 21. Lib. IV. Compil. Recitationes ſolemnes			
- ad Tit. C. de Apochis publicis, & de Deſcriptionibus curialibus, & de Diſtributionibus ciuilibus, Lib. X. Commentatio Methodica, in Academia Salmanticenſi recitata a. 1629.	-	-	-
- ad Tit. Cod. de nauiculariis, Lib. XI. iuncto tit. X. Lib. VII. Regiae Compil. Breues & dilucidae enarrationes, dictatae in Acad. Salmant. 1629.	Me.	5	-
- ad Tit. Dig de inſtitoria actione, Commentarius aduerſarius, multo diu elaboratus, nondum digeſtus 1645.	-	-	-
- ad L. I. §. vlt. D. depoſiti; accademica Comment. publice recit. 1627.	-	-	-
- Tractatus, de SCtis & conſtitutionibus circa moram, in fideicommiſſaria libertate factis. Ad L. 26. §. 7. L. 28. §. 4. L. 51. §. 4 L. 52, 53. D. de fideicom. lib. L. & 17. C. eod.	-	-	-
- ad Tit. D. de Seruitutibus, Commentar.	-	-	-
- ad nobiliſſimam Leg. frater a fratre, 38. D. de cond indeb. breues et dilucidae recitationes	-	-	-
- ad Tit. D. de adquirenda l. amittenda poſſeſ. recitationes Nov. antiquae	-	-	-

- ad

	Coll.	Tom.	Pars.
- ad Tit. D. de re iudicata, & de effectu sententiarum, & interlocutionibus, Curae secundae, recitatae, a. 1638.	-	-	[illegible]
- Recitationes academicae ad Tit. D. de verborum obligationibus publice recitatae a. 1639. & 1640.	Me.	5	[illegible]
- de Venditione liberi hominis ad Paulum in difficili lege, si vsum fructum, 23. D. de liberali causa selecta & breuis Commentatio	-	-	-
- Praelectio ad L. 25. D. de actione rerum amotarum. Habita a. 1641.			
- Commentarius ad Scaeuolam in Leg. Gallus 29. D. de lib, & posth. hered, instit. & exhered. recitatus 1641.	-	-	[illegible]
- ad Vlpianum in lege, si totam 83. de adquirend l. amitt. hered. Commentar.	-	-	[illegible]
- ad Titulos D. de leg. & fideicommiss. I. II. & III. Praelectiones, recit. 1642. & 44.	-	-	-
- ad Tit. D. de vulgari & pupillari substitutione. Praelect. in Academ. Salmanticensi dictatae a. 1644.	-	-	-
Randaeus, *Iohannes*, Gallus,			
- de dispensationibus & earum formulis	-	14	-
Ranchini, *Guilielmi*, Tractatus,			
- de successione ab intestato	Me.	3	-
- Edictum perpetuum Saluii Iuliani restitutum	-	3	-

Va-

	Coll.	Tom.	Pars.
- Variarum lectionum Libri III.	Ot.	5	-
Ravenna, *Petrus*,			
- de feudis	Tr.	10	2
- de ſtatutis	-	2	-
Raynaudus, *Iohannes*, Avenionenſis			
- de menſuris & cuius auctoritate fiant?	Tr.	12	-
- de monetis	-	-	-
- de ſuitate & extraneitate	-	8	2
Redin, *Iohannes*, Gallus,			
- de Maieſtate Principis	-	16	-
Redoanus, *Gulielmus*, Genuenſis Vernatia, epiſcopus Neobienſis,			
- de rebus eccleſiae non alienandis	-	15	2
- de ſimonia mentali	-	-	-
- de ſpoliis eccleſiaſticis	-	14	-
Rebuffus, *Petrus*, Monſpeſſulanus,			
- de beneficiorum congrua portione	-	15	2
- de decimis	-	-	-
- de feudis	-	10	-
- de nominationibus	-	15	2
- de pacificis poſſeſſoribus	-	-	-
- de priuilegiis ſcholarium	-	18	-
Regii, *Gilberti*, Enantiophanon iuris ciuilis Lib. II.	Ot.	2	-
Reitzii, *Guil. Ott.* Epiſtola ad Ger. Meermannum de Theodoro Hermopolita	Me.	6	-
Retes, *Ioſephus Fernandez de*,			
- ad Tit. Dig. de interdictis & relegatis	-	5	-

	Coll.	Tom.	Pars.
- Epitaphia illuſtrata, ſiue Solennis publica Relectio (ad L. 6. C. de relig. & ſumt. fun.) habit. Salmant.	Me.	6	-
- Opuſculorum Lib. IV. quorum primus eſt totus varius miſcellaneusque, & ex noua plerumque obſeruatione; ſecundus, de contractibus incertis & actionibus, quae ex illis competant, & de pactis in continenti adiectis; Tertius, Comment. ad librum ſingul. quaeſtionum publice tractatarum Scaeuolae; quartus & vlt. notas vberiores continet ad Notas Claudii praefixas libris Reſponſorum & Digeſtorum eiusdem Scaeuolae	-	-	-
- Opuſculorum alii lib. IV.	Me.	6	-
- Ad leges, edicta, Principumque Conſtitut. ex quibus prohibita vſucapio eſt, Selectio ſucciſiua. Accedit ad leges Atiniam, Plautiam Iuliamque de vi & repetund. academ. ſelectio eiusd.	-	-	-
- Ad titulos de bonorum poſſeſſione contra tabulas, de legatis praeſtandis, & de inoffic. teſtam. Scholaſtica aduerſaria; pro eorum publicis propug-			

natio

	Coll.	Tom.	Pars.
nationibus ex more academico congeſta, nondum digeſta aut expolita	-	-	-
- Praelectio ſesquihoralis ad L. Claudius Seleucus 13. de his, quibus vt indign.	-	-	-
- Academica, Relectio, de Donationibus, quam ſuis exceptoribus dictauit 1663. nunc vero auctam iisdem ſtudios. dedicat.	-	-	-
- de donationibus inter virum & vxorem, liber ſingularis	-	-	-
- Repetita Praelectio ad D. de Verb. obl. dictata 1656.	-	7	-
- de Tit. D. de adquir. l. amittend. poſſeſ. Praelectio academica	Me.	7	-
- de interdictis & remediis poſſeſſoriis, ſcholaſtica Relectio, dictata 1660.	-	-	-
- ad Tit. D. de re iudicata, noui Tr. academ. dictati 1660 & 61.			
- Subceſiua Selectio ad L. vt heredibus, 50. D. de leg. II. recitata 1665.			
- ad Leg. inter ſtipulantem 83. D. de verb. obligat. nouantiqua Praelectio			

	Coll.	Tom.	Pars.
- de diuiduis & indiuiduis obligationibus. Commentatio repetitae praelectionis academ.			
- de fideicommiſſis perpetuo familiae relictis, ad titulos de legat. I. II. & III. academ. praelectio, dict. a. 1667.	-	-	-
Riccii, *Chr.* Vindiciarum iuris Praemeſſa, aduerſus nouatorum aſſanias & corruptelas	Ot.	2	-
Ricchus, *Iacobus*, de Vnione Prolium	Tr.	6	1
Rigaltii, *Nic.* De lege venditioni dicta, obſeruatio duplex ad L. curabit praeſes, 56 de act. emt.			
- de modo foenori propoſito, Diſſ. ad conſtitut. reg. a. 1643.	Me.	1	-
Rivallius, *Aymarus*, Allobrox, Iuris Ciuilis Hiſtoria	Tr.	1	-
Rhamuſius, *Gregorius*, Tarinas,			
- de conſanguinitate & affin.	-	9	-
Rogerius, antiquus Gloſſator,			
- de praeſcriptionibus diuerſis	-	17	-
- de ead. mat. dialogus	-	12	-
Rogerius, *Conſtantius*, Gallus,			
- de dote	Tr.	9	-
- de iuris interpretatione	-	1	-
- de legis potentia	-	-	-
- de proteſtatione	-	17	-
- de remediis poſſeſſoriis	-	3	2

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de ſummo bono	-	-	-
- Commentum in l. ſi cum dotem ſoluto matrim.	-	9	-
Rodulſis, Laurentius de, Florentinus,			
- de Vſuris	-	7	-
Roſſiniacus, Chriſtophorus, Coſſagaeus,			
- de beneficiis, ac eorum adquiſitione & amiſſione	-	15	2
Roma, Paulus de,			
- de eccleſiaſtica penſione	-	15	1
Roſate, Albericus a			
- de Statutis	-	2	-
Roſellis, Antonius de, Patauinus,			
- de iudiciis & tortura	Tr.	11	1
- de indulgentiis	-	14	-
- de legitimatione	-	8	2
- de ſucceſſionibus ab inteſtato	-	8	1
- de vſuris	-	7	-
Rouille, Gulielmus le, Alenconienſis,			
- de iuſtitia & iniuſtitia	-	1	-
Royas, Iohannes, Epiſc. Sergentenſis,			
- de haereticis			
- epitome ſucceſſionum ex teſtamento & ab inteſtato	-	8	1
Roye, Franciſci de, Diſſertatio triplex ad L. 51. Transfugam D. de acquirend. rer. dom. ad L. un. C. de athletis ad L. 4. D. de Vſur. & fruct.	Ot.	2	-

	Coll.	Tom.	Pars.
Rubeus, Ioh. Antonius, Alexandrinus,			
- de poteſtate Procuratoris et defenſoris in cauſis criminalibus	Tr.	11	1
Rue, Tuſſani de la,			
- Amoenae iuris obſeruationes	Ot.	5	-
Rutilius, Bernardinus, Vicetinus,			
- de iuris conſultorum vitis	Tr.	1	-
Ruzaeus, Arnulphus,			
- de iure regaliae.	-	12	-

S.

	Coll.	Tom.	Pars.
Saa, Iacobus a, Luſitanus,			
- de primogenitura	Tr.	10	1
Saliceto, Bartholomaeus de,			
- de mora	-	6	2
Sandaeus, Felinus, Ferrarienſis,			
- de indulgentia plenaria	-	14	-
Santerna, Petrus, Luſitanus,			
- de aſſecurationibus & ſponſionibus mercatorum	-	6	1
Saporta, Iohannes,			
- de collationibus	-	8	1
- de mora & eius effectibus	-	6	2
Sardis, Ludouicus a, Ferrarienſis,			
- de naturalibus liberis & eorum ſucceſſione	-	8	2
Sarmentus, Franciscus, Hiſpanus,			
- de inuentarii confectione	Tr.	8	2

Scala,

	Coll.	Tom.	Pars.
Scala, *Pax* Patauinus,			
- de conſilio ſapientis in forenſibus cauſis adhibendo	-	3	1
Schenck, *Federicus*, Germanus,			
- de appellationibus	-	5	-
- de executione	-	-	-
- de expenſis in iudicio factis	-	3	2
- de feudis	-	10	-
- de in ius vocando	-	3	2
- de probationibus	-	4	-
- de ſatisdationibus, quae in iudicio praeſtantur	-	3	2
- de ſententia & re iudicata	-	5	-
- de teſtibus	-	4	-
Selua, *Iohannes*, Gallus,			
- de beneficio	-	15	1
- de iureiurando	-	4	-
Seluaghi, *Caroli*,			
- de Origine, Etymo et Praeſtantia Pandectarum, & L. I. de Iuſtitia & L. 3. de iurisdict. Recitationes ſolennes	Ot.	1	-
Senis, *Federicus de*,			
- de beneficiorum permutatione	Tr.	15	1
Seuerolus, *Hercules*,			
- de remiſſionibus litigatorum	-	3	1

	Coll.	Tom.	Pars.
Sengeberi, *Io. Polycarp.*			
- Diſceptatio, de mutuo, aduerſus Claudii Salmaſii nouum Dogma	Me.	3	-
Silimanis, *Martini de*,			
- de feudis	Tr.	10	1
Simanca, *Iacobus*, Pacenſis,			
- de catholicis inſtitutionibus	-	11	2
Simoncellus, *Octauius*, Callienſis,			
- de decretis ceteriſque ſolemnitatibus in contractibus minorum	Tr.	6	2
Siluanus, *Laurentius*, Caſalenſis,			
- de feudi recognitione	-	10	1
Soaretz a Ribeira, *Emanuel*, Obſervationum Liber I.	Me.	5	-
Socinus, *Marianus*, Senenſis,			
- de iudiciis & iuriſdictione	-	3	1
- de oblationibus	-	14	-
- de teſtibus	-	4	-
Solſona, *Franciscus*, Angularienſis, lucerna laudemiorum	-	10	2
Sonsbeckius, *Franciscus*,			
- de feudis	-	-	-
Solorzanus, *Ioannes*,			
- de Parricidii crimine	Ot.	5	-

Spi-

	Coll.	Tom.	Pars.
Spina, *F. Bartholomaeus de*, Pisanus,			
- de Lamiis	Tr.	11	2
- de potestate Papae super coniug.	-	12	1
- de praeeminentia Sacrae theologiae	-	11	2
- de strigibus	-	-	-
Steckii, *Ioannis*, Obseruationes anticriticae Iuris, seu Vindicationes legum a corruptelis Criticorum & Neotericorum interpretum	Ot.	1	-
Stephani, *Henrici*, Iuris Ciuilis fontes & riui	Me.	1	-
Stephanus, vid. *Thalelaeus*			
Stephanus, *Iosephus*, Valentinus,			
- de adoratione pedum	Tr.	13	2
Staphylaeus, *Iohannes*, Romanus,			
- de gratiis expectatiuis	-	15	1
Straccha, *Beneuentus*, Anconitanus,			
- de adiecto	Tr.	6	1
- de assecurationibus & sponsionibus mercatorum	-	-	-
- de conturbatoribus seu decoctoribus	-	-	-
- de pactis conuentis inter creditores & decoctores	-	-	-
- quomodo contra decoctores procedendum sit?	-	-	-

	Coll.	Tom.	Pars.
- qui potiores in bonis decoctorum habeantur?	-	-	-
- de libellis ſeu petitionibus	-	-	-
- quomodo procedendum ſit in cauſis mercatorum	-	-	-
- de iudicibus & conſulibus mercatorum	-	-	-
- de mercatura ſeu mercatore	-	-	-
- de nauibus	-	-	-
- de nauigatione	-	-	-
- de nautis	-	-	-
- de proxenetis	-	-	-
Suſannis, Marquardus de, Vtinenſis,			
- de coelibatu ſacerdotum non abrogando	Tr.	14	-
- de iudaeis & infidelibus aliis	-	-	-
Suzaria, Guido de, Mantuanus,			
- de guarentigiato inſtrumento	-	6	2
- de indiciis & tortura	-	2	1
- de iure emphyteutico	-	6	2
- de ordine iudicii	-	3	1
- de primo & ſecundo decreto	-	3	2
Sudorii, Nicolai,			
- Diſputationum Ciuilium liber	Ot.	2	-
Sverin, Henrici a, Repetitarum lectionum iuris ciuilis liber	-	4	-
Svarezii de Mendoza, Ioan. Commentarius ad Legem Aquiliam	Me.	2	-

T.

	Coll.	Tom.	Pars.
T.			
Taegius, *Bartholomaeus*, Mediolanens.			
- de Criminibus in genere	Tr.	11	1
Tancretus, de Cornelo,			
- de ordine Iudiciorum	-	3	1
Taurellus, *Laelius*, Fanensis,			
- de militiis ex casu	-	12	-
Idem, ad Gallum & legem Velleam ad Catonem & Paulum de militiis ex casu	Ot.	4	-
Textor, *Oliuerius*, Turonensis,			
- de successionibus ab intestato	Tr.	8	1
Thomatius, *Aegidius*, Turonensis,			
- de collectis, seu muneribus patrimonialibus	-	12	-
Thierry, *Iohannes*, Lingonensis,	Tr.	11	1
- de fuga			
Thalelaei, *Theodori*, *Stephani*, *Cyrilli*, aliorumque Auctorum Graecorum Commentarii in Tit. D. & C. de Postulando. Siue, de Advocatis & procuratoribus ac Defensoribus graece & latine, ex editione & cum notis Dauidis Ruhnkenii Pars I.	Me.	3	-

Thale-

	Coll.	Tom.	Pars.
Thalelaei etc. Commentarii etc. cum notis Dauidis Ruhnkenii Pars 2.	-	5	-
Theodorus, vid. *Thalelaeus*			
Triuorii, *Gabrielis*, Obſeruatio apologetica ad inſcriptionem orationis ad Anteceſſores Digeſtis Iuſtiniani propoſitae, aduerſus quosdam Iurisconſultos & Procopii Anecdota	Ot.	1	-
Trochaeus, *Iohannes Rogerius*,			
- de Officio iudicis iu cauſis capitalibus	Tr.	3	1
Tyndarus,			
- de compenſationibus	-	6	2
- de decimis	-	15	2
- de teſtibus	-	4	-

V.

Valla, *Nicolaus*,			
- de rebus dubiis & quaeſtionibus in iure controuerſis	Tr.	18	-
Valle, *Rolandus a*, Caſalenſis,			
- de inuentarii confectione	-	8	2
- de lucro dotis quaeſtiones	-	9	-
Vallii, *Gabrielis*, Libri ſingularis ad - varias leges,			

L, Gal-

	Coll.	Tom.	Pars.
L. Gallus 29. D. de lib. & posth.	Ot.	I	-
L. un. Cod. de Sentent. quae pro eo quod etc.	-	-	-
L. in Quartam 91. D. ad L. Falcid.	-	-	-
L. filium quem 24. C. famil. hercisc.	-	-	-
Vanderanus, *Petrus*, Vid. van der *Aa*,			
Vantius, *Sebastianus*, Romanus,			
- de nullitatibus processuum ac sententiarum	-	4	-
Vargas, *Franciscus*, Hispanus,			
- de auctoritate Pontificis	Tr.	13	I
Vbaldis, *Angelus de*, de Inuentario	-	8	2
Vbaldis, *Nicolaus de*, de successione ab intestato	-	8	I
- de successione ab intestato clericorum regularium & secularium	-	-	-
Vbaldis, *Petrus de*,			
- de beneficiorum permutatione	-	15	I
- de canonica episcopali & parochiali	-	10	2
- de collectis	-	12	-
- duo consilia eiusdam de ead. mater.	-	-	-
- de duobus fratribus	-	6	I
Ve, *Martinus de*,			
- de protestatione	-	17	-

Venen-

	Coll.	Tom.	Pars.
Venentus, *Iacobus*, Bononienſis,			
- de annua praeſtatione	-	6	2
Vgo, Seleſtadienſis,			
- de officio quatuor Praelatorum	-	13	2
Vgolinus, *Zanchinus*, Arimiens.			
- de haereticis	-	11	2
Vgonius, *Celſus*, Brixienſis.			
- de Clauſulis	-	18	-
Vgonius, *Matthias*, Brixiens. Epiſcop.			
- de Praeſtantia patriarchali	Tr.	10	2
Vicetinus, *Simon*,			
- de iudiciali miſſione in poſſeſſionem	-	3	2
Vignate, *Ambroſius*,			
- de haereſi	-	11	2
- de vſuris	-	7	-
Villadiego, *Gundiſſaluus de*, Hispanus,			
- de haereticis	-	11	2
- de legato	-	13	2
- de origine ac dignitate & poteſtate S. R. E. Cardinalium	-	-	-

Viſchis,

	Coll.	Tom.	Pars.
Vischis, *Iohannes de*,			
- de immunitate ecclesiarum & de personis fugientibus ad eas	Tr.	13	1
Vio, *Thomas de*, Caietanus, Cardinalis,			
- de cambiis	-	6	1
- de monte pietatis	-	-	-
Vitalis, Nemausensis,			
- de collationibus	-	8	1
Vitalis, *Ludouici*,			
- Variarum lectionum Lib. II.	Ot.	2	-
Vlcurunnus, *Michael*, Papilon.			
- de regimine mundi	Tr.	16	-
Vulpellius, *Octauianus*,			
- de fide, treuga & pace	-	11	1
Vlpianus, Tituli ex corpore Vlpiani XXIX.	Me.	7	-

Z.

	Coll.	Tom.	Pars.
Zannettinus, *Hieronymus*, Bononiens.			
- de differentiis inter ius ciuile et canonicum	Tr.	1	-
- de foro conscientiae & contentioso	-	3	1

	Coll.	Tom.	Pars.
Zasius, Vdalricus, Germanus,			
- de feudis	-	10	1
- legum antiquarum catalogus	-	1	-
- de substitutionibus	-	8	1
Zingerlingius, Iustus,			
- ad L. 5. D. de Nautico foenore	Ot.	5	-
Zoanetti, Francisci, Restitutionum ad libros L. Digestor. liber singul.	-	4	-
Zoanettus, Franciscus, Bononiens.			
- de emtione & venditione sub pacto retrouenditionis	Tr.	6	1
- de romano imperio & eius iurisdictione	-	16	-
Zocchus, Iacobus, Ferrariensis, - de ieiunio.	-	14	-

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

INDEX
REALIS ET NOMINALIS.

A.

Academiae. Scripta iuridica de iis pag. 575
Academia Iuristarum Patavina 46
- - *iuris publici Hanoviensis* 45
- - *scientiarum* cum classe iuridica *ibid.*
Academicae culturae iurisprudentiae ortus 239
Accursius, Franc. 87 fata iurisprudentiae sub eo 246 247 filiae eius docent 179
Actorum publicorum collectiones an scriptis iuridicis adnumerandae. 319 recensentur 449. 617
Actiones, scripta de iis 410
Acquisitio feudi, scripta de ea 544
Aduocati, qui olim ita dicti 24 qui ortis scholis iurid. 50
Aelius, Sextus Paet. Cat. 58 eius tripartita iuris ciuilis 209
Aeminga, Sigfr. Caeso ab pag. 157
Aerodius, Petrus 111
Afrania, Caia 179
Ahasverus, Io. Abrah. 163
Albericus a Porta Ravennate, 87
Alciatus, Andreas 96. fata iurispr. sub eo 268
Alef, Franc. 155
Alemannicum ius feudale 399
Alfenus Varus 60
Alspilcueta, Mart. 100
Alteserra, Ant. Dadin. 113
Alvarottus, Iac. - 94
Amissio feudorum. Scripta de ea 547
Amsel, Ioan. 142
Ancker, Petr. Kofoed. 170
Andler, Franc. Frid. 134
Andreae, Ioan. 93. filias iuris doctrina imbuit 179
Anonymica scripta iuridica 322
Anteiustinianei I. R. *scripta* 348

Antonius, Godofr. pag. 120
Ancharanus, Petrus 93
Ancherſen, Ioan. Peter 160
Anglia, acta publica eius 451 ſtudium iuris ciuilis ibi Sec XI. et XII. floruit 242. Scripta de feudis Angliae 538. honores in iure anglico 47
Anteceſſores, qui apud Romanos ſub libera republica ita dicti 24 qui ortis ſcholis iuridicis 50
Annianus 67. 352
Apparatus, quid 252
Appius Claudius, 58 primus ICtus 29. eius liber de actionibus 208. 320
Aquilius Gallus, 59
Ars relatorio-decretoria quando praeſertim coli coepta 302. ſcripta de ea 598
Ars mnemonica in iure applicata 278
Arumaeus, Dan. 116
d'Arnaud, Georg 133
Ardizonus, Iac. 89
Aſſeſſores, qui olim ita dicti 24
Aſtenſis, Donat. Ant. 160
Aſtraea, Dea ICtorum 51
Attaliota, Mich. 82
Auctoritas ICtorum 159
Authenticae, ſcripta de iis 370
Aurea Bulla. Scripta legalia eam concernentia 400
Auguſtinus pag. 75
Auguſtinus, Ant. 97. merita eius in iurispr. canonicam 272
Autodidacti, ICti 31
Aueranius, Ioſephus 160
Ayrer, Georg. Henr. 165
Azo 87

B.

Baccalaureatus iuris 48
Bachius, Io. Aug. 152
Bachov, Rein. 122
Baima, Iul. a 105
Balecke, Iac. Henr. 169
Balduinus, Franc. 102
Balſamon, Theod. 82
Baldus de Vbaldis, 90. fata quae ei debet iurisprudentia 259
Balthaſar, Auguſtinus de 176
Baluzius, *Steph.* 160
Banniza, Ioan Petr. de 158
Bartolus a Saxoferato, 90 fata iurispr. ſub eo 259
Bartolomaeus Brixenſis 88
Baraterius, Bartol. 94. quid praeſtiterit in iure feudali 262
Barthel, Io Caſp. 158
Barboſa, Aug. 110
Baro, Eguin. 101
Bariſterii 47
Barbatia, Andr. 39
Barthius, Godofr. 141
Baſileenſes diſſert. iurid. 338

Baſi-

Basilicorum editiones variae 383
Bastineller, Gebh. Christ. 150
Bauer, Io. Gottfr. 155
- - Henr. Gottfr. 168
Beccensis, schola iuris 442
Beck, Casp. Achat. 143
- - Ioan. Iodocus 146
- - Ludouicus 164
Becker, Herm. 165
Beckmann, Io. Volckm. 128
Becmann, Gustav. Bernh. 165
Begerus, Eusebius 176. 286 359
Behlen, Lud. Phil. 168
Behr, Georg. Ant. 166
Beier, Adrian 136
Belgium. ICti Belgae Sec. XVI. 104. Sec. XVII. 113 Sec. XVIII. 131. Cultura iurispr. Sec. XVII. ibi orta 276
Bella pecora, Reyn. 88
Bella pertica, Petrus de 87
Bender, Io. Ludov. 107
Bennigsen, Rud. Christ. de 174
Beneficia ecclesiastica concernentia scripta 578
Berger, Ioan. Henr. de 142
- - Frid. Lud. 143
- - Christ. Henr. de 144
- - Io. Aug. 158
- - Theod. 163
Berlich, Matth. 122
Bertram, Phil. Ern. 165
Bertesleben, Henr. a 89
Bestius, Guil. 131
Bestes 79
Besoldus, Christ. 122
- - Ioan. Georg. 121
Beuerigii Synodicum 424
Beyer, Georg. 137. merita eius in iurisprudentiam 294. 295. litteraturam iurid. 312
Bibliothecae iuridicae significatus varius 309. earum ortus 327. instructissimarum exempla *ibid.* quomodo colligendae et ordinandae 328
Biccius, Caspar 124
Bilderbeck, Christ. Laur. 148
Binnius, Henr. 125
Bitschius, Caspar 122
Blasteres, Matth. 82
Blum, Iac. 128
Blumbacher, 127
Bocerus, Henr. 121
Bocrisius, Io. Henr. 170
Bodinus, Henr. 139
Boecler, Io. Henr. 127. 142
Bohmer, Iust. Henn. 148 merita eius in iurisprudentiam eccles. 289
- - Io. Sam. Frid. de 158 merita eius in iurispr. criminalem 295
- - Georg. Lud. 165
Boekelen, Io. Gottfr. 134
Boekelmann, Io. Frid. 116

Boerner, Ge. Gottl. 175
Boerius, Nicolaus 92
Boich, Henr. 93
Bönigk, Godofr. 139
Bondam, Petr. 173
Bonefidii iuris orientalis recensio 386
Born, Iac. Henr. 175
- - Iacobus 136
Borchholten, Io. 107
Bosquet, Franc. 113
Boxdorff, Dieter. a 94
- - Tammo a ibid.
Brand, Sebastian 92
- - Io. Ferd. de 176
Branchu, Balth. 132
Braun, Christ. Ren. 173
- - Carl. Adolph. de 176
Brencmann, Henr. 132
Breyer, Io. Christ. Frid. 170
Bremer, Io. Georg. 464
Breitsprecher, Christ. Nic. 165
Breitenbach, Io. de 91
Brenles, Clavel de 172
Breuning, Chr. Henr. 168
Brissonius, Barnabas 102
Bronckhorst, Euerh. 114
Brockes, Henr. 159
Brückner, Georg. Henr. 130
- - Wilh. Hier. 144
- - Hieronymus pater 124
- - Hieronymus filius 129
Brunquell, Io. Sal. 143
Brunnemann, Ioan. 127
- - Iacobus, 144
Buder, Christ. Gottl. 155
merita eius in bibliograph. iurid. 312
Buckisch, Gottfr. Ferd. de 134
Bullae papales. Bullaria 437 458
Budaeus, Guil. 101
Bulgarus, 86
Bulgarianorum secta, vid. *Sectae ICtorum*
Buininck, Gosw. Ios. de 174
Burgius, Petrus 104
Buri, Frid. Carl. de 157
Burchardus, Ep. Worm. 81
Burchardi, Volr. 176
Burgermeister de Dezissau, 139
Burgundio, 246
Busius, Paul 114
Butrio, Ant. de 91
Butrigarius, Iac. 87
Bynckershoeck, Cornelius van 133

C

Caesarini, qui 292
Caepolla, Barth. 91
Cagnolus, Hier. 98
Caius 64
Callistratus 67
Caldera, Eduardus 100
Cala, Marcus 99
- - Hieronymus 110
Calderinus, Ioannes 93
Caligulae odium ICtorum 196
Camerarius, Henr. 117

Came-

Cameralis iurisprudentiae, fata 274. 280. 290. scripta 444. 593. 603
Cambialis iurisprudentiae fata 298. scripta 446. 518 616
Cantz, Eberh. Christ. 170
Canonicae iurisprudentiae fata 236. 247. 261. 270. 278. 287. Scripta 415. 549
Canonici. Scripta de iis 574
Canonum et decretalium collectiones 415
Canonistae primaeui, qui 70 graeci, latini *ibid.* recensio eorum 79
- - *medii* vid. *Decretistae*,
Capito, C. Atteius 62. fata iurisprudentiae sub eo 214
Capua, Bartol. a 87
Capacitas ICtorum 181
Capitularium Regum Francorum editiones 393
Capitulationes Caesareae. Scripta quae eas concernunt 409
Caroccii tentamen in hist. litt. iurid. 7
Caroccius, Vincent. 99
Carmon, Iac. 146
Carpzov, Bened. 125
Carrach, Ioan. Tob. 165
Casuistica scripta, eorum definitio 325. recensio 606 et 631
Castillo, Io. del. 110
Castiliano, Christ. 91
Castro, Paul de ibid.
Catalogi iuridici praestantiores recensentur 315
Cato, Marcus Porcius, pater 58
- - *Marcus Porcius* filius ibid.
Catharina, patrona ICtorum 52
Causae feudales. Scripta de iis 547
- - *ecclesiasticae*. Scripta de iis 580
Chartae lusoriae iuridicae 284
Chassaneus, Alex. 113
Chiffletius, Claud. 102
Choppinus, Renatus 111
Christinaeus, Paul. 115
Chladenius, Ernst. Mart. 170
Cicero an fuerit ICtus 26 eius stomachus in ICtos 197. conatus reformandi ius ciuile 213
Cinus 87
Circa, Bernh. 88
Cironius, Innoc. 113
Circulorum recessuum collectiones 445
Ciuilistae, primaevi, latino-rom. graeco-rom. 70
Cisner, Nicol. 106
Clasen, Dan. 128
Claproth, Iustus 165
Clericis studium iuris ciuilis interdictum 244

Clingensperg, Chriſtoph. de 139
Cludius, Andr. 107
Cocceius Nerva 63
Cocceius, Henr. de 175
- - Io. Samuel de 150
Coch, Io. Chriſt. 130
Codex Theodoſianus. 351
- - *Iuſtinianeus.* 360
-- canonum eccleſiae uniuerſae 418
Cohtmann, Erneſtus 120
Colerus, Matth. 106
Columbinus, Iac. 89
Collectiones ſcriptorum iuridicorum vnius auctoris aſt diuerſi argumenti 340
- - diuerſorum auctorum et diuerſi argumenti 331
Colling, Laur. Io. 172
Collegia ICtorum 42
Compendia iuridica vid. *Syſtemata.*
Compendiariae iurisprudentiae ortus 266
Conſilia et deciſiones 611
Concurrentes, qui ſub hoc nomine veniant 247
Conſtitutio feudi. Scripta de ea 542
Contius, Ant. 102
Controuerſiae iuridicae. Ortus earum 212
- - *iuris ciuilis.* Scripta de iis 512
- - *iuris feudalis.* Scripta de iis 538
Contractus. Scripta de iis 517
Conſtitutiones principum. Scripta de iis 350
Conringius, Herm. 128. Fata quae ei debet iurispr. 279
Connanus, Franc. 101
Conradi, Franc. Carolus 148
Concordata nationis germanicae. Scripta de iis 439
Concilium Tridentinum. vid. Tridentinum concilium
Coraſius, Ioan. 102
Corpus iuris ciuilis 357
- - *canonici* 433
- - *publici* 444
- - *cameralis* ibid.
- - *feudalis* 416
- - *cambialis* ibid.
- - *militaris* ibid.
- - *foreſtalis et metallici* 445
Corpora & collegia eccleſiaſtica. vid. vniverſitates eccleſ.
Coruncanius, Tiberius 58. primus ius publice docet 206
Cortreius, Adamus 135
Correctores Romani 271
Coſta, Ianus a 112
Covarruuias, Didacus 100
Cramer, Io. Vlr. L. B. de 158. nouae methodi auctor. 285.
- - Io. Georg. 155

Crauet-

Crauetta, Haimo 99
Cresconius 81
Crell, Christ. Ludov. 152
Criminalis iurisprudentiae, fata 281. 294. scripta 619
Cuiacius, Iac. 97. eius in iurisprudentiam merita 268
Cucchus, Ant. 98
Curtius, Franc. Senior. 91
Cyprianus, Tascius Caecilius 73
Cyrillus 79

D.

Damhouder, Iodocus 104
Dahmen, Guil. Ant. 166
Damm, Io. Mich. 168
Damnata scripta iuridica 323
Daries, Io. Ioach. 164
Dartis, Io. 113
Datt, Io. Phil.. 139
Dauht, Io. 120
Deae tutelares ICtorum 51
Decisiones & consilia 611
Decius, Phil. 92
Decianus, Tiber. 99
Decretum Gratiani. Scripta de eo 430
Decretales 431
Decretistae definitio 84. recensio glossatorum huius generis 88. aliorum 93
Decretalium & canonum collectiones 415
Deckherr, Io. 129
Deductiones 609
Deinlin, Georg. Ferd. 151
Definitionum iuris priuati scriptores 410
Denaisius, Petr. 116
Dieterich, Conr. Frid. 164
Dietmar, Ioan. Guil. 153
Dinckler, Gottl. Guil. 149
Diplomataria, quid 447
Diplomatum collectiones recensentur ibid.
Diplouatatius, Thom. 82
Diui Fratres 64
Diuisionum iuris priuati scriptores 410. *iuris feudalis* 538
Doctoratus iuris 48. 249. exemplum foeminae cui collatus 179
Doctrinalia scripta iuridica, quid 325. generalium recensio 459
Domat, Ioannes, quid tentauerit 276
Domnus 74
Domninus 75
Dominium, Scripta de eo 515
Donellus, Hugo 102
Dorotheus 78
Dorn, Amand. Christ. 156
Doviatius, Ioan. 113
Dreyenleben, Volradus a 89
Dreyer, Carolus Henr. 175
Duarenus, Franc. 101
Duenas, Petrus 100
Dunius, Emanuel 176
Dupondii, qui sint 227

Durandus, Guil. 89
Dürr, Fr. Ant. 168
Dworzach de Bóor. Io. Nep. 169

E.

Eberhardt Io. Henr. 159
Ecclesiastica iurispr. vid. can. iurispr.
Eck, Cornelius van 132
Eckhard, Christ. Henr. 148
- - Diet. Gotth. 153
Eckhold, Amad. 126
- - Henr. Sam. 136
Edicta Magistratuum, scripta de iis 350
Edictales, qui sub hoc nomine veniant 227
Ehrlen, Io. Fr. 171
Effigies ICtorum 14. 15
Eichmann, Otto Lud. ab 163
Eisenhardt, Io. Frid. 166
- - Io. 136
Elegantioris iurisprudentiae, ortus et progressus 260. 265. 268. 276
Elogia ICtorum 194
Emminghaus, Th. Georg. 152
Engel, Ludov. 127
Engelbrecht, Herm. Henr. ab 154
- - Io. Guil. 141
- - Christ. Io. Conr. 140
- - Georg, Senior 135
- - - Iunior 143
Engau, Io. Rudolph. 150
Epko a *Repko* 89. fata iurispr. germanicae, quae ei debet 254
Epo Boetius 105
Ephemerides litterariae iuridicae 8. 316
Equites sacri. Scripta de iis 575
Equites legum 47
Erabt, Ant. Vld. de 174
Erciscundi ICti, qui 216
Estor, Io. Georg. 168
Espen, Zeg. Bernh. 132
Ἐυρηματικα quid 220
Everhardus, Nic. 92
Evangelicorum leges ecclesiasticae 443
Expeditio romana 400
Exceptiones. Scripta de iis 511
Extraiudicialia negotia concernentia scripta 590
Exegetica scripta iuris ciuilis 373
Eyben, Huld. ab 130

F.

Fabrottus, Carl. Hannib. 113
Faber, Ant. 112
- - Petrus 113
Facultates iuridicae. Earum interna constitutio 43. ortus 244. discordia inter eas & scabinatus 258
Fagnanus, Prosp. 110
Falckner, Io. Henr. 171
Farinacius, Prosper. 109
Fachinaeus, Andr. 109

Feigel

Feigel, Iof. Ioan. de 169
Ferrettus, Aemil. 101
Ferrarius, Io. 105
Fernandez de Retes, Iof. 111
- - *de Caſtro*, Nic. 111
Feſti dies ICtorum 52
Feudalis Longobardicae iurisprudentiae fata 237. 253 261. 273. 279. 289. ſcripta 394. 509
Feuda prouincialia germanica. Scripta de iis 539
- - *imperii.* Scripta de iis 548
Feudiſtae, qui dicendi 84. recenſio eorum quoad Gloſſatores 89. reliquos ICtos medios 94
Finckelthaus, Sigism. 123
Fiſcher, Fr. Aug. 170
Fibigius, Godofr. 123
Fichardus, Io. 106
Fladt, Ph. Wilh. Ludw. 175
Fleiſcher, Io. Laur. 148
Fleury, Claud. 160
Florens, Franc. 113
Florentinus 67
Flörcke, Io. Erneſt. 155
Foeminae iurisperitae 179
Fontes hiſt. litt. iurid. communes 5. proprii notitiae ICtorum 13. hiſtoriae iurispr. 120. notitiae ſcriptorum iuridicorum 309
Förſter, Val. 118
Foreſtale ius. Scripta de eo 514
Fornerius, Rudolph. 112
- - Guil. 104
Formularum ſcriptores 606
Formularia iurispr. Romanorum 208
Föſſer, Io. Bapt. 164
Francke, Henr. Gottl. 168
Frantzkius, Georg. 124
Freherus, Marquard. 119
Fricke, Io. Henr. 166
Frickius, Alb. Frid. 166
Friderici, Chriſt. Conr. Wilh. 156
Friderus, Petrus 119
Fritſch, Ahasv. 134
Fulbertus, vid. *Philibertus*.
Fulgentius Ferrandus 71
Functiones ſacra concernentes. Scripta de iis 563. 571

G.

Gabrieli, Ant. 98
Gadendam, Io. Guil. 158
Gaertner, Carl. Guil. de 153
Gatzert, Hart. Sam. Chriſt. 165
Gailius, Andr. 106
Gallade, Petrus 166
Galvani, Alex. 109
- - Marcus Ant. 110
- - Ioannes ibid.
Gallia. ICti Galli Sec. XVI. 101. Sec. XVII. 111. Scholarum iuridicarum in Gallia ortus 242. iurispr. elegantioris fata in Gallia 268

268. acta publica Galliae 451. Scripta de feudis Galliae 538
Gasser, Sim. Petr. 147
Gebauer, Georg. Christ. 159 corp. iur. civ. ab eo edendum 286
Geiger, Io. Burch. 164
Geisler, Car. Henr. 164
Gentium Europaearum iuris scientiae, fata. 303. scripta 489
Gentilis, Albericus 109
- *Scipio* 109
Georgisch, Petrus 147
Gerdes, Phil Balth. 144
Gerhardi, Fr. Gottfr 164
Gerhard, Ephraim 138
Germanicae iurispr. fata 254 262. 273. 279. 290
Germanistae quid 84. glossatores inter eos 89. reliqui ICti medii qui tales sunt 94
Germania. ICti germani Sec. XVI. 105. Sec. XVII. 117 Sec XVIII. 134
Gerstlacher, Car Frid. 174
Georgio, Io. Ant. a. S. 93
Gilhausen, Lud 107
Giphanius, Obertus 117
Glafey, Ad. Frid. 149
Glossatores qui 85. recensio eorum 85 fata iurisprudentiae sub iis 238
Glossae quid 85. earum auctoritas. ibid.
Goaricus 76
Godofredus, Iac. 115
- - *Dionysius* 112
Goeddaeus, Io. 118. 138
Goden, Henn. 92. eius lectiones iuris publici 263
Goebler, Iustus 105
Goebel, Io. Wilh. de 146
Goldastus, Melch. 115
Gometz, Ludouicus 99
- - Antonius 100
- - Didacus ibid.
Gonne, Io. Gottl. 152
Gonzalez Tellez 111
Goveanus, Ant. 100
Grassus, Michael 107. 142
Gravina, Io. Vinc. 160
Gradus academici in iure, ortus eorum 47
Gratianus 88. Fata iurispr. canonicae sub eo. 248
Graeff, Carol. Rud. 168
Gralath, Dan. 171
Gregorius, ICtus rom. 74
Gregorius Tholosanus 103
Gribaldus, Matth. 99
Griebner, Mich. Henr. 143 merita in iurispr. priuatam Principum Imperii 297
Grollmann, Melch. Dietr. 139
Grotius, Cornelius 114
Groenwegen, Simon a 114
Grupen, Christ. Vlr. 157
Gryphiander, Ioan. 123

Guaz-

Guazzinus, Steph. 110
Gudelinus, Petrus 114
Gundling, Nic. Hier. 141
Guthschmidt, Chr. Gotth. L. B de 174

H.

Haas, Dan. Ferd. 176
Hack, Io. Georg. 163
Hackemann, Io. Gottl. de 164
Haeberlin, Franc. Domin. 166
Hagiotheodoretus, Nic. 82
Hahn, Henr. 126
- - Ioan Phil. 168
Haloander, Gregorius 92
Hamberger, Laur. Andr. 138
Hanselmann, Christ. Ernest. 175
Hannaccius, Christian 156
Harprecht, Ioannes 122
- - Io. Henr. de 176
- - Christ. Frid. 109
- - Christ. Ferd. 152
- - Ferd. Christ. 137
- - Georg. Frid. 150
Harprecht ad *Harprechtstein*, Steph. Christ. 144
Heigius, Petrus 107
Heineccius, Io. Gottl. 145
noua eius methodus 285
- - Ioan. Christ. Gottl. 168
Heimburg, Io. Casp. 167
Heisler, Phil. Iac. 165
Helvetia. ICti Helveti recensensur 104. 113
Helfrich, Ioan. Iac. 156
Hellfeld, Ioan. Aug. 167
Helwig, Ioach. Andr. 144
Henne, Rudolph. Christ. 164
Hennemann, Franc. Christ. 158
Hermogenes 74
Hermes, Herrm. 128
Hertius, Ioan. Nic. 136
Hertel, Io. Frid. 146
Heroldus, Ioan. Christ. 135
Heraldus, Desid. 112
Hering, Ant. 118
- - Ioannes 124
- - Io. Sam. 149
- - Matth. Benoni 148
Heumann, Io. 153
Historia litter. iurid. quid 3 disciplinae ab eo distinguendae *ibid.* partes eius 4. necessitas & methodus 10
Historia iurisprudentiae 201
Historia hist. litter. iurid. generatim considerata 5 speciatim, historia notitiae ICtorum 16. historia historiae iurisprudentiae 202. historia notitiae scriptorum litterariorum iuridicorum 311
Historia dogmatum iuridicorum 201
Hippolitano-Monzambanistae, qui dicendi 293
Hispania. ICti Hispani recensentur 99. 110
Hilliger, Oswald 120

Hilliger, Sigm. Gottfr. 146
Hildebrand, Henr. 141
Höfler, Ioann. Lud. 166
Hoepner, Lud. Iul. Frid. 165
Hoffer, Io. Bernh. 162
Hoffmann, Augustus 138
- - Christ Gottfr. 144
- - Io Andr. 168
- - Gottfr. Dan. 169
- - Io Dan. 170
Hommel, Ferd. Aug. 156
- - Christ. Gottl. 170
- - Car. Ferd. 167
- - Benj. Gottfr. 159
Homborg, Andr. 137
Homberg zu Vach, Io. Frid. 147
- - Aemil Ludov. 168
Honores ICtorum 192
Hopp, Ioach. 136
Hopperus, Ioach. 104
Horn, Casp. Henr. 137
Horix, Ioan. 168
Hotmanus, Franc. 102
Huber, Vlric. 116
- - Zacharias 132
Hugolinus de Porta Ravenate 87
- - *de Presbyteris* ibid.
Hugotius 88
Humanistae, definitio 265
ortus eorum ibid.
Hundeshagen, I. B. 166
Hunnius, Helfr. 121
Hunold, Ioan. Ioach. 164

I.

Iacobus, gloss. 87
Iauolenus, Priscus 68
Iaup, Helw. Bernh. 165
Icones ICtorum 14. 15
Ickstatt, Io. Adam ab 175
Ienichen, Gottl. Aug. 52
merita eius in bibliographiam 312
Iester, Sig. Christ. 173
Ibrinck, Diet. Christ. 175
Institutiones Iustinianeae, scripta legalia huc pertinentia 360
Innocentius, ICtus 74
Inuestitura feudalis. Scripta de ea 541
Ioannes Scholasticus 79
Ioannes Bossianus 87
Irnerius, 86. fata iurisprud. sub eo 239
Isernia, Iac. de 93
Isidorus 81
Iselin, Ioan. Rudolph. 170
Italia, ICti Itali Sec. XVI. 98 Sec. XVII. 108. Scholae iuridicae nouae ibi apertae 242
Iter litterarium iuridicum 14
Iudicium de scriptis iuridicis quorsum redeat 324
Iudiciariae rei imperii scientiae ortus 291. scripta doctrinalia 593. 603.
Iudicia. Scripta de iis 591
Iudicialium negotiorum expeditio 596
Iulianus Saluius 64

Iulianus Antec. Constantinopolitanus 78
Iura in re aliena constituta. Scripta de iis 516
Iurisprudentiae ortus 207
Iurisprudentiae vniuersae, elementa 462
Iurisprudentia romana, canonica, feudalis, criminalis, cameralis, regularis &c. vide *romana, canonica* &c.
Iurisconsulti. Definitio 23 de duplici eorum officio 24. qui ad eos proprie referendi 25. quando orti 27. ad eruditos referri debent 31. quales ciues sunt in orbe litterato *ibid.* necessitas eorum in republica 33. de conditione eorum quoad corpus, animam & statum externum 177 seq.
- - *Semidocti* 182
- - *veteres* seu *antiqui* 55 sqq. fata iurisprud. sub iis 207 seq. de eorum capacientia 181. Scriptis 219. 353
Iurisconsulti barbarorum populorum 70
- - *christiani*, eorum ortus 71
- - *graeco-romani*, qui sub hoc nomine veniant 70 eorum recensio 82. fata iurisprudentiae sub iis 235
Iurisconsulti medii Definitio 83. diuisiones 84. recensio eorum 85 seq. capacitas & scientia 181 seq.
- - *recentiores*, qui 95. recensio eorum 96. capacitas & scientia eorum 81 seqq.
Iurisconsultorum notitia vid. *Notitia ICtorum.*
Iuris ecclesiastici scripta legalia 415
- - *feudalis longob.* scripta legalia 394
- - *francici & reliquorum populorum, qui Germaniam olim inhabitarunt*, scripta legalia 391
- - *germanici* scripta legalia 396
- - *romani* scripta legalia 374
Iustelli et *Voelli* bibliotheca iur. can. vet. 421
Iusti, Petr. Paul. 176
Iustinianus. Fata iurisprudentiae sub eo 227. methodus docendi ius rom. ab eo praescripta 229
Iustiniani noui, qui dicantur 233
Iugler, Io. Frid. 17.
Iuuentius Celsus 64
Iuo. Patronus ICtorum 52 festum eius 53
- - Episcopus Carnotensis 81

K. *Kahle*

K.
Kahle, Lud. Mart. 174
Kannegiter, Herm. 171
Kapf, Sixt. Dan. 169
Kayser, Io. Frid. 148
Keessel, van der 171
Kemmerich, Diet. Herm. 147
Kestner, Henr. Ernest. 139
Kipping, Ioan. Wolfg. 147
Kirchhoff, Io. Henr. 176
Klefeker, Io. 175
Klein, Ioan. de 142
Kleinschmidt, Ioan. 142
Klinge, Melch. 105
Klock, Casp. 224
Kloeckhoff, Nic. 176
Klügel, Gottl. Christ. 170
Knorre, Carl. Gottl. 149
Knichen, Andr. 120
Koch, Casp. 105
- - Ioan. Christ. 165
Koflern, Io. Ios. de 169
Koenig, Io. Carl. 149
- - Henr. Io. Otto 166
Koenig a *Koenigsthal*, Gust. Georg. 158
Kohl, Andr. 124
Koeppen, Ioan. Senior 118
- - - Iunior 121
Kopp, Ioann. Adam 147
- - Carol. Frid. 174
Kortholt, Franc. Iust. 158
Kowalewsky, Cölest. ibid.
Krausius, Io. Gottfr. 145
- - Georg. Frid. 170
Krafft, Io. Wilh. Frid. 163
Krebs, Phil. Helfr. 139
Kressius, Ioan. Paulus 145
Kreitmayer, L. B. a. 175
Künhold, Frid. Alex. 157
Kügler, Ioan. Rein. 171
Küstner, Chr. Wilh. 175
Kulpisius, Ioan. Georg. 129

L.
Labeo, Antistius 62. fata iurisprudentiae sub eo 214
Lagus, Conr. 105
Lanfrancus 81. eius discipuli 86
Lange, Io. Paul. 175
Langheyder, Const. 169
Lande, Iacob la 159
Lancellotus, Robertus 99
- - Io. Paulus ibid.
Latinitas veterum ICtorum 184. corporis iur. rom. *ib.*
Latinistae, qui ita dicendi 300
Lauterbach, Wolfg Adam. 127
Lauhn, Bernh. Frid. Rud. 176
Lectius, Ant. 114
Lecturae, quid 252
Leewen, Simon. van 116
Lagalia scripta, quid 325 eorum recensio 346. 620
Leges regiae, scripta de iis 349
- - *XII. Tabb.* iis originem debet iurisprudentia 126. scripta de iis 349
- - *romanae* str. sic dictae 350
- - *prouinciales* 404. 414

Legiſtae. Definitio 84. factiones inter eos & decretiſtas 251
Lehmann, Chriſt. 122
Leiſer, Auguſtin. de 147
Leibnitius, God. Guil. reconcinnator et methodiſta 277 eius iudicium de ICtorum antiquorum capacitate 181
Lenepp, Georg. 174
Leontius 75
L'Eſtoca, Io. Lud. 173
Leuber 128
Leunclauii ius Graeco-Rom. recenſetur 388
Lexicon ICtorum, quid 13 Iuglerus quale promiſit 17
- - *ſcriptorum iuridicoram* 309
Lexica iuridica recenſentur 463 ſeqq.
Liberkuhn, Chr. Lud. 169
Licinius Ruſinus 67
Limnaeus, Ioan. 125
Linck, Ierem. Euerh. 145
- - Henr. 129
Lindenbrogius, Frid. 123
Lindheimeri in iure feudali conatus 294
Litteratura iuridica vid. *Hiſt. litt. iur.*
Litteratores iuridici recenſentur 6
Loci communes & paratitla legum imperii 411
Loiſel, Ant 111
Longobardiſtae, qui ſub hoc nomine veniant 301
Longobardizantis iurisprudentiae in Germania origo 264
Lopez Madera, Greg. 110
Lotharius Cremonenſis 87
Lotharius Imperator, Iurisprudentiae fata ſub eo 239
Lucius Titius 57
Ludolph, Georg. Melch. 145
Ludouici, Iac. Frid. 139.
Ludwig, Io. Petr. de 146
Ludwell, Wilh. 125
Lullin, Petr. 171
Lutheri in ICtos odium 197 in exſtirpando iure can. fruſtra laborat 270
Lyncker, Nic. Chriſt. 140
Lyklama, Marcus 116

M.

Madihn, Georg. Sam. 164
Maeſtertius, Iac 116
Manuſcripta iuridica 330. 363
Magiſtri legum 59
Maianſius, Gregor. 144
Manzius, Caſpar 124
Maranus, Guil. 112
Manilius, Manius 59
Mangelfeld, Burchar. 80. 218
Marcianus, Aelius 67
Mareſchalcus, Thurius 92
Mantua, Marcus 99
- - Franciſcus 109

Man-

Mantzel, Io. Ernst. Frid. 157
Marck, Frid. Ad. von der 171
Marquartus, Ioan. 126
Martinus gloss. 86
Martini, Lud. Gunth. 137
- - Io. Matth. 163
- - Carol. Ant. de 170
Martinus, Episcopus Barac. 71
- - Cremonensis 77
Maritimae iurisprudentiae fata 299. scripta doctrinalia 523
Mascardus, Iosephus 99
Moscov Gottfr. 152
- - Ioan. Iac. 153
- - Petrus 135
Mastrich, Gerh. de 139
Maternus, Iul. Firm. 67
Matrimonialis iuris scripta 581
Matthaei, Ant. pater 115
- - filius 131
Matthaeacius, Angeldus 99
Mauricius, Ericus 129
Maynus, Iason 82
Maximiliani I. reformatio iurispr. 266
Mean, Car. de 422
Meermann, Gerh. 133. thesauri eius recensio 337 sq.
Meister, Christ. Frid. 165
Meischner, Ioannes 107
Meinders, Herm. Adolphus 142
Mehlbaum, Ioan. 124
Mendez del Castro, Eman. 100
Mencken, Lüder 140
- - Gottfr. Ludov. 146. 154
Menagius, Aegid. 113
Menochius, Iacobus 108
Mercerius, Ioan. 103
Merillius, Edm. 112
Metallicae iurisprudentiae ortus 299, scripta doctrinalia 585
Methodus causarum a Wesenbeccio introducta 270 fata eius 278. 284
- - *positionum*, quis eius auctor 284
- - *tabellaris*, quando inualuerit 170. 278. 284
- - *axiomatica*, eius ortus 285
- - *demonstrativa*, quando applicari coepta ibid.
- - *institutionum*, in iure publico applicatur 291
Methodistae, qui dicendi eorumque ortus 266. exempla vniuersalium ibid. 273, 283. particularium 266. 270. 277. 288
Meurer, Noë 107. eius in iurisprudentiam cameralem merita 274
Meuius, Dauid. 176
Meyern, Io. Gottfr. de 147

Meyer, Ioan. 163
Militaris iurisprud. fata 299
- - scripta 522
Mincuccius, Ant. 94. quid præstiterit in iure feudali 262
Minutius Felix 72
Mnemonicae artis schemata in iure applicata 278
Modestinus, Herennius 67
Möckert, Io. Nic. 169
Moelmann, Bernh. 171
Molinaeus, Car. 101
Moller, Daniel 107
Moeller, Carl Henr. 154
Moegling, Ioan. Frid. 156
Mollenbeck, Bern. Lud. 138
- - Ioan. Henr. *ibid.*
Monachi. Scripta de iis 573
Morbi ICtorum 178
Moser, Io. Iac. 176. eius academia iur. publici Hanouiensis 303. merita in ius publicum 295. ius gentium 303
Moser, Frid. Carolus 174
Multzer, Ign. 159
Müller, Petrus 129
Munera publica, ICtis delata 191
Munnotz ab Escobar, Franc. 110
Münnich, Io. Arnold 169
Muyden, Io. van 132
Mylius, Io. Henr. 143
- - Gust. Henr. 156
Mynsinger, Ioach. 106
Myler ab Ehrenbach, Nicol. 128

N.

Naeuius, *Io. Car.* 137
Natales splendidi ICtorum 192
Nebelkrae, Henr. 121
Necker, Carl Frider. 171
Neller, Gorg. Christoph 169
Nerua, M. Cocceius pater & filius 63
Neratius Priscus 89
Nettelbla, Christ. L.B. de 176
Neuhaus, Io. Wend. 175
Neureuter, Ioan. Georg. 168
Neumann, Io. Frid. Wilh. de 156
Nitzsche, Frid. 134
Nomocanones, quid 236
Noodt, Gerh. 131
Νομικοι Iudaeorum 27
Notitia ICtorum obiectiue sumta, quid 13. quomodo differat a subiectiue sumta & lexico *ICtorum* *ibid.* necessitas eius 22 methodus eam tradendi 22. 54
- - *scriptorum iuridicorum* obiectiue sumta, quid 309 quomodo differat a subiectiue sumta & lexico scriptorum iuridicorum *ibid.* fontes & subsidia eius 310. vtilitas, necessitas & methodus eius 317

Nouellae Iustiniani, scripta de iis 371
- - *Leonis* 384

O.

Obrecht, Georg 119
- - *Vlr.* 134
Ockel, Andr. 137
Occupandi ius, scripta de eo 514
Odium & osores ICtorum 195
Oddus Sfortia 108
Odofredus 87
Oelrichs, Gerh. 174. eius thesaurus 339
Oeltze, Gottl. Euf. 167
Ofilius, Aulus 60
Ohlenschlaeger, Io. Dan. ab 174
Oldendorp, Ioann. 105
Oosterga, Cypr. Regn. ab 116
Opera pietatis concernentia scripta 563. 571
Opera & opuscula ICtorum recensentur 340
- - canonistarum 558
Ordinatio cameralis, scripta de ea 405
- - *Maxil.* I. *de notariis* scripta eo pertinentia 406
- - *criminalis Car. V.* scripta huc pertinentia 620. lectiones academicae in eam habitae 294
- - *monetaria Caroli V.* 406
- - *iudicii imp. aul.* 408
Ordinarius fac. iurid. 43
Osfeld, Herman ab 89
Otto, Everh. 151. thesauri eius recensio 334
Otto, Placentinus 87

P.

Paelicke, Carol. Frid. 166
Pacta. Scripta de iis 518. 525
Pagenstecher, Henr. Theod. 149
- - Ioan. Alex. 172
- - Alex. Arn. 137
- - Ioan. Frid. Wilh. 147
- - Ernest. Otto Alex. Corn. 150
Pandectarum manuscriptum Florentinum 363. scripta legalia pandectas concernentia 365. doctrinalia 496
Pannomia seu *Pannormia* 236
Panormitanus vid. *Tudeschis*.
Panaetius, eius philosophiae influxus in iurispr. 210
Panzirolus, Guido 99
Papa, Guido 91
Papianus, quis sub hoc nomine lateat 76. responsa Papiani vbi obuia 352
Papinianus, Aemil. 66. festum eius 52
Papinianistae, qui 227
Papizantis iurispr. ortus 271
Paratitla, quid 228
Parisiis iuris ciuilis studium interdicitur 244
Parochi, *Parochia*. Scripta de iis 575

Passe-

Passeribus, Nic. de 109
Patroni ICtorum 52
Paulus ICtus 67
- - *Apostolus*, de eius iuris scientia 26
Pauli, Mart. Gottl. 170
- - Carol. Frid. 166
Pauermeister, Tobias 118
Pax publica & profana, scripta legalia de ea 405
- - - *religiosa*, scripta de ea 440
Pacem westphalicam aliasque paces concernentia scripta legalia 406
Peck, Petrus 104
Pegasus 63
Peregrini, Marc. Ant. 109
Peretz, Ant. 111
Pertsch, Io. Georg. 150
Personarum ius, scripta de eo 519
Personae feudales, scripta de iis 542
Pesler, Io. Christ. 149
Pestel, Frid. Vlr. 156
Pestel, Frid. Wilh. 172
Petersen, Io. Christ. 156
Pfankuch, Georg. 130
Pfeffinger, Io. Frid. 142
Philibertus, de eius epistola de forma fidelitatis 237
Philippi, Io. 127
Philosophia ICtorum veterum romanorum, qualis 185 coniunctio eius cum iurispr. quando coeperit 210. an Sabin. & Procul. philosophia fuerit diuersa 215. recentioris influxus in fata iurisprudentiae 283
Picter, Petr. 171
Photius 81
Pithoeus, Petrus 103
Pistoris, Modest. 105
- - Hartm. 117
Pinellus, Arias 100
Platner, Frid. 158
Plagii litterarii rei ICti 32
Poenitentialia, quid 420
Polack, Ioan. Frid. 158
Poll, Lucas van de 131
Politiae iuris scientiae initia 300
Politiam ecclesiae concernentia scripta 564
Pomponius, Sextus 64
Positiuae iurispr. generalis ortus 304. scripta 467
Pottgiesser, Ioach. 147
Practicae iurispr. ortus 301
Practica scripta ciuilia 585
criminalia 630
Pragmatici 23
Praecoces ICti 31
Praescriptionem concernentia scripta 516. 541
Priuata iurisprudentia. Scrita de ea 464
- - *germanica.* Eius ortus 295
- - *principum imperii.* Eius ortus 297. scripta 526

Prys Oloff 170
Priuilegia ICtorum 190
Processus ciuilis scripta 600
- - criminalis 631
Proculeianorum secta, vid. *Sectae ICtorum.*
Prousteau, Guil. 159
Professores iuris 46
Professionum distinctarum iuridicarum ortus 259
Prolytae, qui dicantur 227
Prouincialium legum collectiones 404. 412. 414
Prudentes, qui olim ita dicti 23. an ab ICtis diversi sint *ibid.*
Prugger, Ioan. Ios. 167
Prückmann, Frid. 121
Pseudonymica scripta iuridica 322
Psellus, Mich. 82
Publicum statum externum ecclesiae concernentia scripta 568
Publica negotia concernentia scripta 588
Publicae iurisprudentiae ortus 225. fata 263. 273. 280. 291. scripta 474
Puffendorfius, Frid. Esaias de 174
- - Esaias 145
Puteo, Iul. a 21
Pütter, Io. Steph. 165
Püttmann, Ios. Lud. Ernst. 168
Pyleus 87

Q.

Quaestiones sabbatinae, quid 247
Quistorp, Io. Christ. 163

R.

Raeuardus, Iacobus 104
Ramos del Manzano, Franc. 111
- - Ioan. *ibid.*
Raphael, Fulgosius 91
- - Comensis *ibid.*
Raritas scriptorum iuridicorum 323
Rau, Christ. 66
Rautenstrauch, Steph. 174
Rauchbar, Hieron. 123
Raue, Iac. 157
Rauennas, Petr. 92
Raymundus de Penna Forti 88
Rebuffus, Iac. 101
Realistarum ortus 265
Rechenberg, Carl Otto 148
Reconcinnatores legum, qui ita dicendi 266 exempla eorum 273. 276. 286
Recessus imperii nouissimus, Scripta legalia de eo 408
- - *circulares*, collectio eorum 445
Reformatio religionis, eius in iurisprudentiae fata influxus 267
Regularis iurisprudentiae ortus 211
Regulae cancellariae. Scripta de iis 438

Regino 81
Rhetius, Io. Frid. 135
Reichard, Io. Aug. 167
Reinhold, Bernh. Henr. 140
Reinking, Theod. 125
Reinhardt, Ioan. Iac. 159
- - Tob. Iac. 146
- - Io. Car. Gebh. 170
Reitzius, Guil. Otto 172
Relatorio - decretoria ars, quando praesertim coli coepta 302. scripta de ea 598
Rennemann, Henr. 123
Repetitiones, quid 260
Responsa ICtorum 36
Res ecclesiasticas concernentia scripta 576
Reusner, Barthol. 121
Reuber, Theod. Phil. 164
Reuardus, vid *Raeuardus*.
Reyger, Arnoldus de 119
Riccius, Christ. Gottl. 165
Richter, Christ. Phil. 127
- - Ioann. Tobias 168
Riegger, Paul Ios. de 170
- - Ioseph. Anton. 164
Riffel, Ios. Ioseph. 166
Riminaldus, Ioann. Maria 91
- - Iacobinus *ibid.*
- - Hippolitus *ibid.*
Rinck, Euchar. 146
Rittershusius, Conr. 119
Riuinus, Andr. Flor. 154 157
- - Q. Sept. Flor. 136
- - Ioann. Flor. 151
Rodiquetz de Fermosino, Nic. 111
Rodenburg, Christ. 116
Rofredus 87
Rogerus 86. 87
Romanae iurisprudentiae, ortus 207. fata eius 209 238. 259. 276. 285
Romanizantis iurisprudentiae in Germania origo 264 progressus 274
Romanistae, qui ita dicendi 301
Rosatus, Ant. 176
Rosenthal, Henr. de 120
Roslau, Conr. a 89
Rosmann, Andr. Elias 157
Rosate, Alber. a 87
Rother, Io. Henr. 151
Roye, Franc. de 113
Ruaeus, Petrus 104
Rücker, Ioan. Conr. 172
- - Io. Gerh. Christ. 173
Rudolph. Ioan. Christ. 164
Ruinus, Carolus 92
Rulandus, Rutgerus 121
Rümelin, Mart. 121
Rumpel, Herm. Ern. 164
Runge, Deit. 163
Rutilius Rufus 59

S.

Sabinus, Masurius 63
- - Caecilius *ibid.*
Sabinianorum secta vid *Sectae ICtorum*.
Sachibarones, seu *Sagibarones* 30

Sahme, Reinh. Frid. de 149
Salgado de Samozza Franc. 111
Sandei, Felinus 92
Sande, Ioan. a 115
Saturnini, ICti 60
Saxonicum ius prouinciale, vid. *Speculum Saxonicum.*
- - *feudale* 398
- - *municipale* 399
Scaccia, Sigism. 109
Scaeuolae varii 59
Scaeuola Q. Ceruidius 65
Schardius, Simon 106
Schacher, Io. Chrift. 139
Schaumburg, Io. Gottfr. 147
Schallhammer, Io. Ant. 169
Schacher, Quir. 127
- - Io. Chriftoh. 139
Schepler, Cafp. Gottfr. 168
Scheltinga, Gerh. 133
Schellwitz, Iuft. Chrift. Lud. de 167
Schenck a Tautenberg 106
Schertz, Ioan. Georg. 150
Scheid, Chrift. Lud. 154
Scheidemantel, Henr. Gottfr. 167
Schlegtendal, Frid. Gottfr. 163
Schlernth, Franc. Cor. 164
Schlichtkrul, Nic. 165
Schlosgangl von Oedenbach 142
Schilter, Ioan. 135
Schirfchmidt, Ioan. Iuft. 164
Schmidt, Paul. Wilh. 155
- - Antonius 166
Schmidt, Ioach. Erdm. 167
- - Ioh. Ludov. 167
- - Lud. Bened. 167
- - Iof. Mar. 166
- - Achat. Lud. Car. 176
- - Chrift. dictus Phifeldec 163
Schmauffius, Iac. 151
Schmetterer, Mod. 169
Schneidewin 105
Schotanus, Bernh. 115
Schottel, Iuft. Georg. 128
Schorch, Hier. Frid. 164
- - Chrift. Frid. Imm. *ibid.*
Schoepff, Car. Frid. 169
- - Wolfgang Adam 156
Schoepffer, Ioan Ioach. 135
Scholae. Scripta de iis 575
Scholae iuridicae 41. earum ortus 218. a Iuftiniano approbatae 228
- - *conftantinop.* ortus 225
- - *Berytenfis* interitus 234
- - *Romanae* fata fub barbaris populis 235
Schotanus, Henr. 114
Schott, Aug. Frid. 168
Schrader, Lud. 107
Schrodt, Iof. Fr. Loth. 169
Schroeter, Ernft. Frid. 128
- - Io. Erneft. 153. eius tentamen in hift. litt. iurid. 7
- - Io. Chrift. 142
Schroeder, Gerh.
- - Lud. Conr. 171
Schulting. Ant. 132

Schuback, Iac. 175
Schultz a Szulecki, Ioan. 135
Schurffius, Hier. 304
Schuster, Ios. Ant. 169
Schwaan, Petr. 163
Schwartzenberg, Ioan. L. B. de 94
Schwartz, Ioach. 153
Schwederus, Gabriel 143
Scripta iuridica, Def. 318 ortus eorum 319. quando imprimi coepta 320 diuisiones generales 325 326
- - *veterum ICtorum*, qualia 211. 219. 220. auctoritas legum nonnullis concessa 224. ficta eorum incensio 228. conditio interna & externa 321. sq.

Scripta litteraria iuridica generalia 8. specialia quoad notitiam ICtorum 18. historiam iurisprudentiae 203. notitiam scriptorum iuridicorum 319

Scientia ICtorum 182
Scommata in ICtos iniuriosa 195
Scopp, Io. Georg. 176
Sectae ICtorum. De iis in genere 34. sqq. Sabinianorum & Proculianorum 214 seqq. Bulgarianorum & Gosianorum 245. Publicistarum in Germania 292. Latinistarum & Germanistarum 300
Seip, Ant. Ludov. 176
Selchow, Ioan. Henr. Christ. de 165
Sempronius Proculus 63
Semeca, Ioan. 88
Senckenberg, Henr. Christ. L. B. de 157
Seger, Io. Gottl. 168
Sevel, Frid. Christ. 171
Servius Sulpicius Rufus 60
Servientes ad legem 47
Seybert, Phil. Henr. 157
Seyler, Raph. 107
Siardi, Franc. 134
Sibrand, Ioannes 134
Sichardus, Ioannes 105
Siegel, Ioan. Gottl. 151
Sieber, Iac. Gottl. 175
Silberrard, Ioan. Mart. 153
Sinold dictus *Schütz*, Iustus 124
Slevogt, Ioan. Phil. 140
Smalkalder, Ludov. Conr. 169
Socinus, Marianus 91
- - iunior 98
Socinus, Barthol. 92
Solorzano Peirera, Io. de 110
Sommern, Ioan. a 131
Sonsbeck, Franc. 104
Sorge, Frid. Adolph. 176
Sorber, Ioan. Iac. 168
Societates litterariae iuridicae 45
Spies, Io. Alb. 162
Springer, Io. Chr. Er. 164

Speidel, Ioan. Iac. 124
Spener, Iac. Carol. 142
Speculum Saxonicum 397
- - *Sueuicum* 399
Stampe, Henr. 171
Statutorum germanicorum collectiones 404. 412. 414
- - *Synodalium* collectiones 441
Steck, Ioan. Christ. Guil. 174
Steinhauser, Ioan. Phil. 169
Stephanus 79
Stephani Ioannes 120
Stiglitz, Io. Conr. 162
Stilus veterum ICtorum Rom. 184. corp. iur. rom. *ibid.*
Stoer, Io. Gottl. 155
Straus, Godofr. 135
Strauch, Ioan. 122. 128
Strecker, Conr. Wilh. 156
Streit, Io. Phil. 144
Struben, Dav. Georg 175
- - Iul. Melch. *ibid.*
Struv, Frid. Gottl. 149
- - Georg. Adam. 129
- - Burc. Gottl. 145
Stryck, Sam. 136
- Io. Sam. 137
Stuckius, Ioan. 123
Studiosi iuris, qui sub hoc nomine veniant apud Romanos 23
Stypmann, Franc. 123
Subsidia hist. litt. iurid. generalia 5. specialia notitiae ICtorum 14. hist. iuris pr. 202. notitiae scriptorum iurid. 310
Successio allodialis. Scripta de ea 525
- - feudalis. Scripta de ea 544
Summa, *Summistae* quid 247
Surland, Io. Iul. 159
Sündermahler, Io. Iac. Ios. 166
Susewind, Lud. Aug. 169
Sutor, Ioan. Paul. 167
Susanna, filia Cuiacii 180
Sueuus, Godofr. 342
Swendendörfer, Bart. Leonh. 135
- - Georg. Tob. 128
Systemata et compendia iuris publici 476. gentium 490. priuati 496. feudalis 530. ecclesiastici 550 practici 585. criminalis 622

T.

Tabor, Otto 127
Tafinger, Frid. Wilh. 170
eius in iurispr. cameralem merita 290
Tancredus 88
Tartagnus, Alex. de 91
Temperamentum ICtorum 178
Tengler, Vldar. 92
Tennagel, Phil. 107
Textor, Io. Wolffg. 134
Tertullianus, Q. Sept. Flor. ICtus 66
- - presbyter 72

Tha-

Thalelaeus 87
Themis. Dea ICtorum 51
Theodosianus codex 351
Theophilus 78
Theodoricus, Petrus 123
Thesaurus, Casp. 109
Thesauri iuris. Meermanni 337. Ottonis 334. iuris feudalis 535. dissertationum belgicarum 339
Thomasius, Christianus 141
- - Traugott 175
Thoenicker, Io. Dav. 136
Tiraquellus, Andr. 101
Thurneisen, Ioan. Rud. 171
Thurmanni propositum notitiam ICtorum concernens 17
Tituli scriptorum iurid. ridiculi 322
Titius, Gottl. Gerh. 136
Tornovius, Petrus 136
Topp, Io. Conr. Sigm. 151
Touilleu, Petrus de 160
Tractatus tractatuum recensetur 332
Transactio Passauiensis. Scripta huc pertinentia 440
Treckelius, Alb. Diet. 155
Trendelnburg, Adolph. Frid. 163
Treuer, Gottl. Sam. 146
Treutler, Hier. 118
Trebatius Testa. 60
Treiber, Ioan. Phil. 140
Treitlinger, Ioan. Christ. 171
Tridentinum concilium 436
Tribonianus 77
Tryphoninus 66
Tubero, Aelius 60
Tudeschis, Nic. de 93
Turin, Ad. Ign. 164
Turrecremata, Ioan. a 93 eius merita in iurisprudentiam ecclesiast. 261
Tuschus Dominicus 109
Tzerstedt, Brand von, eius in iurispr. germ. merita 262

V.

Valle, Rulandus a 99
Vasquetz, Ferdin. 100
Venatorium ius. Scripta de eo 515
Vetter, Ioan. Frid. 139
Vblacker, Christ. 167
Vgolinus, vid. *Hugolinus*.
Vhlius, Io. Ludov. 164
Vicat. Beat. Phil. 172
Vinnius, Arnold. 115. primus inter ICtos Belgas humanista 276
Virtutes morales ICtorum 186
Vigelius, Nic. 107
Viglius ab Ayta 104
Vitriarius, Ioan. Iac. 133
Vitia moralia ICtorum 186
Vlpianus, Domit. 67
Vlpius Marcellus 64
Vmmius, Illico 123
Vnger, Io. Chr. Ioseph 166
Vngebauer, Erasmus 125

Bayerische Staatsbibliothek München

Vniuersitates ecclesiasticas concernentia scripta 573
Voetius, Paul. 116
- - Ioan. 131
Volusius Maecianus 65
Voorda, Bauius 172
Vryhoff, Hub. Georg. van 176
Vulteius, Herm. 121

W.

Waechtler, Christfr. 142
Wagenseil, Io. Christ. 134
Wahl, Ioan. Frid. 150
Walch, Carl. Frid. 167
Wasmuht, Phil. 168
Water, Ioan. van de 133
Weglin, Reinh. 155
Weis, Andr. 172
Weismantel, Io. Iust. 164
Weishaupt, Adamus 167
Weinbach, Iof. de 167
Wesenbeccius, Matth. 116
- - Petrus 116
Wesseling, Petrus 133
Westphalen, Ernst. Ioach. de 152
Westphal, Ernst. Christ. 165
Wesenfeldt, Carl. Lud. 163
Wesel, Abr a 116
Westenberg, Io. Ortw. 132
Wedekind, Franc Ign. 166
Weber, Chr. Gottl. 173
Weber, Imm. 140
Wehner, Paul. Matth. 118
Werlhoff, Ioan. 136
Wernher, Io. Balt. 145
- - Mich. Gottfr. 164
Wege, Andr. 130
Wilcke, Dav. Gottfr. Aeg. 168
Wildvogel, Christ. 141
Wieger, Ioan. 170
Wigeri, Elias 171
Wiestner, Iac.
Wiesenhaver, Iust. Carl 72
Wiesand, Georg. Steph. 170
Wieling, Abrah. 133
Willenberg, Sam. Frid. 148
Winkler, Car. Gottfr. 175
- - Carl. Frid. 167
Wissenbach, Ioan. Iac. 125
Wippermann, Car. Wilh. 169
Wolff, Iac. Gabr. 150
Wolfhardt, Paul Phil. 153
Wolfart, Ioan. Henr. 175
Wunderlich, Ioan. 166

Z.

Zabarella, Franc. 93
Zanger, Io. 117
Zasius, Vld. 92
Zaunschliffer, Otto Phil. 141
Ziegler, Casp. 129
Zobel, Christ.
Zoesius, Henr. 114
Zoller, Frid Gottl. 167
Zollius, Hermann 140
Zwirlein, Io. Iac. de 159
- - Christ. Iac. 176

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

CATALOGVS
LIBRORVM LATINORVM
QVI SVMTIBVS RENGERIANIS SVNT EDITI
QVORVMQVE COPIA
IN OFFICINIS LIBRARIIS RENGERIANIS,
QVAE
LIPSIAE ET HALAE MAGDEBVRGICAE SVNT, SVPPETIT.
MDCCLXXIV.

Artneri, *C. A.* Inſtitutiones juris canonici: huic editioni praemiſſa eſt *I. H. Boehmeri* diſſertat. de origine et apparatu juris canonici, 8. 715.
Baſſi, *Henr.* Obſervationes anatomico-chirurgico-medicæ variis obſervatis raris exornatae, cum fig. 8. 731.
Bengelii, *I. A.* tractatio de ſinceritate Novi Teſtamenti graeci tuenda cum adſperſis hic illic ab Editore *Chr. B. Michaelis* adnotatiunculis, 4. 764.
Bernſau, *H. W.* Theologia dogmatica methodo ſcientifica pertractata cum præfatione *Chriſt.* L. B. de *Wolf*, II. Sectiones, 4. 1745-1747.
Bertlingii, *E. A.* Elementa Theologiæ moralis, acceſſit præf. *Chr.* L. B. de *Wolf*, 8. 753.
Bœhmeri, *I. H.* Doctrina de Actionibus ad praxin hodiernam et noviſſimam ordinationem Proceſſus Electoralis Saxonici accommodata notisque illuſtrata, 8. 765.
Bœhmeri, *P. A.* Inſtitutiones Oſteologicæ in uſum prælectionum academicarum, cum iconibus anatomicis, 8. 751.
Büchneri, *A. E.* Fundamenta Materiæ medicæ ad ſpecialem praxin inprimis accommodatæ, ſimplicium medicamentorum hiſtoriam, vires, delectum, uſum & præparata in Compendio exhibentia, 8. 754.
Ejusd. Syllabus materiæ medicæ ſelectioris, 8. 755.
Burgundi, *Nic.* Hiſtoria Belgica ab anno 1558. c. præf. D. *N. H. Gundlingii*, 4. 1708.
Ej. Hiſtoria Bavarica, ſeu Ludovicus Bavarus ex editione *I. G. Bœhmeri*, 4. 1705.
Buxbaum, *I. G.* Enumeratio plantarum in agro Hallenſi locisque vicinis familiarium accurata, vna cum earum characteribus & virtutibus medicis deſcript. cum præfat. D. *Frid. Hoffmanni*, c. fig. 8. 721.
Cæſar, Iul. mit teutſchen Notis und Landcharten, 8. 769.
Caſæ, *Ioh.* Monimenta Latina cum præfatione D. *N. H. Gundlingii*, 4. 1709.
Caſſebohm, *I. F.* Methodus ſecandi & contemplandi corporis humani muſculos & viſcera, 8. 740.
Cebetis Tabula græce & latine, mit teutſchen Anmerkungen, 12. 727.
Cellarii, *Chriſt.* Orationes ſelectæ Hallenſes, conlegit, recenſuit & præf. adjecit, *N. H. Gundling*, 8. 716.
Ciceronis, *M. T.* Epiſtolæ ad Familiares, mit teutſchen Notis, 8. 766.
Ejusd. Epiſtolæ Selectæ, mit teutſchen Notis, 12. 741.
Ejusd. Officia, mit teutſchen Notis, 12. 747.
Ejusd. Orat. XIV. ſel. mit teutſchen Notis, 12. 751.
Conlectio librorum rarior. nova, V. faſc. 8. 1709.
Conlectio nova rariorum Scriptor. tam editor. quam ineditor. III. faſc. 8. 1716.
de la Croze Remarques & Additions ſur l'Hiſtoire du Chriſtianiſme des Indes, 8. 737.

Diſ-

Dissensus summor. Jurisprudentiæ Antistitum *Brunnemanni* & *Carpzovii* aliorumque JCtorum Saxonicorum in nobiliss. juris privati materiis, 4. 704.
Dudith, *Andr.* Orationes quinque in Concilio Tridentino habitæ, quarum posteriores duæ nunc primum e MSC. prodeunt, cum append. Orationum duarum, quas Georg. Drascowith in eodem Concilio habuit; præfatus est de vit. & scriptis Auctoris Lorandus Samuelsi, 4. 1743.
Eberhard, *I. P.* Conspectus Physiologiæ & Diæteticæ, tabulis expressus, 8. 753.
Ejusd. Conspectus Medicinæ theoreticæ in tab. redactus Pars I. Physiol. & Diætedica, 8. 757.
Ej. Consp. medicinæ theoret. in tabulas redactus Pars II. Pathologia gen. & spec. 8. 761.
Ejusd. Methodus conscribendi Formulas medicas, tabulis expressa, 8. 754.
ab Einsiedel & Carpzov Tractatus de Regalibus, 8. 678.
Eutropii breviarium, mit teutschen Noten, 12. 1774.
Flascheri, *Ioh. Laur.* institutiones Juris feudalis ex Jure Feudor. Longob. & Historia germanica, 8. 730.
Fleury, *Claud.* Traité du Choix & de la Methode des Etudes, 12. 759.
Flori, Res Romanorum, mit teutschen Notis, 12 720.
Gaudentii, *Pagan.* Initium & progressus Philosophiæ apud Romanos, 8.
Gœlicke, *A. O.* Historia Anatom. & Chirurg. 8. 713.
Groschii, *I. A.* Logica Probabilium in artium practicarum subsidium adornata, 8. 764.
Gundling, *N. H.* Exercitationes Academicæ, cura & præfat. *I. G. Heineccii* de usu & præstantia numismatum in jurisprud. 2 Tomi, 4. 736 - 737.
Ejusd. Comment. de Henr. Aucupe, 4. 711.
Ej. Observationes selectæ ad rem litterar. spectantes, 3 Tomi, 8. 737.
Ej. Historia philosophiæ moralis, 4. 706.
Ej. de efficientia metus, 4. 711.
Ej. de feudis vexilli, vulgo Fahn-Lehn, 4. 715.
Ej. Jus Naturæ & Gentium, connexa ratione novaque methodo elaboratum, 8. 769.
Ej. Digesta, in quibus rationis principia, Jus Rom. & Teuton. expenduntur, confusaque separantur, 8. 1723.
Ej. Logica seu ars ratiocinandi, 8. 1726.
Ej. Ethica seu Philosophia moralis, 8, 726.
Gundling, *N. H.* Singularia ad Legem Majestatis itemque de Silentio in hoc crimine, 4. 737.
Hachenbergi, *Pauli* Germania Media; *Guil.* Turckius recensuit ac dissertationem de Geographia Germaniæ medii ævi adjecit, 4. 1709.
Hanovii, *M. Chr.* Opuscula philosophica, Pars I. 4. 761 - 762.
van der Hardt, *Herm.* Historia litteraria Reformationis constans V. partibus & continens varia rariss. MSta illustrantia Hist. Lutheranismi Seckendorffii c. fig. fol. 717.
Heineccii, *Io. Mich.* de Jurisconsultis christianis priorum Seculorum eorumque in Ecclesia meritis Dissertatio historica, 4. 713.
Ej. de Ministris Cæsarum Gentilium Christianis, 4. 712.
Heumanni, *C. A* Poecile siue Epistolæ Miscell. ad liter. ævi nostri viros, T. III. 8. 722 732.
Ejusd. de tribus Scholæ finibus oratio, 8. 717.
Hoffmanni, *Frid.* Medicina rationalis Systematica, vniuersæ medicinæ theoret. & pract. doctrinam complectens, VIII. Voll. & Supplem. de morbis infantum, 4. 739 - 740.
Ej. Observationum Physico-Chymicarum selectarum Libri tres, 4. 736.
Ej. Consultationum & Resp. Centuriæ tres, complectentes casus quosdam rariores de Morbis capitis, pectoris, abdominis & artuum externorum, 2 Tom. 734.
dito

dito *auf fein Pappier*, II. Tomi.
Hoffmanni, *Frid.* Opuscula medico-practica seu Differt. selectiores nunc revisæ & auctiores. 4. 736.
Ej. Opuscula pathologico-practica, 4. 738.
Ej. Opuscula Medica varii Argumenti, 4. 739.
Ej. Opuscula theologico physico-medica, 4. 740.
Ej. Exercitatio de optima philosophandi ratione, cui accedunt select. quædam Epistolæ Leibnitianæ, 4. 741.
Ej. medicinæ rat. Systema. compendium, seu fundamenta Physiologiæ sive positiones statum corporis humani vivi & sani delineantes, 8. 746.
Ej. Fundamenta Pathologiæ generalis, seu positiones statum corporis humani morbosi tradentes, 746.
Ej. Fundamenta Pathologiæ specialis, seu positiones statum corporis humani morbosi & inprimis singulorum morborum exponentes, 8. 747.
Ej. Fundamenta Therapiæ generalis, seu positiones viam ad veram & universalem medendi methodum pandentes, 8. 747.
Ej. Fundamenta Praxeos medicæ, seu Therapiæ specialis methodum singulis morbis feliciter medendi exponentia, 8. 748.
Ej. Fundamenta Semilogiæ tam generalis quam specialis, 8. 749.
Horatii, *Flacci* Poemata mit auserlesenen philologischen und historischen Anmerkungen herausgegeben von *M. Casp. Gottschling*, 8. 764
Initia religionis christ. inter Hungaros ecclesiæ orientali adserta eademque a dubiis & fabulosis narrationibuss repurgata, 4. 740.
Kahlii, *Lud. Mart.* Elementa Logicæ probabilium meth. mathematica adornata, 8. 735.
Ej. Elementa Juris canonico pontificio ecclesiastici, tum veteris tum hodierni, ex genuinis principiis eruta & apta connexaque ratione adornata, 2 Tomi, 4. 743 - 744.
Kannegiesseri, *G. H.* Institutiones medicinæ legalis, 8. 1768.
Knorre, *O. F.* de præscriptione Criminum, 4. 1696.
Kœnig, *I. C.* de insigni differentia directorum Comitiorum circularium & Circulorum S. R. I. 4. 750.
Kœrberi, *Chr. Alb.* novum idque insigne Curvas quadrandi aliaque problemata mathemat. 4. 743.
Langii, *Ioach.* Graeci Novi Testam. clavis grammatica, 8. 736.
Ejusd. genuina methodus disputandi, 8. 719.
Ejusd. Epicrisis epist. de notitia rerum divinarum in non renatis, 4. 710.
Ejusd. demonstratio doctrinæ evangelicæ de vera illuminatioüis, 4. 711.
Ejusd. iusta apologia pro Spenero contra Wittenbergenses, 4. 712.
Ludovici, *I. G* Historia Juris naturæ, 8. 714.
Ejusd. Compendium Novellarum, 8. 702.
de Ludwig, *I. P.* Neniæ Pontificis de jure reges appellandi, 8. 706.
Ejusd de Henrico aucupe Commentatio, 4. 713.
Mansueti, *St. Germ.* de abusu brachii secularis in foris Potestantium, 4. 717.
Mayeri, *Andr.* Elementa Theologiæ naturalis sacris literis conformia & ad ductum *Christ. Wolfii* adornata, 8. 740.
Medicina Rabulismi & Legulejismi, 8. 1705.
Mercerii, *Ioan.* Conciliator, s. ars conciliandorum eorum, quæ in Iure contraria videntur; ex recens. *B. H. Reinold*, 8. 712.
Michaelis, *Chr. B.* commentatio apologetica, qua falso adserta origo linguæ hebrææ ex Græca convellitur, contra v. d. Hardt, 8. 727.
Ejusd. Tractatio critica de variis lectionibus Novi Testamenti caute colligendis & diiudicandis, 4. 749.
Meditationes ad Instrument. Pacis Westphal. Cæsareo-Suecicum, Tomi X. 4. 706 - 712.
Miscellanea Berolinensia ad incrementum scientiarum ex scriptis societatis

Regiæ

Regiæ scientiarum exhibitis edita, Continuatio IV. sive Tomus V. c. fig. 737.
Nettelbladt, *Dan.* schematicus conspectus universi Juris positivi, sistens Systema elementare Jurisprudentiæ positivæ in Tabulas mnemonicas redactum, fol. 750.
Ejusd. Commentatio juridica de Deposito irregulari, 4. 750.
Ejusd. Textus notabiliores Juris romani canonici & germanici ad Schaumburgii Compend. pandectar. accommodati, 8.
Ejusd. Initia historiæ litterariæ juridicæ universalis, 8 774.
Ejusd. nova Introductio in Jurisprudentiam positivam germanorum communem, 8. 1772.
Ejusd. Præcognita universæ Eruditionis generalia & in specie Jurisprudentiæ naturalis tanquam positivæ, 8. 747.
Ejusd. Systema Elementare universæ jurisprudentiæ positivæ communis, Imperii romano-germanici usui fori accommodatum, 8. 1762.
Ejusd. Systema Elementare universæ Jurisprudentiæ naturalis, 8. 767.
Ejusd. Præcognita eruditionis generalia, 8. 755.
Ejusd. Præcognita Jurisprudentiæ positivæ generalia, 8. 759.
Ejusd. Præcognita specialia Jurisprud. privatæ romano-germanico forensis, 8. 1773.
Nicolai, *F. A.* Methodus concinnandi Formulas Medicamentorum, Exemplis ad *Frid. Hoffmanni* mentem accommodatis illustrata, 8. 747.
Observationum selectarum Halensium, ad rem litterariam spectantium Tomi XII. cum additamentis Gundlingianis, 8. 725.
Otto, *Everh.* de Diis vialibus plerorumque populorum, 8. 714.
Ottonis, *M. H.* Præcognita ex Ontologia, Psychologia & Theologia naturali, 8. 737.
Ejusd. Elementa Juris naturæ & Gentium una cum delineat. Juris positivi univers. 8. 738.
Ovidii, *P. N.* Libri Tristium & Epist. ex Ponto, mit teutschen Notis, 8. 752.
Ejusd. Metamorphoseon Libri XV. mit teutschen Anmerkungen, 8. 738.
Pfaffii, *C. M.* de præjudicatis opinionibus in religione dijudicanda fugiendis, 4. 716.
Phædri fabulæ Aesopicæ, mit teutschen Notis, 12. 744.
Plinii Epistolæ & Panegyricus, mit teutschen Notis, 12. 736.
Ejusd. Epistolæ Selectæ nach Art der Epist. Selectar. Ciceronis mit teutschen Notis, 12. 727.
C. Plinii Cæcil. Sec. Epistolæ ex recens. Iac. Thomasii & notis variorum cum panegyrico, 8. 695.
Presbeuta (ab *Henninges*) de Jure legationis Statuum Imp. 8. 701.
Recessus Imperii de anno 1654. cum Notis Gamsii, 4. 701.
Reimanni, *I. F.* Introductio in hist. Vocabulorum linguæ latinæ, 8.
Reinhardi, *C. G.* Commonstratio Legis in præteritum vim atque vim ... occasione Paragr. IV. Artic. XXII. Capitulationis Caroli VII. & Francisci I. 4. 748.
Reinhardi, *I. F.* Meditationes de Jure Principum Germaniæ, cum primis Saxoniæ circa sacra, ante tempora Reformationis, 4. 717.
de Roo, *Ger.* Annales domus Austriacæ, c fig. 4. 709.
Salig. *Chr. Aug.* de Dyptichis veterum tam profanis quam sacris, Liber singularis ex Bibliotheca Wolferbytan, 4. 731.
Sallustius mit teutschen Notis, 12. 727.
Schreiberi. *Io. Frid.* Elementa Medicinæ physico mathematicæ c. præf. *Chr. Wolffii*, 8. 731.
Schurtzfleischii, *C. S.* Epistolæ arcanæ, 2 Tomi 8. 711.

Seg-

Segneri, *I. A.* Cursus mathematici, seu elementa Arithmethicæ, Geometriæ, & calculi geometrici, Analyseos finitorum &c. Tom. I-V. 8. c. fig. 767-768.
Strykii Interesse controversiarum Juris, 4. 700.
Ej. de Jure princip. circa rationes Civitatum, 4.
Ej. de Officio Principis circa Scandala, 4. 710.
Ejusd. fundamenta Juris Justinianei, 4. & 8. 711.
Taciti Germania Antiqu, mit teutschen Notis, 12. 744.
Teuberi, *S. C.* pia othodoxa & concors Harmonia Satisfactionis Christi, 4. 715.
Thomasii, *Christ.* Notæ ad I. P. Lancellotti Institutiones Juris canonici 4 Tomi 4. 717.
Ej. Cautelæ circa præcognita Jurisprudentia & Jurisprud. Eccles. cum Indice, 4. 710-723.
Ej. Usus modernus forensis ad Institut. & Pandectas, 4. 713.
Ej. Institutiones Jurisprudentiæ divinæ Libri III. in quibus Fudamenta Juris naturalis secundum Hypotheses Puffendorffii demonstrantur & explicantur, 4. 730.
Ej. Disputatio Theologi Lipsiensis de Jure decidendi Controversias theologicas, cum Scholiis ICti Halensis, 4.
Ej. Nævorum Jurisprudentiæ romanæ ante Justinianeæ Libri duo, 4. 707.
Ej. Historia contentionis inter Imperium & Sacerdotium ad Seculum XVI. 8. 722.
Ej. Orationes tres Academicæ, 8. 723.
Ej. Introductio in Philosophiam Aulicam, 8. 702.
Ej. Introductio in philosoph. moralem, 8. 706.
Thümmigii, *L. P.* Institutiones Philosophiæ Wolffianæ II. Tomi c. fig. 8. 762.
Virgilii Opera mit teutschen Notis, 8. 748.
..verfärth, *I. M.* Intrd. in Jurisprud. vniuersalem, 8. 1699.
..tstenii, *I. Iac.* Prolegomena in N. T. notas adjecit atque appendicem de vetustoribus latinis, recensionibus, quæ in variis codicibus supersunt Ioh. Sal. Semler, c. fig. 8. 764.
Wideburg, *Fr.* de vita & scriptis Ioh. Pet. de Ludewig, 8. 1757.
Willenbergii, *S. E.* Selecta Juris Matrimonialis, 4. 720.
.. de Polygamia, 4. 714.
..olfii, *Christ.* Elementa Matheseos universæ, editio nova, priori multo auctior & correctior, 5 Tomi c. fig. 4. 742-769.
..Philosophia rationalis sive Logica, methodo scientifica pertractata & ad usum scientiarum atque vitæ accommodata, præmittitur discursus præliminaris de philosophia in genere, c. fig. 4. 740.
..ilosophia Prima sive Ontologia, methodo scientifica petractata, qua omnis cognitionis humanæ principia continentur, c. fig. 4.
..j. Cosmologia generalis, methodo scientifica pertractata, qua ad solidam i.. imis Dei atque Naturæ cognitionem via sternitur, c. fig. 4. 737.
Ej. Psychologia empyrica methodo scientifica pertractata qua ea, quæ de anima indubia experientiæ fide constant, in usum philos. moral. atque civil. traduntur, 4. 738.
Ej. Psychologia rationalis, methodo scientifica pertractata, qua ea, quæ de anima humana indubia experientiæ fide innotescunt, per essentiam & naturam animæ explicantur & ad intimiorem naturæ ejusque autoris cognitionem profutura proponuntur, 4. 740.
Ej. theologia naturalis, methodo scientifica pertractata, 2 Partes, 4. 739-741.
Ej. Philosophia practica universalis, methodo scientifica pertractata, 2 Partes, 4. 744-750.
Ej. Ius Naturæ, methodo scientifica pertractatum, partes VIII. in qua obligatio-

bligationes & iura connata ex ipsa hominis essentia atque natura a priori demonstrantur & totius philosoph. moral. omnisque juris reliqui fundam. solida jaciuntur, 4. 741 - 748.
Wolfii, *Christ.* Ius gentium, methodo scientifica peetractatum, in quo jus gentium naturale ab eo quod voluntarii, pactitii & consuetudinarii est, accurate distinguitur, 4. 749.
Ej. Philosophia moralis sive Ethica, meth. scientif. pertractata, V. Partes, 4. 750 - 753.
Ej. Philosophia naturalis sive Physica dogmatica: tanquam continuatio Systematis phyosophici Wolffiani: autore *M. Chr. Hanovio*, IV. Tomi, c. fig. 4. 762 - 768.
Ej. Philosophiæ Wolffianæ contractæ Tomus I. Logicam, Ootologiam & Cosinologiam general. complectens, cum præfat. *Christ. Wolffii*, in lucem editus a *I. F. Stiebritz*, 4. 744.
Ej. Tomus IIdus Psychologiam empyricam & ration. & Theol. natur. complectens, 4. 745.
Ej. Oeconomica, meth. scientifica pertractata, continuata a *M. C. Hanovio*, 2. Partes, 4. 754 - 755.
Ej. Politica IV. Partes, methodo scientifica tanquam continuatio systematis Philosophici C. L. B. *Wolff.* Autore *M. C. Hanovio*, 4. 756.
Ej. Meletemata Mathematico-Philosophica, 4. c. fig. 755.
Ej. Commentatio de differentia nexus rerum sapientis & fatalis necessitatis, cum Monito ad commendat. de differentia nexus rerum, 4. 737.
Ej. Horæ Subcesivæ Marburgenses anni 1729. c. fig. 1730 & 1731, quibus Philosophia ad publicam privatamque utilitatem aptatur, 8.
Ej. Tabulæ sinuum & tangentium, 8. 755.
Ej. Ratio Prælectionum in Mathesin & Philosophiam universam, 8. 735.
Ej. Theologia naturalis in compendium redacta cura *Andr. Mayeri*, 8. 740
Ej. Institutiones Iuris naturæ & gentium, in quibus ex ipsa hominis natura continuo nexu omnes Obligationes & jura omnia deducuntur, 8. 774
Ej. Logica ex Sermone germ. in lat. translata, 8. 765.
Ej. Programma de necessitate meth. scientif. & genuino usu juris nat. & gentium, 4. 741.
Ej. Vita breviter delineata a *I. Gerber*, 4. 756.
Wolff, *Iac. Gabr.* Historia juris publici, 8. 749.

11. F. 12.

X V. 90

Rob. Ketterer
Buchbinderei

Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Nettelbladt, Daniel,

Danielis Nettelbladt Icti Halensis Initia Historiae Litterariae Ivridicae Vniversalis

Halae Magdeburgicae 1774

Jur.is. 137
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10740546-1
VD18 14515512-001